

Gemeente
Amsterdam

Begroting
2021

Dit is een publicatie van de Gemeente Amsterdam
Postbus 202, 1000 AE Amsterdam
www.amsterdam.nl

Vormgeving: DSGN.FRM
Fotografie: Ella Krommendijk, Renee Lenders
en Fotobank Gemeente Amsterdam

Datum: 22 oktober 2020

Inkomsten Waar komt het vandaan?

€ 2.884,0 miljoen
Inkomsten uit het Rijk

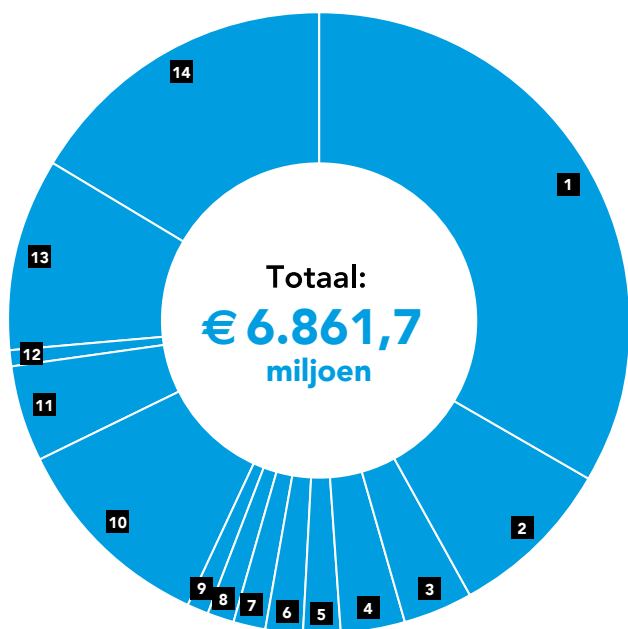
€ 3.977,8 miljoen
Inkomsten binnen de gemeente

- 1 Gemeentefonds **€ 2.305,9** miljoen
- 2 Specifieke uitkeringen **€ 578,1** miljoen

- Lokale heffingen € 1.034,9** miljoen
- 3 Parkeergelden **€ 259,4** miljoen
 - 4 OZB **€ 218,4** miljoen
 - 5 Afvalstoffenheffing **€ 140,3** miljoen
 - 6 Toeristenbelasting **€ 120,0** miljoen
 - 7 Drinkwater **€ 128,3** miljoen
 - 8 Leges **€ 91,0** miljoen
 - 9 Rioolheffing **€ 77,5** miljoen

- Andere inkomstenbronnen € 2.942,9** miljoen
- 10 Grondopbrengsten en winstnemingen **€ 735,3** miljoen
 - 11 Erfpacht **€ 355,6** miljoen
 - 12 Dividend **€ 44,4** miljoen
 - 13 Overig **€ 699,2** miljoen
 - 14 Onttrekkingen aan reserves **€ 1.108,3** miljoen

Hoeveel betaal ik in 2021 aan:

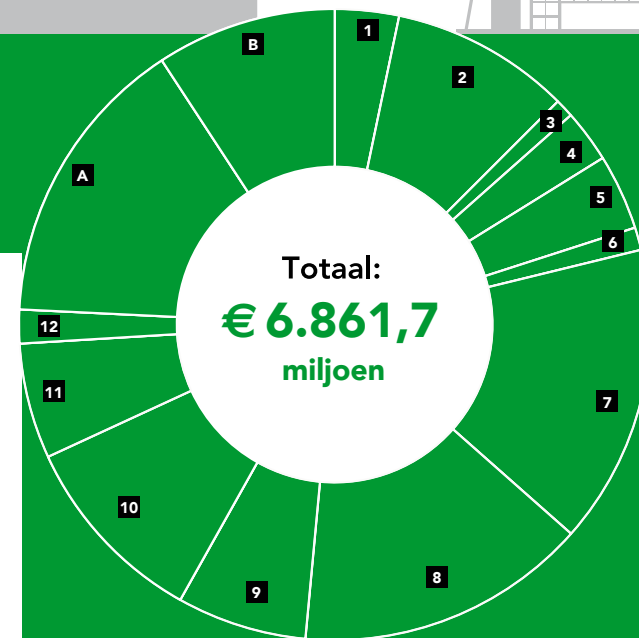
Rioolheffing	€ 144 miljoen
Afvalstoffenheffing (eenpersoonshuishouding)	€ 326 miljoen
Hondenbelasting	€ 0 miljoen

Waar gaat het naar toe? **Uitgaven**

XXX
 XXX
 XXX
€ 6.861,7 miljoen

De gemeente Amsterdam heeft de grootste gemeentebegroting van Nederland. De begroting geeft een beeld van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Amsterdam. Zo is inzichtelijk waar onze inkomsten vandaan komen en waar we deze weer aan uitgaven. Hiervoor wordt het geld verdeeld over twaalf beleidsprogramma's. Deze programma's lichten we verder toe in hoofdstuk 3 van de begroting, waar we per programmaonderdeel onder andere ingaan op de belangrijkste ontwikkelingen, de beoogde resultaten en de financiële toelichtingen.

1	Veiligheid	€ 255,3 miljoen	9	Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	€ 456,8 miljoen
2	Verkeer vervoer en waterstaat	€ 632,6 miljoen	10	Grond	€ 685,1 miljoen
3	Economie	€ 65,4 miljoen	11	Wonen en groen	€ 405,9 miljoen
4	Kunst, cultuur en erfgoed	€ 185,1 miljoen	12	Moderne open overheid	€ 118,7 miljoen
5	Onderwijs	€ 266,2 miljoen	A	A.1 - A.4 o.a. gemeentefonds, belastingen	€ 106,8 miljoen
6	Sport	€ 79,4 miljoen	A	A.5 toevoegingen aan reserves	€ 923,3 miljoen
7	Werk, inkomen en participatie	€ 1.052,4 miljoen	B	Bestuur en organisatie	€ 632,6 miljoen
8	Volksgezondheid, jeugd en zorg	€ 1.026,0 miljoen			

Overzicht prioriteiten stadsdelen

Inhoudsopgave

Voorwoord	7	4	Verdieping op de programma's	273
Leeswijzer	8	5	Verplichte en overige paragrafen	320
1 Bestuurlijke hoofdlijnen	10	5.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	322
2 Financiële hoofdlijnen	13	5.2	Financiering	330
2.1 Inleiding	15	5.3	Lokale heffingen	344
2.2 Crisis, herstel en overige ontwikkelingent	16	5.4	Verbonden partijen	354
2.3 Financieel beeld totale begroting Amsterdam	26	5.5	Onderhoud kapitaalgoederen	360
2.4 Balansontwikkelingen	29	5.6	Grondbeleid	374
2.5 Risico's en weerstandsvermogen	33	5.7	Stedelijk Mobiliteitsfonds	385
3 Programma's	36	5.8	Investeringsparagraaf	400
3.1 Veiligheid	38	5.9	Subsidieoverzicht	415
3.2 Verkeer, vervoer en waterstaat	52	5.10	Bedrijfsvoering	421
3.3 Economie	77	6	Afkortingen- en begrippenlijst	430
3.4 Kunst, cultuur en erfgoed	87	7	Bijlagen	438
3.5 Onderwijs	102	7.1	Samenvattend overzicht programmabegroting	440
3.6 Sport	116	7.2	Baten en lasten per programmaonderdeel	441
3.7 Werk, inkomen en participatie	124	7.3	Taakveldenraming	447
3.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg	142	7.4	Reserves	449
3.9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	172	7.5	Voorzieningen	458
3.10 Grond	202	7.6	Financiële samenwerkingsafspraken	462
3.11 Wonen en groen	211	7.7	Overzicht incidentele baten en lasten	465
3.12 Moderne open overheid	234	7.8	Brugstaat	471
3.A Algemene dekkingsmiddelen	247			
3.B Bestuur en organisatie	262			

Voorwoord

Beste Amsterdammer,

Voor u ligt de Begroting 2021 met een omvang van € 6,9 miljard, alle begrote inkomsten en uitgaven van de gemeente voor het komende jaar. Het is een uitzonderlijke begroting dit jaar, omdat dat hij wordt gepresenteerd midden in de coronacrisis. U heeft allemaal te maken met de beperkingen van uw vrijheden door de maatregelen die deze crisis met zich meebrengt en mogelijk heeft u zorgen om uw gezondheid of die van naasten. Een aantal van u heeft helaas werk en inkomen verloren of vreest daarvoor.

De crisis treft ook de begroting van Amsterdam hard. Wegvallende parkeerinkomsten, toeristenbelasting en winstuitkeringen van onze deelnemingen zorgen voor een gat van honderden miljoenen euro's. In deze begroting wordt dat gat gedicht en tegelijkertijd worden de plannen voor Amsterdam voor volgend jaar uitgewerkt.

Ondanks de crisis bevat de Begroting 2021 voor € 787 miljoen aan nieuwe investeringsvoorstellen. Naast deze nieuwe investeringen, verwachten we volgend jaar € 68 miljoen aan bouwgrond in erfpacht uit te geven. We kiezen ervoor om in 2021 zo veel als mogelijk te investeren; in de economie, in werk, in woningen, duurzaamheid, armoede- en welzijnsbeleid en in het herstel van kades en bruggen. Want juist in een crisis vinden we het belangrijk om als overheid te investeren en zo veel mogelijk mensen aan het werk houden of helpen bij het vinden van nieuw werk. In deze tijden willen we bewoners zo veel mogelijk zekerheid bieden en kwetsbare groepen ontzien.

Gemeenten kunnen echter niet de schulden op laten lopen zoals het Rijk dat kan met de staatschuld. Onze begroting moet meerjarig sluitend zijn, wat betekent dat tegenover alle uitgaven inkomsten moeten staan. Daarom ontkomen we er niet aan om onze eigen ambities te temperen en te bezuinigen op de gemeentelijke organisatie. Ook vragen we van een groot deel van u een extra bijdrage in de vorm van een verhoging van de onroerendezaakbelasting (OZB). Dat doet pijn, maar is mijns inziens verdedigbaar als je kijkt naar het totaalpakket en onze investeringsplannen.

Ik dank alle medewerkers van de gemeente die hard hebben gewerkt om deze sluitende en solide begroting te maken en wens u heel veel sterkte in deze onzekere tijd.

Met vriendelijke groet,

Victor Everhardt
Wethouder Financiën

Leeswijzer

Dit is de begroting van de gemeente Amsterdam. Deze begroting kent in grote lijnen dezelfde opzet als de vorige begroting van dit college. In deze leeswijzer worden alle onderdelen van de begroting behandeld.

De Begroting 2021 bestaat uit de volgende onderdelen:

Hoofdstukken 1 en 2 - De bestuurlijke en financiële hoofdlijnen

In deze hoofdstukken is een beschrijving van de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen voor 2021 en de daarop volgende jaren opgenomen.

In de bestuurlijke hoofdlijnen geven we een beeld van de bestuurlijke keuzes die ten grondslag liggen aan deze begroting.

In de financiële hoofdlijnen wordt op hoofdlijnen een beeld gegeven van de budgettaire situatie. Hierbij gaan we in op:

- de keuzes die zijn gemaakt om te komen tot een meerjarig sluitende begroting.
- de verwachte uitgaven en inkomsten in 2021.
- de verwachte balansontwikkeling (zoals verwachte ontwikkeling van de reserves en voorzieningen).
- de verwachte schuldpositie van Amsterdam.
- de risico's en weerstandsvermogen.

Hoofdstuk 3 - Programma's

De Begroting 2021 is opgebouwd uit twaalf genummerde beleidsprogramma's (onderverdeeld in programmaonderdelen) en het overzicht A (Algemene dekkingsmiddelen) en het overzicht B (Bestuur en organisatie).

Alle beleidsprogramma's bestaan uit een inleiding met een samenvatting van de programmaonderdelen en de prioriteiten. Bij de beleidsprogramma's wordt vervolgens per programmaonderdeel beschreven welke ontwikkelingen we verwachten in 2021. Ook beschrijven we onder andere wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen (doelenboom) en welke verbonden partijen bijdragen aan het behalen van deze doelen.

Aan het begin van hoofdstuk 3 is een inleiding opgenomen met een verdere toelichting op de onderdelen van een programmablad.

Hoofdstuk 4 - Verdieping op de programma's

In de programmabladen in hoofdstuk 3 is een toelichting geschreven op de (stand van) baten en lasten per programmaonderdeel voor 2021. In het verdiepende hoofdstuk 4 gaan we verder in op de ontwikkelingen in de baten en lasten in 2021 ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting bij de Voorjaarsbrief 2020.

Hoofdstuk 5 - Paragrafen

De begroting bevat naast programma's ook een toelichting op programma overstijgende onderwerpen, zoals investeringen die de gemeente heeft gedaan of van plan is te doen. Deze programma overstijgende onderwerpen worden beschreven in de paragrafen. Een deel van deze paragrafen is verplicht vanuit het BBV (art. 9 lid 2 BBV):

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid

Daarnaast kent deze begroting een aantal niet-verplichte paragrafen:

- investeringsparagraaf
- Stedelijk Mobiliteitsfonds
- subsidieoverzicht

Alle paragrafen die in de vorige begroting waren opgenomen, zijn ook in de Begroting 2021 opgenomen.

Hoofdstuk 6 - Afkortingen en begrippen

In hoofdstuk 6 worden de afkortingen en veelvoorkomende begrippen uit de begroting opgesomd en toegelicht.

Hoofdstuk 7 - Bijlagen

In de bijlagen zijn de financiële overzichten op detailniveau opgenomen. Alle bijlagen zijn opgenomen in hoofdstuk 7, het zogenoemde 'bijlagenboek'.

In bijlage 7.1 is een overzicht van de baten en lasten per programma opgenomen. In bijlage 7.2 worden de baten en lasten weergegeven op één aggregatieniveau lager: op het niveau van programmaonderdeel. Bijlage 7.3 bevat de taakveldenraming (de verdeling van de baten en lasten over de taakvelden zoals voorgeschreven in het BBV). In de bijlagen 7.4 en 7.5 geven we een overzicht van de reserves en voorzieningen. De financiële samenwerkingsafspraken zijn opgenomen in bijlage 7.6. Bijlage 7.7 bevat de incidentele baten en lasten. Ten slotte bevat bijlage 7.8 de brugstaat.

1 Bestuurlijke hoofdlijnen

Corona heeft een onvoorstelbaar grote impact in de hele wereld. Amsterdammers, ondernemers en organisaties worden hard geraakt. Door persoonlijk verlies van naasten, ziekte, verlies van werk en inkomen, omzetverlies, faillissement en beperkingen in het maatschappelijke leven voor iedereen. Wat is gestart als een gezondheids crisis is inmiddels een sociale en economische crisis die geen precedent kent. Eind september en medio oktober zijn er extra maatregelen genomen om het wederom om zich heen grijpende virus terug te drukken. Maatregelen die opnieuw een grote impact zullen hebben op iedereen en alles in de stad. Met deze begroting zetten we in op een stevig pakket aan maatregelen gericht op behoud en versterking van werkgelegenheid en investeringen als robuuste lijn voor de toekomst.

Wij hebben een snelle omslag gemaakt en ook moeten maken om in en met de crisis aan de slag te gaan. Op een weg met weinig richtingaanwijzers. Onze ambtelijke organisatie heeft hierin een topprestatie geleverd en doet dit nog steeds. Wij waarderen hierin ook de constructieve en coöperatieve opstelling van de raad. We konden dit ook doen door de betrokkenheid, inzet en weerbaarheid die we in de stad hebben gezien. Die vormt een grote inspiratie en vervuld ons met trots.

De onzekerheden over het verdere verloop van de crisis en de meerjarige impact daarvan zijn groot. Wij hebben daarom ook gemeend meer tijd te moeten nemen voor het opstellen van de begroting. Ook om tijd te hebben voor gesprekken met de raadspartijen en mede op basis daarvan onze koers te bepalen. Onze dank gaat ook uit naar het presidium voor het aanpassen van de planning voor de behandeling van de begroting¹. In de raad van 8/9 september is motie 992 aangenomen die het college opdraagt de inhoudelijke voorstellen en de financiële kaders uit de notitie 'Samen sterker uit de crisis, een sociaal en duurzaam perspectief voor de stad' over te nemen en uit te werken in de Begroting 2021. Deze opdracht vanuit de raad hebben we in deze begroting ter hand genomen².

In de gesprekken met de raadspartijen en in het debat over voornoemde notitie, maar ook al eerder, zijn diverse voorstellen gedaan voor inhoudelijke richtingen, besparingen of inkomstenverhoging. Het college waardeert het dat vanuit de raad voorstellen zijn gedaan. In deze begroting geven we, zoals gewoonlijk, alleen aan wat we wel gaan doen. Om de verschillende voorstellen die zijn gedaan, recht te doen en als input voor het inhoudelijke debat over deze begroting gaan we in een aparte brief in op de voorstellen die niet of in beperkte mate een plek hebben gekregen in deze begroting. We zien overigens ook gemeenschappelijkheid in de raad. Daarvan is ons inziens het meest in het oog springend de noodzakelijke inzet op behoud en versterking van de werkgelegenheid en investeringen in de stad. Juist in crisistijd en geleerd van de vorige crisis, is deze inzet van cruciaal belang. Wij hebben onze visie, de maatregelen en de aanpak in een aparte brief bij deze begroting uiteen gezet. Daarom gaan we er hier alleen kort op in, binnen de schets van de hoofdlijnen van onze koers.

Met deze begroting geven wij onze koers aan voor de komende jaren. Een koers waarin we ons rekenschap geven van de onzekerheden en in het bewustzijn dat het kan zijn dat wijzigingen noodzakelijk zijn als de omstandigheden wijzigen. Tegelijk zijn wij van mening dat de koers ook ruimte en flexibiliteit geeft voor nadere invulling en aanpassing onderweg.

Met onze koers houden we vast aan de inzet van het coalitieakkoord van 2018. Een duurzame, sociale en economische sterke internationale stad. Met vrijheid, verbondenheid, rechtvaardigheid en democratie als onderliggende waarden. Met de blik op de toekomst blijven we inzetten op belangrijke prioriteiten als aardgasvrij en autoluw. En juist met de blik op de toekomst creëren we op de korte termijn ruimte om, naast de inzet van bestaande middelen, extra te investeren in behoud en versterking van de werkgelegenheid, waaronder duurzame banenmotoren, een investeringsfonds voor de MRA in oprichting, een vernieuwing van de werkbrigade, versterking

¹ Inmiddels heeft de provincie ingestemd met een latere aanlevering

² Over de uitvoering van de eveneens aangenomen motie 986accent (informele voedselbanken steunen) van het raadslid Taimounti wordt u apart geïnformeerd.

van het MBO, een tijdelijke lastenverlichting voor het bedrijfsleven, de sociale weerbaarheid in de stad, de diversiteit van de economie, in Zuidoost en in de aanpak Binnenstad. Tevens maken we fors extra middelen vrij voor veiligheid en handhaving. Ook voorkomen we dat mensen in de problemen raken door oplopende schulden, door extra te investeren in vroegsignalering van schulden en investeringen in armoedemiddelen. Oplopende achterstanden in het onderwijs gaan we te lijf door extra investeringen in onder andere aanvullend onderwijsaanbod.

Daarnaast houden we in volle omvang vast aan de inzet op het herstel van kades en bruggen en achterstallig onderhoud en versnellen waar mogelijk. Ook combineren we onze investeringen met een steviger inzet op social return, die gaat naar 5%.

In 2021 is de omvang van de voorgenomen andere investeringen waarmee een aanvang wordt gemaakt in totaal rond de € 790 miljoen (exclusief investering in grond), waarvan circa € 530 miljoen in onder andere maatschappelijke voorzieningen (onderwijs, sport, zorg, sociaal), infrastructuur (tunnels, wegen, fietspaden) en groen.

In 2021 en 2022 zetten we in beperkte mate besparingen in, die in de latere jaren oplopen. Dit is tezamen met een forse verhoging van de OZB ook noodzakelijk om in 2024 tot een structureel sluitende begroting te komen. Dat is voor een gemeente een verplichting. Wij zien het echter ook als onze intrinsieke opgave om een stabiele en houdbare begroting te presenteren. Mede daarom hebben we ook een raming verwerkt in de begroting van de mogelijke effecten van de corona. Tegelijk zijn we realistisch en kan het anders gaan lopen. De raming die we hebben gehanteerd zit tussen een basisscenario en een nog meer pessimistisch scenario in. Uiteraard blijven we de ontwikkelingen nauwgezet volgen en blijven ook, via de VNG, in overleg met het Rijk over een reële compensatie van gederfde inkomsten en extra kosten. Naast de grote opgave die de corona-uitbraak met zich meebrengt is er ook sprake van teruglopende middelen uit het gemeentefonds en worden er grote extra uitgaven gevraagd op het gebied van zorg en jeugdzorg. En op al deze terreinen zijn we ook nog in gesprek met het Rijk.

De besparingen realiseren we door te snijden in de middelen die we meerjarig op basis van het coalitieakkoord hebben ingezet en op taken in de programma's. In 2024 gaat dit in totaal om circa € 120 miljoen. Wij beseffen

ons heel goed dat deze besparingen effecten hebben in de stad, zoals bij de aanpassingen in het AOV en de noodopvang. En ook dat de verhoging van de OZB met 20% een stevige maatregel is. We vinden het geheel een verantwoord pakket, waarbij we ook een forse incidentele inzet doen vanuit de reserve financiering erfpacht (inkomsten uit de tijdelijke regeling afkoop erfpacht). Die middelen voegen we toe aan de algemene reserve. Daarnaast versterken we de algemene reserve onder andere met de rentebuffer voor de periode 2021 tot en met 2024. Vanuit de algemene reserve worden de tekorten in de komende jaren opgevangen. Zo voorkomen we enerzijds dat we gelijk vanaf 2021 heel diep moeten ingrijpen in de begroting en dus de voorzieningen in de stad. Anderzijds biedt dit de ruimte en tijd voor de extra inzet in 2021 en 2022 en groei naar een structurele sluitende begroting in 2024 en een algemene reserve die weer op peil is voor een weerstandsratio van 1,0.

Daarnaast kiezen we ook voor een extra besparing op de organisatie van ca. € 50 miljoen, naast de reeds in gang gezette besparing van € 51 miljoen. Dat maakt het samen een forse opgave waar we vanuit het college sturing en zorgvuldig en stapsgewijze invulling aan zullen geven. We zullen hierop (samen met de besparing op beleid) ook een monitor ontwikkelen zodat we de raad jaarlijks bij de jaarrekening kunnen informeren over de voortgang. U zult uiteraard in de P&C-producten (begroting en jaarrekening) de planning en realisatie op programmaniveau kunnen volgen.

Elk jaar hebben we bij de voorjaarsnota het belangrijke debat over de inzet van onze middelen voor de toekomst van de stad en de regio. Dit jaar doen we dat bij de begroting. In de wetenschap dat het debat en de keuzes juist nu extra belangrijk zijn en tegelijk de onzekerheden extra groot zijn. De omstandigheden zullen ook in december weer anders zijn. Wij kiezen voor een robuuste koers met een stevige inzet op werkgelegenheid en investeringen. We zullen de ontwikkelingen blijven volgen en waar nodig bijsturen en doen wat binnen onze mogelijkheden ligt. In samenspraak met de raad. Met in gedachten de impact van deze ongekende crisis voor Amsterdammers, ondernemers en organisaties. En met grote waardering en steun voor al die mensen die zich in allerlei hoedanigheden inzetten. Bijvoorbeeld in het ziekenhuis, verpleeghuis, als mantelzorger, buschauffeur, trambestuurder, schoonmaker, handhaver of vrijwilliger. De zorg voor onze naasten, onze medemens en de toekomst van onze stad is wat ons allen bindt en dat is wat ons de basis biedt om gezamenlijk door deze crisis te komen.

2

2

Financiële hoofdpijnen

2.1	Inleiding	15
2.2	Crisis, herstel en overige ontwikkeling	16
2.3	Financieel beeld totale begroting Amsterdam	26
2.4	Balansontwikkelingen	29
2.5	Risico's en weerstandsvermogen	33

2.1 Inleiding

De coronacrisis heeft de stad in 2020 hard geraakt. De beperkende maatregelen om de pandemie het hoofd te bieden hebben enorme gevolgen voor het dagelijks leven van onze inwoners, ondernemers en bezoekers en ook op de financiën van de gemeente. Door de crisis zijn een aantal grote inkomstenbronnen zoals de toeristenbelasting, de opbrengsten uit straatparkeren en de dividenden van onze deelnemingen zeer sterk teruggelopen. Daarbovenop zijn de lasten toegenomen en dreigt een tekort in 2021. We hebben vanuit het Rijk stevige steunpakketten ontvangen vooralsnog voor het jaar 2020, maar er is nog onvoldoende zicht op herstel voor het meerjarenbeeld.

Het college heeft daarom een herstelpakket opgesteld en verwerkt in deze Begroting 2021. Hiermee voldoet het college aan de in de raad van 8/9 september aangenomen motie 992 die het college opdraagt de inhoudelijke voorstellen en de financiële kaders uit de notitie 'Samen sterker uit de crisis, een sociaal en duurzaam perspectief voor de stad' over te nemen en uit te werken in de Begroting 2021. Het college kiest ervoor om te komen tot een structureel sluitende begroting. Om te komen tot een sluitende begroting is een aantal pijnlijke maatregelen onoverkomelijk. Op korte en middellange termijn is sprake van extra investeringen om het herstel te stimuleren, en is sprake van een tekort op de begroting. Het college wil in die jaren niet extra bezuinigen om het herstel niet te breken.

De Algemene reserve zal in 2020 aanzienlijk dalen, vooral als gevolg van de coronacrisis. Het verwachte resultaat uit de Najaarsnota 2020 van € 197,9 miljoen zorgt ervoor dat de Algemene reserve ultimo 2020 eindigt op een saldo van € 95,1 miljoen. De Algemene reserve zal tevens nodig zijn om de tekorten in de jaren 2021 tot en met 2023 op te vangen. In het herstelpakket wordt de Algemene reserve naar verwachting aangevuld voor circa € 500 miljoen vanuit de erfpachtinkomsten en het inzetten van de renterisicobuffer (circa € 100 miljoen cumulatief). Het verloop op de Algemene reserve wordt verderop in deze financiële hoofdlijnen uitgebreider toegelicht.

In paragraaf 2.2 gaan we in op de crisiseffecten, het herstelpakket en overige ontwikkelingen die we in de begroting muteren. In paragraaf 2.3 geven we de totale stand van de begroting van Amsterdam weer. In paragraaf 2.4 wordt de ontwikkeling op de balans, inclusief de investeringen en de schuldpositie verder toegelicht en in paragraaf 2.5 zijn de risico's en het weerstandvermogen kort toegelicht.

2.2 Crisis, herstel en overige ontwikkelingen

Het college heeft in het financieel beeld de verwachte crisiseffecten en de overige autonome ontwikkelingen opgenomen. Vervolgens zijn de oplossingen en overige ontwikkelingen in deze begroting verwerkt. Een samenvatting hiervan is opgenomen in onderstaande tabel '2.2.1 Mutaties bij de Begroting 2021', die vervolgens per onderdeel uitgebreider wordt toegelicht.

Tabel 2.2.1 Mutaties bij de Begroting 2021 (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024	Struc.
1. Beginsaldo	-211,3	0	0	0	0	0
2. Algemene middelen		30,2	-40,4	-48,0	-97,7	-97,7
Gemeentefonds		15,2	14,3	-5,7	-36,2	-36,2
Update renteresultaat door actualisatie schuldraming		11,4	13,2	25,2	20,1	20,1
Resultaat nominale compensatie		-3,2	-41,0	-43,2	-50,8	-50,8
Overige (autonome) ontwikkelingen		6,8	-26,9	-24,3	-30,8	-30,8
3. Ontwikkelingen 2021 en verder						
Knelpunten						
Beleidsprogramma's meerjarige effecten uit de Voorjaarsbrief (voornamelijk kasschuiven)		-0,7	9,6	6,9	1,4	0,0
Tegenvallers en intensivering		-62,7	-71,2	-59,2	-64,9	-59,7
Crisiseffecten		-125,0	-110,0	-65,0	-55,0	-55,0
Oplossingen						
Maatregelen zorg		9,3	20,2	26,2	33,8	33,8
Mutaties coalitieakkoord		1,5	6,0	58,8	70,8	70,8
Vermindering taken		12,7	14,1	33,2	50,0	50,0
Besparingen organisatie		-23,0	-12,8	3,8	50,8	50,8

	2020	2021	2022	2023	2024	Struc.
Lasten		30,5	32,5	42,5	42,5	42,5
Meeropbrengst hanteren restwaarde bij afschrijving Vastgoed		4,0	4,0	4,0	4,0	
Herstelplan		-58,1	-20,1	-27,5	-17,5	-17,5
Inzet vanuit de Algemene reserve		193,2	175,1	27,3	-1	0
Overige ontwikkelingen						
Versterking frictiekosten reserve door verkoop Vastgoed			0,0	0,0		
w.v. Verkoop Vastgoed			-5,0	-5,0		
w.v. toevoeging aan de reserve frictiekosten			5,0	5,0		
Amsterdam 750		-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	
Carré		-3,0				
Uitvoering op orde (versnelling werving stadswerken)		-2,5				
Artis		-15,0				
4. Ontwikkeling 2020 (Najaarsnota 2020)						
Compensatiepakket 1 en 2 vanuit het Rijk	135,8	11,6				
Noodkas	-50,0					
Overige ontwikkelingen Najaarsnota 2020	-72,3					
5. Intertemporele compensatie						
Voorstellen	12,8	-12,4	-0,3	-1,7	0,0	0,0
Compensatie via reserve Intertemporele compensatie	-12,8	12,4	0,3	1,7	0,0	0,0
Totaal	-197,9*	0,0	0,0	0,0	14,2	18,0

* Het resultaat van 2020 wordt in de Najaarsnota 2020 onttrokken aan de Algemene reserve.

1. Beginsaldo

De beginstand is de stand van de door de gemeenteraad vastgestelde Begroting 2020 en de Voorjaarsbrief 2020 voor de jaren 2020 tot en met 2024. Het beginsaldo is voor alle jaren 0, met uitzondering van het lopende jaar (2020). Bij de Voorjaarsbrief 2020 is uitsluitend de stand van de begroting voor het jaar 2020 gewijzigd.

In de Voorjaarsbrief 2020 is de begroting voor 2020 bijgesteld naar een verwacht resultaat van € 261,4 miljoen negatief, inclusief het instellen van een noodkas van € 50,0 miljoen voor eventuele extra uitgaven in het kader van de coronacrisis. De noodkas is destijds niet verwerkt in de mutaties van de begroting 2020, omdat deze gedekt wordt vanuit de Algemene reserve en nog nader ingevuld werd.

2. Algemene middelen

De ontwikkelingen op de algemene middelen bestaan vooral uit autonome ontwikkelingen. Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die komen van buitenaf en waar wij als gemeente in geen invloed op hebben.

Gemeentefonds

Elk jaar worden door het ministerie van BZK drie zogenoemde circulaire gepubliceerd (de meicirculaire, de septembercirculaire en de decembercirculaire) waarin wordt aangegeven wat de ontwikkeling is van het gemeentefonds. Deze circulaire hebben meestal een effect op de uitkering die de gemeente Amsterdam ontvangt uit het gemeentefonds. De effecten uit de september- en decembercirculaire 2019 en de meicirculaire 2020 hebben tot gevolg dat de gemeentefondsuitkering die Amsterdam ontvangt hoger wordt in 2021 (€ 15,2 miljoen) en 2022 (€ 14,3 miljoen) dan waarmee we tot dusver rekening hielden in de begroting. Het effect is wel negatief voor de jaren 2023 (€ 5,7 miljoen negatief) en 2024 (€ 36,2 miljoen negatief).

Update renteresultaat door geactualiseerde schuldraming

Uit de geprognosticeerde balans blijkt dat onze schuld stijgt ten opzichte van de raming bij de Voorjaarsbrief 2020. Dit komt doordat we verwachten dat ons bezit stijgt, maar ons eigen vermogen afneemt. Om de balans weer in evenwicht te brengen moeten we meer lenen.

Ondanks de schuldstijging dalen de rentelasten. Dit komt doordat we aflopende leningen tegen een lagere verwachte rente herfinancieren. Dit als gevolg van de lagere marktrente. Het voordeel bedraagt in 2021 € 11,4 miljoen en loopt in de jaren erna verder op.

Resultaat nominale compensatie

We passen nominale compensatie toe op de budgetten. We zijn daarbij uitgegaan van een compensatie van 100% voor nominale ontwikkelingen voor loon, prijs en subsidies. In de Begroting 2021 worden de budgetten verhoogd (binnen de middelen die hiervoor beschikbaar zijn gesteld) op basis van de CPB-cijfers voor 2021. Dit zorgt in de jaren 2021 tot en met 2024 voor een nadeel van € 3,2 miljoen (2021), € 41,0 miljoen (2022) oplopend tot € 50,8 miljoen in 2024 dat meeloopt als autonome ontwikkeling in deze Begroting 2021.

Overige (autonome) ontwikkelen

De overige autonome ontwikkelingen bestaan uit de ontwikkelingen op de reguliere belastinginkomsten, erfpachtinkomsten en de actualisatie van de kapitaallasten. In 2021 levert dit een voordeel op van € 6,8 miljoen dat vooral ontstaat doordat de kapitaallasten lager uitvallen (doordat minder investeringen zijn uitgevoerd dan oorspronkelijk was gepland).

3. Ontwikkelingen 2021 en verder

De ontwikkelingen voor 2021 en verder bestaan uit de opgave voor de komende jaren (knelpunten), de gevonden oplossingen (maatregelen) en overige ontwikkelingen.

Knelpunten

Beleidsprogramma's

In Voorjaarsbrief 2020 is besloten over een aantal voorstellen waarvan in deze Begroting 2021 de meerjarige effecten worden verwerkt. Het effect daarvan op de beleidsprogramma's is hier gepresenteerd. Grotendeels bestaat dit uit kasschuiven tussen jaren, die over de jaren heen neutraal zijn. In de voorjaarsbrief is voor € 20,4 miljoen aan middelen naar het jaar 2020 verschoven, deze middelen kunnen hierdoor in de jaren 2021 t/m 2024 niet meer worden ingezet.

Tegenvallers en intensiveringen

De tegenvallers en intensiveringen bestaan uit de autonome ontwikkelingen voor zorg, groei van de stad en hogere storkosten. Het tekort is voor 2021 € 62,7 miljoen en bestaat vooral uit de autonome ontwikkelingen zorg van € 50,7 miljoen. In de Voorjaarsbrief 2020 zijn al tegenvallers van ruim € 100 miljoen opgevangen. In deze begroting wordt het meerjarenbeeld weergegeven dat resteert na de maatregelen die in de Voorjaarsbrief 2020 zijn opgenomen. De resterende tekorten zijn bij de Voorjaarsbrief 2020 geplaatst in programma 8.

De post 'groei van de stad' is opgenomen om meerkosten op het gebied van beheer en onderhoud op te vangen die samenhangen met investeringen in voorzieningen en infrastructuur in het kader van de groei van de stad. Dit zorgt voor een nadeel van € 10 miljoen in 2021, dat verder oploopt tot € 22,5 miljoen in 2024. De voor de groei van de stad gereserveerde budgetten worden in deze begroting alleen voor 2021 uitgekeerd. De inzet van de rest van de middelen wordt meegenomen bij de besluitvorming van de Voorjaarsnota 2021.

De hogere storkosten van structureel € 2,0 miljoen betreffen meerkosten als gevolg van de coronacrisis, waarvan de verwachting is dat deze een structureel karakter hebben.

Crisiseffecten

Op basis van twee scenario's over de mogelijke effecten van de coronacrisis op de begroting met betrekking tot de inkomsten op parkeren, dividenden en toeristenbelasting, is een raming gemaakt voor de effecten op de begroting. De lagere parkeerinkomsten leiden tot een lagere toevoeging aan de reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds en hebben daarmee geen effect op het algemene beeld. Dit lichten we verder toe in onderstaande box (box 2.2.1 crisiseffecten). Samengevat zijn de volgende crisiseffecten in deze begroting verwerkt.

Tabel 2.2.2 Crisiseffecten in de Begroting 2021 (Bedragen x € miljoen)

	2021	2022	2023	2024
Parkeren	-	-	-	-
w.v. lagere opbrengst	-25,0			
w.v. lagere toevoeging SMF	25,0			
Dividend	-50,0	-50,0	-35,0	-35,0
Toeristenbelasting	-75,0	-60,0	-50,0	-40,0
Totaal crisiseffecten	-125,0	-110,0	-85,0	-75,0

In bovenstaande tabel is geen rekening gehouden met de kwaliteitsimpuls toerisme voor de jaren 2023 en 2024. Deze kwaliteitsimpuls verlaagd het crisiseffect met € 20 miljoen in beide jaren.

Box 2.2.1. Crisiseffecten

Belangrijke ontwikkeling: crisiseffecten

De coronacrisis raakt Amsterdam hard. In welk scenario we ons straks bevinden is niet te voorspellen. Het is mogelijk dat er binnenkort een vaccin verschijnt en de maatregelen worden opgeheven. Dan is de crisis nog niet afgelopen, maar kunnen we de draad weer oppakken en blijven de financiële effecten beperkt. Evengoed is het mogelijk dat een tweede golf en hardere maatregelen een nog diepere crisis veroorzaken. Om inzichtelijk te maken wat de bandbreedte is waarbinnen we keuzes moeten maken zijn twee scenario's opgesteld.

Uiteindelijk is in deze begroting gekozen om een tussenvariant van deze scenario's te verwerken in het financieel beeld. De scenario's worden hieronder verder toegelicht.

Scenario: lichtere coronacrisis en recessie dan begroot

In dit scenario worden de coronamaatregelen sneller afgebouwd en is de recessie minder diep dan begroot. Hierdoor trekt de economie sneller aan en is er een grotere mobiliteit. Dit heeft een positieve impact op onze inkomsten uit toeristenbelasting en (straat)parkeeropbrengsten. De economische opleving raakt ook onze deelnemingen waardoor de dividendopbrengsten stijgen. Daarnaast stijgen de uitgaven voor Zorg, Jeugd, Onderwijs en maatschappelijke voorzieningen minder hard en zijn er lagere uitgaven in verband met de coronacrisisbeheersing. Ten opzichte van het scenario dat gevolgd is in de Begroting 2021 zou dit resulteren in € 65 miljoen meer begrotingsruimte in 2021 aflopend tot € 35 miljoen in 2023 en 2024.

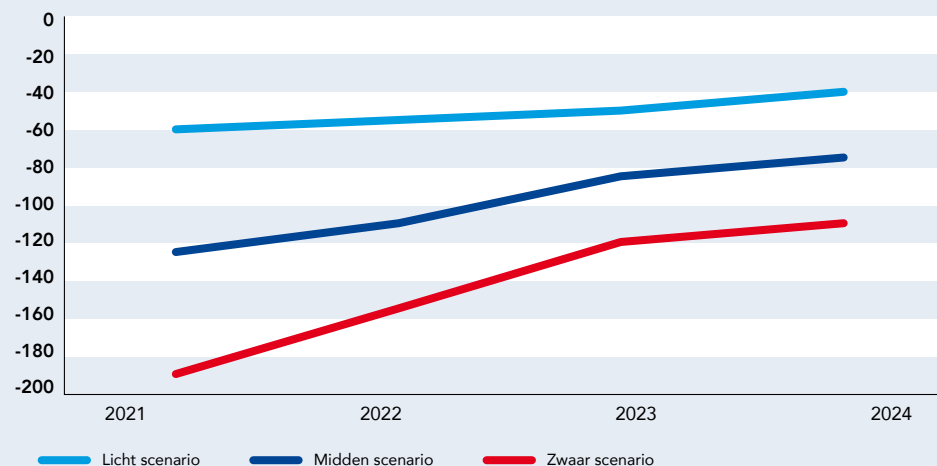
Scenario: zwaardere coronacrisis en recessie dan begroot

In dit scenario vindt een tweede golf plaats, blijven de coronamaatregelen langer gehandhaafd en is de recessie zwaarder dan begroot. Hierdoor wordt de economie langer en zwaarder geraakt en houdt de beperking van mobiliteit langer aan. Dit heeft een negatieve impact op onze inkomsten uit toeristenbelasting en (straat)parkeeropbrengsten. De economische impact raakt ook onze deelnemingen harder waardoor de dividendopbrengsten extra dalen. Daarnaast stijgen de uitgaven voor Zorg, Jeugd, Onderwijs en maatschappelijke voorzieningen harder en zijn er extra uitgaven in verband met de coronacrisisbeheersing. Ten opzichte van het scenario dat gevolgd is in de Begroting 2021 zou dit resulteren in € 65 miljoen meer begrotingstekort in 2021 aflopend tot € 35 miljoen in 2023 en 2024.

Keuze voor midden scenario

Gegeven de huidige economische situatie zullen we keuzes moeten maken over waar we geld aan uitgeven. Tegelijkertijd moeten we blijven investeren in de stad om de effecten van de crisis het hoofd te bieden en om te blijven sturen op hoe we de toekomst van Amsterdam voor ons zien. Daarom is in het uitwerken van de begroting een scenario gehanteerd waarin het midden gehouden is tussen de twee genoemde scenario's. In de grafiek hieronder zijn de drie scenario's weergegeven.

Grafiek 2.2.1 Scenario's crisiseffecten

Oplossingen

Het college treft maatregelen om de tegenvallers, vooral veroorzaakt door de crisiseffecten en de tegenvallers in de zorg, op te vangen. De maatregelen bestaan uit maatregelen in de zorg, besparingen op de coalitieakkoordmiddelen, taakverminderingen op beleid en als gevolg daarvan een besparing op de organisatie.

Maatregelen zorg

We nemen twee maatregelen om de tegenvallers op het gebied van zorg en jeugdzorg van ongeveer € 190 miljoen op te vangen. Onderstaande maatregelen zorgen dat het tekort wordt teruggebracht tot € 100 miljoen, dat wordt opgevangen vanuit de algemene middelen.

- We houden het aanvullend openbaar vervoer (AOV) voor Amsterdammers met een beperking en ouderen van 75+ toegankelijk. Door de toenemende vergrijzing en de oplopende tekorten in de zorg is het wel noodzakelijk om de regeling te beperken. Dat doen we geleidelijk en eerlijk de komende jaren. Door het maximeren van het aantal kilometers, het inkomensafhankelijk verhogen van de eigen bijdrage en het stimuleren om meer gebruik te maken van het reguliere ov waar mogelijk. Met het nieuwe AOV-contract vanaf 2022 zetten we in op verdere efficiëntie en kostenbesparing.
- De gemeente Amsterdam blijft dakloze gezinnen in de noodopvang opvangen. Maar zeker voor kinderen is de noodopvang geen goede omgeving. Daarom moet zo veel mogelijk worden voorkomen dat zij in de noodopvang belanden. Om te stimuleren dat gezinnen die daartoe in staat zijn naar andere mogelijkheden gaan zoeken, bijvoorbeeld in het eigen netwerk, wordt de opvangcapaciteit gefixeerd op 200 plekken. Deze gezinnen worden gekoppeld aan een hulpverlener van bijvoorbeeld het OKT of straks het buurtteam, voor bijstand. Gezinnen met een beschikking voor de maatschappelijke opvang worden uiteraard opgevangen. Ook met deze wijziging vangt Amsterdam relatief veel gezinnen op.

Mutaties coalitieakkoord

Het college gaat de komende jaren besparingen doorvoeren op de extra budgetten van het huidige coalitieprogramma. Deze besparing bedraagt in totaal circa € 200 miljoen en is vanaf 2024 structureel € 70,8 miljoen.

Hieronder is de verdeling per programma inzichtelijk.

Tabel 2.2.3 Besparingen op coalitieprogramma (Bedragen x € miljoen)

Nr.	Programma	2021	2022	2023	2024
1	Veiligheid	-	-	2,0	2,0
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-	-	-	-
3	Economie	-	-	8,5	8,5
4	Kunst, cultuur en erfgoed	1,0	1,0	2,7	2,7
5	Onderwijs	-	-	3,0	7,0
6	Sport	-	-	2,0	2,0
7	Werk, inkomen en participatie	-	2,0	12,1	20,1
8	Volksgesondheid, jeugd en zorg	-	-	8,5	8,5
9	Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	-	-	5,0	5,0
10	Grond	-	-	-	-
11	Wonen en groen	-	-	7,5	7,5
12	Moderne open overheid	0,5	3,0	5,5	5,5
	Totaal	1,5	6,0	58,8	70,8

De grotere besparingen die structureel € 70,8 miljoen opleveren zijn:

- Economische structuurversterking, aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt (€ 8,5 miljoen)
- Werkbrigade uitbreiden naar 500 man (€ 8,0 miljoen)
- Actieplan bouwen en wonen (€ 7,0 miljoen)
- Armoede en schuldhulpverlening (€ 5,6 miljoen)
- Statushouders (€ 5,0 miljoen)
- Buurtbudgetten (€ 4,5 miljoen)
- Kansengelijkheid in het onderwijs (€ 4,0 miljoen)

Vermindering taken

Het college heeft een taakstellende besparing ingeboekt bij de verschillende programma's die optelt tot structureel € 50 miljoen vanaf 2024. In onderstaande tabel is deze taakvermindering ingevuld:

Tabel 2.2.4 Vermindering taken per programma (beleid) (Bedragen x € miljoen)

	2021	2022	2023	2024
Programma 1	0,4	0,5	0,9	2,0
Radicalisering: rijksbijdrage dekt kosten (7%)	0,2	0,2	0,2	0,2
Afslanken (35%) van de Treiter aanpak	0	0,1	0,3	0,4
Subsidie Buurt bemiddelen stoppen (100%)			0,2	0,2
Minder (20%) bijdrage aan de vervoers/stadsregio	0,2	0,2	0,2	0,2
Besparing die nog nader ingevuld wordt				1,0
Programma 2	5,0	5,0	6,0	8,0
Afdracht AD - SMF	5,0	5,0	5,0	5,0
Afdracht AD - Luchtkwaliteit	0,0	0,0	0,0	2,0
Verbetering governance OV-keten			1,0	1,0
Programma 3	0,8	1,0	1,0	1,0
Besparing op Economische initiatieven	0,25	0,25	0,25	0,25
Verlagen van de bijdrage aan de MRA	0,25	0,5	0,5	0,5
Diverse budgetten binnen programma 3	0,25	0,25	0,25	0,25
Programma 4	0,0	0,9	2,4	2,8
Verlagen subsidie OBA	0	0	1,2	1,2
Verlagen subsidie OBA			0,3	0,3
Bezuinigen op cultuureducatie en cultuurparticipatie	0	0,4	0,4	0,8
Bezuiniging op budget AFK	0	0,5	0,5	0,5
Programma 5	0,5	2,5	3,6	3,7
Reduceren teambeurzen				
Reduceren overige subsidies				
Programma 6 (wordt later ingevuld)				1,0
Programma 7	0,5	1,5	4,5	4,5
Verminderen ondersteuning bijstandsgerechtigden met weinig perspectief op werk	0,0	0,0	3,0	3,0
Versoberen niet wettelijke armoederegelingen	0,5	1,5	1,5	1,5
Programma 8 (wordt later ingevuld)				3,5

	2021	2022	2023	2024
Programma 9	1,0	1,0	1,5	1,5
Openbare ruimte en groen	0,1	0,1	0,1	0,1
Ruimtelijke ordening	0,6	0,6	0,6	0,6
Milieu advies OD NZKG	0,3	0,3	0,3	0,3
Duurzaamheid			0,5	0,5
Programma 10	4,5	1,0	7,0	13,0
Aanpassen ambitie en programmering grex			3,5	7,0
Aanpassen ambitie en programmering grex	1,0	1,0	1,0	1,0
Besparing op apparaat	0,0	0,0	2,5	5,0
Vrijvallen reserve Wallengebied	3,5	0,0	0,0	0,0
Programma 11	0,0	0,2	2,5	5,0
Subsidie groene daken en gevels	0,0	0,0	0,5	0,5
Subsidie groen in de buurt (stadsdelen)	0,0	0,0	0,3	0,3
Contract hergebruik gebakken klinkers	0,0	0,0	0,0	1,3
Participatiebudget ondernemers stimulering schoon houd straat	0,0	0,2	0,2	0,2
Innovatieve reinigingsconcepten	0,0	0,0	0,0	0,2
Verminderen anti plak en klad	0,0	0,0	0,0	0,5
Verwijderen assets	0,0	0,0	0,0	0,5
Groengelden			1,5	1,5
Programma 12	0,0	0,5	3,8	4,0
Openingstijden stadsloket naar 8 uur per dag	0,0	0,0	0,3	0,5
Dienstverlening		0,5	0,5	0,5
Digitale stad			0,5	0,5
Verlagen buurtbudgetten			2,0	2,0
Democratisering (Choho-gelden)			0,5	0,5
Totaal vermindering taken	12,7	14,1	33,2	50,0
Extra groei ten opzichte van saldo uit het herstelplan	0,7	0,1	6,7	0

Besparingen organisatie

Door het besparen op de beleidsmiddelen is het ook mogelijk te werken met een kleinere organisatie. Het college wil als gevolg van de vermindering taken ook een besparing doorvoeren op de organisatie van € 35 miljoen structureel vanaf 2024. Ook wordt er bespaard op de ambtelijke huisvesting als gevolg van de kleinere organisatie en vanwege het nieuwe werken – met een andere verhouding tussen thuis- en kantoorwerk. Deze besparing bedraagt € 10 miljoen vanaf 2024. Daarnaast is er sprake van een taakstelling van € 5,8 miljoen voor efficiencykorting en productiviteitsgroei die bij de Voorjaarsnota 2021 verder wordt ingevuld. In totaal tellen deze besparingen op tot een totale besparing op de organisatie van € 50,8 miljoen in 2024.

Tegenover deze besparingen investeren we op het zogenoemde I-domein (ICT, software en dergelijke) om verder te (blijven) innoveren. Dit zorgt voor hogere uitgaven van € 23 miljoen in 2021 en € 12,8 miljoen in 2022. Dit wordt verder uitgewerkt in de Voorjaarsnota 2021.

Lasten

De lasten bestaan uit verhoging van de lasten voor de Amsterdammer een daarmee hogere inkomsten voor de gemeente. Dit betreft met name de inkomsten voor onroerendezaakbelasting (OZB) en parkeren op straat.

- De OZB-inkomsten worden verhoogd met € 36 miljoen structureel.
- Ook de parkeeropbrengsten worden verhoogd. Bewoners die een tweede parkeervergunning aanvragen gaan daarvoor meer betalen. In de Pijp en het Museumkwartier gaan bezoekers vanwege de enorme parkeerdruk op zondag betalen, zoals nu dat al geldt voor grote delen van het Centrum.
- Daarnaast is voor 2021 en 2022 een lastenverlichting voor het bedrijfsleven voorzien van € 10 miljoen per jaar. Invulling hiervan vindt in overleg met het bedrijfsleven plaats.

Meeropbrengst hanteren restwaarde bij afschrijving Vastgoed

Het college wil werken met een restwaarde bij het afschrijven van Vastgoed. Het effect hiervan is dat de afschrijvingslasten de komende jaren zullen dalen met € 15,0 miljoen per jaar voor de jaren 2021 tot en met 2024. Het college zet € 11,0 miljoen van deze ruimte in voor het oplossen van de structurele taakstelling die drukt op de invoering van een maatschappelijke huursystematiek. Per saldo resteert een meeropbrengst van € 4,0 miljoen in

2021 tot en met 2024. Gemeenten schrijven, vergeleken bij de marktpartijen, relatief veel en snel af op haar vastgoedpanden. Zo worden alle gebouwen vrijwel altijd afgeschreven tot nul. Dat leidt bij oude panden tot zeer lage boekwaardes en lage kapitaallasten en bij nieuwe panden tot zeer hoge boekwaardes en hoge kapitaallasten.

Met het hanteren van restwaarde kan meer rekening worden gehouden met de feitelijke waarde van een pand na de afschrijvingstermijn. De kapitaallasten worden lager en worden beter verdeeld over de jaren dat het pand in gebruik is. Het toepassen van een restwaarde is – onder voorwaarden – toegestaan in het BBV, en moet worden vastgelegd in een door de raad vast te stellen kader.

Herstelplan

Het college wil op korte en middellange termijn extra investeren om het herstel te stimuleren. Deze extra investeringen zorgen voor extra uitgaven de komende jaren en zijn hieronder verdeeld over de programma's.

Tabel 2.2.5 Investerings herstelplan per programma (Bedragen x € miljoen)

Nr.	Programma	2021	2022	2023	2024
1	Veiligheid	-14,5	-15,5	-13,0	-16,0
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-4,0	-	-	-
3	Economie	-10,0	-	-	-
4	Kunst, cultuur en erfgoed	-	-	-	-
5	Onderwijs	-3,0	-2,0	-	-
6	Sport	-	-	-	-
7	Werk, inkomen en participatie	-14,1	-10,1	-6,0	-
8	Volksgesondheid, jeugd en zorg	-1,0	-1,0	-2,0	-
9	Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	-	10,0	-	-
10	Grond	-	-	-	-
11	Wonen en groen	-6,0	-	-	-
12	Moderne open overheid	-3,0	-3,0	-5,0	-
A	Algemene dekkingsmiddelen	-1,0	1,0	-	-
B	Bestuur en organisatie	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
	Totaal	-58,1	-22,1	-27,5	-17,5

De grotere extra investeringen zijn vooral:

- Banenmotoren duurzaam herstel die worden gedekt uit de reserve Klimaatfonds (€ 78,0 miljoen in 2021, niet opgenomen in de telling).
- Een versnelling van investeringen in ontwikkelbuurten uit reserve Ontwikkelbuurten (€ 12,0 miljoen).
- Uitbreiding van de handhavingscapaciteit (€ 11,0 miljoen structureel, in totaal € 24,0 miljoen over 2021 t/m 2024).
- Veiligheid (€ 5,0 miljoen structureel, in totaal € 20,0 miljoen over 2021 t/m 2024).
- Buurtbanen/regeling maatschappelijk initiatief (€ 11,0 miljoen totaal in de jaren 2021 t/m 2023).
- Aanpak binnenstad en programma Zuidoost (€ 15,0 miljoen verdeeld over 2021 en 2022).
- Een transitie naar een diverse economie (€ 10,0 miljoen in 2021).
- Diverse maatregelen gericht op stimuleren werkgelegenheid en baanbehoud in samenhang met de rijksmiddelen voor jeugdwerkloosheid, om- en bijscholing en werk naar werk trajecten.

Om een deel van deze extra investeringen te financieren worden middelen vrijgemaakt uit reserves, waarvan € 10 miljoen uit het klimaatfonds.

Inzet vanuit de Algemene reserve

De Algemene reserve wordt tot en met 2023 ingezet om de economische schok op te vangen. Op basis van de huidige aannames is het verloop van de Algemene reserve als volgt:

Tabel 2.2.6 Verloop Algemene reserve (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Beginsaldo Algemene reserve	257,6	95,1	52,8	52,2	267,0
Toevoegingen	35,4	166,2	174,5	232,8	39,8
Vanuit eerdere besluitvorming	19,7				
Reserve Duurzaamheid, vrijval AEB	7,0				
Vrijval reserve Onderwijshuisvesting	1,0				
Renteresultaat Najaarsnota 2020	7,7				
Reserve financiering Erfpachtgrond		150,0	150,0	200,0	
Vanuit de rentebuffer		16,2	24,5	32,8	39,8

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekkingen	-197,9	-208,5	-175,1	-18,0	5,0
Prognose Najaarsnota 2020	-197,9				
Inzet Algemene reserve		-193,2	-175,1	-27,3	1,0
Aanvulling reserve Meerjaren intertemporele compensatie		-15,3		9,3	4,0
Eindsaldo Algemene reserve	95,1	52,8	52,2	267,0	311,8

De inzet vanuit de Algemene reserve bedraagt € 193,2 miljoen (2021), € 175,1 miljoen (2022) en € 27,3 miljoen (2023). Om deze inzet vanuit de Algemene reserve beschikbaar te stellen wordt er in totaal circa € 500 miljoen voor afkoopsommen erfpachters en € 113,3 miljoen van de renterisicobuffer de komende jaren toegevoegd aan de Algemene reserve. De ontwikkeling van de Algemene reserve wordt in paragraaf 2.5 verder toegelicht in relatie tot het weerstandsvermogen.

Overige ontwikkelingen

Versterking frictiekosten reserve door verkoop Vastgoed

Het college wil in totaal € 10,0 miljoen aan commercieel Vastgoed verkopen. De opbrengsten worden gedoteerd aan de reserve frictiekosten. De beoogde verkoop is begroot in de jaren 2022 en 2023.

Amsterdam 750

In de raadsvergadering van 8 en 9 november 2017 is de motie 'Viering Amsterdam 750 jaar' van de leden Groot Wassink, Moorman, Poot, Ten Bruggencate, Alberts en Boomsma aangenomen. In deze motie wordt het college gevraagd de viering van het 750-jarige bestaan van de stad groots en meeslepend te vieren, met onder andere als reden dat een dergelijke viering verbindend kan zijn voor alle Amsterdammers. Het college wil stil staan bij Amsterdam 750 jaar, mede vanwege de verbindende werking. In totaal wordt voor de viering € 12 miljoen beschikbaar gesteld.

Carré

Het college stelt € 3,0 miljoen beschikbaar voor Carré. Vanwege de coronacrisis wordt Carré hard geraakt. Het college heeft besloten om Carré als deelneming van de gemeente Amsterdam incidenteel te ondersteunen.

Uitvoering op orde

Het college stelt € 2,5 miljoen beschikbaar voor programma 11 betreffende stadswerken en het dagelijks beheer van de openbare ruimte. Met het vaststellen van een norm voor het begroten van salarissen, is vastgelegd wat het gewenste prijspeil is voor de gemiddelde salariskosten in de gemeente Amsterdam. De salarislaster van uitvoerend personeel voor stadswerken ligt echter structureel boven de norm. De extra middelen die het college beschikbaar stelt in 2021 zijn ter dekking van het huidige tekort.

Er wordt gezocht naar een structurele oplossing vanaf 2022 en dit te betrekken bij het verder uitwerken van de besparingen die op de organisatie afkomen (besparing op de organisatie van € 10,0 miljoen in 2023 oplopend naar € 35,0 miljoen vanaf 2024).

Artis

Het college stelt incidenteel € 15,0 miljoen beschikbaar in de vorm van een bijdrage aan de restauratie van het Aquariumgebouw voor Artis. Het Aquariumgebouw van dierentuin Artis uit 1881 is een rijksmonument en is van grote architectuur- en cultuurhistorische waarde. Diverse lekkages, aantasting door zout water en de staat van de installaties in het gebouw maken een grootschalig restauratie van het gebouw noodzakelijk.

4. Ontwikkelingen 2020

De ontwikkelingen voor het jaar 2020 worden uitgebreid toegelicht in de Najaarsnota 2020. Het verwachte resultaat voor het jaar 2020 is van grote invloed op de Algemene reserve en daarmee op ons weerstandstandsvermogen. In de Voorjaarsbrief 2020 is de begroting voor 2020 bijgesteld naar € 211,4 miljoen negatief. Dit is exclusief de € 50,0 miljoen die beschikbaar is gesteld voor de noodkas.

In de Najaarsnota 2020 is het verwachte resultaat (de prognose) bijgesteld met € 13,4 miljoen naar een verwacht negatief resultaat van € 197,9 miljoen.

De ontwikkeling in de Najaarsnota 2020 valt uiteen in drie categorieën: compensatiepakket 1 en 2 vanuit het Rijk, de noodkas en de overige ontwikkelingen.

Compensatiepakket 1 en 2 vanuit het Rijk

Vooralsnog ontvangen we vanuit het Rijk compensatie van € 135,8 miljoen, vooral voor de gedeerde inkomsten voor toeristenbelasting en parkeeropbrengsten. In de Voorjaarsbrief 2020 is het resultaat voor 2020 vooral verslechterd door de lagere verwachte inkomsten voor toeristenbelasting, parkeren en dividend vanuit deelnemingen van totaal € 225,0 miljoen als gevolg van de coronacrisis. Het Rijk compenseert een deel van deze lagere inkomsten.

Noodkas

Het college heeft bij de Voorjaarsbrief 2020 besloten een noodkas in te stellen van € 50,0 miljoen voor de effecten als gevolg van de coronacrisis. De kosten die vanuit de noodkas worden gemaakt, worden gedekt uit de Algemene reserve. In de Najaarsnota 2020 zijn deze uitgaven in de begroting van het jaar 2020 verwerkt en is een uitgebreide toelichting opgenomen van de uitputting van de noodkas.

Overige ontwikkelingen Najaarsnota 2020 (ontwikkelingen ten opzichte van de Voorjaarsbrief 2020)

De overige ontwikkelingen in de Najaarsnota 2020, die van invloed zijn op het verwachte rekeningresultaat, bedragen € 72,3 miljoenen bestaan vooral uit:

- De tegenvaller op de (toeristen)belasting is € 46,0 miljoen. Door de coronacrisis zijn de bezoekersaantallen fors gedaald en tonen de opbrengsten toeristen- en gemakkelikhedenretributie een forse afname.
- Een deel van het compensatiepakket vanuit het Rijk wordt vertaald naar de programma's, waardoor het overige effect op het gemeentefonds € 36,7 miljoen afneemt.
- Een positief effect van € 35,4 miljoen. Bij de Voorjaarsbrief 2020 was de eerste inschatting dat de parkeeropbrengsten voor 2020 als gevolg van de coronacrisis € 75,0 miljoen lager zouden uitvallen. Vanuit de Rijksoverheid krijgt Amsterdam een (eerste) compensatie voor gedeerde parkeeropbrengsten van € 39,4 miljoen. De lagere inkomsten en de compensatie vanuit het Rijk leiden tot een lagere toevoeging aan het

Stedelijk Mobiliteitsfonds. Overigens is de inschatting van de lagere parkeeropbrengsten bijgesteld naar € 50,0 miljoen minder inkomsten.

- Overige ontwikkelingen van € 24,9 miljoen. In de Najaarsnota 2020 zijn deze uitgaven in de begroting van het jaar 2020 verwerkt en is een uitgebreide toelichting opgenomen.

De compensatiepakketten vanuit het Rijk, de verwerking van de noodkas en de overige ontwikkelingen in 2020 zorgen samen met het bijgestelde resultaat in de voorjaarsbrief voor een verwacht resultaat van € 197,9 miljoen negatief voor 2020. Een uitgebreidere toelichting op de verwachte ontwikkelingen in 2020 ten opzichte van de Voorjaarsbrief 2020 is opgenomen in de Najaarsnota 2020.

5. Intertemporele compensatie

De Financiële Samenwerkingsafspraken geven de optie om voorstellen voor meerjarig neutrale kasschuiven voor te stellen bij de begroting. In een ideale situatie worden alle voorstellen voor het schuiven van budgetten van jaar X naar jaar Y gecompenseerd met voorstellen van jaar Y naar jaar X. Tabel 2.2.1 laat zien dat het merendeel van de voorstellen leidt tot een negatief effect in 2021. Om de voorstellen voor kasschuiven toch mogelijk te maken, maken we eenmalig gebruik van de reserve Intertemporele compensatie.

2.3 Financieel beeld totale begroting Amsterdam

In de begroting staat wat we volgend jaar willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat dit gaat kosten. Deze begroting gaat vooral over het jaar 2021. Wanneer de gemeenteraad deze begroting vaststelt, wordt daarmee formele goedkeuring gegeven tot het doen van uitgaven in het jaar 2021. Naast informatie over het jaar 2021 bevat deze begroting ook informatie over de jaren 2022 tot en met 2024. Dit wordt de 'meerjarenbegroting' genoemd. De meerjarenbegroting gaat ter kennisname naar de gemeenteraad en geeft context bij de vaststelling van de Begroting 2021.

In onderstaande tabel wordt een totaaloverzicht gegeven van de baten (inkomsten) en lasten (uitgaven) in 2021. Het saldo is het verschil tussen de baten en de lasten.

Tabel 2.3.1 Begrotingstotalen 2021 per programma (Bedragen x € miljoen)

Nr.	Programma	Baten	Lasten	Saldo
1	Veiligheid	19,8	225,3	-205,4
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	495,3	632,6	-137,3
3	Economie	18,6	65,4	-46,9
4	Kunst, cultuur en erfgoed	1,0	185,1	-184,1
5	Onderwijs	63,5	266,2	-202,7
6	Sport	16,6	79,4	-62,8
7	Werk, inkomen en participatie	620,9	1.052,4	-431,5
8	Volksgezondheid, jeugd en zorg	68,9	1.026,0	-957,2
9	Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	403,1	456,8	-53,7
10	Grond	1.090,9	685,1	405,7
11	Wonen en groen	87,8	405,9	-318,2
12	Moderne open overheid	42,6	118,7	-76,1
A	Algemene dekkingsmiddelen	3.859,1	1.030,1	2.829,0

Nr.	Programma	Baten	Lasten	Saldo
	w.v. A.5 saldo reservemutaties	1.108,3	923,3	185,0
B	Bestuur en organisatie	73,7	632,6	-558,8
	Totaal	6.861,7	6.861,7	0,0

Uitgaven (lasten)

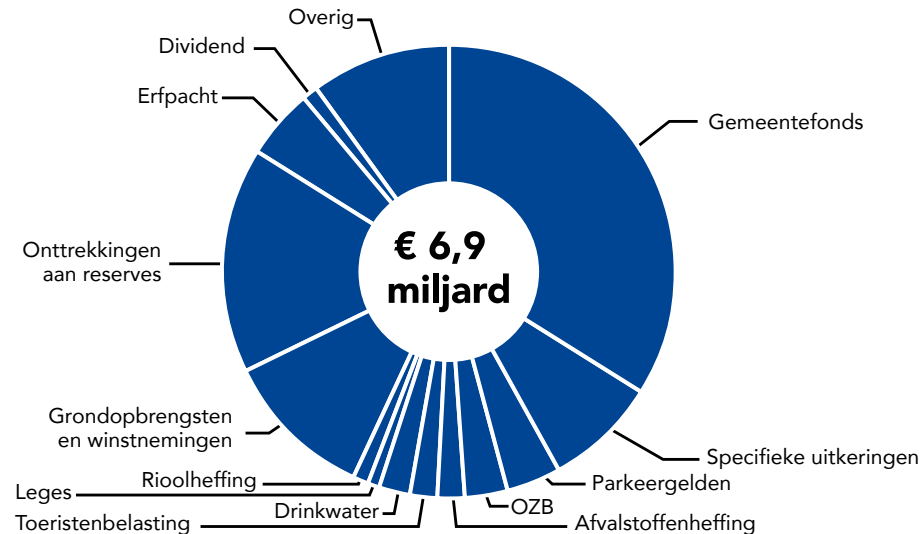
De totale uitgaven (lasten) van de gemeente Amsterdam bedragen in 2021 € 6,9 miljard. Met de uitgaven financieren we de verschillende beleidsdoelstellingen van dit college en van de raad. In de begroting van de gemeente Amsterdam zijn de beleidsterreinen opgedeeld in twaalf beleidsprogramma's. Daarnaast zijn er uitgaven aan de zogenoemde algemene dekkingsmiddelen (zoals de door de gemeente betaalde rente) en aan bestuur en organisatie. De twaalf beleidsprogramma's vormen samen met de algemene dekkingsmiddelen en bestuur en organisatie het totaal van de begroting. In onderstaande figuur is aangegeven hoe de uitgaven over de verschillende beleidsprogramma's zijn verdeeld.

We geven in 2021 het meeste uit in programma 7 Werk, inkomen en participatie, namelijk € 1.052,4 miljoen. In dit programma staan de uitgaven voor onder andere de inkomensvoorzieningen, de inburgeringsactiviteiten en de schuldhulp. Daarnaast geeft de gemeente € 1.026,0 miljoen uit in programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg. Uit dit programma worden onder andere de opvang voor dak- en thuislozen, de specialistische jeugdhulp en de uitgaven voor maatschappelijke ondersteuning betaald. Een andere groot programma is programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat (€ 632,6 miljoen). Binnen dit programma vallen de uitgaven aan onder andere de OV-infrastructuur en het onderhoud van bruggen en kademuren. Tot slot laat programma A Algemene dekkingsmiddelen een last van in totaal € 1.030,1 miljoen zien. Dit bestaat vooral uit toevoegingen die we verwachten te doen aan onze reserves (programmaonderdeel A.5).

Inkomsten (baten)

Het is de bedoeling dat we een structureel sluitende begroting presenteren. Dat betekent dat onze uitgaven gedekt moeten worden door onze inkomsten (baten). In het jaar 2021 worden alle uitgaven van in totaal € 6,9 miljard dus gedekt door inkomsten. In onderstaande figuur is de verdeling van de inkomsten opgenomen.

Het grootste deel van onze inkomsten ontvangen we vanuit het Rijk. Vanuit het gemeentefonds ontvangt Amsterdam een zogenoemde algemene uitkering. Deze uitkering is vrij besteedbaar en bedraagt in 2021 naar verwachting € 2,3 miljard. Andere grote inkomstenbronnen zijn de grondopbrengsten en winstnemingen (€ 735,3 miljoen), de parkeergelden (€ 259,4 miljoen) en de inkomsten uit erfpacht (€ 355,6 miljoen). Daarnaast verwachten we in 2021 € 1,1 miljard te onttrekken aan onze reserves.

Volume begrotingstotaal

Het begrotingstotaal voor 2021 is ten opzichte van de Begroting 2020 toegenomen met ongeveer € 700 miljoen. Een groot deel van de stijging van de inkomsten komt doordat we meer verwachten te onttrekken aan de reserves (circa € 500 miljoen). Bijvoorbeeld aan de reserve financiering erfpachtgrond, waar een vrijval van € 150 miljoen wordt geraamd ten gunste van de Algemene reserve, conform de afspraken uit het herstelplan. Ook wordt er een extra onttrekking aan de Algemene reserve geraamd van circa € 200 miljoen voor het opvangen van de begrotingstekorten van dit jaar, als gevolg van de coronacrisis. Ook is een extra onttrekking geraamd aan de reserve afkoopsommen erfpacht ter dekking van de kosten van de overstapregeling (circa € 50 miljoen). Naast de toegenomen verwachte

onttrekkingen, verwachten we meer grondopbrengsten (ongeveer € 80 miljoen) en meer inkomsten uit erfpacht (ongeveer € 155 miljoen).

Een groot deel van de stijging van de uitgaven komt doordat we meer verwachten toe te voegen aan de reserves (circa € 320 miljoen). Dit komt vooral door een toevoeging van ongeveer € 250 miljoen aan de reserve financiering erfpachtgrond, bestaande uit de te verwachten ontvangsten afkoopsommen voor het eeuwigdurend afkopen van erfpacht. Daarnaast is een toevoeging aan de Algemene reserve geraamd vanuit de reserve financiering erfpachtgrond (€ 150 miljoen, zie ook hierboven toegelicht). Naast de stijging van uitgaven door meer toevoegingen aan reserves, zijn er ook meer uitgaven in de programma's. Zo geven we ongeveer € 100 miljoen meer uit in programma 10 Grond, dit komt met name door de jaarlijkse actualisatie van de ramingen van de gebiedsontwikkelingsprojecten van het Vereveningsfonds en Zuidas. Daarnaast zijn er hogere uitgaven van circa € 70 miljoen in programma 7 Werk, inkomen en participatie door onder andere de bijstelling van de raming voor de bijstand en de uitvoering van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Ook in programma 11 Wonen en Bouwen wordt er meer uitgegeven. Het gaat hier om ongeveer € 70 miljoen door onder andere een eenmalige bijdrage aan Artis, hogere bijdragen aan corporaties vanuit het Corporatiebudget en meer geld voor vergroening van de openbare ruimte. In programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg wordt circa € 50 miljoen meer uitgegeven aan onder andere de specialistische jeugdhulp en de aanpak van dakloosheid.

Structureel saldo

In de Gemeentewet staat dat onze begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting (en meerjarenraming) volledig en realistisch zijn.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting, maken we onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Incidentele baten of lasten zijn baten of lasten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Hierbij beïnvloeden incidentele lasten het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten het structureel begrotingssaldo negatief.

In onderstaande tabel wordt in het kort de opbouw van het structurele saldo inzichtelijk gemaakt. De in de tabel opgenomen bedragen sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele baten en lasten in bijlage 7.7.

Tabel 2.3.2 Structureel saldo en structurele exploitatieruimte
(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Structurele begrotingssaldo	162,9	116,0	104,5	128,8	40,5
Structurele exploitatieruimte	2,79%	2,01%	1,86%	2,29%	0,73%

2.4 Balansontwikkelingen

In dit onderdeel wordt ingegaan op het bezit van de gemeente, aan de hand van een versimpelde balans.

Tabel 2.4 Versimpelde balans (bedragen x € 1 miljard)

ACTIVA	2019	2020	2021	PASSIVA	2019	2020	2021
Immaterieel bezit	0,0	0,0	0,0	Interne financieringsmiddelen	8,4	8,1	7,9
Materieel bezit	12,7	13,6	13,9	Werkkapitaal	0,1	0,1	0,1
Financieel bezit	1,0	1,0	1,0	Externe financieringsmiddelen	5,3	6,4	6,9
Totaal	13,8	14,6	14,9	Totaal	13,8	14,6	14,9

Op de balans is het bezit aan de linkerkant opgenomen. Dit wordt de activa-kant van de balans genoemd. De activa bestaan uit materieel bezit (oftewel materiële activa) en financieel bezit (oftewel financiële activa). Ook is er een kleine post immateriële activa. De materiële activa zijn de bezittingen in tastbare zaken, zoals grond, schoolgebouwen en de Noord/Zuidlijn. De financiële activa zijn bezittingen in financieel waardepapier, zoals aandelen in deelnemingen of verstrekte leningen aan anderen.

De rechterkant van de balans wordt de passivazijde genoemd en laat zien hoe het bezit is gefinancierd. De passiva bestaan uit de interne financieringsmiddelen en de financieringsmiddelen van anderen. De interne financieringsmiddelen zijn de reserves en voorzieningen en worden ook wel het 'eigen vermogen' genoemd. De externe financieringsmiddelen zijn de leningen die we als gemeente hebben aangetrokken en vormen daarmee de gemeenteschuld. Dit wordt ook wel het 'vreemd vermogen' genoemd. Daarnaast is de regel werkkapitaal opgenomen. Dit laat het verschil zien tussen de waarde van de voorraden plus debiteuren, minus de waarde van de crediteuren.

Uit bovenstaande versimpelde balans blijkt dat we meer dan de helft van ons bezit financieren met interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Wanneer we de reserves delen door het balanstotaal, wordt duidelijk wat de solvabiliteitsratio is. De solvabiliteitsratio in 2021 bedraagt naar verwachting 49%. Daarmee ligt onze solvabiliteitsratio binnen de grenzen voor de signaleringswaarde 'neutraal' van de provincie Noord-Holland.

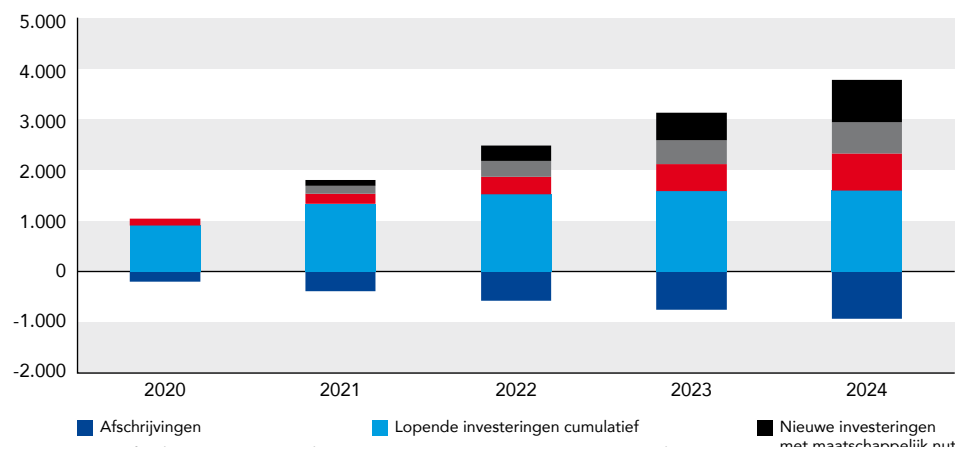
Meer informatie over de vereenvoudigde geprognostiseerde balans is opgenomen in de financieringsparagraaf. Hieronder wordt stilgestaan bij de belangrijkste onderdelen van de balans: de investeringen in materieel bezit, de reserves en voorzieningen en de schuld.

2.4.1 Investerings

De in de beleidsprogramma's beschreven lasten zijn niet de enige middelen die de gemeente inzet om de doelstellingen te bereiken. We investeren daarnaast jaarlijks voor honderden miljoenen euro's in onder meer infrastructurele projecten, gemeentelijke huisvesting, onderwijshuisvesting, cultuur-, welzijns- en sportaccommodaties, de herinrichting van de openbare ruimte en informatiesystemen. Het college heeft de ambitie om in de huidige omstandigheden te blijven investeren in de stad. Investerings vallen grotendeels onder de materiele vaste activa op de balans.

In onderstaande grafiek staat de cumulatieve ontwikkeling van de materiele vaste activa, onderverdeeld naar verschillende categorieën.

Grafiek 2.4.1 Ontwikkeling materiële vaste activa (Bedragen x € miljoen)

Hierin is te zien dat de gemeente de komende jaren meer investeert dan er wordt afgeschreven, wat leidt tot een hoger balanstotaal en een hogere schuld.

In deze begroting staan voor € 787 miljoen aan nieuwe investeringen in de stad, buiten de € 68 miljoen aan investeringen in grond die in 2021 in erfpacht wordt uitgegeven. Deze investeringen zullen de komende jaren

worden gedaan om de stad in goede staat te houden, te verbeteren en uit te breiden. Daarvan betreft € 255 miljoen investeringen met economisch nut (E). Deze investeringen worden gedekt uit externe inkomsten, zoals heffingen. € 532 miljoen betreft investeringen met maatschappelijk nut (M), waarmee bedoeld wordt dat deze niet zelf de inkomsten kunnen genereren om de kapitaallasten te dekken, en dus gefinancierd worden uit de algemene middelen van de gemeente. In onderstaande tabel is per programma het totaal aan investeringen aangegeven dat in deze begroting voorligt.

Tabel 2.4.1 Nieuwe investeringen boven de activeringsgrens (Bedragen x € miljoen)

Programma	M/E	Bruto investeringssom
01 Veiligheid	M	4,0
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	M	171,9
04 Kunst, cultuur en erfgoed	M	18,6
05 Onderwijs	M	127,3
	E	25,5
06 Sport	M	124,4
	E	0,4
07 Werk, inkomen en participatie	M	2,2
	E	19,4
08 Jeugd, zorg en samenleving	M	26,3
	E	22,6
09 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	M	3,2
	E	166,0
10 Grond	M	1,0
11 Wonen en groen	M	26,8
	E	1,6
12 Moderne open overheid	M	0,5
B Bestuur en apparaat	M	25,5
	E	19,9
Totaal		787,0

Ontwikkeling nieuw stelsel voor besluitvorming over investeringen

Besluitvorming over investeringen kent nu een systematiek waarbij per investering besloten wordt. Daarbij kennen de investeringen in gebiedsontwikkeling een besluitvormingsproces dat buiten de reguliere P&C-cyclus valt. De investeringsambitie leidt, vanwege het aantrekken van externe financiering, tot een stijging van de schuld. Een groot aantal investeringsprojecten is wel goedgekeurd, maar heeft vertraging opgelopen of zal later starten dan gepland. Dat zorgt ervoor dat de prognose van de realisatie van de lopende investeringen hoger is dan uiteindelijk gerealiseerd zal worden. Dit staat bekend als het planningsoptimisme.

In voorgaande P&C-producten is de behoefte gedeeld om op meer integrale wijze te besluiten over investeringen. Deze nieuwe wijze van besluitvorming beoogt om investeringen in samenhang te bezien, op een hoger, strategisch niveau afspraken te maken en de algehele ontwikkeling van de activa en de daarmee gepaard gaande stijgende schuld te beheersen. Hiertoe zal een wijziging van de financiële verordening noodzakelijk zijn, waarin het college nieuwe afspraken met de gemeenteraad wil maken over hoe besloten wordt over investeringen.

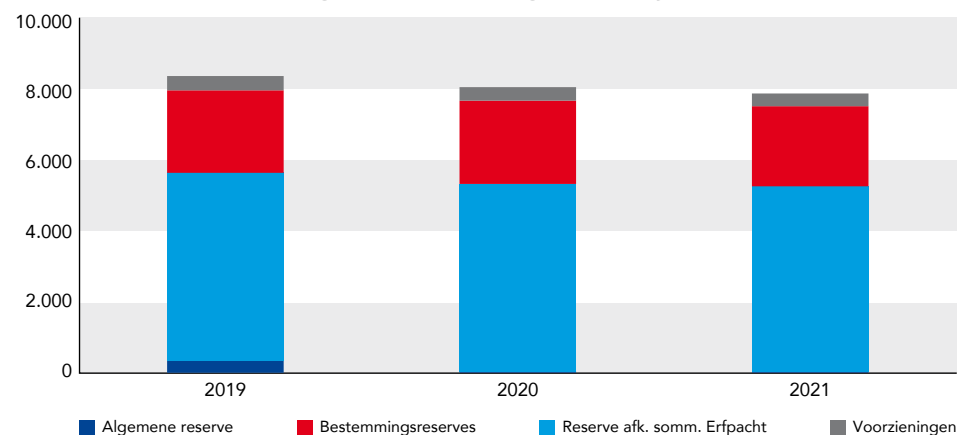
Om te laten zien hoe een nieuw stelsel eruit zou kunnen zien, is in deze begroting een eerste stap gezet. In de investeringsparagraaf worden de investeringen per programma weergegeven, waarbij per programma een overkoepelende toelichting is opgenomen. Daarnaast worden de investeringen met een bruto investeringssom boven de € 20 miljoen ook toegelicht.

2.4.2 Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen vormen het eigen vermogen van de gemeente. Met reserves en voorzieningen kunnen we budgetten 'sparen' in het ene jaar, om uit te geven in een later jaar. De reserves kunnen onderverdeeld worden in een Algemene reserve en bestemmingsreserves. De Algemene reserve dient als dekkingsbron als bepaalde risico's zich voordoen. Bestemmingsreserves hebben een specifiek doel waaraan ze besteed worden en een specifieke duur.

Voorzieningen stellen we in wanneer een toekomstige verplichting of een toekomstig verlies zich voordoet. Dit gebeurt wanneer de verplichting of het verlies een zekerheid is, of wanneer de kans daarop heel groot is. Ook treffen we een voorziening wanneer we een bijdrage ontvangen van derden met een verplicht bestedingsdoel. En voorzieningen worden gevormd voor groot onderhoud.

Grafiek 2.4.2 Ontwikkeling reserves (Bedragen x € miljoen)

De ontwikkeling van de reserves en de voorzieningen is opgenomen in bovenstaande figuur. Hierin maken we onderscheid tussen de Algemene reserve, bestemmingsreserves en voorzieningen. Daarnaast laten we de reserve Afkoopsommen erfpacht apart zien, omdat dit de grootste reserve van de gemeente is (dit is overigens niet de reserve waar inkomsten uit de

tijdelijke regeling voor eeuwigdurend afkopen inkomen). De stand van de reserves komt eind 2021 naar verwachting uit op € 7,6 miljard. Het totaal van de voorzieningen bedraagt eind 2021 naar verwachting € 0,4 miljard.

Een uitgebreid overzicht van alle reserves en voorzieningen is opgenomen in bijlage 7.4 (verloopstaat reserves) en 7.5 (verloopstaat voorzieningen). In deze bijlagen is het verloop van alle individuele reserves en voorzieningen voor de periode tot en met 2024 te vinden. Een toelichting op de ontwikkelingen in het jaar 2021 is opgenomen in het onderdeel A.5.

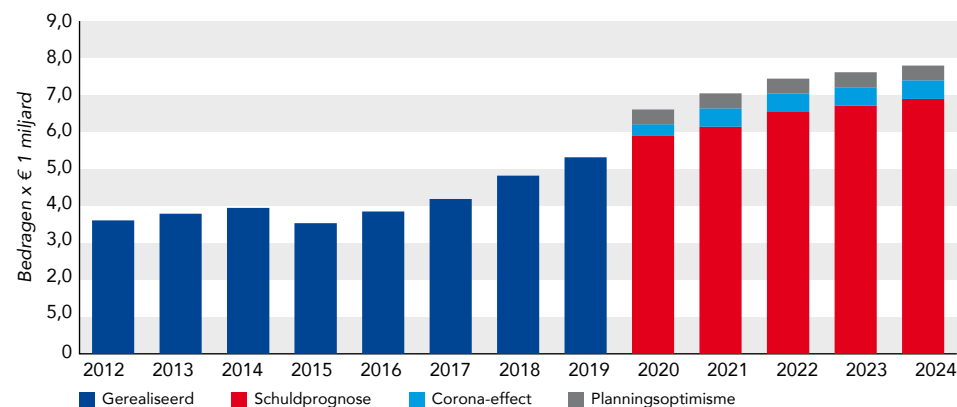
2.4.3 Schuld en schuldontwikkeling

De coronacrisis raakt ons hard en dat is goed terug te zien in de schuldontwikkeling. Vanuit de huidige inzichten stijgt de externe schuld de komende jaren sterk. Dat komt niet alleen door onze investeringsambitie voor de komende jaren. De coronacrisis verstrekt namelijk de schuldstijging.

Naar verwachting stijgt de externe schuld met € 1,1 miljard naar € 6,4 miljard eind 2020. In de jaren daarna loopt de externe schuld verder op tot € 7,7 miljard eind 2024. Bij de schuldprognose kunnen we kanttekeningen maken, zoals de werking van planningsoptimisme. In de afgelopen jaren schatten we onze inkomsten te laag en uitgaven te hoog in. Daardoor kwam onze schuld lager uit dan begroot. Gezien de huidige schuld van € 5,9 miljard (eind september 2020) lijkt de stijging van de schuld naar € 6,4 miljard eind 2020 groot. Wel zal de schuld dit jaar naar verwachting nog met enkele honderden miljoenen toenemen. Eventuele nieuwe rijkscompensatie kan de stijging nog dempen. In het verleden bleek dat de uiteindelijke schuld door planningsoptimisme vaak € 0,4 miljard lager uitkwam dan begroot. Er kan dit jaar mogelijk ook weer sprake zijn van planningsoptimisme.

Door de stijgende schuld verslechteren ook de schuldratio's. De solvabiliteit blijft sterk met 46% in 2024 en de netto schuldquote blijft net binnen de grens van neutraal met 130% in 2024, omdat we de investeringsambitie begrenzen.

Grafiek 2.4.3 Schuldontwikkeling (bedragen x € 1 miljard)

2.5 Risico's en weerstandsvermogen

2.5.1 Ontwikkelingen

De coronacrisis heeft de stad in 2020 hard geraakt. De beperkende maatregelen om de pandemie het hoofd te bieden hebben enorme gevolgen voor het dagelijks leven van onze inwoners, ondernemers en bezoekers en ook op de financiën van de gemeente. Door de crisis zijn een aantal grote inkomstenbronnen zeer sterk teruggelopen. Daarbovenop zijn de lasten toegenomen en dreigt een tekort in 2021. De orde van grootte van de gevolgen die deze pandemie met zich meebrengt is grosso modo een factor twee keer groter dan in eerdere stresstesten en risico-inventarisaties mee rekening is gehouden. Toen rekenden we erop een tegenslag als gevolg van een crisis twee jaar te kunnen volhouden zonder tekorten op te lopen. Door de coronacrisis is dat voor 2020 nog het geval, maar vanaf 2021 niet meer. De inkomsten uit toeristenbelasting, straat parkeren en dividenden van onze deelnemingen zijn sterk gedaald en daarnaast zijn lasten toegenomen. We verwachten daarom tekorten. Bij de Voorjaarsbrief 2020 is de noodkas ingesteld. De noodkas is ingezet ter bekostiging van maatregelen die Amsterdamse burgers en bedrijven ten goede komen bij de bestrijding van de coronacrisis. De noodkas gaat ten laste van de Algemene reserve.

Daarnaast zijn ook risico's hoger geworden, de benodigde weerstandscapaciteit stijgt van € 200 miljoen naar € 248 miljoen. Door de coronacrisis zijn een groot aantal deelnemingen in financieel zwaar weer gekomen, waardoor in 2020 de meeste dividendbetalingen over 2019 zijn opgeschort of uitgesteld om de liquiditeit van deze bedrijven te versterken. De dividendraming van 2021 en verder is eveneens naar beneden bijgesteld. We zijn daardoor minder gevoelig geworden voor de gevolgen van dit risico. Ondanks recente financiële injecties en een afwaardering zijn er nog steeds financiële risico's bij AEB om rekening mee te houden, zoals het risico op een verdere afwaardering en uitstel van aflossingen op de achtergestelde lening.

Verder is het risico dat het rijksbudget voor de uitkeringsverstrekking te laag is, door het grote beroep op inkomensondersteuning, in 2020 sterk gestegen. Ook is er sprake van toegenomen risico op wanbetaling op verplichtingen jegens de gemeente. De grootse impact daarvan wordt verwacht bij de verhuur van ons vastgoed. Het risico op tegenvallende verkoopopbrengsten van ons vastgoed is groter geworden. Het risico op lagere belastinginkomsten is door de coronacrisis hoger. Enerzijds heeft dat te maken met de daling in verblijfstoerisme die we nu meemaken en die aangeeft hoe hard de belastingopbrengsten kunnen teruglopen, anderzijds kan de basis voor andere belastingheffingen door de crisis ook teruglopen bijvoorbeeld door krimp van de bevolking, dalende WOZ-waarden of faillissementen in het bedrijfsleven.

2.5.2 Algemene reserve

Actualisatie van de benodigde weerstandscapaciteit

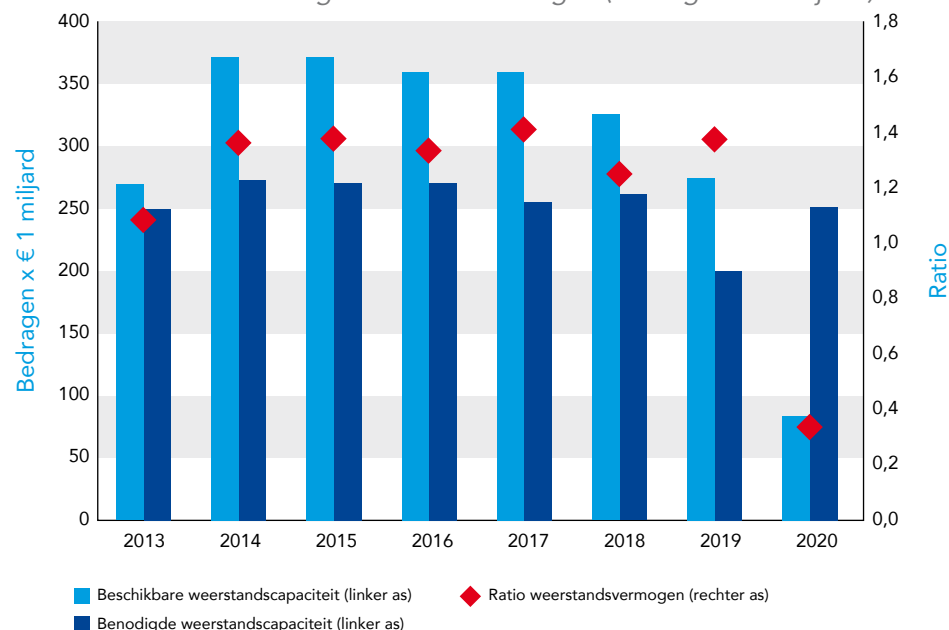
Niet alle risico's zullen tegelijk optreden. Het is daarom onwaarschijnlijk dat de totale gevolgschade zo groot is als de som van alle risico's samen. Om een goede schatting te maken gebruiken we daarom voor het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit een risicomodel en een kwantitatieve scenario-analyse. Daarmee maken we schattingen van het mogelijk financieel gevolg van het resterend risico door deze in een groot aantal scenario's door te rekenen.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens bepaald als het bedrag waarmee we 90% van die scenario's kunnen dekken en 10% van de scenario's niet. Met dit bedrag kunnen de financiële gevolgen van het resterend risico voor de komende twee jaar worden gedekt maar is er een kans van 10% dat dit bedrag toch tekortschiet. Bij Begroting 2021 is de benodigde weerstandscapaciteit € 248 miljoen.

Actualisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

Bij de huidige prognose verwachten we het jaar af te sluiten met een fors negatief resultaat. Bij de prognose beschikbare weerstandscapaciteit verwachten we een daling van de Algemene reserve tot € 95 miljoen bij de jaarrekening 2020. Door de drastische daling van inkomsten uit toeristenbelasting in 2020 en het verhogen van de onroerendezaakbelasting laten wij onbenutte belastingcapaciteit als bron van weerstandscapaciteit buiten beschouwing.

Grafiek 2.5.2 Ontwikkeling weerstandsvermogen (Bedragen x € miljoen)

Prognose weerstandsvermogen ultimo 2020

Het weerstandsvermogen, de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit, komt eind 2020 naar verwachting uit op 0,38. Een forse daling ten opzichte van jaarrekening 2019. Bij deze prognose hebben we rekening gehouden met de begrotingsbijstellingen in de Voorjaarsbrief 2020, de aanstaande Najaarsnota 2020 en de verwachte ontwikkeling in de algemene dekkingsmiddelen zoals het compensatiepakket van het Rijk, de ontwikkeling van het gemeentefonds en corona-effecten. Het gevolg is een daling van de beschikbare weerstandscapaciteit naar € 95 miljoen einde 2020. Er is een stijgende trend te zien in het risicoprofiel. De benodigde weerstandscapaciteit stijgt daardoor naar € 248 miljoen. Daarom verwachten wij een daling van het weerstandsvermogen naar 0,38.

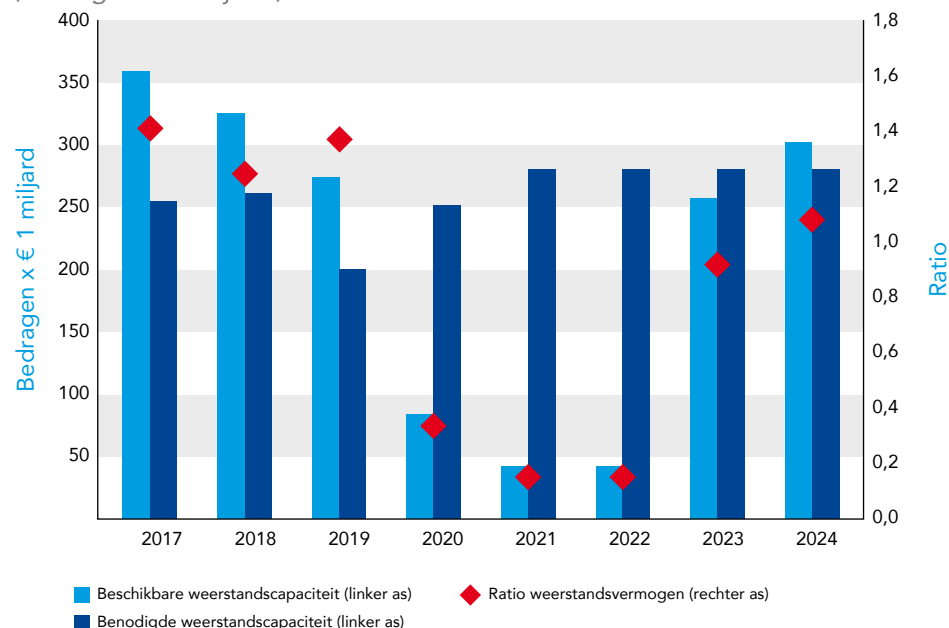
Herstelplan Algemene reserve

De huidige crisis onderstreept het belang van het aanhouden van voldoende weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen aan het begin van de coronacrisis was 1,37. Dat beschermt ons tegen tekorten in 2020 maar bij ongewijzigd beleid zullen tekorten optreden. De coronacrisis is daarmee een extreme gebeurtenis waarvan de gevolgen net buiten het bereik zijn gevallen van wat we hadden voorzien met de eerdere vaststellingen van het weerstandsvermogen.

Het college stelt voor om nieuwe afspraken te maken en stelt daarmee een financieel herstelplan op, onder meer om de Algemene reserve aan te vullen zodat we na drie jaar een weerstandsvermogen van minimaal 1 hebben bereikt. Dit wordt mogelijk door de Algemene reserve aan te vullen met de vrijval van de renterisicobuffer en de verwachte erfpachtbaten uit de afkoopregeling eeuwigdurende erfpacht. Het is onzeker of deze erfpachtbaten gerealiseerd worden op het geraamde niveau en we zullen het herstelplan dus blijvend moeten monitoren.

Een voorzichtige vooruitblik van het effect van het herstelplan op het weerstandsvermogen tot 2024 levert het volgende beeld op. Daarbij wordt op basis van ervaringen uit het verleden en in het licht van het toegenomen risicoprofiel aangenomen dat de benodigde weerstandscapaciteit in een bandbreedte van € 260 miljoen tot € 300 miljoen zal liggen met een middenraming van € 280 miljoen. In het meerjarenbeeld is de prognose voor de stand van de Algemene reserve € 312 miljoen. Dat zou voldoende zijn voor een weerstandsratio van tenminste 1.0 en geeft nog enige marge in het licht van de meerjarige geschetste benodigde weerstandscapaciteit. Die marge is belangrijk gezien de onzekerheden qua inkomsten en de reële mogelijkheid dat risico's verder toenemen in de komende jaren. Modelmatig is het niet mogelijk dat over zo'n lange periode vooruit te rekenen.

Grafiek 2.5.3 Verwacht effect herstelplan op weerstandsvermogen (Bedragen x € miljard)

Uit de grafiek is af te lezen dat het herstel van de Algemene reserve in 2023 optreedt. Dat betekent dat er onvoldoende dekking is voor de gevolgen van de risico's die we in de tussentijd lopen. Om voldoende dekking te bieden moet de Algemene reserve minstens 5% van het begrotingstotaal bedragen, de streefwaarde is circa € 300 miljoen. Het niveau waar we in 2024 mogelijk weer op uit kunnen komen.

3

3

Programma's

3.1	Veiligheid	38
3.2	Verkeer, vervoer en waterstaat	52
3.3	Economie	77
3.4	Kunst, cultuur en erfgoed	87
3.5	Onderwijs	102
3.6	Sport	116
3.7	Werk, inkomen en participatie	124
3.8	Volksgezondheid, jeugd en zorg	142
3.9	Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	172
3.10	Grond	202
3.11	Wonen en groen	211
3.12	Moderne open overheid	234
3.A	Algemene dekkingsmiddelen	247
3.B	Bestuur en organisatie	262

3.1

Veiligheid

3.1 Veiligheid

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	17,6	19,8	17,0	17,0	17,0
Lasten	207,7	225,3	219,1	213,4	215,5
waarvan apparaatslasten	82,4	83,7	83,1	82,1	82,1
Totaal Programma 1 Veiligheid	-190,1	-205,4	-202,1	-196,3	-198,5

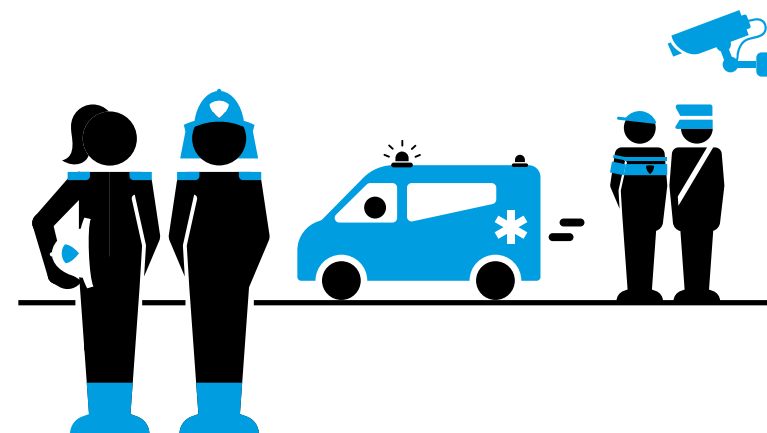
Samenvatting 3.1.1 Brandweer en crisisbeheersing

De belangrijkste doelstellingen voor 2021 zijn:

- voorkomen, beperken en bestrijden van brand.
- beperken van brandgevaar.
- voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en alles wat daarmee verband houdt.
- beperken en bestrijden van gevaar voor mens en dier bij ongevallen anders dan brand.
- vergroten van het bewustzijn van brandveiligheid in Amsterdam en de regio.
- voortzetten van de koers naar modernisering en flexibilisering van de brandweer.
- een nieuw repressief dekkingsplan vaststellen.

Samenvatting 3.1.2 Openbare orde en Veiligheid

De veiligheidsopgave van de stad verandert. Drie trends liggen daaraan ten grondslag. Allereerst vindt een verschuiving plaats van zogenaamde high impact crimes naar 'hidden impact crimes'. Ondanks de daling van de reguliere criminaliteit, hebben politie en justitie het drukker dan ooit. Dat komt door de opkomst van criminaliteit die minder zichtbaar is. Het gaat dan vooral om ondermijning, de drugseconomie, cybercrime en seksuele intimidatie en geweld. De aanpak van deze vormen van criminaliteit is complex en vereist uithoudingsvermogen, terwijl de capaciteit bij politie en Openbaar Ministerie (OM) zwaar onder druk staat. In tegenstelling tot de meer traditionele geweldsdelicten heeft de gemeente bij de hidden impact crimes echter meer instrumenten in handen om op te treden. Om die reden hebben we aanvullend gemeentelijk veiligheidsbeleid en diverse beleidsprogramma's ontwikkeld.

Ten tweede is sprake van een toenemende druk op handhaving door een niet aflatende druk op de leefbaarheid in de stad. Naast de toekomstige groei van de stad is nu ook, als gevolg van het covid-19-virus, de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte voor langere tijd veranderd. Door de 1,5 meter samenleving heeft elke gebruiker van de openbare ruimte meer m² nodig heeft. Handhaving zal hierop in 2021 flexibel, effectief, snel en passend op treden. Dit door gebiedsgericht en gebruikmakend van het palet van gastheren- en vrouwen, hosts, straatcoaches, toezichthouders en handhavers te opereren. In toenemende mate maken we hierbij gebruik van data en de inzet van slimme technologie, zoals camera's en sensoren. Handhaving is echter het sluitstuk. De aanpak binnenstad zet in op een structurele verbetering van de leefbaarheid van de binnenstad.

3.1 Veiligheid

De derde trend is crisis, incidentbestrijding en internationaal conflict. Zo is in twee jaar tijd het aantal gemelde demonstraties bij de gemeente zo goed als verdubbeld van 789 in 2017 naar 1.471 in 2019. Niet alleen het aantal, ook de aard van de demonstraties is aan verandering onderhevig; er ontstaan 'nieuwe manieren' van actievoeren zoals de wegblokkades van Extinction Rebellion, de tractoren van boeren die het verkeer platleggen. Ook lijken éénmansprotesten vaker voor te komen dan voorheen. Radicalisering vraagt onze constante aandacht.

3.1.1 Brandweer en crisisbeheersing

Alarmering, brandweezorg en multidisciplinaire crisisbeheersing via de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Samen met het veiligheidsbestuur, gemeenten, ketenpartners en andere organisaties in de regio is Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland gestart met het opstellen van een nieuw regionaal risicoprofiel en regionaal beleidsplan, met daarin de nieuwe doelen en beoogde activiteiten voor de komende jaren.

De uitgangspunten voor het opstellen van een nieuw repressief dekkingsplan voor de brandweezorg worden eind 2020 aan het regionaal bestuur voorgelegd. Vervolgens wordt dit plan in 2021 opgesteld. Een concept wordt, voorafgaand aan de definitieve vaststelling, voor zienswijzen aan de gemeenteraden voorgelegd.

In 2021 zet de Veiligheidsregio de koers naar een moderne en flexibele organisatie voort. Een organisatie die gezond is, leert in al zijn facetten en die klaar is voor huidige en toekomstige opgaven. De Veiligheidsregio maakt werk van diversiteit en inclusie en binnen de brandweer is de TS4 (tankautospuiter met een 4 persoonsbezetting) de structurele uitrukvorm op kazernes Aalsmeer en Uithoorn. In 2021 heeft de Proeftuinkazerne (Victor Nieuwe Stijl) twee jaar doorlopen en krijgt deze na de evaluatie een passend vervolg. Op deze kazerne wordt gewerkt in een ander rooster (2 x 8 uur) en wordt onderzocht hoe dit kan bijdragen aan een effectieve en moderne brandweerorganisatie.

De Veiligheidsregio werkt op het gebied van risicobeheersing samen met alle betrokkenen in de veiligheidsketen en andere partners, aan een veilige fysieke leefomgeving. De Veiligheidsregio is daarmee adviespartner voor het realiseren van een duurzame, gezonde, (brand)veilige fysieke leefomgeving en zet haar expertise in op die thema's waar de meeste veiligheidswinst kan worden behaald.

Dit kan door bijvoorbeeld al in de initiatieffase van een ruimtelijk plan betrokken te zijn. De gevolgen van de nieuwe Omgevingswet en de effecten op de Veiligheidsregio worden samen met gemeenten verder in beeld gebracht.

De positie en toegevoegde waarde van de Veiligheidsregio bij het beheersen van crises is door de actuele ontwikkelingen, zoals bij de bestrijding van het covid-19-virus, nog duidelijker geworden. Beroepskrachten, vrijwilligers en stafmedewerkers werken met andere veiligheidsorganisaties zoals Politie en GGD samen om de (brand)veiligheid in de regio te behouden en te versterken. De Veiligheidsregio zorgt ervoor dat de mensen goed worden voorbereid en adequaat worden gefaciliteerd om hun rol goed uit te kunnen voeren. En ondertussen gaat het dagelijkse werk gewoon door.

Het veiligheidsbestuur houdt een nadrukkelijke vinger aan de pols met betrekking tot de impact van de crisis op de mensen en middelen van de Veiligheidsregio. Op grond van de huidige ontwikkelingen ziet het ernaar uit dat de financiële effecten van covid-19 op de Veiligheidsregio door met ministerie van VWS worden gecompenseerd.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)

Activiteit 1.1.1.1

De regionale brandweer en veiligheidsregio financieren t.b.v. brand en rampbestrijding en we zien toe op de kwaliteit van de uitvoering.

Activiteit 1.1.1.2

We bereiden ons voor op crisis, rampen en grootschalige evenementen. Geen indicatoren, omdat dit via de begroting en jaarrekening van de Veiligheidsregio gerapporteerd wordt.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA)

De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) is een van de 25 veiligheidsregio's in Nederland. Het beslaat het gebied van de volgende gemeenten:

- Aalsmeer
- Amstelveen
- Amsterdam
- Diemen
- Ouder-Amstel
- Uithoorn

Zij voert de wettelijke taken uit de wet op de Veiligheidsregio uit. Bij alle doelstellingen in dit programmaonderdeel schakelen we de VrAA in.

Financiële toelichting

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	3,4	3,1	3,1	3,1	3,1
Lasten	76,0	78,5	78,1	78,1	78,1
Saldo van baten en lasten	-72,6	-75,4	-75,0	-75,0	-75,0

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 3,1 miljoen. Dit zijn:

- Baten van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland voor uitvoeren van taken van de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) (€ 2,8 miljoen).
- Baten van de regiogemeenten voor uitvoeren van taken vanuit rampenbestrijding en crisisbeheersing (€ 0,3 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 78,5 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Lasten voor de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (€ 74,0 miljoen).
- Apparaatslasten (€ 4,5 miljoen).

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's

Aanslag in de stad of een crisis.

Maatregelen

Plannen van aanpak voor crisis in samenwerking met Veiligheidsregio, ondernemers en instellingen.

Beleidskaders

- De Wet Veiligheidsregio's. Op 1 oktober 2010 is de Wet Veiligheidsregio's in werking getreden. Deze wet brengt brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de rampenbestrijding en crisisbeheersing samen in één organisatie.
- Beleidsplan Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. In dit beleidsplan formuleren we de beleidsvoornemens van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) voor de komende jaren. Daarmee vervullen we de wettelijke plicht zoals die in artikel 14 van de Wet Veiligheidsregio's staat. We willen met dit beleidsplan onze sleutelpartners in de crisisbeheersing binden, zoals de politie, de partijen rondom waterveiligheid en belangrijke beheerders van vitale infrastructuren.

3.1.2 Openbare orde en veiligheid

De openbare orde en de veiligheid van mensen, goederen en gebieden handhaven.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Aanpak ondermijning

Met het programma De Weerbare Stad zijn we in 2019 gestart en richten we ons op de aanpak van ondermijning. We hebben drie doelen met het programma: kennis verwerven, mentaliteitsverandering en grenzen stellen. Samen met het programma Weerbare Mensen, Weerbare Wijken vormt het programma een tweeluik. De Weerbare Stad heeft daarbij een focus op financieel-economische structuren. Het initiële programma kende 26 maatregelen. In de voortgangsrapportage rapporteren we periodiek over de voortgang, afronding en toevoeging van maatregelen. Het programma kent tot en met 2022 de volgende fasering:

- 2020: voorbereiding, implementatie en uitvoering
- 2021: implementatie, uitvoering en aanscherping
- 2022: uitvoering, aanscherping en evaluatie.

Met de maatregelen uit De Weerbare Stad werpen we barrières op om ondermijning in de stad tegen te gaan. Bijvoorbeeld doordat we:

- binnen de kaders van de gegevensbescherming en privacy, de beschikbare gegevensbronnen beter ontsluiten, zodat we de Bibob-toetsingen efficiënter en effectiever kunnen uitvoeren;
- branches en gebieden aanwijzen waarvoor een vergunningplicht geldt;
- vastgoedtransacties volgen;
- het bestuurlijk instrumentarium versterken om ondermijning aan te pakken;
- voorlichting geven aan ondernemers over de gevaren van ondermijning;
- het bewustwording bij inwoners vergroten;
- en malafide bedrijvigheid via de Ondermijningsbrigade multidisciplinair aanpakken.

Ook geven we, met hulp van het programma, uitvoering aan de ondermijningsprioriteiten van de stadsdelen die voortkomen uit de ondermijningsbeelden die zijn opgesteld door het Regionale Informatie en Expertise Centrum (RIEC). Daarnaast houdt het programma een vinger aan de pols als het gaat om corona en ondermijning.

Prostitutie

Met het prostitutiebeleid richten we ons op:

- Het voorkomen en opsporen van misstanden en mensenhandel (zie onderdeel 'mensenhandel') in vergunde en onvergunde branches.
- Een gezonde vergunde branche via vergunningverlening, handhaving en toezicht.
- Sekswerkers zo veilig mogelijk en onder zo goed mogelijke omstandigheden hun werk te laten uitoefenen en waar nodig zorg en opvang.

Daartoe is er een kernteam Prostitutie waarin we samenwerken binnen de gemeente, politie, OM en zorgpartners.

Mensenhandel

Wij richten ons op het bestrijden en voorkomen van mensenhandel in Amsterdam. We signaleren, verlenen zorg, maken beleid en werken als ketenregisseur. Daarbij hebben we hebben aandacht voor alle drie de vormen van mensenhandel: seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting. We richten ons vooral op:

- Preventie en bewustwording
- Zorg aan en opvang van slachtoffers
- Samenwerking met ketenpartners in de aanpak

Drukke, overlast en handhaving

Aanpak binnenstad

In 2021 continueren we de aanpak binnenstad (korte termijn). Hierbij kijken we naar de samenhang tussen met de meer fundamentele lange termijn-aanpak waarbij ook thema's als ondermijning, prostitutie, coffeeshops en horecabeleid worden meegenomen.

Toezicht en handhaving

De steeds verder toenemende handhavingsdruk wordt veroorzaakt door een aantal ontwikkelingen.

Ten eerste is er, door de werkelijkheid van de 1,5 meter samenleving, buiten minder plaats voor iedereen. Bovendien wordt de openbare ruimte drukker bezet door de uitgangspunten van de Open Stad, terwijl het draagvlak voor de genomen maatregelen lijkt af te nemen. De verwachting is dat deze situatie langere tijd zal voortduren. Deze trend leidt er ook toe dat gemeentelijke onderdelen en ketenpartners een andere vraag gaan stellen aan onze de handhavers. De opgave is de afgelopen jaren al groter en veelzijdiger geworden, waarbij steeds vaker sprake is van samenvallende complexe problematiek maar zal nu in nog hoger tempo veranderen. Dit vraagt om een flexibele organisatie die beschikt over voldoende handhavers en toezichthouders en ondersteuning van slimme technologie en nieuwe werkwijzen.

Ten tweede neemt de druk op de handhavingsorganisatie toe doordat de politie zich steeds meer richt op haar kerntaken, high impact crimes, cybercrime, terrorisme-dreiging en evenementen. Zij richt zich primair niet op de leefbaarheid waardoor deze steeds meer de opgave van handhaving wordt, terwijl de leefbaarheid alleen in onderlinge samenwerking kan verbeteren. **Ten derde** vraagt de veiligheid van de handhavers op straat voortdurende aandacht, dat is zeker ook tijdens de coronacrisis gebleken. In beginsel worden handhavers niet ingezet in gevaarlijke situaties, maar ervaring leert dat ook bij leefbaarheidsovertredingen zij (kunnen) worden geconfronteerd met agressief gedrag. De handhaver kan daarbij niet altijd een stap terug doen, bijvoorbeeld omdat de agressie te groot is, omdat de ruimte om weg te springen er niet is of omdat omstanders zich ermee bemoeien.

Een vierde ontwikkeling is de versnelde digitalisering als gevolg van de coronacrisis. Het draagvlak voor en de bereidheid tot vernieuwing is veel groter geworden, en dit helpt de inzet toekomstbestendiger te maken.

Cybercriminaliteit

Amsterdamse burgers en bedrijven zijn kwetsbaar door digitale onveiligheid. Voor ons speelt het risico op uitval van noodzakelijke infrastructuur of maatschappelijke verstoring. Als stad moeten we ons voorbereiden op de mogelijke gevolgen van digitale onveiligheid en de weerbaarheid verhogen.

Internationaal conflict

Radicalisering

De aanpak radicalisering en extremisme is gebaseerd op het actuele dreigingsbeeld (zowel nationaal als lokaal). Het algemene dreigingsniveau is naar beneden bijgesteld. De grootste dreiging gaat nog steeds uit van islamitisch extremisme, maar de NCTV signaleert ook een toegenomen rechtsextremistische dreiging. Daarnaast vragen single issue extremisme, zoals de brandstichtingen bij 5g-telecommasten, de gevolgen van de coronacrisis op radicalisering en extremisme en anti-integratieve en anti-democratische gedragingen om aandacht. Tot slot moet voorkomen worden dat door de bijstelling van de geweldsdreiging door de NCTV de aandacht voor het onderwerp verslapt.

Veiligheid en Zorg

Het Actiecentrum Veiligheid en Zorg (AcVZ) voert procesregie op complexe zaken op het snijvlak van veiligheid, zorg en sociaal domein in de regio Amsterdam-Amstelland. Dit gebeurt onder meer in de Top600 en Top400 aanpak en het programma Detentie en Terugkeer. In 2021 is naar verwachting – net als in 2020 – een belangrijke ontwikkeling de toenemende capaciteitsdruk bij verschillende netwerkpartners, die onvermijdelijk ook druk geeft op de programma's en activiteiten van het AcVZ. Een andere actualiteit is de verharding van het milieu waarin de criminele doelgroep zich beweegt. Dit heeft zijn weerslag op het werk van de professionals van het AcVZ.

Terugdringen drugshandel

Het programma Weerbare Mensen, Weerbare Wijken (WMWW), is in 2020 onder andere gestart met de persoonsgerichte aanpak van 'doorgroeiers' in de drugshandel en met de opzet van een uitwegteam voor personen die uit de drugshandel willen stappen. Ook worden diverse maatregelen genomen in twee wijken in Zuidoost (Venserpolder) en Nieuw-West (de Wildemanbuurt).

Een belangrijke ontwikkeling voor 2021 is de start van een duurzaam netwerk van 'credible messengers' (werktitel). Credible messengers zijn in staat om jongeren die in aanraking komen met drugshandel en -criminaliteit te bereiken en hen te motiveren tot andere keuzes en gedrag.

Tegengaan van Seksuele Intimidatie en Seksueel Geweld

In 2020 is het programma tegen Seksuele Intimidatie en Seksueel Geweld (SISG) van start gegaan. Daarin zijn maatregelen opgenomen om seksuele intimidatie en geweld beter te voorkomen en te bestrijden, slachtoffers effectiever te helpen en Amsterdammers er meer bewust van te maken dat er meisjes en vrouwen zijn die, dikwijls onzichtbaar, niet vrij (genoeg) zijn. De maatregelen zijn onder meer:

- een campagne gericht op meisjes en jonge vrouwen;
- opvangplekken;
- een integrale persoonsgerichte aanpak voor jonge vrouwen, de 'ROSA-aanpak';
- en aanpak online seksueel geweld.

2020 stond in het teken van het opbouwen van het programma, dat van start is gegaan ondanks de coronacrisis en het ontbreken van programmaged. In 2021 worden de maatregelen verder uitgebouwd.

Evenementen

- Het perspectief voor evenementen is als gevolg van de coronacrisis hoogst onzeker, maar de verwachting is dat in de tweede helft van 2021, door de beschikbaarheid van een vaccin of behandeling of door de toepassing van maatregelen zoals een sneltest, weer evenementen kunnen plaatsvinden in Amsterdam. Voor het veilig organiseren van deze evenementen zullen waarschijnlijk wel extra maatregelen noodzakelijk zijn.
- We onderzoeken hoe de evenementensector kan worden gesteund in haar herstel tijdens en na de crisis, en hoe tegelijkertijd – gefaseerd – invulling kan worden gegeven aan de beleidsdoelstellingen op het gebied van diverse programmering, beperken van overlast en verbeteren van de uitvoering.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 1.2.1

Amsterdam is een veilige en leefbare stad voor bewoners en bezoekers.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Veiligheidsindex van de regio Amsterdam Amstelland	100 (2014)	90			

Activiteit 1.2.1.1

We bestrijden criminaliteit, radicalisering en ondermijning.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren) BBVverplicht	195,4 (2014)	154			
3.	Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners) BBVverplicht	5,6 (2015)	6,2			
4.	Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners) BBVverplicht	10,5 (2015)	8,1			
5.	Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners) BBV-verplicht	6,4 (2015)	3,9			
6.	Afname in recidive huidige Top 600 (HIC)	39% (2017)	50% (2018)			
7.	Afname in recidive uitgestroomde Top 600 (HIC)	82% (2017)	82% (2018)			

Activiteit 1.2.1.2

We behandelen aanvragen en verlenen en controleren vergunningen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen indicatoren omdat het VTH uitvoeringsprogramma hierover rapporteert	n.v.t.				

Activiteit 1.2.1.3

We houden toezicht en handhaven in de openbare ruimte en in het openbaar vervoer.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Gemiddeld rapportage cijfer sociale veiligheid in het Amsterdamse openbaar vervoer	7,6 (2018)	7,6(2018)			
2.	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte, aantal per 1.000 inwoners) (BBV-verplicht)	6,1 (2015)	5,1			

Activiteit 1.2.1.4

We bestrijden samen met onze partners overlast in wijken en buurten.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Leefbaarheidsmonitor Wonen in Amsterdam (WIA) 2 jaarlijks	7,4 (2013)	7,5			
2.	Het aantal jeugdgroepen	Meting vanuit geprioriteerde jeugdgroepen vanuit OM/politie	13 (Q1 2019)			
3.	Meldingen overlast	Aanlevering vanuit politie en eigen meting (2018)	19.087 (politie)+ 279.264* (SIA)*= 398.351			
4.	het % vrouwen wat de afgelopen 12 maanden is geconfronteerd met (seksuele) straatintimidatie	51% (2018)				

* Uitsplitsing van de SIA meldingen van 2019: SIA is een systeem dat helpt met het behandelen van signalen van burgers, ondernemers en bezoekers met betrekking tot meldingen in de openbare ruimte (MORA). Het systeem helpt met het beter registreren en doorzetten naar de juiste afdeling zodat de melding goed kan worden afgehandeld. Meldingen gaan over allerlei soort onderwerpen, zoals afval, bedrijven en horeca, kapotte straatverlichting en overlast van personen op straat.

Aanpak ondermijning

In 2021 zal de vergunningplicht voor een aantal branches in uitvoering komen, ook zal de Ondernijningsbrigade naar verwachting operationeel worden, wordt de verbetering van het Bibob-proces operationeel, worden de maatregelen ten aanzien van vastgoed geoperationaliseerd en zal het informatiesysteem eveneens operationeel worden. Tot slot zal opleiding en training van medewerkers structureel worden aangepakt en ook de bewustwording van inwoners en bedrijven worden vergroot.

Prostitutie

In 2021 zullen we:

- Het Project Uitwerking Scenario's Raamprostitutie Wallen/Singelgebied verder uitwerken en over besluiten.
- De positie van sekswerkers verbeteren samen met andere gemeentelijke partners van Zorg en Handhaving en Toezicht en in overleg met branche en ketenpartners.
- De misstanden in de vergunde en onvergunde prostitutie aanpakken door middel van integrale aanpak samen met de ketenpartners.
- Verder inzetten op sturing/lobby inzake de Wet regulering sekswerk (Wrs) dat essentieel is voor vergunningverlening, handhaving en toezicht door de gemeente op de vergunde en onvergunde sector, bestrijden misstanden en mensenhandel.

Mensenhandel

In 2021 zullen we de training 'Hoe signaleer je mensenhandel' continueren en door ontwikkelen. Ook willen we de doelgroep die de training volgt uitbreiden. We verwachten dat deze training een toename in de bewustwording, de signalering en het melden van mensenhandel zal hebben.

Voor verder afstemming en samenwerking tussen Amsterdam en de Amstelland-gemeenten werken we verder aan de 'regionale bestuurlijke mensenhandeltafel'.

Ten slotte zullen we aandacht hebben voor optimalisering van de ketenbrede aanpak, de innovatieve signaleringsmogelijkheden en internationale agendering en samenwerking.

Drukke, overlast en handhaving

Aanpak Binnenstad.

We zetten in op: hosts op uitgaanspleinen en de Wallen, extra VTH handhaving voor horeca en winkeldiversiteit, een gecoördineerde aanpak van de uitgaanspleinen en Wallen, campagnes tegen overlast, extra maatregelen rond afval en schoon zoals het inzetten van gebiedsgerichte buurtconciërges, wijkverzorgers en extra grofvuilwagens. Daarnaast innovaties die helpen om overlast effectiever aan te pakken. Deze maatregelen zijn onderdeel van het masterplan Handhaving en Reiniging.

Toezicht en Handhaving in de openbare ruimte

De handhaving staat in 2021 voor de volgende uitdagingen en opgaven:

- **De gevolgen van het covid-19-virus** vragen om een flexibele en snel reagerende organisatie waarbij de vraag van dag tot dag kan veranderen en vooral ook zal zorgen voor nieuwe werkwijzen en werkprocessen.
- **Het Masterplan Handhaving en Reiniging** zal moeten leiden tot een toename van de leefbaarheid in de stad, waarbij de focus als gevolg van het covid-19-virus, zich zal verbreden van de nu bestaande 3 focusgebieden naar grotere delen van de stad.
- **De verdere ontwikkeling van het palet van toezichthoudende functies** zal zorgen voor een breder inzetbare, flexibeler en duurzame handhavingsorganisatie die in staat is de snel wijzigende opgave efficiënt en effectief op te pakken.
- **Slimmer handhaven** is een onontbeerlijk speerpunt voor realiseren een flexibele en breed inzetbare handhavingsorganisatie. Door digitalisering van toezicht en handhaving én toepassing van innovatieve technieken en sociale innovaties kunnen we efficiënter handhaven, capaciteit slimmer en effectiever inzetten (o.a. pakkans omhoog; bijvoorbeeld door de inzet van Scanauto's bij foutparkeren of de "drukkeradar" om de drukte in de stad goed te kunnen monitoren). Innovatie omvat wat ons betreft ook het meer en anders samenwerken met bewoners en het gebruiken van innovatieve methodieken om oplossingen te genereren voor complexe problemen (bijvoorbeeld door de inzet van sensoren voor het registreren van geluidsoverlast)
- **De Veiligheid van de medewerkers** zal een centraal thema zijn. Dit om fysiek en verbaal geweld tegen te gaan. In dat kader kan o.a. de

Gemeenschappelijke Meldkamer Amsterdam (GMA) een belangrijke rol vervullen. De GMA borgt de veiligheid van de handhavers tijdens het werk en zet urgente meldingen direct door naar de juiste handhavers op straat. In het verlengde daarvan wordt er gewerkt aan een één portofoniesysteem voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte, dat is aangesloten op de GMA waar ook SAOA en Garageparkeren gebruik van zullen maken. Verder zal de inzet van bodycams, verbetering van de uitrusting en opleiding en het versterken van de samenwerking met de politie hier een bijdrage aan kunnen leveren.

- **De Ketensamenwerking**, niet alleen met politie, maar ook met andere in- en externe partijen zoals Stadswerken, Afval en Grondstoffen, Waternet, GGD, Wonen, het Actie Service Centrum (ASC), SAOA, Parkeren, V&OR, Belastingdienst zal verder ontwikkeld moeten worden
- Tot slot is de **reorganisatie** afgerond. Dat was de eerste stap om het doel om te komen tot een flexibele, efficiënte en vernieuwende organisatie. De start is gemaakt naar een flexibele, efficiënte en vernieuwende organisatie. De organisatie is afgerond en de komende jaren wordt de opgave om de organisatie echt werkende te krijgen opgepakt.

Dit overzicht van speerpunten is omvangrijk en ambitieus. De mate waarin in 2021 deze punten allemaal opgepakt kunnen worden zal voor een groot deel afhankelijk zijn van de gevolgen die het covid-19-virus zal hebben op onze opgaven.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

GVB

Met GVB werken we samen met de politie zodat mensen zich veilig voelen als ze reizen met het openbaar vervoer.

RIEC Amsterdam Amstelland

Het Regionale Informatie- en Expertise Centrum (RIEC) Amsterdam Amstelland richt zich op de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Ze verbinden informatie, expertise en krachten van de verschillende overheidsinstanties. Daarnaast stimuleren en ondersteunt het RIEC -AA de publiek-private samenwerking bij de aanpak van ondermijning.

Financiële toelichting

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	14,1	16,7	13,9	13,9	13,9
Lasten	131,7	146,7	141,0	135,3	137,4
Saldo van baten en lasten	-117,6	-130,0	-127,1	-121,4	-123,5
Programma 1 Veiligheid	-190,1	-205,4	-202,1	-196,3	-198,5

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 16,7 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Leges voor kansspel-, horeca- en evenementenvergunningen (€ 7,8 miljoen).
- De baten die samenhangen met de wegsleepactiviteiten van auto's (€ 4,4 miljoen)
- De bijdrage van het Rijk voor het Regionaal Informatie Expertise Centrum (RIEC) voor de bestrijding van ondermijnende criminaliteit (€ 3,5 miljoen).
- De baten door de Bestuurlijke Boete overlast Openbare ruimte (€ 0,9 miljoen).

De overige baten van € 0,1 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 146,7 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Apparaatslasten (€ 80,4 miljoen).
- Het Masterplan Handhaving en Reiniging, inclusief aanpak binnenstad (€ 13,6 miljoen).
- Toezicht en handhaving openbare ruimte (€ 9,0 miljoen).
- Aanpak binnenstad en programma zuidoost (€ 7,5 miljoen).
- Veiligheid (€ 5,0 miljoen).
- Stichting Aanpak Overlast Amsterdam (SAOA) straatcoaches (€ 4,4 miljoen).
- Het Regionaal Informatie Expertise Centrum (RIEC) voor de bestrijding van ondermijnende criminaliteit (€ 3,5 miljoen).

- De Amsterdamse aanpak Ondernijning (€ 3,0 miljoen).
- De bestrijding van overlast op straat en in de wijken (€ 2,7 miljoen).
- De aanpak van Jeugdcriminaliteit en Overlast (€ 2,2 miljoen).
- De Top600 en Top400 (€ 2,0 miljoen).
- Bodycams (€ 1,3 miljoen).
- Cameratoezicht (€ 1,3 miljoen).
- Amsterdam 750 (€ 1,3 miljoen).
- Koningsdag, 4 en 5 mei Comité, herdenkingen en onderscheidingen (€ 1,1 miljoen).
- Het Evenementenfonds (€ 1,1 miljoen).
- De bijdrage aan de Stadsregio voor de sociale veiligheid openbaar vervoer (€ 1,0 miljoen).
- De aanpak Radicalisering (€ 0,9 miljoen).
- Beveiligen van bedreigde instellingen (€ 0,7 miljoen).
- Detentie en terugkeer (€ 0,6 miljoen).
- Het wijksteunpunt Wallen (€ 0,6 miljoen).
- Het Actiecentrum Veiligheid (€ 0,6 miljoen).
- Het Coffeeshops en Horecabeleid (€ 0,5 miljoen).

De overige lasten van € 2,4 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	1,0	1,3	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	3,5	0,0	0,0	0,0	3,0
Stand na Begroting 2021	-2,5	1,3	0,0	0,0	-3,0

Toelichting

De stand van de reserve in 2021 is € 1,3 miljoen en bestaat uit de reserve Amsterdam 750 voor kosten in verband met de viering in 2025 van 750 jaar Amsterdam.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
Stichting aanpak overlast op straat (SAOA)	€ 5,9
Stichting Spirit	€ 1,9

Toelichting

SAOA

De subsidie aan SAOA heeft tot doel om jeugdoverlast in een zo vroeg mogelijk stadium terug te dringen en het zicht van de gemeente op jongeren op straat te behouden. Bij acute jeugd(overlast)problematiek (zoals in de Banne/Wittenburg) spelen de straatcoaches van de SAOA een belangrijke rol door het leveren van toezicht op straat, het leggen van contact met de jongeren, het verzamelen van informatie en het leggen van de koppeling met medewerkers van Zorg en Veiligheid. Gezinsbezoekers van SAOA bezoeken ouders om hen aan te spreken op het gedrag van hun kind(eren). De stichting werkt waar nodig samen met, en doet mee aan, stedelijke samenwerkingsverbanden, zoals Samen DOEN-teams en Ouder- en Kindteams.

De inzet van straatcoaches tijdens de coronacrisis heeft laten zien dat de inzet van straatcoaches van groot belang kan zijn om zicht op jeugd te hebben op straat, die tegelijk ingezet kan worden om de jeugd aan te spreken. In 2021 zal nog verder ingezet worden om de ogen en orenfunctie specifiek in te zetten voor de verschillende programma's die zijn opgezet.

Spirit

Spirit ontvangt subsidies voor twee interventies voor jongeren en jongvolwassen met (zeer) complexe problematiek en die veelvuldig met justitie in aanraking komen. Beide trajecten richten zich op voorkomen van terugval in criminaliteit. Er is begeleiding door een coach om de jongeren te ondersteunen bij het op orde krijgen en structureren van hun leven. De volgende trajecten worden gesubsidieerd:

- De Intensieve Forensische Aanpak (IFA): forensische dwang- en

drangaanpak van jongeren en jongvolwassenen met een middenhoog tot hoog risico op terugval in criminaliteit (waaronder Top600-persoon, ex-gedetineerden, veel- en meerplegers). IFA is ook in te zetten voor jongeren met een licht verstandelijk beperking.

- Een variant van IFA, waarbij jongeren met (zeer) ingewikkelde problemen en een hoog risico op terugval in criminaliteit na schoolbegeleiding krijgen op een locatie van Spirit (of de gehele dag, indien de jongere eerst terug naar school begeleid moet worden). Deze jongeren hebben een pedagogisch zwak thuisnetwerk en veel risicofactoren in de buurt, waardoor overdag thuis verblijven een risico voor terugval betekent. Omdat de jongeren vanaf school tot 's avonds op locatie bij Spirit verblijven, heet deze variant 'IFA semiresidentieel'.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Vermenging onderwereld met bovenwereld	■ Meer financiële expertise opbouwen, samenwerking met partners in binnen en buitenland en het analyseren van data. ■ Naast RIEC zijn ook de FEC partners van belang (wellicht meer samenwerking op speerpunten van de FEC partners: terrorisme financiering, witwassen/ondermijning en digitalisering (Cybercriminaliteit).
Toename radicalisering jongeren	■ Optreden op plaatsen. ■ De aanpak radicalisering (instrumentarium) continu monitoren en indien nodig bijsturen.
Ingezette trajecten ter voorkoming van instroom in de criminaliteit of recidive hebben niet (altijd) het beoogde effect	■ Continu leren en verbeteren van ingezette trajecten d.m.v. evaluaties. ■ Opleidingen casusregisseurs.
Draagvlak onder partners neemt af voor de huidige (preventieve) aanpak van criminaliteit.	■ Blijven investeren in de samenwerking en de gezamenlijke aanpak.
Overlast in de stad verscherpt door maatregelen covid-19 en uitblijven gewenst gedrag.	■ Optreden op plaatsen waar de overlast het grootst is of dreigt te worden op basis van informatie gestuurd handhaven. ■ Prioriteren inzet handhaving omdat handhavers niet altijd en overal aanwezig kunnen zijn. ■ Inzet op alternatieven voor fysieke aanwezigheid handhavers (bijv. cameratoezicht, sensoren).

Actuele risico's	Maatregelen
Productieve uren handhavers sluiten onvoldoende aan bij de 24/7 behoefte van de stad door vergrijzing en beperkingen van wet- en regelgeving (NRGA en 55+)	■ Strategisch personeelsbeleid. ■ De nieuwe roosterregeling. ■ Informatie gestuurd handhaven. ■ Moderniseren wet- en regelgeving. ■ Flexibiliseren inzet huidige handhavers.
Agressie en geweld op straat tegen handhavers.	■ Samenwerkingsafspraken met de politie. ■ Trainen van handhavers. ■ Invoeren bodycam. ■ Publiekscampagne over werk handhaving.

Beleidskaders

- De Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) is het lokale handhavingskader voor de gemeente Amsterdam.
- De afvalstoffen verordening (ASV).
- De verordening op het binnenwater (VOB).
- Winkeltijdenwet en taken die voortvloeien uit de AWB en andere gemeentelijke verordeningen.
- Masterplan Handhaving en Reiniging.
- Het ministerie van Veiligheid en Justitie stelt de kaders vast voor de handhavingsdomeinen en -bevoegdheden, alsmede voor de samenwerking tussen gemeenten en politie.
- De gemeenteraad stelt periodiek de stedelijke handhavingsprioriteiten vast.
- Het gemeentelijk rapport Organisatie Bestuurlijk Toezicht scheidt handhaving en toezicht in diverse (de)centrale taken.

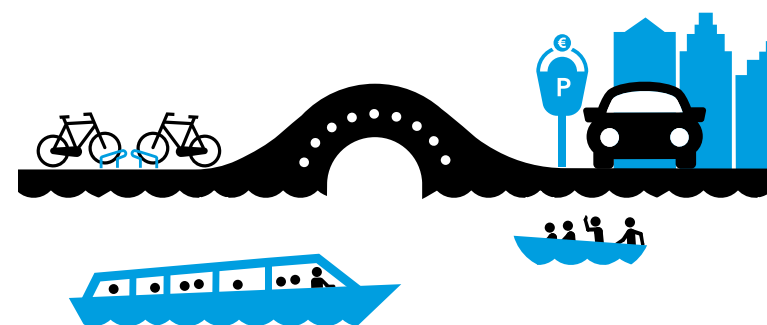
3.2

Verkeer, vervoer en waterstaat

3.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	438,2	495,3	463,6	449,6	447,7
Lasten	546,4	627,6	558,8	511,0	473,0
waarvan apparaatslasten	59,6	59,5	54,6	47,6	32,6
Totaal Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-108,2	-132,3	-95,2	-61,4	-25,2

Samenvatting 3.2.1 Verkeer, vervoer en waterstaat

Samen komen we sterker uit de crisis. We willen zorgen dat de stad weer langzaam op gang kan komen, terwijl we toch voldoende afstand tot elkaar houden. Daarom maken we keuzes in het gebruik van de openbare ruimte. De anderhalvemetersamenleving biedt kansen om samen met Amsterdammers en ondernemers meer ruimte te maken en elkaar de ruimte te geven. Dit vraagt om gedragsverandering. De veiligheid en toegankelijkheid van de stad blijven de basis en voetganger, fiets en ov hebben daarbij voorrang.

Stadsbehoud en Stadsverbetering blijven de komende jaren een uitdaging. Het tempo waarin Amsterdam groeit en verdicht, loopt niet meer gelijk met de mogelijkheden om voldoende voorzieningen te financieren, te maken en te

onderhouden. Programma Stadsbehoud richt zich op het instandhouden van het bestaande en het bijkomende bezit in de openbare ruimte. De normkosten tonen aan dat er flink meer middelen nodig zijn dan nu in de begroting beschikbaar zijn gesteld. Die hebben we nodig voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging. We moeten voor de komende jaren dus scherpe keuzes maken. Zo kunnen we binnen de financiële mogelijkheden toch de hoogst mogelijke leefbaarheid en gebruikskwaliteit bereiken voor alle Amsterdammers.

Daarnaast zal inhalen van achterstallig onderhoud van onze bruggen en kademuren voor volgende generaties lang een opgave voor onze hele stad zijn. Het Programma Bruggen en Kademuren richt zich nu op het behalen van de benodigde

versnelling in onderzoek en vernieuwing van de werkzaamheden. Zo kunnen we de structurele jaarlijkse vernieuwingsopgave en -doelstellingen behalen.

De noodzaak om elkaar te ruimte te geven, de groeiende drukte in de stad en de vele werkzaamheden versterken de wens om mensen en verkeersstromen in goede banen te leiden. Met mobiliteitsregie werken we flexibel aan de actuele bereikbaarheid van de stad. Met Intelligente Toegang- en Crowdmanagement kunnen mensen veilig bijeenkomen en zich verplaatsen in de stad.

Het programma Aanpak Wegtunnels Amsterdam verzekert veilig gebruik en beschikbaarheid van de wegtunnels. Hierdoor stellen we ook in de toekomst de bereikbaarheid van de stad zeker.

3.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

De Agenda Autoluw werkt aan een toegankelijke en leefbare stad. Ook tijdens de crisis blijft Amsterdam populair als plek waar mensen, creativiteit, kapitaal, bedrijvigheid en voorzieningen samenkomen. Het Uitvoeringsprogramma Autoluw is flexibel ingericht om te kunnen inspelen op de nieuwste ontwikkelingen. Met concrete maatregelen voor meer ruimte voor verblijfsfuncties, voorzieningen en auto-alternatieven. Frequent en vlot openbaar vervoer, fijne wandelpaden en fietsroutes en een beperkte parkeerdruk horen bij een autoluwe stad. Deelmobiliteit, Smart Mobility en deur-tot-deuroplossingen helpen ons op een schone manier te verplaatsen en meer ruimte te maken in de stad.

Samenvatting 3.2.2 Water

Amsterdam is een waterstad: we leven met en aan het water. De havens, het openbare water, de kades, oevervoorzieningen en sluizen moeten schoon, goed onderhouden en veilig zijn. De verdere groei van het aantal bewoners en bezoekers zorgt voor meer druk op het water. We maken meer ruimte op het water om de stad aangenamer en veiliger te maken. Met onze Watervisie spreiden we de drukte op het water over stad en regio. En zorgen we dat het water zo goed mogelijk beschikbaar blijft voor alle gebruikers.

De Nota Varen biedt ruimte voor het gebruik van het water door pleziervaart, passagiersvaart en goederenvervoer. Het programma Varen - Passagiersvaart leidt tot:

- uitwerken en invoeren van (nieuw) vergunningenbeleid voor de passagiersvaart.
- uitwerken en invoeren van beleid voor het gebruik van water en wal.
- middelen en mogelijkheden voor het beheersen van overlast op het water.

Met het Strategisch beleidskader haven werken we de wensen en doelen uit die in het coalitieakkoord staan.

Bij het stimuleren van bouwlogistiek over water werken we in het project Amsterdam Vaart!, samen met:

- Waternet
- Port of Amsterdam
- TNO
- aannemers
- watertransporteurs

Het gaat daarbij over bouwprojecten die over het water worden bevoorrad. We onderzoeken met het programma Varen en de logistieke branche de mogelijkheden om meer goederen over het water in plaats van over de weg te vervoeren.

3.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Samenvatting 3.2.3 Openbaar Vervoer

De invloed van de coronacrisis op het openbaar vervoer (OV) is groot en de OV-ontwikkelingen voor 2021 kunnen we lastig voorspellen. Voor de coronacrisis zagen we het openbaar vervoer explosief groeien. Op veel trajecten zijn lijnen vaker gaan rijden en maakten we grote stappen naar een kwalitatief hoogwaardig OV-aanbod. Voor de komende jaren hebben we meer verbeteringen gepland, zoals:

- de tramverbinding naar Amstelveen/Uithoorn.
- Zuidasdok.
- de IJ-tram (die in capaciteit en route meegroeit met IJburg).
- de maatregelen die ProRail neemt aan het spoor en de treinstations.

De groei van Amsterdam vraagt om een volgende grote, regionale stap in de groei van het OV op de langere termijn. Denk daarbij aan het doortrekken van de Noord/Zuidlijn en het sluiten van de kleine ring bij Sprong over 't IJ.

Op de korte termijn is het OV in een autoluwe stad een voor iedereen toegankelijk, aantrekkelijk alternatief voor de auto. We werken met de Vervoerregio Amsterdam, GVB en streekvervoerders (op termijn) aan:

- reizen zonder vertrekschema's.
- slimme nieuwe verbindingen.
- ruimte voor OV en toegankelijke haltes.

Bij de Investeringsagenda Openbaar vervoer (IAOV) ligt de nadruk de komende jaren op vervangen van de bovenleidingen van het tramnet. De nieuwe 15G trams rijden in 2021 op lijn 25, de vernieuwde Amstelveenlijn. In 2021 komt een digitaal platform beschikbaar waarin alle vervoersdiensten in Nederland worden gecombineerd.

Ook voor het OV groeien de middelen niet vanzelfsprekend mee met het tempo van de stad. Het gaat vooral om BDU-middelen die wij als subsidie van de Vervoersregio Amsterdam (VRA) krijgen. De komende jaren zal het MeerjarenVervangingsProgramma (MVP) en het dagelijks onderhoud voor zowel Tram als Metro groeien. Dit omdat het netwerk groter wordt, de leeftijd van het netwerk toeneemt en vanwege de grote hoeveelheid herinrichtingen in de stad. Op de lange termijn richten we ons op:

- stapsgewijze op regionale verbindingen.
- vergroten van de capaciteit.
- versnellen met OV-doorstromingsmaatregelen.

Voor IJ-veren werken we voor uitbreiding en milieuvriendelijk maken van de veren volgens de Verenstrategie 2019.

3.2.1 Verkeer, vervoer en parkeren

Een voor iedereen bereikbare en veilige stad, met een goed onderhouden ruimte voor leven en spelen op de straten, waarin we elkaar ruimte geven.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

We willen de stad weer langzaam op gang laten komen, terwijl we toch voldoende afstand tot elkaar houden. Daarom maken we nieuwe keuzes in het gebruik van de openbare ruimte. Corona zorgt voor anders werken en extra opgaven die zich aandienen in alle beleidsterreinen. Een sluitende begroting maken is dit jaar daarmee een nog grotere taak. Het voorstel van de coalitiefracties, 'Samen sterker uit de crisis', biedt een eerste grove schets hoe we financieel uit de coronacrisis gaan komen. In 2021 zetten we de aanpak van het achterstallig onderhoud aan kades en bruggen door. Tegelijkertijd werken we aan versnelling van de aanpak door grote meerjarige contracten af te sluiten. We investeren in de aanpak van ander onderhoud en versnellen van het wegonderhoud in Landelijk Noord. De volgende onderwerpen staan in 2021 centraal.

Anderhalvemetersamenleving

Met de anderhalvemetersamenleving kunnen we samen met Amsterdammers en ondernemers meer ruimte maken en elkaar de ruimte geven. Elkaar de ruimte geven vraagt om gedragsverandering. Dit heeft betrekking op alle facetten van ons beleid, communicatie, handhaving en ook fysieke aanpassingen buiten op straat. Per onderdeel kijken we wie wij moeten betrekken: we doen het samen. De lijnen zijn kort en waar nodig zoeken we naar pragmatische oplossingen die afwijken van de 'normale' werkwijze. Dat moet ook: soms zal heel snel handelen nodig zijn om conflicten buiten te voorkomen. We beseffen dat de capaciteit in de uitvoering, het toezicht en handhaving beperkt zijn. We zullen dus prioriteiten moeten stellen en keuzes moeten maken. Daarbij zijn structurele monitoring van drukte en verkeersbewegingen noodzakelijk.

De verkeersveiligheid, volksgezondheid en toegankelijkheid van de stad zijn

de basis. Dat betekent dat op een verkeersveilige manier voldoende afstand

bieden voor fietsers en voetgangers voorop staat. Voor de prioritering van verkeerssoorten volgen we dus ook in deze tijd de rangorde zoals die onder andere in de Agenda Amsterdam Autoluw (2020) is vastgesteld:

1. Voetganger
2. Fiets
3. OV
4. Auto (rijdend)
5. Auto (geparkeerd)

Stadsbehoud

Een uitdaging voor de komende jaren blijft het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en infrastructuur. Het tempo waarin Amsterdam groeit en verdicht ligt hoger dan de mogelijkheden om voldoende voorzieningen te financieren, te maken en te onderhouden. Onderhoud voeren we sober uit. Amsterdam kent veel achterstallig onderhoud tegenover niveau C (Sober). Ondertussen is ook duidelijk dat we grote bedragen nodig hebben om beheer en onderhoud van de stad blijvend te financieren.

Het programma Stadsbehoud is het programma om voor onze openbare ruimte, infrastructuur en groen functioneel, aantrekkelijk, duurzaam, participatief en kostenefficiënt te houden. Hiermee geeft het programma uitvoering aan 1 Amsterdam Heel & Schoon. Veiligheid staat hierbij voorop.

Via de systematiek van assetmanagement stellen we jaarlijks normkostenrapportages en meerjarige instandhoudingsplannen op voor groot onderhoud en vervanging. We bepalen wat we moeten doen om de openbare ruimte aan het gekozen niveau te laten voldoen. Dat doen we via de waarden, prestaties, gebruik en risico's van de openbare ruimte. Het programma

Stadsbehoud kent een eigen financiële systematiek. De benodigde budgetten beoordelen we jaarlijks en stellen we waar nodig bij in de voorjaarsrapportage Stadsbehoud. Dat doen we via een afweging van de actuele begroting, normkosten, programma en behaald resultaat. De normkosten vormen een objectieve, heldere en toetsbare basis voor de budgetten.

Recente normkostenrapportages bevestigen grote financiële knelpunten. De assets met de grootste financiële invloed hebben te maken met achterstallig onderhoud. Het gaat om:

- groen
- wegen
- bruggen
- kademuren

Geen daarvan zit nog op het niveau sober. Voor 2021 bekijken we hoe we keuzes in ambities in beheerdoelen (sober/verzorgd) meer in lijn kunnen brengen met de financiële mogelijkheden. Bijvoorbeeld door meer verschillen in de beheeraanpak.

Achterstallig onderhoud (inclusief Bruggen & Kademuren)

Via de reserve Achterstallig onderhoud (AO) kwam er eenmalig € 317,0 miljoen aan middelen beschikbaar voor het volgende:

- de vernieuwingsopgave van het Programma Bruggen en Kademuren tussen 2019 en 2023
- de aanpak van de Japanse Duizendknoop
- het wegwerken van achterstallig onderhoud
- overige knelpunten

Het programma Bruggen & Kademuren heeft als hoofddoel het veilig en functioneel houden van onze bruggen en kademuren. Het beslaat tweederde van de reserve Achterstallig Onderhoud. We blijven in 2021 hard werken aan wegwerken van achterstallig onderhoud aan kades en bruggen. Tegelijkertijd werken we aan versnelling, door grote meerjarige contracten af te sluiten. Dit levert stabiele werkgelegenheid op, waarbij we vooral willen werken met social return.

Het is onvermijdelijk dat de opgave voor bruggen en kademuren overlast geeft. Gezien de omvang zal dit soms fors zijn. De maatregelen die nodig

zijn verslechteren de bereikbaarheid en leefbaarheid in de stad. Via mobiliteitsregie spelen we hier op tijd op in. Om, We werken aan zo goed mogelijke werkwijzen en processen en zoeken actief naar vernieuwende en slimme oplossingen. Op die manier willen we de vervanging kunnen opschalen en overlast zo veel mogelijk beperken. Dat gebeurt samen met bewoners, belanghebbenden, marktpartijen en kennisinstellingen.

Het behoud van onze bruggen en kademuren voor volgende generaties is een opgave van onze hele stad. Tot aan 2023 werken we aan de vervanging van in totaal ruim 3,5 kilometer kademuur en 27 bruggen. Het doel is om de structurele opgave van onderzoek en vernieuwing waar het Programma Bruggen en Kademuren voor staat te behalen. We willen uiteindelijk jaarlijks komen op 8 bruggen en 2 kilometer kademuur. Samen met marktpartijen werken we aan het verder opschalen van de productie en aan vernieuwende uitvoeringsmethoden. Die hebben we hard nodig om het tempo van vervanging te verhogen en de invloed op de omgeving te verminderen. Wij hebben ongeveer 850 verkeersbruggen en ongeveer 200 kilometer gefundeerde kademuur. Die zijn belangrijk voor het functioneren van de stad.

Aanpak Wegtunnels

Het programma Aanpak Wegtunnels Amsterdam is in 2019 vastgesteld. Daarmee leveren we veilige wegtunnels met een zo veel mogelijk gelijke:

- bediening.
- bewaking.
- onderhoud en uitvoering van systemen en inrichting.

Dit verzekert ons van het veilig gebruik en beschikbaarheid van de wegtunnels. Het programma bestaat uit vernieuwen van de verkeerscentrale en 3 tunnelprojecten:

- renovatie Piet Heintunnel
- aanpassingen Michiel de Ruijtertunnel
- renovatie van de Amsterdam Arenatunnel

Inmiddels zijn de opdrachten voor de werkzaamheden aan de Piet Heintunnel en de Michiel de Ruijtertunnel gegund. De werkzaamheden aan de Piet Heintunnel zijn in 2021 en 2022. De aanpassingen aan de Michiel de Ruijtertunnel lopen door tot 2021.

Stadsverbetering

Naast het Stadsbehoud vindt er Stadsverbetering plaats. Stadsverbetering

gaat over het aanpassen van verkeer en vervoersystemen en openbare ruimte aan veranderend gebruik en nieuwe opgaven. Het zijn gerichte ingrepen om de stad beter te laten functioneren en komt vanuit het ruimtelijk beleid en de gebiedsaanpak. Stadsverbetering werkt aan het volgende:

- meer ruimte voor leven, spelen en groen
- duurzame bereikbaarheid
- verbetering luchtkwaliteit en klimaataanpassing
- verbetering verkeersveiligheid
- specifieke lokale doelen uit gebiedscyclus

We werken aan zo goed mogelijke oplossingen voor en samen met de stad en de bewoners, ondernemers en bezoekers.

De aanpak van stadsverbetering gaat via 3 sporen:

1. Gebiedsaanpak van knelpunten in de gebieden
2. Aanpassen verkeer en vervoersystemen en openbare ruimte op de groei van de stad
3. Stedelijke opgaven voor bereikbaarheid, mobiliteit, luchtkwaliteit, vergroening en verduurzaming via programma's en projecten

De aanpak van stadsverbetering gaat via meerdere begrotingsprogramma's. Stadsverbetering is onlosmakelijk verbonden met stadsontwikkeling, stadsbehoud en stedelijke opgaven in het ruimtelijk domein. Denk daarbij aan aardgasvrij, klimaataanpassing en verduurzaming. Stadsverbetering financieren we vanuit het Stedelijk Mobiliteitsfonds en investeringskredieten voor de grote investeringen. Daarbij werken we aan cocreatie en cofinanciering met:

- stadsontwikkeling (Vereveningsfonds, Grondexploitatie).
- stadsbehoud (reserve Stadsbehoud).
- derden (Vervoerregio Amsterdam, Rijk).

Ook bij Stadsverbetering zien we dat de huidige middelen onvoldoende zijn om alle wensen en doelen waar te maken.

Mobiliteitsregie

We willen mensen- en verkeersstromen in goede banen leiden. Dat is nodig om elkaar te ruimte te geven. En vanwege de groeiende drukte in de stad en de vele werkzaamheden. Het vraagt om de mogelijkheid om sneller te kunnen ingrijpen als dat nodig is. Monitoring is doorslaggevend om te beoordelen welke maatregelen op welk moment nodig zijn. We sturen de komende jaren

versneld op de actuele bereikbaarheid van de stad. Dat doen we met de volgende zaken:

- Mobiliteitsregie
- Intelligente Toegang
- alternatieve reismogelijkheden
- inzet van meer camerahandhaving
- flexibel inzetbare teams
- Dynamisch Verkeersmanagement

Die bereikbaarheid komt de komende jaren sterk onder druk te staan door alle projecten in de openbare ruimte, zoals het werk rond achterstallig onderhoud.

Ook door de anderhalvemeterregel zijn veel aspecten van de openbare ruimte een crowdmanagementvraagstuk geworden. De vraag is hoe zich dit ontwikkelt en hoe mensen zich veilig kunnen verzamelen en verplaatsen. Dat is niet alleen actueel bij evenementen en stations, maar ook in winkelstraten en parken. Met Intelligente Toegang verlenen we op een slimme manier toegang aan de stad en managen we verkeersstromen digitaal, nu en in de toekomst. Zo kunnen we verkeer reguleren of toegang verlenen voor bepaalde locaties, voor bepaalde doelgroepen en op bepaalde tijden. In drukke gebieden in de stad zetten we het Crowd Monitoring Systeem Amsterdam (CMSA) in. Dat doen we met behulp van het Operationeel Mobiliteitscentrum Zuidoost en de Verkeerscentrale Amsterdam. Op de Wallen monitoren we permanent de voetgangersstromen en zetten we waar nodig maatregelen in. Met Mobiliteitsregie richten we ons actief, flexibel en in samenhang op de grote opgaven van de stad.

Autoluw & parkeren

De Agenda Autoluw bevat 27 voorstellen voor maatregelen, pilots en onderzoeken voor meer leefruimte en schone lucht. Het Uitvoeringsprogramma Autoluw is flexibel ingericht om te kunnen inspelen op de nieuwste ontwikkelingen. De agenda bevat gerichte en concrete maatregelen voor op straat en voor vernieuwende experimenten. Daarnaast agendeert de agenda belangrijke thema's om aan te werken. We laten zien wat we Nu (2021-2022), Straks (tot en met 2025) en Later (tot en met 2040) doen, voortbouwend op wat we al hebben bereikt. Hoofddoelen zijn:

1. Meer ruimte voor verblijfsfuncties
2. Meer ruimte voor voorzieningen

3. Meer ruimte voor auto-alternatieven
4. Schonere lucht, minder geluidshinder en verkeersveiliger
5. Inclusieve stad

In grote delen van Amsterdam is het nu al gemakkelijk om de fiets te pakken of om met het openbaar vervoer te gaan. Voor deze schone, gezonde verplaatsingen is fysieke ruimte nodig. Frequent en vlot openbaar vervoer, fijne wandelpaden en goede fietsroutes horen bij een autoluwe stad.

Bij de behandeling van de Agenda Autoluwe is een motie aangenomen. Met daarin de vraag een plan te maken met tijdspad en aanpak om meer straten in de stad 30 kilometer per uur te maken. Aan het eind van 2020 komt het college met een voorstel om een verdere uitrol van 30 kilometer per uur in te vullen. We verwachten maatregelen om de uitrol mogelijk te maken in 2021 uit te kunnen voeren, na vaststelling van het plan.

Parkeren

De parkeerbewegingen zijn voor 2021 lastig te voorspellen, omdat we niet weten of:

- thuiswerken de norm blijft.
- het toerisme vergelijkbaar is de tijd vóór corona.
- er een vaccin beschikbaar komt.

We verwachten herstel van de economie voor 2021. Ook zijn er aanwijzingen dat een deel van het (forensen)verkeer zich verplaatst van het openbaar vervoer naar de auto. Voorlopig gaan we er daarom voor 2021 van uit dat het auto-, fiets- en scootergebruik toeneemt in de stad. Daarnaast zien we dat grote wegwerkzaamheden, gebiedsontwikkeling en de anderhalvemetersamenleving zorgen voor extra druk op het wegennet en een grotere parkeerbehoefte.

We volgen de Agenda Autoluwe met de doelstelling om 7.000-10.000 parkeerplaatsen op te heffen in 2025. Het opheffen van parkeerplaatsen kan door besluiten die vraag naar parkeren in de openbare ruimte af laten nemen:

- parkeergarages beschikbaar stellen aan vergunninghouders
- de parkeertarieven voor kortparkeren verhogen
- de vergunningplafonds in halfjaarlijkse stappen geleidelijk af laten nemen

Naast het verlagen van de autoparkeerdruk blijven we de fietsparkeerdruk op de stoep beperken. Dit doen we door extra stallingsplekken in de stad te maken en het aanpakken van de grootste fietsparkeerknelpunten in de stad. Door inzet van handhaving benutten we de bestaande fietsparkeercapaciteit beter. En gaan we overlast tegen op de drukste bestemmingen, zoals de uitgaansgebieden, winkelgebieden en ov-locaties. In de hele stad gelden eenduidige regels en een consequente, centraal aangestuurde handhaving.

Deel- en ketenmobiliteit

Deelmobiliteit is een belangrijk onderdeel van onze autoluwe stad.

Deelvoertuigen, zoals elektrische deelscooters en deel(bak)fietsen, kunnen helpen bij:

- verbetering van de deur-tot-deurreis.
- minder autoritten.
- een lagere parkeerdruk.

Zo speelt de fiets een grote rol in het voor- en natransport naar openbaar vervoer. De OV-fiets is een enorm populair vervoermiddel om het laatste stuk van de trein naar werk of winkels af te leggen. We gaan het aanbod vergroten door ook deelfietsen bij verschillende Amsterdamse metrostations te plaatsen.

Samen met bewoners en bedrijven ontwikkelen we het slimmere en schonere mobiliteitssysteem van de toekomst: digitaal en venriuwend. Om als gemeente zelf regie te houden stellen we eisen aan marktpartijen die in onze openbare ruimte actief (willen) zijn. Alleen wie zijn data wil delen is welkom. Het programma Smart Mobility 2019-2025 werkt via samenwerking aan op gedragsverandering en flexibele mobiliteitsoplossingen.

Touringcar

In 2018 stelde de gemeenteraad het Touringcar Transitieplan vast en gingen we het uitvoeren. Dat was om de overlast van touringcars in de binnenstad te verlagen. Hierdoor is inmiddels het aantal touringcars in het centrum verminderd. De Agenda Touringcar 2020-2025 ligt voor het einde van 2020 in de gemeenteraad voor vaststelling. De beleidsagenda biedt het strategisch kader voor hoe we in de komende jaren omgaan met touringcars. We stellen 8 maatregelen voor om de overlast van touringcars te beperken in de stad. Deze agenda geeft aan hoe we de stad bereikbaar houden en de overlast van touringcars flink beperken, samen met:

- de maatregelen uit het Actieplan Luchtkwaliteit.

- de aanpak van kades en bruggen.
- het programma Autoluw.

In de agenda staan fysieke maatregelen om touringcars op voorgestelde plekken te laten halteren, bufferen en parkeren.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

Doel 2.1.1

Er is meer ruimte voor leven en spelen op de straten.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het percentage plusnet voetganger dat voldoet aan de minimale doorloopruimte van 1,80 meter.	65% (2017)	66%	70%	72%	2022 72% 2023 74% 2024 76%

Activiteit 2.1.1.1

We maken de stad verder autoluw.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Opgeheven parkeerplaatsen	n.v.t.	1109	1200	n.v.t.	Volgen in het kader van de agenda Autoluw
2	Percentage vergunninghouders dat gebruik maakt van garageplekken die voor hen beschikbaar zijn gesteld. Gemiddelde bezettingsgraad van garageplekken in de avonduren.	n.v.t.	73%	>90%	≥ 90%	2022 ≥ 90% 2023 ≥ 90% 2024 ≥ 90%

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
3	Gemiddelde bezettingsgraad parkeerplaatsen in fiscaal gebied binnen de ring en in fiscaal gebied totaal, gemeten op een maatgevend moment (periode waarin de vraag naar parkeercapaciteit het hoogst is).	n.v.t.	Binnen de ring: 73,9% Totaal: 70,7%	<90%	≥ 90%	2022 ≥ 90% 2023 ≥ 90% 2024 ≥ 90%
4	Aantal parkeerders dat niet in het centrumgebied parkeert, vanwege gebruik P+R. De gemiddelde parkeerdruk.	n.v.t.	niet meetbaar		max. 90%	niet meetbaar
5	Aantal gereden autokilometers in Amsterdam	Nog niet bekend: peiljaar is 2019	(2)			

(2) Aantal voertuigkilometers 2020:

	Snelwegen	Hoofd/Plusnet	Onderliggend
Totaal	7.647.800	2.783.740	2.365.069
	60%	22%	18%

Activiteit 2.1.1.2

We maken meer ruimte voor fietsers, voetgangers en verblijfsruimte

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Gemiddelde bezettingsgraad fietsparkeerplekken en gemiddelde fietsparkeerdruk op de hotspot locaties uit het meerjarenplan fiets. Streven is bezettingsgraad van maximaal 85% en fietsparkeerdruk van max. 125% in 2022. Tweejaarlijkse meting.	Gemiddelde parkeerdruk hotspots = 195%, gemiddelde bezetting (2016)	Gemiddelde parkeerdruk hotspots= 129%, gemiddelde bezettingsgraad hotspots= 78%	Bezettingsgraad max 85% Fietsparkeerdruk max. 125%	Bezetting max 85%, fietsparkeerdruk max 125%	Fietsparkeerdruk max. 125% Bezettingsgraad max 85%

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2	Maximaal percentage verwaarloosde fietsen en wrakken (1%) en percentage ongebruikte fietsen (op basis van de maximale parkeerduur van 2 weken en 6 weken) in de rekken (2%). ¹	10% (2012)	9,7% (1)	Wrakken: 1% Ongebruikte fietsen: 2%	Wrakken 1%, ongebruikte fietsen 2%	Wrakken: 1%, ongebruikte fietsen: 2%
3	Percentage Plusnet Fietsroutes dat voldoet aan de minimale streefqualiteit voor de gemiddelde trajectsnelheid uit de MobiliteitsAanpak Amsterdam. Streefcijfer 88%. Trajectsnelheid in km/u Binnen Ring A10, excl. Noord: > 15,1 Buiten Ring A10 en Noord: > 16 * deze indicator is gemeten dmv fietstelweek. In 2018 wordt de fietstelweek niet gehouden. We werken aan een alternatief ²	Streefwaarden zijn in nieuwe beleidskader aangepast t.o.v. eerdere jaren	Niet gemeten in 2019		100%	2022 100% 2023 100% 2024 100%
4	Fietstevredenscijfer. Streefwaarde 7,5 in 2025 (fietstevredenheid wordt 2 jaarlijks gemeten)	7,1 (2015)	6,9	7,2	7,3	2022 7,1 2023 7,2 2024 7,3

(1) In 2019 zijn 99.461 fietsen verwijderd, waarvan 4.299 wrakken en 10.947 ongebruikte fietsen.

Activiteit 2.1.1.3

We zorgen voor veiligheid en doorstroming op drukke verblijfsplekken

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Inzet crowdmanagement tijdens feestdagen gericht op doorstroming publiek. Inzet crowdmanagement Wallen zorgt voor geen afsluitingen door de Politie. Streefwaarde is beschikbaarheid van stegen	n.v.t.	99,9%	≥95%	≥95%	2022 ≥95% 2023 ≥95% 2024 ≥95%

(Bedragen x € miljoen)

Doel 2.1.2

Amsterdam is voor iedereen bereikbaar op een veilige en duurzame manier.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal ernstige verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners (jaarbasis)	120 (100% in 2010)	n.v.t.	90	(1)	
2.	Percentage Plusnet auto dat voldoet aan de minimale toetswaarde voor de gemiddelde trajectsnelheid uit het Beleidskader Verkeersnetten	n.v.t.		62%	(2)	

(1) Cijfers zijn niet meer leverbaar. Het ministerie I&W is gestopt met het meten van deze indicator.

(2) De Analyse van de Floating Car Data zijn niet gereed. We werken aan indicatoren die dit doel meer inzichtelijk maken.

Activiteit 2.1.2.1

We beheren en onderhouden onze assets (verkeer, vervoer en parkeren).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Beschikbaarheidspercentage Amsterdamse wegtunnels voor verkeer	n.v.t.	98%	98%	98%	2022 98% 2023 98% 2024 98%
2.	Het aantal gebieden (van de 22 gebieden) in Amsterdam dat wordt onderhouden op kwaliteitsniveau Sober, t.a.v. verhardingen (de cijfers van Groen en de prognose 2020-2023 zijn nog niet bekend)	(2019)	Verhardingen: 12 Groen: zie (1)	8	16	2022 18 2023 19 2024 20
3.	Achterstallig onderhoud t.a.v. assets groen en verhardingen. Streefwaardes uitgedrukt in € aan achterstallig onderhoud	(2018)	€ 27,5 mln	€ 15 mln	€ 15 mln	2022 10 mln 2023 5 mln 2024 3 mln
4.	Versnellen van de vervanging van bruggen (aantal per jaar) en kademuren (streckende meters per jaar)	(2019)	Bruggen: 1 Kademuren: 30 meter		PM	PM

Activiteit 2.1.2.2

We zorgen voor een slim en robuust netwerk ten behoeve van de doorstroming.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage van de werkzaamheden op hoofdnetten dat gezamenlijk met andere partijen wordt uitgevoerd (werk met werk maken); in 2019 wordt ten minste 80 procent van de grotere werkzaamheden (uitvoeringsduur langer dan 2 weken) gecombineerd uitgevoerd	n.v.t.	82%	80%	80%	2022 80% 2023 80% 2024 80%
2.	Percentage minder meldingen over ervaren hinder door touringcars in de stad	(2018)	21% (226)	10%	30%	2022 50% 2023 50% 2024 50%
3.	Percentage van de evenementen in Zuidoost waarbij de uitstroom niet langer dan 75 minuten duurt	n.v.t.	83% (1)	90%	90%	2022 90% 2023 90% 2024 90%

(1) Het lagere percentage verklaren we doordat er 11 keer een overschrijding van de 75 minuten was. 5 kunnen we verklaren door een ongeval, dubbele uitstroom of gelijktijdig uitstroom en instroom. De overige 6 keer kunnen we nu nog niet verklaren. Door de gegevensverzameling in 2020 verbeteren, denken we in de toekomst een volledige verklaring te kunnen geven.

Activiteit 2.1.2.3

We verbeteren de verkeersveiligheid.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig (BBVverplicht)	9% (2015)	(1)			
2.	Percentage overige vervoersongevallen met een gewonde fietser (BBVverplicht)	10% (2015)	(1)			

(1) Ministerie van I&M stopte de registratie.

Activiteit 2.1.2.4

We stimuleren duurzamere mobiliteit.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen indicatoren omdat deze worden vastgesteld bij het actieplan Schone Lucht	n.v.t.				

Activiteit 2.1.2.5

We maken parkeren van auto en fiets duurzaam en kosteneffectief mogelijk.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal gemeentelijke garages met ledverlichting	n.v.t.	5 (1)	8	12	2022 15 2023 24 2024 alle garages
2.	Aantal garages en stallingen voorzien van laadpalen. In 2019 worden laadpalen aangebracht in 14 garages. In 2022 zijn alle garages en stallingen voorzien van laadpalen	n.v.t.	12 (2)	25	31	2022 37 2023 49 2024 alle garages

(1) In totaal zijn er 43 garages, 38 in eigendom gemeente en 5 gehuurd. Eind 2019 waren 5 garages (Piet Hein, Hakfort, Gouden Leeuw, Groenhoven en Hoptille) overschakeld op LED-verlichting. Het vervangen van de verlichting in Haardstee, de Opgang en P10 is vertraagd naar 2020.
(2) Eind 2019 hadden 12 garages laadpalen (onder andere Albert Cuyp, Pontsteiger, Markenhoven, Piet Hein, Willemspoort en Arena). Oorspronkelijk gingen wij uit van 16 garages. Door vertraging in de aanbesteding van de laadpalen is het aantal op 12 blijven steken.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Vervoerregio Amsterdam (VRA)

De Vervoerregio Amsterdam is een samenwerkingsverband van 15 gemeenten rond verkeer en openbaar vervoer. De belangrijkste taken zijn het opdrachtgeverschap van het openbaar vervoer en het verstrekken van subsidies voor infrastructuur. Dit laatste gebeurt via de Investeringsagenda Mobiliteit. De Vervoerregio is ook een partner in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De Vervoerregio wordt volledig bekostigd uit een rijksbijdrage (Brede Doeluitkering) van ongeveer € 375 miljoen per jaar. De

regioraad stelt de begroting vast. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten kunnen een zienswijze daarover afgeven.

Servicehuis Parkeer en Verblijfsrechten (SHPV)

Voor het handhaven van het betaald parkeren gebruiken we het Nationaal ParkeerRegister (NPR) van de coöperatie Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten (SHPV). Het SHPV beheert namens aangesloten gemeenten het NPR. Zo kunnen we op dezelfde landelijke digitale manier parkeren registreren en raadplegen voor (digitale) handhaving. Als parkeergarages in eigendom van ons en onderdeel van een gebouwencomplex zijn, dan zijn wij verplicht lid van de Vereniging van Eigenaren (VvE).

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	289,7	321,5	342,0	332,5	332,2
Lasten	296,7	348,7	338,6	279,0	276,3
Saldo van baten en lasten	-7,0	-27,2	3,3	53,5	55,9

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 321,5 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Baten uit parkeren van € 289,2 miljoen:
 - opbrengsten uit straatparkeren van € 259,4 miljoen. Dit zijn opbrengsten uit parkeerautomaten, belparkeren, vergunningen en naheffingsaanslagen.
 - opbrengsten van het parkeren achter een slagboom (garage-parkeren) en P+R-inkomsten van € 28,3 miljoen.
 - opbrengsten uit fietsparkeren van € 1,5 miljoen.
- Overige baten van € 32,3 miljoen, die bestaan uit:
 - reclameopbrengsten voor buitenreclame (€ 12,4 miljoen).
 - VRA subsidies voor bereikbaarheid van de stad (€ 16,9 miljoen).
 - vergoedingen voor schades (aanrijdingen) aan de verkeersvoorzieningen en bijdragen van derden voor verkeersregelinstallaties van € 2,2 miljoen.

- bijdragen van deelnemers aan het coördinatiestelsel van € 0,8 miljoen. Het coördinatiestelsel is een netwerk van kennis, overleggen en organisaties die gaan over boven-en ondergrondse infrastructurale projecten.

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 348,7 miljoen en hebben betrekking op de uitvoering van het beleid ten aanzien van Verkeer, vervoer en parkeren. Deze bestaan uit:

- Onderhouds- en beheerkosten van de gemeentelijke assets zoals kademuren, sluizen, grachten, gebouwen, straatmeubilair, borden, installaties, openbare verlichting, wegen, vaartuigen, voertuigen, verkeersmaatregelen en dergelijke (€ 139,6 miljoen).
- Kapitaallasten gemeentelijke assets zoals bruggen, openbare verlichting, verkeerssystemen, verkeerstunnels, wegen, e.d. (€ 30,2 miljoen).
- Uitgaven om het parkeren van auto en fiets duurzaam en kosteneffectief te maken (€ 78,5 miljoen)
- Uitvoering van het beleid ten aanzien van ruimte voor fietsers en voetgangers (€ 49,7 miljoen).
- Lasten met betrekking tot verkeersveiligheid, zoals fietsparkeren, parkeerregulering en specifieke verkeersmaatregelen (€ 22,2 miljoen).
- Stimulering van duurzame mobiliteit (€ 12,9 miljoen).
- Salarissen en overige apparaatskosten ter uitvoering van het beleid (€ 12,5 miljoen). uitvoering van programma Autoluw (€ 5,9 miljoen).

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	310,6	328,9	299,5	241,1	178,5
Toevoeging	318,0	237,6	213,3	209,7	188,3
Stand na Begroting 2021	-7,4	91,3	86,2	31,4	-9,9

In dit programmaonderdeel wordt in 2021 € 328,9 miljoen onttrokken en € 237,6 miljoen toegevoegd aan de reserves:

- Een onttrekking van € 188,7 miljoen en een toevoeging van

€ 84,2 miljoen aan de reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds (zie voor een verdere toelichting de paragraaf Stedelijk Mobiliteitsfonds).

- Een onttrekking van € 86,1 miljoen en een toevoeging van € 63,3 miljoen aan de reserve Achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbarenruimte en groen.
- Een onttrekking van € 47,4 miljoen en een toevoeging van € 37,1 miljoen aan de reserve Programma Stadsbehoud.
- Een onttrekking van € 9,8 miljoen aan de reserve Stationseiland.
- Een onttrekking van € 0,4 miljoen aan de reserve Leidseplein.
- Een onttrekking van € 1,5 miljoen aan de reserve POR zuid IJ-oever.
- Een onttrekking van € 6,0 miljoen aan de reserve Rode Loper.
- Een toevoeging van € 46,1 miljoen aan de Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
Lang Parkeren	€ 0,5

Toelichting

De subsidie Lang Parkeren is een regeling voor vergunninghouders uit het centrumgebied. Zij kunnen een vergoeding krijgen als zij hun auto langer dan een dag parkeren in parkeergarages buiten het centrumgebied. Deze vergoeding keren we op jaarbasis over maximaal 40 dagen uit. Zo kunnen bewoners een deel van hun vergunningstarief 'terugverdienen'. De evaluatie hebben we afgerond. We stelden vast dat de subsidie helpt bij de doelstelling minder auto's op straat te hebben. Het verleidt parkeerders die hun auto langere tijd niet nodig hebben om op een langparkeerlocatie te parkeren. De regeling is daarom voor een jaar verlengd, met daarbij de afspraak de subsidie in principe jaarlijks te verlengen. Vanuit de Agenda Amsterdam Autoluw verkennen we een mogelijke uitbreiding van deze maatregel.

Risicobeheersing

Actuele risico's

Door de huidige coronacrisis is niet duidelijk:

- hoe de economie zich gaat gedragen.
- in hoeverre thuiswerken de norm blijft.
- wat het toerisme en het verkeer doen.
- of er een vaccin komt.
- met welke structurele bezuinigingen Amsterdam te maken krijgt.

Door de coronacrisis is niet duidelijk hoe de markt zich zal gedragen. Vóór corona vielen de inschrijvingen bij aanbestedingen hoger uit, waardoor projectbudgetten niet afdoende zijn. En waardoor er naar verhouding minder middelen beschikbaar zijn voor Stadsbehoud en Stadsverbetering.

De opgave bij bruggen en kades vraagt een enorme uitbreiding van de (ambtelijke) capaciteit en expertise. Door schaarste op de arbeidsmarkt is er niet snel genoeg voldoende gekwalificeerd personeel.

Toenemend gebruik van de openbare ruimte geeft hogere beheerkosten of lagere kwaliteit.

Door uitgebreide werkzaamheden aan weg en spoor (Zuidas) komen leefbaarheid en bereikbaarheid onder druk te staan.

Door incidenten/calamiteiten bij bruggen en kademuren moeten we direct bruggen en kademuren afsluiten met gevolgen voor de leefbaarheid en de bereikbaarheid van de stad.

Maatregelen

Actieve monitoring en prognoses, actieve voorbereiding en inzet van maatregelen en eventuele bezuinigingsmaatregelen.

Actieve monitoring van de markt, bepalen optimale inkoopstrategieën en aanpassing raming via een opslag voor verminderde marktwerking.

Inzetten van een brede wervingscampagne voor (technisch) personeel.

Verkeersmanagement, spreiden gebruik, passende materiaalkeuze, areaalsystematiek: bekostiging van terugkerende werkzaamheden.

We hebben samen met Rijkswaterstaat, provincie Noord-Holland, Vervoerregio Amsterdam en ProRail het samenwerkingsverband Amsterdam Bereikbaar gevormd. Daarin pakken we maatregelen rond hinder door werkzaamheden overkoepelend op.

Monitoring van de bruggen en kademuren, inzetten van extra capaciteit om meer inzicht te krijgen in de staat van de bruggen en kademuren. Maken van structurele afspraken met de markt.

Beleidskaders

Verkeer en vervoer

- Het Programmaplan Bruggen en Kademuren (2020) is het overkoepelende kader voor het Programma en geeft invulling aan de organisatie en de aanpak.
- Programma Stadsbehoud.
- Programma aanpak wegtunnels Amsterdam.
- Beleidskader '1Amsterdam Heel & Schoon' (2017).
- Menukaart Tijdelijke Maatregelen Openbare Ruimte (2020) biedt inzicht in tijdelijke maatregelen die genomen kunnen worden in de openbare ruimte tijdens de coronacrisis.
- Agenda Autoluw (2020) is het overkoepelend kader voor leefruimte en schone lucht.
- Agenda Autodelen (2019) biedt een integrale visie op autodelen.
- Nota Deelmobiliteit (2019) biedt voor de komende jaren (t/m 2023) duidelijkheid over hoe de gemeente richting geeft aan deelvervoer (alle modaliteiten behalve de deelauto).
- Agenda Touringcar 2020-2025 schetst het kader voor de manier waarop de gemeente omgaat met touringcars. De beleidsagenda ligt Q3 2020 ter vaststelling bij de gemeenteraad.
- Agenda Taxi 2020-2025 beschrijft de ambities en het eindbeeld voor de taxi in Amsterdam voor de komende jaren. De planning is om de beleidsagenda voor het einde van 2020 vast te laten stellen door de gemeenteraad.
- Mobiliteitsaanpak 2030 (2013) is het overkoepelende kader voor het Mobiliteitsbeleid van de gemeente Amsterdam in de periode tot 2030.
- Programma Stad in Balans 2018-2022 (2019) is het kader voor het evenwicht tussen bezoekers en bewoners van Amsterdam.
- Beleidskader Hoofdnetten/Verkeersnetten (2018) waarin de belangrijkste netwerken voor de bereikbaarheid van en in de stad zijn aangegeven, inclusief de bijbehorende eisen en richtlijnen.
- Meerjarenprogramma Fiets 2017-2022 (2017), waarin is beschreven hoe we omgaan met de fietsers en hun fietsen.
- Meerjarenprogramma Verkeersveiligheid 2016-2022, een geactualiseerd programma over de verkeersveiligheid in Amsterdam dat is vastgesteld door de gemeenteraad in 2016.
- Uitvoeringsagenda Mobiliteit (2015), de agenda houdt Amsterdam bereikbaar en aantrekkelijk. Concrete maatregelen die meer ruimte creëren en de doorstroming verbeteren. Voor voetganger, fietser, ov-reiziger en de automobilist.
- Uitvoeringsagenda Stedelijke Logistiek Amsterdam (2017), waarin voor het goederenvervoer in Amsterdam een aantal maatregelen staat om leefbaarheid, doorstroming en efficiëntere bevoorrading voor en door vervoerders en verladers te bevorderen.
- Actieprogramma Smart Mobility 2016-2018 (2016), waarmee inzicht wordt gegeven in de belangrijkste Smart Mobility ontwikkelingen en Amsterdamse projecten die daarop inspelen.
- Wet Aanvullende Regels Veiligheid Wegtunnels (WARVW 2006, 2013, nieuwe versie komt in 2019) en Bouwbesluit 2012.
- 1Stad1Opgave (maatregel Koopmanschap: 7 Puccini en 8 Inkoop Grond, Weg en Waterbouw).
- Het "Handboek Inrichting Openbare Ruimte Amsterdam" zorgt voor de digitale en integrale ontsluiting van al het beleid dat van toepassing is op de inrichting van de openbare ruimte. Het betreft onder meer de volgende belangrijke beleidsproducten:
 - Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) heeft vijf ambities geformuleerd en principes uitgewerkt om meer regie te voeren op ontwikkeling, inrichting, beheer van de openbare ruimte, afgestemd op het gebruik;
 - In het Beleidskader "1Amsterdam Heel & Schoon" (2017) staan de principes voor onderhoud, reiniging en assetmanagement;
 - De Standaard voor het Amsterdamse Straatbeeld (Beleidskader Puccinimethode, 2018) bevat standaard inrichtingsprincipes en materiaalkeuzes voor het ontwerpen en aanleggen van de openbare ruimte, gekoppeld aan de centrale inkoop van materiaal;
 - Het Beleidskader Verlichting (2017) definieert de rol van verlichting in Amsterdam en stelt de kaders waarbinnen de gemeente haar taken voor de verlichting uitvoert, waaronder de transitie naar 100% LED verlichting;
 - Het Stedelijk Kader Buitenreclame (2016, actualisatie 2019/2021) bepaalt de randvoorwaarden voor het toestaan van reclame in de openbare ruimte.

Parkeren

- Meerjarenprogramma Fiets 2017-2022 (2017) en Kader Fietsparkeren (2015).
- Nota Parkeernormen fiets en scooter (2018). Geeft normen en richtlijnen voor fiets- en scooterparkeren bij nieuwbouw en functiewijziging.
- Parkeerplan 2012 – Inzet van onbenutte parkeercapaciteit in parkeergarages voor vergunninghouders om meer ruimte op straat te creëren.
- Plan Vernieuwing P+R – nieuw P+R-concept, waarbij we slim parkeerplaatsen inkopen en uitbreiding van P+R de 'vraag' volgt.
- De (jaarlijkse) gemeentelijke parkeerverordening – regelgevingskader parkeerbeleid, waarin geboden en verboden rondom parkeren staan, en de typen parkeervergunningen.
- De (jaarlijkse) verordening Parkeerbelastingen, met daarin tarieven voor kort parkeren en parkeervergunningen.
- Uitvoeringsagenda Mobiliteit (2015) – maatregelen voor het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid in de stad. Daarbij ligt de nadruk op scherpe keuzes (in het centrumgebied bijvoorbeeld voor voetgangers en fietsers).
- Nota Parkeernormen Auto (2017). Deze nota stelt parkeernormen vast voor nieuwbouwen transformatieprojecten in de stad. Hiermee wordt voorkomen dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen leidt tot extra parkeerdruk en op omliggende straten wordt afgewenteld.
- Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) heeft vijf ambities geformuleerd en principes uitgewerkt voor meer regie op ontwikkelen, inrichten, beheren en gebruiken van de openbare ruimte op stadsniveau.
- Verordening op het Stedelijk Mobiliteitsfonds Amsterdam (2020), een fonds vanuit inkomsten van het straatparkeren om de openbare ruimte en het verkeer- en vervoersysteem te verbeteren.

3.2.2 Water

Een begaanbaar, aantrekkelijk, schoon en veilig openbaar water voor alle gebruikers, met slimme logistieke oplossingen en zo min mogelijk overlast voor de Amsterdammer.

Welke belangrijke ontwikkelingen we zien voor 2021

Amsterdam is een waterstad: we leven met en aan het water. De havens, het openbare water, de kades, oevervoorzieningen en sluizen moeten schoon, goed onderhouden en veilig zijn. De verdere groei van het aantal bewoners en bezoekers zorgt voor meer druk op de openbare ruimte. En dus ook op het water. In een autoluwe stad komt bouw- en afvallogistiek over het water, via overslagpunten op de kades. We scheppen niet alleen meer ruimte en veiligheid op straat, maar ook op het water. Zo maken we de stad aangenamer en veiliger.

Amsterdam werkt samen met belanghebbenden aan verbeteren van de leefomgeving in de regio en aan thema's als waterbeleving en klimaataanpassing. Met onze Watervisie spreiden we de drukte op het water over stad en regio. En we zorgen dat het water zo goed mogelijk beschikbaar blijft voor alle gebruikers. Dit vraagt om maatregelen voor een zo goed mogelijk en duurzaam gebruik van het water. En voor een goede ordening van het gebruik van water en oevers.

De Nota Varen biedt ruimte voor het gebruik van het water door pleziervaart, passagiersvaart en goederenvervoer. Het programma Varen - Passagiersvaart leidt tot:

- uitwerken en invoeren van (nieuw) vergunningenbeleid voor de passagiersvaart.
- uitwerken en invoeren van beleid voor het gebruik van water en wal.
- middelen en mogelijkheden voor het beheersen van overlast op het water.

Terugdringen van de overlast op het water en het duurzamer maken van vaartuigen blijft het uitgangspunt.

Door het water bereikbaar én leefbaar te maken vergroten we de kwaliteit van de openbare ruimte als plek om te verblijven, te sporten en te ontspannen. Met het in 2019 opgestelde Strategisch beleidskader haven werken we aan de wensen en doelen uit het coalitieakkoord. De nieuwe zeesluis in de IJmond biedt ruimte aan steeds groter wordende schepen. Dat zal de bereikbaarheid van de haven van Amsterdam verbeteren. Ook speelt de haven de komende jaren een rol rond schone mobiliteit. Het wordt een knooppunt voor schone, slimme en efficiënte stadsdistributie, onder andere door verbindingen over water te benutten.

Bouwlogistiek is de grootste logistieke stroom in de stad en heeft ook de meeste invloed op de leefbaarheid van de stad. Bij het stimuleren van bouwlogistiek over water werken we in het project Amsterdam Vaart!, samen met:

- Waternet
- Port of Amsterdam
- TNO
- aannemers
- watertransporteurs

Het gaat daarbij over bouwprojecten die over het water worden bevoorrad. Amsterdam Vaart! breiden we uit naar de regio. Met het programma Varen onderzoeken we samen en de logistieke branche de mogelijkheden om meer goederen over het water in plaats van over de weg te vervoeren.

Het havenbedrijf is ook een belangrijke partner in de energietoevergang en ondersteuner van duurzame en circulaire bedrijvigheid. Verder voert de divisie Havenmeester van het Havenbedrijf Amsterdam de taken van het Centraal Nautisch Beheer van het Noordzeekanaalgebied uit.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 2.2.1

Het openbare water is begaanbaar, aantrekkelijk, schoon en veilig voor alle gebruikers.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.		7,8 (2017)	8,2	>7	>7	2022 >7 2023 >7 2024 >7

Activiteit 2.2.1.1

We baggeren en verwijderen drijf en grofvuil uit openbaar water.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal ton verwijderd drijf en grofvuil	592 (2017)	626	600	600	2022 600 2023 600 2024 600

Activiteit 2.2.1.2

We stellen kaders, verlenen vergunningen, houden toezicht en handhaven op het water.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen indicatoren omdat de jaarlijkse Grachtenmonitor hierover rapporteert	n.v.t.	n.v.t (1)		n.v.t	n.v.t

(1) Activiteit blijft in stand totdat Digitale Gracht verrijkte data aanlevert, dat is vanaf eind 2021. Op dit moment leveren we 1 keer per jaar de grachtenmonitor. Voor de begroting 2022 vervangen we deze activiteit door een nieuwe of andere indicator.

Activiteit 2.2.1.3

We bedienen bruggen en sluzen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage passages door beroepsvaarders dat plaatsvindt binnen de gestelde termijn	97% (2014)	95%	95%	95%	2022 95% 2023 95% 2024 95%

Activiteit 2.2.1.4

We beheren en onderhouden onze assets (water).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het aantal gebieden (deelgebieden) dat op vastgesteld niveau Sober wordt onderhouden	PM	n.v.t. (1)		PM	PM(1)

(1) Bij de Voorjaarsnota 2021 komen wij met een monitorings- en inspectieplan. Het monitoring en inspectieplan kunnen we pas bij de Voorjaarsnota 2021 voorleggen. We brengen eerst via een proefproject een geselecteerd klein gebied in kaart. Deze proef voeren we in 2020 uit. Met de proef doen we ervaring op met het verzamelen en verwerken van assetgegevens.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 2.2.2

De leefkwaliteit van de Amsterdammer verbeteren door het verminderen van overlast door passagiers en pleziervaart.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het aantal MORA meldingen (melding openbare ruimte en overlast). Melding geluidsoverlast per maand. Input komt uit grachtenmonitor	150 (2015)	375	max 350	max. 350	2022 max. 300 2023 max. 250 2024 max.200

Activiteit 2.2.2.1

We gaan overlast en openbare orde verstoringen veroorzaakt door passagiers en pleziervaart tegen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Verminderen aantal illegale reders en versterking handhaving. Indicator: Het totaal aantal overlast meldingen is teruggedrongen tot hetzelfde niveau als in 2015	(2015)	300 totaal waarvan 80 structureel (1)	280	280	2022 255 2023 220 2024 185

- (1) Dit is een schatting, want het betreft illegaliteit. De grachtenmonitor 2018-2019 meldt dat het aantal online aanbieders van illegale vaart daalde. Verder is duidelijk dat door dossieropbouw de boetes en dwangsommen stegen. Dossieropbouw gebeurt nu onder andere door het fotograferen en identificeren van vaartuigen waarna we kijken of er patronen ontstaan. Die kunnen vervolgens tot sancties leiden.

Activiteit 2.2.2.2

We gaan de toenemende drukte op en aan het binnenwater beheersen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Op en afstaplocaties uit het centrum verplaatsen. Indicator volgt in het nieuw vaarbeleid	PM				
2.	De gemeente stelt een maximum aan het aantal vaartuigen dat vaart met een exploitatievergunning passagiersvervoer. (1)	542 (2020)	n.v.t		550	2022 550 2023 550 2024 550

- (1) Indicator uit nieuw vaarbeleid.

Activiteit 2.2.2.3

We stimuleren duurzamere mobiliteit op het water.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Realiseren toekomstbestendig openbare oplaadpunten voor pleziervaart. (1)	26 (2019)	n.v.t.		PM (1)	PM PM PM
2.	Realiseren van oplaadpunten voor passagiersvaart geschikt voor flexibel gebruik. (1)	0 (2019)				

- (1) Nieuwe indicatoren. Het beleid voor verduurzaming is in 2019 geformuleerd en er is de eerste stap gezet voor de aanbesteding. Bij de Begroting 2022 kunnen we de indicator vullen. Activiteit 2.2.2.3 heeft een opgave voor duurzaamheid, gesplitst in plezier en passagiersvaart (beroeps).

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Stichting Waternet

Waternet zorgt in opdracht van ons en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) voor veilig, schoon en voldoende water. Voor deze overheden voert Waternet alle publieke watertaken uit. Wij en het waterschap AGV geven de directie van Waternet mandaat om 'in naam van' en 'voor rekening van' taken uit te voeren.

Havenbedrijf Amsterdam NV/Port of Amsterdam

Port of Amsterdam ontwikkelt, exploiteert en beheert de Amsterdamse havenregio en stimuleert

de duurzame economische ontwikkeling in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Dit alles met een goede balans tussen:

- een gezond financieel rendement.
- een goede kwaliteit van de leefomgeving.
- een brede toegevoegde waarde voor de regio.

Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied

De Divisie Havenmeester van Havenbedrijf Amsterdam NV voert de taken van het Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied (CNB) uit.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	3,3	45,1	3,4	3,1	3,4
Lasten	41,0	89,8	44,4	51,5	31,7
Saldo van baten en lasten	-37,6	-44,7	-41,1	-48,4	-28,4

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 45,1 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Incidentele baat van € 41,5 miljoen door een te ontvangen bijdrage van het Havenbedrijf voor de Zeetoegang IJmond.
- Inkomsten uit havengeld voor pleziervaart van € 3,6 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 89,8 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Incidentele last van € 41,5 miljoen door een te betalen bijdrage aan het Rijk voor de Zeetoegang IJmond.
- Lasten voor binnenwaterbeheer van € 8,9 miljoen. Hieronder vallen het bedienen van bruggen en sluizen, nautische inspecties uitvoeren en adviezen, het toezicht houden en handhaven op de binnenwateren.
- Lasten voor het beheer en onderhoud van de kades, oevervoorzieningen en sluizen van de stad van € 29,2 miljoen.
- Lasten voor het baggeren en drijfvuilvissen van € 5,7 miljoen.
- Lasten voor het Programma Varen, bedoeld om het programma Varen te continueren en de beleidsdoelen uit de Nota Varen te kunnen halen van € 4,4 miljoen.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0

In dit programmaonderdeel zijn geen toevoegingen of onttrekkingen aan de reserves gepland in 2021.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Er zijn geen beleidsrisico's van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Beleidskaders

- Met de Nota Varen deel I (2019) en II (2020) streeft het bestuur naar evenwichtiger gebruik van het Amsterdamse binnenwater, met kleinere en schonere vaartuigen, een betere spreiding van het vaarverkeer met slimme verkeerregelingen en dienstverlening waarmee alle soorten vaarweggebruikers ook op de drukste momenten kunnen doorvaren.
- Watervisie Amsterdam 2040 (2016). De Watervisie is een structuurvisie-uitwerking en geeft een ruimtelijk-economisch toekomstbeeld van het gebruik van het water in 2040 met een Uitvoeringsagenda 2018.
- Agenda Autoluw (2020) is het overkoepelend kader voor leefruimte en schone lucht.
- De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW 2008). Deze is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa. Het voldoen aan de KRW-richtlijn is een gezamenlijke opgave voor overheden en grondeigenaren. De gemeente Amsterdam is

verantwoordelijk voor het nemen van of bijdragen aan maatregelen vanuit haar eigen taken en verantwoordelijkheden (beheer openbare ruimte, gemeentelijke watertaken, drinkwatertaken en als eigenaar). Uiterlijk in 2027 moet Amsterdam voldoen aan de KRW-richtlijn.

- Het Deltaprogramma Nederland. In het kader van het Deltaprogramma heeft Amsterdam, in samenwerking met partneroverheden in de regio, de Deltastrategie Regio Amsterdam opgesteld. De gemeente Amsterdam heeft de Intentieverklaring Ruimtelijke Adaptatie ondertekend die is voortgekomen uit de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. Aanvullend daarop is er voor Rainproof nog een regionale intentieverklaring opgesteld. De deltabeslissingen uit het nationale Deltaprogramma zijn vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP). De acties voor de gemeente zijn vastgelegd in de Agenda Duurzaam Amsterdam.
- Het Nationaal bestuursakkoord Water. De bezuinigingen van de overheid zijn voor de watersector vastgelegd in het Bestuursakkoord Water (BAW 2011). Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven hebben hierin afspraken gemaakt om Nederland, met minder kosten en bestuurlijke drukte, de komende jaren droog en veilig te houden.
- Strategische Bedrijfsvisie Haven (looptijd twaalf jaar) en het Strategisch Plan (looptijd vier jaar). In de statuten is bepaald dat het Havenbedrijf deze plannen opstelt, waarna deze voor wensen en bedenkingen worden aangeboden aan college van Burgemeester en Wethouders en gemeenteraad. In 2015 is de Visie 2030 in raad en college behandeld. Het Strategisch Plan 2017-2021 is op 13 juni 2017 vastgesteld.

3.2.3 Openbaar vervoer

Zo goed mogelijk maken en onderhouden van het openbaar vervoersysteem van Amsterdam, zodat deze voor iedereen op een veilige en duurzame manier beschikbaar is.

Welke belangrijke ontwikkelingen we zien voor 2021

De invloed van de coronacrisis op het openbaar vervoer (OV) is groot. De OV-ontwikkelingen zijn voor 2021 lastig te voorspellen, omdat we niet weten in hoeverre corona dan nog invloed heeft. Halverwege 2020 ging het openbaar vervoer in Amsterdam weer zo veel mogelijk rijden volgens een normale dienstregeling, met een verplichting van mondkapjes. Reizigers worden gevraagd zo veel mogelijk de drukke (spits)tijden te mijden. Daarnaast hebben we duidelijke afspraken gemaakt met onderwijsinstellingen en bedrijven om de spits te mijden. Voor 2021 verwachten we herstel van de economie. Over de beheersbaarheid en de financiële gevolgen van deze pandemie in 2021 kunnen we nu nog geen uitspraak doen.

In de tijd voor corona zagen we het openbaar vervoer explosief groeien. Op veel trajecten zijn lijnen meer gaan rijden. En maakten we grote stappen naar een kwalitatief hoogwaardig OV-aanbod. We verwachten dat we weer naar de dagelijkse routine terug groeien, afhankelijk van het verloop van de covid-19-pandemie. In een autoluwe stad is het openbaar vervoer de meest voor de hand liggende vervoerswijze voor veel reizen over de (middel)lange afstand. In een inclusieve stad als Amsterdam zorgt het openbaar vervoer er voor dat iedereen kan blijven meedoen.

Kwaliteits- en schaa sprong

Met de Noord/Zuidlijn verhoogden we de kwaliteit van het OV flink, waar veel nieuwe en bestaande reizigers van profiteren. Voor de komende jaren hebben we meer verbeteringen gepland, zoals:

- De tramverbinding naar Amstelveen/Uithoorn.
- De IJ-tram, die in capaciteit en route meegroeit met IJburg.
- De maatregelen die ProRail neemt in het Programma Hoofdfrequent Spoor.

De groei van Amsterdam vraagt om een volgende flinke vergroting van het OV. Juist door de groeiende onderlinge afhankelijkheid van stad en regio is dit steeds meer een regionale opgave. Dat vraagt om gezamenlijke investeringen van:

- het Rijk
- provincies
- gemeenten
- Vervoerregio Amsterdam (VRA)
- vervoerders

Op de langere termijn werken we met de regio onder andere aan de uitbreiding van het metronetwerk.

Er komt op korte termijn geen regionale vergroting van OV-capaciteit in de vorm van hoogwaardige OV-verbindingen. Het Amsterdamse OV is van hoge kwaliteit, maar we willen ook op korte termijn verbeteringen doorvoeren. Daar is nu al behoefte aan. In een autoluwe stad is OV een voor iedereen te gebruiken, aantrekkelijk alternatief voor de auto. We werken aan:

- invoeren van (op termijn) reizen zonder vertrekschema's.
- toevoegen van slimme nieuwe verbindingen.
- maken van ruimte voor OV en toegankelijke haltes.

Dat doen we samen met de Vervoerregio Amsterdam, GVB en streekvervoerders.

Bij de Investeringsagenda Openbaar vervoer (IAOV) ligt de nadruk de komende jaren op vervangen van de bovenleidingen van het tramnet. We kozen hier voor vanwege:

- De invoer van nieuw materieel.
- De introductie van een nieuw tramlijnnnet.
- Het rijden met hogere frequenties op enkele trajecten.

De nieuwe 15G trams rijden vanaf 2021 op lijn 25, de vernieuwde

Amstelveenlijn. Voor die tijd testen we nog uitvoerig op de Amstelveenlijn zelf.

Digitaal platform

In 2021 komt een digitaal platform beschikbaar met daarin alle vervoersdiensten in Nederland gecombineerd. Met dit platform kun je overal in Nederland je reis per OV plannen, boeken en betalen. Het gaat om een initiatief van de NS, GVB, RET en HTM. Dat gaat dan niet alleen over vervoer via de trein, metro, tram of bus. Maar bijvoorbeeld ook over boeken van een deelauto of taxi. Alle soorten vervoerders kunnen hier hun diensten aanbieden. Reizigers kunnen met het platform een reis samenstellen. Daarbij worden alle verschillende vervoermiddelen van de vervoerders zo goed mogelijk ingezet.

Tram en metro

Ook voor het OV geldt dat de middelen niet vanzelfsprekend meegroeien met het tempo waarin de stad groeit. Dat maakt uitbreiden van het niveau van OV-voorzieningen lastiger, bijvoorbeeld naar gebieden die we nieuw ontwikkelen. Dit komt ook omdat beheren en onderhouden van een uitbreidend netwerk steeds hogere kosten oplevert. De komende jaren zal het MeerjarenVervangingsProgramma (MVP) Tram groeien omdat:

- het netwerk groter wordt.
- de leeftijd van het netwerk toeneemt.
- vanwege de grote hoeveelheid herinrichtingen in de stad.

Zo zijn nieuwe openbaar vervoerverbindingen nodig voor de woningbouwprojecten in:

- Haven-Stad
- Houthavens
- IJburg
- Schinkelbuurt

Die moeten aansluiten op het bestaande openbaar vervoernetwerk.

Op lange termijn ontstaat na besluitvorming met het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Schiphol en Hoofddorp en het sluiten van de Ringlijn naar Amsterdam Centraal ruimte op het spoor. We ontsluiten daarmee nieuwe woningbouwlocaties. En kunnen we de invloed van de auto in de bestaande stad verder verminderen. Naast de inzet op deze 2 nieuwe metroverbindingen, willen we ook de oost-westverbinding door de stad verbeteren. We richten ons op stapsgewijze verbeteringen aan de oost-

westverbindingen per tram. Dat doen we door de capaciteit te vergroten en OV-doorstromingsmaatregelen te versnellen.

Veren

De druk op het verensysteem liep de afgelopen jaren op door de groei van Amsterdam (-Noord). In 2019 nam deze druk tijdelijk met 9 procent minder reizigers af door de ingebruikname van de Noord-Zuidlijn. De maatregelen tegen covid-19 zorgen nu voor minder capaciteit op de veren. Het is nog niet duidelijk hoe zich dat in 2021 ontwikkelt. We verwachten dat het aantal fietsers zal toenemen in de stad en dus ook op de veren. Om een reizigersgroei op te vangen blijven we de huidige uitbreidingsstrategie van de vloot van de IJ-veren gebruiken. Daarnaast werken we verder aan de verduurzamingsopgave volgens de Update Nota Veren 2018. Daarmee kunnen we het verensysteem uiteindelijk uitstootvrij maken.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

Doel 2.3.1

Amsterdam is voor iedereen bereikbaar op een veilige en duurzame manier via het openbaar vervoer.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Tevredenheid reizigers over veren (0-10)	7,8 (2014)	n.v.t (1)	7,8	7,8	2022 7,8 2023 7,8 2024 7,8

(1) Cijfer 2018: 8,3. Onderzoek 2-jaarlijks, in 2019 geen rapportcijfer. Aantal klachten bij GVB Veren met 23% gedaald in 2019. Totaal 220 klachten tegenover 285 in 2018.

Activiteit 2.3.1.1

We beheren en verbeteren de kwaliteit van onze OV infrastructuur.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen indicatoren momenteel beschikbaar.	PM	n.v.t.		PM	PM

Activiteit 2.3.1.2

We onderhouden en breiden de veerverbindingen uit.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	De reiziger hoeft niet te wachten op een volgend veer omdat op de eerste te weinig ruimte beschikbaar is. Alleen bij uitzondering (max 3% van de afvaarten) mag deze norm overschreden worden.	n.v.t.	1,9% (1)	max. 3%	max. 3%	2022 max. 3% 2023 max. 3% 2024 max. 3%

Activiteit 2.3.1.3

We zorgen dat ons OV netwerk aansluit op het regionale en landelijke netwerk.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen indicatoren momenteel beschikbaar.	PM	n.v.t		PM	PM

Doel 2.3.2

Amsterdam is op een veilige en duurzame manier bereikbaar voor commercieel vervoer.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage Amsterdammers dat de laatste gemaakte taxirit met een 6 of hoger waardeert	93% > 5,5 (2013)	(1)			

(1) Uit de nieuwe agenda Taxi volgt een nieuwe indicator

Activiteit 2.3.2.1

We verplaatsen de touringcar zoveel mogelijk buiten de ring A10.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen indicatoren omdat deze niet meetbaar is	n.v.t.	n.v.t	n.v.t	(1)	n.v.t

(1) Voor invulling van deze indicator moeten we exact meten hoeveel touringcars er nu (2019-2020) gemiddeld per dag rijden binnen de ring. Dit start in 2020. Deze indicator zullen we opnieuw bekijken vanuit het nieuwe touringcarbeleid.

Activiteit 2.3.2.2

We stimuleren schone, efficiënte en slim goederenvervoer door bundeling van goederen (cargohubs), intensiever gebruik van water en specifieke aandacht voor pakketbezorging.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Afname overlast bestelbusjes en vrachtwagens. Aantal MORA-meldingen per jaar	in de periode jan-mei 2018 zijn er 873 MORA meldingen binnen gekomen	2349 (1)	≤ 2000		2022 ≤ 1800 2023 ≤ 1800 2024 ≤ 1800

(1) Het aantal overlastmeldingen voor bestel- en vrachtverkeer steeg in 2019. Het college laat in 2020 een analyse op de overlastmeldingen uitvoeren zodat duidelijk wordt waar de stijging vandaan komt. De indruk is dat de toename komt doordat het drukker in de stad is geworden en de pakketbezorging is gegroeid.

Activiteit 2.3.2.3

We werken aan een betrouwbaar en milieuvriendelijk taxivervoer.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal uitstootvrije TTO taxi's	PM	1101		(1)	PM

(1) De nieuwe agenda Taxi die naar verwachting eind 2020 wordt vastgesteld, leidt tot nieuwe streefwaarden.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

GVB Holding NV

Het GVB zorgt in Amsterdam voor het openbaar vervoer. Het GVB heeft verschillende dochterondernemingen, of heeft een belang in ondernemingen. Het gaat hier om:

- GVB Exploitatie BV
- GVB Veren BV
- GVB Activa BV
- GVB Infra BV

GVB Activa BV is eigenaar van de zogenaamde strategische ov-activa. Dit zijn onder andere railvoertuigen, werkplaatsen, remises en eindpuntvoorzieningen. GVB Infra BV is opdrachtnemer van ons voor met name dagelijks onderhoud aan railinfra en tramvervangingsprojecten. Wij zijn opdrachtgever voor de veerverbindingen over het IJ en het Noordzeekanaal. GVB Veren BV voert dit uit volgens het (inmiddels verlengde) exploitatiecontract 2013-2017 en de aanbesteding van de verschillende investeringen. Wij zijn 100% eigenaar van GVB Holding NV.

Vervoerregio Amsterdam (VRA)

De Vervoerregio Amsterdam is een samenwerkingsverband van 15 gemeenten voor verkeer en openbaar vervoer. De belangrijkste taken zijn het opdrachtgeverschap van het openbaar vervoer en het verstrekken van subsidies voor infrastructuur. Dit laatste gebeurt via de verschillende Investeringsagenda's: Ov, Weg en Fiets. De Vervoerregio is ook een partner in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De Vervoerregio wordt volledig bekostigd uit een rijksbijdrage (Brede Doeluitkering) van ongeveer € 375 miljoen per jaar. De regio raad stelt de begroting vast. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten kunnen een zienswijze daarover afgeven.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	145,2	128,7	118,2	114,1	112,2
Lasten	208,8	189,1	175,7	180,5	164,9
Saldo van baten en lasten	-63,6	-60,4	-57,5	-66,4	-52,7

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 128,7 miljoen.

Deze baten bestaan uit:

- de subsidie van de Vervoerregio Amsterdam voor het beheer en onderhoud van de railinfrastructuur (€ 123,0 miljoen).
- reclame-inkomsten uit de Noord/Zuidlijn en bestaande metrostrations (€ 4,3 miljoen).
- overige baten van € 1,4 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 189,1 miljoen.

Deze lasten bestaan uit:

- lasten voor het beheren en verbeteren van de kwaliteit van onze OV infrastructuur (€ 148,0 miljoen).
- uitgaven voor het onderhouden en uitbreiden van de veerverbindingen (€ 23,7 miljoen).
- uitgaven om ervoor te zorgen dat ons OV netwerk aansluit op het regionale en landelijke netwerk (€ 17,9 miljoen).
- lasten voor een betrouwbaar en milieuvriendelijk taxivervoer (€ 3,2 miljoen).

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	5,8	2,2	0,8	4,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	5,8	2,2	0,8	4,0	0,0

In dit programmaonderdeel wordt in 2021 € 2,2 miljoen onttrokken aan de reserves:

- een onttrekking van € 1,0 miljoen aan de reserve kosten busstation/ autodoorgang CS
- een onttrekking van € 1,3 miljoen aan de reserve vervanging IJ veren

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
De invloed van de coronacrisis op het openbaar vervoer (OV) in 2021 is lastig te voorspellen. Over de beheersbaarheid en de financiële gevolgen van deze pandemie in 2021 kunnen we nu nog geen uitspraak doen.	Actieve monitoring en prognoses, actieve voorbereiding en inzet van maatregelen en eventuele bezuinigingsmaatregelen.
Door rijksbezuinigingen op de bijdrage VRA daalt de kwaliteit van het openbaar vervoer.	Meer efficiency door samen met VRA en GVB de OV Investeringsagenda uit te voeren.
Veren kunnen groeiende passagiersstroom onvoldoende aan.	Actieve monitoring van de reizigersstromen, diverse maatregelen aan de wal en de aanschaf van schepen over het IJ.

Beleidskaders

- Update Nota Veren (februari 2018), een strategie om tot een qua capaciteit en duurzaamheid toekomstbestendige verenvloot te komen.
- Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) heeft vijf ambities geformuleerd en principes uitgewerkt voor meer regie op ontwikkelen, inrichten, beheren en gebruiken van de openbare ruimte op stadsniveau.
- MobiliteitsAanpak Amsterdam 2030 (2013), het overkoepelende kader voor het Mobiliteitsbeleid van de gemeente Amsterdam in de periode tot 2030.
- Ruimtelijk Kader Hoogfrequent Spoorvervoer Amsterdam.
- Investeringsagenda Openbaar Vervoer Stadsregio (2013), een overeenkomst met investeringen die Amsterdam en de Stadsregio Amsterdam (sinds 2017 Vervoerregio Amsterdam) in de komende periode in het Openbaar Vervoer doen.
- Uitvoeringsagenda Mobiliteit (2015), de agenda die Amsterdam bereikbaar en aantrekkelijk houdt, met maatregelen voor meer ruimte en betere doorstroming voor voetganger, fietser, openbaar vervoer-reiziger en de automobilist.
- Beleidskader Verkeersnetten (2017). Hierin staan de ambities uit Mobiliteitsaanpak en Uitvoeringsagenda uitgewerkt met daarbij een afwegingskader bij conflicterende belangen.
- Wet lokaal spoor, in werking getreden op 1 december 2015; deze wet maakt de VRA verantwoordelijk voor aanleg, beheer en veiligheid van lokale railinfrastructuur. VRA stelt een vervoerder aan via de OV-concessie en VRA mag een beheerder van de infrastructuur aanwijzen. Dit laatste wordt gedelegeerd aan het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam.
- De in 2015 vastgestelde Lijnennetvisie is het beleidskader voor het ontwikkelen van vervoerplannen. De gemeente voert overleg met vervoerbedrijven over inpassing van nieuwe vervoerplannen.
- Taxiverordening Amsterdam 2012 (laatst gewijzigd in 2018).
- Update Nota Veren (februari 2018), een strategie om tot een qua capaciteit en duurzaamheid toekomstbestendige verenvloot te komen.
- Visie Lokaal Spoor (2015), vastgesteld door het dagelijks bestuur van de VRA en bindend kader voor de beheerder van het lokaal spoor.

3.3

Economie

3.3 Economie

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	24,1	18,6	18,4	18,4	18,3
Lasten	69,1	65,4	59,8	38,7	34,1
waarvan apparaatslasten	16,7	15,7	15,7	15,5	15,7
Totaal Programma 3 Economie	-45,0	-46,9	-41,3	-20,3	-15,8

Samenvatting 3.3.1 Economie en Innovatie

Ondernemers in de stad hebben het zwaar door de gevolgen van de coronacrisis. In 2021 zet de gemeente in op het herstel van de (buurt)economie. De crisis heeft laten zien dat de economie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) erg afhankelijk is van de bezoekerseconomie. In 2021 willen we extra investeren in de economie en werken aan een verbreding van de economische activiteiten. Daarnaast gaan we door met het verbeteren van de markten in de stad en hebben we oog voor de mogelijk toenemende winkelleegstand.

De coronacrisis heeft grote gevolgen voor de arbeidsmarkt in onze regio. We verwachten dat bedrijven zullen omvallen en mensen hierdoor hun baan verliezen. We willen voorkomen dat talent hierdoor aan de kant komt te staan en dat de mismatch op de arbeidsmarkt toeneemt. Het

stimuleren van werkgelegenheid is prioriteit voor het college. In het bij de begroting gepresenteerde plan gaan we hier nader op in.

Het internationale karakter van Amsterdam is een van de belangrijke kenmerken van ons vestigingsklimaat. Door de onzekerheid die de coronacrisis met zich meebrengt verwachten we dat buitenlandse bedrijven hun investeringen uitstellen. We blijven in 2021 inzetten op het aantrekken van bedrijven in de ICT, creatieve sector, financiële dienstverlening, transport & logistiek en life science & health sectoren. We kijken hierbij met name naar de toegevoegde waarde voor Amsterdam en de MRA.

De groei van de stad vraagt om scherpe keuzes over de verdeling van de schaarse ruimte. Amsterdam

werkt samen met de provincie en gemeenten in de (MRA) aan thema's als verstedelijking, mobiliteit, innovatie, duurzaamheid en circulaire economie. In 2021 presenteert de gemeente haar visie op de Amsterdamse haven. Op het gebied van duurzaamheid starten we in 2021 met een programma om de zakelijke markt te verduurzamen.

De MRA en de regio Noord-Holland Noord staan voor grote opgaven rond de energietransitie en de circulaire economie. Daarom richten we in 2021 een fonds op: Invest MRA, dat als doel heeft om innovatieve technieken te ondersteunen en erin te investeren. Juist nu we te maken krijgen met economische teruggang is het belangrijk om te blijven investeren in de Amsterdamse kenniseconomie, zodat we de economie van morgen nu al vormgeven.

3.3.1 Economie en innovatie

Het versterken van de economie die werkt voor iedereen, nu en in de toekomst.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

De economie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is relatief hard geraakt door de coronamaatregelen. Dit komt doordat sectoren zoals horeca, de uitzendbranche, groothandel en luchtvaart, sterk vertegenwoordigd zijn in de MRA. De verwachting is dat ondanks de maatregelen van het Rijk, veel bedrijven in 2021 zullen omvallen en Amsterdammers hun baan verliezen. De vooruitzichten zijn zeer onzeker. De gemeente wil de economie schokbestendiger maken door variatie in economische activiteit te stimuleren. Daarnaast is het van belang dat mensen in staat worden gesteld om zich om en bij te scholen, zodat zij kunnen doorstromen naar een (duurzaam) dienstverband in kansrijke sectoren.

We verwachten dat bedrijven zich ook in 2021 blijven vestigen in Amsterdam. Toch zijn er ook zorgen over de toekomst van het vestigingsklimaat van de MRA. Zo staat de hub-functie van Schiphol onder druk en heeft de congressector zwaar te lijden onder de beperkende maatregelen.

De ramingen van het Centraal Plan Bureau geven aan dat na de economische terugval in 2020, de mate van herstel in 2021 afhankelijk is van het verloop van de coronacrisis. De aard en duur van de contactbeperkende maatregelen en het moment waarop een vaccin beschikbaar komt, bepalen de mogelijkheden voor herstel in 2021. Naast onvermijdelijke bezuinigingen wil de gemeente blijven investeren om de effecten van de crisis te beperken en duurzaam herstel te bevorderen.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 3.1.1

Amsterdam biedt bewoners aantrekkelijke commerciële voorzieningen verspreid over de stad en biedt ondernemers een goed ondernemersklimaat.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Gemiddelde waardering voorzieningenaanbod bewoners (tweejaarlijks gemeten)	7,3 (2017)	7,3	n.v.t.	7,0	7,3
2.	Waardering ondernemersklimaat (tweejaarlijks gemeten)	6,8 (2017)	6,1	n.v.t.	6,0	6,0

Toelichting 3.1.1.1

Voor 2021 verwachten we een lager cijfer voor de waardering voorzieningenaanbod (is gemiddelde waardering voor dagelijks winkel- en horeca-aanbod in de buurt en marktaanbod) in verband met de beperkende maatregelen tijdens de coronacrisis. Op langere termijn verwachten we weer een herstel naar het niveau van 2019.

-

Activiteit 3.1.1.1

We ontwikkelen de buurteconomie door individueel ondernemerschap te versterken, de samenwerking met en tussen ondernemers te stimuleren, en te sturen op een divers aanbod van winkels en ambulante handel.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal Bedrijfsinvesteringzones	62	66	70	71	71
2.	Gemiddeld rapportcijfer bewoners voor aanbod winkels dagelijkse boodschappen in de buurt (110) (tweejaarlijks gemeten)	7,6 (2017)	7,6	geen meting	7,6	7,6
3.	Gemiddeld percentageleegstand winkels (Locatus) jaarlijkse peiling	3,4% (2018)	3,9%	4%	7%	10%
4.	Gemiddeld algemeen oordeel markten (tweejaarlijks gemeten)	7,2% (2017)	7,4	geen meting	geen meting	7,2
5.	Waardering (1-10) in de keuzemogelijkheden voor foodwinkels in winkelgebieden in Amsterdam.*	7 (2018)	n.v.t.**	n.v.t.**	geen meting	7
6.	Waardering (1-10) in de keuzemogelijkheden voor non-foodwinkels in winkelgebieden in Amsterdam.*	6 (2018)	n.v.t.**	n.v.t.**	geen meting	6

*Gemiddelde van 56 winkelgebieden verspreid over de stad – voor elk winkelgebied minimaal 20 bewoners als respondenten (tweejaarlijks gemeten)

** Indicator 5 en 6 betreffen nieuwe indicatoren die vanaf Begroting 2021 zijn opgenomen in de Doelenboom ter vervanging van de indicator 'Gemiddelde score variatie winkelaanbod'. De bron van deze indicator was de Stadsenquête Stad in Balans. De enquête wordt niet meer uitgevoerd.

Toelichting indicator activiteit 3.1.1.1.1

We verwachten een toename van het aantal biz'en met 1. Daarbij gaan we ervanuit dat alle (door)startende biz'en de draagvlakmeting succesvol afsluiten.

Toelichting indicator activiteit 3.1.1.1.4

Door de coronacrisis dalen de omzetten in de winkels en stijgt de winkelleegstand in de stad. De effecten van de coronacrisis op de winkelleegstand zijn daarbij niet overal hetzelfde in de stad, als we kijken naar branche en type winkelgebied. We verwachten voor 2021 dat de gemiddelde

winkelleegstand in de stad fors toeneemt. Ook voor 2022-2024 verwachten we nog een verdere stijging van de gemiddelde leegstand in de stad.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 3.1.2

De metropoolregio Amsterdam heeft (inter)nationaal gezien een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Hogere economische groei Metropoolregio Amsterdam ten opzichte van de economische groei van Nederland	0,5% (gemiddelde afgelopen tien jaar)	nog niet bekend	0,5%	nog niet bekend	0,5%

Toelichting bij doel indicator 3.1.2.1

De cijfers over 2019 en de prognose voor 2021 kunnen nog niet gegeven worden, omdat door de coronacrisis de Economische Verkenningen MRA 2020 pas aan het eind van 2020 gepubliceerd wordt. We verwachten dat het normale positieve groeiverschil door de agglomeratievoordelen van de MRA vanwege de coronacrisis niet zal optreden. De aard en duur van de contactbeperkende maatregelen en het moment waarop een vaccin beschikbaar komt, bepalen de mogelijkheden voor herstel na 2021.

Activiteit 3.1.2.1

We bieden gecombineerde overheidsdienstverlening aan internationale nieuwkomers via IN Amsterdam.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Waardering dienstverlening door klanttevredenheidsonderzoek (tweejaarlijks gemeten)	8,5 (2017)	8,6	geen meting	8	geen meting

Toelichting bij indicator activiteit 3.1.2.1.1

IN Amsterdam streeft ernaar minimaal een 8 te scoren als waardering voor de dienstverlening aan internationals. Dit is als streefcijfer is opgenomen.

Activiteit 3.1.2.2

We streven ernaar om (internationale) bedrijven voor de regio aan te trekken, te behouden en we ondersteunen bedrijfsuitbreidingen. Deze inspanningen zijn gericht zijn op werkgelegenheid, duurzaamheid en innovatie voor de regio.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal nieuwe internationale bedrijven per jaar in de metropoolregio	153 (2018)	161	125	75	Nog niet bekend
2.	Aantal extra arbeidsplaatsen door buitenlandse bedrijven	4.170 (2018)	2.853	2.900	1500	Nog niet bekend

Toelichting Indicator activiteit 3.1.2.2.1 en 3.1.2.2.2

Vanwege de coronacrisis zijn veel investeringen van buitenlandse bedrijven tijdelijk in de wacht gezet en wordt een stevige economische recessie verwacht. Amsterdam inbusiness verwacht nu een daling van het aantal investeringen met circa 50% op jaarbasis voor 2021. Het is nu nog niet te voorspellen wanneer het herstel in zet.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 3.1.3

De stad maakt een schaa sprong naar de metropoolregio Amsterdam.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage functiemenging verhouding tussen banen en woningen BBVverplicht	59,8% (2017)	60,8%	60,1%	60,8%	60,8%

Activiteit 3.1.3.1

We creëren voldoende ruimte voor bedrijven en kantoren in bestaande en nieuwe delen van de stad en de regio.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal vestigingen per 1.000 inwoners leeftijd 15741 jaar (BBV verplicht)	217,3 (2017)	230,8	224,9	230,8	230,8

Activiteit 3.1.3.2

We zetten in op het spreiden van bezoekers over stad en regio.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Drukke in de stad (Onderzoek toeristische draagkracht en leefbaarheid OIS)	3 (2019)	3	geen meting	3	3

Toelichting indicator activiteit 3.1.3.2.1

Door corona is het lastig om de ontwikkeling van de leefbaarheid in de wijken te voorspellen. We streven er naar om het aantal wijken met een lage score op leefbaarheid en hoge toeristische druk niet verder te laten toenemen.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 3.1.4

Metropoolregio Amsterdam heeft een economie die voorbereid is op toekomstige ontwikkelingen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	De positie van NoordHolland in de Regional Innovation Scoreboard van de Europese Commissie*	Innovation Leader minus (2017)	Innovation Leader - minus	Innovation Leader - minus	Innovation Leader - minus	Innovation Leader - minus
2.	Verhouding tussen het aantal werklozen en het aantal vacatures**	1 (stand Q4 2017 bron CBS)	0,6	1	nog niet bekend	nog niet bekend

* De Regional Innovation Scoreboard (RIS) van de Europese Commissie vergelijkt hoe Europese regio's scoren op het gebied van innovatie. Noord-Holland zit in de hoogste categorie namelijk Innovation Leaders. De RIS- score varieert van – (minus), 0 (neutral) tot + (plus). De ambitie is om in deze categorie van Innovation Leaders te blijven.

** Het aantal werklozen per vacature is het gemiddeld aantal werklozen gedeeld door het aantal openstaande vacatures (gecorrigeerd voor seizoensinvloeden).

Toelichting bij indicator doel 3.1.4.2

Voor 2021 is het moeilijk in te schatten waar de verhouding op uit gaat komen. In de uitgestelde Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam 2020 zal een voorzichtige prognose van de werkloosheid in 2021 worden opgenomen. Gezien het onzekere verloop van de crisis is onzeker hoeveel vacatures er in 2021 zullen zijn.

Activiteit 3.1.4.1

We creëren voldoende ruimte voor bedrijven en kantoren in bestaande en nieuwe delen van de stad en de regio.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Direct uitgelokte investeringen (multiplier subsidies) in de (kennis)economie	0 (2019)	0	€ 10 miljoen	€ 20 miljoen	€ 20 miljoen

Toelichting indicator activiteit 3.1.4.1.1

De multiplier is gebaseerd op de voorwaarde in de subsidieregeling Economische structuur- en arbeidsmarktversterking (SESA) die stelt dat voor elke euro subsidie die aangevraagd wordt, door indiende partijen zelf vier euro moet inbrengen. In 2021 focussen we op het herstel van de economie, hierdoor bestaat de mogelijkheid dat een deel van het budget dat oorspronkelijk gereserveerd stond voor het verstrekken van subsidies een andere (investerings-)bestemming krijgt. Hierdoor zou het kunnen dat de oorspronkelijk geplande multiplier lager wordt dan begroot. Vanaf 2024 is er geen structurele investeringsruimte meer in programma 3. Deze vervalt als gevolg van de keuzes die gemaakt zijn in het herstelprogramma van de coalitie. In datzelfde programma is wel eenmalig € 10 miljoen beschikbaar voor 2022 – 2024. Dit budget wordt meegenomen in de investeringsagenda.

Activiteit 3.1.4.2

We stimuleren en faciliteren Amsterdamse kennisparken en vergroten toegang tot Amsterdamse kennis en onderzoekinstellingen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal m ² kantoor of labruimtes dat in ontwikkeling wordt genomen en wordt toegevoegd op de Amsterdamse kennisparken	7.776 (2018)	12.000	5.000	1.000	15.000
2.	Aantal nieuwe publiekprivate samenwerkingsprojecten met in Amsterdamse gevestigde kennis en onderzoekinstellingen (bron IXA)	5 (2017)	18	10	14	Niet te bepalen

Toelichting indicator 3.1.4.2.1

Ondanks de huidige pandemie is de vraag naar bedrijfsruimte op de Amsterdamse campussen en rond kennisclusters (bijvoorbeeld in Amsterdam Science Park in Amsterdam-Oost, Medical Busines Park in Zuidoost, rond de VU Campus) onverminderd groot. Dit zijn veelal kennisintensieve bedrijven die samenwerking zoeken en/of willen uitbouwen met Amsterdamse onderzoekers. In 2021 zal een besluit worden genomen over het Innovation Center Zuidas. Bouwtempo vanaf 2021 zal mede bepaald worden door de snelheid van het economisch herstel.

Toelichting indicator 3.1.4.2.2

De indicator is nadrukkelijk gekoppeld aan labgebonden activiteiten. Die zijn door corona grotendeels stil te vallen. Naast vertraging voor lopende projecten heeft ook de acquisitie van nieuwe projecten een tijd stil gelegen doordat de business developers van IXA (valorisatie bureau van de kennisinstellingen) hun scoutende rol niet goed konden invullen.

Activiteit 3.1.4.3

We zorgen dat de beroepsbevolking meer wendbaar is op de (toekomstige) arbeidsmarkt.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal uitgereikte skillspaspoorten	0 (2018)	0	250	2.000	n.n.b.
2.	Aantal aangemaakte profielen	0 (2018)	250	1.000	10.000	n.n.b.

Toelichting indicator activiteit 3.1.4.3.1 en 3.1.4.3.2

De instrumenten en diensten die door House of Skills worden ontwikkeld bevonden zich de afgelopen jaren in de innovatie- en testfase. In 2020 kwam de focus op de implementatie en uitvoering te liggen en konden de instrumenten op grote schaal worden ingezet. In reactie op de coronacrisis zijn verschillende trajecten versneld. Dit verklaart de toename in de aantallen. Een prognose voor 2022-2024 kunnen we nog niet doen. De oorspronkelijke programmaperiode van House of Skills loopt af in 2021. Voor het vervolg richten we met de betrokken publieke en private partners een nieuwe

organisatie en rechtsvorm op. Deze nieuwe organisatie zal de doelstellingen en prognoses voor de komende jaren bepalen.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Amsterdam Clipper Beheer

De Clipper 'Stad Amsterdam' is eigendom van de gemeente en Randstad. De gemeente beschikt jaarlijks over 20 vaardagen op de Clipper. We zetten de Clipper in binnen en buitenland in om de handel te bevorderen en om internationale bedrijven te werven. Daarnaast organiseren we samen met Randstad jaarlijks een jongerenreis op de Clipper.

Beurs van Berlage vennootschappen

De Beurs van Berlage staat op een belangrijke strategische plek in de stad. De Beurs werkt mee aan het scheppen van economische bedrijvigheid als bijproduct van de georganiseerde beurzen en evenementen. Ook heeft de Beurs een culturele, creatieve, publieke en maatschappelijke functie, waaronder het behoud van cultureel erfgoed in de stad.

Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied

Het Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied moet een veilige, vlotte en milieuverantwoorde afwikkeling van het scheepvaartverkeer bevorderen.

Havenbedrijf Amsterdam

Het Havenbedrijf Amsterdam werkt direct mee aan de economische ontwikkeling van de MRA. Voor Amsterdam staan de volgende thema's centraal:

- Bijdragen van de haven aan de economie en de economische ontwikkeling van de stad.
- Bijdragen aan de energietransitie, een circulaire economie en de emissiedoelstellingen van de stad.
- Zorgvuldig omgaan met (in)direct ruimtebeslag.
- Zorgen voor een stabiel en gezond Havenbedrijf Amsterdam NV.

Life Sciences Fund Amsterdam

Het Life Sciences Fund Amsterdam is begin 2009 opgericht om het economisch potentieel te versterken van het (bio)medische cluster in de regio Amsterdam.

Matrix Innovation Center

Het Matrix Innovation Center (MIC) is opgericht om in Amsterdam kennisoverdracht te stimuleren tussen kennisinstellingen en het midden en kleinbedrijf (kennisvalorisatie) en om het Amsterdam Science Park tot ontwikkeling te brengen. MIC richt zich op de exploitatie van zes bedrijfsverzamelgebouwen (Matrix II tot en met VI) en de verdere ontwikkeling van Science Park.

RAI Holding B.V.

RAI werkt aan een toekomstplan om een verdere bijdrage te kunnen leveren aan de gebiedsontwikkeling in Zuidas en aan het terugdringen van de overlast van bezoekers voor de buurt. Daarnaast draagt RAI bij aan de economische bedrijvigheid als bijproduct van de georganiseerde beurzen en evenementen.

Schiphol

Schiphol is een hub en logistiek knooppunt. Het levert een bijdrage aan het vestigingsklimaat in de Metropoolregio Amsterdam. Amsterdam is (minderheids)aandeelhouder van Schiphol en heeft invloed op de ontwikkeling van Schiphol via onder andere de Bestuurlijke Regie Schiphol en de Omgevingsraad Schiphol.

Schiphol Area Development Company

Doel van de Schiphol Area Development Company is om optimaal ruimte te bieden aan de economische dynamiek in de regio rond Schiphol door bedrijventerreinen te ontwikkelen.

Stichting Amsterdam Economic Board

De Amsterdam Economic Board is een netwerkorganisatie met een slimme, groene en gezonde metropoolregio Amsterdam (MRA) als doel. De Amsterdam Economic Board werkt aan oplossingen voor grootstedelijke vraagstukken door vernieuwing en samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid.

Stichting Science & Business Amsterdam Science Park

De stichting is in 2015 door de drie grondeigenaren (gemeente Amsterdam, UvA en NWO) opgericht om het Science Park te ontwikkelen tot een van de meest toonaangevende wetenschapsparken in Europa.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	24,1	18,6	18,4	18,4	18,3
Lasten	69,1	65,4	59,8	38,7	34,1
Saldo van baten en lasten	-45,0	-46,9	-41,3	-20,3	-15,8

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 18,6 miljoen.

Deze baten bestaan uit:

- Bijdragen van 33 gemeenten (inclusief die van Amsterdam) en twee provincies voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA) (€ 8,2 miljoen).
- De opbrengsten van de markten en kermisgelden € 4,9 miljoen).
- Inkomsten uit dienstverlening van IN Amsterdam (€ 2,6 miljoen).
- Inkomsten bezoekersafdrachten Holland Casino (€ 1,3 miljoen). Hiervan is € 1,1 miljoen ten gunste van de algemene middelen. Het resterende gedeelte van € 0,2 miljoen wordt ingezet voor het "Amsterdams Promotiefonds voor Cultuur en Stadsinitiatieven".
- Regionale bijdrage voor het bevorderen van de internationale verbondenheid van de Amsterdamse Economie (€ 1,1 miljoen).
- Overige baten van € 0,5 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 64,9 miljoen.

Deze lasten bestaan uit:

- Apparaat lasten (€ 14,1 miljoen).
- Hogere lasten van € 10,0 miljoen vanuit het herstellepakket voor Economische transitie. Dit betreft het nemen van maatregelen om de transitie naar een diverse economie, die minder op bezoekerseconomie is gericht, te ondersteunen.
- Voor economische structuur- en arbeidsmarktversterking zijn de volgende (coalitieakkoord)middelen beschikbaar gesteld (€ 8,7 miljoen):
 - Het actieprogramma Startup Amsterdam 2019-2022 (€ 1,1 miljoen).
 - Het actieprogramma Life Sciences & Health 2019-2022 (€ 0,8 miljoen).

- Uitvoeringsagenda Onderwijs-Arbeidsmarkt 2019-2022 (€ 1,1 miljoen).
- Actieprogramma Amsterdam Impact 2019-2022 (€ 0,7 miljoen).
- Het Amsterdam Ondernemers Programma 2019-2022 (€ 0,5 miljoen).
- Participatie van Amsterdam in het nieuw op te richten fonds Invest MRA. (€ 1,9 miljoen).
- Het subsidiebudget steunt lopende en externe initiatieven voor versterking van de economische structuur, innovatievermogen en het functioneren van de arbeidsmarkt. (€ 2,6 miljoen).
- Uitvoeren van de MRA-actieagenda op thema's als mobiliteit en werkgelegenheid inclusief de subsidie aan de Amsterdam Economic Board (€ 8,2 miljoen).
- Voor de ontwikkeling van buurteconomie worden verschillende methoden ingezet (€ 6,9 miljoen).
 - voor de Bedrijveninvesteringszones (biz): een afgebakend gebied zoals een winkelstraat of een bedrijventerrein waarbinnen ondernemers en/of eigenaren samen investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving (€ 3,8 miljoen). De opbrengsten uit opgelegde vorderingen voor de biz worden verantwoord in het programmaonderdeel A2. Belastingen.
 - voor de versterking van de lokale wijk economie. Het ondersteunen van ondernemers en ondernemerscollectieven, maar ook het ondersteunen van een divers winkelaanbod (€ 1,6 miljoen).
 - voor de ambulante handel (oa. Markten), waaronder schoonmaakkosten, huur, energie en water, exclusief apparaatslasten (€ 1,5 miljoen).
- Subsidie aan Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions, een wetenschappelijk instituut met als doel grootstedelijke oplossingen te ontwikkelen, onderzoeken en in te voeren (€ 5,8 miljoen).
- Subsidie aan Stichting amsterdam&partners, voor de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en welvarendheid van de Metropoolregio Amsterdam, door het opbouwen van de gewenste reputatie en het gidsen van bewoners, bedrijven en bezoekers (€ 3,7 miljoen).
- Lasten voor het bevorderen van de internationale verbondenheid van de Amsterdamse economie (€ 3,1 miljoen).
- Diverse lasten voor het uitvoeren van economisch beleid en onderzoek, het ondersteunen van specifieke innovatieve initiatieven en het voeren van het programmabureau Europees Fonds voor Regionale

Ontwikkeling EFRO (samen € 1,2 miljoen).

- Bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de Metropoolregio Amsterdam (€ 1,4 miljoen).
- Lagere lasten vanuit het herstelplan 'Samen steker uit de crisis', vermindering taken besparingsoptie van € 0,8 miljoen. Structurele besparing voor het Herstelpakket op vermindering taken binnen programma 3, in 2021 € 0,8 miljoen en vanaf 2022 € 1,0 miljoen.
- De overige lasten van € 2,6 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	15,9	14,7	20,2	7,6	2,9
Toevoeging	5,3	7,2	10,2	10,2	10,2
Stand na Begroting 2021	10,7	7,6	10,0	-2,6	-7,3

In dit programmaonderdeel wordt in 2021 € 14,7 miljoen onttrokken en € 7,2 miljoen toegevoegd aan de reserves:

- Een onttrekking van € 8,7 miljoen en een toevoeging van € 7,0 miljoen aan de Reserve Economische Structuurverwerking.
- Een onttrekking van € 5,8 miljoen aan de Reserve Amsterdam Metropolitan Solutions.
- Een onttrekking van € 0,2 miljoen en een toevoeging van € 0,2 miljoen aan het Amsterdams Promotiefonds voor cultuur en stadsinitiatieven.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions	€ 5,8
amsterdam&partners	€ 3,7
Amsterdam Economic Board	€ 1,5

Toelichting

1. Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS) is een jong wetenschappelijk instituut waarin wetenschap, onderwijs, overheid, zakenpartners en maatschappelijke organisaties samen werken aan oplossingen voor de complexe uitdagingen waarvoor een grootstedelijke regio als Amsterdam staat. AMS ontvangt in de periode van 1 april 2014 tot 1 april 2024 maximaal € 50 miljoen op grond van het Final contract van 19 maart 2014. De subsidiebijdrage wordt bepaald aan de hand van het jaarplan 2021 dat de gemeente moet goedkeuren.
2. amsterdam&partners (a&p) wil samen met de stakeholders een leefbare, aantrekkelijke, welvarende, duurzame en inclusieve metropool creëren. Een omgeving waar diversiteit, gelijkheid, tolerantie, vrijheid, openheid een groot goed zijn. Zowel in het bouwen van hun reputatie als in het gidsen van alle doelgroepen spelen de diversiteit van mensen, het culturele aanbod, economische pijlers en de natuur een prominente rol.
3. De subsidie wordt verstrekt voor de vaste basisformatie van de stichting Amsterdam Economic Board en stelt de Board-organisatie in staat om samen met bedrijven, kennisinstellingen en overheden te werken aan een slimme, groene en gezonde metropoolregio van de toekomst.

Risicobeheersing

Actuele risico's

Door economische teruggang neemt het aantal bedrijfsterreinen dat verkocht wordt af en bestaat het risico dat de lening aan de deelneming Schiphol Area Development Company N.V. (SADC) niet terug betaald kan worden.

Maatregelen

Er zijn regelmatig (aandeelhouders) overleggen met SADC, onze invloed is echter beperkt omdat we (minderheids)aandeelhouder zijn.

Vanwege de crisis en de onzekere gevolgen voor de langere termijn, waaronder de ontwikkelingen op de kantorenmarkt, bestaat het risico dat de Metropoolregio Amsterdam steeds minder aantrekkelijk wordt als vestigingsstad voor buitenlandse bedrijven.

Onze rol in de regio is faciliterend. Er vindt veel overleg plaats met externe partijen en partners in de regio, we stimuleren actieve betrokkenheid van die partijen. We onderzoeken welke bedrijfstakken het meeste potentieel bevatten en daar richten we ons in eerste instantie op. Daarnaast is onze rol en focus veel meer gericht op de digitale dienstverlening.

Actuele risico's	Maatregelen
In 2020 zijn de aantallen werknemers en werkzoekenden die geen bij- of omscholing (kunnen) krijgen fors toegenomen; de Intersectorale mobiliteit is urgent en de vraag naar omscholing blijft stijgen. Hoewel dit ook een risico voor de stad en voor de MRA is, draagt House of Skills bij door versneld de uitvoeringsorganisatie in te richten.	Het risico blijft bestaan dat we die toename niet aankunnen en dat de werkloosheid toeneemt (denk aan horeca en luchtvaart). We zijn ook in overleg met het UWV, één van de partners van House of Skills. In 2020 richten we een vervolgororganisatie op die in 2021 op zichzelf staat. Inmiddels hebben diverse belangrijke partners én de gemeente aangegeven initiatiefnemer in de vervolgororganisatie te willen zijn. Een businessplan is gereed.

Beleidskaders

De ambities voor het versterken van het ondernemersklimaat zijn beschreven in:

- Amsterdams Ondernemers Programma 20192022 – Naar een sterke buurteconomie.
- Detailhandelsbeleid 20182022 Sterke winkelgebieden in een groeiende stad.
- Programma Amsterdam Impact 20192022.
- Ruimtelijk-economisch kader voor verkooppunten in de openbare ruimte.
- Afwegingskader voor het omzetten van kleinschalige bedrijfsruimte
- Agenda markten uitwerking marktvisie 2019-2026

Hoe we als stad omgaan met internationalisering staat in:

- Amsterdam Trade & Innovate als onderdeel van het actieprogramma Startup Amsterdam
- Jaarplan amsterdam inbusiness 2020 (samenwerking tussen Amsterdam, Almere, Amstelveen en Haarlemmermeer.

Hoe we gebruik willen maken van de schaa sprong van Amsterdam staat in:

- Ruimte voor de economie van morgen, waarin economische bouwstenen voor ruimtelijke ontwikkeling worden geboden.
- Stad in Balans 20182022: Naar een nieuw evenwicht tussen leefbaarheid en gastvrijheid.
- Overnachtingsbeleid, waar Amsterdam een streng beleid hanteert en nu ook adviseert over regioplannen op basis van het nieuwe MRA

ontwikkelingskader.

- Bestuursopdracht diversiteit winkel en voorzieningenaanbod en het rapport 'Sturen op een divers winkelaanbod'.
- Bedrijvenstrategie 2020-2030
- Vestigingsbeleid Datacenters gemeente Amsterdam 2020 – 2030
- Gemeentelijke visie Haven (nog niet vastgesteld)

Hoe we onze positie als kennis en innovatiestad verbeteren staat in:

- Actieprogramma Kennis & Innovatie.
- het koersdocument Amsterdam Economic Board 20192022.
- Strategisch Plan Amsterdam Science Park 20182025.
- Actieprogramma Startup Amsterdam 20192022.
- Actieprogramma Life Sciences & Health Amsterdam 20192022.

De ambities op het gebied van talent zijn beschreven in de volgende beleidskaders:

- Programma House of Skills als uitvoering van de regionale aanpak Leven Lang Ontwikkelen 20172020.
- Uitvoeringsagenda OnderwijsArbeidsmarkt 20192022.
- Werk maken van Talent (in samenwerking met Amsterdam Economic Board en Metropoolregio Amsterdam).

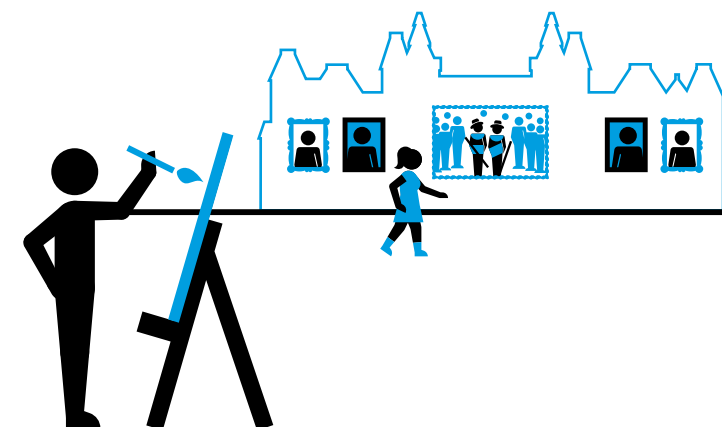
3.4

Kunst, cultuur en erfgoed

3.4 Kunst, cultuur en erfgoed

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	31,6	1,0	1,0	1,0	1,0
Lasten	217,9	185,1	180,0	179,4	178,8
waarvan apparaatslasten	4,3	3,7	3,6	3,3	3,1
Totaal Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed	-186,3	-184,1	-179,0	-178,4	-177,8

Samenvatting 3.4.1 Kunst en Cultuur

De impact van de coronamaatregelen op de kunst- en cultuursector is zeer groot en de verwachting is dat dit voortduurt tot (ver) in 2021. Kunst- en cultuurinstellingen staan voor een complexe opgave hoe zij in de 1,5 metersamenleving kunnen programmeren en hun hoofd boven water kunnen houden.

In 2020 zijn kunst- en cultuurinstellingen extra ondersteund met steunmaatregelen van het Rijk en de gemeente. Voor de eerste helft van 2021 heeft het Rijk opnieuw steunmaatregelen aangekondigd.

Voor zover dit mogelijk is in relatie tot de coronamaatregelen werken we in de periode van het Kunstenplan 2021-2024 aan verbreding en verdieping van het aanbod van kunst en cultuur om van Amsterdam een sterke, open en inclusieve cultuurstad te houden en te maken.

Dit betekent meer aandacht voor kunst en cultuur in de wijken, ruimte voor experiment, innovatie en de nachtcultuur, verbreding van cultuureducatie, talentontwikkeling en cultuurparticipatie, en versterking van internationale kunst en cultuur.

De groei van de stad en de ambitie om een complete stad voor alle Amsterdammers te maken (en te behouden) inclusief maatschappelijke voorzieningen, betekent ook groei van kunst en cultuur. In het stedelijke kunst- en cultuurbeleid is spreiding van kunst en cultuur een belangrijk uitgangspunt. Op een aantal locaties werken we aan de voorbereiding van nieuwe grootstedelijke culturele voorzieningen. Het gaat om een nieuw gebouw voor de Meervaart, en een nieuwe vestiging van de Openbare Bibliotheek op de Zuidas. In Nieuw-West, Noord en Zuidoost werken we aan een inhaalslag als het gaat om culturele voorzieningen in de buurt. Het Amsterdam

Museum in de binnenstad wordt gerenoveerd en uitgebreid.

In de buurten die nog gebouwd worden, wordt vanaf het begin rekening gehouden met de kosten voor kunst in de openbare ruimte. Het Stadscuratorium, dat de gemeente adviseert over kunst in de openbare ruimte, heeft een centrale rol bij nieuwe projecten.

Om alle kinderen in Amsterdam kennis te laten maken met het inspirerende culturaanbod in de stad en in alle wijken, introduceren we de cultuurcoaches. Deze coaches brengen verbindingen tot stand tussen scholen, kinderen, ouders en het aanbod van kunst en cultuur. We bevorderen uitwisseling van kennis en expertise op het gebied van cultuurbeleid met onder andere Berlijn, Parijs en New York (over cultuur en inclusie) en met Stockholm en Londen

3.4 Kunst, cultuur en erfgoed

(over ruimtelijke ontwikkeling en cultuur). Met broedplaatsen en ateliers houden we Amsterdam toegankelijk voor de creatieve sector die bijdraagt aan de dynamiek en leefbaarheid van de stad. We zetten ons in voor betaalbare werkruimten en de verbinding tussen broedplaatsen en de wijken.

Samenvatting 3.4.2 Erfgoed

Erfgoed vertelt het verhaal van de stad Amsterdam. Archeologische vondsten en historische gebouwen geven vanuit het verleden betekenis aan het heden. We houden ons boven- en ondergrondse erfgoed daarom in stand en laten het onderdeel zijn van de groei van de stad. Dat geldt niet alleen voor de grachtengordel, maar ook voor het jongere erfgoed in voor- en na-oorlogse wijken.

We dragen bij aan de klimaatambities door maatwerk te leveren bij het verduurzamen van erfgoed en door gebiedsgerichte adviezen te geven voor aardgasvrije wijken.

We willen de kennis over ons erfgoed onder iedereen vergroten met onder meer educatieve projecten, de Open Monumentendag en archeologische projecten.

3.4.1 Kunst en cultuur

We maken Amsterdam tot een sterke, open en inclusieve cultuurstad door verbreding, verdieping en spreiding van het aanbod van kunst en cultuur. De inzet vanuit het programma Kunst, cultuur en erfgoed wordt geleidelijk teruggebracht. Dit heeft te maken met het herstelplan dat nodig is vanwege de coronacrisis. Bij dit herstelplan horen extra investeringen en ook pijnlijke maatregelen. Voor kunst, cultuur en erfgoed betekenen deze maatregelen dat vanaf 2022 besparingen worden doorgevoerd die optellen tot € 2,8 miljoen in 2024. Dit werken we in de komende periode verder uit.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Kunstenplan

In het voorstel van de coalitiefracties is voor het Kunstenplan 2021-2024 € 5 miljoen extra vrijgemaakt. Het college en het AFK hebben besloten welke instellingen een vierjarige subsidie ontvangen in de nieuwe periode. De regeling tweejarige subsidies wordt nog opgesteld. Omdat de gevolgen van de coronamaatregelen voor de Kunstenplaninstellingen in 2021 en verder nog ongewis zijn, geven we ruimte aan de instellingen voor 2021 om te reorganiseren en de programmering waar nodig aan te passen binnen de kaders van de eerder ingediende plannen voor 2021-2024. Vaststaat dat instellingen als gevolg van de coronamaatregelen niet zonder meer de activiteiten kunnen uitvoeren zoals ze dat gehoopt hadden.

Alle instellingen in het Kunstenplan 2021-2024 hebben een actieplan diversiteit en inclusie opgesteld dat uitgevoerd gaat worden. Met inclusie bedoelen we dat alle Amsterdammers zich moeten kunnen herkennen in het aanbod van kunst en cultuur. Dit doen we omdat we op de podia en in de musea nog te weinig een afspiegeling zien van de Amsterdamse samenleving. Met het nieuwe Kunstenplan willen we meer ruimte creëren voor nieuwe makers en ook experiment en vernieuwing stimuleren. En geven we extra aandacht aan goed werkgeverschap en goed opdrachtgeverschap in de culturele sector.

Groei van de stad

De groei van de stad en de ambitie om een complete stad inclusief maatschappelijke voorzieningen te maken, betekent ook groei voor kunst

en cultuur. We werken aan een inhaalslag in de stadsdelen Noord, Zuidoost en Nieuw-West als het gaat om culturele voorzieningen in de buurt, zoals muziekscholen, buurtpodia, oefenruimtes, bibliotheken en kunst in de openbare ruimte. De invulling hiervan gebeurt vanuit de behoefte en in overleg met bewoners en het culturele veld. Hierbij zoeken we ook aansluiting bij de specifieke behoefte in de (ontwikkel)buurten.

We werken op een aantal locaties aan de voorbereidingen voor nieuwe grootstedelijke culturele voorzieningen. Het gaat om een nieuw gebouw voor de Meervaart in Centrum Nieuw-West. Het huidige gebouw van de Meervaart is erg verouderd en te klein voor de plannen die deze grootstedelijke instelling heeft. De Meervaart wil een uniek en gevarieerd aanbod bieden voor een breed publiek en ruime aandacht besteden aan talentontwikkeling binnen het stadsdeel. Op de Zuidas wordt gekeken naar een grote vestiging van de Openbare Bibliotheek Amsterdam: OBA Next. Deze bibliotheek van de toekomst draagt bij aan digitale inclusiviteit en het ontwikkelen van vaardigheden die passen bij een sterk veranderende arbeidsmarkt en de informatiesamenleving. OBA Next voldoet in de behoefte van maatschappelijke organisaties en hun doelgroepen om zich in de Zuidas te manifesteren.

De renovatie en uitbreiding van het Amsterdam Museum komt steeds dichterbij. Het is een complexe en uitdagende opgave om dit rijksmonument te renoveren, uit te breiden en om te vormen tot een eigentijds stadsmuseum dat het publiek boeit met de verhalen over onze stad. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het definitief ontwerp. De planning is dat in 2021 de opdracht verstrekt wordt voor de uitvoering. De opening van het verbouwde

museum staat gepland voor de tweede helft van 2025 wanneer Amsterdam 750 jaar bestaat.

Daarnaast zijn er op sommige plekken ook tijdelijke voorzieningen nodig in afwachting van permanente voorzieningen. Het Amsterdams Fonds voor de Kunst heeft een apart subsidiebudget voor culturele initiatieven in nieuwe wijken.

Kunst en cultuur in de wijk

We zetten kunst en cultuur in om de (lokale) leefomgeving te verrijken en we ondersteunen gebiedsgebonden kunst en cultuurinitiatieven. Hiermee dragen we onder andere bij aan het versterken van de sociale cohesie en de persoonlijke ontwikkeling van onze bewoners. We geven een extra stimulans aan lokale kunst en culturele initiatieven die de samenwerking opzoeken met stedelijke kunstinstellingen.

Kunst in de openbare ruimte

Met een nieuwe zogenoemde 'percentageregeling' gaan we nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte in de ontwikkelgebieden en ontwikkelbuurten plaatsen. Bij de investeringsbesluiten over nieuwe buurten wordt minimaal 0,5% van de inrichtingskosten openbare ruimte in de grondexploitatie bestemd voor kunst in de openbare ruimte. Het Stadscuratorium, dat het college adviseert, zorgt voor meer aandacht voor kunst in de openbare ruimte, geeft richting aan de uitbreiding van de collectie buitenkunst en bewaakt de kwaliteit.

Media en Openbare Bibliotheek Amsterdam

De Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) biedt laagdrempelige, vertrouwde plekken in de hele stad en inspireert Amsterdammers om te blijven leren. De OBA zorgt dat informatie voor iedereen bereikbaar en toegankelijk is, stimuleert reflectie, ontmoeting en betrokkenheid bij stad en buurt en laat de bezoekers kennismaken met kunst en cultuur. Om hier nog meer profijt uit te halen, zal de OBA nog intensiever gaan samenwerken met scholen, culturele instellingen en welzijnsinstellingen in de wijken.

Vanaf 2023 is er als gevolg van het herstelplan minder geld voor de OBA. De OBA krijgt daarom de opdracht om het vestigingsnetwerk te herijken.

De Publieke Omroep Amsterdam en AT5, door het Commissariaat voor de Media opnieuw aangewezen als de lokale publieke omroep van Amsterdam, gaan intensiever samenwerken. Met de lokale publieke omroep maken we aparte afspraken over inclusiviteit en innovatie.

Cultuureducatie en talentontwikkeling

We gunnen iedereen kunst en cultuur, om te beginnen de kinderen in Amsterdam. Niet ieder kind krijgt de ervaring van huis uit mee en daarom is het belangrijk dat kunst en cultuur op school goed aan bod komt. Het liefst zo breed mogelijk, en zowel gericht op het genieten van kunst als op het zelf maken. Heel veel kinderen krijgen muzikles of beeldend onderwijs en bezoeken een of meer van de kunstinstellingen in de stad. Voor kinderen die meer willen dan de reguliere les in de klas, moet er een goede aansluiting zijn op het aanbod van naschoolse talentontwikkeling. Cultuurcoaches gaan hierbij een belangrijke rol spelen. Zij gaan als kunstvakdocent aan de slag op scholen die dit het hardst nodig hebben. Daarnaast zorgen zij voor verbinding met de vrije tijd.

Vanaf 2022 is er als gevolg van het herstelplan minder geld voor cultuureducatie. Dit zal gevolgen hebben voor gratis voorzieningen voor scholen (cultuurvouchers, vervoer naar culturele instellingen vakdocenten muziek).

Internationaal

We blijven de uitwisseling van kennis en expertise op het gebied van cultuurbeleid met diverse steden bevorderen. Doen we dit ook op het gebied van corona, vooral om te leren van oplossingen die elders goed werken. Denk bijvoorbeeld aan Berlijn als het gaat om de nachtcultuur.

De uitwisseling gebeurt veelal op afstand en indien mogelijk vinden fysieke ontmoetingen en uitwisselingen plaats. Dit doen we via het World Cities Culture Forum en bilaterale banden met onder andere Helsinki, Stockholm, Berlijn, Parijs, New York, en Londen. Verder betrekken we de culturele sector bij de uitwisselingsprogramma's en stemmen we af over internationale thema's zoals culturele diversiteit, inclusie, publieksbereik, stedelijke ontwikkeling en ruimte voor kunst en cultuur.

We organiseren een internationale uitwisseling om de nachtcultuur in de stad te kunnen voeden met best practices en de kennis en expertise op dit gebied te bevorderen.

In het kader van diversiteit en inclusie bevorderen we de artistiek-inhoudelijke verbindingen tussen Amsterdam en de diverse herkomstlanden en regio's van Amsterdammers. Dit doen we in de vorm van verkenningmissies en nauwere beleidsinhoudelijke samenwerking met onder andere de landelijke cultuurfondsen, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en met DutchCulture, de netwerk- en kennisorganisatie voor internationale culturele samenwerking.

Met het oog op het nieuwe cultuurprogramma van de Europese Unie voor 2021-2028 versterken we de positie van Amsterdam op het gebied van kunst en cultuur in Europa aan de hand van een EU-strategie. Onder voorzitterschap van Amsterdam werken acht Europese hoofdsteden (waaronder Londen, Lissabon, Dublin, Tallinn, Riga, Vilnius en Sofia) in het netwerk ACCESS samen op de onderwerpen inclusie, culturele diversiteit en bevordering van cultuurparticipatie. Die samenwerking is onderdeel van het zogenoemde URBACT-programma van de Europese Unie in 2019-2022. Ook verkennen we de aansluiting op andere (subsidie)programma's van de EU die kunnen bijdragen aan de uitvoering van de uitgangspunten van de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2021-2024. Daarnaast ontwikkelen we met zowel lokale als landelijke partners nieuwe beleidsinstrumenten voor de kunst- en cultuursector.

Regio

Met het programma Kunst, Cultuur en Erfgoed van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) bevorderen we dat meer mensen meedoen aan cultuur en bouwen we aan toekomstbestendige cultuur- en erfgoedsectoren in de gehele regio. Het programma richt zich op projecten op het gebied van samenwerking, zichtbaarheid en toegankelijkheid, cultuureducatie en talentontwikkeling, en ruimte en duurzaamheid. Samen met het ministerie van OCW voert de gemeente de pilot Bereikbaarheid & Promotie Cultuur MRA uit om bereikbaarheid en zichtbaarheid van het culturele aanbod te verbeteren.

Broedplaatsen

In deze beleidsperiode loopt voor 15 broedplaatsen de contracttermijn af. We zetten ons in voor bestending van deze plekken als broedplaats door samen te werken met eigenaren, verhuurders en de broedplaatsen. We zoeken ontwikkelkansen voor broedplaatsen, ateliers en atelierwoningen. Bijvoorbeeld op de locaties Tolstraat 160 (werkplaats Tempel), het NDSM-terrein (MACA), Sloterdijk (De Sloot) en het Bajeskwartier (broedplaats Bajesdorp). Bij het uitgeven van tenders nemen we steeds vaker ruimte voor broedplaatsen mee in het programma. Dit biedt een basis om afspraken te maken met ontwikkelaars om broedplaatsen en/of woningen voor kunstenaars te bieden.

In 2020 heeft de gemeente noodsteun verleend aan broedplaatsen die in zwaar weer verkeren. De gevolgen van de coronamaatregelen voor de broedplaatsen en ateliers in 2021 zijn ongewis. We monitoren de situatie en hebben daarbij extra aandacht voor de verbinding tussen broedplaatsen en de omliggende wijken en verbonden culturele instellingen. In het kader van het herstelplan worden de middelen voor broedplaatsen vanaf 2021 afgebouwd. Dit heeft als gevolg dat het aantal vierkante meters aan broedplaatsen wordt bijgesteld.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 4.1.1

Amsterdam heeft een kwalitatief hoogwaardig, vernieuwend en divers cultureel aanbod voor alle Amsterdammers en bezoekers en alle Amsterdamse kinderen maken kennis met Kunst en Cultuur.

De besluitvorming over het Kunstenplan 2021-2024 vindt in het laatste kwartaal 2020 plaats. De genoemde indicatoren betreffen de indicatoren van het Kunstenplan 2017-2020. Voor het Kunstenplan 2021-2024 worden nieuwe indicatoren geformuleerd. Bij de Voorjaarsnota 2021 verwerken we deze nieuwe indicatoren in de begroting.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het aandeel van de Amsterdammers dat bereikt wordt met Kunst en Cultuur	(2018)			ntb	ntb
2.	Het aandeel van de 20% laagste inkomstengroep Amsterdammers dat bereikt wordt met Kunst en Cultuur	(2018)			ntb	ntb

Activiteit 4.1.1.1

We ondersteunen en faciliteren kunst en cultuurinstellingen in alle disciplines, voor alle doelgroepen verspreid over de hele stad.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Totaal aantal bezoeken in Amsterdam aan culturele instellingen opgenomen in het Kunstenplan 2017/2020	8.896.717 (2013)		10.028.255	ntb	ntb
2.	Aantal activiteiten, programma's, producties van culturele instellingen in het Kunstenplan 2017/2020 in het buitenland	1.987 (2015)		2.214	ntb	ntb
3.	Aantal deelnemers aan niet-schoolgebonden activiteiten voor cultuureducatie: 412 jaar	27.000 (2015)		48.036	ntb	ntb
4.	Aantal deelnemers aan niet-schoolgebonden activiteiten voor cultuureducatie: 1218 jaar	3.000 (2015)		34.458	ntb	ntb

Activiteit 4.1.1.2

We zorgen ervoor dat alle kinderen in het primair onderwijs en speciaal onderwijs kennismaken met kunst en cultuur binnen schooltijd.

Vanwege de coronamaatregelen en de strengere regels met betrekking tot busvervoer is de streefwaarde voor het vervoeren van leerlingen aangepast.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage scholen (voor primair onderwijs en speciaal onderwijs) dat twee of meer doorlopende leerlijnen cultuureducatie aanbiedt	50% (2013)	81%	80%	81%	82%
2.	Aantal vervoerde leerlingen per bus of boot naar culturele instellingen	44.000 (2015)	53.780	50.000	40.000	ntb

Activiteit 4.1.1.3

We stimuleren dat kinderen uit minimagezinnen deelnemen aan niet-schoolgebonden activiteiten voor cultuureducatie.

Vanwege de coronamaatregelen is de streefwaarde iets aangepast.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal kinderen en jongeren uit de doelgroep (120% van het WSM (Wettelijk Sociaal Minimum) dat bereikt wordt met nietschoolgebonden activiteiten via het Jongerencultuurfonds	700 (2014)	2.691	3.600	3.000	ntb
2.	Percentage van de Amsterdamse kinderen die onder 120% van het WSM leven, dat deelneemt aan niet-schoolgebonden activiteiten via het Jongerencultuurfonds	13% (2018)	13%	16%	15%	ntb

Activiteit 4.1.1.4

We ondersteunen kunst en cultuuractiviteiten en evenementen passend bij de specifieke behoefte van buurten en gebieden en we plaatsen kunst in de openbare ruimte in met name de nieuwe wijken.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal gesubsidieerde buurtgebonden kunst en cultuuractiviteiten	(2019)	225	219	220	ntb

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2.	Aantal gesubsidieerde culturele instellingen	(2019)	56	68	60	ntb
3.	Percentage ontwikkelgebieden waar nieuwe kunstwerken zijn gerealiseerd	(2019)	9%	8%	8%	ntb

(Bedragen x € miljoen)

Doel 4.1.2

Amsterdam heeft een gespreid aanbod van broedplaatsen, woon en werkruimtes voor kunstenaars en creatieve ondernemers en cultuurgebouwen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Bij de groei van de stad is de stijging van het aantal vierkante meters culturele voorzieningen minimaal gelijk aan de stijging op basis van de referentienorm per gebied	n.v.t.	n.v.t.	100%	100%	ntb
2.	Aantal en metrage van broedplaatsen die opgenomen zijn in tenderdocumenten die zijn gepubliceerd in het kader van gebiedsontwikkeling	1 á 500 m ² (2018)	1 a 600 m ²	2 a 1.000 m ²	2 a 1.000 m ²	ntb

Activiteit 4.1.2.1

We stimuleren doorstroom en diversiteit in de ontwikkeling van (nieuwe) atelierruimtes en broedplaatsen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal vierkante meter (bvo) broedplaatsen voor de totale broedplaats (inclusief de bedrijfsruimten, horeca, etc.) in Amsterdam en in de MRA	116.805 (2018)	124.321	136.805	143.805	ntb
2.	Aantal CAWAateliers in Amsterdam en in de MRA	1.920 (2018)	1.997	2.220	2.320	ntb
3.	Aantal toewijzingen door de CAWA van atelierruimtes	650 (2018)	938	700	700	ntb

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
4.	Aantal 3package deal toptalenten dat gehuisvest is (woonruimte en atelier)	15 (2018)	15	15	15	ntb

Activiteit 4.1.2.2

We laten het aanbod grootstedelijke én buurtgerichte culturele voorzieningen meegroeien met de stad, houden het onderhoudsniveau op peil en verduurzamen waar mogelijk.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage culturele voorzieningen waarvan het onderhoudsniveau minimaal 3 is. Gemeten wordt het onderhoudsniveau van die culturele voorzieningen die in gemeentelijk bezit zijn en/of waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft	74% (2018)	82,6%	85%	80%	ntb
2.	Energielabel dat minimaal de helft van alle cultuurgebouwen in bezit van de gemeente Amsterdam hebben	G (2018)	G	G	G	ntb

(Bedragen x € miljoen)

Doel 4.1.3

Alle Amsterdammers hebben toegang tot informatie en onafhankelijk nieuws via een netwerk van bibliotheken en de lokale publieke omroep.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage Amsterdammers dat zich regelmatig informeert via de lokale publieke omroep	50% (2018)	50%	50%	50%	ntb
2a	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 0 3 jaar	9.891 (2018)	9.500	9.500	9.500	ntb
2b	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 4 11 jaar	50.801 (2018)	48.000	47.500	47.000	ntb

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2c	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 12 17 jaar	33.469 (2018)	32.000	32.000	32.000	ntb
2d	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 18 66 jaar	59.140 (2018)	57.000	58.000	59.000	ntb
2e	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: ouder dan 66 jaar	15.670 (2018)	15.000	15.500	16.000	ntb

Activiteit 4.1.3.1

We subsidiëren de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) zodat alle Amsterdammers toegang hebben tot kennis, cultuur en informatie en de OBA digitale geletterdheid, leven lang leren, ontmoeting en betrokkenheid bij stad en buurt stimuleert.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal bezoeken bibliotheken	3.822.966 (2018)	3.849.048	3.900.000	3.900.000	ntb
2.	Aantal uitleningen	2.455.600 (2018)	2.256.460	2.350.000	2.300.000	ntb
3.	Aantal activiteiten educatief, cultureel en tentoonstellingen	4.535 (2018)	7.606	6.500	6.500	ntb

Activiteit 4.1.3.2

We subsidiëren de zendgemachtigde om onafhankelijk nieuws over de stad te maken en om Amsterdammers in staat te stellen zelf programma's te maken.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal kijkers lokale media gemiddeld per maand	350.000 (2015)	347.000	314.000	314.000	314.000
2.	Aantal unieke bezoekers website en app lokale media gemiddeld per maand	1,8 miljoen (2016)	1,6 mln	1,6 mln	1,6 mln	1,6 mln
3.	Aantal programmamakers dat gebruik maakt van Open Acces kanalen van de Publieke Omroep	150 (2015)	1.250*	200	200	200

* Dit getal was het gevolg van een andere manier van meten.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

ODE Energie

ODE Energie zorgt voor milieuvriendelijke energievoorziening op het Oosterdokseiland. Dit doen zij onder andere voor de hoofdvestiging van de Openbare Bibliotheek Amsterdam. Hiermee draagt ODE Energie bij aan het in stand houden van het netwerk van bibliotheken.

NV Maatschappij tot exploitatie van het Hotel en Café Hollandais

Deze NV helpt bij beheer en behoud van de cultuurpanden De Kleine Komedie en Theater Bellevue.

Exploitatiemaatschappij Carré B.V.

Carré helpt bij behoud van cultureel erfgoed op een belangrijke plek in de stad. Carré is een rijksmonument, waarbij de theaterfunctie hoort bij het karakteristieke pand. Carré biedt cultureel aanbod voor een breed publiek met een afwisselende programmering.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	31,1	0,8	0,8	0,8	0,8
Lasten	214,4	181,9	177,1	176,7	176,3
Saldo van baten en lasten	-183,3	-181,1	-176,3	-176,0	-175,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 0,8 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- opbrengsten van in bruikleen gegeven kunstcollecties aan het Amsterdam Museum en Stedelijk Museum Amsterdam (€ 0,4 miljoen).
- diverse inkomsten die voornamelijk voortkomen uit het cultuurbeleid van de stadsdelen, zoals opbrengsten uit het Centrum voor Beeldende Kunst en opbrengsten vanuit evenementen (€ 0,3 miljoen).

De overige baten van € 0,1 miljoen lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 181,9 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Apparaatslasten voor ambtelijke capaciteit voor onder andere de uitvoering van het Kunstenplan 20212024, cultuureducatie, lokale media en bibliotheek (€ 1,0 miljoen).
- De uitvoeringskosten van het Kunstenplan 20212024 (€ 135,5 miljoen) waarvan voor het cluster Cultuureducatie (€ 9,1 miljoen). Deze kosten bestaan voornamelijk uit de subsidies voor de instellingen van de Amsterdamse Basis Infrastructuur (ABis) (€ 91,6 miljoen) en de regelingen Vierjarige subsidies en Innovatie en ontwikkeling die we verstrekken via het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) (€ 22,7 miljoen).
- Overige uitgaven door het AFK (€ 11,6 miljoen). Naast de genoemde regelingen van het Kunstenplan bestaan deze kosten uit projectsubsidies voor onder andere professionele kunst (€ 4,3 miljoen), de regelingen voor amateurkunst (€ 0,7 miljoen) en cultuurcoaches (€ 1,5 miljoen), Kunst in de openbare ruimte (0,6 miljoen), culturele initiatieven in nieuwe wijken (€ 0,3 miljoen) en beheerlasten (€ 2,9 miljoen).
- Subsidie aan de OBA voor de exploitatie van hoofdvestiging en 24 bibliotheekfilialen (€ 27,5 miljoen).
- Subsidies voor gebiedsgebonden kunst en cultuuractiviteiten die passen bij de eigenheid en dynamiek van buurten en gebieden, en voor middelen voor het organiseren van culturele activiteiten en evenementen (€ 5,9 miljoen).
- Subsidie voor een publieke omroep in Amsterdam en de jongerenzender FunX (€ 4,0 miljoen).
- Ondersteuning aan het Koninklijke theater Carré ter compensatie van het omzetverlies tijdens de coronacrisis (€ 3,0 miljoen).
- Kosten voor het ontwikkelen van ateliers en broedplaatsen (€ 1,8 miljoen), waaronder subsidies voor investeringen in nieuwe broedplaatsen.
- Subsidies aan het Jongerencultuurfonds voor deelname van kinderen uit minimagezinnen aan buitenschoolse cultuureducatie (€ 1,5 miljoen).
- Kosten van de Amsterdamse Kunstraad als onafhankelijk adviesorgaan van het Amsterdamse gemeentebestuur op gebied van Kunst en Cultuur (€ 0,4 miljoen).

- Kosten voor beheer en onderhoud van de kunstcollecties in bruikleen bij het Amsterdam Museum en het Stedelijk Museum (€ 0,4 miljoen). De overige lasten van € 0,9 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	5,0	0,0	0,0	1,5	1,5
Toevoeging	0,0	1,5	1,5	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	5,0	-1,5	-1,5	1,5	1,5

Toevoegingen aan reserves

De toevoegingen in dit programmaonderdeel stijgen met € 1,5 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Toevoeging aan de egalisatiereserve kunstenplan van € 1,5 miljoen. Op 18 december 2019 heeft de Raad de hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2021-2024 vastgesteld. Hiermee is ook het financieel kader voor deze periode vastgesteld. In 2021 en 2022 wordt aan de reserve kunstenplan gedoteerd ten behoeve van de exploitatie van voorzieningen in de wijken in 2023 en 2024.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
Kunstenplan 2021-2024	€ 132,1
Openbare Bibliotheek Amsterdam	€ 27,5
Publieke Omroep Amsterdam	€ 4,0

Toelichting

1. Voor het Kunstenplan 2021-2024 bedraagt het totaal aan subsidies aan de instellingen in de Amsterdam Bis (Amsterdamse Basisinfrastructuur) € 91,6 miljoen, waarvan € 16,2 miljoen vaste subsidies voor huur en kunstaankopen. Het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) zal € 31,4 miljoen subsidie verlenen voor de vierjarige regeling, de tweejarige regeling en projectsubsidies. Daarnaast bedraagt de subsidie

aan het Cluster Cultuureducatie € 9,1 miljoen.

2. We verstrekken een subsidie van € 27,5 miljoen aan de Openbare Bibliotheek Amsterdam, voor de hoofdvestiging en 24 overige vestigingen.
3. De Publieke Omroep Amsterdam inclusief de nieuwszender AT5 ontvangt jaarlijks € 4,0 miljoen subsidie.

Risicobeheersing

Actuele risico's

Voor het behalen van de doelen en de activiteiten van het Kunstenplan is de gemeente afhankelijk van de uitvoering door kunst- en cultuurinstellingen. Als de plannen van kunst- en cultuurinstellingen onvoldoende worden waargemaakt door bijvoorbeeld grote financiële tegenvallers of juridische geschillen, komen de doelstellingen van de gemeente onder druk te staan. Covid-19 heeft een grote financiële impact op de gehele kunst- en cultuursector, dus ook voor kunst- en cultuurinstellingen in het lopende Kunstenplan 2017-2020 én het nieuwe Kunstenplan 2021-2024. Hoe de impact van de coronamaatregelen zich de komende periode gaat ontwikkelen is ongewis.

Maatregelen

We voeren ten minste eens per jaar monitorgesprekken met instellingen in de Amsterdam Bis en het Cluster Cultuureducatie over inhoudelijke en financiële prestaties. Het AFK voert deze gesprekken met de overige instellingen in het Kunstenplan. Voor 2020 heeft de gemeente Amsterdam een incidentele steunmaatregel getroffen vanwege de gevolgen van de covid-19-maatregelen voor de kunst- en cultuurinstellingen. Doordat de impact in 2021 en verder ongewis is, krijgen de kunst- en cultuurinstellingen voor 2021 de ruimte om te reorganiseren en de programmering aan te passen aan de covid-19-maatregelen, passend binnen de eerder ingediende plannen voor 2021-2024 van de betreffende instellingen.

De uitvoering van het Kunstenplan valt gedeeltelijk onder verantwoordelijkheid van het AFK. Als het AFK een deel niet kan uitvoeren door bijvoorbeeld financiële tegenvallers of problemen in de organisatie, komen de doelstellingen van de gemeente onder druk te staan.

We zijn een samenwerkingsovereenkomst met het AFK aangegaan waarin de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor uitvoeren van het Kunstenplan en ieders verplichtingen zijn vastgelegd. We houden de uitvoering in de gaten door intensief overleg op ambtelijk en bestuurlijk niveau waarbij we ook de jaarlijkse verantwoording van het AFK bespreken en beoordelen.

Beleidskaders

- Hoofdpijnen kunst en cultuur 2021-2024: beschrijft de inhoudelijke doelen van het cultuurbeleid voor deze periode. Het bevat de aanwijzing van culturele instellingen in de Amsterdam-Bis (Amsterdamse Basisinfrastructuur) en het beleidskader voor de taken van het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK).
- Kunstenplan 2021-2024: wordt in het derde kwartaal van 2020 vastgesteld en beschrijft hoe het cultuurbeleid vanuit de Hoofdpijnen wordt uitgevoerd. Het bevat onder meer een verdere uitwerking van beleidsdoelstellingen rond cultuureducatie.
- Convenant Basispakket Kunst- en Cultuureducatie: een formalisering van de samenwerking tussen de gemeente, de stadsdelen, de schoolbesturen van het primair onderwijs, Pabo en kunstvakopleidingen over de invoering van het Basispakket kunst- en cultuureducatie. Het gaat om de inrichting van voorzieningen voor scholen rond cultuureducatie.
- Uitvoeringskader Kunst in de Openbare Ruimte 2018-2020: beschrijft een gecoördineerde aanpak om meer kunst in de openbare ruimte te krijgen.
- Amsterdamse referentienorm en maatschappelijke voorzieningen: met de afspraken in de Amsterdamse referentienorm zorgen we ervoor dat we maatschappelijke functies bewaken vanuit de uitvoering van Koers 2025 waarin de ambities voor de nieuw te bouwen woningen zijn vastgelegd.
- Ruimte voor kunst en cultuur - strategisch huisvestingsplan (SHP) kunst en cultuur 2020 – 2025: het SHP beschrijft een beeld over hoe groei van de stad samen kan gaan met groei van aanbod van kunst en cultuur.
- Atelier en Broedplaatsenbeleid 2019-2022.
- De kracht van Kunst en Cultuur - Hoofdpijnen kunst en cultuur 2021-2024.

3.4.2 Erfgoed

De gemeente zal de cultuurhistorische waarden optimaal benutten bij de groei van de stad. Dat geldt niet alleen voor het in stand houden van de bestaande historische kwaliteiten van de grachtengordel maar ook voor het behouden van het jongere erfgoed in de voor- en naoorlogse wijken.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Groei van de stad

De groei van de stad moet aantrekkelijke en leefbare buurten opleveren. Het betrekken van boven- en ondergronds erfgoed is hiervoor essentieel. Daarom is er behoefte aan advies, kennis en informatie over het inzetten van erfgoed bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Nieuw instrumentarium

Voor de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan dat uiterlijk 2029 gereed moet zijn is een integrale benadering essentieel. Dit biedt kansen om erfgoed op tijd als inspirator in beeld te brengen en onderdeel te laten uitmaken van de planontwikkeling. Verder vraagt de Omgevingswet om een landelijk digitaal erfgoedregistratiesysteem om gegevens te kunnen combineren met die uit de andere domeinen van de Omgevingswet. De inhoudelijke ontwikkeling daarvan gebeurt onder leiding van Amsterdam.

Duurzaamheid

Instandhouding en transformatie van erfgoed combineren we met het verduurzamen daarvan, zoals bijvoorbeeld bij de Centrale Markthal (Jan van Galenstraat), het Green Light District (postcodegebied 1012) en de wijk Jeruzalem in stadsdeel Oost. Speciale aandacht gaat uit naar de impact van Aardgasvrij op de cultuurhistorische waarden van de wijken en de openbare ruimte.

Kades en bruggen

De kades en bruggen zijn belangrijke elementen in de historische stad. De gemeentelijke aanpak is gericht op innovatie in combinatie met behoud. Daarom brengen we praktische bouwtechnische kennis en ontwerpervaring in, en projectmatige kennis over aanbestedings- en uitvoeringstrajecten.

Het benodigde kadeherstel grijpen we aan om bouwhistorisch en archeologisch onderzoek te doen, om zo de kennis over de stad aan te vullen.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 4.2.1

Het Amsterdamse erfgoed heeft en behoudt zijn cultuurhistorische waarde, wordt op passende manier benut en vertelt het verhaal van de stad.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage "goed" dat de gemeente in de monitor erfgoedinspectie toont op onderwerpen over archeologie en monumentenzorg in relatie tot andere Nederlandse gemeenten	90% (Monitor 20172018)	90%	90%	90%	90%

Activiteit 4.2.1.1

We onderzoeken de boven en ondergrondse cultuurhistorische waarden.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal onderzoeken Monumenten (cultuurhistorische waarde van gebouwen en gebieden)	100 (2014)	345	325	325	325

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2.	Aantal onderzoeken Archeologie	10 (2014)	24	15	15	20

Activiteit 4.2.1.2

We adviseren over het respectvol omgaan met en passend gebruik van boven en ondergronds erfgoed.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal adviezen Monumenten	1.200 (2014)	1876	1500	1500	1500
2.	Aantal adviezen Archeologie	140 (2014)	190	180	180	200

Activiteit 4.2.1.3

We delen kennis over de cultuurhistorie in en over de stad.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal informatie en publieksevenementen (inloopavonden, etc.)	80	81	60	60	60
2.	Aantal bezoekers Open Monumentendagen (globaal gemeten)	35.000 (2012)	35.00	35.000	35000	35000
3.	Aantal bezoekers Nationale Archeologiedagen (globaal gemeten)	350 (2018)	350	350	350	350
4.	Aantal jaarlijks opgeleverde educatieprojecten en – producten	2	13	13		
5.	Aantal verzoeken voor aanpassing bij kernregistratie gemeentelijke monumenten	0 (2018)	11	5	8	8

De lijn in begroting en prognose blijft gelijk. Voor archeologie zullen de adviezen en onderzoeken vanaf 2020 stijgen vanwege de werkzaamheden aan de bruggen en kades vandaar de verhoogde prognose.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Stadsherstel

Stadsherstel draagt bij aan de zorg voor monumenten en beeldbepalende panden in Amsterdam door ze zorgvuldig te restaureren, een passende bestemming te geven en ze te verhuren.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2
Lasten	3,5	3,2	2,9	2,6	2,5
Saldo van baten en lasten	-3,0	-3,0	-2,7	-2,4	-2,2
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed	-186,3	-184,1	-179,0	-178,4	-177,8

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 0,2 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Inkomsten uit onderzoek en advies op het terrein van zowel monumenten als archeologie (€ 0,2 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 3,1 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Apparaatslasten (€ 2,4 miljoen). Dit zijn de salariskosten van de medewerkers die werkzaamheden uitvoeren voor archeologie, monumenten en het Werelderfgoedpodium.
- Uitgaven voor het opzetten van de landelijke erfgoedregistratie (€ 0,2 miljoen).

- Programmakosten voor o.a. de Open Monumentendag en het Werelderfgoedpodium (€ 0,2 miljoen).

De overige lasten van € 0,3 miljoen lichten we niet verder toe.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0

De toevoegingen en onttrekking aan reserves en in dit programmaonderdeel wijzigen niet ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Gebrek aan informatie weerhoudt de bewoners en ondernemers ervan het erfgoed te waarderen waardoor de noodzaak voor behoud onder druk komt te staan.	De gemeente zorgt voor onderzoek, advies en voorlichting over erfgoed.
Het erfgoed wordt onvoldoende benut waardoor de kans op verval van het erfgoed toeneemt.	De gemeente overtuigt organisaties van de economische waarde van het erfgoed en helpt dit duurzaam te benutten.
Cultuurhistorie is niet voldoende gekoppeld aan ruimtelijke processen waardoor de ruimtelijke kwaliteit en de bijdrage van erfgoed aan de leefbaarheid in de stad afneemt.	De gemeente start in een vroeg stadium vooroverleg over het belang van de inpassing van erfgoed in ruimtelijke processen.

Beleidskaders

- Erfgoedwet: hierin is vastgelegd dat lokale overheden op vergunningaanvragen voor monumenten adviseren en deze begeleiden; verder zijn zaken rond de archeologische monumentenzorg in deze wet geregeld.
- De Wet op de ruimtelijke ordening schrijft voor dat in bestemmingsplannen en bij ruimtelijke ontwikkelingen een uitspraak gedaan moet worden of en hoe cultuurhistorie wordt betrokken.
- De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht: hierin is de wettelijke taak neergelegd voor advisering rond vergunningverlening voor monumenten.
- Gemeentelijke erfgoedverordening: deze verordening beschrijft op basis waarvan en volgens welke procedure gemeentelijke monumenten en beschermde gezichten worden aangewezen. Verder is hierin de advisering rond de vergunningverlening van monumenten en de archeologische monumentenzorg geregeld.
- Programma van Eisen voor aanpassingen aan monumenten: geeft aan of en hoe aanpassingen aan monumenten mogelijk zijn, waaronder verduurzamingsingrepen.
- In de Erfgoedagenda zijn de ambities verwoord, de doelen en de acties, gericht op het optimaal gebruikmaken van boven-en ondergronds erfgoed bij de transformatie en groei van de stad.

3.5

Onderwijs

3.5 Onderwijs

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	66,9	63,5	62,2	62,2	62,2
Lasten	260,7	263,6	258,9	250,7	247,3
waarvan apparaatslasten	28,7	28,8	26,0	25,2	25,2
Totaal Programma 5 Onderwijs	-193,8	-200,1	-196,8	-188,5	-185,1

Samenvatting 3.5.1 Onderwijs

Onderwijs

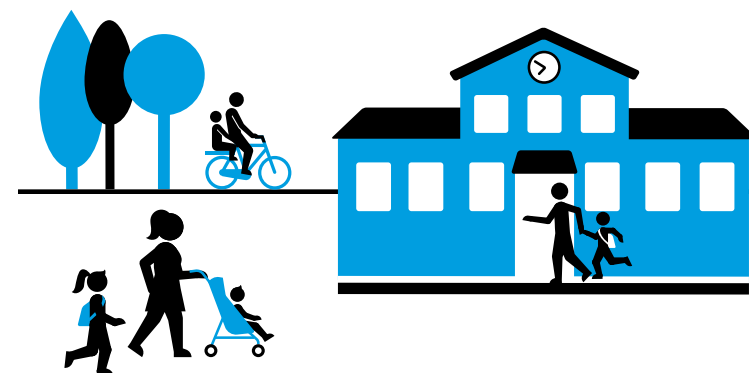
Ieder kind verdient de kans om zich te ontwikkelen tot wie hij/zij kan of wil zijn, los van zijn of haar achtergrond. Nog te vaak bepalen achtergrondfactoren het uiteindelijke resultaat van die ontwikkeling. Het college van b en w legt zich daar niet bij neer en wil kansenongelijkheid en tweedeling met alle mogelijke middelen bestrijden.

Het bestrijden van kansenongelijkheid is een complex vraagstuk. Het speelt bij vele facetten van het bestaan tegelijkertijd, waaronder ook bij onderwijs. Kinderen uit gezinnen met een lage opleiding en een laag inkomen hebben vaker een onderwijsachterstand wanneer ze naar de basisschool gaan. Maatregelen zijn erop gericht om deze achterstand tegen te gaan.

De coronacrisis dreigt de tweedeling te vergroten, en maakt het risico op onderwijsachterstanden

zichtbaarder en urgenter. Het opleidingsniveau en mogelijkheden van ouders en de thuisomgeving zijn meer dan ooit van invloed op de ontwikkelkansen van kinderen. Jongeren die al steun nodig hadden, zijn nu nog kwetsbaarder. Door de coronamaatregelen, waaronder soms (gedeeltelijk) thuisonderwijs gecombineerd met het oplopende lerarentekort, is het lastiger voor kinderopvang en scholen om de continuïteit van goed (voorschools)onderwijs te garanderen. De kans bestaat dat als we niet ingrijpen het risico op onderwijsachterstanden toeneemt. Dit bevestigt des te meer dat door de crisis de noodzaak om verdere kansenongelijkheid tegen te gaan en te voorkomen dat de tweedeling verder groeit.

De voorschool is belangrijk voor de ontwikkeling van jonge kinderen en het voorkómen van achterstanden op jonge leeftijd. In Amsterdam kunnen alle peuters van 2-4 jaar naar de voorschool. We stimuleren dat zoveel mogelijk

kinderen naar de voorschool gaan. Vooral kinderen die anders met een achterstand aan de basisschool beginnen. Het is voor een groep kinderen moeilijker om mee te komen op school vanwege:

- hun achtergrond.
- de opvoeding.
- de plek waar ze wonen.
- de opleiding van de ouders.

We blijven de komende jaren flink investeren in leerlingen die dit het hardst nodig hebben. Dit doen we onder andere door op kindniveau extra ondersteuning te geven in het primair- en voorgezet onderwijs. Dat is voor kinderen met (het risico op) achterstanden en doen we via de Kansenaanpak Primair Onderwijs, Kansenaanpak Voortgezet Onderwijs en een speciale gebiedspilot in stadsdeel Zuidoost. Ook zetten we in op een krachtige samenwerking tussen scholen, Ouder en Kind Teams (OKT) en

3.5 Onderwijs

Leerplicht. De kwetsbaarste leerlingen hebben daar het meest baat bij.

Met de start van de PIEK-aanpak (Professionaliseren, Innoveren, Excelleren en Kansen bieden) hebben we een stap gezet om tegen te gaan dat men te vroeg moet kiezen voor vervolgonderwijs, dat groepen gescheiden worden en dat het onderwijssysteem verkokert. Vanaf schooljaar 2019/2020 geven we een bonus aan scholen met brede brugklassen. Dat doen we als zij kinderen langer de tijd geven zich te ontwikkelen (Brede Brugklas Bonus). We geven extra geld aan scholen die school en opvang samenvoegen (Alles-in-één-school). En we investeren in scholen die naast kinderen ook de ouders helpen met bijvoorbeeld taal en financiën (Amsterdamse Familie School). Zo willen wij samen met het onderwijsveld en maatschappelijke partners kansenongelijkheid en tweedeling in Amsterdam tegengaan.

Er zijn extra middelen voor nieuwkomersonderwijs in het primair onderwijs. Scholen kunnen aanvullend op de rijkssubsidie voor nieuwkomersonderwijs een gemeentelijke subsidie aanvragen. Deze gemeentelijke subsidie stelt scholen in staat de nieuwkomersgroepen klein te houden en de juiste onderwijsexperts in te zetten.

We blijven investeren in de kwaliteit van het onderwijs in de stad. Goede kwaliteit van onderwijs is een basisvereiste om gelijke kansen

te bevorderen. We ondersteunen scholen om de beste leeromgeving en ontwikkelkansen voor kinderen te bieden. Dat doen we met subsidies en doelgerichte ingrepen.

We blijven met de MBO-Agenda 2019-2023 investeren in toekomstbestendig middelbaar beroepsonderwijs en in goede schoolloopbanen voor alle mbo-studenten. Hierbij is het uitgangspunt dat dit toekomstgericht is. En dat met de projecten uit de MBO-Agenda het mbo aansluit bij vraagstukken die voor Amsterdam dringend zijn, zoals de duurzaamheidsopgave en de tekorten op de arbeidsmarkt in de techniek en zorg.

We zetten onverminderd in op het behouden en aantrekken van leraren met de Lerarenagenda 'Liever voor de Klas' En ondersteunen schoolbesturen voor primair onderwijs bij de uitvoering van het Noodplan Lerarentekort.

We blijven scholen (ver)bouwen om te zorgen voor de juiste leeromgeving. We hebben afspraken gemaakt met schoolbesturen over 'krimp en groei'. Zo kunnen we ons geld zo doeltreffend mogelijk inzetten. Met een complexe bouwopgave betekent het ook dat we bewust prioriteren in de projecten, maar niet inleveren op kwaliteit.

We investeren in burgerschap. De grootstedelijke situatie en de steeds veranderende samenstelling

van de inwoners van de gemeente Amsterdam vragen om extra aandacht voor burgerschap en diversiteit. We werken met groepen en scholen met stedelijke programma's, die wetenschappelijk bewezen effectief zijn. Dat naast de middelen die basisscholen ontvangen via de voorziening burgerschap uit de VLoA (Verordening op het lokaal onderwijsbeleid Amsterdam 2019). We versterken breed de kennis over lesgeven in de grootstedelijke situatie. Er is meer aandacht voor de uitvoering van burgerschapsonderwijs in het voortgezet onderwijs. We stimuleren methodieken voor het ondersteunen van het pedagogische klimaat en samenwerking tussen scholen, buurt en buurtwerk, zoals Vreedzaam en Stadslab.

We blijven ons inzetten om het aantal voortijdig schoolverlaters te verkleinen en verzuim te verminderen. We hebben met scholen, Samenwerkingsverbanden, Ouder- en Kindteam en zorgpartners in de stad een intensieve thuiszittersaanpak ontwikkeld, die ook andere groepen ten goede komt en bijdraagt aan de aanpak van verzuim.

Onderdelen daarvan zijn:

- we registreren tijdig
- krachtige samenwerking tussen scholen, Ouder en Kind Teams (OKT) en Leerplicht
- we betrekken de ouders goed
- Met de aanpak voortijdig schoolverlaten bieden we jongeren voor wie school (tijdelijk) geen optie is, passende ondersteuning richting zorg en/of werk.

3.5 Onderwijs

Dit doen we door jongerenadviseurs van de gemeente op scholen aanwezig te laten zijn zodat zij vóór daadwerkelijke uitval al in gesprek zijn met de jongere.

Herstelplan en het programma Onderwijs

Op 2 september 2020 verscheen Samen sterker uit de crisis: een sociaal en duurzaam perspectief voor de stad. Dit perspectief biedt houvast om te investeren in sociaal herstel en te voorkomen dat mensen in een kwetsbaardere positie komen. Onderdeel van het herstelpakket is dat we inzetten op het oplossen van onderwijsachterstanden. Dit doen we door te werken aan onderwijstijdverlenging en mentoraten. Hiervoor is € 5,0 miljoen beschikbaar.

Naast de intensivering voeren we een taakreductie door. Dit zorgt voor een besparing van € 0,5 miljoen in 2021 oplopend tot € 3,7 miljoen in 2024. We realiseren deze besparing door een aantal subsidies en regelingen te verlagen of stop te zetten. Voor 2021 doen we dat met het stopzetten van de teambeurzen die scholen kunnen aanvragen. De jaren daarna reduceren we andere subsidies om tot het benodigde bedrag van € 3,7 miljoen in 2024 te komen.

Volwasseneneducatie

Met het Taaloffensief werken we aan een overkoepelende aanpak van laaggeletterdheid. Daarmee willen we het aantal laaggeletterden verminderen. We bieden met een gratis en toegankelijk educatief taalaanbod een (tweede) kans aan volwassenen die moeite hebben met:

- de Nederlandse taal.
- digitale vaardigheden.
- financiële vaardigheden.

We werken aan het verbeteren van taal-, rekenen digitale vaardigheden van volwassenen. Beheersing van deze basisvaardigheden helpt bij de volgende zaken:

- meedoen in de samenleving
- werk
- ouderbetrokkenheid
- financiële zelfredzaamheid
- gezondheid

We werken via het Amsterdams Taalakkoord met ongeveer 60 werkgevers om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en werkende laaggeletterden te bereiken.

Naast deze integrale aanpak gericht op versterking van de taalvaardigheid en geletterdheid bij volwassenen werken we met onderwijs, volwasseneducatie en statushouders aan een brede aanpak gericht op doorlopende lijn op preventie van laaggeletterdheid bij jongeren, ter versterking van de gelijke kansen in het onderwijs.

3.5.1 Onderwijs

Alle kinderen en jongeren hebben zo goed mogelijke ontwikkelkansen. Zo kunnen zij met succes de school doorlopen die past bij hun keuze en mogelijkheden. En kunnen zij meedoen in de maatschappij. Wij bieden een (tweede) kans aan volwassenen die moeite hebben met de Nederlandse taal, digitale vaardigheden en financiële vaardigheden.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Voorschool

Ook in 2021 blijven we gericht ouders stimuleren dat hun kinderen naar de voorschool gaan. Dat doen we dit jaar vooral met (digitale) communicatiecampagnes en door gesprekken met ouders.. Voor kinderen die nog niet de voorschool leeftijd hebben en hun ouders, is er de spelinloop. Door corona is er in 2020 sprake geweest van een lagere instroom in de voorschool. De kinderopvang was enkele maanden gesloten en sommige ouders waren terughoudend om hun kinderen te brengen. Dit heeft waarschijnlijk ook nog gevolgen voor 2021. Daarom zetten we vanaf najaar 2020 waar mogelijk nog meer in op een één op één benadering van ouders.

Er is kinderopvang met voorschool en kinderopvang zonder voorschool. We stimuleren dat zoveel mogelijk kinderopvang voorschool biedt. Daardoor gaan kinderen van jongs af aan naar dezelfde voorziening. Het blijft daarbij een voorwaarde dat iedere voorschool aan de hoge Amsterdamse kwaliteitseisen voldoet. Zo helpen zij goed bij de ontwikkeling van jonge kinderen, zodat zij goed voorbereid aan de basisschool beginnen.

Kansenaanpak, brede talentontwikkeling, mentoring en nieuwkomers in het primair onderwijs

Amsterdam investeert extra in de scholen en gebieden die dit het hardst nodig hebben via onder andere de Kansenaanpak Primair Onderwijs en Kansenaanpak Voortgezet onderwijs.

De beide aanpakken zijn gericht op maatwerk, extra leertijd en ondersteuning. De Kansenaanpak Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs zijn erop gericht om achterstanden in de kernvakken bij de individuele leerling weg te nemen, waardoor de ontwikkelkansen groter worden. De behoefte van de

leerlingen staat hierbij centraal. De voorzieningen zetten specifiek in op het tegengaan van leerachterstanden en het vergroten van ouderbetrokkenheid bij leerlingen die daar op basis van hun startpositie (opleidingsniveau ouders en inkomen ouders) een risico op lopen. Scholen met meer leerlingen met een risico op een achterstand ontvangen meer middelen. Gemiddeld gaat het jaarlijks om 185 basisscholen en zo'n 30 tot 33 middelbare scholen. In het mbo wordt via de uitvoeringsagenda Jongeren in Kwetsbare Positie extra geïnvesteerd in begeleiding met werk en stage. Dit betreft opleidingen met jongeren die voor 80% uit een armoedeprobleem-cumulatiegebied komen. Ook wordt de financiering van de plusscholen voortgezet: locaties voor niveau 1 en 2 waar door investering van de gemeente Amsterdam kleine klassen en intensieve begeleiding mogelijk is voor jongeren die het niet redden in het reguliere mbo-onderwijs.

Ook werken we in 2021 verder aan de sterkere ondersteuning voor jongeren buiten school via informeel onderwijs, zoals brede talentontwikkeling en mentoring. De mentor werkt aan schoolvaardigheden en de sociale vaardigheden om het zelfvertrouwen van leerlingen te vergroten en zodat zij beter kunnen plannen en samenwerken. We doen extra investeringen voor kwetsbare leerlingen om betere vervolgstappen in hun schoolcarrière te kunnen maken.

We vergroten ouderbetrokkenheid en bieden stagewerkplekken aan.

Op wijkniveau werken we aan het versterken van de samenleving, waarbij de opvoedcultuur thuis, op school en op straat op elkaar aansluiten. We investeren in informeel onderwijs via:

- competentietrainingen
- coaching
- 'peer'-educatie

En we leggen de nadruk op talentontwikkeling en kansen maken of benutten. We belichten sterke voorbeeldfuncties (rolmodellen) in het leven van kinderen en jongeren.

Scholen kunnen aanvullend op de rijkssubsidie voor nieuwkomersonderwijs een gemeentelijke subsidie aanvragen. Deze gemeentelijke subsidie stelt scholen in staat de nieuwkomersgroepen klein te houden en de juiste onderwijsexperts in te zetten. Kinderen krijgen een jaar lang intensief taalonderwijs zodat ze goed voorbereid aan het reguliere onderwijs kunnen starten en makkelijker mee kunnen doen. Hiermee wordt het risico op een achterstand kleiner. Door de kleine groepen krijgen leerlingen meer individuele aandacht. Naast de middelen voor onderwijs in nieuwkomergroepen (groep 3 t/m 8) zijn er in deze collegeperiode extra middelen beschikbaar gesteld voor extra taalonderwijs aan kleuters middels de inzet van een voorziening voor een NT2 leerkracht in groep 2.

Leerplicht

Door de handhaving en toezicht op leerplicht werken we aan het voorkomen en terugdringen van verzuim in basisonderwijs, voortgezet onderwijs en mbo. We doen dit in nauwe samenwerking met scholen en opleidingen, de jeugdhulp (Ouder- en Kindteams) en ouders en leerlingen (c.q. student in het mbo). Zo komen we eventuele problemen bij kinderen en jongeren of gezinnen vroegtijdig op het spoor, zowel onderwijsproblemen als psychosociale problematiek of een combinatie daarvan.

Met de inzet van Leerplicht zorgen we er zo voor dat kinderen de onderwijstijd maximaal kunnen benutten. Leerplicht is met school, Ouder- en kindadviseur en jeugdarts in gesprek hoe dit ook onder de huidige omstandigheden (corona) geborgd wordt.

Dit alles is een belangrijke basis voor de kansenaanpak, de talentontwikkeling en de PIEK-aanpak. Een uitgewerkte aanpak om thuiszitters weer naar school toe te leiden is het sluitstuk, in samenwerking met onderwijs en zorg. Zolang er coronamaatregelen nodig zijn past Leerplicht in, naast handhaving op verzuim, maatwerk-oplossingen toe waar dat nodig is. Dit doen we in nauw overleg met scholen, de GGD en ouders en leerlingen.

PIEK-aanpak

Onze extra inzet op kindniveau is niet genoeg om ongelijkheid tegen te gaan. We zetten in 2021 de PIEK-aanpak voort, waarin scholen kunnen Professionaliseren, Innoveren, Excelleren en Kansen bieden. Scholen werken hiermee op een innovatieve manier aan het weghalen van drempels in het onderwijssysteem, die bijdragen aan kansenongelijkheid. Eind november 2019 zijn 21 scholen (vve, po en vo) ingestapt in de PIEK-aanpak. Vier scholen werken aan het uitbreiden en verstevigen van samenwerking tussen kinderopvang en basisonderwijs via de Alles-in-één-school. In schooljaar 2021-2022 breiden we dit aantal scholen uit. Zeven scholen werken met een Brede Brugklas Bonus aan het tegengaan van vroegselectie en de versoepeling van de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs. En tien basis- en voortgezet onderwijs scholen voeren vierjarige plannen uit onder een Amsterdamse Familie School. Daarin maakt de school een brede ontwikkelomgeving mogelijk met een stevige koppeling tussen de thuissituatie en de leefomgeving van het kind.

MBO-Agenda 2019-2023

We bouwen voort op de unieke samenwerking met de partners in het onderwijs en in het bedrijfsleven. We werken aan twee doelen:

- toekomstbestendig middelbaar beroepsonderwijs
- een optimale schoolloopbaan voor mbo-studenten

Nieuw in deze agenda is de nadruk op de dringende vraagstukken voor de stad Amsterdam.

Bijvoorbeeld de duurzaamheidsopgave, van de stad (energietransitie), de tekorten op de arbeidsmarkt in de techniek en zorg. Het mbo is een partner om te helpen bij deze opgaven. Om dit te doen ondersteunen we onderwijsteams met de Teambeurs om hun professioneel vermogen te versterken. En met de Projectplannen mbo innoveren van het onderwijs door nieuwe samenwerkingen aan te gaan en door nieuwe onderwijsvormen te starten. Daarbij worden studenten meer in de praktijk opgeleid en sluiten de opleidingen meer aan op de vraag van de arbeidsmarkt. Zo leveren we geweldige vakmensen die de stad nodig heeft.

Op twee onderdelen heeft het college van b en w een uitvoeringsagenda ontwikkeld die helpt bij de doelen en ambities van de MBO-Agenda:

- Uitvoeringsagenda Inzetten op jongeren in een kwetsbare onderwijspositie 2019-2023. Daarmee werken we aan het bieden van ondersteuning op maat aan mbo-studenten in een kwetsbare onderwijspositie;
- Uitvoeringsagenda Onderwijs-Arbeidsmarkt. Hiermee activeren we werkgevers om meer te investeren in het opleiden van de beroepsbevolking.

“Liever voor de Klas” Lerarenagenda 2019-2023

Zonder voldoende bevoegde leraren voor de klas lukt het ons niet om bovenstaande doelen te bereiken. In de huidige omstandigheden merken we opnieuw dat scholen die kwetsbaar zijn door het lerarentekort de gevolgen van incidentele uitval vanwege covid-19 moeilijker kunnen opvangen. We werken daarom volop aan het behouden en aantrekken van leraren. Het lerarentekort is een ernstige bedreiging voor de onderwijskwaliteit en is bovendien ongelijk verdeeld. Daarom maken wij tot 2023 ruim € 23 miljoen vrij om huidige leraren te behouden en nieuwe leraren op te leiden door fors te investeren in imago en instroom. We investeren in randvoorwaarden zoals woningen en mobiliteit en een servicepunt om scholen te ontzorgen bij praktische vragen hierover. In het kader van het ‘Noodplan Lerarentekort’ ondersteunen we basisscholen in het omgaan met tekorten, door externe professionals onderdelen van het curriculum te laten verzorgen.

De afgelopen jaren hebben we veelvuldig met het Rijk gesproken over een toelage voor leerkrachten die in Amsterdam werken en die hoger is voor leraren die ervoor kiezen te werken op een school waar meer leerlingen een risico op een onderwijsachterstand lopen. Daar heeft de minister de komende vier jaar middelen voor vrijgemaakt. Het opheffen van de loonkloof tussen primair onderwijs en voortgezet onderwijs en structurele investeringen in de salarissen van schoolleiders zijn de volgende punten voor de lobby-agenda.

Burgerschapsonderwijs en diversiteit

Amsterdam kenmerkt zich door een grote verscheidenheid van haar bevolking. Die diversiteit maakt Amsterdam uniek en biedt een grote rijkdom aan de stad en haar inwoners. Maar het vraagt ook wat van haar inwoners en het onderwijs aan kinderen in de stad, onder meer via burgerschapsonderwijs. Amsterdams burgerschap, of Amsterdammerschap, staat voor jezelf kunnen

zijn in een diverse omgeving en een ander ook die ruimte gunnen. En voor in gelijkheid samen leven in de stad. Het Amsterdamse onderwijs heeft daarbij een belangrijke rol.

We investeren in burgerschapsonderwijs en diversiteitsbeleid voor scholen. We werken aan een programma grootstedelijk onderwijs. We versterken de kennis over lesgeven in grootstedelijke context. En we ondersteunen samenwerking tussen scholen, buurt en buurtwerk, zoals Vreedzaam en Stadslab. Ook ondersteunen we programma’s gericht op het tegengaan van racisme en discriminatie. Dit naast de middelen die basisscholen ontvangen via de voorziening burgerschap uit Voorziening Lokaal onderwijs Amsterdam.

Bouw scholen

De complexiteit neemt toe. Er moeten veel scholen komen in transformatiegebieden, waar we zelf nog amper ontwikkelrechten hebben. De stad wordt compacter, kavels worden dichter bebouwd en tegelijkertijd nemen de wensen toe. Een dichter bebouwde stad vraagt om flexibele schoolgebouwen die op de lange termijn waardevol en waardevast blijven. Duurzame gebouwen die helpen bij onze milieudoelen. Die aanpasbaar zijn aan de veranderende vraag en wetgeving, zoals aardgasvrije schoolgebouwen. We werken extra aan toekomstbestendige schoolgebouwen die duurzaam, milieuvriendelijk en flexibel zijn.

De kwaliteit van schoolgebouwen en goede onderwijslocaties staan niet ter discussie. Tegelijkertijd lopen we er op vooruit in onze werkwijze en in de prioritering van projecten op de bouwmarkt.

Schooltuinen en natuureducatie

Doel van de voorziening schooltuinen en natuureducatie is het stimuleren en ontwikkelen van een blijvende en evenwichtige relatie met de natuur bij alle Amsterdamse kinderen in het primair onderwijs. Daarnaast leren de kinderen op een praktische manier over gezonde voeding, duurzaam gedrag. 90% van de leerlingen uit groep 6-7 gaat naar een schooltuin. De leerlingen uit groep 1-5 en 8 krijgen buitenlessen of gaan naar de boerderij. Scholen waarderen het aanbod met ruim een 8.

In 2021 is ligt de focus op de kwaliteit van het onderwijs op de schooltuinen.

Verzuim en uitval

Via de aanpak voortijdig schoolverlaten proberen we schooluitval te voorkomen en begeleiden we uitgevallen jongeren. Het budget dat de

gemeente hiervoor van het Rijk krijgt wordt gebruikt via de scholen om de verzuimaanpak te verbeteren, maar ook om jongeren beter te begeleiden via overstapcoaches en transfercoaches. Ook zet de gemeente aanvullend eigen middelen in om jongeren die dreigen uit te vallen op school te begeleiden naar werk of een andere opleiding.

Volwasseneneducatie

Met het Uitvoeringsplan Taaloffensief 2019-2022 voert het college van b en w het beleidskader Taaloffensief 2019-2022 uit dat de gemeenteraad eerder vaststelde.

In het uitvoeringsplan staat hoe we de komende jaren een uitgebreid aanbod bieden aan laaggeletterde Amsterdammers. Die Amsterdammers hebben te weinig taalvaardigheden, rekenvaardigheden of digitale vaardigheden.

Daarnaast:

- organiseren we meer maatwerk in het cursusaanbod.
- bereiken we meer kwetsbare Amsterdammers.
- zorgen we voor nog meer samenwerking tussen formele en informele aanbieders.

Er zijn Amsterdammers die vanwege onvoldoende basisvaardigheden moeite hebben mee te doen in de maatschappij.

Met het Taaloffensief bieden we meer kansen op verschillende leefgebieden.

Het gaat dan om:

- meer kans op werk.
- meer kans op meedoen.
- meer kans op een gezondere levensstijl.
- meer kans een opleiding en een beter inzicht in geldzaken.

Tijdens de coronacrisis is/wordt zoveel mogelijk online les gegeven, maar dit heeft zijn beperkingen, niet alle deelnemers worden bereikt en er zijn minder vorderingen. De doelstellingen van het Taaloffensief staan onder druk, waaronder versterken taalnetwerk en de ondersteuning aan laaggeletterden in het informele circuit. We bereiken minder nieuwe deelnemers en kwetsbare Amsterdammers. Het belang van digitale vaardigheden is door de coronacrisis nog duidelijker naar voren gekomen. Door de online lessen hebben sommige mensen snel meer digitale vaardigheden ontwikkeld. Anderen zijn juist door het gebrek aan digitale vaardigheden afgehaakt. Nu cursussen (deels)

weer fysiek kunnen plaatsvinden, gaat extra aandacht uit naar de digitale vaardigheden, zodat meer mensen beter zelfredzaam zijn in een mogelijk nieuwe periode van lockdown.

In 2021 zal naast het reguliere aanbod, meer aandacht zijn voor digitale vaardigheden, online leren en combinaties van online- en klassikaal leren, altijd in combinatie met praktijkcomponenten zoals stage, vrijwilligerswerk en (digi) taalmaatjes. Voor de NT1 doelgroep is meer aandacht voor een 'camouflage-aanbod', waarbij de aandacht voor basisvaardigheden verwerkt is in een ander cursusaanbod dat beter aansluit bij de leerbehoefte van de deelnemer. De middelen voor het versterken van Taalnetwerken, Taalcoaches en Amsterdams Buurvrouwen Contact worden per januari 2021 overgeheveld naar de sociale basis in de stadsdelen. De stadsdelen werken samen in een stedelijk netwerk taal en worden ondersteund door onze activiteiten voor volwasseneneducatie.

We werken samen via het Amsterdams Taalakkoord met ongeveer 60 werkgevers om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en werkende laaggeletterden te bereiken. Het doel is om in 2021 meer commerciële werkgevers te betrekken, het netwerk te versterken door meer branchegericht te werken, de communicatie te verstevigen en uit te breiden naar aanpalende thema's zoals armoede en schuldhulpverlening en tot slot meer aandacht te besteden aan monitoring en resultaat.

Preventie laaggeletterdheid in het onderwijs

Naast deze integrale aanpak gericht op versterking van de taalvaardigheid en geletterdheid bij volwassenen werken we met onderwijs, volwasseneducatie en statushouders aan een brede aanpak c.q. doorlopende lijn gericht op preventie van laaggeletterdheid bij jongeren, ter versterking van de gelijke kansen in het onderwijs. Recent onderzoek laat zien dat laaggeletterdheid onder jongeren groeit. De groep leerlingen die moeite heeft met lezen en begrijpend lezen groeit. De OESO beschouwt 24 procent van de Nederlandse 15-jarigen als dermate laaggeletterd dat zij niet voldoende kunnen meekomen in de maatschappij (OECD, 2019b).

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?¹

Doel 5.1.1

De realisatie van de ambitie die blijkt uit de streefwaarden per indicator in de doelenboom wordt mogelijk beïnvloed door de gevolgen van de coronacrisis. Kansengelijkheid: Iedere Amsterdammer krijgt de kans om zich, ongeacht zijn of haar achtergrond, via onderwijs, te ontwikkelen tot wie hij of zij kan of wil zijn.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1a	Alle peuters gaan naar een voorschool. Bereik alle peuters*	47% (2018)	48%	55%	60%	'22 60% '23 60% '24 60%
1b	Alle peuters gaan naar een voorschool. Bereik doelgroepeuters	73% (2018)	73%	80%	78%	'22 80% '23 80% '24 80%
2a	Verkleinen van verschil in schooladviezen tussen kinderen van verschillende sociaal-economische achtergrond	12% (2018)	11,8%	11,8%	afname	'22 afname '23 afname '24 afname
2b	Verkleinen tussen wijken met een verschillende sociaal-economische achtergrond**	15% (2018)	15,3%	15,3%	15,3%	'22 afname '23 afname '24 afname
3a	Basisscholen zijn een afspiegeling van de buurt	79% (2018)	79%	79%	79%	'22 toename '23 toename '24 toename
3b	Basisscholen zijn gemengd of zeer gemengd	96% (2018)	96%	96%	97%	'22 97% '23 98% '24 98%
4	Minder Amsterdammers laaggeletterd (Percentage uitstroom gemeentelijk aanbod op niveau geletterd)	11% (2017)	16%***	13%	13%	'22 13% '23 13% '24 13%

* Berekend door de standaarddeviatie tussen de doelgroepleerling-percentages van de 22 gebieden in Amsterdam

** Het resultaat in 2019 is op basis van een steekproef ingeschat. In 2019 was het niet mogelijk om het percentage taalniveau op niveau te berekenen vanwege de overgang naar een ander klantvolgsysteem. Daarin registreerden wij onder andere de resultaten van taalcursisten. Het eindniveau op taal werd daardoor niet volledig bij alle deelnemers geregistreerd. In 2020 is het behaalde taalniveau weer te berekenen in het nieuwe klantvolgsysteem.

1 De realisatie van de ambitie die blijkt uit de streefwaarden per indicator in de doelenboom wordt mogelijk beïnvloed door de gevolgen van de coronacrisis.

Activiteit 5.1.1.1

We bieden peuters kwalitatief hoogwaardige voorschoolse educatie aan, zodat zij een goede start op de basisschool kunnen maken.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage bereik doelgroep *	n.v.t.	75%	80%	80%	'22 80% '23 80% '24 80%

* Indicator en streefwaarden recent aangepast bij Voorjaarsbrief 2020.

Activiteit 5.1.1.2

We investeren extra in kinderen en jongeren (0-27 jaar) die vanwege hun achtergrondkenmerken niet tot optimale ontwikkeling komen en wiens participatiekansen belemmerd worden.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Afstroom klas 3 VO hoe leerlingen van laag opgeleide ouders het doen ten opzichte van leerlingen met hoog opgeleide ouders *	18% (2015)	15%	afname	afname	'22 afname '23 afname '24 afname
2.	Aantal behaalde startkwalificaties binnen groepen van gelijk basisschooladvies en onderwijsniveau	PM (2019)	80%	PM	PM	'22 PM '23 PM '24 PM
3.	PM **	PM (2019)	N.v.t.	PM	PM	'22 PM '23 PM '24 PM

* Pas in 2019 is onderzoek gestart voor deze indicator. Daarbij heroverwogen wij deze indicator bij de volgende mogelijkheid, zodat de afstroom in klas 3 VO ook in relatie tot de afgegeven basisschooladviezen kan worden bekeken.

** De indicator blijft op PM totdat een dashboard Kansengelijkheid is ontwikkeld met kengetallen.

Activiteit 5.1.1.3

We bieden volwassen Amsterdammers de kans om deel te nemen aan een professionele cursus om hun basisvaardigheden te ontwikkelen (taal, financiële en digitale vaardigheden).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal deelnemers dat per jaar start met een professionele cursus	4.939	5.908	5.000	5.000	'22 5.000 '23 5.000 '24 5.000
2.	Percentage volledig doorlopen cursussen dat per jaar is afgerond	73%	74%	73%	73%	'22 73% '23 73% '24 73%
3.	Basaal taalniveau: percentage van de deelnemers aan een professionele cursus behaalt niveau A2/1F	23%	44% *	27%	27%	'22 27% '23 27% '24 27%
4.	Geletterd: percentage van de deelnemers aan een professionele cursus behaalt niveau B1/2F	11%	16% *	13%	13%	'22 13% '23 13% '24 13%

* Het resultaat in 2019 is op basis van een steekproef ingeschat.

Doel 5.1.2

Kwaliteit: Ieder kind krijgt goed onderwijs in een kwalitatief goede schoolomgeving.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Elke school heeft voldoende, bevoegde leraren	- 200 fte (2018)	-384 fte	+ 125 t.o.v. 2019	toename	'22 toename '23 0 '24 0
2.	Toename van het aantal kinderen dat naar een kinderopvang, school of afdeling van goede kwaliteit gaat	PO: 98,6%	PO: 99%	PO: 99%	PO: 99,5%	'22 100% '23 100% '24 100%

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
3.	Negatieve inspectieoordelen over kinderopvang, primaire onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs	Kinderopvang: 5% (rode locaties) PO, VO, MBO: 6 (2018)	KO: 5% PO: 1,4%	KO: 5%	KO: <5% PO: <5% *	'22 afname '23 afname '24 afname
4.	Percentage van 23jarigen dat een startkwalificatie heeft	73% (2013)	80%	80%	80%	'22 80% '23 80% '24 80%
5.	Alle Amsterdamse leerlingen hebben les in een gezond schoolgebouw **	PO/SO: 70% VO: 45%	PO/SO: 80% VO: 55%	Po/so: 85% VO: 65%	PO: 85% VO: 70%	'22 PO: 85% VO: 75% '23 PO: 85% VO: 75% '24 PO: 85% VO: 75%

* Inspectie is gestopt met het geven van een kwaliteitsoordeel per school. Vanaf 2021 kwaliteitsoordeel per schoolbestuur gemeten.

** Het uiteindelijke resultaat binnen het VO hangt af van de deelname van het aantal scholen dat in potentie in aanmerking komt voor deelname aan Gezonde Schoolgebouwen (18 vo-scholen). De verwachting is dat hiervan uiteindelijk 9 scholen zullen meedoen, deze zijn meegenomen in de percentages tot en met 2023.

Activiteit 5.1.2.1

We ondersteunen scholen en leraren ter versterking van de onderwijskwaliteit en we stimuleren dat Amsterdamse leerlingen goed voorbereid worden op de toekomst, door extra te investeren in de randvoorwaarden voor optimale ontwikkeling.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal leraren per aantal leerlingen per school *	14,4 (2018)	14,2	14,3	10,3	'22 10 '23 10 '24 10
2.	Aantal conciërges, vakleerkrachten cultuur en vakleerkrachten bewegingsonderwijs	93% (2018)	94,6%	95%	97%	'22 99% '23 100% '24 100%
3.	Dekking docenten per tekortvak VO	95% (2018)	95%	95%	95%	'22 95% '23 92% '24 92%

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
4.	Aantal kinderen op de wachtlijst voor voorschool	6% (2018)	5%	Maximaal 5%	afname	'22 afname '23 afname '24 afname

* NB: het landelijk gemiddelde is 16.2. Door het relatief hoge aantal doelgroep leerlingen in Amsterdam zijn de klassen hier van oudsher gemiddeld kleiner.

Activiteit 5.1.2.2

We zorgen voor voldoende en gezonde schoolgebouwen en we investeren in groene en uitdagende schoolpleinen, verspreid over de stad.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal op te leveren gezonde en duurzame schoolgebouwen	PO/SO: 22 VO:2 (2018)	PO/SO: 12 VO: 4	PO/SO: 10 VO: 5	PO: 0 VO: 3	'22 PO: 0 VO: 3 '23 PO/ VO: 0 '24 PO/ VO: 0
2.	Aantal op te leveren nieuwe en vernieuwde schoolgebouwen	27 (2018)	21	8	8	'22 10 '23 13 '24 PM
3.	Aantal op te leveren groene en uitdagende schoolpleinen	20 (2018)	22	15	15	'22 15 '23 15 '24 15
4.	Bij elk investeringsbesluit (plaberum) is er ruimte voor onderwijs volgens de referentienormen	100%	8 besluiten 100%	100%	100%	'22 100% '23 100% '24 100%

Activiteit 5.1.2.3

We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk Amsterdammers met een startkwalificatie van school komen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (BBVverplicht)	0,4% (20152016)	0,3%	max. 0,3%	max. 0,3%	'22 max. 0,3% '23 max. 0,3% '24 max. 0,3%

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2.	Relatief verzuim (per 1.000 leerlingen) (BBVverplicht)	2,5% (20152016)	2,9%	max. 2,4%	max. 2,4%	'22 max. 2,4% '23 max. 2,4% '24 max. 2,4%
3.	Percentage voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie vo (vsvers) (BBV-verplicht)	3,1% (20142015)	3,2%	0 tot – 2% t.o.v. vorige	0 tot – 2% t.o.v. vorige	'22 0 tot – 2% t.o.v. vorige '23 0 tot – 2% t.o.v. vorige '24 0 tot – 2% t.o.v. vorige

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	66,9	63,5	62,2	62,2	62,2
Lasten	260,7	263,6	258,9	250,7	247,3
Saldo van baten en lasten	-193,8	-200,1	-196,8	-188,5	-185,1

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 63,5 miljoen.

Deze baten bestaan uit:

- Rijksbijdrage Onderwijsachterstandbeleid. Om voorschoolse en vroegschoolse educatie (VVE) aan te bieden, krijgen gemeenten en scholen geld van de Rijksoverheid (€ 50,5 miljoen in 2021 en € 49,1 miljoen in vervoljaren).
- Rijksbijdrage op grond van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs van € 6,5 miljoen, huuropbrengsten en andere opbrengsten die geïnd worden die dienen ter dekking van de exploitatielasten van een aantal

scholen in het primair onderwijs (€ 2,7 miljoen).

- Rijksbijdrage RMC Kwalificatieplicht Leerplicht (€ 2,3 miljoen).
- Rijksbijdrage Voortijdig Schoolverlaten (€ 1,3 miljoen).
- Inkomsten Toezicht & Handhaving kinderopvang (€ 0,2 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 263,6 miljoen.

Deze lasten bestaan uit:

- Onderwijsachterstandbeleid en Toezicht & Handhaving kinderopvang (€ 71,1 miljoen). Hieronder valt onder andere de voorschool (opvangvoorziening) waar kinderen tussen 2 en 4 jaar spelend leren
- Kapitaallasten (rente en afschrijving) van onderwijshuisvesting (€ 57,9 miljoen).
- Overige exploitatielasten met betrekking tot Onderwijshuisvesting en Maatschappelijke Voorzieningen (€ 39,8 miljoen), namelijk:
 - Vergoedingen voor onder andere huurvergoedingen, OZB voor VO/SO scholen, verzekeringen, beheer en onderhoud gymzalen en schoolgebouwen (in eigendom) en spoedaanvragen (€ 37,7 miljoen);
 - Programma Gezonde Scholen en Schoolpleinen (€ 2,1 miljoen).
- Apparaatlasten (€ 28,4 miljoen). Dit zijn vooral de kosten van de leerplichtambtenaren, de medewerkers die werkzaamheden uitvoeren voor de schooltuinen en die beleid maken en toetsen.
- Voorzieningen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs (€ 23,5 miljoen), zoals:
 - lerarenagenda (€ 9,6 miljoen);
 - MBOAgenda (€ 4,1 miljoen);
 - PIEKaanpak (€ 3,0 miljoen);
 - burgerschap en Diversiteit (€ 2,9 miljoen);
 - kansenaanpak VO (€ 2,4 miljoen);
 - schooltuinen (€ 1,5 miljoen).
- Volwasseneneducatie € 10,0 miljoen.
- Leerlingenvervoer (€ 7,1 miljoen).
- Het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en Plusscholen in het voortgezet onderwijs (totaal € 5,3 miljoen).
- Bewegingsonderwijs (€ 4,7 miljoen).
- Handhaving Leerplicht van € 2,7 miljoen, waarvan € 1,3 miljoen voor de regiogemeenten vanuit de rijksbijdrage RMC Kwalificatieplicht.
- Inzet conciërges (€ 2,3 miljoen).

- Schoolzwemmen (€ 2,4 miljoen).
- Stimulering van talentontwikkeling en gelijke kansen voor kwetsbare jongeren (totaal € 1,6 miljoen).
- Kenniscentrum Ongelijkheid (€ 1,3 miljoen).
- De overige lasten van € 5,5 miljoen zijn bijzonder klein dan € 1,0 miljoen en lichten we conform voorschrift niet verder toe.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	5,3	0,9	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	5,3	0,9	0,0	0,0	0,0

Onttrekkingen aan reserves

De onttrekkingen in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,6 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door een:

- Hogere onttrekking aan de reserve VVE van € 0,6 miljoen in 2021 om bij nieuwbouw en renovatie van scholen voldoende capaciteit voor voorschoollokalen te realiseren.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
1. Onderwijshuisvesting	108,3
2. VloA, Lerarenagenda en MBO-agenda	46,7
3. Voorschoolse educatie	22,7

Toelichting

1. We kunnen aan het onderwijs voldoende toekomstbestendige schoolgebouwen beschikbaar stellen met een gezonde grootte, een uitgebreid aanbod aan type scholen en verspreid over de stad in zowel nieuwe als bestaande gebieden. De groei van de stad vraagt om investeringen om hieraan te blijven voldoen. Daarnaast leiden de eisen en wensen zoals toekomstbestendig en klimaatneutraal bouwen en de overspannen bouwmarkt tot hogere kosten.
2. We hebben met het Amsterdamse onderwijs vanuit de VloA een uitgebreid pakket aan voorzieningen opgesteld. Bijvoorbeeld:
 - vroegschoolse educatie
 - de vakleerkracht cultuur
 - bewegingsonderwijs
 - de conciërge
 - begeleiding zij-instroom

Onderwijsteams in het mbo kunnen vanuit de MBO-Agenda de Amsterdamse teambeurs mbo aanvragen. Die is bedoeld om 3.000 docenten, instructeurs en begeleiders in het mbo te professionaliseren. De mbo-onderwijsteams kunnen ook de subsidie voor projectplannen mbo aanvragen. Die is bedoeld om vernieuwende projecten voor toekomstbestendig beroepsonderwijs te financieren.

3. De Subsidieregeling voorschoolse educatie helpt om zo goed mogelijke ontwikkelkansen voor kinderen tussen 2 en 4 jaar te bieden. Dit door een kwalitatief hoogwaardig aanbod van voorschoolse educatie zoals staat in het beleidsplan 'Eén voorziening voor alle Amsterdamse peuters'.

Risicobeheersing

Actuele risico's

Onderwijs

1. Onderwijshuisvesting. Het zeer intensieve gebruik van de stad geeft een enorme bouwvraag en een oververhitte bouwmarkt. Dit heeft gevolgen voor de bouw van de schoolgebouwen. Geschikte of betaalbare locaties zijn schaars geworden. Als een locatie beschikbaar is, dan kan het gebeuren dat we de planning van de scholenbouw moeten aanpassen vanwege wijzigingen in de planning van de gebiedsontwikkeling of woningbouwplannen.
2. Voorschoolse educatie: door een stagnerende of krimpende economie, kan het dat het aantal kinderen dat geen recht heeft op kinderopvangtoeslag toeneemt (het aantal tweeverdieners neemt af). Daardoor stijgen de kosten van de gemeentelijke vergoeding voor deze groep. Verder kan landelijke wet- en regelgeving wijzigen, waardoor de kosten van de gemeentelijke vergoeding stijgen.
4. Door krapte op de arbeidsmarkt, een dure woningmarkt en afhankelijkheid van landelijk beleid is het moeilijk om leraren en schooldirecteuren in Amsterdam te vinden en te houden. Daarbij is het tekort bij scholen met veel kinderen met een risico op onderwijsachterstand gemiddeld drie keer zo groot als bij scholen met nauwelijks kinderen met een risico daarop. Bij de kinderopvang, waaronder de voorschoolse educatie, kan de krapte op de arbeidsmarkt leiden tot minder plekken voor kinderen en tot langere wachtlijsten.

Maatregelen

Het onderzoek 'Spanning op de bouwmarkt & Gemeentelijke bouwopgave maatschappelijke voorzieningen' geeft adviezen en werkt de oplossing uit hoe hiermee verder om te gaan. In de gebiedsontwikkeling is het zaak om niet alleen voldoende ruimte te reserveren voor maatschappelijke voorzieningen, maar ook locaties die geschikt zijn voor de ontwikkeling ervan, bijvoorbeeld losstaande gebouwen. Daarbij leggen we ook nadruk op de noodzaak van onderwijsvoorzieningen. Voor een goede inpassing van Maatschappelijke Voorzieningen, zijn bij planningswijzigingen in de gebiedsontwikkeling flexibiliteit van investeringsritme en personeel noodzakelijk.

We voeren onder andere met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de kinderopvangsector een lobby om voorschoolse educatie als basisvoorziening aan te bieden en uitbreiding van de bestaande middelen.

We investeren samen met scholen en opleiders, verenigd in de Taskforce Lerarentekort, fors in het bestrijden van het lerarentekort. Dat doen we bijvoorbeeld met een imagocampagne, 'crash courses' en zij-instroombeurzen. We investeren in randvoorwaarden zoals woningen, reiskosten en parkeerplekken. Ook ontwikkelen we leergangen en verstrekken we teambeurzen. Tot slot overleggen we met succes met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om landelijke maatregelen te intensiveren en te versnellen. Omdat de tekorten in 2019 nog verder zijn toegenomen, heeft de gemeente Amsterdam samen met de onderwijspartners de aanpak van het lerarentekort lerarentekort geïntensiveerd. In het kader van de uitvoering van het noodplan lerarentekort zijn o.a. extra middelen uitgetrokken voor het servicepunt voor leraren en schoolleiders, het project 'Omgaan met tekorten'. Per 1 januari is de voorrangregeling voor woningen voor leraren en zorgpersoneel in de huisvestingsverordening opgenomen.

Actuele risico's	Maatregelen
Volwasseneneducatie 5. Als deelnemers niet kiezen voor een vervolgtraject bestaat de kans dat zij het basale taalniveau (A2: niveau taaleis/inburgeringsexamen) niet halen vanwege de korte duur van de cursussen. Daardoor kunnen minder Amsterdammers blijvend deelnemen aan de maatschappij.	Stimuleren vervolgaanbod om A2-niveau daadwerkelijk te behalen. Daarnaast door inzet van vrijwilligers en/of digitale zelfstudie het taalniveau onderhouden.

Beleidskaders

- Wet educatie beroepsonderwijs (1995); de wet regelt de bundeling van verschillende vormen van beroepsonderwijs en volwasseneneducatie.
- Wet inburgering (2012); in de wet staan de regels over de inburgering van nieuwkomers in de Nederlandse samenleving.
- Participatiewet (2015); dit is de wet die de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en bijstand regelt voor mensen die weinig of geen ander inkomen (waaronder andere uitkeringen) hebben en ook weinig of geen vermogen. Opvolger van de Wet werk en bijstand (WWB).
- Leerplichtwet 1969; deze wet waarborgt dat alle jongeren in Nederland aan het onderwijs kunnen en zullen deelnemen. De wet beschrijft de rechten en plichten van ouders, leerlingen, schooldirecteuren en gemeente.
- Taaloffensief, Amsterdams taalbeleid voor volwassen 2019-2021; dit beleid levert een uitgebreid taalaanbod op, met extra aandacht voor de moeilijk te bereiken doelgroep.
- Uitvoeringsplan Taaloffensief 2019-2022.
- Meerjarenbeleidsplan Sociaal Domein 2015-2018 (2015); in dit kaderstuk staan de onze wensen
- en doelen voor de periode 2015-2018 op sociaal gebied en hoe deze onderling met elkaarsamenhangen.
- Onderwijsvisie 2019-2025 (februari 2019).
- Beleidsplan Eén voorziening voor alle Amsterdamse peuters (2017).
- Kansenaanpak Primair Onderwijs (2017) en Kansenaanpak Voortgezet Onderwijs 2019-2023 (2019).
- Beleidskader PIEK-aanpak 2019-2023 (2019).
- MBO-Agenda 2019-2023, Uitvoeringsagenda Jongeren in een Kwetsbare Onderwijspositie 2019-2023.
- Lerarenagenda 'Liever voor de Klas' 2019-2023.
- Regeling voortijdig schoolverlaten 2020-2024; regeling waarin de kaders voor het vierjarige regionale beleidsplan om voortijdig schoolverlaten te voorkomen zijn opgenomen.
- Amsterdammerschap in het onderwijs (2019).

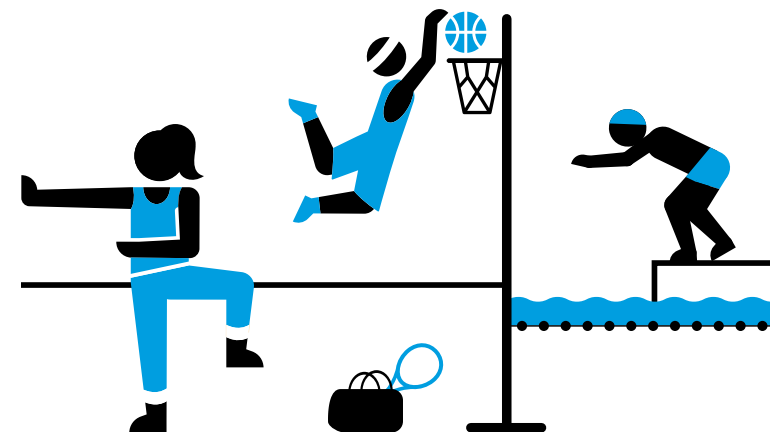
3.6

Sport

3.6 Sport

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	25,3	16,6	16,6	16,6	16,6
Lasten	91,5	78,7	73,8	69,4	68,5
waarvan apparaatslasten	21,3	21,5	21,3	21,0	21,0
Totaal Programma 6 Sport	-66,1	-62,2	-57,2	-52,9	-52,0

Samenvatting 3.6.1 Sport

We willen zoveel mogelijk Amsterdammers laten sporten en bewegen. Bij het covid-19-virus is gebleken hoe belangrijk een gezonde leefstijl is. Sporten en bewegen stimuleren niet alleen de lichamelijke gezondheid maar ook het gehele welbevinden van de Amsterdammers. We hebben daarom veel aandacht voor het op peil brengen en houden van de sportinfrastructuur in Amsterdam. Het college van b en w heeft steunmaatregelen getroffen voor de sportverenigingen en -organisaties die door de crisis financieel in zeer zwaar weer zijn gekomen. De impact van het virus voor de sport is nog steeds groot.

De stad groeit. We investeren ook de komende jaren in een passend, goed gespreid en

toegankelijk sportaanbod voor Amsterdammers, zonder wachtlijsten. We werken aan het vernieuwen, milieuvriendelijk maken en uitbreiden van sportaccommodaties.

We stimuleren sport en beweging in die gebieden waar de inwoners daar nog onvoldoende aan deelnemen. We ondersteunen sportaanbieders bij het creëren van een veilig, inclusief en pedagogisch klimaat waar iedere Amsterdammer zich welkom voelt.

Voor de bescherming – met name van kinderen – tegen grensoverschrijdend gedrag door begeleiders en coaches lanceren we het niet vrijblijvende pakket “basiseisen sociale veiligheid”.

Met sportverenigingen, sportbonden en andere sportaanbieders gaan we de strijd aan tegen discriminatie en racisme.

Toegankelijke sport is ook betaalbare sport. Om kwetsbare kinderen dezelfde kans te bieden op structurele sportdeelname als leeftijdsgenoten, vergroten we het bereik van de Sport Vergoeding Jeugd.

Om tegemoet te komen aan de groeiende behoefte van Amsterdammers aan ongebonden sport, bouwen we verder aan een uitgebreid en divers aanbod aan urban sporten.

3.6.1 Sport

Sport vervult een belangrijke maatschappelijke waarde van de inwoners van Amsterdam en bedient de stad een grote diversiteit aan inwoners door samen met een aantal partners te investeren in de kwaliteit van sportclubs, andere sportaanbieders en sportstimulering, aangevuld met investeringen in sportvoorzieningen en aansprekende sportevenementen.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Sportdeelname verbetert

Door de coronacrisis is de geleidelijke groei van deelname aan sport en beweging van Amsterdammers tijdelijk tot stilstand gekomen. Wel blijkt uit sport- en beweegdeelnamemetingen dat veel Amsterdammers ook tijdens de crisis het belang van sport en bewegen inzagen. 62% van de Amsterdammers (landelijk 55%) bleek in april 2020 individueel iets te doen, bijvoorbeeld in de vorm van hardlopen of skaten/skeelers.

Meer dan ooit is duidelijk hoe belangrijk sporten en bewegen zijn voor een gezonde leefstijl. De Amsterdammers moeten daarvoor kunnen rekenen op een goed en passend sportaanbod. De gemeente heeft daarom noodsteun verleend aan sportorganisaties die door de coronacrisis in de problemen zijn gekomen. Voor 2021 is een belangrijk doel het (weer) op peil brengen van de sportinfrastructuur. Ook zullen we vooral in gebieden met een hoog percentage inwoners met lage sociaal-economische status, de inwoners stimuleren om deel te nemen aan sportactiviteiten.

Een belangrijk doel in 2021 is om de toegankelijkheid van sport voor alle Amsterdammers gelijk te maken. We geven met de uitvoering van het Amsterdamse Sportakkoord een belangrijke impuls aan de (pedagogische) kwaliteit van de sportaanbieders zodat zij uitsluiting en discriminatie van personen of groepen kunnen tegengaan. Sport draagt bij aan minder kansenongelijkheid met activiteiten speciaal voor groepen die achterblijven. Daarin is de uitvoering van de Sportvergoeding jeugd (stadspas en het Jeugdfonds Sport) een belangrijke schakel. Door een toenemende werkloosheid zal de (financiële) druk op Sportvergoeding jeugd toenemen.

Andere manieren van sporten neemt toe

Het percentage Amsterdammers dat op een andere wijze sport dan als lid van een sportvereniging, neemt al jaren geleidelijk toe. Deze trend zet in vanaf de leeftijd van circa 12 jaar. Doordat door corona het georganiseerde sportaanbod wegviel, gingen veel Amsterdammers op een andere manier sporten. Skeelers en skaten doken op in de top 10 van meest beoefende sporten. Deze trend zal doorzetten.

Het skatepark op het Zeeburgereiland, dat voorjaar 2020 opende, is een grote impuls voor Urban Sport.

Sport helpt kwetsbare Amsterdammers

Deelnemen aan sportactiviteiten helpt kwetsbare Amsterdammers bij het vergroten van hun deelname aan de maatschappij. Dat willen we nog verder uitbreiden. De (maatschappelijke) deelname van vluchtelingen en statushouders via sport neemt toe. Sportverenigingen en sportevenementenorganisaties pakken daarbij steeds meer een brede maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Tegengaan in de sport van racisme, discriminatie, uitsluiting en pesten

We zetten ons intensief in om racisme, uitsluiting en pesten in de sport tegen te gaan. We doen dat met de intensivering van programma's die zich hierbij hebben bewezen. Programma's die bijdragen aan een positieve en waarderende sportcultuur in Amsterdam, een sportcultuur die gekenmerkt wordt door sportclubs die sociaal toegankelijk zijn, waar iedereen welkom is en zich thuisvoelt en die inspelen op de behoefte van alle potentiële sporters. Samen met de partners van het Amsterdams Sportakkoord zetten we praktische interventies op die binnen sportclubs kunnen worden ingezet als

discriminatie zich manifesteert of lijkt te manifesteren. Met de KNVB voeren we het "Aanvalsplan tegen racisme en discriminatie" uit.

(Top)sportevenementen

We verwerven, ondersteunen en organiseren (top)sportevenementen. Ook de (sport)evenementenbranche is zwaar getroffen door de coronacrisis. Nog steeds is het onzeker of het in 2021 mogelijk is grote, publiek trekkende sportevenementen te organiseren.

Landelijk is naar verwachting begin 2021 een Topsportevenementenstrategie van kracht die het ministerie van VWS, de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en NOC*NSF hebben goedgekeurd en waarvoor ook Amsterdam input heeft geleverd (deelakkoord Topsport inspireert). We zullen de sportevenementenbranche waar mogelijk ondersteunen om een kwantitatief en kwalitatief goed sportevenementenaanbod te bieden.

In 2021 staan de doorgeschoven EK Voetbal (EURO 2020) en het EK Hockey 2021 (dames en heren) op de kalender. We ondersteunen een aantal Amsterdamse (top)sportevenementen en een aantal nieuwe maatschappelijk relevante initiatieven met een subsidie voor de organisatiekosten. De organisatoren moeten daarvoor met hun evenement inspelen op sociaal-maatschappelijke aspecten zoals milieuvriendelijkheid, gezondheid, inclusie, toegankelijkheid en talentontwikkeling.

Passend aanbod van sportvoorzieningen

We werken er doorlopend aan dat Amsterdam een passend aanbod van sportvoorzieningen heeft. Maatschappelijke voorzieningen zijn de ruggengraat van een leefbare en inclusieve stad. We doen investeringen die nodig zijn voor de bestaande stad en voor uitbreiding van het aanbod vanwege de groei van de stad. En het gaat om de investeringen in grootstedelijke voorzieningen, de specials. De door de gemeenteraad vastgestelde Strategisch Huisvestingsplannen voor de maatschappelijke voorzieningen zijn de basis voor de investeringsopgave.

Met de stevige groei van onze stad moet ook het aanbod van voorzieningen groeien. Ons uitgangspunt is dat in nieuwbouwgebieden samen met de eerste woningen ook de maatschappelijke voorzieningen worden opgeleverd. We investeren daarom voortvarend in de voorzieningen voor sport, onderwijs, kunst & cultuur en recreatie, jeugd, zorg en basisvoorzieningen.

Door de groei van het aantal inwoners neemt de behoefte stevig toe aan sporthalcapaciteit voor breedtesport, bewegingsonderwijs, topsport en talentontwikkeling. Daarom investeren we de komende jaren fors in bestaande en nieuwe sportvoorzieningen. Ook investeren we in sportvoorzieningen die met hun unieke functie de bewoners, jong en oud, uitdagen en stimuleren om te (gaan) sporten. Het gaat om investeringen in (groot)stedelijke sportaccommodaties, zoals de herontwikkeling van het De Mirandabad, die de sport in de stad maken en kleuren en die voor de stad en voor de regio uniek zijn.

Structurele faciliteiten voor topsporters

We scheppen de voorwaarden waardoor topsport en topsporters kunnen uitblinken en Amsterdammers kunnen inspireren. We zorgen voor kwalitatief goede trainingsfaciliteiten voor de Amsterdamse en landelijke topsporters en talenten, die fulltime in Amsterdam wonen, trainen werken/studeren en verbonden zijn aan het Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) Amsterdam.

Omdat de Olympische Spelen vanwege de coronapandemie doorgeschoven zijn naar de zomer van 2021, zal Topsport Amsterdam de topsporters die zich hebben gekwalificeerd voor de Spelen een jaar langer de ruimte bieden. In september 2020 start ook de nieuwe Olympische Cyclus. We bieden talenten en toppers op fietsafstand alle faciliteiten (huisvesting, voeding, studie, sportmedische begeleiding, carrière) die nodig zijn voor een maximale sportieve en sociaal-maatschappelijke ontwikkeling. Nieuw is dat ook de geselecteerde Amsterdamse urban- en vecht-topsporttalenten gebruik kunnen maken van deze CTO-faciliteiten, evenals de topsporttalenten met een NOC*NSF-status uit de regio Noord West.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 6.1.1

Een rijk en divers sport en beweegaanbod voor alle Amsterdammers.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen indicatoren en streefwaarden omdat dit doel lastig te vangen is in één afzonderlijke indicator. Zie de activiteiten-indicatoren					

Activiteit 6.1.1.1

We stimuleren sport en bewegen van jeugdige Amsterdammers.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage jeugdigen (5 t/m 12 jaar) dat structureel wekelijks sport	79%	79	81	81	
2.	Percentage jeugdigen (13 t/m 18 jaar) dat structureel wekelijks sport	77%	76	79	76	

NB: vanwege de corona-impact niet uitgegaan van groei.

Activiteit 6.1.1.2

We ondersteunen en versterken sportaanbieders.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage jeugdigen (5 t/m 18 jaar) dat lid is van een sportvereniging	52% (2013)	57%	53%	57	

NB: vanwege de corona-impact niet uitgegaan van groei.

Activiteit 6.1.1.3

We stimuleren sport en bewegen van Amsterdammers met een achterstand of beperking.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage Niet sporters (BBV-verplicht)	54,5% (2014), 21% (2017)	25%	22%	25%	
2.	Percentage volwassenen dat structureel wekelijks sport	60% (2013)	68%	68%	68%	
3.	Percentage voorzieningen/faciliteiten (toegankelijk) voor gehandicaptensport	n.v.t.	100%	100%	100%	

Activiteit 6.1.1.4

We verwerven, ondersteunen en organiseren (top)sportevenementen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Jaarlijks een kwalitatieve sportevenementenkalender met minimaal aantal (top) sportevenementen waarop vanuit begroting sport extra inzet op is gepleegd	25 (2019)	25	23	21	2022:20 2023-12 2024-12
2.	Minstens één aansprekend topsportevenement per jaar in de categorie WK, EK, of Worldcup, bij voorkeur in een Olympische sport	1(2014)	2	1	1	2022-1 2023-1 2024-1

(Bedragen x € miljoen)

Doel 6.1.2

Amsterdam heeft een passend aanbod aan sportvoorzieningen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen indicatoren en streefwaarden omdat dit doel lastig te vangen is in één afzonderlijke indicator. Zie de activiteiten-indicatoren					

Activiteit 6.1.2.1

We exploiteren en beheren duurzame sportaccommodaties.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Verlaging energieverbruik (in m3/Kwh) en vermindering uitstoot CO ₂ van het eigen Vastgoed (BBV-verplicht)	PM	PM	PM	PM	PM
2.	Percentage investeringsaanvragen waarbij de Sportnorm wordt toegepast	100% (2019)	100%	100%	100%	100%
3.	Percentage voorzieningen dat voldoet aan de vastgoednorm "Heel en toegankelijk"	100% (2019)	100%	100%	100%	100%
4.	Maatschappelijk rendement (gemeten in klanttevredenheid) 2x per jaar (cijfer op een schaal 110)4.	.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Activiteit 6.1.2.2

We bieden structurele faciliteiten voor topsporters.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal CTO's programma's	13 (2013)	15	16	18	2022: 18 2023: 18 2024: 18

We stimuleren sport en bewegen van jeugdige Amsterdammers

We zetten ons in om het aantal van jeugdige Amsterdammers dat structureel sport en beweegt in 2021 weer op het peil van 2019 te krijgen en zo de gevolgen van de lockdown tegen te gaan. Dit doen we met enerzijds een sterk aanbod van Urban Sports gericht op de ongebonden sporters en anderzijds het ondersteunen van de sportinfrastructuur. Om kansongelijkheid tegen te gaan, worden pilots georganiseerd met sportactiviteiten en zwemmen. Daardoor zullen de schoolteams in het PO minder belast worden en kunnen we kinderen in een kwetsbare positie toe leiden naar structureel aanbod.

We ondersteunen en versterken sportaanbieders

Om de gevolgen van corona tegen te gaan, richten we in 2021 richten

de ondersteuning van sportaanbod op ledenbehoud en -werving. Ook de uitvoering van het programma veilig inclusief en pedagogisch is een belangrijke schakel in het stimuleren van de sportparticipatie van jeugd. Met een toegankelijk sportaanbod voor iedere Amsterdammer en een veilige sportomgeving nemen we belemmeringen weg voor mensen die niet gingen sporten. We zullen de programma's voor sportstimulering in het onderwijs meer dan voorheen richten op gebieden en scholen met een kwetsbare populatie. Vooral het programma Topscore voor 12-17 jarigen wordt meer ingericht op de aansluiting bij wijk sport.

(Top)sportevenementen

Het aantal sportevenementen ligt vanaf 2023 veel lager omdat het topsportevenementenbudget een incidenteel karakter heeft en tot 2022 beschikbaar is gesteld. De 12 sportevenementen die vanaf 2023 genoemd staan, zijn de terugkerende grootstedelijke, publiekstrekkende en maatschappelijk relevante breedtesport evenementen en andere jaarlijkse evenementen zoals de huldiging van alle kampioenen op het sportgala, de uitreiking van de Amsterdamse pluim en de nationale sportherdenking, die vanuit de in 2020 beschikbaar gestelde structurele coalitiemiddelen voor sport worden bekostigd.

We bieden structurele faciliteiten voor topsporters

Topsport Amsterdam zet naar verwachting de samenwerking met NOC*NSF, Gehandicapt Sport Nederland, de Koninklijke Nederlandse Roei Bond, de Koninklijke Nederlandse Base- en Softbal Bond, Nederlandse Basketball Bond en de Koninklijke Nederlandse Zwembond voort. In Amsterdam zullen in 9 verschillende sportdisciplines, 18 formele CTO programma's gaan draaien (inclusief extra baseball en zwemprogramma). Voorts faciliteert Topsport Amsterdam één nieuw informeel CTO Programma voor de urban- en vechtsport topsporttalenten in Amsterdam en 7 nieuwe CTO programma's in de regio Noord West (Baseball in Haarlem en Bussum, langebaanschaatsen in Haarlem/Alkmaar en 4 CTO programma's Turnen in Hoofddorp.)

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Er worden geen verbonden partijen ingezet.

Financiële toelichting: stand baten en lasten

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	25,3	16,6	16,6	16,6	16,6
Lasten	91,5	78,7	73,8	69,4	68,5
Saldo van baten en lasten	-66,1	-62,2	-57,2	-52,9	-52,0

Baten

De baten in dit programmaonderdeel bedragen € 16,6 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Inkomsten uit verhuur van sporthallen, sportvelden en toegangsgelden van zwembaden in eigen beheer (€ 12,1 miljoen).
- Toegangsgelden van sportaccommodaties niet in eigen beheer (€ 4,2 miljoen).
- Baten uit detachering van personeel bij sportstichtingen (€ 0,3 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 78,7 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Apparaatslasten (€ 20,9 miljoen).
 - Hiermee beheren en subsidiëren we sporthallen, sportparken en zwembaden (€ 16,5 miljoen).
 - We stimuleren het sporten en bewegen van (jeugdige) Amsterdammers (€ 2,7 miljoen).
 - En we verwerven, ondersteunen en organiseren (topsport) evenementen (€ 1,7 miljoen).
- Rente en afschrijvingskosten op sportaccommodaties (€ 9,8 miljoen).
- Exploitatielasten van sporthallen, sportvelden en zwembaden in eigen beheer (€ 13,3 miljoen).
- Bijdragen aan stichtingen voor het beheren van sportaccommodaties (€ 8,9 miljoen).
- Lasten voor sportdeelname en sportstimulering (€ 7,1 miljoen), waaronder:
 - de coördinatie en uitvoering van de sportstimuleringsprogramma's in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs door buurtsportcoaches (€ 3,6 miljoen).

- stimuleren van sportdeelname onder minima via onder andere de Stichting Jeugd sportfonds (€ 2,4 miljoen);
- Een toevoeging aan de voorziening Groot onderhoud voor sportaccommodaties (€ 2,5 miljoen).
- Subsidies voor sportbuurtwerk (€ 7,1 miljoen).
- Lasten voor topsport, waaronder het Centrum voor Topsport en Onderwijs en het amendement organiseren sportevenementen uit de voorjaarsnota 2019 (€ 2,0 miljoen).
- Lasten voor breedtesportevenementen, side events en jaarlijks terugkerende sportevenementen zoals de Amsterdam Marathon (€ 2,2 miljoen).
- Lasten voor het EK voetbal (€ 5,6 miljoen).

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	1,4	6,0	1,3	1,3	1,3
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	1,4	6,0	1,3	1,3	1,3

Toevoegingen aan reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen toevoegingen aan reserves gepland in 2021.

Onttrekkingen aan reserves

De onttrekkingen in dit programmaonderdeel zijn € 6,0 miljoen. Deze bestaan uit:

- Onttrekking aan de Reserve Sportevenementen in 2021 van € 4,6 miljoen ten behoeve van het EK voetbal.
- Onttrekking aan de Financieringsreserve Sportaccommodaties in 2021 van € 0,8 miljoen ten behoeve van kapitaallasten.
- Onttrekking van € 0,5 miljoen die conform richtlijn niet nader wordt toegelicht.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
Stichting Sport Amsterdam Centrum (SpACe)	€ 1,7
Jeugdfonds Sport	€ 1,4
Jaap Edenbaan	€ 0,8

Toelichting

1. Stichting Sport Amsterdam Centrum (SpACe) exploiteert voor ons drie accommodaties in stadsdeel Centrum. Het genoemde bedrag is voor dekking van de onrendabele top op de exploitatie, de huur, het groot onderhoud en het uitvoeren van het maatschappelijk programma.
2. Het Jeugdfonds Sport is onderdeel van Sportvergoeding jeugd, samen met Stadspas. Via het Jeugdfonds Sport wordt het lidmaatschap van sportverenigingen betaald voor kinderen die in armoede in geval de vereniging geen aansluiting heeft bij stadspas of de kinderen geen stadspas kunnen tonen maar wel tot de doelgroep behoren.
3. De Jaap Edenbaan ontvangt jaarlijks een bedrag als bijdrage aan de exploitatie en groot onderhoud.

Risicobeheersing

- Sportvergoeding (SV) Jeugd: We verwachten dat door de corona het aantal gezinnen in Amsterdam dat in armoede leeft toeneemt. Daardoor kan er budget tekort ontstaan bij SV jeugd
- Ook vanwege corona zal de gemeentelijke ambitie voor het zwemdiplomabezit (juist bij kwetsbare kinderen) niet gehaald worden en zijn de wachtlijsten voor zwemles langer geworden. Omdat de vraag naar zwemles tegelijk toeneemt, kan op de begroting 2021 een budget tekort ontstaan.
- Aanvullend risico hierbij is dat zwemaanbod kan wegvallen door faillissementen zwemlesaanbieders (deze aanbieders vallen buiten de landelijke ondersteuningsmaatregelen).
- Wegvallen van sportfaciliteiten als gevolg van financiële problemen

en faillissementen bij sportaanbieders en sportbedrijven, vertraging/uitstel/afstel van planmatig en groot onderhoud, alternatief gebruik (opvang) etc.

- Voor de langere termijn kan eventueel uitstellen van investeringen leiden tot onvoldoende sportaanbod in nieuwe gebiedsontwikkelingen.

Beleidskaders

- Sportvisie 2025 "de sportieve stad" (2016).
- Ruimte voor de stad/Koers 2025 (2015).
- Agenda Topsport en Evenementen (2018), deeltwerking van de Sportvisie 2025.
- De Bewegende Stad (R&D, 2017).
- Agenda zwembaden Amsterdam (2018).
- Nationaal Sportakkoord (2018). Geeft kaders voor inzet buurtsportcoaches, veilig sportklimaat en gezond gedrag.
- Agenda Sporten en Bewegen in Amsterdam (najaar 2019). Uitwerking voor o.m. het Nationaal Sportakkoord.
- Strategisch Huisvestingsplan Sport (januari 2019), investeringsopgave sportaccommodaties tot 2023.
- Uitvoeringsplan Inclusief Talentenfonds, juni 2020.
- Kunstgrasnota (januari 2020).
- Amsterdam Vitaal en Gezond, 2020 -2024.
- Naar een stad zonder aardgas (vastgesteld november 2016).
- Naar een duurzame organisatie 2020-2030 (2019).
- Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 (maart 2020).
- Amsterdam Circulair 2020-2050 (maart 2020).
- Strategie Klimaatadaptatie Amsterdam (februari 2020).
- Amsterdams Sportakkoord (september 2020).
- Programma Positieve Sportcultuur (najaar 2020).

3.7

Werk, inkomen en participatie

3.7 Werk, inkomen en participatie

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	1.018,9	620,9	620,7	620,6	620,4
Lasten	1.369,2	1.052,4	1.022,5	977,5	965,0
waarvan apparaatslasten	128,1	129,0	124,3	115,9	115,3
Totaal Programma 7 Werk, inkomen en participatie	-350,4	-431,5	-401,8	-357,0	-344,6

Samenvatting 3.7.1 Inkomensregelingen

Het effect van de coronacrisis zal in 2021 merkbaar zijn. Door de coronamaatregelen hebben sommige bedrijven al dan niet tijdelijk hun deuren moeten sluiten, zijn mensen hun baan kwijt geraakt en zijn er minder banen beschikbaar. We verwachten een stijging in het aantal bijstandaanvragen, Bbz (Bijstandsbesluit zelfstandigen), armoederegelingen en begeleiding bij schulden. Amsterdam biedt bestaanszekerheid voor Amsterdammers die zelf niet (volledig) in hun levensonderhoud kunnen voorzien zodat iedere Amsterdammer kan participeren naar vermogen. We zetten het experiment waarmee mensen meer mogen bijverdienen in de bijstand voort en stellen breder stimuleringspremies in. Tegelijk bieden we, samen met onze partners in het sociaal domein, maatwerk in de dienstverlening aan kwetsbare groepen.

Samenvatting 3.7.2 werk participatie en inburgering

Betaald werk biedt mensen een inkomen en een actieve rol in de samenleving. De impact van de coronacrisis op de arbeidsmarkt is groot. Om (langdurige) werkloosheid te voorkomen, heeft Amsterdam de aanpak 'Meer kans op werk'. Daarin bemiddelen we werkenden naar nieuw werk, we starten met dienstverlening aan het einde van een WW-uitkering of meteen nadat iemand een bijstandsuitkering heeft aangevraagd. We gaan in gesprek met Amsterdammers die langdurig bijstand ontvangen, om te kijken welke kansen er voor hen zijn om weer richting betaald werk te bewegen.

De focus van deze aanpak ligt op werk. Daarnaast ondersteunt de gemeente een toenemend aantal Amsterdammers die aan het werk zijn in Sociaal Werk.

Samenvatting 3.7.3 armoede en schuldhulp

We verwachten dat door de coronacrisis de armoede- en de schuldenproblematiek in de stad toeneemt. Om deze gevolgen van de crisis te verzachten investeren we met name in de kwetsbare Amsterdammers die al lang moeten leven met een laag inkomen. We doen dit samen met de stadsdelen waarbij voedselbanken en andere initiatieven van buurtbewoners helpen om mensen in nood van voedsel te voorzien. We investeren in vrijwilligers en ervaringsdeskundigen die Amsterdammers met schulden ondersteunen en helpen bij het aanvragen van minimavoorzieningen. We bieden extra hulp aan werkende minima en zelfstandigen die het moeilijk hebben door aanvullende ondersteuning bij financiële problemen en hulp bij schulden te bieden. We voorkomen problematische schulden door het extra inzetten van Vroegsignalering. Samen met schuldeisers en andere partners ontwikkelen we een pauzeknop om oplopende incassokosten te stoppen. De Kredietbank Amsterdam heeft met tientallen schuldeisers de afspraak dat zij bij voorbaat akkoord gaan met minnelijke saneringsvoorstellen. Zo ontstaat schuldenrust en daarmee ruimte voor perspectief.

3.7.1 Inkomensregelingen

We bieden inkomenszekerheid aan Amsterdammers die niet zelf daarin kunnen voorzien.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Door de coronacrisis is de economische groei van de afgelopen jaren in Amsterdam tot stilstand gekomen. Sectoren als luchtvaart, horeca, toerisme en de amusementsindustrie bieden minder kans op werk dan voorafgaande jaren. Faillissementen nemen toe, waardoor veel Amsterdammers werk en inkomen verliezen en een beroep doen op inkomensondersteuning. Tegelijkertijd zijn er minder banen waardoor een deel van deze Amsterdamse uitkeringsgerechtigden niet snel weer aan het werk kan. Vooral jongeren, mensen met een tijdelijk contract, flexwerkers en (zelfstandig) ondernemers worden geraakt. We verwachten daarom in 2021 een toename van het aantal uitkeringsaanvragen. Omdat de Amsterdamse economie relatief hard geraakt wordt door de coronacrisis, verwachten we dat het moeilijker zal zijn om het aantal uitkeringsgerechtigden in Amsterdam in hetzelfde tempo te laten dalen als landelijk.

Naast de toename van het aantal bijstandsaanvragen, is de gemeente belast met de uitvoering van de Tozo-regeling (Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandig Ondernemers). Deze regeling is door het Rijk ingesteld om zelfstandig ondernemers te ondersteunen die door de covid-19-maatregelen geraakt zijn. Het derde steunpakket Tozo-3 loopt door tot 1 juli 2021. Naar verwachting zal een groeiend deel van de Amsterdamse ondernemers in 2021 aanspraak doen op begeleiding en ondersteuning bij heroriëntatie van hun bedrijf of bij de zoektocht naar een betaalde baan. Ook verwachten we in 2021 een toename van het beroep op bijstand, Bbz (Bijstandsbesluit zelfstandigen), armoederegelingen of begeleiding bij schulden.

Dienstverlening

Door het toenemend beroep op bijstand en de uitvoering van de tijdelijke Tozo-regeling nemen de werkzaamheden exponentieel toe. Zonder extra middelen van het Rijk moeten we uitvoeringstaken prioriteren en waar

nodig de capaciteit tijdelijk uitbreiden. We vergroten het bereik van de dienstverlening en de ondersteuning aan zelfstandig ondernemers die in zwaar weer verkeren, waaronder werkende minima en de lokale buurtondernemer.

De tussentijdse evaluatie van het experiment met regelluwe bijstand, dat mensen in staat stelt om meer bij te verdienen, toont aan dat de mogelijkheid om bij te verdienen eraan bijdraagt dat meer bijstandsgerechtigden (in deeltijd) gaan werken en financieel zelfredzaam worden. Daarom gaan we door met dit experiment en stellen we breder stimuleringspremies in voor bijverdiene in de bijstand, met als doel duurzame uitstroom uit de bijstand te stimuleren.

We blijven onze dienstverlening aan Amsterdammers met een uitkering verbeteren. Dat doen we door:

- Verdere digitalisering van onze processen, waaronder het aanvragen van een uitkering.
- Vereenvoudigen van inkomstenverrekeningen.
- Maatwerk bieden aan mensen met meervoudige problematiek.
- Sociaal incassobeleid.

Als we mensen een bijstandsuitkering geven, gaan we uit van vertrouwen in plaats van wantrouwen en controledwang. Wel vragen we bij de aanvraag meer gegevens op om het recht op een uitkering te verifiëren. Dat doen we om te voorkomen dat we achteraf mensen moeten lastigvallen met verrekeningen of terugvorderingen. In geval van vorderingen die niet het gevolg zijn van verwijtbaar handelen, hanteren we een sociaal incassobeleid waarbij we in samenspraak op de persoon toegesneden afbetalingsafspraken maken. We voorkomen ook dat mensen door een onterechte of te hoge uitkeringsverstrekking met een schuld aan de gemeente worden geconfronteerd.

We heroverwegen de hoogte van de inkomensnorm van dak- en thuislozen om daarmee hun financiële situatie te verbeteren.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

Omdat we niet goed kunnen voorzien hoe de coronacrisis zich ontwikkelt, worden de vastgestelde begrotingsdoelen voor 2021 niet op voorhand bijgesteld. Zodra we, door de ervaringen in de tweede helft van 2020 en de eerste maanden van 2021 een duidelijker beeld hebben en een betere inschatting kunnen maken van de te realiseren uitstroom naar werk, zullen we bij Voorjaarsnota 2021 een aanpassing van de relevante begrotingsdoelen voorstellen.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 7.1.1

Er is in Amsterdam financiële bestaanszekerheid (inkomenszekerheid) voor Amsterdammers die zelf niet (volledig) in hun levensonderhoud kunnen voorzien.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners (BBVverplicht)	794 (2016)	749	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde
2.	Percentage toekenningen van Bijstand aan huishoudens die <12 maanden eerder een uitkering ontvingen	n.v.t.	n.v.t.	18%	18%	18%
3.	Ontwikkeling van aantal bijstandsverstrekkingen in Amsterdam loopt in de pas met landelijk (procentpunt)	n.v.t.	+1,2%	+1%	+0,5%	0
4.	Percentage kinderen in uitkeringsgezinnen (BBV-verplicht)	22,51% (2012)	n.v.t.	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde

Activiteit 7.1.1.1

We toetsen op rechtmatigheid en verstrekken tijdig.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage binnen 3 weken afgehandelde aanvragen uitkeringen (exclusief bijzondere doelgroepen)	PM	81,4%	90%	85%	85%
2.	Minimumpercentage uitkeringen en kredieten dat rechtmatig is verstrekt	99,8% (2013)	99,8%	99%	99%	99%

Activiteit 7.1.1.2

Ter preventie controleren we waar hoog risico is en we corrigeren actief waar uitkeringen onrechtmatig worden verstrekt, om verdere schulden te voorkomen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage onterechte uitkeringen dat is voorkomen of beëindigd ten opzichte van het klantenbestand	4,7% (2013)	2,6%	2,7%	2,8%	2022: 2,9% 2023: 3,0% 2024: 3,1%
2.	Aantal mensen met een uitkeringsschuld als gevolg van teveel verstrekte algemene bijstandsuitkeringen	11.887 (2018)	11.314	10.750	10.500	2022: 10.250 2023: 10.000 2024: 9.750

Activiteit 7.1.1.3

We bieden dienstverlening op maat, waar mogelijk digitaal en we versimpelen de aanvraag van sociale regelingen en bijstand en handelen klachten snel af.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Klanttevredenheid over dienstverlening afhandeling aanvragen bij instroom	6,9 (2015)	7,4	7,7	7,7	2022: 7,8 2023: 7,8 2024: 7,9

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2.	Percentage klachten afgehandeld binnen de wettelijke termijn	93% (2013)	78,4%	90%	90%	90%
3.	Aantal klachten dat per jaar binnenkomt	n.v.t.	867	800	790	2022 780 2023 770 2024 760
4.	Percentage aanvragen dat digitaal binnenkomt	n.v.t.	64,4%	62%	64%	2022 66% 2023 70% 2024 75%

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Coöperatie Wigo4it

Amsterdam werkt met Den Haag, Rotterdam en Utrecht samen in de coöperatie Wigo4it voor ons huidige systeem voor Inkomensvoorziening. In 2020 heeft Amsterdam de keuze gemaakt voor de innovatie van Inkomensvoorziening te gaan tenderen op de markt.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	1.010,6	613,7	613,7	613,7	613,7
Lasten	1.043,9	712,2	700,9	689,1	692,9
Saldo van baten en lasten	-33,3	-98,5	-87,2	-75,4	-79,2

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 613,7 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Het rijksbudget voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen aan Amsterdammers en bijstandsuitkeringen aan ondernemers (€ 594,7 miljoen).
- Baten uit terugvorderingen van teveel ontvangen uitkeringen van (voormalige) bijstandsgerechtigden (€ 19,0 miljoen).

Voor de verstrekte leningen bij Tozo starten ondernemers vanaf 2021 met de rente- en aflossingsverplichting. Deze baat stroomt vervolgens door naar het Rijk. Dit is voor de gemeente saldoneutraal.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 712,2 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Verstrekte bijstandsuitkeringen aan Amsterdammers, inclusief verstrekte bijstand en kredieten aan ondernemers (€ 626,6 miljoen).
- Apparaatslasten voor het verstrekken en beheren van bijstandsuitkeringen, het ondersteunen van ondernemers, inzet voor bijzondere doelgroepen, handhaving en ondersteunende functies (€ 52,4 miljoen).
- Uitvoeringskosten voor de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (€ 19,9).
- De kosten voor ondersteunende applicaties (€ 13,2 miljoen).

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	37,7	32,3	20,4	4,9	4,9
Toevoeging	70,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	-32,4	32,3	20,4	4,9	4,9

De onttrekkingen in dit programmaonderdeel zijn in 2021 € 32,3 miljoen:

- Een onttrekking aan de reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur in 2021 van € 19,9 miljoen. Het Rijk heeft de regeling Tozo ingesteld als gevolg van de coronacrisis. In 2021 is voor de uitvoeringskosten een bedrag geraamd van € 19,9 miljoen.
- Een onttrekking aan de reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur in 2021 van € 6,8 miljoen ten behoeve van de gewijzigde raming Inkomensdeel (BUIG) op basis van de verwachte ontwikkeling van het rijksbudget en de verwachte ontwikkeling van het bijstandsbestand.
- Een onttrekking aan de reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur in 2021 van € 5,5 miljoen voor de uitvoering van de aanpak "Meer Kans Op Werk".

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis in dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
De hoogte van het rijksbudget voor de uitkeringsverstrekking is te laag om daaruit alle uitkeringen in de stad te betalen. Vanwege de toekomstige groei van de aantallen bestaat het risico dat ruimte voor andere prioriteiten in het gedrang komt.	■ Met extra interventies (zoals een ander startproces, samenwerking binnen het Regionaal Werkcentrum, max WW-pilot, banenplannen) beogen we instroom te voorkomen, uitstroom te bevorderen en de landelijke trend te volgen. ■ Amsterdam werkt samen met andere gemeenten aan een voldoende omvang en verdeling van het landelijke uitkeringsbudget. ■ -In de meerjarenbegroting wordt voorzien in de jaarlijkse dekking van het tekort ter hoogte van € 8 miljoen in 2020 en verder. Bij tekorten hoger dan € 8 miljoen kunnen we een beroep doen op de Egalisatiereserve Inkomen en Conjunctuur. ■ In het weerstandsvermogen houden we rekening met het opvangen van meerjarige tekorten voor zover die niet vanuit de egalisatiereserve kunnen worden opgevangen.
Amsterdam krijgt onvoldoende rijksmiddelen om een eventueel groter beroep op de Bbz levensonderhoud te financieren.	De gemeenten lobbyen bij het Rijk hoe om te gaan met een stijgend beroep op de Bbz levensonderhoud bij afloop van de Tozo.
Het Rijk hanteert voor de Tozo een strikt rechtmatigheidscriterium waardoor niet alle kosten gedeclareerd kunnen worden.	Gemeenten hebben gesprekken bij het Rijk hoe de verantwoording ingericht moet worden.
Afbouwen van de samenwerking binnen Wigo4it en het invoeren van een nieuw ICT-systeem voor inkomensvoorziening kan de continuïteit, kwaliteit en beschikbaarheid verminderen.	Een onverstoord dienstverlening en continuïteit van het primaire proces van inkomensverstrekking is te allen tijde prioriteit. Bij de voorbereiding van de aanbesteding houden we rekening met actuele wensen en de veranderende WPI-organisatie.

3.7.2 Werk, participatie en inburgering

We verbeteren de bestaanszekerheid van Amsterdammers door ze te begeleiden naar duurzaam, betaald werk of door ze perspectief op werk te geven.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Economische ontwikkelingen

De coronacrisis heeft een groot effect op de economie – en daarmee op de realisatie van gemeentelijke doelen op het gebied van Werk en Inkomen. Begin februari 2020 was er nog sprake van een grote krapte op de arbeidsmarkt. Maar door de landelijke maatregelen om covid-19 te beteugelen zijn delen van de economie voor langere tijd stilgevallen. De economie in Amsterdam wordt in verhouding harder geraakt dan de rest van Nederland, onder meer door de ligging nabij Schiphol en omdat een groot deel van de beroepsbevolking werkzaam is in de horeca, toeristische sector en de culturele sector. Al deze sectoren kwamen vrijwel tot stilstand. De verwachting is dat de impact doorwerkt in andere sectoren.

Hoewel het lastig te voorspellen is wat de exacte impact in 2021 en verder is, verwachten we dat voor veel sectoren de zwaarste klap nog zal komen. De krimp in bovengenoemde sectoren zal ook een uitgesteld effect hebben op de opdrachten in andere sectoren (bouw, ICT). Daar zal het omzetverlies pas eind 2020 en begin 2021 zichtbaar worden.

Daarnaast is het aannemelijk dat de herstelmaatregelen van het kabinet ook gaan zorgen voor een uitgesteld effect. De Tozo- en NOW-regeling zijn verlengd tot juli 2021, maar worden langzamerhand afgebouwd. Veel ondernemers zullen in de loop van 2021 alsnog gedwongen zijn om personeel te ontslaan of te stoppen met hun bedrijf.

En hoewel de herstelmaatregelen van het kabinet ervoor zorgden dat de economische krimp in ons land minder fors was dan in andere landen, zal de recessie in het buitenland ook effect hebben op de economische activiteit in ons land en in onze stad. Dit heeft gevolgen voor de ontwikkeling van de

werkloosheid. Het Centraal Plan Bureau verwacht dat in 2021 de werkloosheid in Nederland in het meest ongunstige scenario tot boven de 9,4 procent zal stijgen.

Die extra werkloosheid zal met name in 2021 en de jaren daarna voor extra druk op de re-integratiedienstverlening van WPI zorgen. Er zullen mensen rechtstreeks de bijstand instromen, maar veelal zal het gaan om mensen die vanuit de WW doorstromen naar de bijstand, of die uit de Tozo-regeling komen. De toestroom van nieuwe groepen werklozen raakt de mensen die nu al (langdurig) in de bijstand zitten. Hun concurrentiepositie op de arbeidsmarkt verzwakt. Er zijn meer werkzoekenden met recente werkervaring, waarvoor de afstand tot werk vaak korter is. Maar ook voor deze nieuwe groepen geldt dat omscholing naar ander werk soms noodzakelijk zal zijn.

De coronacrisis legt zo een aantal kwetsbaarheden op de arbeidsmarkt bloot, zoals de overmatige flexibilisering en (gedwongen) schijnzelfstandigheid, die ook zijn beschreven in het rapport van de commissie Regulering van Werk. Dit zorgt niet alleen voor een kwetsbare arbeidsmarktpositie voor veel mensen, maar doet bovendien afbreuk aan het draagvlak van het socialezekerheidsstelsel. Amsterdam zet zich daarom in voor wijzigingen in het stelsel, zoals betere afstemming van re-integratie van WW- en bijstandsgerechtigden.

Extra investeringen

Amsterdam investeert om extra kansen op werk te creëren. In samenwerking met werkgevers uit kansrijke sectoren ontwikkelen we om- en bijscholingstrajecten. Vanuit het klimaatfonds investeren we in zes banenmotoren die de duurzame economie in de stad bevorderen.

De Sargentini-regeling wordt omgevormd, zodat bestaande gesubsidieerde banen in de culturele sector tot en met 2025 gegarandeerd zijn. We onderzoeken ook of we de regeling beperkt kunnen uitbreiden. De Werkbrigade wordt doorontwikkeld en meer op jongeren gericht. We onderzoeken of bepaalde soorten handhaving en werk op het gebied van vergroening door de Werkbrigade kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast experimenteren we vanuit de regeling maatschappelijk initiatief met buurtbanen voor mensen die actief zijn in de buurt.

Focus in de dienstverlening

De verhoogde instroom sinds het begin van de coronacrisis en de verwachte druk op de re-integratiedienstverlening in de komende jaren vraagt om focus. Ervaring leert dat hoe langer iemand in de bijstand zit, hoe lastiger het wordt om er weer uit te komen. Daarom leggen we de focus bij Amsterdammers die binnen een jaar kunnen worden bemiddeld naar werk. Dit betreft veel mensen die vanaf maart 2020 als gevolg van de crisis zijn ingestroomd, maar zeker ook mensen die al langer een uitkering ontvangen. Door te focussen op zo snel mogelijke uitstroom, voorkomen we dat de afstand tot de arbeidsmarkt van werkzoekenden te groot wordt en daarmee hun kans op uitstroom kleiner.

Het gevolg is dat bijstandsgerechtigden met (zeer) weinig perspectief op betaald werk, waarvan we niet verwachten dat zij binnen een jaar kunnen uitstromen, tijdelijk minder ondersteuning krijgen. We moeten deze bijstandsgerechtigden goed in beeld houden. Het is belangrijk dat we perspectief op werk tijdig signaleren (bijvoorbeeld in de cohortaanpak) en dat wie aan het werk wil en kan daar ook de nodige ondersteuning bij krijgt.

Intensivering aanpak Meer kans op werk

Vanwege de economische crisis zet Amsterdam in op een proactief re-integratiebeleid, dat beschreven is in de aanpak Meer Kans op Werk. In het Regionaal Werkcentrum worden werkgevers met overcapaciteit verbonden aan werkgevers met een personeelsbehoefte. Samen met de publieke en private netwerkpartners worden van-werk-naar-werk-trajecten georganiseerd. Zo blijven mensen actief, stromen zij door naar sectoren met meer perspectief en wordt werkloosheid voorkomen.

Voor de Amsterdammers met een WW-uitkering die dreigen door te stromen naar de bijstand, hebben UWV en de gemeente een gezamenlijk

dienstverleningsaanbod ontwikkeld om doorstroom te voorkomen. Met iedereen die instroomt in de bijstand starten we direct met een vernieuwd proces om de weg naar werk vorm te geven.

Omdat jongeren extra hard geraakt zijn door de coronacrisis hebben we een nieuwe aanpak jeugdwerkloosheid ontwikkeld (Meer Kans op Werk voor Jongeren). We hebben geïnvesteerd in extra capaciteit om jongeren, ondanks de verhoogde instroom, te kunnen blijven bedienen met de intensieve ondersteuning zoals we die nu op de jongerenpunten bieden. Voor de begeleiding naar werk hebben we innovatieve dienstverlening en nieuwe instrumenten ontwikkeld zoals startersbeurzen voor jongeren. Jongeren voor wie nog geen werk beschikbaar is, stimuleren we om (weer) naar school te gaan en zo te blijven investeren in een profiel dat aansluit bij de (toekomstige) vraag van de arbeidsmarkt. Er zal worden geïnvesteerd in een programma voor Mbo-opleidingen, scholingsvouchers en cofinanciering en het vlot trekken van beschikbare middelen voor om- en bijscholing (in samenwerking met private partners, Mbo's, UWV en House of Skills).

Door werkloosheid te voorkomen en mensen te ondersteunen naar een snelle uitstroom uit de uitkering, kunnen we focus houden op de ondersteuning van meer kwetsbare groepen met een arbeidsbeperking. Voor hen is van belang dat de gemeente de ondersteuning voortzet, ook wanneer zij aan het werk zijn in de Banenafpraak of in Beschut Werk. Hun aantal neemt van jaar tot jaar toe, waarbij de gemeente verantwoordelijk is voor loonkostensubsidie, begeleiding en waar nodig herbemiddeling naar een nieuwe plek in Sociaal Werk.

Inburgering

Naar verwachting gaat in juli 2021 de nieuwe Wet inburgering in waarmee gemeenten meer regie krijgen op de inburgering. Amsterdam wil het nieuwe stelsel benutten om de kansen van inburgeraars op volwaardige deelname aan de Amsterdamse samenleving te vergroten. Een effectieve combinatie van inburgering en participatie biedt statushouders de beste kansen om in de stad een nieuw bestaan op te bouwen. Alle statushouders krijgen intensieve begeleiding van een klantmanager. Samen met gezinsmigranten bereiden zij zich voor op de Participatieverklaring. De ambitie van de gemeente Amsterdam is dat iedere statushouder in Amsterdam na drie jaar volwaardig deel kan nemen aan de samenleving. Iemand heeft dan de inburgering op zijn

of haar niveau afgerond, een baan of opleiding met toekomstperspectief en is ook op andere vlakken zelfredzaam.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 7.2.1

Amsterdammers die dienstverlening ontvangen van de gemeente doen duurzaam en naar vermogen mee.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal Amsterdammers dat dienstverlening ontvangt van de gemeente en dat door uitstroom naar werk of scholing uitkerings-onafhankelijk is	4.538 (2018)	4.680	5.220	5.266	'22: 5.357 '23: 5.305 '24: 5.305
2.	Ontwikkeling van de Instroom in vergelijking met de andere drie G4gemeenten (procentpunt)	2,4% (juni 2019)	-2,8%	0%	0%	'22: 0% '23: 0% '24: 0%

Activiteit 7.2.1.1

We begeleiden Amsterdammers duurzaam naar werk, naar scholing of naar participatie.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Totaal aantal Amsterdammers dat dienstverlening ontvangt van de gemeente en is uitgestroomd naar werk	7.506 (2017)	7.299	8.000	8.013	'22: 8.028 '23: 7.944 '24: 7.944
2.	Totaal aantal Amsterdammers dat dienstverlening ontvangt van de gemeente en is uitgestroomd naar scholing	1.172 (2017)	1.313	1.200	1.200	'22: 1.200 '23: 1.200 '24: 1.200
3.	Percentage statushouders dat binnen drie jaar na instroom in de Amsterdamse Aanpak Statushouders uitstroomt uit de uitkering	n.v.t.	n.v.t.	50%	50%	'22: 50% '23: 50% '24: 50%

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
4.	Aantal bijstandsgerechtigden dat nog geen uitzicht heeft op betaald werk dat participeert	14.986 (2017)	16.837	18.000	18.000	'22: 18.000 '23: 18.000 '24: 18.000
5.	Aantal banen per 1.000 inwoners in leeftijd van 15-75 (BBV verplicht)	995,7 (2016)	1087,4 (2019)	n.v.t.	n.v.t.	'22, '23, '24: geen streefwaarde
6.	Netto participatiegraad (% mensen tussen de 1567 dat een baan heeft) (BBVverplicht)	67,5% (2016)	69,0% (2019)	n.v.t.	n.v.t.	'22, '23, '24: geen streefwaarde
7.	Percentage werkloze jongeren (1624 jarigen)	1,02% (2015)	2% (2018)	n.v.t.	n.v.t.	'22, '23, '24: geen streefwaarde
8.	Aantal personen per 10.000 inwoners met een lopend re-integratietraject (BBV verplicht)	349 (2016)	299 (2018)	n.v.t.	n.v.t.	'22, '23, '24: geen streefwaarde

Activiteit 7.2.1.2

We ondersteunen Amsterdammers op maat om aan het werk te blijven.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage werkende klanten aan wie nazorg is geboden, nadat zij aan het werk zijn gegaan	n.v.t.	36%	30%	30%	'22: 30% '23: 30% '24: 30%
2.	Percentage klanten dat dienstverlening heeft ontvangen van de gemeente en dat duurzaam aan het werk is (% van totale uitstroom naar werk)	87% (2018)	88,3%	87%	87%	'22: 87% '23: 87% '24: 87%

Activiteit 7.2.1.3

We vormen een partnerschap en werken samen met werkgevers om een zo goed mogelijke match te bewerkstelligen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal geworven arbeidsplaatsen vervuld	1.932 (2018)	2.020	1.950	1.950	'22: 1.950 '23: 1.950 '24: 1.950

Voor bovenstaande ambities voor de uitstroom naar werk of scholing kunnen zich tegenstrijdige effecten voordoen in verband met de coronacrisis. Vanaf maart 2020 is sprake van een afnemende vraag naar werknemers en een toenemend aantal bijstandsuitkeringen. Het effect van de coronacrisis op het aantal mensen dat met dienstverlening van de gemeente uitstroomt naar werk is tweeledig. Onder degenen die een beroep doen op ondersteuning richting werk, bevinden zich meer werkzoekenden met een op zichzelf gunstige arbeidsmarktpositie. Wanneer zij na een relatief korte ondersteuning weer werk vinden, leidt dit tot een oplopende uitstroom naar werk. Voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt die vaak al langer een bijstandsuitkering of ondersteuning kregen als niet-uitkeringsgerechtigde (nug'er), kan het juist lastiger worden om aan het werk te komen. Dit heeft een neerwaarts effect op het aantal mensen dat uitstroomt.

Welk van deze effecten in 2021 de overhand zal hebben kunnen we nog niet voorzien. Veel zal afhangen van de snelheid en het tempo waarin de economie zich herstelt van de coronacrisis.

Eenzelfde overweging geldt met betrekking tot de instroom in de bijstand in vergelijking met de andere drie G4-gemeenten. In 2019 lag de bijstandsinstream 2,8 procent lager. Omdat in de coronacrisis een aantal sectoren wordt geraakt dat van groot belang is voor de werkgelegenheid in Amsterdam, zoals toerisme, horeca en de cultuursector, kan dit de komende tijd leiden tot een hogere bijstandsinstream dan elders in de G4. Vooralsnog blijft het doel gehandhaafd om in de bijstandsinstream ten minste gelijke tred te houden met de andere drie grote steden.

Tegen deze achtergrond worden de vastgestelde begrotingsdoelen voor 2021 niet op voorhand bijgesteld. Wanneer we met de ervaringen in de tweede helft van 2020 en de eerste maanden van 2021 een duidelijker beeld hebben en een betere inschatting van de uitstroom naar werk kunnen maken, zullen we bij Voorjaarsnota 2021 een aanpassing van de relevante begrotingsdoelen voorstellen.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Pantar

Pantar heeft de opdracht werk te bieden aan Amsterdammers met een nog lopende Wsw-indicatie (Wet sociale werkvoorziening). Deze mensen zijn aangewezen op werk onder begeleiding in een groep of op beschermt werk. In het uitvoeringsbesluit Sociaal Werk is de taak als uitvoerder van Wsw bevestigd en is Pantar partner in het netwerk van sociaal werk, als vangnet voor de doelgroep van de Participatiewet. Daarnaast ontwikkelt Pantar zich verder als een sociale firma.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	7,5	6,3	6,2	6,0	5,9
Lasten	207,1	217,2	201,9	180,1	163,9
Saldo van baten en lasten	-199,6	-210,9	-195,7	-174,1	-158,0

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 6,3 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- een subsidie van het Europees Sociaal Fonds (ESF) voor activiteiten gericht op toeleiding naar werk (€ 4,1 miljoen).
- vergoeding voor werkzaamheden van mensen met een Wsw-indicatie en mensen in de doelgroep gesubsidieerd werken, die de gemeente Amsterdam detacheert bij opdrachtgevers (€ 2,1 miljoen).

De overige baten zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 217,2 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

Begeleiding naar werk en participatie

- Begeleiding van uitkeringsgerechtigden in hun traject naar werk en participatie, inclusief een bedrag om de dienstverlening te intensiveren vanuit de aanpak Meer Kans op Werk en het herstelplan Samen Sterker uit de Crisis (€ 85,7 miljoen).
- Banen voor mensen in de Werkbrigade en voor jongeren (€ 15,7 miljoen).
- Begeleiding van statushouders in hun traject naar werk, opleiding en participatie (€ 8,6 miljoen).
- Re-integratietrajecten vanuit de stadsdelen (€ 5,7 miljoen).
- Interne en externe leerstages die uitkeringsgerechtigden volgen (€ 4,3 miljoen).
- Impulsmiddelen en maatwerkafspraken met werkgevers om duurzame uitstroom uit de bijstand te stimuleren (€ 3,9 miljoen).
- Loonkostensubsidies en werkgeversarrangementen om werkgevers te stimuleren mensen in dienst te nemen (€ 3,3 miljoen).
- Tegemoetkomingen in de reiskosten voor mensen in een traject naar werk om zo het zoekgebied en daarmee de kans op werk te vergroten (€ 2,3 miljoen).
- Premies voor bijstandsgerechtigden die deeltijd werken binnen het experiment regelluwe bijstand (€ 1,9 miljoen).
- Investerings in het Regionaal Werkcentrum en in matchinginstrumenten om vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt beter op elkaar aan te sluiten (€ 1,4 miljoen).
- Loonkosten van mensen in overige gesubsidieerde banen (€ 1,2 miljoen).
- Keuringen voor mensen in de bijstand om een gepast traject naar werk en participatie uit te kunnen zetten (€ 1,0 miljoen).

Begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking

- Loonkosten van mensen in de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) (€ 67,6 miljoen).
- Een bijdrage aan het exploitatietekort van Stichting Pantar voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (€ 5,3 miljoen).

- Loonkostensubsidies en vergoedingen voor bedrijfskosten om bedrijven te stimuleren om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen (€ 3,9 miljoen).

Inburgering

- Lasten voor de voorbereiding en invoering van de nieuwe wet inburgering (€ 1,4 miljoen) en lasten voor de begeleiding van inburgeringsplichtigen in hun inburgeringstraject door de gemeente Amsterdam vanaf 1 juli 2021 (€ 1,9 miljoen).
- De maatschappelijke begeleiding van statushouders door Stichting Vluchtelingenwerk (€ 0,5 miljoen).

Overige kosten en in te vullen bezuinigingen

- Een resterende bezuinigingsopdracht die bij de voorjaarsnota 2021 nader zal worden ingevuld (-€ 3,2 miljoen).

De overige lasten van € 4,8 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	-1,7	0,0	0,0	0,0	0,0

In dit programma zijn geen toevoegingen of onttrekkingen aan de reserves gepland in 2021.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Het verloop van de coronacrisis en de impact die zij heeft op de arbeidsmarkt, is uiterst onzeker.	We monitoren het verloop vanuit het Regionaal Werkcentrum en Werkgevers Service Punt (WSP) en houden zo zicht op de dreigende werkloosheid, maar ook op kansen op de arbeidsmarkt.
De strikte afbakening van de doelgroep voor beschut werk beperkt het aantal plaatsingen. Maar het aantal aan te bieden plekken is wettelijk vastgelegd. Als we deze plekken niet realiseren, blijven mensen in de uitkering. Daarbij is ook de financiering via de Integratie-uitkering Sociaal Domein op langere termijn ontoereikend.	We intensiveren acties om samen met onder andere zorgaanbieders kandidaten te vinden. We maken gebruik van de instrumenten van de Sociaal Werkkoepel en het werkgeversservicepunt om het benodigde aantal plaatsen te realiseren. We bezien de doelmatigheid van het instrument beschut werken. We lobbyen voor een structureel dekkende financiering voor beschut werk.
Er komen onvoldoende gemeentelijke opdrachten beschikbaar voor de Werkbrigade. Mogelijk gevolg is dat: ■ doelstellingen niet worden gehaald. ■ deelnemers niet in dienst komen of thuis zitten. ■ de stad niet kan worden opgeknapt zoals bedacht in het plan Werkbrigade.	De gemeente stuurt op een brede opdrachtenportefeuille onder andere in het kader van Schoon, heel en veilig, maar ook gastheer-/gastvrouwenschap. Ook verleggen we de focus naar sectoren waar voldoende vraag naar personeel is.
Er vindt een incident plaats door een asielzoeker of statushouder met een grote maatschappelijke impact.	We krijgen beter en sneller inzicht in het gedrag van de vluchtelingen om ongewenst gedrag te voorkomen. Dit doen we door samenwerken met en opleiden van de ketenpartners (onder andere klantmanagers, COA, taalaanbieders, GGZ). Verder laten we de vluchteling zo snel mogelijk participeren in de samenleving.
We benaderen Amsterdammers voor maatschappelijke participatie. De kans bestaat dat onze instrumenten die bedoeld zijn om de zelfredzaamheid te vergroten of te participeren, hen feitelijk niet bereiken. Daardoor krijgen we niet de gewenste ontwikkeling in zelfredzaamheid en (duurzame) participatie.	We bevorderen de deskundigheid van gemeentemedewerkers om een beroep te doen op de persoonlijke motivatie van mensen en hen mee te laten doen. We werken samen met andere partijen in het sociaal domein zoals de buurtteams.

Beleidskaders

- Participatiewet (2015). Deze wet regelt de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en bijstand voor mensen die weinig of geen andere financiële middelen hebben (waaronder andere uitkeringen).
- Wet sociale werkvoorziening (1997). Deze wet regelt dat gemeenten onder speciale voorwaarden werk aanbieden aan burgers die niet mee kunnen doen op de reguliere arbeidsmarkt. De toegang tot deze regeling is met de start van de Participatiewet gestopt, met behoud van rechten voor huidige deelnemers.
- Banenafpraak en quotumregeling (2013). Volgens het Sociaal akkoord uit 2013 moeten er begin 2026 in totaal 125.000 banen zijn bijgekomen voor mensen met een arbeidsbeperking, waarvan 25.000 banen in de overheidssector. Ieder jaar moeten de werkgevers zorgen voor een bepaald aantal extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking, anders gaat de quotumregeling in.
- Bouwstenen Doorontwikkeling Sociaal Domein (2018). Hierin worden de hoofdlijnen beschreven voor de doorontwikkeling van het sociaal domein.
- Uitvoeringsbesluit Sociaal Werkkoepel (2018). De gemeente wil meer Amsterdammers met een arbeidsbeperking kunnen begeleiden naar werk. We richten daarom een Sociaal Werkkoepel op met bedrijven en sociale firma's. De gemeente voert regie op de samenwerking in de koepel, op voldoende werk en op betere doorstroming naar passend werk.
- Leidraad Participatie (2016). Hierin heeft het college van B en W nadere uitgangspunten vastgelegd voor de uitvoering op het gebied van meedoen in de samenleving.
- Koersbesluit Re-integratie (2016). In dit koersbesluit heeft de gemeenteraad nieuwe en aanvullende uitgangspunten vastgelegd voor het re-integratiebeleid en de vertaling daarvan naar de re-integratieactiviteiten van de gemeente.
- Uitwerking Werkbrigade (2016). Dit betreft de vorming van een Werkbrigade in samenhang met inzet van middelen voor achterstallig onderhoud, ontwikkelbuurten en later ook op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid.
- Beleidskader Vluchtelingen in Amsterdam 2019-2022 "Samen naar duurzame integratie". Dit beleidskader richt zich op alle domeinen die betrokken zijn bij participatie en integratie van vluchtelingen: Wonen,

WPI, GGD, Onderwijs, Jeugd, Zorg, Stadsdelen, Sport.

- Meer kans op werk (2018; raadsbrief Meer werk, meer banen). Er staan nog te veel mensen aan de kant op de arbeidsmarkt, met name 50-plussers, jongeren met een migratie-achtergrond, mensen met een arbeidsbeperking en mensen die om welke reden dan ook al langere tijd niet aan het werk zijn. Onderdeel hiervan is de zogenoemde 'Cohortaanpak'. Hierbij worden per gebied in een jaar tijd alle mensen in de bijstand uitgenodigd voor een gesprek over hun kansen op werk. De caseload van de betrokken medewerkers wordt verlaagd en gecombineerd met de inzet van jobhunters.

3.7.3 Armoede en schuldhulp

We voorkomen dat armoede mensen belemmert om mee te doen en we helpen bij de oplossing van schulden.

We willen dat iedere Amsterdammer gelijke kansen heeft in de samenleving. Ons doel is het verkleinen van het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen, om zo de kansen voor deze Amsterdammers te vergroten. We bieden perspectief en we verzachten de armoede met armoedevoorzieningen. Voor kinderen en jongeren bieden we een pakket aan regelingen, gericht op meedoen en kansengelijkheid.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

We willen het aantal Amsterdammers dat moeite heeft om rond te komen verkleinen om zo hun kansen te vergroten. We verwachten dat door de coronacrisis de armoede- en de schuldenproblematiek gaat toenemen. Het Sociaal Cultureel Planbureau waarschuwt voor een flinke toename van het aantal armen. De effecten van de coronamaatregelen treden naar verwachting vertraagd en verspreid over een aantal jaar op, waarschijnlijk nadat de landelijke noodmaatregelen aflopen. Uit een recente Nibud-peiling blijkt dat een derde van alle Nederlandse huishoudens verwacht dat zij de komende tijd moeilijk rond zullen kunnen komen. In 2021 moeten we met dezelfde middelen meer mensen bereiken. Het college van B en W stelt daarom in 2021 en 2022 incidenteel € 5,6 miljoen extra per jaar beschikbaar om de gevolgen van de coronacrisis te verzachten en extra te investeren in mensen met het laagste inkomen. Omdat we verwachten dat de effecten van de economische crisis langer aanhouden, kan het extra geld over meerdere jaren worden verdeeld en hoeven we niet alles in 2021 en 2022 in te zetten.

We investeren met name in de kwetsbare Amsterdammers die al lang moeten leven met een laag inkomen. We doen dit samen met de stadsdelen waarbij voedselbanken en andere initiatieven buurtbewoners helpen om mensen in nood van voedsel te voorzien. Hiermee geeft het college van B

en W uitvoering aan de motie die de gemeenteraad 10 september 2020 heeft aangenomen om voedselinitiatieven in de wijken te ondersteunen. Verder investeren we extra in vrijwilligers en ervaringsdeskundigen die Amsterdammers met schulden ondersteunen en helpen bij het aanvragen van minimavoorzieningen.

Het afgelopen decennium nam het aantal werkende minima toe door de flexibilisering van de arbeidsmarkt en de grote stijging van het aantal zelfstandigen. Deze groepen worden door de coronacrisis extra hard getroffen. Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) verwacht een toename van armoede in sectoren en beroepen die al veel werkende armen kenden zoals de horeca, schoonmaakbranche, toerisme en kunst en cultuur. Voor de coronacrisis hadden we veel moeite om zelfstandigen met financiële problemen te bereiken. Zelfstandigen die zich hebben aangemeld voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) hebben we nu beter in beeld. We bieden werkende minima ondersteuning om hun inkomen te verhogen via coachingsgesprekken of opleidingen. We investeren extra in werkende minima en zelfstandigen die het moeilijk hebben door aanvullende ondersteuning bij financiële problemen en hulp bij schulden te bieden.

Volgens het SCP zal kinderarmoede naar verwachting toenemen; kinderen uit eenoudergezinnen en grote migrantengezinnen zijn kwetsbaar. We gaan de Kindregelingen vereenvoudigen en tegelijkertijd bieden we ook meer keuzevrijheid aan. We gaan een deel van het beschikbare budget voor kinderen koppelen aan de Stadspas. Het beschikbare tegoed op de pas kan bij verschillende winkels worden besteed, zoals kleding- en multimediawinkels. Voor scholen met veel leerlingen uit minimahuishoudens bieden we een familiepakket aan met onder meer taallessen, financiële voorlichting en een vergoeding van de ouderbijdrage via de Stadspas.

Omdat het op dit moment lastig te voorspellen is of de stijging van armoede en problematische schulden alleen in 2021 plaatsvindt, zal een deel van het aanvullend budget in een reserve opgenomen worden zodat deze ingezet kunnen worden in het jaar waarin dat nodig is.

Het effect van de economische crisis op de inkomens van mensen zal langer doorwerken. We verwachten dat meer mensen een beroep op financiële ondersteuning zullen doen. Om mensen in de meest kwetsbare financiële positie te kunnen blijven ondersteunen, verhoogt het college van B en W in deze collegeperiode de inkomensnorm voor minimaregelingen niet naar 130% van het sociaal minimum zoals in het coalitieakkoord was opgenomen.

Voorkomen van schulden

De schuldenproblematiek in de stad is omvangrijk. Van alle Amsterdammers heeft een kwart schulden. Per jaar komen ongeveer 25.000 meldingen binnen over Amsterdammers die achterstanden hebben bij het betalen van vaste lasten. Van de jongeren tussen de 18 en 34 jaar geeft 34% aan schulden te hebben. Het college van B en W verwacht dat deze problematiek door de coronacrisis verder zal toenemen, aangezien veel Amsterdammers te maken krijgen met een inkomensdaling bij gelijkblijvende vaste lasten. Deze combinatie leidt waarschijnlijk in veel gevallen tot betalingsproblemen en mogelijk ook tot schulden.

De effecten van de coronamaatregelen treden naar verwachting vertraagd op, waarschijnlijk nadat de noodmaatregelen aflopen. Om de verwachte boegwolf aan ondersteuningsvragen te dempen, investeren we in 2021 extra in preventie van problematische schulden via vroegsignalering. Amsterdam heeft de afgelopen tien jaar een uitgebreide en succesvolle aanpak Vroegsignalering opgezet. De coronacrisis is aanleiding om deze aanpak te intensiveren. Ook goede nazorg na schuldentrajecten en budgetbeheer zetten we in om (verdere) schulden te voorkomen. Verder ontwikkelen we een aanpak levensgebeurtenissen, waarbij we inspelen op 'life events' die een risico op financiële problemen met zich meebrengen, zoals echtscheiding of baanverlies.

Mochten er, ondanks de preventieve maatregelen, toch schulden ontstaan dan willen we voor deze Amsterdammers zo snel mogelijk (schulden)rust creëren. In 2021 verwachten we een toename van zelfstandigen en flexwerkers met

minder inkomsten die in de problemen komen met het betalen van de vaste lasten door het ontbreken van opdrachten of werk. Een maatregel die we in het kader van schuldenrust samen met schuldeisers en andere partners ontwikkelen is een pauzeknop om oplopende incassokosten te stoppen. De gemeente Amsterdam kijkt in het kader van schuldenrust ook naar haar eigen rol als sociale schuldeiser. Een andere maatregel is collectief schuldregelen. De Kredietbank Amsterdam heeft met tientallen schuldeisers de afspraak dat zij bij voorbaat akkoord gaan met minnelijke saneringsvoorstellen. Op die manier kunnen schulden sneller worden opgelost. Zo ontstaat schuldenrust en daarmee ruimte voor perspectief.

Omdat de ontwikkeling van de coronacrisis niet goed is te voorzien, worden de vastgestelde begrotingsdoelen voor 2021 niet op voorhand bijgesteld. Wanneer met de ervaringen in de tweede helft van 2020 en de eerste maanden van 2021 een duidelijker beeld ontstaat en we beter kunnen inschatten hoeveel mensen uit een uitkeringssituatie uitstromen naar werk, zullen we bij de Voorjaarsnota 2021 een aanpassing van de relevante begrotingsdoelen voorstellen.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 7.3.1

Het verkleinen van het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen om zo de kansen voor deze Amsterdammers te vergroten.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage huishoudens en personen met een laag inkomen tot 120% van het bijstandsniveau in Amsterdam (Armoedemonitor)	22% (2016)	21%	20%	21%	2022 21% 2023 20% 2024 20%

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2.	Percentage van de Amsterdammers met een laag inkomen dat moeite ervaart om rond te komen	37% (2014)	34%	32%	34%	2022 34% 2023 33% 2024 33%
3.	Percentage Amsterdammers met schulden dat daar problemen mee heeft	65%	64%	64%		2022 64% 2023 63% 2024 63%

Activiteit 7.3.1.1

In samenwerking met partners met veel klanten met een laag inkomen signaleren we het ontstaan van schulden in een vroeg stadium en grijpen hierop in.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het aantal meldingen vroegsignalering en geregelde betalingen dat leidt tot een contact of adviesgesprek	10.500 (2017)	13.500	13.000	13.500	2022 14.000 2023 14.500 2024 15.000

Activiteit 7.3.1.2

We bieden kinderen uit een gezin met een minimuminkomen voorzieningen aan om te kunnen deelnemen aan sport en cultuur en om ondersteund te worden in onderwijsdeelname om zo de kansengelijkheid te vergroten.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage minimahuishoudens met kinderen dat met tenminste één kindregeling bereikt wordt	88% (2017)	86%	90%	90%	2022 91% 2023 91% 2024 92%
2.	Aantal gebruikte activiteiten door kinderen en jongeren op het gebied van cultuur en sport en onderwijs via de Stadspas, via Jeugdfonds Sport en Jongeren Cultuurfonds Amsterdam	104.000 (2017)	147.292	119.000	124.000	2022 129.000 2023 134.000 2024 135.000

Activiteit 7.3.1.3

We bieden miniregelingen aan voor alle Amsterdammers met een laag inkomen met als focus de doelgroep die we nog onvoldoende bereiken: werkende minima.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het aantal unieke gebruikers van de Stadspas	58.000 (2017)	72.031	72.000	74.000	2022 76.000 2023 78.000 2024 80.000
2.	Percentage werkende minima dat gebruik maakt van miniregelingen en/of schuldhelpverlening ¹	27% (2015)	31%	37%	41%	2022 41% 2023 42% 2024 42%

- 1) Ten opzichte van de peildatum 2015 is het bereik van werkende minima in loondienst gestegen. Het percentage bereikte werkende minima is echter lager dan we begin 2019 ingeschat hebben. Dit komt doordat OIS in de armoedemonitor uit 2019 het percentage werkende minima dat gebruik maakt van deze regelingen opnieuw heeft berekend. Dit heeft ook geleid tot een lagere peilwaarde van 23%. Gelijktijdig zien we dat we zelfstandigen vanwege de coronacrisis en het verstrekken van de Tozo-uitkering weer beter kunnen bereiken. Daarmee zal het bereik weer stijgen. Om beter zicht te krijgen op een reële ambitie voor 2021 wil het college de werkelijke uitgaven van 2020 afwachten en zo nodig de ambitie bij voorjaarsnota bijstellen.

Activiteit 7.3.1.4

Het bieden van schuldhelpverlening aan Amsterdammers met problematische schulden.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het percentage klanten dat de doelen uit het schuldhelpplan behaalt	75% (2018)	69%	77%	77%	2022 78% 2023 79% 2024 79%

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Lasten	118,2	122,9	119,8	108,2	108,2
Saldo van baten en lasten	-117,4	-122,1	-118,9	-107,4	-107,4

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 0,8 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- terugvorderingen op verstrekte leningen aan klanten van € 0,4 miljoen.
- een bijdrage van € 0,4 miljoen van betrokken partijen (onder andere woningcorporaties) bij de regeling vroegsignalering op schulden.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 122,9 miljoen. De lasten zijn verdeeld over de volgende onderdelen:

Armoedevoorzieningen (€ 79,9 miljoen)

Dit geld zetten we in voor:

- Bijzondere bijstand
- Collectieve zorgverzekering
- Scholierenvergoeding
- Tegemoetkoming meerkosten chronisch zieken
- ICTvoorziening minima
- Kindbonnen
- Ondersteuning ouderen OV/mantelzorgers
- Stadspas
- Individuele inkomenstoeslag
- Incidentele extra inzet voor statushouders

Schuldhelpmaatregelen (€ 30,2 miljoen)

Dit geld gaat voornamelijk naar:

- Dienstverlening van schuldhelpbureaus
- Schuldhelpverlening aan bijstandsgerechtigden
- Schuldsanering door de Gemeentelijke Kredietbank

- Vroegsignalering en preventie dak en thuisloosheid Eropaf/Vroeg Eropaf
- Sociaal raadslieden

Overige kosten/maatregelen (€ 12,9 miljoen)

- Apparaatslasten voor het verstrekken van armoedevoorzieningen en schuldhelp (€ 8,2 miljoen).
- Naar aanleiding van de coronacrisis heeft het college verschillende maatregelen genomen in het kader van het herstelpakket. Dit betreft sociaal herstel (€ 5,6) en vermindering van taken (€ -0,5 miljoen) voor schuldhelpverlening en armoede. Bij de voorjaarsnota 2021 zal dit nader worden uitgewerkt en besloten worden welk deel van deze middelen gereserveerd wordt voor latere jaren.
- Een reservering voor het effect van de groei van de stad (areaal) op programmaonderdeel armoede (€ 1,5 miljoen). Bij de voorjaarsnota zal dit naar de specifieke onderdelen worden toebedeeld.
- De taakstelling als gevolg van het niet (volledig) compenseren van de hogere salarislasten als gevolg van de cao-verhoging staat tijdelijk geparkeerd op programma 7.3 Armoede en Schuldhelp (-€ 1,9 miljoen). Bij de voorjaarsnota 2021 zal de toebedeling naar programma onderdeel 7.1 Inkomensregelingen en 7.3 Armoede en Schuldhelp plaatsvinden.

Reserves

Op dit programmaonderdeel zijn geen reserves van toepassing.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € 1.000)

Subsidie	
1. Maatschappelijke dienstverleningsinstanties: schuldhelpverlening en sociaal raadslieden	€ 25.536
2. Stichting Samenwerking Bijzondere Noden	€ 505

Toelichting

1. De instellingen voor maatschappelijke dienstverlening vormen de frontoffice van de schuldenaanpak. Tevens bieden ze dienstverlening door sociaal raadslieden.
2. De Stichting Samenwerking Bijzondere Noden ontvangt subsidie voor verschillende taken. Naast een witgoedregeling en een maatwerkbudget zorgt het fonds voor de inzet van gelden vanuit de Amsterdamse samenleving bij bijzondere knelsituaties. De gemeente ondersteunt dit door een subsidie voor de uitvoeringskosten

Beleidskaders

- Participatiewet (2015).
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (2012); deze wet regelt dat burgers bij problematische schulden een beroep op de gemeente kunnen doen voor hulp.
- Kamerbrief Kansen voor alle kinderen (Klijnsma), 20 september 2016: structureel aanvullende middelen voor kinderen in armoede.
- Beleidskader Stad met uitzicht, Amsterdamse Agenda armoede en schulden, 2019-2022.
- Plan van aanpak Werkende minima (2020).

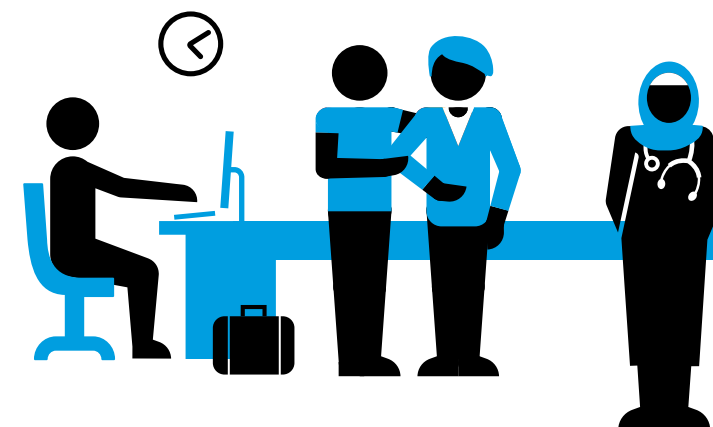
3.8

Volksgezondheid, jeugd en zorg

3.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	94,2	68,9	70,0	70,1	70,3
Lasten	1.105,6	1.030,0	976,3	935,5	924,2
waarvan apparaatslasten	152,7	131,8	131,5	131,5	129,3
Totaal Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg	-1.011,3	-961,1	-906,3	-865,4	-853,9

Samenvatting 3.8.1 Basisvoorzieningen

Voorbeelden van basisvoorzieningen zijn jongerenwerk, huizen in de wijk en sportactiviteiten voor kwetsbare Amsterdammers. Dit basisaanbod in de Amsterdamse wijken helpt bij het stimuleren en ondersteunen van de zelfredzaamheid en ontplooiing van mensen. Het verkleint (gezondheids)verschillen tussen Amsterdammers. We blijven werken aan preventie door een sterke verbinding tussen de verschillende vormen van zorg, ondersteuning en de basisvoorzieningen.

In 2021 maken het aanbod binnen de sociale basis weer sterker en breiden we het uit. We voeren steeds meer geïntegreerde preventieve hulp en activiteiten uit om problemen vroeg aan te pakken of te voorkomen. En om de (gezondheids)verschillen tussen Amsterdammers te laten afnemen. Het jeugd en jongerenwerk versterken

we verder in die gebieden waar dat het meest nodig is. Daarnaast verbeteren we de aansluiting tussen zorg voor 18 en 18+ zodat jongeren niet tussen wal en schip vallen. Hierbij is in het bijzonder aandacht voor de samenhang en aansluiting tussen jeugdGGZ en GGZ. We organiseren extra jongerenwerk in die buurten waar de meeste kinderen uit kwetsbare gezinnen wonen. Vanuit de sociale basis is er een nauwe samenwerking met de ontwikkelwijken in drie stadsdelen.

We streven naar een gezonde en veilige leefomgeving. Een omgeving waarin Amsterdammers zo snel en eenvoudig mogelijke ondersteuning krijgen als zij dat nodig hebben. Programma's zoals Amsterdam vitaal en gezond, Thrive, Gezonde en kansrijke start en Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht dragen bij

aan het verkleinen van (gezondheids)verschillen tussen Amsterdammers. We zorgen ervoor dat Amsterdammers zich gezond en veilig kunnen ontwikkelen. Dat doen we onder andere via laagdrempelige en dichtbij de Amsterdammer georganiseerde voorzieningen, met aandacht voor diversiteit psycho sociaal functioneren, inclusief weerbaarheid en identiteit versterking en inzet op het versterken van het ouderschap en opvoedvaardigheden bij gezinnen in kwetsbare situaties. We blijven inzetten op preventie door een sterke verbinding tussen de verschillende vormen van zorg, ondersteuning en de basisvoorzieningen. Zowel tussen jeugd- en volwassenenzorg, als ook tussen medisch en sociaal domein. De ongelijkheid neemt af door ons vooral te concentreren op die Amsterdammers die minder goede kansen en een slechtere levensverwachting hebben.

3.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

Samenvatting 3.8.2 Wijkteams

Onder dit programmaonderdeel vallen de Ouder- en Kindteams (OKT's) en de Buurteams Amsterdam. De OKT's zijn al langer actief in de stad.

Op 12 maart 2020 heeft de gemeenteraad het "uitvoeringsbesluit Buurteams Amsterdam" vastgesteld. Hiermee is het startschot gegeven voor de invoering van Buurteams Amsterdam. Met deze beweging geeft de gemeente invulling aan de gewenste transformatie van het sociaal domein waarmee een kwalitatieve verbetering van het aanbod van zorg en ondersteuning wordt gerealiseerd en beter gestuurd kan worden op resultaten en financiën.

In de huidige situatie is de Wmo-dienstverlening verspreid over een groot aantal aanbieders verspreid over de stad en zijn Wmo en schuldhulpverlening los van elkaar georganiseerd. Dat is lastig toegankelijk voor Amsterdammers. Ook de samenhang in ondersteuning schiet soms tekort. In de nieuwe situatie subsidieert de gemeente één buurtteamorganisatie per stadsdeel met meerdere buurtteam-locaties in de wijken (ca. 50-60 locaties stadsbreed). Schuldhulp en sociaal raadsliedenwerk wordt georganiseerd op stadsdeelniveau. De buurtteams bieden onder meer informatie, advies en vraagverheldering, stellen ondersteuningsplannen op en leveren ook zelf ondersteuning. Ze leiden toe naar dienstverlening in de sociale basis, naar Wmo-maatwerkvoorzieningen (zoals dagbesteding) en ook naar ondersteuning

bij vragen over bijvoorbeeld werk, inkomen of wonen. Bij meerdere Wmo-voorzieningen voeren zij regie. Hiermee zetten wij in 2021 de verandering in gang naar:

- Eenvoud en nabijheid (toegankelijkheid, herkenbaarheid, bereikbaarheid)
- Werken vanuit de leefwereld van de Amsterdammer (integraliteit van dienstverlening en maatwerk/aansluiting op de doelen van de Amsterdammer),
- Preventie en kostenbewustzijn en de gewenste beweging van zwaardere naar lichtere ondersteuning (van aanvullende ondersteuning naar buurtteam naar sociale basis)
- Netwerkvorming en samenwerking met de sociale basis, met aanbieders aanvullende ondersteuning en met de bestaanszekerheidsdomeinen.

Het uiteindelijke doel is een toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief hoogwaardig stelsel van sociale zorg in Amsterdam. De coronacrisis is voor het college aanleiding geweest om het proces en tijdspad van de ontwikkeling van buurtteams met enkele maanden uit te stellen. De Buurteams Amsterdam starten vanaf 1 april 2021

Naast Buurteams Amsterdam spelen ook de OKT's een belangrijke rol in de hulp en ondersteuning van Amsterdamse gezinnen. Het OKT biedt ondersteuning bij opgroei- en opvoedingsproblemen, preventie, jeugdhulp en

jeugdgezondheidszorg. Het OKT staat dicht bij de gezinnen en is aanwezig in alle 22 gebieden. Aan alle scholen voor primair en voortgezet onderwijs is een ouder- en kindadviseur, een jeugdverpleegkundige en jeugdarts verbonden. Het OKT heeft al in haar opdracht bovengenoemde veranderingen (nabijheid, integraliteit, maatwerk, preventie en aansluiting bij sociale basis) opgenomen. Met de komst van de Buurteams en de nieuwe inkoop specialistische jeugdhulp (zie individuele voorzieningen) kan dit nog verder worden doorontwikkeld.

De wijkteams zijn de spil in de buurt, waar iedereen met een vraag over wonen, welzijn, opvoeden, inkomen, schulden en veiligheid terecht kan. De buurtteams en OKT's werken nauw samen zodat geen huishouden tussen wal en schip valt. Ook zorgen we ervoor dat routes naar 'werk' goed op de teams aansluiten.

We stimuleren Amsterdammers om naar elkaar om te zien en elkaar waar nodig te ondersteunen met praktische hulp of een luisterend oor. Wij ondersteunen daarom de ontwikkeling van de sociale basis via actieve buurtbewoners, maatschappelijke initiatieven en welzijnsorganisaties. De formele hulp en ondersteuning vanuit de Wijkteams en zorgaanbieders is aanvullend op wat de Amsterdammer zelf of met het eigen netwerk in de buurt kan bereiken.

3.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

Samenvatting 3.8.3 Individuele voorzieningen

De maatschappelijke ondersteuning biedt intensieve hulp en begeleiding voor de groep kwetsbare Amsterdammers die dat nodig hebben. Denk aan specialistische jeugdhulp en voorzieningen uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zoals:

- hulp bij het huishouden
- aanvullende individuele ondersteuning
- dagbesteding
- woon-en vervoersvoorzieningen
- maatschappelijke opvang en beschermd wonen met nieuwe diensten van Begeleid thuis en Beschermd verblijf

Specialistische jeugdhulp

Per 2021 kopen we hoog-specialistische jeugdhulp opnieuw in. Met maximaal 10 kernpartners brengen we de eenvoud terug in het stelsel, kunnen we steviger inzetten op de gewenste transformatie en de kosten beheersen (lumpsum). Hierbij worden ook de onderwijsbesturen, het OKT en de GI als onmisbare partners in het jeugddomein betrokken. Allen committeren zich aan de beweging richting hulp op maat in de wijken. Zodat onze gezamenlijke bedoeling: kinderen en jongeren groeien gezond en veilig op, kunnen hun talenten ontwikkelen en zelfstandig deelnemen aan de samenleving, bewaarheid wordt.

Het financiële tekort en de strakke sturing op de jeugdbudgetten budgetten maakt ook dat

we blijven investeren in (ondersteuning van) de transformatie. Ook met het doel de kosten te verlagen. De transformatieopgave richt zich op preventie en integrale zorg, op maat, in de wijken, met als belangrijk doel dat kinderen zo thuis mogelijk opgroeien. Hierbij wordt integraal werken de standaard: intensieve hulp voor ouders en kind, met behulp van de inzet van het sociaal netwerk, de sociale basis en volwassenhulp, met waar nodig het toevoegen van veiligheidsexpertise, aansluitend op het dagelijks leven in de wijk en op school. Dit zogenaemde 'breed' kijken gebeurt nog te weinig en is nadrukkelijk onderdeel van de herinrichting van het jeugdstelsel per 2021 waarbij de aansluiting bij het volwassendomein essentieel is. Het thema vechtscheidingen, waardoor de jeugdkosten toenemen en waar de oplossing bij de volwassenen zit, zal opnieuw qua boodschap en aanpak worden opgepakt. Daarvoor zoeken we contact met andere partners in de keten.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Onder de noemer Amsterdam Vitaal & Gezond zetten gemeente, cliëntenbelang, zorgverzekeraar Zilveren Kruis en zorg- en welzijnsaanbieders (SIGRA) zich samen in voor Amsterdam als gezonde metropool. Wetende dat nauwer samenspel tussen sociaal en medisch domein, als ook een verandering in hoe de (specialistische) verzekerde zorg georganiseerd en gefinancierd worden, van groot belang zijn om echt werkt te maken van preventie.

We willen dat ook Amsterdammers met problemen en beperkingen zo veel mogelijk in een normale en veilige omgeving (thuis, in de buurt) mee kunnen doen. Samen met de Buurtteams Amsterdam start vanaf 1 april 2021 de volgende contractperiode voor aanvullende ondersteuning Wmo. In de volgende contractperiode zijn diverse mogelijkheden opgenomen om (bij) te sturen op kwaliteit van zorg, het behalen van doelstellingen en het financieel kader. Per 2021 geldt voor deze nieuwe contracten een budgetplafond. Voor hulp bij het huishouden en logeeropvang is dit nieuw ten opzichte van vorige jaren. Buurtteams Amsterdam zullen een groot deel van de huidige ambulante ondersteuning overnemen en nauw samenwerken met aanbieders van aanvullende ondersteuning Wmo.

De nieuwe contractperiode voor maatschappelijke opvang gaat in per 1 april 2021. Een belangrijke inhoudelijke ontwikkeling binnen de inkoop is dat we geen onderscheid meer maken tussen Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen. We hebben de afgelopen jaren geconstateerd dat de grote scheidslijn tussen de doelgroepen vervaagt. Het gaat er vooral om wat een cliënt nodig heeft en wat de Wmo daarin kan bieden, in plaats van dat de diagnose of dakloosheid leidend is in welke ondersteuning iemand nodig heeft. Bij beiden gaat het om cliënten met een meervoudige ondersteuningsvraag en dit

3.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

kan zowel in een eigen woning als in een 24-uursvoorziening zijn. De nieuwe producten zijn Begeleid thuis en Beschermd verblijf. Een belangrijke uitdaging dit jaar is dat we de keten van maatschappelijke opvang goed verbinden aan de Buurtteams Amsterdam en dit samen met onze maatschappelijke opvang partners oppakken. Deze verbinding en kennisoverdracht zal ertoe leiden dat de buurtteams in een vroeger stadium en op een laagdrempelige manier ondersteuning kunnen bieden, waardoor er minder behoefte aan maatschappelijke opvang ontstaat.

De winteropvang wordt doorontwikkeld in 2021. Aan een groep van 104 mensen bieden we gedurende het hele jaar opvang. De groep bestaat uit 50 kwetsbare Amsterdammers, 30 kwetsbare EU burgers en 24 ongedocumenteerden. Zo kunnen we een groep die vaak in de winteropvang verblijft een intensiever traject aanbieden waardoor we betere resultaten kunnen bereiken. Komende winter (2020-2021) is er naast de doorontwikkeling van de winteropvang ook nog gewoon sprake van de winterkouderegeling.

Samenvatting 3.8.4 Diversiteit

Amsterdam is een superdiverse stad. Dit brengt naast kansen ook uitdagingen met zich mee. Een belangrijk deel van de Amsterdammers kan niet of onvoldoende meedoen of vrij zijn om te zijn wie zij of hij wil zijn. Dit drijft Amsterdammers uit elkaar en belemmert voor velen een gevoel om erbij te horen. Dat is onacceptabel. Het college stelt zichtbaar deze norm en waar deze norm wordt overschreden spreken wij ons hiertegen uit en treden waar mogelijk op.

Maatschappelijke voorzieningen

Maatschappelijke Voorzieningen (MV) zijn de ruggengraat van een leefbare en inclusieve stad. Alle bewoners van Amsterdam moeten kunnen rekenen op een goed en voldoende aanbod, ook in de nieuw ontwikkelde gebieden. Uitgangspunt is om voorzieningen samen met de eerste woningen op te leveren. (En waar nodig in te zetten op tijdelijke voorzieningen). Wij investeren daarom stevig in de maatschappelijke voorzieningen voor sport, onderwijs, kunst & cultuur en recreatie, voor jeugd, zorg en basisvoorzieningen. Het gaat om de reguliere investeringen voor de groei van de stad

en voor de zorg voor de bestaande stad, als de om grootstedelijke investeringen/specials.

De Strategisch Huisvestingsplannen, die door de raad worden zijn vastgesteld, zijn de basis voor de investeringsopgave. We realiseren die opgave door vernieuwing, intensivering en optimalisering van nieuwe én bestaande voorzieningen.

Voor Jeugd investeren wij in 2021 in een locatie voor een Ouder Kind Team en drie kleinschalige behandelwoonlocaties voor jongeren. Voor Zorg gaat het om investeringen in een noodopvang, een passantenspension en een 24-uursopvang. Voor basisvoorzieningen in de stad breiden we uit met huizen van de wijk, buurtkamers en jongerencentra. We leggen hierbij de nadruk op investeringen in ontwikkelbuurten in Zuidoost, Nieuw-West en Noord waar de behoefte aan goede voorzieningen het grootst is, om hen die buiten de boot dreigen te vallen kansen te bieden om mee te kunnen doen. Voor een beschrijving van de investeringen in deze maatschappelijke projecten verwijzen wij naar de Investeringsparagraaf.

3.8.1 Basisvoorzieningen

De basisvoorzieningen bieden een laagdrempelig preventief aanbod in de gebieden. Iedereen kan meedoen.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

In 2021 versterken we de sociale basis en breiden we deze uit. Bovendien voeren we een heroriëntatie uit op preventie, omdat we tot meer eenheid van dienstverlening willen komen. Preventie is van significant belang om de transformatie naar een houdbaar stelsel te laten slagen.

De sociale basis

In 2020 is het nieuwe stedelijk kader 2020-2023 in werking getreden: Samen Vooruit; op weg naar een stevige sociale basis in Amsterdam. Dit kader vervangt het stedelijk kader basisvoorzieningen. De term basisvoorzieningen laat denken dat er voorzieningen zijn waar Amsterdammers aanspraak op kunnen maken. Daarom kozen we voor meer neutrale woorden. Daaruit wordt duidelijk dat het gaat om de basis van het sociale stelsel in de stad. Amsterdammers geven dat vooral zelf vorm. Vanaf 2020 maken we jaarlijks een gebiedsgerichte uitwerking sociale basis. Daarin leggen we de doelen per gebied vast. Daardoor kunnen we zorg en ondersteuning nog meer op maat leveren en voor meer gelijke kansen zorgen.

Met de nieuwe subsidieregeling sociale basis die per 2020 in werking is getreden, kunnen we op dit gebied overkoepelend subsidie verlenen. Alle organisatieonderdelen die subsidiemiddelen hebben voor activiteiten in de sociale basis werken met dezelfde subsidieregeling. In de periode 2020-2023 maken we een omslag in de verdeling van middelen voor de sociale basis. We gaan van historische gegroeide budgetten naar verdeling van middelen volgens een objectief verdeelmodel.

Jongerenwerk

Binnen de sociale basis versterken we de functie van het jongerenwerk. Jongerenwerkers begeleiden jongeren bij het volwassen worden in de maatschappij vanuit hun eigen leefwereld, drijfveren en interesses.

Jongerenwerk biedt jongeren een veilige plek om te werken aan identiteitsontwikkeling en toekomstperspectief en aan problemen die hinderen in het opgroeien en ontplooiing. Het jongerenwerk signaleert zo vroeg mogelijk als er zwaardere vormen van hulp nodig zijn en motiveert jongeren (en ouders) vanuit de vertrouwensband die zij met hen hebben om hulp te aanvaarden, bij voorkeur op het moment dat laagdrempelige en zo licht mogelijke hulp nog volstaat.

Binnen het beleid Positief Perspectief: weerbaar opgroeien in Amsterdam werken we aan het verstevigen van het netwerk rondom risicjongeren aan de hand van een nieuw ontwikkelde geïntegreerde werkwijze. Daarbij maken alle betrokken partijen rondom jeugd een gezamenlijke analyse van de situatie en ontwikkelen zij een gezamenlijke aanpak. Bij die aanpak stemmen alle partijen hun op elkaar af. In 2021 investeren we verder in de meest kwetsbare buurten en wijken, én op een aantal specifieke onderwerpen waaronder de inzet van jongerenwerkers gekoppeld aan scholen.

Jeugdgezondheidszorg

Met haar consulten bereikt de jeugdgezondheidszorg een heel groot deel van alle Amsterdamse kinderen. De jeugdgezondheidszorg werkt momenteel aan een flexibelere invulling van de contactmomenten in vorm, inhoud en frequentie. Dit in plaats van de standaard oproepmomenten. Zij maakt meer onderscheid naar gebieden. Daarbij biedt de jeugdgezondheidszorg extra inzet bij gezinnen en wijken in Amsterdam waar de problematiek het zwaarst is. Bijvoorbeeld in de ontwikkelbuurten Noord, Zuidoost en Nieuw-West. We voeren steeds meer preventieve hulp en activiteiten uit om problemen vroeg aan te pakken of te voorkomen. En om de (gezondheids)verschillen tussen Amsterdammers te laten afnemen. Zo gaan we in 2020 door met de Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht. Daarbij, werken we extra aan jongeren en de eerste 1.000 dagen. De extra inzet op deze laatste doelgroep gebeurt binnen het programma Gezonde en Kansrijke Start.

Amsterdam Vitaal & Gezond

Amsterdam is in beweging en de zorgvraag beweegt mee. Vergrijzing, toenemende complexiteit en verschillen in gezondheid, druk op de arbeidsmarkt en een veranderende leefomgeving: het zijn de bewegingen die de samenleving en onze stad de komende jaren vormen en uitdagen. Over grenzen van bestaande domeinen en disciplines heen.

Om ook in de toekomst iedereen in onze stad goede en betaalbare zorg en ondersteuning te blijven bieden, bundelen we onze krachten met zorgverzekeraar Zilveren Kruis, de welzijns- en zorgaanbieders verenigd in SIGRA en cliëntenbelang. Alleen door samen te werken kunnen we het meest voor de Amsterdammers en onze zorg- en welzijnsprofessionals betekenen – vandaag, morgen en in de nabije toekomst – en de doelstelling ‘Alle Amsterdammers gelijke kansen op goede gezondheid en 10 gezonde levensjaren extra in 2040’ bereiken.

Gezondheid is ongelijk verdeeld over de bevolking en de wijken in de stad. En als er niks gebeurt, dan worden die verschillen alleen maar groter. De huidige coronacrisis toont dit eens te meer. Mensen met leefstijl gerelateerde ziekten/aandoeningen (DM2, HV, obesitas, rokerslongen) hebben naar schatting een 250% hogere kans op een IC-opname bij infectie met covid-19. Het goede nieuws is dat veel van de huidige ziektelast te voorkomen is. Dat vereist wel dat we gezondheid en ziekte zien als het product van maatschappelijke omstandigheden en de inzet in aansluiting daarop richten. Dat wil zeggen leefstijlziekten voorkómen door een omgeving te creëren waarin mensen gezond kunnen leven. Intensiveren van het samenspel over de grenzen van medisch en sociaal domein heen. Steviger inzetten op ‘primaire, secundaire en tertiaire preventie,’ de beweging van de juiste zorg op de juiste plek en het streven om kleine vragen klein te houden door vroegtijdig te signaleren en ondersteuning laagdrempelig en dichtbij te organiseren.

Onder de noemer Amsterdam Vitaal & Gezond werken we onder andere aan passende ondersteuning en zorg voor de groeiende groep (kwetsbare) ouderen in de stad, het voorkomen van leefstijl gerelateerde ziekten zoals diabetes Type 2, een gezonde fysieke en sociale omgeving als ook een preventie-infrastructuur in de breedte van huisartsenzorg, sociale basis en buurtteams (vanuit de coalitie Chronisch zieken). Amsterdam Vitaal & Gezond is ook het voertuig om partijen zoals zorgverzekeraar Zilveren Kruis en SIGRA

te verbinden aan onze initiatieven en programma's zoals Kansrijke start, Thrive en de intersectorale aanpak personeelstekorten maatschappelijke sectoren. Bij de aanpak personeelstekorten gaat het om maatregelen inzoomend op personele mobiliteit, begeleiding op de werkvloer en op de randvoorwaarden als woonruimte, parkeren en mobiliteit. In 2020 zijn bestaande regelingen op het gebied van wonen en parkeren via het Servicecentrum ontsloten voor de (jeugd)zorgsector. Daarnaast is op 4 september 2020 het Transferpunt Zorg en Welzijn geopend. Het Transferpunt is een innovatief matchingsconcept op basis van skills; gericht op duurzame in- en doorstroom van professionals in de zorg gekoppeld aan mbo en hbo zorgopleidingen.

In 2021 richten we ons op de mogelijke ontwikkeling van aanvullende producten en regelingen, denk bijvoorbeeld aan deelmobiliteit (deelfietsen, en scooters voor publieke professionals). Als ook het verbinden van organisaties vanuit zorg en welzijn aan het Transferpunt door leer/werkplekken aan te bieden en begeleiding op de werkvloer te verzorgen.

Publieke mentale gezondheid - Thrive

Wij willen iedereen de kans geven om gezond te leven of op te groeien. Een goede psychische gezondheid is hiervoor een voorwaarde. In 2021 gaan we door om samen te werken aan het voorkomen van psychische klachten en verbeteren van de psychische gezondheid van alle Amsterdammers. De nadruk ligt daarbij in eerste instantie op jongeren tussen de 16 en 24 jaar, migrantengroepen en werkgevers. Zo gaan we in 2021 verder met bijeenkomsten (on en offline), meetings en diverse online publiekscampagnes die bijdragen aan het normaliseren en bespreekbaar maken van mentale gezondheid en met Club Thrive (ons ambassadeursnetwerk). Maar ook bijeenkomsten organiseren die bijdragen aan de ondersteuning van werkgevers en zzp'ers bij het inrichten van een mentaal gezonde werkplek, een steunende omgeving bieden voor hun werknemers en acties die de mentale gezondheid van werknemers te versterken. En het stimuleren en ondersteunen bij het ontwikkelen van cultureel sensitief aanbod door bewoners van en/of organisaties actief in multiculturele wijken. Dit alles doen we samen met burgers, ervaringsdeskundigen en verschillende professionals vanuit kennis-, sociale- en zorginstellingen.

Gezonde en Kansrijke Start

In het Coalitieakkoord 2018-2022, 'Een nieuwe lente een nieuw geluid' is

aangegeven dat we in Amsterdam starten met “een preventieve aanpak voor een gezonde start voor pasgeboren Amsterdammers door jonge ouders de eerste 1000 dagen te ondersteunen”:

De Gezonde en Kansrijke start richt zich op het terugdringen van achterstanden (qua gezondheid, sociale omstandigheden) van (aanstaande) ouders en kinderen in een kwetsbare situatie voor, tijdens en na de zwangerschap tot het kind twee jaar is.

De komende jaren willen we het volgende bereiken:

- Meer aanstaande kwetsbare ouders starten goed voorbereid met hun zwangerschap.
- Minder ongeplande en onbedoelde zwangerschappen in kwetsbare gezinnen.
- Meer aanstaande ouders krijgen tijdig de juiste hulp op alle domeinen.
- Meer aanstaande ouders hebben een gezond gewicht en een gezonde leefstijl.
- Meer aanstaande kwetsbare ouders zijn beter voorbereid op de bevalling en de kraamtijd.
- Meer ouders zijn beter toegerust op het ouderschap en opvoeden.
- Minder kinderen ontwikkelen een ontwikkelingsachterstand.
- Meer ouders vinden (onderling) ondersteuning bij ouderschap in sociale netwerken.

Dit is een gemeenschappelijke opgave die veel partijen in de stad raakt: van wijk-/buurteams, publieke gezondheid, zorgverzekeraar, geboortepartners, huisartsen en geestelijke gezondheidszorg, tot maatschappelijke dienstverlening, werk en inkomen, kinderopvang en sociale netwerken.

Cliëntondersteuning

Elke Amsterdammer die een beroep wil doen op onafhankelijke cliëntondersteuning kan daarvoor terecht bij MEE Amstel en Zaan of Cliëntenbelang Amsterdam. Daklozen en verslaafden kunnen ook naar een van de partijen van de Straat-Alliantie. In 2018 stelde een onafhankelijk onderzoeksbureau vast dat we onafhankelijke cliëntondersteuning sociaaldomein-breed moeten inrichten en dat we onafhankelijkheid ten opzichte van toegangsprofessionals goed moeten regelen. De minister van VWS pleit ervoor dat de cliëntondersteuning dichtbij de toegang wordt georganiseerd om cliënten goed te bereiken. Daarom is onafhankelijke cliëntondersteuning onderdeel van de doorontwikkeling van de buurtteams en

versterken we de samenwerking en doorverwijzing van jeugdigen en/of hun ouders vanuit het OKT. De gezamenlijke uitvoerders van cliëntondersteuning hebben eind 2018 een tweejarige subsidie gekregen voor het versterken van cliëntondersteuning in de stad en voor het opzetten van een campagne- en voorlichtingsmateriaal. Het project om de cliëntondersteuning gezamenlijk te versterken is vertraagd door de Buurtteamontwikkeling en door de coronacrisis, de looptijd van het proces is daarom verlengd tot eind 2021. In oktober 2020 start een campagne om Amsterdammers te wijzen op het bestaan hiervan. Mede hierdoor is de verwachting dat de vraag naar onafhankelijke cliëntondersteuning zal groeien.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 8.1.1

De zelfredzaamheid van Amsterdammers wordt vergroot en de kansenongelijkheid tussen Amsterdammers wordt kleiner.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage Amsterdammers dat zich vrijwillig inzet voor de stad	(2017)	35%	PM	PM	PM
2.	Percentage eenzame Amsterdammers	(2017)	PM*	PM*	PM*	PM*

Activiteit 8.1.1.1

We bestrijden criminaliteit, radicalisering en ondermijning.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Meten van het bereik (er is overleg met OIS over monitor basisvoorzieningen, deze is er nu nog niet)	n.v.t.	5.6	PM*	PM*	PM*

* Samen met de grootste welzijnsinstellingen lopen overleggen om te komen tot een resultaatmonitor sociale basis. Hun aanbod en dienstverlening wordt daarmee inzichtelijk gemaakt, ook wat betreft het bereik en de kwaliteit.

Activiteit 8.1.1.2

We zorgen voor laagdrempelige activiteiten binnen de sociale basis in de buurt.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	PM; Het monitoren van nabijheid en bekendheid van het aanbod moet vorm krijgen in 2020	n.v.t.	PM*	4.2*	PM*	PM*

* Er zijn instrumenten ontwikkeld ter ondersteuning van de uitvoering van de sociale basis in de stadsdelen. De kwetsbaarheidsmonitor en de meting draagkracht worden gebruikt als basis bij de analyses om de opgaven per gebied te beschrijven. Ook is de resultaatmonitor sociale basis in ontwikkeling (zie 8.1.1.1).

Activiteit 8.1.1.3

We maken Amsterdam fysiek en sociaal toegankelijk.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal beter toegankelijk gemaakte projecten/voorzieningen	n.v.t.	18	30	30	PM

(Bedragen x € miljoen)

Doel 8.1.2

Alle Amsterdammers hebben gelijke kans op gezondheid ongeacht hun sociaal economische status of achtergrond.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage afwijking van gezond gewicht jeugd ten opzichte van het landelijk gemiddelde	85 (2013)	5%	5%	5%	5%

Activiteit 8.1.2.1

We werken aan de gezondheid van Amsterdammers middels preventieve en curatieve activiteiten.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage vaccinatiegraad (zuigelingen, DKTP basis immuun)	92% (2016)	>90%	>90%	>90%	>90%

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	70,0	41,3	41,8	41,6	41,6
Lasten	254,6	230,3	224,4	219,9	216,9
Saldo van baten en lasten	-184,6	-188,9	-182,6	-178,2	-175,3

Baten

De baten in dit programmaonderdeel bedragen € 41,3 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Opbrengsten van activiteiten op het gebied van infectieziekten van € 26,9 miljoen, namelijk tbc-bestrijding, geslachtsziektebestrijding, het Streeklaboratorium, onderzoek, hygiëne en preventie en algemene infectieziekten (waaronder reizigersvaccinatie). Daarnaast zijn er inkomsten uit activiteiten van de inspectie kinderopvang, zoals hygiëneadviezen en handhaving.
- Inkomsten van € 7,5 miljoen vanuit de regiogemeenten voor Jeugdgezondheidszorg. Dit betreft bijvoorbeeld activiteiten voor de regiogemeenten, het basistakenpakket (minimum aanbod van gezondheid bevorderende activiteiten), vroegtijdige onderkenning en projecten.

- Bijdragen van € 3,7 miljoen vanuit regiogemeenten en instellingen zoals universiteit, ziekenhuis, stichtingen/fondsen voor onderzoek en gezondheidsbevordering.
- Opbrengsten afkomstig van de politie en regiogemeenten voor de inzet van de forensische artsen. Dit wordt gerealiseerd met de verpleegkundige zorg, sociaal medische advisering en forensisch geneeskundige hulpverlening (arrestantenzorg) (€ 2,7 miljoen).
- Overige baten van € 0,5 miljoen zijn elk afzonderlijk kleiner dan € 1 miljoen en worden niet verder toegelicht.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 230,3 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Uitgaven van € 91,8 miljoen voor gebiedsgerichte activiteiten, ten behoeve van:
 - jeugd en jongerenwerk (naschoolse activiteiten, jongerencoaches, huiswerkbegeleiding, etc.);
 - huizen van de wijk;
 - actief burgerschap vrijwilligersinzet;
 - diversiteit/emancipatie;
 - bewonersinitiatieven;
 - Voedselbank.
- Uitgaven voor activiteiten rond Infectieziekten van € 33,0 miljoen. Dit betreft bijvoorbeeld de activiteiten voor:
 - tbc-bestrijding;
 - geslachtziektebestrijding;
 - het Streeklaboratorium;
 - onderzoek, hygiëne en preventie;
 - algemene infectieziekten (waaronder reizigersvaccinatie).
- Uitgaven van € 29,9 miljoen voor maatschappelijke dienstverlening zoals:
 - kortdurende ondersteuning bieden bij het aanvragen van zorg en ondersteuning;
 - cliëntondersteuning;
 - advies, informatie en vraagverheldering;
 - mantelzorgondersteuning;
 - vrijwilligersinzet.

- Uitgaven van € 31,1 miljoen voor Jeugdgezondheidszorg vanuit de Ouder- en Kindteams.
- Uitgaven voor onderzoek en gezondheidsbevordering van € 14,5 miljoen. Dit betreft bijvoorbeeld de activiteiten Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht, Sarphatiinstituut en overige activiteiten bij de afdelingen Jeugd en Volwassenen.
- Uitgaven voor maatschappelijke dienstverlening bedragen € 10,3 miljoen. Dit bedrag resteert na overheveling van budget aan de buurtteams (onderdeel van programmaonderdeel 8.2).
- Uitgaven van € 6,8 miljoen voor Sociaal Medische Indicatie kinderopvang.
- Uitgaven voor beleid rondom Stedelijk Jeugd en Jongerenwerk van € 3,6 miljoen, inclusief € 1,0 miljoen voor Positief Perspectief.
- Uitgaven voor Forensische Geneeskunde(lijkschouwing) en medische indicaties € 3,2 miljoen.
- Uitgaven voor het Ouder- en Kindteams Jeugdgezondheidszorg van € 3,2 miljoen.
- Uitgaven voor belangenbehartiging van € 2,9 miljoen.

Toelichting reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	1,1	0,4	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	1,1	0,4	0,0	0,0	0,0

Onttrekkingen aan reserves

De onttrekkingen in dit programmaonderdeel zijn in 2021 € 0,4 miljoen:

- De reserve Sarphati/Health valley wordt voor financiering van € 0,4 miljoen ingezet voor onderzoek op het gebied van gezondheidsbevordering. Dit is een meerjarig project dat in 2021 wordt afgesloten.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
1. Subsidieregeling Sociale Basis 2021	€ 87,3
2. Maatschappelijke dienstverlening	€ 3,7
3. Stichting MEE	€ 4,4

Toelichting

1. De middelen die we verlenen vanuit de subsidieregeling Sociale Basis 2021 zijn € 87,3 miljoen. € 1,15 miljoen voor stadsbrede subsidies verlenen we per 2021 onder een gezamenlijk stadsdeelflond. De rest verlenen de stadsdelen. De regeling is thema overstijgend, zo stimuleren we dat aanvragers een zo integraal mogelijke aanvraag doen. Tegelijkertijd zorgt de brede regeling voor een vereenvoudiging van het subsidielandschap. De 15 grootste partijen (Maatschappelijk dienstverleners, grote sport-, welzijns- en jongerenwerkorganisaties) krijgen ongeveer 70% van de middelen. De rest verdelen we over ongeveer 450 overige organisaties.
2. Maatschappelijke dienstverlening werkt op stadsdeelniveau en biedt laagdrempelige ondersteuning en advisering aan. Het aanbod richt zich op uiteenlopende maatschappelijke hulpvragen. In 2021 zal de maatschappelijke dienstverlening opgaan in de buurtteams.
3. Stichting MEE biedt cliëntondersteuning aan alle Amsterdammers met ondersteuningsvragen. Daarbij heeft MEE specifieke kennis van en ervaring met mensen met uiteenlopende beperkingen. Het onderdeel SamenDOEN van MEE gaat op in de buurtteams.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Door maatschappelijke ontwikkelingen rond het rijksvaccinatieprogramma bestaat de kans dat de vaccinatiegraad te laag wordt.	Uitbreiding dienstverlening van aanbod vaccinaties. Volgens het beleidsadvies van VWS actief benaderen van ouders van ongevaccineerde kinderen, een extra oproep aan 16-en 17-jarigen. Daarnaast werken we aan extra communicatie rond landelijke vaccinatiecampagnes. Ook doen we onderzoek naar de redenen achter een eventuele lage vaccinatiegraad.
Door krapte op de arbeidsmarkt is het moeilijk om gekwalificeerd medisch en verpleegkundig personeel te vinden en te houden.	Blijven investeren in werving en opleiding voor jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen. Vernieuwende wervingsacties uitzetten samen met het vacatureloket en andere partners. Mogelijkheden om secundaire arbeidsvoorwaarden aan te passen om medewerkers die buiten Amsterdam wonen aan te kunnen nemen. Daarnaast werken we aan een actieplan personeelstekort voor het hele Sociaal Domein.

Beleidskaders

- Nota Volksgezondheidszorg Amsterdam 2017-2020: Preventief verbinden: winst voor Amsterdam en Amsterdammers.
- Wet publieke gezondheid (Wpg).
- Wmo-Verordening (versie 2020), vastgesteld december 2019, geldig vanaf 1 januari 2020. De verordening beschrijft het proces, eisen, voorwaarden, definities rondom de verschillende Wmo voorzieningen.
- Verordening Zorg voor de jeugd Amsterdam, vastgesteld 20 december 2017, geldig vanaf 1 januari 2018.
- Stedelijk kader 2020-2023: Samen vooruit: Op weg naar een stevige sociale basis in Amsterdam en wijzigen van de Verordening op het lokaal bestuur in Amsterdam, vastgesteld in mei 2019.
- Verordening Zorg voor de jeugd Amsterdam, vastgesteld 20 december 2017, geldig vanaf 1 januari 2018.

3.8.2 Wijkteams

De wijkteams werken laagdrempelig en zijn voor preventie en (lichte) ondersteuning. Zij mogen doorverwijzen naar meer en intensievere hulp. Zij spelen een belangrijke rol in het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen wijken en helpen om meer kansengelijkheid in de stad te krijgen.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Samenwerking, dichtbij Amsterdammers

Op 1 april 2021 starten de Buurtteams Amsterdam en de Ouder- en Kindteams (OKT) als buurtgerichte, laagdrempelige organisaties waar Amsterdammers terecht kunnen met hun ondersteuningsvragen op meerdere leefgebieden en bestaanszekerheden. De teams bieden informatie, advies en vraagverheldering, stellen een ondersteuningsplan op en leiden toe naar ondersteuning in de sociale basis en naar gespecialiseerde ondersteuning. Ze bieden ook zelfondersteuning (op locatie of aan huis).

Binnen de teams is de multiproblematiek aanpak waarmee in de afgelopen jaren ervaring is opgedaan, geborgd. Waar nodig schakelen we op tijd de juiste specialistische hulp in. Daardoor verwachten we dat het beroep op zware zorg afneemt.

Het is een belangrijke opgave dat OKT, Buurtteams Amsterdam, Amsterdammers en organisaties in de sociale basis goed met elkaar samen werken. Dit is aan de ene kant nodig om de samenredzaamheid van Amsterdammers te benutten en te ondersteunen. Aan de andere kant ook om de deelname en ontwikkeling van hulpvragende Amsterdammers te vergroten.

Buurtteams Amsterdam

Met de buurtteams geven we invulling aan de gewenste transformatie van het sociaal domein waarmee we een kwalitatieve verbetering van het aanbod van zorg en ondersteuning bereiken en beter kunnen sturen op resultaten en financiën. In de huidige situatie is de Wmo-dienstverlening verspreid over een groot aantal aanbieders verspreid over de stad en zijn

Wmo en schuldhulpverlening los van elkaar georganiseerd. Dat is lastig toegankelijk voor Amsterdammers. Ook de samenhang in ondersteuning schiet soms tekort. In de nieuwe situatie subsidieert de gemeente één buurtteamorganisatie per stadsdeel met meerdere buurtteam-locaties in de wijken (ca. 50-60 locaties stadsbreed). Schuldhulp en sociaal raadsliedenwerk organiseren we op stadsdeelniveau.

Hiermee zetten wij in 2021 de verandering in gang naar:

- Eenvoud en nabijheid (toegankelijkheid, herkenbaarheid, bereikbaarheid).
- Werken vanuit de leefwereld van de Amsterdammer (integraliteit van dienstverlening en maatwerk/aansluiting op de doelen van de Amsterdammer).
- Preventie en kostenbewustzijn en de gewenste beweging van zwaardere naar lichtere ondersteuning (van aanvullende ondersteuning naar buurtteam naar sociale basis).
- Netwerkvorming en samenwerking met de sociale basis, met aanbieders aanvullende ondersteuning en met de bestaanszekerheidsdomeinen.

Het uiteindelijke doel is een toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief hoogwaardig stelsel van sociale zorg in Amsterdam.

De Buurtteams Amsterdam leveren individuele ondersteuning en zorg aan volwassen Amsterdammers:

1. Informatie en advies, onder andere over activiteiten in de buurt en over wonen, inkomen en werk.
2. Een breed vraagverhelderingsgesprek en maken van een integraal plan wanneer ondersteuning nodig is. De buurtteams voeren regie over het integrale plan voor zover de cliënt daar niet toe in staat is, waarbij ze zo nodig risicofactoren en specifieke risicogroepen signaleren.

3. Ondersteuning, zorg en activering op sociale levensdomeinen, zoals problemen rond werk en schulden in samenwerking met de sociale basis, veiligheid, werk, participatie, inkomen en wonen.
4. Toe leiden naar aanvullende dienstverlening Wmo: hulp bij het huishouden, dagbesteding, stedelijk aanbod individuele (voorheen ambulante) ondersteuning, logeeropvang, maatschappelijke opvang en beschermd wonen en ondersteuning en opvang van slachtoffers bij huiselijk geweld.
5. Het sociaal raadsliedenwerk en de (specialistische) integrale schuldhulp. Zij zijn ook beschikbaar voor de professionals van de Ouder- en Kindteams.

De buurtteams werken nauw samen met onze professionals rond wonen, inkomen en werk, die ook gebiedsgericht zijn georganiseerd. Zo kunnen de teams toe leiden naar aanvullende inkomensondersteuning en werk- en re-integratietrajecten. Ook kunnen de buurtteams informatie bieden over huisvesting en kunnen zij voor specialistische vragen de verbinding leggen met de juiste professionals.

De buurtteams zijn laagdrempelig en toegankelijk. Buurtteammedewerkers werken vanaf hun buurtteamlocatie, maar ze zijn ook te vinden op die plekken in de wijk waar bewoners te vinden zijn. Ze zoeken Amsterdammers op die hulp nodig hebben en staan in nauw contact met andere professionals in de wijk. Zo blijft de drempel naar het buurtteam laag, ook voor de kwetsbaardere buurtbewoners.

In programma 7, Werk, Inkomen en Participatie staat meer informatie over de integrale schuldhulpverlening en het sociaal raadsliedenwerk. In dat programma staan ook de indicatoren van deze diensten.

Ouder- en Kindteams (OKT's)

In Amsterdam spelen de Ouder- en Kindteam (OKT) een belangrijke rol in de hulp en ondersteuning van Amsterdamse gezinnen. Het OKT biedt ondersteuning bij opgroei- en opvoedingsproblemen, preventie, jeugdhulp en jeugdgezondheidszorg. Het OKT staat dichtbij de gezinnen en is aanwezig in alle 22 gebieden. Aan alle scholen voor primair en voortgezet onderwijs is een ouder- en kindadviseur, een jeugdverpleegkundige en jeugdarts verbonden.

Het OKT speelt als een van de verwijzers naar specialistische jeugdhulp vanaf 2021 een belangrijke rol in het nieuwe stelsel van (hoog)specialistische jeugdhulp.

Samen DOEN houdt per 1 januari 2021 op te bestaan. De medewerkers gaan over naar het OKT (70%) en de buurtteams (30%). De opdracht voor het OKT en de Buurtteams wordt daarom aangevuld met het ondersteunen van huishoudens/gezinnen met multiproblematiek (complexe problematiek op meerdere leefdomeinen).

In 2021 beginnen we met het meer gezinnen laten begeleiden door het OKT. De opdracht aan het OKT en naar verwachting vanaf 2022 ook de buurtteams wordt om 'vrijwillig intensieve hulp' uit te voeren, waar nodig ondersteund door toegevoegde specialistische veiligheidsexpert(s). In 2021 zal Veilig Thuis geleidelijk casussen aan OKT overdragen en niet meer naar de Gercertificeerde Instellingen (GI). OKT en GI bepalen gezamenlijk in welke casussen de GI hen ondersteunt.

De overgang van Samen Doen naar en de uitvoering van vrijwillig intensieve hulp door het OKT, betekent een verzwaring van de doelgroep voor het OKT; extra deskundigheid en ondersteuning vanuit de veiligheidspartijen wordt verzorgd. Het is een zorgvuldig proces waar we strak op monitoren.

Vanaf 2018 is de samenwerking tussen OKT en huisartsen geïntensiveerd, via de inzet van een vast contactpersoon vanuit het OKT bij de huisartsen. In 2021 wordt deze samenwerking verder geïntensiveerd en worden nog meer huisartsen aangesloten. De OKT teams bereiken met hun laagdrempelige aanpak een groot aantal ouders en hun kinderen.

In 2021 zetten we er nog sterker op in dat de OKT's het grootste bereik hebben bij de gezinnen en in de gebieden waar de problematiek en de opgaven het grootst is. De OKT's werken wijkgericht en sluiten zoveel mogelijk aan bij:

- De behoeften van de wijken en bij de bestaande voorzieningen van de sociale basis.
- Preventief aanbod zoals het Flexibel preventief aanbod jeugd (FPAJ).
- Andere organisaties (formeel en informeel) in de wijk.

Het OKT biedt zoveel mogelijk hulp en ondersteuning aan ouders en hun kinderen en schakelt indien dat nodig is op tijd de juiste specialistische jeugdhulp in. Daardoor moet het beroep op zware, specialistische zorg afnemen.

Het OKT sluit nauw aan bij de ontwikkeling in Amsterdam om buurtteams te vormen. Daarmee moeten de zorg en ondersteuning in de buurt beter in samenhang worden georganiseerd en gefinancierd. De buurtteams werken met huishoudens waar de volwassenen te maken hebben met sociale problemen. De Ouder- en Kindteams werken met gezinnen, waar opvoedings- en opgroeioproblemen zijn. Beide teams zullen nauw met elkaar gaan samenwerken om gezamenlijk de spil in de wijk voor de ondersteuning van Amsterdammers te zijn. De teams bieden passende en doelmatige informatie, advies en ondersteuning aan Amsterdammers. Zij kunnen zo nodig meer, intensievere en/of aanvullende hulp en ondersteuning erbij betrekken (verwijzen). Het OKT, de buurtteams en de organisaties in de sociale basis moeten goed met elkaar samenwerken. Dit is nodig om te normaliseren waar het kan, en de zelfredzaamheid van Amsterdammers te benutten en te vergroten.

Flexibel preventief aanbod jeugd (FPAJ)

De verbinding met de gebiedsplannen van de stadsdelen en met het aanbod vanuit het OKT, de sociale basis/jeugdwezijn, veiligheid en zorg is sinds 2019 actief opgepakt en zal voor 2021 een belangrijk speerpunt blijven gericht op het aansluiten bij de vraag/behoefte uit de gebieden.

Het nieuwe jeugdstelsel dat met de inkoop van specialistische jeugdhulp per 1-1-2021 start, maakt dat heroriëntatie op preventie nodig is. Alleen vanuit een integrale aanpak komen we tot een goed preventief aanbod van waaruit kinderen en jongeren vroegtijdig ondersteund worden. Waardoor middels lichte ondersteuning zwaardere problematiek voorkomen wordt. We zoeken in deze heroriëntatie naar welke preventie de jeugd in Amsterdam de meeste kansen biedt, ernstige problemen voorkomt en de druk op de specialistische jeugdzorg doet afnemen.

Het Flexibel preventief aanbod jeugd is vrij toegankelijk. Meestal gaat de toeleiding via het OKT. Ook vanuit de sociale basis en de specialistische jeugdhulp worden jeugdigen/gezinnen gewezen op dit aanbod. Het is een

aanvulling op dat wat het OKT en de basisvoorzieningen bieden aan opvoeden en opgroei-ondersteuning. Dit preventieve aanbod is vooral gericht op jeugdigen en hun ouders in kwetsbare situaties met een verhoogd risico en/of op jeugdigen en ouders waarbij sprake is van beginnende problematiek. Het is preventieve hulp die soms dicht tegen specialistische jeugdhulp aan zit. Het Flexibel preventief aanbod is onderverdeeld in zes thema's:

- Psychosociaal functioneren (denk aan: gedragsproblemen, angst en depressie, identiteit).
- Ouderschap en gezin (bijv. echtscheiding, ouders met psychiatrische problematiek of LVB).
- Familiegroepsplan (gericht op versterken en inzet van eigen netwerk bij problemen).
- Passende kinderdagopvang (vroegsignalering van en hulp bij gedrag- of ontwikkelingsproblemen bij 't jonge kind).
- Seksuele weerbaarheid (voor het PO/VO/VSO, zowel voorlichting als individuele hulp).
- Risicjongeren (uitval school of werk, grensoverschrijdend gedrag, conflicten thuis, overlast enzovoort).

Let op: met de thema's risicjongeren en seksuele weerbaarheid werken we binnen het kader van het beleidsprogramma Positief Perspectief.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 8.2.1

Amsterdammers hebben tijdig en adequaat toegang tot hulp en ondersteuning.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal Amsterdammers met een ondersteuningsplan bij een buurtteam	2021	n.v.t.	n.v.t.	0-meting	ntb
2.	Cliëntervaringsgegevens ten aanzien van vindbaarheid buurtteams*	2021	n.v.t.	n.v.t.	0-meting	ntb

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
3.	Clïëntveringsgegevens ten aanzien van snelheid waarmee men geholpen werd bij het buurtteam*	2021	n.v.t.	n.v.t.	0-meting	ntb

* Het cliëntveringsonderzoek bevindt zich nog in de ontwikkelingsfase. Afhankelijk van de definitieve invulling van het cliëntveringsonderzoek worden de definitieve indicatoren opgenomen.

Activiteit 8.2.1.1

We organiseren Ouder en Kindteams in alle gebieden en op alle scholen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage bereik van zuigelingen door de jeugdgezondheidszorg	99,1% (2017)	99,1%	≥ 95%	≥ 95%	≥ 95%
2.	Aantal jeugdigen (en hun ouders) met jeugdhulp en Opvoed- en opgroei-ondersteuning door Ouder- en Kindteams	15.904 (2016)	14.700	≥16.000	≥16.000	≥16.000

Activiteit 8.2.1.2

We bieden in aanvulling op het aanbod van de Ouder en Kindteams flexibel preventief jeugd aanbod.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal jeugdigen en ouders die bereikt zijn met FPAJ	27.195 (2018)	28.330	27.875	28.572	28.572

Activiteit 8.2.1.4

De buurtteams Amsterdam bieden laagdrempelige en integrale ondersteuning.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal Amsterdammers dat voor het eerst een ondersteuningsplan heeft bij een buurtteam (instroom)	2021	n.v.t.	n.v.t.	0-meting	n.t.b.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2.	Aantal Amsterdammers waarvoor het ondersteuningsplan bij het buurtteams wordt afgesloten of de ondersteuning uitsluitend nog uit regievoering bestaat (uitstroom)	2021	n.v.t.	n.v.t.	0-meting	n.t.b.

Activiteit 8.2.1.5

We organiseren de toegang tot WMOvoorzieningen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal en % toeleidingen van Amsterdammers naar aanvullende Wmo ondersteuning door de buurtteams	2021	n.v.t.	n.v.t.	0-meting	n.t.b.
2.	Aantal en % Amsterdammers dat via zelf melding of andere verwijzers is toegeleid naar aanvullende Wmo ondersteuning	2021	n.v.t.	n.v.t.	0-meting	n.t.b.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Stichting Ouder- en Kindteams Amsterdam

De stichting houdt zich bezig met het opzetten, ontwikkelen en in stand houden van ouder- en kindteams. Die bestaan uit professionele zorgverleners die zich richten op nulde- en eerstelijnszorg. Hieronder vallen het signaleren van zorgbehoefte en het doorverwijzen naar tweedelijns zorgaanbieders vanuit onze (wettelijke) verantwoordelijkheid.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	61,1	86,0	103,1	106,5	106,5
Saldo van baten en lasten	-60,0	-86,0	-103,1	-106,5	-106,5

Baten

Er is geen sprake van baten in dit programmaonderdeel.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 86,0 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Uitgaven voor de organisatie en uitvoering van de Ouder en Kindteams (OKT) en Samen Doen, inclusief de ondersteuning voor het MBO OKT (€ 43,9 miljoen).
- Uitgaven voor de Buurteams (€ 27,8 miljoen).
- Uitgaven voor het flexibel preventieve aanbod jeugd (€ 14,3 miljoen).

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
1. Buurteams Amsterdam	€ 26,2

Buurteams Amsterdam

De subsidieregeling Buurteams Amsterdam publiceerden we op 1 juli 2020. Per stadsdeel biedt een samenwerking van organisaties de Buurteam-dienstverlening aan. De samenwerking bestaat uit een coalitie waarin in ieder geval een maatschappelijk dienstverlener en een zorgaanbieder zijn vertegenwoordigd. Uiterlijk 1 juli 2022 moet één definitieve organisatie zijn gevormd die de taken voor de resterende subsidieduur uitvoert. In de buurtteams zijn generalisten en specialisten werkzaam, die Amsterdammers

gericht kunnen ondersteunen, in verbinding met het aanbod in de Sociale Basis en waar nodig met inzet van aanvullende ondersteuning.

De subsidieregeling Buurteams Amsterdam kent een subsidieplafond voor de Wmo-taken van € 46 miljoen. In 2021 is dit bedrag nog lager vanwege de latere start. Dit bedrag is verdeeld over zeven organisaties, die per stadsdeel de buurtteams organiseren.

Het aandeel voor integrale schuldhulpverlening en sociaal raadsliedenwerk staat in programma 7, Werk, Inkomen en Participatie.

Risicobeheersing

Actuele risico's

De vorming van de buurtteams Amsterdam is onderdeel van de vernieuwing van het sociale stelsel in Amsterdam. De teams vormen de spil in het stelsel en zijn voor een groot deel bepalend voor het succes ervan. Tegelijk zijn het startende organisaties, die een nieuwe werkwijze moeten aannemen en ontwikkelen. Wanneer de partijen er niet in slagen dat gecombineerd tot een goed einde te brengen, kan dat effect hebben op de dienstverlening aan de Amsterdammers en de omvang van de lasten.

Maatregelen

Om dit risico te beheersen zijn in de subsidieregeling verschillende randvoorwaarden en eisen benoemd, wordt voortgang en doelrealisatie nauwgezet gemonitord en wordt het contractmanagement stevig ingevuld.

Beleidskaders

- Aanbestedingsleidraad Flexibel preventief aanbod jeugd, 2018.
- Koersbesluit om het kind, 2014.
- Hoofdlijnenbesluit inrichting Buurteams Amsterdam (september 2019).
- Uitvoeringsbesluit Buurteams Amsterdam (januari 2020).
- Subsidieregeling Buurteams Amsterdam (juni 2020).
- Verordening Zorg voor de jeugd Amsterdam, vastgesteld 20 december 2017, geldig vanaf 1 januari 2018.

3.8.3 Individuele voorzieningen

De maatschappelijke ondersteuning biedt meer intensieve hulp en begeleiding. Zo kunnen ook de kwetsbare Amsterdammers zo veel mogelijk in een normale omgeving, thuis of in hun buurt, mee doen.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Juiste zorg op de juiste plek

Het laten slagen van een verandering in het stelsel van zorg en jeugdzorg hangt samen met de inzet van preventieve activiteiten. Het voorkomen of verminderen van problemen in eerste aanleg zorgt ervoor dat er minder druk ontstaat op specialistische hulp. In 2021 gaan we onverminderd door met onze inzet op preventieve activiteiten. Hiervoor maken we gebruik van programma's (zoals Gezonde en Kansrijke start) die in het bijzonder gericht zijn op de eerste levensjaren en op het vroeg signaleren van problematiek. Het uitgangspunt is dat de (hoog)specialistische hulp beschikbaar is en blijft voor de Amsterdammers die dit het hardste nodig hebben en dat we problematiek zoveel als mogelijk in een eerder stadium willen oplossen.

De dak- en thuislozen die relatief zelfredzaam zijn en daarom niet voldoen aan de toegangscriteria voor de Maatschappelijke Opvang ondersteunen we bij het zelf in gang zetten van acties die hun situatie van dakloosheid moeten opheffen. Door deze preventieve inzet, voorkomen we dat de situatie verslechtert zodat zij uiteindelijk in de maatschappelijke opvang terecht komen. Met de komst van de buurtteams willen we op een laagdrempelige manier dak- en thuisloosheid voorkomen door vroegtijdig te signaleren als Amsterdammers in de problemen komen.

We zorgen voor een stabiele leefomgeving voor ongedocumenteerden met begeleiding en activering. Hierdoor kunnen zij beter een blijvende oplossing vinden. Namelijk legaal verblijf, terugkeer naar het land van herkomst of doormigratie.

Het preventief interventieteam (PIT)

We willen kinderen zich zo optimaal mogelijk laten ontwikkelen. Het preventief interventieteam (PIT) signaleert zo vroeg mogelijk kinderen met een

verhoogde kans om af te glijden. Dit zijn kinderen die probleemgedrag laten zien in de klas en waar de leerkracht geen antwoord op heeft. Of kinderen die opgroeien in een omgeving met een crimineel familielid. Na een scherpe analyse krijgen deze kinderen de begeleiding die zij nodig hebben om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Leraren, ouders, kinderen en hulpverleners krijgen de mogelijkheden om het kind zo gericht mogelijk te helpen. Dit biedt individuele kinderen een beter zicht op de toekomst. Het geeft leerkrachten meer mogelijkheden om goed les te geven. En het bespaart ons kosten die gepaard gaan met afglijden. In 2020 zal het PIT ongeveer 400 nieuwe kinderen signaleren en ongeveer 600 kinderen ondersteunen om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen.

Specialistische jeugdhulp

In vrijwel heel het land staat de financiering van deze hulp onder druk. Amsterdam heeft om die reden versneld de contractering van de hoog-specialistische jeugdhulp aanbesteed, zodat per 1 januari 2021 nieuwe contracten worden afgesloten. In deze contracten worden nieuwe afspraken over de doorontwikkeling van het jeugdstelsel, de transformatie van de zorg en de financiële beheersbaarheid gemaakt. Het aantal partners dat deze zorg uitvoert wordt teruggebracht naar tien zodat we in werkelijk en overzichtelijk partnerschap kunnen werken aan deze doorontwikkeling. De tien partners krijgen een vast bedrag (lumpsum) waarmee ze alle doorverwezen kinderen en jongeren helpen.

De pijlers van de doorontwikkeling van het jeugddeel van het sociaal domein ligt op:

1. Integrale hulp voor de meest kwetsbare kinderen: waarbij we keuzes maken voor wie het beperkte budget inzetten.
2. Normaliseren: opvoeden en opgroeien gaat gepaard met teleurstellingen en beperkingen en in te zetten steun moet zich richten

op het versterken van de opvoedkracht van ouders, sociaal netwerk en de sociale basis zodat ook jeugd met problemen en beperkingen mee kunnen doen aan het normale leven.

3. Integrale matched care: goede analyse van de onderliggende problemen zodat direct passende hulp wordt ingezet. Inzetten van hulp aan ouders bij GGZ problematiek, Lvb, wonen, werken en inkomen is essentieel om onderliggende oorzaken van jeugdproblematiek aan te pakken en de uitgaven te beperken. Jeugdhulp wordt vaak ter compensatie ingezet (bijvoorbeeld bij vechtscheidingen) terwijl de oorzaak op een heel ander terrein ligt.
4. Gebiedsgerichte organisatie: jeugdhulpprofessionals werken vanuit de wijken, gebieden en dragen bij aan de collectieve opgaven in de gebieden en kennen de organisaties van de sociale basis. Het OKT is de spil hierin.
5. Zo thuis mogelijk.
6. Lerend systeem in gezamenlijke verantwoordelijkheid: alle partners in het jeugddomein zijn samen verantwoordelijk voor de transformatie en het uitkomen met het beperkte budget. We leren van data en verhalen en verbeteren zo continue het stelsel en de zorg.

In 2021 kijken we scherp naar de grenzen van de Jeugdwet. Vanuit de constatering dat veel jongeren die eigenlijk onder de ZvW, Wlz of Wmo vallen vaak langere tijd binnen de Jeugdwet vallen. Daarom werken we aan doorstroom waar mogelijk. Met als doel de beperkte middelen zo doelmatig mogelijk in te zetten.

Vanaf 2021 kunnen 18-plussers met een psychische stoornis toegang krijgen tot de Wlz. Nu komt de zorg en ondersteuning voor hen nog vanuit de Wmo2015. Er is vaak beschermd wonen, maar jeugdigen blijven vaak langer in de verlengde jeugdhulp onder de Jeugdwet. Voor overheveling van jongeren met een psychische stoornis worden in 2021 afspraken gemaakt met het Rijk en zal er vanaf 2022 voor deze groep een overheveling mogelijk zijn naar de Wlz.

Jeugdbescherming en Jeugdreclassering

In Amsterdam daalde het percentage ondertoezichtstellingen (maatregel kinderscherming) de afgelopen jaren flink. En we verwachten dat het aantal gezinnen dat gedwongen hulp krijgt nog verder zal dalen. Gecertificeerde

Instellingen (GI) zoals de Jeugdbescherming kunnen steeds meer met de ouders en zonder een gedwongen maatregel de veiligheid van kinderen in gezinnen vergroten. De nadruk ligt op het bieden van preventieve jeugdbescherming (dus zonder maatregel). Ongeveer 60 procent van de gezinnen die zij begeleiden ontvangt deze vorm van ondersteuning. Doordat de GI's ook zelf consulten bieden aan lokale teams kunnen die teams meer gezinnen bijstaan.

Er is wel een ondergrens aan de afname ondertoezichtstellingen. Er zijn gezinnen waarin de ouders niet kunnen of willen zorgen voor een veilige opvoeding. Dan is voor de veiligheid van het kind een maatregel nodig die het mogelijk maakt de juiste hulp in te zetten.

Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen (MO/BW)

In 2021 wordt er een Masterplan Voorkomen en oplossen van dakloosheid opgesteld, waarbij we inzetten op integrale ondersteuning op de belangrijkste leefgebieden: gezondheid, huisvesting, inkomen, dagbesteding en netwerk. In het masterplan worden vier hoofdlijnen uitgewerkt voor zowel kwetsbare groepen als economisch daklozen:

- preventie
- het creëren van woonmogelijkheden
- het creëren van voldoende ondersteuningsaanbod
- goede borging bij uitstroom

Voor 2021 start de nieuwe contractperiode voor Maatschappelijke opvang. We richten ons de komende jaren op het bieden van perspectief aan kwetsbare mensen, waarbij het streven is dat zij zoveel mogelijk onderdeel van de maatschappij zijn. We willen een passend thuis aan kwetsbare mensen bieden waar ze – gegeven hun perspectief – optimaal tot participatie komen. Om dat te bereiken werken we vanuit de volgende uitgangspunten:

1. Voorkomen van instroom: door meer in te zetten op het versterken van vroeg signalering en vroeg interventie en daarmee de mogelijkheden tot zelfredzaamheid te vergroten in samenwerking met en door de Buurtteams Amsterdam.
2. Bevorderen van participatie en een passend thuis: door mensen zoveel mogelijk zelfstandig te huisvesten in de 'eigen' wijk.
3. Borgen en stimuleren uitstroom: door aansluiting te verbeteren van de Beschermd Verblijfsvoorziening met de wijk en de cliënt duurzaam in de wijk te laten wonen.

4. Bevorderen zelfredzaamheid: we stimuleren dat de eigen regie van de cliënt in zijn of haar traject wordt versterkt en bekrachtigd.

Wij bepalen de tarieven voor Maatschappelijke opvang. Wij stimuleren dat dak-en thuislozen en mensen die Beschermd Verblijf nodig hebben aan hun herstel en maatschappelijke deelname werken. En dat zij dit zoveel mogelijk vanuit een zelfstandige woning doen (Housing First).

Wij zien dat het aantal mensen dat op straat verblijft gelijk blijft. Het aantal mensen in noodopvang of dat bij een bekende logeert neemt wel toe. Dit zijn vooral economische daklozen zonder intensieve zorgvraag. Het kost hen moeite om weer stabiliteit rond huisvesting te vinden. Met de komst van het nieuwe stelsel, waarbij Buurtteams Amsterdam ook deze groep Amsterdammers moet kunnen ondersteunen, verwachten we meer Amsterdammers snel weer op de rit te krijgen en een vraag naar maatschappelijke opvang te voorkomen.

Per 1 januari 2021 wordt de Wlz opengesteld voor cliënten met psychiatrische problematiek, dit betekent dat een deel van de cliënten die nu in aanmerking komen voor de Wmo straks onder de Wlz zullen vallen. Dit heeft gevolgen voor het budget van maatschappelijke opvang voor 2021 en verder.

Wij gaan in 2020 door met het ontwikkelen van de winteropvang. Op 1 augustus wordt van start gegaan met de pilot 'doorontwikkeling winteropvang'. Aan een groep van 104 mensen zullen we kortdurende opvang bieden. De groep bestaat uit 50 kwetsbare Amsterdammers, 30 kwetsbare EU burgers en 24 ongedocumenteerden. Zo kunnen we een groep die vaak in de winteropvang verblijft een intensiever traject aanbieden waardoor we betere resultaten kunnen bereiken. Komende winter zal er daarom alleen de winterkouderegeling zijn. De pilot loopt tot 31 juli 2021 en zal tijdens het verloop worden geëvalueerd.

Noodopvang gezinnen

Amsterdam heeft als uitgangspunt "geen kind op straat" en "ouders en kinderen worden niet gescheiden opgevangen." Dit betekent dat we (Amsterdamse) dakloze gezinnen opvangen, zowel zelfredzame gezinnen als gezinnen met multi-problematiek die in aanmerking komen voor maatschappelijke opvang. De Noodopvang voor dakloze zelfredzame

gezinnen is bovenwettelijke opvang die we in Amsterdam bovenop de Wmo aanbieden aan gezinnen die niet in aanmerking komen voor de maatschappelijke opvang gezinnen.

De vraag naar noodopvang gezinnen is van rond de 100 plekken in 2017 gestegen naar boven de 250 in 2020. De vraag blijft bij ongewijzigd beleid naar verwachting stijgen met gemiddeld acht gezinnen per maand. Dat betekent een groei van zo'n 100 plekken op jaarbasis. Dit is financieel voor nu en de lange termijn een onhoudbare situatie die vraagt om een aanpassing van het beleid. Het wordt ook steeds moeilijker geschikte locaties te vinden. Daarnaast is de noodopvang geen goede omgeving voor kinderen om op te groeien en moet het zoveel mogelijk voorkomen worden dat zij in de noodopvang opgevangen worden.

We kiezen er daarom voor om het aantal plekken noodopvang te fixeren op 200 plekken. Om dit te bereiken zal de doelgroep zelfredzame gezinnen verder afgebakend worden. Op dit moment verblijven er veel zelfredzame gezinnen in de opvang die geen uitstroomperspectief in Amsterdam hebben. Daarom vangen we straks alleen nog legaal verblijvende zelfredzame gezinnen op die de afgelopen vier jaar in Amsterdam (stabiel) hebben gewoond. Hiermee sluiten we aan bij de nieuwe Huisvestingsverordening die per 1 januari 2021 van kracht wordt. Door hierbij aan te sluiten vergroten we het uitstroomperspectief van gezinnen in de noodopvang. Gezinnen met een MO-indicatie worden (indien nodig) altijd opgevangen in de noodopvang.

Met het fixeren van het aantal plekken noodopvang blijven we vasthouden aan het uitgangspunt "geen kind op straat" en blijven we de meest kwetsbare gezinnen opvangen. Ook met deze wijziging vangt Amsterdam relatief veel zelfredzame gezinnen op in vergelijking met bijvoorbeeld de G4.

Maatschappelijke Ondersteuning

We verwachten in 2021 een verdere groei van de vraag bij de maatschappelijke ondersteuning, waaronder hulp bij het huishouden, dagbesteding en woon-en vervoersvoorzieningen.

Het gebruik neemt toe door:

- Toenemende vergrijzing in Amsterdam.
- Toenemende aantal inwoners in Amsterdam.

- Toegang tot Wmo-voorziening is eenvoudig en verblijf langer door onder andere:
 - invoering van het landelijk abonnementstarief voor de eigen bijdrage;
 - hoge drempels bij de toegang tot de Wet langdurige zorg (Wlz), waardoor mensen langer thuis wonen en Wmo-voorzieningen moeten blijven gebruiken.

Door dit toenemende gebruik lopen de wachttijden op. Daarnaast nemen de wachttijden nog verder toe doordat er door budgetplafonds minder zorgaanbod wordt ingekocht.

Vanaf 2021 start een nieuwe Wmo-contractperiode voor de Aanvullende ondersteuning Wmo-diensten. De contracten gaan in op 1 april 2021. Tegelijk starten in de verschillende stadsdelen buurtteams zodat Amsterdammers met een breed scala aan vragen voor ondersteuning terecht kunnen bij een buurtteam. Het buurtteam kan mogelijkheden uit de sociale basis voor de Amsterdammer inzetten, zelf ondersteuning leveren en/of toegang verlenen tot aanvullende ondersteuning Wmo (maatwerkvoorzieningen). Voor de aanvullende Wmo-diensten werken we met vastgestelde tarieven. Oplopende loonkosten en de wettelijke verplichting voor ons om een reële prijs te bepalen, zorgen daarbij voor hogere tarieven dan voorheen.

Aanvullend openbaar vervoer

We blijven in 2021 zorgen voor aanvullend openbaar vervoer (AOV) voor Amsterdammers met een beperking en ouderen van 75+. Door de toenemende vergrijzing is het wel nodig om de regeling te beperken. Zo blijft het beschikbaar voor Amsterdammers die het echt nodig hebben. Dat doen we door het maximeren van het aantal kilometers in perceel A op 2.000 kilometer per jaar en dat levert € 1,3 miljoen op in 2021. Dit raakt 2 procent van het totaal aantal gebruikers in perceel A. Daarnaast gaan we gebruik van het reguliere openbaar vervoer verder stimuleren voor wie dat kan. Via de hardheidsclausule kunnen we meer aanvullend openbaar vervoer toekennen voor schrijnende gevallen.

Daarnaast verhogen we de eigen ritbijdrage waarbij klanten betalen naar draagkracht en raken we minima niet. Dat betekent dat we voor de groep tot 130% van het minimuminkomen de eigen ritbijdrage niet verhogen. Voor de groep van 130% van minimuminkomen tot € 50.000 verhogen

we de ritbijdrage met 10% (wordt € 0,28/km i.p.v. € 0,25/km). Voor de groep die € 50.000 of meer verdient verhogen we de ritbijdrage met 50% (wordt € 0,38/km i.p.v. € 0,25/km).

Ambulantisering GGZ en uitvoering Wet verplichte GGZ

In 2019 is het landelijke hoofdlijnenakkoord GGZ ondertekend. Wij ontvangen extra rijksmiddelen om de ambulante ondersteuning van Amsterdammers met psychiatrische problematiek te verbeteren en de aanpak Personen met Verward Gedrag voort te zetten. In 2020 is de Wet Verplichte GGZ van start gegaan. Het Rijk heeft voor de uitvoering van deze wet middelen aan ons ter beschikking gesteld. De GGD voert onze taken uit: hoorplicht bij crisismaatregel, uitvoering verkennend onderzoek bij meldingen in het kader van de wet Verplichte GGZ en inrichting van een 7 x 24 uur bereikbaar meld- en adviespunt.

Aansluiting met het veiligheidsdomein

We laten het veiligheidsdomein en het sociaal domein beter op elkaar aansluiten. Wanneer mensen meerdere problemen hebben, is onveiligheid in enige vorm ook vaak aan de orde. Bijvoorbeeld huiselijk geweld of overlast. Buurtteams en OKT's zullen meer ondersteund worden door veiligheidspartijen, zoals politie, wijkged-er, meldpunten zorg en woonoverlast en het Actiecentrum Veiligheid en Zorg. We maken afspraken over bijstand, consultatie, deskundigheidsbevordering en op- en afschaling. Op termijn moet deze werkwijze leiden tot eerder signaleren en ingrijpen en meer veiligheid.

Kwetsbare ouders met een traject in de jeugdzorg worden sneller toegeleid naar passende GGZ-zorg om de veiligheid en ontwikkelkansen van kinderen te verbeteren.

Huiselijk Geweld en Kindermishandeling/Vrouwenopvang

De druk is groot op Veilig Thuis en de maatschappelijke partners die zich met de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling bezig houden. We zien de instroom en doorlooptijden of wachttijden bij Veilig Thuis vanaf 2015 toenemen, maar ook bij de GI's, OKT's, de Raad voor de Kinderbescherming, en de jeugd- en volwassen GGZ. Tegelijk is het werven en behouden van medewerkers moeilijker geworden, en zijn de middelen schaars. In de afgelopen jaren is het gelukt om meer volwassenen, kinderen en gezinnen in

onveilige situaties in beeld te krijgen. Toch lukt het ons nog niet voldoende om het geweld vervolgens te stoppen en zorgen voor een blijvend veilige situatie in huis. Hier is de ambitie van de nieuwe Regioaanpak 2020 -2025 uit voortgekomen: alle inwoners van Amsterdam-Amstelland verdienen een veilig thuis zodat zij zich maximaal kunnen ontwikkelen en mee kunnen doen in de samenleving. Uitvoering van deze ambitie betekent, in vergelijking tot de voorgaande regioaanpak 2015 – 2019, twee wezenlijke veranderingen: (1) Een beweging naar voren, gericht op het voorkomen en eerder stoppen van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling en (2) het structureel stoppen van geweld in huis. We doen dat door A) te bouwen aan een meer geïntegreerde en afgestemde aanpak rondom slachtoffers, plegers en hun netwerk en B) door professionals in de zorg- en veiligheidsketen meer instrumenten te geven om te kunnen handelen bij acuut geweld (o.a. pilot Blijvend Veilig).

We werken nauw samen met mensen en organisaties die het vertrouwen van inwoners al hebben. Dat zijn in elk geval ervaringsdeskundigen en zelforganisaties, waarbij we cultuur- en gendersensitief te werk gaan en herkenbare, toegankelijke taal gebruiken. Daarnaast hebben we aandacht voor specifieke groepen. We monitoren de voortgang zowel op het niveau van de drie speerpunten als op ketenniveau. Ook benutten we zowel kwantitatieve indicatoren als kwalitatief onderzoek. Wij verwachten dat het aantal slachtoffers van huiselijk geweld dat crisisopvang vraagt en het beschermd wonen binnen vrouwenopvang in 2021 hoog blijft. De directe hulp thuis van de vrouwenopvang zet door. Het vinden van huisvesting na uitstroom uit de vrouwenopvang blijft in 2021 problematisch. Het levert een langer verblijf op in zowel de crisisopvang als in beschermd wonen. Ten slotte vinden steeds meer mensen weten de weg naar het Centrum Seksueel Geweld Amsterdam-Amstelland: de verwachting is dat deze groei zich zal doorzetten gezien de ontwikkelingen en initiatieven op zowel regionaal als landelijk niveau.

Dagbesteding

De vier resultaten van dagbesteding (inloop, meedoen, meewerken en arbeidsmatige dagbesteding) ontwikkelen we verder tot vier diensten met specifieke eigen doelen:

- Inloop dagbesteding als laagdrempelige toegang tot een beschutte omgeving en te organiseren in nauwe relatie met de voorzieningen in de sociale basis.

- Meedoen is gericht op ontplooiing en behoud van vaardigheden en het tegengaan van sociaal isolement en het hebben van een stabiele dagstructuur.
- Meewerken is een vorm van actief zijn met taken met een lage werkdruk en zelfstandigheid. Het draagt bij aan een zeker levensritme in een veilige omgeving.
- Meedoen werkt (voorheen arbeidsmatige activering richt zich op doorstroom naar betaald werk en de bij betaald werk gerelateerde vaardigheden. Dat gebeurt in een veilige beroepsmatige omgeving in groeps-of teamverband met taken en die economische waarde hebben.

Prostitutie

Sinds 2020 zijn er blijvend middelen beschikbaar voor een prostitutiebeleid. Met deze middelen bieden wij laagdrempelige specialistische hulp en ondersteuning voor sekswerkers. Sekswerkers kunnen zo terecht met hulpvragen over onder andere werkomstandigheden, schulden, gezondheid en carrièremogelijkheden.

Mensenhandel

Wij bieden specialistische zorg en opvang voor (vermoedelijk) slachtoffers van mensenhandel. Voor slachtoffers die aangifte (willen) doen van mensenhandel hebben we crisisbedden, opvang en ondersteuning ter plekke. Er is een zorgcoördinator om de zorginzet goed te begeleiden en een goede samenwerking met de politie te onderhouden.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 8.3.1

Het duurzaam borgen van de veiligheid van alle betrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Verhouding meldingen bij Veilig Thuis vanuit politie en overige professionals	n.v.t.				

Activiteit 8.3.1.1

We bieden opvang en zorg aan vrouwen, mannen en kinderen die betrokken zijn bij huiselijk geweld en kindermishandeling.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage melding kindermishandeling (BBV verplicht)	n.v.t.	0,9%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2.	Percentage melding huiselijk geweld (BBVverplicht)	n.v.t.	0,6%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
3.	Aantal mensen in opvang/ bezettingsgraad bij Blijf Groep	n.v.t.	96%	90%	90%	90%

Activiteit 8.3.1.2

We zorgen voor een goed functionerend Veilig Thuis.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage huishoudens dat direct na de veiligheidsbeoordeling en/ of dienst1 door Veilig Thuis overgedragen wordt naar het lokale veld (wijkteams jeugd en volwassenen)	n.v.t.				
2.	Het aandeel triagebesluiten welke binnen de wettelijke termijn van vijf werkdagen is afgerond vanaf binnenkomst van de melding	n.v.t.				
3.	Het aandeel triagebesluiten welke binnen de wettelijke termijn van vijf werkdagen is afgerond vanaf binnenkomst van de melding	n.v.t.				

Activiteit 8.3.1.3

We zorgen voor de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage jongeren met jeugdbescherming (BBV-verplicht)	1,0% (2017)	0,9%	0,8%	0,8%	0,8%
2.	Percentage jongeren met jeugdreclassering (BBVverplicht)	0,8% (2017)	0,6%	0,7%	0,6%	0,6%
3.	Percentage jongeren met een delict voor de rechter (BBV-verplicht)	4,35% (2012)	n.v.t	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.*

* De cijfers kwamen van het Rijk en worden niet meer verstrekt.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 8.3.2

Amsterdammers krijgen de juiste zorg op de juiste plek ongeacht hun leeftijd.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Wmo klantvervangingscijfers scores hoger dan de landelijke Wmo klantvervangingscijfers (CEO)	PM		PM	PM	PM
2.	Aantal jeugdigen dat langer wacht op specialistische jeugdhulp dan de norm	183 (2017)	230*	200	250	250 250 250
3.	Aantal jeugdigen in residentiële jeugdhulpvoorzieningen	1.005 (2017)	1.025	1.050	1.000	1.000 1.000 1.000
4.	Meer dak en thuislozen hebben een perspectief op herstel en leven niet meer op straat	105 (2018)	105	70	70	70 70 70
5.	De wachtlijsten voor MO/BW zijn afgenomen	8 maanden (2018)	>8 maanden	8 maanden	8 maanden	>8 maanden
6.	Meer mensen wonen individueel in plaats van intramuraal (24 uren voorzieningen)	40% (2015)	43%	50%	65%	65% 65% 65%
7.	Verhoudingsgetal individueel/24 uren verblijf	PM	Individueel 2.439/24 uren 1,746 oftewel 1:1,4	n.n.b	3.495 tov 1.805 oftewel 1:1,9	3.495 tov 1.805 oftewel 1:1,9

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
8.	Aantal ongedocumenteerden waarvoor een duurzame oplossing is gevonden	46 (2018)	40	40	80	80 80 80

* Dit gaat over het aantal jeugdigen dat langer wacht dan 10 weken op specialistisch jeugdhulp. Aantallen over 2019 zijn niet goed te vergelijken met die van 2018 en eerder, omdat vanaf 2019 de meetmethode is aangepast in het kader van administratieve lastenverlichting voor zorgaanbieders. We vragen niet meer direct bij aanbieders na, maar halen deze gegevens zelf uit het landelijk berichtenverkeer. Wel schatten we in dat de wachttijden daadwerkelijk zijn gestegen als gevolg van het instellen van richtbudgetten in het voorjaar van 2019. Deze hebben we ingevoerd als één van de beheersmaatregelen tegen de kostenstijging.

Activiteit 8.3.2.1

We verstrekken via wijkzorg Wmvoorzieningen, zoals HbH, woon en vervoersvoorzieningen, ambulante ondersteuning en dagbesteding.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal mensen met een maatwerkvoorziening per 10.000 inwoners (BBV verplicht)	n.v.t.	6,1	n.v.t.	n.v.t.	Geen streefwaarden
2.	Aantal verstrekte Wmo voorzieningen	53.400 (2018)	51.591	52.000	52.000	52.000 52.000 52.000
3.	Aantal PGB's voor Wmo voorzieningen via SVB	4.444 (2016)	3.626	3.600	3.600	3.600 3.600 3.600
4.	Aantal cliënten met een PGB via gemeente	201 (2017)	160	160	160	160 160 160

Activiteit 8.3.2.2

We zorgen voor specialistische jeugdhulp met een dekkend en divers aanbod.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage jongeren met jeugdhulp (BBV verplicht)	12,6% (2017)	12,9%	10%	11%	11% 11% 11%
2.	Aantal jeugdigen met individuele voorziening specialistische jeugdhulp (BBV verplicht)		12.794	11.500	11.500	11.000 11.000 11.000

Activiteit 8.3.2.3

We bieden opvang voor dak- en thuislozen via Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang en werken aan herstel naar duurzaam individueel wonen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal nieuwe cliënten dat in aanmerking komt voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in 20% gedaald in 2020 ten opzicht van 2015	874 (2015)	1.101	850	850	850 850 850
2.	Van de nieuwe instroom Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen woont 60% zelfstandig in 2020	40% (2015)		50%	50%	50% 50% 50%
3.	Aantal heraanmeldingen van mensen woonachtig in de regio Amsterdam daalt met 50% in 2020 ten opzichte van 2012	228 (2015)		150	120	120 120 120

De prognoses en de definitie van de indicatoren met betrekking tot maatschappelijke opvang zullen bij het hernieuwde beleidskader, dat in het najaar aan de gemeenteraad wordt voorgelegd, worden geherijkt en bij de voorjaarsnota 2021 worden aangepast.

Activiteit 8.3.2.4

We bieden begeleiding en 24uursopvang voor ongedocumenteerden, zodat zij kunnen werken aan perspectief.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal plekken 24uursopvang ongedocumenteerden	472 (2019)	472	500	500	500 500 500

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	23,1	27,6	28,2	28,5	28,7
Lasten	782,7	705,9	640,8	602,7	594,3
Saldo van baten en lasten	-759,6	-678,4	-612,6	-574,2	-565,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 27,6 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Inkomsten van € 13,8 miljoen uit de eigen bijdrage van cliënten die de volgende voorzieningen gebruiken:
 - Hulp bij huishouden;
 - Begeleid thuis;
 - Beschermd verblijf;
 - Woon en vervoersvoorzieningen;
 - Aanvullend openbaar vervoer.
- Bijdragen van zorgverzekeraars voor Jeugdgezondheidszorg van € 5,0 miljoen.
- Een rijksbijdrage voor het heroïneprogramma van € 2,1 miljoen.
- Bijdrage van de Gemeenschappelijke regeling Amsterdam-Amstelland voor het uitvoeren van de taken voor Veilig Thuis van € 3,9 miljoen.
- Een bijdrage van € 2,0 miljoen van regiogemeenten voor uitgaven Specialistische Jeugdhulp in het Speciaal Onderwijs (SJSO).
- Inkomsten vanuit de regiogemeenten van € 0,6 miljoen voor regionale ondersteuning bij de uitvoering van de bovengemeentelijke specialistische jeugdhulp.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 705,9 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Uitgaven voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen van € 201,5 miljoen. Dit omvat onder andere de volgende producten:
 - Uitgaven voor begeleiding en zorg voor dak en thuislozen. De middelen worden ingezet voor Inkoop van Begeleid thuis en Beschermd verblijf voor € 129 miljoen. Het gaat bijvoorbeeld om

- 24uursopvang, groepswonen en individueel begeleid wonen.
- Persoonsgebonden budget (€ 6,0 miljoen).
- Subsidies volgens de subsidieverordening maatschappelijke opvang van kwetsbare personen (€ 35,2 miljoen).
- Hulp en opvang van dakloze gezinnen, nacht- en passantenopvang, winteropvang, veelplegers en overige (€ 34,4 miljoen).
- Uitgaven voor specialistische jeugdhulp van € 185,9 miljoen. Dit omvat de volgende producten:
 - € 161,8 miljoen voor Zorg in Natura (inclusief € 3,7 miljoen Voogdij 18+),
 - € 14,2 miljoen voor Specialistische Jeugdhulp voor het Speciaal Onderwijs (SJSO),
 - € 5,8 miljoen voor Persoonsgebonden Budget Jeugdzorg (PGB),
 - € 2,2 miljoen voor Individuele Betaalopdrachten (IBO's) en
 - € 1,9 miljoen voor Landelijke Inkoop Trajecten (LTA).
- Uitgaven voor ambulante ondersteuning, dagbesteding, logeeropvang en wijkzorg van € 85,1 miljoen.
- Uitgaven voor hulp bij huishouden van € 52,9 miljoen.
- Apparaatslasten van € 23,5 miljoen.
- Uitgaven voor de uitvoering gezinsmanagement door gecertificeerde instellingen van € 31,3 miljoen.
- Uitgaven voor aanvullend openbaar vervoer van € 31,9 miljoen.
- Uitgaven voor Veilig thuis (€ 15,5 miljoen).
- Uitgaven voor hulpmiddelen en vervoersvoorzieningen van € 15,4 miljoen.
- Uitgaven voor vreemdelingenbeleid van € 13,4 miljoen.
- Uitgaven voor huiselijk geweld en kindermishandeling van € 11,6 miljoen.
- Uitgaven voor maatschappelijke opvang jongvolwassenen van € 8,7 miljoen.
- Uitgaven voor diverse taken met betrekking tot maatschappelijke en geestelijke gezondheidszorg van € 7,6 miljoen, waaronder de geïntegreerde voorzieningen, zorg en overlast en centrum seksueel geweld.
- Uitgaven voor woonvoorzieningen van € 10,7 miljoen.
- Uitgaven voor indicatiestellingen Wmo van € 3,6 miljoen.
- Uitgaven voor Preventie Interventieteam (PIT) van € 2,7 miljoen.
- Uitgaven voor het Regionaal ondersteuningsteam Jeugd van € 1,4 miljoen.

- Uitgaven voor Vraagsturing Maatwerk van € 1,2 miljoen.
- Uitgaven voor slachtoffers mensenhandel van € 0,8 miljoen.
- Uitgaven om de sociale en fysieke toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen te verbeteren van € 0,8 miljoen.
- Uitgaven voor het prostitutiebeleid van € 0,4 miljoen.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
1. Maatschappelijke opvang/kwetsbare burgers	€ 31,2
2. Subsidieregeling ongedocumenteerden	€ 10,5
3. Noodopvang gezinnen	€ 12,9

Toelichting

1. De subsidieverordening maatschappelijke opvang gaat over de zorg aan en de opvang van mensen die onder de openbare geestelijke gezondheidszorg vallen. Of die door economische oorzaken dakloos zijn geworden. De ondersteuning en opvang bestaan uit ambulante verslavingszorg, zorgtoeleiding, preventie, inloop en woonvoorzieningen zoals nachtopvang en passantenpensions. Binnen de nachtopvang bieden we een slaapplek, verblijf overdag en een warme maaltijd aan kwetsbare daklozen. Het doel is een begeleidingstraject naar een passende vervolgplek met hen te starten.
2. Het beleid voor ongedocumenteerden richt zich er op dat aan 500 ongedocumenteerden 24-uursopvang en intensieve begeleiding te bieden om duurzame oplossingen (verblijfsvergunning of terugkeer naar land van herkomst) te bereiken.
3. De noodopvang gezinnen is bedoeld voor zelfredzame dakloze Amsterdamse gezinnen. Daarnaast worden dakloze gezinnen met een MO beschikking die wachten op een MO-traject in de noodopvang opgevangen. In de noodopvang krijgen de zelfredzame gezinnen begeleiding die voornamelijk is gericht op uitstroom naar duurzame huisvesting. Bij de gezinnen met een MO beschikking wordt een start gemaakt met de begeleiding op alle levensgebieden.

Risicobeheersing

Actuele risico's

Statushouders met GGZ-problematiek worden niet of te laat passend behandeld.

De vraag naar Wmo-voorzieningen neemt aanzienlijk toe.

Door de budgetplafonds kunnen de wachttijden verder gaan oplopen.

Toenemende wachttijden hebben elders in de stad effect.

Maatregelen

Bij het rijk, zorgverzekeraars en GGZ-partners met klem benadrukken dat als vluchtelingen geen passende GGZ-behandeling ontvangen het risico op maatschappelijke ongewenst gedrag toeneemt. En volgens de aangenomen motie van raadslid Simons met het COA afspraken maken dat als statushouders aan Amsterdam worden toegewezen, direct de mogelijkheid te geven om zich aan te melden bij de GGZ en SGGZ ter behandeling van trauma's, depressies en angsten.

Aanbieders krijgen een budgetplafond opgelegd waar zij niet boven uit mogen komen met hun declaraties in 2021. Naast AIO, Dagbesteding, Begeleid thuis en Beschermd verblijf zijn er plafonds ingesteld voor Hbh, LO en OGGZ. 80 procent van de cliënten ambulante ondersteuning gaan over naar de Buurteams waarbij een betere aansluiting op de voorliggende voorziening gebruik moet terugdringen. En Buurteams krijgen een rol in de toegang tot Aanvullende Individuele Ondersteuning en Dagbesteding.

Aanbieders/buurteams houden cliënten in beeld en maken gebruik van elkaars capaciteit. Aanbieders/buurteams krijgen door functiebekostiging en met periodebekostiging meer ruimte om wisselingen in vraag op te vangen en middelen doelmatig in te zetten.

Wachttijden kunnen leiden tot overbelasting van mantelzorgers of achteruitgang van het welzijn van individuele Amsterdammers en in extreme gevallen tot overlast. Inzicht in de wachtlijsten zodat we kunnen prioriteren en normeren kan deze neveneffecten beperken.

Actuele risico's	Maatregelen
De Jeugdwet geeft gemeenten een breed gedefinieerde zorgplicht, met een open einde karakter. Doordat de gemeente zorg moet financieren kunnen er nog steeds tekorten ontstaan. Hierdoor kunnen wachtlijsten ontstaan.	Er wordt gekozen voor een taakgerichte bekostiging met budgetplafonds om overbesteding tegen te gaan. De gemeente selecteert aanbieders die verantwoordelijkheid nemen in de schaarste. De gemeente kiest voor een gezamenlijke verantwoordelijkheid mede door inzet van triage aan de voorkant en een integraal plan. Contractmanagement wordt geïntensiveerd en kostenontwikkelingen en maatschappelijke beïnvloedende factoren worden opgenomen in de prestatiedialoog zodat tijdig kan worden gestuurd. Geheel wegnemen van dit risico kan echter niet door het karakter van de open einde regeling van de Jeugdwet.
Zorgcontinuïteit van jeugdigen komt in het gedrang door overdracht van latende naar nieuwe aanbieders en capaciteitsproblemen bij nieuwe aanbieders.	De overdracht van jeugdigen wordt goed georganiseerd. Er wordt een jaar de tijd genomen om een 'warme overgang' te faciliteren. Hiervoor worden afspraken gemaakt met zowel de latende als de nieuwe aanbieder. De kosten bij de latende partij worden gedekt uit het totale beschikbare budget. Bij het bepalen van dit budget voor 2021 en 2022 wordt rekening gehouden met de extra kosten in deze transitiejaren. Er wordt een groep aanbieders geselecteerd die gezamenlijk het hele zorgaanbod kunnen leveren/organiseren.
Te weinig verschuiving van zware vormen van jeugdhulp naar lichtere vormen van hulp en preventie.	1. Overleg met/afspraken met het OKT voor doorverwijzing naar goedkopere en eenvoudiger vormen van hulp 2 Overleg met/afspraken met aanbieders over percentages B-segment en C -segment 3 Overleg met aanbieders over langdurige zorg naar WLZ 4 Instellen normbudget waarin B - en C- segment in één pakket zitten.

Beleidskaders

- Wmo-Verordening 2015 (versie 2020, vastgesteld december 2019, geldig vanaf 1 januari 2020).
- Uitgangspunten voor de inkoop Ambulante ondersteuning, dagbesteding, Hulp bij het huishouden en kortdurend verblijf 2017-2020 (maart 2016).
- Hoofdlijnenbesluit inkoop aanvullende ondersteuning Wet maatschappelijke ondersteuning: Ambulante ondersteuning, Dagbesteding, Hulp bij het huishouden, Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen en Logeeropvang 2021 tot 2027 (november 2019).
- Koersbesluit Maatschappelijke opvang en beschermd wonen (oktober 2016).
- Koersbesluit Thuis in de wijk 2016-2020.
- Uitgangspunten voor de inkoop Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen 2017-2020 (maart 2016).
- Uitgangspunten voor de inkoop Vrouwenopvang 2017-2020 (maart 2016).
- Regioaanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling 2020-2025 Amsterdam-Amstelland 'Veiligheid voor Elkaar,' definitief concept juni 2020).
- Jeugdwet, 2014.
- Verordening Zorg voor de Jeugd Amsterdam, 2018.
- Inkoopstrategie (Hoog)specialistische Jeugdhulp Gemeenten Amsterdam, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn, 2020.

3.8.4 Diversiteit

We faciliteren emancipatoire krachten van organisaties en Amsterdammers, brengen actief in kaart waar en hoe stigmatisering en uitsluiting plaatsvindt en we stellen hier normstellende activiteiten tegenover waarmee wordt uitgedragen dat Amsterdam een stad wil zijn waar iedereen zichzelf kan zijn en volwaardig mee kan doen. Waar ruimte is voor een zo goed mogelijke ontplooiing in vrijheid, gelijkwaardigheid en met respect voor elkaars verschillen. We bekijken waar en waardoor emancipatie stukt, en hoe een extra zetje of maatregel de gelijkwaardigheid kan versnellen. Daarbij hebben we extra aandacht voor de meest kwetsbaren, zoals transpersonen en biculturele LHBTIQ+ personen. We stimuleren uitwisseling, dialoog en verbondenheid tussen Amsterdammers, en bevorderen het gesprek en de kennis over het gedeelde, meerstemmige verleden van de stad. Dit alles doen we via vier thema's: verbonden stad, antidiscriminatie, gedeelde geschiedenis en emancipatie.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

De massale Black Lives Matter demonstraties laten duidelijk zien hoezeer het probleem van anti-zwart racisme en discriminatie leeft. De vele mensen die zich uitspreken tegen antizwart racisme en ook de aandacht vanuit de gemeenteraad voor discriminatie en racisme, geven aanleiding om als gemeente de eigen acties tegen discriminatie verder te intensiveren en aan te scherpen.

De situatie rond het coronavirus heeft de situatie voor een verbonden stad veranderd. Aan de ene kant ontstonden nieuwe initiatieven en samenwerkingen, aan de andere kant namen eenzaamheid en isolement toe, juist onder kwetsbare groepen zoals transgenders en oudere migranten met een taalachterstand. Daarom kijken we kritisch naar ons beleid voor een verbonden stad.

We werken in 2021 extra aan het tegengaan van (arbeidsmarkt)discriminatie. En we zetten nieuwe stappen in de totstandkoming van een nationale museale voorziening slavernijverleden. Daarnaast blijven we inzetten op een Verbonden Stad door gesprekken en ontmoeting mogelijke te maken en Amsterdammers kennis te laten maken met elkaars geschiedenis en verhalen. Ook voltooiën we de herijking van het instrumentarium van diversiteit: kleine activiteiten ondersteunen we voortaan via stadsdelen en er komt een nieuwe meerjarige subsidieregeling voor partijen die samen aan een doelstelling

werken via een 'strategische alliantie'.

Doelen en activiteiten: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Het programma diversiteit en inclusie omvat (net als in 2020) vier programmalijnen:

1. Antidiscriminatie
2. Verbonden Stad
3. Gedeelde Geschiedenis
4. Emancipatie

De belangrijkste ontwikkelingen op deze programmalijnen zijn de volgende:

Antidiscriminatie

Ook door Black Lives Matter hebben we in 2020 al veel in gang gezet (de lancering van de anti-discriminatiecampagne, de uitvoering van stadsgesprekken en de actie-onderzoeken naar anti-zwart racisme, antisemitisme, anti moslimdiscriminatie en anti-LHBTIQ+ discriminatie). De ingezette maatregelen zetten we in 2021 versterkt voort. Concreet betekent dit:

- Voortzetten van de campagne antidiscriminatie met in ieder geval twee deelcampagnes: arbeidsmarkt en geweld tegen LHBTIQ+.
- Voortzetten van de subsidiërelatie met het MDRA met extra aandacht

voor een aanpak waarbij we de doelgroep zo goed mogelijk vinden en bereiken.

- Inzetten van een tool stadsgesprekken voor het maatschappelijk middenveld, inclusief de opvolging van een stadsgesprek: wat kan het maatschappelijk middenveld doen om discriminatie in de eigen organisatie tegen te gaan?
- Opvolging van de actieonderzoeken discriminatie.

Verbonden Stad

Verbonden stad 2.0 (vanwege corona)

Met twee 'stadsdetectives' en rondetafelgesprekken met Amsterdammers hebben we de gevolgen van corona voor Amsterdam als verbonden stad in kaart gebracht. Op basis hiervan stellen we een actieplan op waarmee we in 2020 en 2021 met onze activiteiten en interventies kunnen aansluiten bij en inspelen op de veranderde behoeftes en kansen vanwege corona.

Ambassadeurs van Amsterdam

We willen in 2021 een grote groep jongeren een leiderschapsprogramma aanbieden. Dit gecombineerd met een praktijkopdracht in de buurt, gericht op dialoog en verbinding. Deze Ambassadeurs van Amsterdam leveren een bijdrage aan een verbonden stad.

Gedeelde Geschiedenis

Onderzoek en publieksmomenten eventuele excuses slavernijverleden
In september 2020 is het onderzoek naar de rol van het Amsterdamse stadsbestuur in het slavernijverleden opgeleverd. Dit onderzoek, waarvan ook een voor een breder publiek toegankelijke publieksversie wordt gemaakt, biedt de inhoudelijke kaders voor een serie publieksmomenten. Door middel van representatief onderzoek, thematafels, ambtswoninggesprekken met loting en gesprekken met partijen die zich betrokken voelen bij dit onderwerp wordt gepeild hoe dit onderwerp leeft in de stad. Op basis van de inhoudelijke uitkomsten van het onderzoek en van de publieksmomenten neemt het college het besluit om op 1 juli 2021 tijdens de Keti Koti Herdenking al dan niet excuses aan te bieden voor de rol van het Amsterdamse stadsbestuur in het slavernijverleden.

Nationale museale voorziening slavernijverleden

Samen met het Ministerie van OCW en diverse partners wordt gewerkt aan de totstandkoming van een nationale museale voorziening over het transatlantisch slavernijverleden. Dit is een meerjarig, gefaseerd traject. Momenteel bevindt het traject zich in de verkenningsfase: de drie winnaars van een in 2018 door de gemeente uitgeschreven call werkten hun ideeën uit tot een gezamenlijk plan van aanpak voor de verkenning van een nationale museale voorziening slavernijverleden. Bij de uitvoering van de verkenning krijgen ze hulp van experts uit de museale wereld. De verkenningsfase is gestart in mei 2020 en loopt door tot het voorjaar van 2021.

Emancipatie

Totstandkoming regenbooghuis en vrouwenrechtswinkel

Voor alle Amsterdammers geldt dat zij zichzelf moeten kunnen zijn in Amsterdam. Sommige personen kunnen daar een extra zetje voor gebruiken, bijvoorbeeld biculturele LHBTIQ+ personen, transpersonen en kwetsbare vrouwen. Voor hen openen we in 2021 een regenbooghuis en een vrouwenrechtswinkel. Het doel van het regenbooghuis is om een veilige plek te maken waar LHBTQI+’ers elkaar en anderen ontmoeten, informatie te krijgen is en zichzelf kunnen zijn. Het doel van de vrouwenrechtswinkel is om toegankelijke rechtsinformatie voor (kwetsbare) vrouwen te organiseren en Amsterdamse vrouwen actief te tonen dat we er voor hen zijn en hen ondersteunen.

Algemeen: herijking subsidies diversiteit

Zoals eerder aangekondigd wordt het uitvoeringsinstrumentarium verder aangepast aan het nieuwe beleid. Daarbij is de leidraad dat wat lokaal kan, ook lokaal gebeurt. Dit betekent dat we kleinere subsidies voor lokale activiteiten voortaan mogelijk maken in stadsdelen via de subsidieregeling sociale basis. Grotere, en normstellende activiteiten blijven we vanuit de centrale stad aansturen en ondersteunen. Hierbij maken we gebruik van eenmalige subsidies, van inkoop maar ook van nieuwe meerjarige subsidies voor zogenaamde 'strategische allianties'. Deze strategische allianties krijgen meerjarige subsidies, die zorgen voor meer ruimte voor de organisaties om zich (gezamenlijk) duurzaam te ontwikkelen.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 8.4.1

Amsterdam is een inclusieve verbonden stad.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1	Percentage Amsterdammers dat zich de afgelopen twaalf maanden gediscrimineerd heeft gevoeld (VM)	12%				N.v.t.*

Bron: OIS, Veiligheidsmonitor, periode mei 2019-april 2020.

* Gezien de aard van de indicator is alleen referentiewaarde en/of realisatiewaarde benoemd en wordt geen streefwaarde benoemd. Het is een meetwaarde bedoeld om het gesprek te voeren.

Activiteit 8.4.1.1

We bevorderen verbondenheid en inclusie.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage Amsterdammers dat zich verbonden voelt met de stad (bron: ABM)	80%				N.v.t.

Activiteit 8.4.1.2

We bestrijden discriminatie.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage Amsterdammers dat de afgelopen twaalf maanden discriminatie op de arbeidsmarkt heeft ervaren (bron: REB)	14% van de werkenden op de werkplek				N.v.t.
		21% van de afgewezen sollicitanten*				N.v.t.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2	Aantal meldingen van discriminatie bij het MDRA ontvangen meldingen	595				N.v.t.

* Eén op de vijf Amsterdammers (21%) die de afgelopen twaalf maanden afgewezen zijn bij een sollicitatie voor een baan of stageplek denkt dat dat (soms) met discriminatie te maken had. Een kleiner deel (11%) twijfelt eraan of het met discriminatie te maken had. Bron: OIS, Regionale Enquête Beroepsbevolking, juni 2019-mei 2020.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Voor dit programmaonderdeel schakelen we geen verbonden partijen in.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	7,1	7,8	8,0	6,5	6,5
Saldo van baten en lasten	-7,1	-7,8	-8,0	-6,5	-6,5

Baten

In dit programmaonderdeel zijn geen baten.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 7,8 miljoen en worden besteed aan de verbonden stad, gedeelde geschiedenis, emancipatie, burgerschap en diversiteit en de apparaatslasten.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
1. Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam	€ 0,44
2. Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis	€ 0,35
3. Subsidieregeling Strategische Allianties	€ 0,94

Toelichting

- De anti-discriminatieaanpak omvat preventie en een gemeentelijke reactie op incidenten. Zo stellen we grenzen en geven we steun aan slachtoffers. Het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam (MDRA) heeft hier een belangrijke rol in voor de registratie, klachtbehandeling, voorlichting en voor de productontwikkeling. Dit is een wettelijke taak.
- Het slavernijverleden is een onderdeel van de gedeelde geschiedenis van de Amsterdamse bevolking. Amsterdam neemt als verantwoordelijke hoofdstad het voortouw bij het agenderen van het onderwerp op nationaal niveau. Het NiNsee heeft hierin een coördinerende taak. Het genoemd bedrag bestaat voor € 164.849 uit een structurele activiteitensubsidie en voor € 184.009 uit een subsidie voor het Ketu Koti festival.
- De kern van de nieuwe subsidieregeling strategische allianties is dat maatschappelijke organisaties, verenigd in een alliantie, strategische partnerschappen vormen op de beleidsdoelen van diversiteit en inclusiviteit. Op de volgende thema's geeft het college de mogelijkheid om allianties te vormen:
 - Gendergelijkheid in Werk
 - Mannenemancipatie
 - Zichtbaarheid & Pride
 - Biculturele LHBTIQ+
 - Antidiscriminatie
 - Inclusief Herdenken
 - Koloniaal verleden en doorwerking

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Polarisatie in de samenleving. Daardoor trekken partijen steeds meer naar extremen. Daarmee komt de middengroep in de knel en staat de tolerantie op het spel.	Het opzetten van een platform om mensen met elkaar in verbinding te brengen om mogelijke andere opvattingen met elkaar te bespreken.

Beleidskaders

- Aanpak arbeidsmarktdiscriminatie 2019-2022, 2019.
- Rechten, Ruimte en Representatie, Nota gendergelijkheid, 2019-2022.
- Nota Regenboogbeleid 2019-2022.
- Beleidsbrief Diversiteit en Inclusie, 18 december 2018.

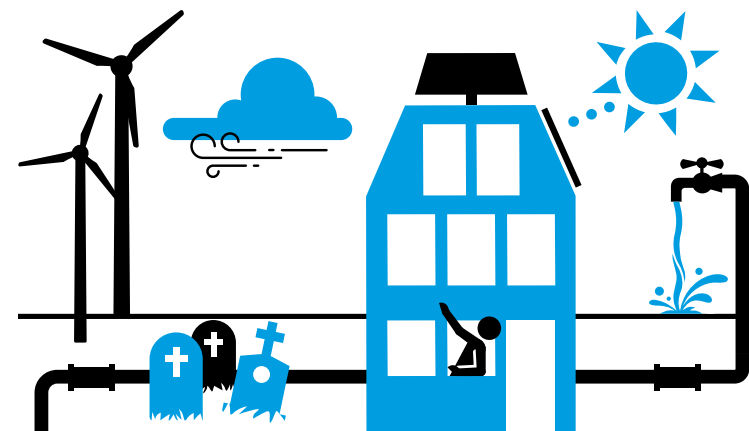
3.9

Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

3.9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	362,5	403,1	411,6	429,2	437,5
Lasten	427,1	456,7	472,0	467,6	472,1
waarvan apparaatslasten	41,0	51,8	52,0	48,6	48,6
Totaal Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	-64,6	-53,6	-60,4	-38,4	-34,6

Samenvatting 3.9.1 Water en Riolering

We voorzien alle Amsterdammers van toegang tot schoon drinkwater. We zorgen voor een goed werkende en degelijke riolering die bestand is tegen extreem weer door klimaatverandering. Daarnaast zorgen we ervoor dat het grondwater op de juiste hoogte staat.

Samenvatting 3.9.2 Afval en Grondstoffen

We willen afval voorkomen. We scheiden afval om het zo hoogwaardig mogelijk te kunnen verwerken. Denk daarbij aan hergebruik van materialen en producten en afval opnieuw inzetten als grondstof. We houden kringlopen van hergebruik zo klein mogelijk. De komende jaren zetten we meer in op het voorkomen van afval en het hoogwaardig verwerken en recyclen van afval. Afval scheiden blijft daarvoor nodig, maar het betekent wel een andere focus van het nieuwe beleid. We maken afval scheiden door bewoners makkelijker. Dat doen we door:

- Waar nodig extra containers bij te plaatsen.
- Te zorgen voor goede communicatie en voorlichting.
- Te zorgen dat container locaties schoon zijn en verstoringen snel worden opgelost.

Bewoners moeten hun afval op de juiste manier aanbieden, zodat de straat schoon blijft. Als mensen verkeerd aanbieden, kunnen we handhaven.

We breiden het apart inzamelen van groente-fruit-etenresten en tuinafval verder uit. De afvalinzameling is doelmatig en zo schoon mogelijk. We hebben voldoende ruimte voor afvaloverslag in de stad en waar mogelijk zorgen we voor transport over water. We maken het wagenpark van de inzameldienst de komende jaren duurzaam en uitstootvrij.

Afval en grondstoffen bieden kansen voor werk en regionale maakindustrie. Bijvoorbeeld in de textielketen of bij de stedelijke recycle-en sorteerpunten.

3.9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

Samenvatting 3.9.3 Duurzaamheid en Milieubeheer

Voor een toekomstbestendige en gezonde stad werken we aan de energietransitie, schoon vervoer en een circulaire economie. Onze doelstellingen halen we samen met partijen in de stad en met bewoners. Wij geven daarbij het goede voorbeeld door onze eigen organisatie duurzamer te maken.

We letten er op dat de energietransitie de ongelijkheid in de stad niet vergroot. Haalbaarheid en betaalbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten voor ons.

In de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 leggen we duidelijke maatregelen en afspraken vast om samen met bewoners en partijen in de stad de CO₂-uitstoot in Amsterdam terug te dringen. Het doel is een vermindering van 55% in 2030 en 95% in 2050 ten opzichte van de hoeveelheid in 1990.

Een klimaatneutraal en aardgasvrij Amsterdam heeft een toekomstbestendige en duurzame energie-infrastructuur nodig. De energie-infrastructuur is daarom een belangrijk onderdeel van de aanpak.

Rond schoon vervoer en verbeteren van de luchtkwaliteit richten we ons op het uitstootvrij maken van verkeer in de stad en het beperken van de uitstoot van andere bronnen. Zo halen we uiterlijk in 2030 de advieswaarden voor schone lucht van de Wereldgezondheidsorganisatie. Deze doelstelling gaat verder dan de gestelde normen voor luchtkwaliteit van de Europese Unie.

We willen in 2030 in Amsterdam 50% minder primaire grondstoffen gebruiken en uiterlijk in 2050 volledig circulair zijn. Met de nieuwe strategie voor 2020-2025 werken we aan het circulair maken van de volgende ketens:

- bouw
- biomassa en voedsel
- consumptiegoederen

We maken dit onderwerp zichtbaar voor Amsterdammers en (industriële) bedrijven. En we breiden onze ondersteuning van lokale initiatieven uit.

Samenvatting 3.9.4 Ruimtelijke Ordening

Steden hebben wereldwijd een grote aantrekkingskracht op mensen. Ook Amsterdam en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) groeien de afgelopen jaren snel. Dit dwingt ons om na te denken over hoe we de stad en daarmee de regio vormgeven. Hoe we de toename van bewoners én bedrijven opvangen en inpassen, samen met de andere uitdagingen die op ons afkomen. Zoals uitdagingen die het gevolg zijn van de coronapandemie en die een sterke invloed hebben op de (ruimte in de) stad, voor kortere of langere termijn.

We werken aan een duurzame en rechtvaardige stad en regio. Amsterdam is een multiculturele, vrije stad waar mensen naartoe trekken om zichzelf te kunnen zijn. Een stad waar bedrijven zich kunnen vestigen en ontwikkelen. Goede bereikbaarheid, betaalbare woningen, voldoende banen en een veilige en prettige leefomgeving zijn hiervoor de belangrijkste randvoorwaarden. Aantrekkelijke openbare ruimte en groen en hoogwaardige stedelijke voorzieningen zijn belangrijke vestigingsvoorwaarden voor bewoners en bedrijven. We zorgen voor een stedelijke regio waar Amsterdammers, bezoekers en ondernemers graag wonen, werken en recreëren. De energietransitie en het verduurzamen van gebouwen en van de mobiliteit zijn nodig voor een robuuste toekomst van de stad.

Door de invoering van de Omgevingswet in 2022 kunnen wij de Amsterdamse doelen nog beter waarmaken. De wet biedt ruimte voor lokaal maatwerk waarmee we de kansen én bedreigingen samen met bewoners, ondernemers en instellingen in onze stad doeltreffender tegemoet kunnen treden. Daarnaast werken wij in de Metropoolregio Amsterdam en daarbuiten samen met onze regionale partners en met het Rijk om onze doelen te bereiken.

3.9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

Samenvatting 3.9.5

Crematoria en Begraafplaatsen

We hebben elf gemeentelijke begraafplaatsen en twee gemeentelijke crematoria. De Nieuwe Ooster is onderdeel van de hoofdgroenstructuur van Amsterdam. De Nieuwe Noorder is het eerste crematorium aan het water in Amsterdam en daarnaast een begraafplaats en gedenkpark. Volgens de Wet op de lijkbezorging moet de burgemeester de uitvaart verzorgen van iemand die binnen de gemeentegrenzen overlijdt en van wie geen nabestaanden bekend zijn. Of van wie de nabestaanden de uitvaart niet kunnen regelen.

3.9.1 Riool en drinkwater

Amsterdam heeft een goedwerkende en degelijke riolering die bestand is tegen extreem weer door klimaatverandering. Alle Amsterdammers hebben toegang tot schoon drinkwater.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Regenbestendig

Het klimaat verandert. Dat raakt ons allemaal. We moeten de stad beter voorbereiden op extreem weer. Dat doen we bijvoorbeeld met de programma's Klimaatadaptatie Amsterdam en Amsterdam Rainproof. Het programma Amsterdam Rainproof betreft en activeert bewoners en bedrijven om veranderingen aan daken, tuinen, straten en parken altijd regenbestendig te doen. Alle werkzaamheden aan riolering, groen, wegen, en ruimtelijke ontwikkelingen moeten regenbestendig zijn. Het klimaatbestendig maken gebeurt zoveel mogelijk tegelijkertijd met andere investeringen zoals nieuwbouw, aanleg, renovatie of vervanging. Dat is efficiënt en we beperken op die manier de overlast zoveel mogelijk.

Leveringsplan drinkwater en Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

De stad groeit. Dit heeft effect op riolering en drinkwater. Voor drinkwater is dit uitgewerkt in het (wettelijk verplichte) Leveringsplan. Daarin staat hoe we de komende 10 jaar voldoen aan de drinkwaterlevering en welke investeringen daarvoor nodig zijn. Voor riolering is dit uitgewerkt in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Hierin staat hoe we onze wettelijke zorgplicht voor inzamelen en transporteren van afval- en regenwater realiseren en welke grondwatermaatregelen we nemen. In 2021 werken we aan het nieuwe GRP, omdat het vigerende GRP eind 2021 afloopt.

Grondstoffen en energie uit de watercyclus

Milieuvriendelijkheid en innovatie zijn belangrijke pijlers van de watertaken. Bijvoorbeeld bij het hergebruik van afvalwater en het opwekken van thermische energie uit drink-, oppervlakte- en afvalwater (Aquathermie). In het project Strandeiland willen we invulling geven aan deze ambitie met een vernieuwende decentrale afvalwaterzuivering met vacuümriolering. Daarnaast

wordt Aquathermie verder ontwikkeld in verschillende renovatieprojecten in de stad zoals bijvoorbeeld de warmtevoorziening voor het voormalige WG-terrein en het De Mirandabad.

Vanuit het amendement Groen (nummer 1171.17) onderzoeken we in 2020 welke rol Waternet kan spelen bij het leveren van thermische energie vanuit drink-, afval- en oppervlaktewater voor lage temperatuur warmte- en koudevoorziening en het beheren van collectieve en open lage temperatuur warmte- en koudenetten. In 2021 maken we – onder voorbehoud van tijdige bestuurlijke besluitvorming – deze resultaten onder andere concreet door een aquathermiesysteem voor levering van warmte aan te leggen en te beheren op Strandeiland in IJburg.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.1.1

Alle Amsterdammers hebben toegang tot schoon drinkwater.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Score voor de wettelijke kwaliteitsnorm (<1)	0,031 (2017)	0,030	0,030	0,030	0,030
2.	Ongeplande ondermaatse leveringsminuten (<5 minuten)	1 min 56 (2017)	4 min 2	<5 min	< 5 min	< 5 min

Activiteit 9.1.1.1

We produceren en leveren drinkwater.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Hoeveelheid m3 geleverd drinkwater	91,2 (2017)	92,8	94,4	93,9	'22 94,5 '23 95,1 '24 95,9

Activiteit 9.1.1.2

We zorgen voor een optimale dienstverlening voor drinkwaterklanten.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Klanttevredenheid drinkwaterklanten	7,5 (2018)	7,8	>8	>8	>8

Activiteit 9.1.1.3

We leggen huisaansluitingen drinkwater aan.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Aantallen huisaansluitingen	n.v.t.	1.467	1.650	1.650	1.650

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.1.2

Amsterdam heeft een goedwerkende en degelijke riolering.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Jaarlijks aantal meldingen van overlast veroorzaakt door regenwater op straat	4.500 (2018)	4.665	4.000	4.000	4.000

Activiteit 9.1.2.1

We leggen huisaansluitingen riolering aan.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Aantallen huisaansluitingen	n.v.t.	3.544	3.500	3.500	3.500

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.1.3

Vanuit riolering en drinkwater dragen wij bij aan de circulaire economie en transitie naar een aardgasvrije stad.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Geen	n.v.t.				

Activiteit 9.1.3.1

We winnen grondstoffen en thermische energie uit de watercyclus.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Geen	n.v.t.				

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?**Stichting Waternet**

Waternet zorgt in opdracht van de gemeente Amsterdam en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) voor veilig, schoon en voldoende water. Voor deze overheden voert Waternet alle publieke watertaken uit. De gemeente Amsterdam en het waterschap AGV geven de directie van Waternet mandaat om 'in naam van' en 'voor rekening van' taken uit te voeren.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	196,3	209,4	216,2	221,8	226,3
Lasten	195,7	205,1	208,6	213,5	217,7
Saldo van baten en lasten	0,7	4,3	7,5	8,2	8,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 209,4 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Drinkwateropbrengsten van € 128,3 miljoen.
- Opbrengst rioolheffing en inkomsten voor de uitvoering van rioleringstaken (€ 77,8 miljoen).
- Bijdragen van derden voor het aanleggen van huisaansluitingen riolering (€ 3,0 miljoen).
- Inkomsten van waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) uitvoering kwijtschelding waterschapsbelasting van € 0,3 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 205,1 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Kosten voor drinkwater en overige drinkwatertaken (€ 132,2 miljoen).
- Kosten voor de uitvoering van rioleringstaken (€ 72,9 miljoen).

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	6,4	2,9	1,4	0,6	-0,1
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0
Stand na Begroting 2021	6,4	2,9	1,4	0,3	-0,1

In dit programmaonderdeel wordt in 2021 € 2,9 miljoen onttrokken en € 0,0 miljoen toegevoegd aan de reserves:

- Een onttrekking van € 2,9 miljoen en een toevoeging van € 0,0 miljoen aan de egaliseringsreserve.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Technische noodsituaties in de productie en leidingen van drinkwater.	Voldoen aan wettelijke normen, ook door een toereikende organisatie bij noodgevallen.
Verstoorde afvoer van afval- en regenwater door achterstallig onderhoud en renovatie van het rioolstelsel.	Door klimaatverandering is er meer extreme neerslag. Alleen het vergroten van riolen biedt hiervoor onvoldoende oplossing. Uitvoeren van het Gemeentelijk Rioleringsplan: ■ meer riolering vervangen ■ aanleggen riolering voor ongezuiverde lozingen ■ aanpakken terugkerende problemen met wateroverlast in de stad ■ verder verbeteren van de bedrijfsvoering
Waterschade na hevige regenval.	Door klimaatverandering is er meer extreme neerslag. Alleen het vergroten van riolen alleen biedt hiervoor onvoldoende oplossing. Het programma Amsterdam Rainproof draagt bij aan het hemelwaterbestendig maken van de stad. In 2020 hebben we slecht functionerende straatkolken aangepakt.

Actuele risico's	Maatregelen
Extra kosten vanwege aanpassingen riool- en drinkwaterstelsel door verzakken en dreigend bezwijken van kademuren en bruggen binnen de gemeente Amsterdam.	We zijn begonnen met een project om dreigende ongevallocaties veilig te stellen en voorlopige beheersmaatregelen te nemen. Uiteindelijk zullen we de komende jaren veel kilometers kademuur vervangen. Op een aantal van deze plekken zijn er drinkwater transport- en distributieleidingen, riool- en drinkwaterzinkers, overstortputten en regenwateruitlaten die we (misschien) moeten verleggen, aanpassen of vernieuwen. De operationele en financiële omvang en impact van deze aanpassingen is nog niet bekend. Wel is duidelijk dat de drinkwater- en rioleringswerkzaamheden een forse investering zal vergen. Voor de financiering van de werkzaamheden is afgesproken dat de WIOR leidend is. Dit houdt in dat de verleggingen van de riolering voor het project kademuren is en dat – afhankelijk van de leeftijd – de verleggingen van de drinkwaterleidingen voor Waternet zijn.

Beleidskaders

- De Europese Kaderrichtlijn Water. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW 2000) richt zich op verbeteren van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa. Voldoen aan de KRW-richtlijn is een gezamenlijke opgave voor overheden en eigenaren. Wij zijn verantwoordelijk voor het nemen van of helpen bij maatregelen vanuit onze eigen taken en verantwoordelijkheden (beheer openbare ruimte, gemeentelijke watertaken, drinkwatertaken en als eigenaar). De doelen en maatregelen van alle partijen worden opgenomen in de Stroomgebiedbeheerplannen. Deze plannen worden iedere 6 jaar geactualiseerd. Eind 2021 wordt het derde Stroomgebiedbeheerplan vastgesteld voor de periode 2022-2027. Uiterlijk in 2027 moeten we voldoen aan de KRW-richtlijn.
- Het Deltaprogramma Nederland. In nationale bestuurlijke afspraken over ruimtelijke aanpassingen vanuit het Deltaprogramma (Deltaplan 2017, bestuursakkoord 2018) staat dat alle gemeenten uiterlijk in 2020 de opgaven en maatregelen vanwege het veranderende klimaat in beeld hebben gebracht (als gevolg van corona is dit inmiddels medio 2021). Wij werken aan deze afspraken in de bestuursopdracht

klimaatadaptatie. Daarin komen alle lopende initiatieven (waaronder Rainproof) en eerdere afspraken (waaronder Deltastrategie Regio Amsterdam en Waterbestendig Westpoort) op dit gebied samen. In 2021 levert dit een samenhangende gemeentelijke strategie en uitvoeringsagenda op.

- Het Nationaal bestuursakkoord Water. Er is grote tevredenheid over de uitvoering van de afspraken uit het Bestuursakkoord Water (BAW 2011). Nationaal en regionaal is de samenwerking verbeterd, met als belangrijk resultaat dat de kosten voor het waterbeheer beheersbaar blijven. Eind 2018 hebben de waterpartners (Rijk, IPO, VNG, UvW en Vewin) aanvullende afspraken gemaakt op basis van het Bestuursakkoord Water, om nieuwe opgaven gezamenlijk op te pakken.
- Het Leveringsplan drinkwater is wettelijk verplicht. De Inspectie Leefomgeving en Transport toetst het plan. Het plan beschrijft de levering van drinkwater onder normale en onder verstoorde omstandigheden. Het beschrijft hoe Waternet voldoet aan de drinkwaterlevering over 10 jaar en welke investeringen daarvoor nodig zijn.
- Het Gemeentelijk Rioleringsplan Amsterdam 2016-2021 (GRP). Wij hebben de wettelijke verantwoordelijkheid (zorgplicht) voor:
 - inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater.
 - inzamelen en verwerken van afvloeiend hemelwater.
 - nemen van grondwatermaatregelen in openbaar gebied.
 Doel van het GRP is om aan het bevoegd gezag te verantwoorden hoe we deze watertaken uitvoeren. En in hoeverre wij voldoende middelen hebben om dit in de toekomst te blijven doen. Hiermee voldoen we aan de planverplichting in de Wet milieubeheer (artikel 4.22, lid 1). Met de invoering van de Omgevingswet vervalt de verplichting van het GRP en hebben we de mogelijkheid om een Gemeentelijk Rioleringsprogramma op te stellen dat aansluit op onze Omgevingsvisie. Daarom maken we een nieuw Gemeentelijk Rioleringsprogramma dat het huidige GRP kan opvolgen.

3.9.2 Afval en grondstoffen

Voorkomen van afval. Afval dat toch ontstaat doelmatig en schoon inzamelen en scheiden voor een zo hoogwaardig mogelijke verwerking. Samen met bewoners, ondernemers en andere partners en met oog voor de kansen om werk te maken van afval.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Nieuw uitvoeringsplan afval

In het uitvoeringsprogramma van Amsterdam is onder de ambitie 'Gezonde en duurzame stad' opgenomen dat er een nieuwe strategie circulaire economie 2020-2025 met een doorkijk naar 2030 en dat er een nieuw uitvoeringsplan komt voor circulaire economie en duurzame afvalketen. Om de doelstellingen voor een circulaire economie en een duurzame afvalketen in 2030 en 2050 te realiseren moeten we nieuwe doelen stellen in vergelijking met het uitvoeringsplan afval 2016. De komende jaren werken we harder aan het voorkomen van afval en het hoogwaardig verwerken/recyclen van afval. Daarvoor blijft afvalscheiden nodig, maar het betekent wel een andere focus voor het nieuwe beleid.

Uitvoering Nationale Grondstoffenakkoord

Het regeerakkoord geeft aan het Nationale Grondstoffenakkoord (2017) uit te voeren. Wij ondertekenden dat akkoord ook. Er staan de volgende doelen in:

- 50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2030.
- Een volledig circulaire economie in 2050.

Vanuit vijf landelijke transitieagenda's

1. bouw
2. biomassa en voedsel
3. kunststoffen
4. maakindustrie
5. consumptiegoederen

Inzicht kringloop afval en grondstoffen

Vanwege de Europese doelstellingen, het Uitvoeringsplan Afval Amsterdam en circulaire doelstellingen moeten we inzicht krijgen in de kringloop van afval

en grondstoffen. Met die inzichten kunnen we gericht maatregelen treffen om het percentage gerecycled afval te verbeteren. We ontwikkelen een open platform voor centrale ontsluiting en stellen data beschikbaar over recycling en verlies van grondstoffen. Met dat platform kunnen partners en externe partijen ook circulaire toepassingen invoeren.

Afval voorkomen en afval beter scheiden

1. We gaan voedselverspilling tegen en verminderen (onnodige) plastic verpakkingen en papierverbruik. Dat doen we door samen te werken met producenten, retailers en consumenten en door aanpassing van gemeentelijk beleid. We zetten de samenwerking met kringloopwinkels en repairshops voort om te zorgen dat spullen en materialen vaker hergebruikt worden.
2. Wij blijven stimuleren dat men afval goed aanbiedt door het gemakkelijk en aantrekkelijk te maken. Een voorbeeld daarvan is dat we met pictogrammen op straat laten zien waar het grof afval neergezet moet worden.
3. We blijven zelf- en medebeheerinitiatieven van bewoners ondersteunen door bijvoorbeeld wormenhotels beschikbaar te stellen, broodbakken te plaatsen en ondergrondse afvalcontainers te laten adopteren. Tevens breiden we het gratis lespakket voor basisscholen en het voortgezet onderwijs uit met inspirerende afvalactiviteiten. De afval medewerker voor de klas is hier een voorbeeld van.
4. We breiden het gratis lespakket voor basisscholen en het voortgezet onderwijs uit met inspirerende afvalactiviteiten. De afval medewerker voor de klas is hier een voorbeeld van.
5. De inzameling van GFE-afval wordt per gebied uitgebreid. We gaan keuken- en tuinafval inzamelen bij woningen die een geschikte particuliere buitenruimte hebben voor het plaatsen van minicontainers.
6. Wij willen méér textiel met zo min mogelijk vervuiling inzamelen,

onder andere door nieuwe manieren van inzamelen. De gemeente draagt bij aan een zo hoogwaardig mogelijke en circulaire verwerking van het textiel, onder andere door regionale samenwerking en het ondersteunen van een 'denim deal'.

7. Vanaf 2021 gaan we over op het nascheiden van plastic verpakkingen en drankenkartons uit het restafval, waarmee aparte containers voor plastic uit het straatbeeld zullen verdwijnen. Bewoners mogen hun plastic verpakkingen en drankenkartons aanbieden met het restafval.
8. We zorgen ervoor dat voorzieningen in de stad om afval aan te bieden schoon en toegankelijk zijn en dat de regels bekend zijn.
9. We gaan door met het plaatsen en vernieuwen van inzamelvoorzieningen met boven en ondergrondse containers en minicontainers voor glas, papier, kleding, GFE en restafval.
10. In 2021 gaan we door met de harmonisatie van de inzameling van grof afval. We starten een uitvoeringstraject om in heel Amsterdam op afspraak grof afval in te zamelen. Er volgt verder een aanpak om het zelf wegbrengen van grof afval naar afvalpunten aan te moedigen, zodat bewoners daar hun grof afval gescheiden kunnen inleveren. Meer grof afval naar het afvalpunt zorgt voor betere scheiding van waardevolle stromen en voor een schoner straatbeeld tijdens grof-afval-dagen.
11. Verder onderzoeken we initiatieven voor het gescheiden inzamelen van kostendrijvende stromen (zoals matrassen) en materialen die geschikt zijn voor herbestemming (zoals hout). Dat leidt tot een kosteneffectievere inzameling van grof afval en een duurzamere en veiligere verwerking van deze afvalstromen.
12. In 2021 werken we verder aan een efficiënte en duurzame inzameling van afval van bedrijven door:
 - Start van de implementatie van de pilot 'de 9 straatjes'. Eén inzamelsysteem voor huishoudelijk- en bedrijfsafval waardoor er geen afval meer op straat wordt aangeboden, en minder rijbewegingen met zware voertuigen zijn en er meer afval wordt gescheiden.
 - Verdere uitbreiding van gezamenlijke inzameling van afval van bedrijven met een contract bij een particuliere inzamelaar, het zogenoemde White Label concept.
 - Het ontwikkelen van verschillende scenario's voor het huidige reinigingsrecht en de afdeling bedrijfsafval met het oog op een efficiënte en duurzame inzameling van bedrijfsafval.

13. In drie gebieden in de stad is de aanpak bijplaatsingen ontwikkeld, waardoor we de overlast van verkeerd aangeboden afval terugdringen. Deze aanpak zetten we voort en voeren we in 2021 ook in de rest van de stad in. De aanpak is een intensieve samenwerking tussen handhaving, reiniging en inzameling op plekken waar vaak afval verkeerd wordt aangeboden.

Een slimme afvalinzameling

1. We werken op kleine schaal met beeldherkenning van (verkeerd) aangeboden afval. De techniek kunnen we inzetten voor een schoner straatbeeld. Want we kunnen leren van vervuiling op straat en direct en gericht op meldingen reageren. De techniek moet zorgen voor een effectievere handhaving en logistiek. Het beeldmateriaal gebruiken we ook om vooraf betere maatregelen te kunnen nemen tegen afval.
2. We gaan door met het steeds verbeteren van de rit en routeplanning. We zetten verschillende systemen in voor een hogere voertuigproductiviteit en het op tijd legen van containers en het verminderen van 'onnodige' rijbewegingen.
3. We kiezen voor schone(re) voertuigen. De komende jaren werken we aan het milieuvriendelijker maken van het wagenpark. In 2030 moeten alle vracht en vuilniswagens uitstootvrij zijn. In 2021 voeren we pilots uit met een aantal waterstofvoertuigen en elektrisch voorgedreven voertuigen. Daarom zullen we in 2021 ook een waterstoftankstation in gebruik nemen.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.2.1

Amsterdam voorkomt afval.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Amsterdams huishoudelijk fijn en grof afval (kilogram per inwoner) (BBV verplicht) ¹	287 kg (2013)				

Activiteit 9.2.1.1

We stimuleren preventie van afval en verantwoordelijkheid van producenten.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen ¹					

Activiteit 9.2.1.2

We stimuleren materiaal en product hergebruik.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen ¹					

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.2.2

Afval dat ontstaat, zamelen we zo duurzaam mogelijk in en krijgt een zo hoogwaardig mogelijke verwerking.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage gescheiden afval (fijn en grof, bron en nascheiding) neemt toe ¹	19% (2012)	32%			
2.	Percentage gerecycled en hergebruikt afval neemt toe ¹		N.v.t. ¹			

1) Indicatoren en nulmetingen zijn in ontwikkeling. Bij de Voorjaarsnota 2021 zijn deze data beschikbaar.

Activiteit 9.2.2.1

We zamelen huishoudelijk afval duurzaam in.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	CO ₂ -uitstoot per ton ingezameld materiaal ²		N.v.t. ²			

Activiteit 9.2.2.2

We beheren en verbeteren de assets (inzamelingsvoorziening, materieel).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage meldingen kapotte container op totaal aantal containers neemt af ²		N.v.t. ²			

Activiteit 9.2.2.3

We geven opdracht om afval op een zo hoogwaardige mogelijke manier te verwerken, te verwaarden en te vermarkten.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen ²		N.v.t. ²			

Activiteit 9.2.2.4

We informeren bewoners en betrekken bewoners bij de afvalinzameling en verwerking.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage meldingen kapotte container op totaal aantal containers neemt af ²		N.v.t. ²			

2) Indicatoren en streefwaarden, behorende bij de doelen zijn bij de Voorjaarsnota 2021 beschikbaar.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?**AEB Holding NV**

AEB Holding N.V. Amsterdam verwerkt het Amsterdamse restafval. Onder andere door kunststof verpakkingen en metalen na te scheiden en het restafval te verbranden. Daarbij produceren zij stadswarmte en elektriciteit voor woningen en bedrijven. Daarnaast zorgt AEB Amsterdam er in onze

opdracht voor dat zij de overige in Amsterdam ingezamelde afvalstoffen zo hoogwaardig mogelijk verwerken. AEB Amsterdam exploiteert de zes gemeentelijke Recyclepunten (plekken waar bewoners en bedrijven afvalstromen kunnen brengen) en het Recycling Service Centrum, waar voorbereiding en recycling plaatsvindt. AEB Amsterdam wil steeds meer grondstoffen terugwinnen en maximaal energie opwekken uit resterend afval.

In januari 2020 hebben we het principebesluit genomen om de aandelen in AEB Holding N.V. te verkopen.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	156,6	183,9	185,5	197,9	201,7
Lasten	131,4	147,3	149,8	161,0	164,7
Saldo van baten en lasten	25,2	36,6	35,7	36,9	36,9

De verordening Afvalstoffenheffing 2021 zal separaat aan het college en de raad worden voorgelegd en tegelijkertijd met de begrotingsbehandeling aan het college en raad worden behandeld.

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 183,9 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Opbrengsten afvalstoffenheffing van € 165,1 miljoen.
- Opbrengsten reinigingsrecht van € 9,5 miljoen.
- Inkomsten vanwege inzameling commerciële activiteit bedrijfsafval van € 6,9 miljoen.
- Opbrengsten van waardestromen (glas, textiel, papier, karton, plastic, verpakkingen, metaal en dergelijke) van € 1,5 miljoen.
- Projectbaten voor het verbeteren van de afvalketen "Van afval naar grondstoffen" € 0,9 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 147,3 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Stort- en Verwerkingskosten € 43,7 miljoen.
- Personele kosten € 26,6 miljoen.
- Kosten kwijtschelding van afvalstoffenheffing € 24,7 miljoen.
- Kosten containers/inzamelmiddelen € 14,1 miljoen.
- Voertuig- en materiaalkosten € 13,4 miljoen.
- Kosten gerelateerd aan de inzameling commerciële activiteit bedrijfsafval van € 6,6 miljoen.
- Overige directe kosten operationele uitvoering € 4,4 miljoen.
- Maatregelen projecten verduurzaming € 4,8 miljoen.
- Perceptiekosten (kosten van innen)uitvoering afvalstoffenheffing van € 2,7 miljoen.
- Lasten gerelateerd aan aanpak bijplaatsingen van € 2,7 miljoen (masterplan inclusief centrum).
- Lasten gerelateerd coalitiemiddelen circulaire economie van € 2,4 miljoen, vanaf 2023 € 1,0 miljoen lager als gevolg van herstelplan.
- Lasten gerelateerd werkbrigade en adoptieaanpak van € 1,2 miljoen.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	3,4	0,3	-1,1	-1,1	-1,1
Toevoeging	0,0	3,1	1,0	1,0	0,0
Stand na Begroting 2021	3,4	-2,9	-2,1	-2,1	-1,1

In dit programmaonderdeel wordt in 2021 € 0,3 miljoen onttrokken en € 3,1 miljoen toegevoegd aan de de reserves.

- Een onttrekking van € 0,3 miljoen en een toevoeging van € 3,1 miljoen aan de investeringsreserve afval.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
De samenwerking tussen afvalketenpartners verloopt niet goed, waardoor afval niet optimaal gescheiden kan worden ingezameld.	De gemeente verbetert de samenwerking tussen de afvalketenpartners, legt de afspraken vast en stuurt daar actief op.
Door de covid-19-crisis is het afvalaanbod toegenomen. Een risico is dat het kritieke proces van afvalinzameling onvoldoende geborgd kan worden.	Het opstellen van een voortgangsmonitor, inclusief noodscenario's.

Beleidskaders

- Het Nationale Grondstoffenakkoord (2017) richt zich op 50 procent afname van primaire grondstoffen in 2030 en een volledig circulaire economie in 2050.
- Het Landelijk Afvalbeheer Plan 3 beschrijft het landelijke afvalbeleid tussen 2017 en 2023. Het voorkomen van afval staat centraal, waarbij we er aan werken om de totale huishoudelijk afvalproductie (dat is het restafval inclusief stromen als papier, plastic, glas, textiel, et cetera) omlaag te brengen.
- Uitvoeringsagenda Stedelijke Logistiek Amsterdam (maart 2017) met een prominente plaats voor duurzame logistiek. Vrijwel alle maatregelen leiden tot een afname van of een schoner aantal gereden logistieke kilometers in de stad.
- Amsterdam Circulair; leren door te doen (november 2016) met 23 vernieuwingsprojecten die vooral dienen om bewijskracht te leveren voor circulair bouwen in de gebouwde omgeving.

- Amsterdam Circulair. Evaluatie en Handelingsperspectieven (maart 2018) met daarin de beoordeling van Amsterdam Circulair en vijf handelingsperspectieven voor marktpartijen en de mogelijke ondersteuning door ons.
- Stedelijk vernieuwingsprogramma Circulaire Economie (november 2016) waarin tientallen projecten van bedrijfsleven en kennisinstellingen staan die zich richten op het versnellen van de overgang naar een circulaire economie.

3.9.3 Duurzaamheid en milieubeheer

Het werken aan de transitie naar een klimaatneutrale en aardgasvrije stad met schone lucht waar afval als grondstof wordt gebruikt.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Energietransitie

Het Kabinet heeft in juni 2019 het Klimaatakkoord gepresenteerd met concrete maatregelen voor het verminderen van CO₂-uitstoot. Sectoren zijn verantwoordelijk voor het halen van doelen. De afspraken worden gemaakt binnen vijf transitiepaden: 1) elektriciteit, 2) gebouwde omgeving, 3) industrie, 4) mobiliteit en 5) landbouw en landgebruik.

De afspraken van het landelijke Klimaatakkoord zijn uitgewerkt in 30 Regionale Energie Strategieën (RES). Hiervoor werken wij samen in de regio Noord Holland Zuid. Met de RES Amsterdam geven wij aan waar en hoeveel mogelijkheden er zijn voor duurzame warmtebronnen en elektriciteitsopwekking, zoals windmolens.

Om de doelstellingen voor de verlaging van de CO₂-uitstoot en een aardgasvrije stad te halen werken we in 2021 onder andere aan de volgende activiteiten:

- Door inzet van 78 miljoen uit het klimaatfonds investeren we de komende jaren in 6 banenmotoren: de warmte-, zon-, renovatie-, eigen-assets-, klimaatadaptatie-, en duurzaam MKB-motor. Deze hebben naast het realiseren van duurzaamheidswinst het creëren van werkgelegenheid tot doel.
- In de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 (vastgesteld in de Raad op 22 april 2020) is de aanpak vastgelegd voor 4 transitiepaden: (1) Gebouwde omgeving, (2) Elektriciteit, (3) Mobiliteit en (4) Haven & Industrie. Elk transitiepad bestaat uit een aantal pijlers waarop de aanpak rust. In 16 pijlers staan de concrete maatregelen en acties die we deze collegeperiode uitvoeren om in 2030 de CO₂-uitstoot met 55 procent terug te brengen. De ontwikkelingen en voortgang beschrijven we in de jaarlijkse rapportage van de Routekaart. De

kwantitatieve resultaten komen hierin aan bod via de actualisatie van de Klimaatbegroting. Daarin staat andere een overzicht van de ontwikkeling van de CO₂-uitstoot weergegeven en wordt duidelijk waar deze per transitiepad, portefeuille of doelgroep plaatsvindt. In de update van de Klimaatbegroting brengen we ook een doorrekening van de verwachte CO₂-reductie-effecten van maatregelen in beeld.

- We werken samen met de bewoners, ondernemers en instellingen aan een klimaatneutraal Amsterdam. We benaderen we hen actief, ondersteunen hen en nemen waar mogelijk belemmeringen weg. Voor bewoners die als groep een duurzaam initiatief willen ontplooiën bieden we ook in 2022 subsidie.
- We benutten samen met bewoners, zoncoöperaties, bedrijven, instellingen en woningcorporaties de mogelijkheden voor zonne-energie. Met hen willen we in 2022 de doelstelling van 250 MW-vermogen aan zonne-energie halen, bijvoorbeeld door extra te investeren in zon op corporatiedaken in het kader van duurzaam herstel.
- In de Transitievisie Warmte leggen we vast welke wijk wanneer met welke voorkeurstechiek van het aardgas gaat.
- We werken aan het aardgasvrij maken van rond dertig buurten, samen met de Citydeal-partners zoals woningcorporaties, Liander en bewonersvertegenwoordiger !Woon. Die samenwerking is er om het proces te stroomlijnen. We ondersteunen dit met bijvoorbeeld een bewustwordingscampagne, de participatieaanpak en de subsidieregeling Amsterdam Aardgasvrij.

Luchtkwaliteit

Het Actieplan Schone Lucht legt de basis activiteiten die de luchtkwaliteit in Amsterdam moeten verbeteren. Het doel is om in 2030 te voldoen aan de WHO-advieswaarden. Daarbij werken we binnen de gegeven kaders van onder meer het Rijk. In 2021 werken we onder andere aan de volgende activiteiten:

- Vanwege de harmonisatieregeling milieuzones hebben we in november 2020 de milieuzone voor personenauto's uitgebreid en die voor bestelwagens aangescherpt. In 2021 zullen we, na een waarschuwingsperiode, de milieuzone handhaven. We voeren de sloop- en vervangingsregeling voor de meest vervuilende diesel-personeel- en bestelauto's uit. Daarnaast bereiden we de aanscherping voor van de milieuzone voor vrachtauto's en autobussen naar diesel Euro6 per 1 januari 2022.
- Het publieke laadnetwerk – zowel regulier als snelladen – wordt binnen de huidige contracten verder uitgebreid. Daarnaast starten we, op basis van de voorbereidingen in 2020, met de nieuwe aanbesteding voor het reguliere publieke laadnetwerk. De laadvisie – de strategie voor het opschalen en uitbreiden van het gemeentelijk laadinfrastructuur-netwerk – is hierbij leidend. Voor de opgave uitstootvrij zetten we in op de mix van stimuleren en faciliteren vanuit het gemeentelijke instrumentarium. Dit betekent vooral het voorbereiden van maatregelen, subsidies, privileges, campagnes en het uitvoeren van pilots.

Circulaire Economie

Internationaal

De Europese Commissie heeft in december 2019 de Green Deal gelanceerd: een omvangrijk plan dat de circulaire economie omarmt en dat stelt dat de transitie sociaal en rechtvaardig moet verlopen – vergelijkbaar met het donutmodel van Amsterdam. De Europese Green Deal omvat onder andere een routekaart met maatregelen om grondstoffen efficiënter te gebruiken in een schone circulaire economie en de klimaatverandering, het biodiversiteitsverlies en de vervuiling te stoppen. Ook is erin vastgelegd welke financiële instrumenten en investeringen nodig zijn en hoe we tot een inclusieve en eerlijke transitie kunnen komen. De Europese Green Deal bestrijkt alle sectoren van de economie: niet alleen vervoer, energie, landbouw en gebouwen, maar ook staal, cement, ICT, textiel en chemie.

Landelijk

Het Rijk werkt samen met bedrijfsleven en andere overheden aan de realisatie van het Rijksbrede programma Circulaire Economie. Dit programma heeft 5 uitvoeringsagenda's: circulaire bouwconomie, biomassa en voedsel, consumptiegoederen, maakindustrie en kunststoffen. Amsterdam is ambtelijk

lid van de kernteams Circulaire bouwconomie en Consumptiegoederen. Afgesproken is om 50 procent afname van primaire grondstoffen in 2030 te behalen en om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Het Rijk streeft ernaar om zo snel mogelijk in 2021, vooruitlopend op de Omgevingswet, de norm voor de MilieuPrestatie Gebouwen van woningen aanscherpen tot 0,8. Dat is in lijn met de inzet van Amsterdam om zo versneld circulair bouwen in de stad te realiseren.

Amsterdamse inzet

In 2021 werken we onder andere aan de volgende activiteiten:

- De realisatie van het Innovatie- en uitvoeringsprogramma Amsterdam Circulair 2020 -2021 met ruim 200 projecten. Dit doen we samen met vele betrokken directies die ieder eigen projecten uitvoeren. Ook werken we nauw samen met partners zoals het Havenbedrijf, bedrijfsleven, bewoners en de Metropoolregio Amsterdam. We richten ons daarbij op het circulair maken van de bouw, voedselketen en consumptiegoederen. Begin 2022 evalueren we dit programma.
- We maken zoveel mogelijk gebruik van succesvolle platformen en netwerken, zoals Amsterdam Smart City, Nieuw Amsterdams Klimaat en Cirkelstad. De aandacht ligt hierbij op het verstrekken van kennis en praktische handvatten, het verbinden van stakeholders en het etaleren van best practices uit de markt. Zo versterken we de dialoog met en tussen de verschillende doelgroepen. Waar mogelijk breiden we deze verder uit.
- In het eerste kwartaal van 2022 is de concept-evaluatie gereed van het Innovatie- en uitvoeringsprogramma Amsterdam 2020-2021 en kunnen we waar nodig de strategie en uitvoering verder aanscherpen. Ook werken we aan de eerste versie van de monitor Amsterdam Circulair waarmee we de voortgang richting een circulaire economie inzichtelijk kunnen maken. Deze zal in de loop van 2021 in een eerste versie worden opgeleverd. Daarbij betrekken we ook het huidige stadsporet van Amsterdam gebaseerd op de donuteconomie.
- Als internationaal koploper werken we samen met andere steden aan het vergroten van onze kennis om nieuwe oplossingen van andere steden ook in Amsterdam te kunnen toepassen. Als koploper op dit terrein zullen we op diverse Europese en internationale podia de Amsterdamse ervaringen delen met andere steden, om zo ook gezamenlijk de transitie naar een circulaire economie te versnellen.

Lobby

We voeren een actieve lobby bij het Rijk en Europa waarbij we pleiten voor een ambitieus duurzaamheidsbeleid, de juiste randvoorwaarden op gebied van bijvoorbeeld wet- en regelgeving, financiën en ruimte voor lokale afweging en uitvoering. De lobbystrategie verschilt per thema. Prioriteiten bij de lobby voor 2021 zijn onder meer:

- **Energietransitie:** Klimaatrechtvaardigheid en meer ambitie bij het aanscherpen van (EU en Rijks)wet- en regelgeving rondom elektriciteit (energiebesparing en duurzame opwekking). Op Rijksniveau pleiten om de positie van de gemeente als regisseur van de transitie aardgasvrij te ondersteunen met financiële instrumenten en de mogelijkheid om bindend te sturen op afkoppeling van het aardgasnetwerk – onder andere door met spoed de aangekondigde Energiewet hierop aan te passen. Hoewel de ont koppeling is opgenomen in de wet die in juli 2020 ter inspraak is gegaan blijft Amsterdam zich inzetten om voor het sneller invoeren van nieuwe prijsregulering dan de 10 jaar die het ministerie nu voor ogen heeft.
- **Circulaire economie:** Scherpere criteria in wetgeving voor circulair bouwen en voor renovatie en sloop. De verantwoordelijkheid uitbreiden van producenten naar de gehele keten. Het invoeren van stedelijk afval in plaats van het huidige onderscheid tussen bedrijfs- en huishoudelijk afval. Vergroening van het belastingstelsel van grondstoffen.
- **Luchtkwaliteit:** Bronaanpak strenger maken (door bijvoorbeeld strengere uitstooteisen), standaarden harmoniseren voor laadinfrastructuur, stimuleren en financieren van ontwikkeling van nieuwe emissievrije technologieën.

Vergunningverlening en handhaving

Energieneutraal bouwen is een belangrijk middel om CO₂-uitstoot terug te brengen. In 2021 wordt een landelijk norm voor Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) ingevoerd. Deze vervangt de huidige norm voor de Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC). De Amsterdamse BENG-norm is scherper dan de landelijke norm. Deze toetsen we bij de aanvraag van een bouwvergunning voor nieuwbouw. Daarnaast toetsen we op de norm voor Milieu Prestatie Gebouwen (MPG). Deze norm geeft aan wat de milieubelasting mag zijn van de materialen die in en om de bouw gebruikt worden.

Amsterdam houdt toezicht op de energiebesparende maatregelen van bedrijven. De bedrijven zijn verplicht de best beschikbare technieken toe te passen om hun energieverbruik te verminderen en het bevoegd gezag daarover te informeren. Naast het toezicht en de handhaving op de toepassing van deze maatregelen, analyseert de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, die deze gegevens verzamelt namens de gemeente Amsterdam, alle informatie om nog gericht te kunnen sturen op energiebesparing bij bedrijven en andere organisaties.

Bodem

De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld tot 2022. Dan zal de Wet Bodembescherming ophouden te bestaan. Met de Omgevingswet krijgen we veel meer ruimte voor eigen (bodem)beleid. Het uitgangspunt daarbij is een integrale benadering van de ondergrond en bovengrond. Daarvoor werken we samen met de Omgevingsdienst de bodemparagraaf van het Amsterdamse Omgevingsplan uit. Met de Werkgroep Ondergrond zorgen we voor een goede borging van de ondergrond in de Omgevingsvisie.

De gemeente trekt samen met het Rijk en provincie op onder de noemer Amsterdam Westlands, waarbinnen aan concrete oplossingen voor bodemdaling wordt gewerkt. De komende jaren zullen meerdere projecten worden uitgevoerd.

In 2021 werken we onder andere aan de volgende activiteiten:

- In de bodemsaneringsprojecten werken we aan robuuste oplossingen voor bodemverontreinigingen.
- We adviseren over de bodemkwaliteit, met name in relatie tot gebiedsontwikkeling. We zorgen ervoor dat werkzaamheden in de bodem bij gebiedsontwikkelingsprojecten, sanering van gasfabrieken en bodemsaneringsprojecten (spoedprojecten) in de openbare ruimte gebeuren volgens de wetgeving.
- De nazorg van voormalige saneringslocaties bestaan uit een kosteneffectief en stevig beheer van de saneringsvoorzieningen, vergunningsverplichtingen en beheer van de grondwaterstanden. Verder ontwikkelen we definitieve beheersmaatregelen voor natuurlijker beheer, bijvoorbeeld door veenontwikkeling.
- Door te sturen op grondstromen en het gebruik van gronddepots wordt de vrijgekomen grond uit diverse bouwprojecten zoveel mogelijk

hergebruikt in andere projecten waar juist grond nodig is. Dit zorgt voor een circulaire aanpak en hergebruik van grondstoffen. Via een integrale benadering maken we duidelijk hoe de ondergrond in Amsterdam eruitziet. En wat het effect daarvan is op andere ondergrondse en bovengrondse aspecten.

In de periode tot en met 2021 richten we ons op het uitvoeren van de bodemsaneringsprojecten en spoedlocaties met rijksbijdragen, zoals in het convenant Bodem is vastgesteld. Het vervolg van het uitvoeringsprogramma na 2021 bereiden we voor in overleg met het ministerie en VNG.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.3.1

Amsterdam voldoet aan de doelstelling van het Klimaatakkoord Parijs door de stad aardgasvrij te maken voor 2040 en de CO₂-uitstoot met 95% te verlagen voor 2050 en is een stad met schone lucht waar afval als grondstof wordt gebruikt.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021 ¹	Prognose 2022-2024 ²
1.	Totale CO ₂ -emissies (in kton) verbruik van energie op het Amsterdamse grondgebied	5.000 (2017) ²	5.000 ²	5.000		

- 1) Hoe de CO₂-uitstoot zich van jaar op jaar zal ontwikkelen is onzeker. De CO₂-reductie zal soms gestaag plaatsvinden, maar dit kan ook sprongsgewijs verlopen of eerst langzaam en dan steeds sneller gaan. Als er zou worden gewerkt met jaarlijkse streefwaardes dan is er sprake van schijnzekerheden. Ook het Rijk hanteert vanwege deze reden geen jaarlijkse CO₂-tussendoelen.
- 2) 2017 is het meest recente cijfer, aangezien van enkele achterliggende bronnen van de CO₂-uitstoot (bijvoorbeeld bij het CBS) momenteel nog geen recentere cijfers voor Amsterdam beschikbaar zijn.

Activiteit 9.3.1.1

We dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen*					

* Naar verwachting is er pas een indicator aan het eind van deze bestuursperiode. De monitor voor het meten van de mate waarin de economie en de stad circulair worden is nog in ontwikkeling. Het doel van de uiteindelijke monitor is om een beeld te geven van de voortgang van de transitie naar een circulaire economie. Daarvoor wordt een aantal indicatoren ontwikkeld. De data hiervoor zijn nog maar beperkt beschikbaar.

Activiteit 9.3.1.2

We verbeteren de luchtkwaliteit.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal toetspunten en straten waar niet wordt voldaan aan EU-grenswaarde NO ₂ (40 µg/m ³) in 9 straten (2018)	33 toetspunten	- ²	N.v.t. ²	0	0 0 0
2.	Percentage van de toetspunten waar niet wordt voldaan aan de WHOadvieswaarde voor fijnstof (PM 2,5)	98,1% (2017)	- ²	N.v.t. ³	N.v.t. ³	N.v.t. ³ N.v.t. ³ N.v.t. ³

- 2) De cijfers over 2019 zijn pas eind 2020 bekend omdat er dan pas gegevens van het RIVM beschikbaar worden gesteld.
- 3) Er zijn momenteel geen wetenschappelijk verantwoorde prognoses van PM_{2,5} concentraties beschikbaar voor de jaren tot 2030. Naar verwachting maakt het RIVM die prognoses de komende jaren bekend voor de jaren 2025 en 2030. Voor de tussengelegen jaren komt het RIVM niet met prognoses. In het Actieplan Schone Lucht staat als doelstelling dat de advieswaarde van de WHO niet meer wordt overschreden.

Activiteit 9.3.1.3

We werken aan een klimaatneutrale én aardgasvrije stad (routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050).

#	Indicatoren ⁴	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Deel van Amsterdammers dat zegt de overstap naar duurzame energie een goede zaak te vinden	75% (2019)	75%	75%	75%	75% 75% 75%

#	Indicatoren ⁴	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2.	Totaal opgesteld vermogen (in MW) zonne-energie op het Amsterdamse grondgebied	46 (2018)	73	100	150	250 350 350
3.	Totaal opgesteld vermogen windenergie op het Amsterdamse grondgebied	66 (2019)	n.v.t.	n.v.t.	75	75 84 91
4.	Hernieuwbare elektriciteit (BBV-verplicht)	15,3 (2016)	15,5 (2017)	N.v.t.	Geen streefwaarden	Geen streefwaarden
5.	Aantal woningequivalenten waarvoor in het betreffende jaar de haalbaarheidsfase van Wijken Aardgasvrij Maken (WAM)-aanpak is gestart	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	5.000	15.000 22.000 29.000
6.	Aantal woningequivalenten waarvoor in het betreffende jaar met(WAM)- aanpak een investeringsbesluit is genomen om aardgasvrij te worden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	5.000	10.000 15.000 22.000

4) Bij deze activiteit zijn diverse indicatoren en streefwaarden aangepast op basis van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.3.2

Amsterdam heeft een veilige en gezonde leefomgeving.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen ¹					

1) Geen indicatoren en streefwaarden omdat er geen zinvolle indicatoren en streefwaarden zijn die passen bij deze doelstelling.

Activiteit 9.3.2.1

Amsterdam voert VTHA taken (vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering) uit conform de wettelijke eisen en het vastgestelde kwaliteitsniveau.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen ²					

2) Geen indicatoren en streven. Reden hiervoor is dat hierover apart wordt gerapporteerd in de rapportages over het VTH-uitvoeringsprogramma.

Activiteit 9.3.2.2

We voeren bodemsaneringstaken uit.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen ²					

2) Geen indicatoren en streven. Reden hiervoor is dat hierover apart wordt gerapporteerd in de rapportages over het VTH-uitvoeringsprogramma.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Afval Energie Bedrijf (AEB)

Het Afval Energie Bedrijf levert duurzame energie in de vorm van warmte en elektriciteit. Westpoort Warmte ontwikkelt en beheert warmtenetten, vooral in het westen en noorden van de stad. Westpoort Warmte is een deelneming van het Afval Energie Bedrijf en Nuon.

Alliander N.V.

Allianders dochteronderneming Liander heeft de wettelijke taak te zorgen dat bewoners en ondernemers gebruik kunnen maken van een betrouwbaar en betaalbaar distributienetwerk van gas en elektriciteit. De energietransitie heeft een forse impact op Lianders netwerken. Tussen de gemeente en Liander is contact over afstemming van deze werkzaamheden met andere ondergrondse werkzaamheden in de stad. In smart cityverband werken we samen met Alliander via pilotprojecten aan de strategische ontwikkeling van de energievoorziening in de stad.

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) handhaaft op de Wet milieubeheer en adviseert in onze opdracht grote en middelgrote energiegebruikers hoe zij energie kunnen besparen. Daarnaast ontwikkelt de OD NZKG voor haar opdrachtgevers kennis en expertise op duurzaamheidsgebied voor bijvoorbeeld:

- datacenters
- optimaal gebruik bodemenergiesystemen

- warmtetransitie
- transformatie bestaande bedrijventerreinen
- circulaire economie en afvalstoffen
- energie neutraal en circulair bouwen

Ook is de OD NZKG verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op bodem- en bouwactiviteiten.

GVB Holding NV

Met het GVB hebben we afspraken vastgelegd om in 2025 een volledig uitstootvrij openbaar vervoer te hebben.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Lasten	69,8	66,6	83,9	73,2	70,0
Saldo van baten en lasten	-68,5	-65,3	-82,6	-71,9	-68,7

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 1,3 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- bijdragen van provincie Noord Holland, Curaçao en andere financiers voor het luchtmeetnet (€ 0,8 miljoen).
- opbrengsten voor de uitvoering van dierplaagbeheersing (€ 0,5 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 66,6 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Beleidsbudget voor Duurzaamheidsactiviteiten (€ 39,9 miljoen). Dit budget wordt als volgt besteed: lasten voor de uitvoering van activiteiten voor de programma's klimaatneutraal, aardgasvrij en circulaire economie (€ 14,2 miljoen); bijdrage aan projecten vanuit het Klimaatfonds (€ 25,7 miljoen).

- Kosten voor de uitvoering van het programma luchtkwaliteit (€ 8,4 miljoen); vermindering CO₂-uitstoot door uitstootvrij vervoer en vermindering fijnstof in de lucht. Er zijn diverse projecten en subsidieregelingen om dit doel te realiseren.
- Kosten voor bodemsaneringen op diverse locaties en voor het voortzetten van nazorg (€ 5,5 miljoen). Deze kosten worden gedekt uit de reserve Stedelijke bodemsanering en Nazorg.
- Exploitatiebijdrage aan de Omgevingsdienst voor uitvoeren van milieutaken (€ 10,7 miljoen).
- Subsidies voor het aardgasvrij maken van woningen (€ 2,2 miljoen).
- Kosten voor de dierplaagbeheersing (€ 1,2 miljoen).
- Kosten -€ 0,8 miljoen lager in verband met opgenomen taakstelling.
- Overige lasten van -€ 0,5 miljoen. Deze lasten kleiner dan € 1 miljoen en lichten we daarom niet toe.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	39,8	37,1	63,0	44,5	42,5
Toevoeging	58,9	40,9	40,8	3,3	3,3
Stand na Begroting 2021	-19,1	-3,7	22,2	41,2	39,2

Toevoegingen aan reserves

De toevoegingen aan de reserves bedragen € 40,9 miljoen en bestaan uit:

- € 37,5 aan de reserve klimaatfonds (de reserve Klimaatfonds wordt vanuit het Vereveningsfonds in de periode 2019/2022 (dus ook in 2020) jaarlijks gevuld met € 37,5 miljoen).
- € 3 miljoen aan de reserve bodemsanering. Dit betreft rente over de reserve en rijksbijdragen voor bodemsaneringsprojecten.
- overige toevoegingen aan de reserves van € 0,4 miljoen zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we daarom niet toe.

Onttrekkingen aan reserves

De onttrekkingen uit reserves bedragen € 37,1 miljoen en bestaan uit:

- € 25,7 miljoen uit de reserve klimaatfonds ter dekking van de

- bestedingen klimaatfonds;
- € 6,1 miljoen uit de reserve duurzaamheidsfonds voor bestedingen ten behoeve van hernieuwbare energie en energiebesparing;
 - € 5,3 miljoen uit de reserve bodemsanering voor de uitvoering van de bodemsaneringsprojecten.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
Subsidieregeling aardgasvrij wonen	€ 3,0
Subsidieregeling Ruimte voor Duurzaam Initiatief	€ 0,6
Subsidieregeling luchtkwaliteit	€ 7,0
ANMEC/De Gezonde Stad	€ 0,8
Stichting !Woon	€ 0,7

Toelichting

1. Subsidieregeling aardgasvrij wonen voor woningeigenaren om woningen aardgasvrij te maken. Het bedrag in de tabel heeft betrekking op meerdere jaarschijven.
2. Subsidies gericht op het mogelijk maken van duurzame initiatieven.
3. Subsidieregelingen luchtkwaliteit: sloop oude diesels (€ 4.000.000), bedrijfsvoertuigen (€ 2.000.000) en taxi's (€ 1.000.000). De bedragen hebben betrekking op meerdere jaarschijven.
4. Structurele bijdrage aan de exploitatie van Stichting ANMEC en Stichting De Gezonde Stad.
5. Subsidie aan de stichting !WOON voor het ondersteunen van bewoners, zowel in huurcomplexen als in gemengde VVE's.

Risicobeheersing

Actuele risico's

EU-norm voor luchtkwaliteit wordt niet overal in Amsterdam gehaald. Europa kan Nederland een 'ingebrekestelling' sturen. Dit is een langjarige procedure, waarin de mogelijkheid om alsnog de norm te halen wordt besproken voordat er daadwerkelijk een boete wordt opgelegd. Een eventuele boete kan in theorie worden verhaald op decentrale overheden, als de verantwoordelijkheid overtuigend daar ligt. Dit risico lijkt zeer gering, vanwege de inspanningen van Amsterdam en het feit dat een groot deel van de luchtkwaliteitsproblematiek buiten de invloedssfeer van Amsterdam ligt.

Voor het bepalen van de doelstellingen voor CO₂-vermindering en aardgasvrij zijn we afhankelijk van een aantal factoren met bijbehorende risico's, zoals:

- Verduurzaming landelijke elektriciteitsmix blijft achter. In het klimaatakkoord is afgesproken dat de elektriciteitsmix in 2030 voor 75% duurzaam is. Amsterdam is hiervan afhankelijk voor het behalen van de doelstelling.
- Her Rijk biedt niet of te laat aan gemeenten een instrumentarium om te sturen op de energietransitie. Met name bij het buurtgericht aardgasvrij maken zijn nu nog geen instrumenten om er voor te zorgen dat vastgoedeigenaren hun bijdrage leveren aan de plannen.
- De energietransitie zorgt voor een overbelasting van de energie-infrastructuur. Er zijn grote boven- en ondergrondse aanpassingen nodig, hiervoor is ruimte nodig.

Maatregelen

We werken met het Actieplan Schone Lucht hard aan het behalen van de luchtkwaliteitsnormen. We voeren daarbij naast generieke maatregelen ook locatie specifieke maatregelen uit. Het doel is een schonere en gezonde lucht voor alle Amsterdammers. Volgens berekeningen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) blijven de gemiddelde concentraties stikstofdioxide ook de komende jaren dalen: Amsterdam heeft in 2020 geen enkele wettelijke overschrijdingslocatie meer en met het Actieplan kunnen we de waarden van de World Health Organization: (WHO) in 2030 behalen.

Met verschillende maatregelen proberen we de risico's voor het behalen van de doelstellingen te beperken, zoals:

- Amsterdam draagt binnen zijn mogelijkheden/ gemeentegrenzen maximaal bij aan de verduurzaming van de elektriciteitsmix en spreekt het Rijk aan op haar rol en knellende regels.
- Via onze lobby vragen we het Rijk om passende regelgeving, financiële bijdrages en een daadkrachtig gemeentelijk instrumentarium.
- We anticiperen in nauwe samenwerking met onze partners op de verwachte ontwikkelingen van gebiedsontwikkeling, aardgasvrije wijken, elektrisch vervoer en duurzame opwekking.
- Met Liander werken we intensief samen aan het toekomstbestendig maken van de elektriciteitsinfrastructuur.

Beleidskaders

- De Routekaart Klimaatneutraal 2050 is een ambitiesdocument met een lange termijnvisie op de Amsterdamse energietransitie en acties voor de korte termijn. De Routekaart beschrijft de belangrijkste ingrediënten van de visie en strategie om samen de overgang van fossiele naar duurzame energie in beweging te zetten en te houden.
- De strategie Amsterdam Circulair 2020-2025 bevat een groot aantal maatregelen waar bedrijven, de gemeente en ook burgers de komende jaren mee te maken gaan krijgen. Amsterdammers gaan hun afval anders aanbieden en minder voedsel verspillen, bouwbedrijven gaan met duurzame materialen bouwen en de gemeente gaat zoveel mogelijk gebruikte producten inkopen.
- De Klimaatwet stelt vast met hoeveel procent ons land de CO₂-uitstoot moet terugdringen. In 2018 is een voorstel voor de wet ingediend. Dat gaat uit van 95 procent minder CO₂-uitstoot in 2050 (en al 49 procent in 2030). De wet moet burgers en bedrijven zekerheid geven over de klimaatdoelen. (Vaststelling naar verwachting medio 2019).
- In het Klimaatakkoord (waarvan de uitgewerkte versie eind 2018 verscheen) staan afspraken met de sectoren over hoe de klimaatdoelen kunnen worden gehaald. De volgende sectoren doen mee: de elektriciteitssector, de industrie, de gebouwde omgeving, de transportsector en de landbouw. (Vaststelling naar verwachting medio 2019).
- Instelling van het Klimaatfonds en het aanpassen van het Duurzaamheidsfonds (februari 2019).
- Met het Klimaatfonds is in de periode 2019-2022 € 150 miljoen beschikbaar voor een bijdrage aan investeringen die er op gericht zijn om de ambities voor een klimaat neutrale en aardgasvrije stad waar te maken.
- Strategie 'Naar een stad zonder aardgas' (december 2016) met daarin de aanpak om de overgang naar een aardgasvrije stad te versnellen, in nauwe afstemming met betrokken partijen in de stad.
- Het Actieplan Schone Lucht (april 2019) werkt aan het verbeteren van de luchtkwaliteit. Het richt zich op het uitstootvrij maken van het verkeer in de stad en de uitstoot van andere bronnen te beperken. Daarmee behalen we de WHO-advieswaarden voor schone lucht, uiterlijk in 2030. Deze doelstelling gaat verder dan de door de Europese Unie gestelde normen voor luchtkwaliteit.
- Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (2009; eind 2018 door het Kabinet aangepast) met afspraken tussen het Rijk en lokale overheden voor verbeteren van de luchtkwaliteit met het oog op de volksgezondheid en voldoen aan de wettelijke (Europese) normen voor stikstofdioxide.
- De nieuwe visie op de laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer wordt in 2020 vastgesteld.
- Bodem richt zich in de periode tot en met 2020 op uitvoeren van de bodemsaneringsprojecten en spoedlocaties met rijksbijdragen, zoals in het convenant Bodem is vastgesteld. Het vervolg van het uitvoeringsprogramma na 2020 bereiden we voor in overleg met het ministerie en VNG.

3.9.4 Ruimtelijke ordening

Ruimtelijke ordening geeft een stad en regio die goed functioneren door ruimtelijke visievorming, planontwikkeling, ruimtelijke kaderstelling en bouwplantoetsing.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Groei van de stad

De afgelopen tien jaar is Amsterdam met gemiddeld 10.000 inwoners per jaar gegroeid. Ook het aantal banen groeit hard. De groei zorgt voor dynamiek en voor druk op de ruimte. Gevolgen hiervan zijn onder meer:

- schaarste op de woningmarkt
- stijgende vastgoedprijzen
- meer verkeer en openbaar vervoer
- druk op openbare ruimte, groen en voorzieningen

Dit leidt tot een sterke behoefte aan een goede ruimtelijke ordening in de boven en ondergrond. En dit vraagt om overheidsinvesteringen in voorzieningen, groen, water, openbare ruimte en onder en bovengrondse infrastructuur. De groei van Amsterdam houdt niet op bij de gemeentegrens. De hele Metropoolregio Amsterdam (MRA) heeft te maken met de positieve en negatieve effecten van de groei. De groei van de werkgelegenheid concentreert zich voornamelijk in Amsterdam. De groei van inwoners vindt meer verspreid in de regio plaats, wat een grote pendelstroom met zich meebrengt. Dit vraagt om een duidelijke regionaal afgestemde strategie, waarin op regionaal niveau balans gevonden wordt in de groei van inwoners en werkgelegenheid. We doen dit in samenhang met opgaven rond het landschap en de energietransitie. Amsterdam en de partners in de Metropoolregio (inclusief provincies) werken hierin samen met het Rijk. De coronacrisis in 2020 heeft aangetoond dat onverwachte ontwikkelingen enorme impact kunnen hebben op de stedelijke economie en het functioneren van de stad. De verwachting is dat de druk op de schaarse ruimte in de stad daardoor zal veranderen maar, zeker op de langere duur, wel zal aanhouden. Er zullen veranderingen optreden in de opgaven voor de stedelijke ontwikkeling, die voor een deel nu nog niet goed te bepalen

zijn. Door de coronacrisis wordt duidelijk dat onderdelen van het ruimtelijke beleid een (nog) belangrijkere rol zullen krijgen, zoals het zorgdragen voor leefbaarheid met voldoende groen en buitenruimte en meer ruimte voor langzaam verkeer, het ruimte bieden aan een meer diverse stedelijke economie zodat de stad minder afhankelijk wordt van internationaal toerisme, en het nog steviger inzetten op voldoende betaalbare woningen in de stad. Deze onderdelen zullen in 2021 en de volgende jaren nader invulling krijgen in het ruimtelijke beleid.

Wensen en groei

Wij willen de ontwikkelmogelijkheden van de stad zo goed mogelijk benutten en verschillende ruimtelijke eisen en wensen slim met elkaar verbinden. We willen kansen en belemmeringen voor duurzame stedelijke ontwikkeling duidelijk krijgen en marktdynamiek sturen. Daarom werken we verder aan programma's die het schaalniveau van individuele gebiedsontwikkelingsprojecten overstijgen zoals HavenStad en Sprong over het IJ. Voor de noodzakelijke regie op de ruimte ontwikkelen we kaders voor de kwaliteit in een steeds drukker bebouwde stad. Beleidsambities en wettelijke regelgeving vertalen we naar de praktijk van gebiedsontwikkeling rond:

- groen
- bereikbaarheid
- duurzaamheid (circulaire economie, energietransitie, klimaatadaptatie)
- ruimtelijke kwaliteit (verdichting/hoogbouw)
- wonen
- werken
- sporten en spelen
- gezondheid

We hebben een enorme opgave door de ontwikkeling van de stad

gecombineerd met groot onderhoud aan de openbare ruimte. Bovenop de toch al zwaar belaste planning stapelen de komende jaren nog meer grote opgaven, waaronder:

- onderhoud kades en bruggen
- klimaatbestendig maken van de stad
- de energietransitie en de bijbehorende ruimte vragen.

We gaan een gezamenlijke nieuwe gebiedsgerichte werkwijze ontwikkelen en toepassen met de partners op het gebied van openbare ruimte. Hiermee kunnen we het spanningsveld tussen het verwerkelijken van projecten en het bereikbaar en leefbaar houden van de stad beter ondervangen.

Gebiedsontwikkeling

We kiezen er zoveel mogelijk voor om de groei van de stad op te vangen binnen de grenzen van bestaand stedelijk gebied. De meeste ontwikkellocaties zijn dan ook transformatielocaties (gebieden waar het gebruik verandert van bedrijven naar gemengde woonwerk-gebieden). Hier zijn onze sturingsmogelijkheden in vergelijking met uitleglocaties (locaties waar nog geen bebouwing is en dus minder rekening gehouden hoeft te worden met bestaande gebruikers) beperkt. Dit vraagt om nieuwe samenwerkingsvormen met belanghebbenden. Dit om de gewenste programma's en omgevingskwaliteit te kunnen realiseren, samen met de markt. Door nieuwe locaties te verkennen zorgen we dat we voldoen aan de gemeentelijke kwalitatieve en kwantitatieve wensen in gebiedsontwikkeling. Het gaat om een doelstelling van 7.500 woningen per jaar, ruimte voor bedrijven, kantoren en voorzieningen. Op basis van het programma Ruimte voor de Stad stellen we een ontwikkelstrategie op die voor de middellange termijn de ontwikkeling en vernieuwing van stedelijke gebieden bepaalt en de daarbij horende prioritering van inzet en investeringen. Zo houden we de hoeveelheid nieuw te bouwen woningen, werkruimte en voorzieningen voor de middellange termijn op peil.

Verdichting, nutsvoorzieningen en energietransitie

Door de combinatie van de snelle stedelijke groei en de energietransitie moeten we de stad in twee decennia opnieuw ontwikkelen en zelfs deels opnieuw uitvinden. Een stad waar we in bijna twee eeuwen hebben gewerkt aan infrastructuur en aansluitingen voor OV, elektriciteit, gas, warmte en voertuigbrandstof. Dit legt een enorme druk op de stad. Heel praktisch in de

ruimte boven en onder de grond, maar ook op de organisatie, participatie en financiën. Om tegelijk de groei van de stad en de energietransitie te realiseren is een systeemsproming nodig. Vanuit het programma duurzame gebiedsontwikkeling bekijken we wat er nodig is en onderzoeken en implementeren we vernieuwingen. We kijken aan welke knoppen we kunnen draaien om onze wensen en afspraken na te komen.

Rijk en Regio

We werken samen met het Rijk en onze partners in de Metropool Regio Amsterdam (MRA) aan een Verstedelijkingsstrategie. Die moet zorgen voor een bereikbare, duurzame en levendige metropoolregio voor iedereen, op de middellange en lange termijn. Hierin koppelen we de evenwichtige ontwikkeling van woon- en werkgebieden aan de ontwikkeling van het mobiliteitssysteem. Ook leggen we de relatie met (de ruimtelijke consequenties van) de energietransitie, de ontwikkeling van het landschap, de klimaatopgave en de sociaal-maatschappelijke balans in de regio. Een belangrijke bouwsteen voor de Verstedelijkingsstrategie is het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB). Daarin werken het Rijk en regio vanuit het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) samen om de verstedelijking te combineren met vragen rond bereikbaarheid.

Daarnaast werken we in MRA-verband aan de uitwerking van de nieuwe MRA-agenda. We doen dit langs de lijn van zeven aandachtsgebieden:

1. Ruimte geven aan wonen en werken
2. Slimmer en vernieuwender werken
3. De leefkwaliteit verbeteren
4. Versnellen van de overgang naar een schone economie
5. Bereikbaarheid verbeteren
6. De metropoolregio klimaatbestendig maken
7. Flexibeler kunnen inspelen op veranderingen

Recreatiegebieden

We willen de druk op het stedelijke groen verminderen door het regionale groen, zoals de recreatiegebieden, bekender te maken aan de Amsterdammers. Daarvoor werken we bijvoorbeeld aan het opleveren van recreatieve voorzieningen op de Markermeerdijken. Tegelijkertijd willen we de middelen voor het regionaal groen effectiever inzetten, de aansturing van de recreatieschappen verbeteren, en de gemeentelijke inzet en bijdragen

focussen op de recreatieschappen die voor Amsterdam het belangrijkst zijn. Tot slot hebben we een landschapsvisie ontwikkeld, in samenhang met de stedelijke Groenvisie en vooruitlopend op de Omgevingsvisie. Deze visie gaat over de Amsterdamse inzet op het regionale groen en de recreatiegebieden.

Omgevingswet en Omgevingsvisie

Omgevingswet

De Omgevingswet regelt alle zaken rond de fysieke leefomgeving en zal (naar verwachting) in 2022 in werking treden. De Omgevingswet vereist dat elke gemeente een Omgevingsvisie opstelt: een langetermijnvisie die de vraagstukken in de fysieke leefomgeving in samenhang beziet. De omgevingsvisie biedt een overkoepelend kader voor gemeentelijk beleid, programma's en projecten in de fysieke leefomgeving en voor regels in het Omgevingsplan.

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt veranderen de bestemmingsplannen van Amsterdam van rechtswege in het Omgevingsplan. Dat Omgevingsplan voldoet dan nog niet helemaal aan de eisen en de geest van de Omgevingswet. Om dat te regelen, krijgen gemeenten nog enkele jaren de tijd. Na die overgangperiode bestaan er vanaf 1 januari 2029 geen bestemmingsplannen meer. Het Omgevingsplan Amsterdam bouwen we stap voor stap op. Dit betekent dat we bestemmingsplannen, beleidsregels en verordeningen samenvoegen. Uiteindelijk hebben we één Omgevingsplan met daarin alle regels voor de fysieke leefomgeving. Op verschillende manieren werken we aan het versnellen van het vergunningproces. Dat moeten we volgens de Omgevingswet voor de meeste vergunningen inkorten van nu 26 weken naar maximaal 8 weken. Door doelmatiger en deels digitaler te gaan werken versnellen we dit proces. En wordt het begrijpelijker voor de aanvrager. Daarvoor pakken we tegenstrijdigheden en onnodige stapeling van beleid, kaders en regels aan.

In 2021 treffen we de voorbereidingen voor implementatie van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Per 2022 wijzigt de wettelijke taak voor gemeenten en zal de vergunningverlening fundamenteel anders zijn.

Omgevingsvisie

Veel mensen voelen zich verantwoordelijk voor de toekomst van hun buurt, wijk, stad en de wereld. Zij zoeken naar manieren om samen dingen voor elkaar te krijgen. Met het traject Omgevingsvisie Amsterdam 2050 stimuleren en activeren we deze betrokkenheid en dit verantwoordelijkheidsgevoel. Met een brede en open aanpak maken we het productief en geven we vorm aan onze democratiseringwensen. Bij het opstellen van de visie werken we nauw samen met de regio, vooral met de omliggende gemeenten, en allerlei partijen in de stad. De Omgevingsvisie richt zich op de lange termijn (2050) en op alle aspecten van de fysieke leefomgeving. Daarmee heeft het een (nog) bredere blik dan de Structuurvisie Amsterdam 2040. In de Startnotitie staan de volgende kernopgaven benoemd voor de toekomst van de stad:

- Amsterdam klimaatbestendig en klimaatneutraal
- Amsterdam betaalbaar en voor iedereen
- Amsterdam leefbaar en bereikbaar
- Amsterdam economisch vitaal en circulair
- Amsterdam gezond en veilig

De Omgevingseffectrapportage (OER) is onderdeel van de Omgevingsvisie en brengt in beeld wat de milieu- en duurzaamheidseffecten zijn van de verschillende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden en helpt om te sturen op de meest duurzame keuzes voor de stad.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.4.1

Amsterdam geeft ruimtelijke voorwaarden voor nieuwe woon, werk en leefmilieus om demografische en economische groei mogelijk te maken.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage demografische druk (BBVverplicht)	46,6 (2017)	46,6	N.v.t.	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde

Activiteit 9.4.1.1

We zorgen voor (wettelijke) kaderstelling en integrale ruimtelijke visievorming op verschillende schaalniveaus.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal verkenningen en onderzoeken (thema's)	17 (2017)	18	5	5	5 5 5
2.	Waarvan thema studies duurzame gebiedsontwikkeling	n.v.t.	5	2	2	2 2 2
3.	Aantal verkenningen en onderzoeken (gebieden)	n.v.t.	3	3	3	3 3 3
4.	Percentage demografische druk (BBVverplicht)	46,6 (2017)	46,6	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde

Activiteit 9.4.1.2

We zorgen voor integrale en kwalitatieve afwegingen bij inzet en prioritering ruimtelijke ontwikkeling.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal vastgestelde principebesluiten	n.v.t.	2	3	5	5 5 5

Activiteit 9.4.1.3

We zorgen voor integrale en duurzame ruimtelijke planontwikkeling.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Geen ¹		Geen streefwaarde	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde	Geen streefwaarde

1) Voor deze activiteit zijn geen indicatoren en streefwaarden opgenomen, omdat deze activiteit lastig te vangen is in één afzonderlijke indicator.

Activiteit 9.4.1.4

We bewaken de ruimtelijke kwaliteit; de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) is vanuit een onafhankelijke positie verantwoordelijk voor het bewaken, adviseren en stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van Amsterdam.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal toetsen van aanvragen omgevingsvergunning aan redelijke eisen van welstand en monumentenbeleid	n.v.t.	9.700	9.000	9.000	9.000 9.000 9.000
2.	Aantal adviezen voor het plaatsen van gebouwen of stads en dorpsgezichten op de gemeentelijke of rijksmonumentenlijst	n.v.t.	13	10	10	10 10 10
3.	Aantal integrale adviezen (vanuit de domeinen stedenbouw, architectuur, landschap en cultuurhistorie) aan initiatiefnemers en bestuurders	n.v.t.	23	20	30	30 30 30

Activiteit 9.4.1.5

We leveren een bijdrage aan de samenhang in het beheer en de ontwikkeling van het regionale landschap rond Amsterdam.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Bezoekersaantallen recreatiegebieden					
	■ Amstelland	3,1 miljoen;	2.900.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
	■ Twiske Waterland	1,3 miljoen;	1.300.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
	■ Spaarnwoude	5,1 miljoen;	5.100.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving werken we rond bouw, milieu en bodem samen met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Wij zijn samen met drie andere gemeenten eigenaar van de Omgevingsdienst. De samenwerking gebeurt vanuit een Gemeenschappelijke Regeling. De OD NZKG werkt in opdracht en mandaat van het college van

B en W. Afspraken over de samenwerking leggen we vast in een jaarlijks bij te werken uitvoeringsovereenkomst. Hierin staan onder andere de te leveren producten en diensten.

Recreatieschappen

Inzet op regionaal groen en de recreatiegebieden: de Provincie en de deelnemende gemeenten in de recreatieschappen:

- Recreatieschap Groengebied Amstelland
- Recreatieschap TwiskeWaterland
- Recreatieschap Spaarnwoude
- Stichting Goois Natuurreservaat (uittreding gepland in 2022)

In 2021 komen er voorstellen voor een nieuwe werkwijze en aangepaste governance.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,5	0,3	0,4	0,0	0,0
Lasten	22,5	29,9	21,8	12,1	11,9
Saldo van baten en lasten	-22,0	-29,6	-21,4	-12,1	-11,9

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 0,3 miljoen.

De baten bedragen minder dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 29,9 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Beleidskosten voor ruimtelijke ordening (€ 7,3 miljoen).
- Beleidskosten voor openbare ruimte en groen (€ 1,1 miljoen).
- Lasten voor verbetering in het Amsterdamse bos (€ 0,8 miljoen).
- Bijdragen aan de recreatieschappen voor € 7,1 miljoen, Amsterdam is deelnemer in een aantal recreatieschappen zoals groengebied Amstelland, Spaarnwoude en Twiske-waterland.
- Lasten voor het digitaliseren van het bouwarchief van de stadsdelen en

Amstelveen (€ 3,8 miljoen).

- Implementatiekosten van de omgevingswet inclusief de omgevingsvisie (€ 3,3 miljoen).
- Lasten voor de herontwikkeling van het gebied havenstad (€ 2,2 miljoen).
- Lasten voor verkenning van de mogelijkheden voor gebiedsontwikkeling (€ 1,9 miljoen).
- Projectkosten voor de ontwikkeling van oeververbindingen (€ 1,6 miljoen). Het wordt steeds drukker op en rond het IJ. Met 'sprong over het IJ' wil Amsterdam de oversteek structureel verbeteren.
- De overige lasten van € 0,8 miljoen zijn onderdelen die minder bedragen dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	1,4	1,9	1,6	0,2	0,0
Toevoeging	4,9	0,2	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	-3,5	1,7	1,6	0,2	0,0

In dit programmaonderdeel wordt in 2021 € 1,9 miljoen onttrokken en € 0,2 miljoen toegevoegd aan de reserves.

- Een onttrekking van € 1,9 miljoen en een toevoeging van € 0,2 miljoen aan de reserve IJ-oeververbinding.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's

De hoge en snelle woningbouwproductie geeft een risico voor de integrale kwaliteit van de stad, op gebieden als: bereikbaarheid, openbare ruimte, groen, maatschappelijke voorzieningen en energievoorziening en warmte. Hierdoor halen wij niet de duurzaamheidsambities en de kwalitatief hoogwaardige woonmilieus die we willen.

Onvoldoende ambtelijke capaciteit:

- De grote maatschappelijke dynamiek en vele bestuurlijke wensen kunnen zorgen voor onvoldoende ambtelijke capaciteit: juridisch planologisch, ontwerp, procesbegeleiding en management.
- De druk op de woningmarkt en de bestuurlijke ambities zorgen voor een forse toename van de vraag naar juridische (planologische) vastlegging in bestemmingsplannen.

We hebben besloten uit het recreatieschap Goois Natuurreservaat (GNR) te treden. Onbekend is wat de financiële gevolgen zijn van de uittreding.

Maatregelen

Binnen Ruimte voor de Stad houden we de ontwikkeling van de plancapaciteit in de gaten en brengen we daaruit voortkomende knelpunten rond de randvoorwaarden voor stedelijke kwaliteit in beeld. De Ontwikkelstrategie 2030 formuleert hierbinnen hoe we kunnen handelen. We zoeken binnen de gemeentelijke middelen voor stedelijke ontwikkeling naar ruimte voor investeringen in groen, openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen. Randvoorwaarden voor kwalitatieve groei krijgen eerder aandacht in de fases van het Plaberum. In de bestuursopdracht Vrije Ruimte ontwikkelen we instrumenten om ontspannen ruimtelijke ontwikkelingen en spontane initiatieven in de stad beter te beschermen en mogelijk te maken.

- Prioritering door in overleg met opdrachtgevers de capaciteit en behoefte af te stemmen.
- Prioritering door de capaciteitsvraag en werving binnen Ruimte en Duurzaamheid centraal aan te sturen.
- Steeds meer bouwontwikkelingen vinden plaats in transformatiegebieden. De voorbereidingen hiervan kosten momenteel veel tijd en energie omdat we nog niet gewend zijn aan deze vorm van ontwikkeling. We verwachten dat onze omgang hiermee doelmatiger wordt naarmate we er meer ervaring mee opdoen.

We zijn in goed overleg met het Goois Natuurreservaat over de voorwaarden voor uittreding.

Beleidskaders

- Nationale wetgeving voor ruimtelijke ordening en bouwen, zoals de Wet op de Ruimtelijke. Ordening die regelt hoe ruimtelijke plannen van het Rijk, provincie en gemeenten tot stand komen.
- De Structuurvisie, waarin de het toetsingskader voor de ruimtelijke plannen en de investeringsagenda's staan, net als het beeld voor de toekomst over hoe we de fysieke ruimte kunnen invullen (in 2021/22 opgevolgd door de Omgevingsvisie).
- Ontwikkelstrategie 2030, de stadsbrede inventarisatie van stedelijke bouwlocaties om de gemeentelijke opgaven voor woningbouw, werkruimte en voorzieningen te kunnen vervullen (opvolger van Koers 2025).
- MRA agenda, de actieagenda van de Metropoolregio Amsterdam voor de periode 2020 tot en met 2024.

3.9.5 Begraafplaatsen en crematoria

Door de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria maken we uitvaarten mogelijk met ruimte voor ieders persoonlijke wens, ongeacht sociale, religieuze of culturele achtergrond.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Kapitaalgoederen

In 2021 gaan we een aantal noodzakelijke investeringen doen op de begraafplaatsen om de voorzieningen weer op een goed niveau te krijgen. De huidige staat van de begraafplaatsen en crematoria is "slecht tot matig". Op de Nieuwe Ooster functioneert bijvoorbeeld de drainage niet en moet daarom hoognodig worden vervangen. Daarnaast moeten verschillende machines en meubilair worden vervangen.

Bij de GGD moet op grond van een overeenkomst met Port of Amsterdam over het operationeel houden en het onderhouden van 3 meetstations voor het meten van luchtkwaliteit een luchtmeetnet – stofmeters GGD worden vervangen.

In het geplande investeringsprogramma wordt uiteraard prioriteit gegeven aan de investeringen die wettelijk noodzakelijk en onvermijdelijk zijn. De investeringsplannen met stempel "wenselijk" zijn naar achteren geschoven. In 2021 is voor in totaal € 1 miljoen aan investeringen ingepland.

Corona

Het is onzeker hoe het coronavirus zich de komende maanden of jaren gaat ontwikkelen. Het is daarom ook erg onzeker welke effecten het virus nog gaat krijgen op bijvoorbeeld het aantal uitvaarten. Daarnaast hebben de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria net als horeca-ondernemingen forse beperkingen opgelegd gekregen die een optimale bedrijfsvoering in de weg staan.

Ontwikkeling tarieven

De tarieventabellen van de 2 grootste gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria zijn vernieuwd. Het was gebruikelijk om de onderliggende tarieven met een eenduidige procentuele verhoging vast te stellen. De gehanteerde tarieven zijn nu individueel beoordeeld en op basis hiervan voor 2021 vastgesteld. Met deze individuele beoordeling en vaststelling willen we met marktconforme tarieven werken in een concurrerende markt. Marktconforme tarieven dragen bij aan een gezonde financiële exploitatie, waarbij behoud van marktaandeel een vereiste is.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 9.5.1

Amsterdam geeft tegen kostendekkende tarieven de mogelijkheid tot begraven en cremeren, waarbij ruimte is voor ieders persoonlijke wens, ongeacht sociale, religieuze of culturele achtergrond.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Kostendekkendheid leges lijkbezorgingsrechten	95% (2018)	95%	97%	100%	100% 100% 100%

Activiteit 9.5.1.1

We faciliteren begravingen, crematies en herdenkingen, en onderhouden het culturele erfgoed van de begraafplaatsen; de parken en monumenten (het stenen archief van de stad).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal begravingen	n.v.t.	698	685	700	710 720 730
2.	Aantal crematies	n.v.t.	2.456	2400	2.400	2.425 2.450 2.475

Toelichting indicator 9.5.1

De gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria streven naar volledige kostendekkendheid van de lijkbezorgingsleges. We werken in een concurrerende markt. Behoud van het marktaandeel van ongeveer 35 procent van alle uitvaarten van overleden Amsterdammers is hierbij een must.

Toelichting indicator 9.5.1.1

Door vernieuwing van de tarieventabellen zijn wij tot marktconforme tarieven gekomen, waardoor we kunnen streven naar behoud van marktaandeel. Daarnaast moeten de geplande investeringen op De Nieuwe Ooster en De Nieuwe Noorder de voorzieningen weer op een "goed" niveau brengen. De indicator voorziet daarom dan ook in een lichte stijging van het aantal uitvaarten in de komende jaren.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Er worden geen verbonden partijen ingeschakeld voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	7,9	8,2	8,2	8,2	8,2
Lasten	7,8	7,9	7,9	4,7	7,7
Saldo van baten en lasten	0,1	0,3	0,3	0,4	0,5

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 8,2 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Inkomsten leges, (graf- en crematie)rechten, huuropbrengsten en exploitatieopbrengsten van de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria (€ 7,4 miljoen).
- Vergoedingen voor de uitvoering van de Wet op de Lijkbezorging, bijvoorbeeld uitkeringen door verzekeringen (€ 0,8 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 7,9 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Exploitatielasten van de gemeentelijke begraafplaatsen (€ 4,1 miljoen). De lasten voor exploitatie, ondersteuning en overhead worden in principe gedekt door de inkomsten uit leges en rechten (zie baten).
- Apparaatslasten van € 3,1 miljoen.
- Uitvoeringskosten van de Wet op de Lijkbezorging (€ 0,8 miljoen).

Reserves

Op dit programmaonderdeel zijn geen reserves van toepassing.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Er zijn geen beleidsrisico's van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Beleidskaders

- De Nieuwe Ooster: Structuurplan 2005, geactualiseerd in 2016.

3.10 Grond

3.10 Grond

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	824,2	1.090,9	931,9	816,1	706,7
Lasten	533,0	677,0	570,5	582,8	516,7
waarvan apparaatslasten	9,4	7,3	6,8	7,8	7,3
Totaal Programma 10 Grond	291,2	413,8	361,4	233,3	189,9

Samenvatting 3.10.1 Grond

Het programma Grond bestaat uit de gebiedsontwikkelingsprojecten van de gemeente Amsterdam en het beheer van het erfpachtstelsel. Doel van de gebiedsontwikkeling is om een duurzame, leefbare en ongedeelde stad te ontwikkelen waar ruimte is voor wonen, werken en recreëren voor alle doelgroepen.

In de gebiedsontwikkelings- en transformatieprojecten werken we aan het duurzaam bouwen van gemengde wijken. Daarbij streeft de gemeente naar energieneutraal en circulair bouwen. De gewenste functiemenging en woningbouwprogrammering voeren we door in de huidige en nieuwe gebiedsontwikkelingsprojecten.

Daarnaast zijn in dit programmaonderdeel specialistische functies ondergebracht die zich richten op project-, programma- en procesmanagement, en experts op het gebied van inkoop, techniek en projectrealisatie in grond-, weg- en waterbouw. We zetten deze expertises in voor sociale, fysieke en economische projecten en programma's van de stad.

Samenvatting 3.10.2 Erfpacht

Door het erfpachtstelsel houdt de gemeente grip op het gebruik van de grond en komt de waardevermeerdering van de grond die ontstaat bij functiewijzigingen of bij het einde van een tijdvak, ten goede aan de gemeenschap. We doen dit door bij nieuwe vastgoedontwikkelingen grond uit te geven in erfpacht en door de bestaande erfpachtrechten te beheren.

In 2016 is Amsterdam bij nieuwe gronduitgiftes overgegaan van voortdurende erfpacht met tijdvakken naar contracten op basis van eeuwigdurende erfpacht. Daarnaast hebben we in 2017 de overstapregeling vastgesteld, waardoor

erfpachters met een woning kunnen overstappen van het voortdurende naar het eeuwigdurende erfpachtstelsel. Vanwege de gunstige voorwaarden die golden voor een overstap tot en met 2019, hebben we veel (circa 165.000) overstapaanvragen ontvangen. Een belangrijke opgave in 2021 is om zoveel mogelijk aanbiedingen te doen aan erfpachters die een verzoek hebben ingediend.

Om ervoor te zorgen dat erfpachters in de toekomst transparanter en efficiënter worden geholpen, investeren we in het erfpachtinformatiesysteem en in datamanagement.

3.10.1 Grond

Het duurzaam (circulair en aardgasvrij) realiseren van de gewenste woningbouwproductie in gemengde wijken.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Het programma Grond is sterk afhankelijk van marktontwikkelingen. De coronacrisis zal een merkbaar effect hebben op de marktvrage. Dit zal ook een onmiskenbaar effect hebben op de ontwikkelingen in de grondproductie en op de resultaten in het Vereveningsfonds. Hoe groot dit effect is, kunnen we niet op voorhand beantwoorden. Omdat het Vereveningsfonds (inclusief de Zuidas) een afgescheiden onderdeel vormt van de gemeentebegroting, raakt dit niet direct de algemene middelen. Vanzelfsprekend raakt dit wel de financiële stromen binnen het Vereveningsfonds.

De cijferreeksen in dit programma zijn gebaseerd op het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2020 (MPG) dat nog voor de coronacrisis is opgesteld. Over de feitelijke ontwikkelingen wordt periodiek separaat gerapporteerd bij het MPG en de actualisatie van het MPG (AMPG). In het MPG 2021 inventariseren we de gevolgen van de coronacrisis.

Druk op de woningmarkt

Het aantal inwoners is de laatste jaren sterk toegenomen en de groei van de economie heeft geleid tot een toename van bedrijven. De coronacrisis zal zeker een dempend effect hebben. De druk op de woningmarkt is vooralsnog blijvend, waarbij met name de betaalbaarheid een belangrijk aandachtspunt blijft. Daarom werken we aan integrale gebiedsontwikkeling en de bouw van gemiddeld 7.500 woningen per jaar met bijbehorende voorzieningen als groen en scholen. Onderdeel van de gebiedsontwikkeling is de transformatie van monofunctionele gebieden naar aantrekkelijke en gemengde wijken met een goede menging van wonen, werken en voorzieningen. De gebiedsontwikkeling past binnen de strategie van de Metropoolregio Amsterdam. De gemeente bouwt niet zelf, maar werkt in de gebiedsontwikkeling samen met vele verschillende partners zoals woningcorporaties, wooncoöperaties, beleggings- en investeringsfondsen en ontwikkelaars.

Hotel en kantoren ontwikkelingen

De krapte op de kantorenmarkt is de laatste jaren zichtbaar: de leegstand is hard gedaald, de huurprijzen zijn gestegen, nieuwe en groeiende ondernemingen hebben moeite om geschikte kantoorruimte te vinden. De krapte is kwantitatief en kwalitatief, en bovendien urgent.

Het kantorenplan 2019-2026 moet zorgen voor een uitgebalanceerde en toekomstbestendige kantorenmarkt, waarin op korte en middellange termijn voldoende goede woon-werkmilieus beschikbaar zijn om aan de uitbreidingsvraag van 125.000 m² kantoor per jaar te kunnen voldoen. Dit bereiken we door te bouwen voor de vraag, de eindgebruiker te faciliteren, in te zetten op toekomstbestendige en duurzame kantoren en samen te werken met de regio. Een deel van de nieuwbouwvraag wordt veroorzaakt door de transformatie van kantoren naar woningen. Het tempo van deze transformatie is afhankelijk van de marktsituatie en -ontwikkelingen. We moeten de balans tussen nieuwbouwvraag en transformatie dus goed bewaken.

Covid-19 zal een effect hebben op de kantorenmarkt. In welke mate is nog onzeker. Bij een beperkte dip zal de zoekvraag naar kantoorruimte tijdelijk worden opgeschort, maar is deze vraag voor veel ondernemingen niet verdwenen. Als de markt snel weer aantrekt, zorgt de lage leegstand dat de vraag naar kantoorontwikkelingen onverminderd blijft. Daarentegen is het ook goed voorstelbaar dat er juist veel minder vraag zal zijn, met name in de kantorenmarkt. We volgen de ontwikkelingen op de kantorenmarkt op de voet, zodat we tijdig kunnen anticiperen op een gewijzigde vraag naar kantoorruimte. De gevolgen van de coronacrisis zijn niet in het kantorenplan 2019-2026 opgenomen.

Ook op de hotelmarkt heeft covid-19 onmiskenbaar effect. Door de coronacrisis is de bezettingsgraad van de hotels, met name in hoge segment, enorm laag. Opvallend is dat tot nu toe de belangstelling voor hotelontwikkeling in Amsterdam door de coronacrisis nog niet is verminderd. Ontwikkelaars en belegger hebben daarbij een langetermijnvisie.

Zuidas

De ontwikkelingen in Zuidas zijn in volle gang. We bouwen niet alleen kantoren, maar ook woningen en voorzieningen. Dit doen we duurzaam en daarbij zorgen we voor genoeg groen. Met de verschillende woningbouwprojecten die zijn opgeleverd, in aanbouw zijn en nog gepland staan, voelt Zuidas steeds meer als een gemengde Amsterdamse stadswijk. Daarnaast werken we aan het project Zuidasdok; de ondertunneling en verbreding van de A10 Zuid en uitbreiding van station Zuid. Dit project is in 2019 geëvalueerd en er is unaniem voor gekozen dit project voort te zetten. 2020 staat voornamelijk in het teken van het herorganiseren van dit project.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

Doel 10.1.1

Het ontwikkelen van duurzame, leefbare en ongedeelde gebieden waar ruimte is voor wonen, werken en recreëren voor alle doelgroepen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Niet van toepassing, want draagt bij aan verschillende programmaonderdelen, met name programmaonderdeel 11.1					

Voor dit doel is geen indicator opgenomen. Dit doel draagt bij aan verschillende programmaonderdelen (met name programmaonderdeel 11.1).

Activiteit 10.1.1.1

We voeren gebiedsontwikkelingsprojecten uit waarbij rekening wordt gehouden met verschillende andere beleidsdoelen (onder andere duurzaamheid, woningbouwambities, bereikbaarheid).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Jaarlijkse wettelijke rapportage (MPG)					

Over de voortgang van deze activiteiten wordt jaarlijks uitgebreid gerapporteerd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties.

Activiteit 10.1.1.2

We werken facilitair in de fysieke sector.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	N.v.t.					1)

1) Geen indicatoren en streefwaarden, reden is dat het geen outputgerichte activiteit betreft.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Schiphol Area Development Company

De gemeente is aandeelhouder van Schiphol Area Development Company NV (SADC). Het doel van SADC is om in regionaal verband hoogwaardige, bereikbare, (inter)nationaal concurrerende werklocaties te ontwikkelen rond Schiphol. De gemeente Amsterdam werkt samen met SADC in een deelneming (Lutkemeer CV/BV) aan de ontwikkeling van het bedrijventerrein Business Park Amsterdam Osdorp in stadsdeel Nieuw-West.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	536,4	735,3	650,8	610,7	502,1
Lasten	490,5	635,6	533,6	545,7	479,3
Saldo van baten en lasten	45,9	99,7	117,2	65,0	22,8

Het programmaonderdeel Grond heeft voornamelijk betrekking op grondexploitaties. De opbrengsten en kosten in de grondexploitaties kunnen van jaar tot jaar sterk verschillen. De financiële ontwikkelingen moeten daarom over de gehele looptijd van de grondexploitaties worden gezien. De huidige meerjarenbegroting is gebaseerd op het MPG 2020 (Meerjaren

perspectief grondexploitaties). Hierin zijn de effecten van de coronacrisis nog niet verwerkt, omdat deze niet goed zijn in te schatten. De mogelijke effecten komen aan de orde in het MPG 2021. Een uitgebreide toelichting op de meerjarige ontwikkelingen in de gemeentelijke grondexploitaties en de samenhangende fondsen is opgenomen in de aparte paragraaf 'Grondbeleid' in deze begroting. Het overgrote deel van de baten en lasten in dit programmaonderdeel wordt verrekend met de balans of reserves en heeft daardoor geen relatie met de algemene middelen.

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 735,3 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Opbrengsten in de grondexploitaties van € 552,9 miljoen. Dit zijn voornamelijk opbrengsten uit erfpachttulftijden.
- Winstnemingen en planafsluitingen van € 181,9 miljoen. Dit zijn afdrachten uit de grondexploitaties aan de reserve Vereveningsfonds als gevolg van opbrengsten uit het verleden.
- Overige baten van € 0,5 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 635,6 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Kosten in de grondexploitaties, zoals het bouwrijp maken van grond, het inrichten van de openbare ruimte en infrastructurele werken van € 426,0 miljoen.
- Administratieve verrekeringen met balansposten van € 194,1 miljoen. Dit zijn geen uitgaven, maar technische verrekeringen met de balans. Deze technische verrekeringen zijn nodig om grondexploitaties saldoneutraal in de exploitatie te laten verlopen.
- Apparaatskosten en overige kosten die samenhangen met de uitvoering van de grondexploitaties van € 12,4 miljoen.
- Uitgaven in het kader van project Wallengebied € 6,8 miljoen.
- Bijdrage aan ZuidasDok van € 4,8 miljoen.
- Een positief resultaat tariefdiensten van € 8,6 miljoen als gevolg van de uniformering van interne uurtarieven. Er zijn meer interne baten dan lasten begroot. In andere programma's staan hier lasten tegenover.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	257,7	191,3	124,5	96,9	106,6
Toevoeging	153,8	211,2	200,2	161,5	125,2
Stand na Begroting 2021	103,9	-19,9	-75,7	-64,7	-18,6

In dit programmaonderdeel wordt in 2021 € 191,3 miljoen onttrokken en € 211,2 miljoen toegevoegd aan de reserves:

- Een onttrekking van € 170,2 miljoen en een toevoeging van € 149,8 miljoen aan de reserve Vereveningsfonds.
- Een onttrekking van € 10,9 miljoen en een toevoeging van € 61,4 miljoen aan de reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties.
- Een onttrekking van € 10,2 miljoen aan de reserve Wallengebied.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
De vertraging, die is opgetreden bij de uitvoering van het project Zuidasdok, heeft mogelijk een niet voorzienbaar effect op de gebiedsontwikkeling van Zuidas (bijvoorbeeld extra bijdragen, latere uitgifte van kavels of extra bouwlogistieke uitdagingen).	Er vindt intensief (bestuurlijk) opdrachtgeversoverleg plaats. Effecten van de vertraging op de raakvlakprojecten maken we inzichtelijk.
Door de grote afhankelijkheid van grondposities van derden kan er vertraging ontstaan door langlopende onderhandelingen.	Heronderhandelen over een kleiner gebied en te komen tot een gefaseerde aanpak. Programma aanpassen en bestuurlijk afstemmen. Indien gewenst en financieel haalbaar, grond verwerven door de gemeente om de gewenste productie te halen.
De transformatie van kantoren naar woningen is afhankelijk van de marktsituatie en heeft dat heeft invloed op de nieuwbouwvraag. De coronacrisis kan leiden tot een veranderde marktsituatie.	Monitoren van de ontwikkelingen zodat de balans tussen transformatie van kantoren en de uitbreidingsvraag kan worden bewaakt.
Door vertraging in gronduitgiften, in de lopende financieel positief geraamde plannen, kan er minder tussentijdse winst worden genomen. Dit leidt in 2020 en in 2021 tot een minder sterke toename van de vereveningsruimte dan in het MPG2020 werd verwacht.	Monitoren van de verwachte gronduitgiften en zo nodig de raming aanpassen. Mogelijk is er ruimte voor aangepaste afspraken om uitval te voorkomen en vertraging te beperken. Monitoren van de verwachte gronduitgiften en zo nodig de raming aanpassen. Mogelijk is er ruimte voor aangepaste afspraken om uitval te voorkomen en vertraging te beperken.
Er is een risico dat de omvang van de mogelijke Vennootschapsbelastingen (VPB) betalingen in de komende jaren (2019 en 2020) niet bekend zijn. Het mogelijk nadelig effect op de vereveningsruimte is niet bekend. Zonder afspraken met de Rijksbelasting is de juistheid van het VPB dossier voor grondexploitaties niet duidelijk.	Er is een plan van aanpak opgesteld om een openingsbalans op te stellen. Dit proces wordt ambtelijk ondersteund door een stuurgroep en VPB-experts. In 2020 voeren we de eerste gesprekken met de Rijksbelastingdienst om te komen tot een vaststellingsovereenkomst 2019. Op basis van deze overeenkomst moet duidelijk worden of, en met hoeveel, VPB betalingen we in 2019 en 2020 rekening moeten houden.

Beleidskaders

- Structuurvisie Amsterdam 2040: economisch sterk en duurzaam.
- Spelregels voor woningbouwprogrammering: de spelregels gaan over de toepassing van de gewenste woningbouwprogrammering (40% sociale huurwoningen, 40% middeldure huur- en koopwoningen en 20% dure huur- en koopwoningen) in de projecten.
- In het woningbouwplan 2018-2025 staat de ambitie voor de nieuwbouw de komende jaren. De ambitie is om gemiddeld 7.500 woningen per jaar en gemiddeld 2.500 sociale huurwoningen door corporaties en 1.670 middeldure huurwoningen aan de woningvoorraad toe te voegen. Deze ambitie maken we waar door nieuwe woningen te bouwen, maar ook door transformatie van bestaande (monofunctionele) gebieden.
- Vervolg Actieplan Meer Middeldure Huur 2020: in dit actieplan zijn de voorwaarden voor nieuwe middeldure huurwoningen met een instandhoudingstermijn van 25 jaar in 2020 herijkt. Verder is dit plan het beleidskader voor het realiseren van eeuwigdurende middeldure huurwoningen.
- Plaberum: procesbeschrijving die dient als leidraad voor de inrichting van de planvorming van ruimtelijke projecten.
- Kantorenplan 2019-2026: Dit plan moet zorgen voor een uitgebalanceerde en toekomstbestendige kantorenmarkt, waarin op korte en middellange termijn voldoende kwalitatieve woon-werkmilieus beschikbaar zijn voor de netto uitbreidingsvraag van 125.000 m² kantoor per jaar.
- Selectiebeleid woningcorporaties: corporaties hebben een voorrangspositie bij de bouw van sociale woningen. Het selectiebeleid woningcorporaties beschrijft hoe het proces verloopt om voor een kavel te komen tot een selectie van een corporatie.
- Grondprijnsbeleid: het beleid op basis waarvan de grondwaardes worden berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het beleid voor nieuwe uitgiftes en het beleid voor de bestaande erfpachtrechten.

3.10.2 Erfpacht

Het beheren van de door de gemeente Amsterdam uitgegeven erfpachtrechten en het uitvoeren van de overstapregeling naar het eeuwigdurende erfpachtstelsel.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Algemeen

Door het erfpachtstelsel houdt de gemeente grip op het gebruik van de grond en komt de waardevermeerdering van de grond die ontstaat bij functiewijzigingen of bij het einde van een tijdvak, ten goede aan de gemeenschap. We doen dit door bij nieuwe vastgoedontwikkelingen grond uit te geven in erfpacht en door de bestaande erfpachtrechten te beheren.

De vraag in Amsterdam naar nieuw uit te geven grond, onder andere voor woningen en commercieel vastgoed, is groot. Ook neemt het aantal aanvragen toe om bestaande erfpachtcontracten aan te passen. Dit komt doordat er steeds meer bebouwings- en bestemmingswijzigingen, gebouwtransformaties, samenvoegingen en splitsingen van bestaande erfpachtcontracten zijn.

Nieuw erfpachtstelsel en overstapregeling

In 2016 is Amsterdam bij nieuwe gronduitgiftes overgegaan van voortdurende erfpacht met tijdvakken naar contracten op basis van eeuwigdurende erfpacht. Daarnaast heeft de gemeenteraad in 2017 een overstapregeling vastgesteld, waardoor erfpachters met een woning kunnen overstappen van het voortdurende naar het eeuwigdurende erfpachtstelsel.

Tot eind 2019 bestond de mogelijkheid om tegen aantrekkelijke voorwaarden over te stappen naar het eeuwigdurende stelsel. Dit heeft geleid tot een grote hoeveelheid overstapaanvragen (circa 165.000). Het verwerken van die aanvragen is een complex proces. Dat komt door de verscheidenheid aan erfpachtbepalingen en de verschillende databronnen die ervoor nodig zijn. We verwachten daarom dat we ook in 2021 met een hoge capaciteit en intensiteit moeten werken, om de overstapaanvragen te verwerken. Het doel

is om eind 2021, 90 procent van de overstapaanvragen te hebben verwerkt.

Erfpachtinformatiesysteem

We zijn begonnen met de ontwikkeling van een nieuw erfpachtinformatiesysteem. Dit is nodig omdat het huidige systeem verouderd is, omdat de situatie door de overstapregeling gewijzigd is en omdat het extra mogelijkheden biedt om efficiënter te werken en daardoor te besparen op personeel.

Wat willen wij bereiken (doelen) en wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)?

Doel 10.2.1

Grip houden op het gebruik van de grond door middel van erfpacht.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1	n.v.t.					'22 '23 '24 Geen Streefwaarden ¹

1 Geen indicatoren en streefwaarden omdat er geen zinvolle indicatoren en streefwaarden zijn.

Activiteit 10.1.2.1

We beheren het erfpachtstelsel

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1	Aantal erfpachtrechten in beheer ²	273.000 (2017)	283.000	n.v.t.	'22 '23 '24	nvt nvt nvt

2 Geen streefwaarden, alleen realisatiewaarden. Deze waarden moeten worden gezien als meetwaarden. Het opnemen van een streefwaarde is niet opportuun.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Er worden geen verbonden partijen ingeschakeld voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	287,8	355,6	281,1	205,4	204,6
Lasten	42,5	41,4	36,9	37,1	37,5
Saldo van baten en lasten	245,3	314,2	244,2	168,3	167,1

De financiële stromen in de erfpachtexploitatie, de reserve afkoopsommen en de reserve financiering erfpachtgrond worden in dit programmaonderdeel toegelicht. In de door de raad vastgestelde Nota Financiële verantwoording grondexploitaties en erfpachtuitgifte is vastgelegd hoe deze financiële stromen administratief worden verwerkt en (een deel van) de baten en lasten met de reserves worden verrekend. De financiële stromen zijn het eenvoudigst op te splitsen in canon, reguliere afkoopsommen en afkoopsommen overstap.

De canon betalende rechten zijn reguliere (jaarlijkse) inkomsten voor de algemene middelen. Deze nemen toe bij nieuwe uitgiften. De grondwaarde bij uitgifte wordt door het onderdeel erfpacht als het ware "aangekocht" van de

grondexploitatie en wordt gefinancierd met een binnengemeentelijke lening en als schuld op de balans geplaatst. Over deze schuld wordt rente betaald. Dit geldt zowel in het voortdurende stelsel als in het eeuwigdurende stelsel.

- Als de canon in het voortdurende stelsel wordt afgekocht, ontvangt de gemeente een afkoopsom. Deze afkoopsom wordt aan de reserve afkoopsommen toegevoegd. De reserve Afkoopsommen is altijd gelijk aan de aankoopwaarde van de grond. Mocht de ontvangen afkoopsom hoger (of evt. lager) zijn dan de aankoopprijs, dan wordt dit verschil verrekend met de reserve financiering erfpachtgrond.
- De gemeente is in 2016 overgestapt van een voortdurend erfpachtstelsel naar een eeuwigdurend erfpacht stelsel. Een overgestapt eeuwigdurend afgekocht recht heeft geen financiële waarde meer voor de gemeente en deze rechten worden voor € 1 op de balans gezet. Bij een overstap van het voortdurend stelsel naar het eeuwigdurend stelsel wordt allereerst de afkoopsom aangewend voor de aflossing van de bestaande grondwaarde op de balans waarna de meerwaarde conform de Nota Financiële Verantwoording Grondexploitaties en erfpachtbeheer wordt toegevoegd aan de reserve financiering erfpachtgrond. Vanaf 2021 zal deze toevoeging aan de algemene reserve plaatsvinden.
- De rente over de reserve afkoopsommen en de reserve financiering erfpachtgrond komt ten gunste van de jaarlijkse exploitatie.

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 355,6 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Jaarlijkse canonopbrengsten uit niet afgekochte erfpachtcontracten van € 140,4 miljoen. De canon betalende rechten zijn reguliere (jaarlijkse) inkomsten voor de algemene middelen. Deze nemen toe bij nieuwe uitgiften. De grondwaarde bij uitgifte wordt door het onderdeel erfpacht als het ware "aangekocht" van de grondexploitatie en wordt gefinancierd met een binnengemeentelijke lening en als schuld op de balans geplaatst. Over deze schuld wordt rente betaald (zie lasten). Dit geldt zowel in het voortdurende stelsel als in het eeuwigdurende stelsel.
- Eenmalige afkoopsommen in het eeuwigdurende stelsel van € 144,2 miljoen. De gemeente is in 2016 overgestapt van een voortdurend erfpachtstelsel naar een eeuwigdurend erfpacht stelsel. Een eeuwigdurend afgekocht recht heeft geen financiële waarde

meer voor de gemeente en deze rechten worden voor € 1 op de balans gezet. Bij een overstap van het voortdurend stelsel naar het eeuwigdurend stelsel wordt allereerst de afkoopsom aangewend voor de aflossing van de bestaande grondwaarde op de balans waarna de meerwaarde wordt toegevoegd aan de reserve financiering erfpachtgrond.

- Periodieke afkoopsommen in het voortdurende stelsel van € 70,3 miljoen. Als de canon in het voortdurende stelsel wordt afgekocht, ontvangt de gemeente een afkoopsom. Deze afkoopsom wordt aan de reserve afkoopsommen toegevoegd. De reserve Afkoopsommen is altijd gelijk aan de aankoopwaarde van de grond. Mocht de ontvangen afkoopsom hoger (of lager) zijn dan de aankopprijs, dan wordt dit verschil verrekend met de reserve financiering erfpachtgrond.
- Overige baten van € 0,7 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 41,4 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Rentelasten van € 19,1 miljoen.
- Beheer van het erfpachtstelsel € 22,2 miljoen, waarvan € 6,6 miljoen betrekking heeft op de overstapregeling. Dit deel wordt onttrokken uit de reserve Financiering erfpachtgrond.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	96,2	210,1	161,5	203,0	3,0
Toevoeging	223,8	255,9	133,0	51,2	44,3
Stand na Begroting 2021	-127,6	-45,9	28,5	151,8	-41,3

In dit programmaonderdeel wordt in 2021 € 210,1 miljoen onttrokken en € 255,9 miljoen toegevoegd aan de reserves:

- Een onttrekking van € 156,7 miljoen en een toevoeging van € 255,9 miljoen aan de reserve Financiering Erfpachtgrond.

- Een onttrekking van € 53,4 miljoen aan de reserve Afkoopsommen Erfpacht.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Door de vele afwijkende situaties en de complexiteit van het huidige erfpachtstelsel bestaat het risico dat niet de juiste aanbieding aan de erfpachter wordt verstrekt of dat de erfpachter lang moet wachten totdat de aanvraag wordt afgewikkeld.	Beheersmaatregel is dat er een gespecialiseerd team klaarstaat om maatwerk-aanbiedingen op te stellen. Om wachttijden te verkorten streven we ernaar om zoveel mogelijk (overstap-)aanvragen automatisch af te wikkelen.
De inzet voor de overstapregeling vergt veel inhuur. Met mogelijk relatief veel in- en uitstroom van tijdelijke medewerkers.	Het 4-ogen principe draagt bij aan het bewaken van de kwaliteit van de mutaties. De afdeling zorgt voor een gedegen inwerktraject voor nieuwe medewerkers.

Beleidskaders

- Diverse Algemene Bepalingen: de door de raad vastgestelde bepalingen voor het uitgeven van grond in erfpacht.
- Grondprijnsbeleid: het beleid op basis waarvan de grondwaardes worden berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het beleid voor nieuwe uitgiftes en het beleid voor de bestaande erfpachtrechten.
- Overstapregeling: de regeling waarmee erfpachters met een woning kunnen overstappen van het voortdurende naar het eeuwigdurende stelsel.

3.11 Wonen en groen

3.11 Wonen en groen

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	98,0	87,8	89,8	87,9	87,0
Lasten	389,0	401,6	376,6	342,3	312,1
waarvan apparaatslasten	177,2	176,4	173,5	172,7	172,2
Totaal Programma 11 Wonen en groen	-291,0	-313,9	-286,9	-254,5	-225,1

Samenvatting 3.11.1 Wonen en bouwen

We willen dat er voldoende betaalbare woningen zijn in Amsterdam. Ook de kwaliteit van de woningvoorraad en de verdeling van schaarste staan hoog op de agenda. Het is cruciaal dat de woningvoorraad voor alle typen huishoudens in verschillende delen van de stad toegankelijk is. Hiervoor hebben we beleid gemaakt, houden we toezicht op de naleving van de woonregels en handhaven we op woninggebruik. Daarnaast leveren we gerichte woonondersteuning voor kwetsbare groepen.

Door de grote druk op de Amsterdamse woningmarkt moeten we een flinke

bouwproductie realiseren. Dat is nodig om te zorgen voor voldoende betaalbare woningen. De afgelopen twee jaar kwam er een fors aantal woningen bij door nieuwbouw. De ambitie is om daarmee door te gaan. Bij deze bouwambitie is onder andere het beleid 40-4020 het uitgangspunt. Daarmee kunnen we veel betaalbare sociale huurwoningen en middeldure huurwoningen toevoegen aan de woningvoorraad en verlichten we de druk op de woningmarkt. Dit doen we niet alleen door nieuwbouw maar ook door de transformatie van bestaande gebieden en vastgoed. Deze doelen staan in het Woningbouwplan. Om de

voortgang te monitoren kijken we zowel naar de productie, naar de realisatie van de verschillende woningbouwsegmenten, als naar het toekomstig planaanbod. Over de voortgang maken we twee keer per jaar voortgangsrapportages.

De grote druk op de Amsterdamse woningmarkt en de economische groei van de afgelopen jaren leidt tot een toename van overlast door bouw en sloopwerkzaamheden. Door het programma Wonen en bouwen dragen we bij aan een integrale stedelijke aanpak voor deze bouwdynamiek.

3.11 Wonen en groen

Samenvatting 3.11.2

Openbare ruimte en reiniging

In de coronatijd hebben we gezien dat Amsterdammers onze pleinen, parken en kades goed weten te vinden om te sporten, te spelen en te ontspannen. Naarmate de stad verder verdicht en groeit zal het gebruik van de openbare ruimte nog intensiever worden. Dit intensieve gebruik vraagt om een goede inrichting van onze openbare ruimte en om slim beheer.

In 2021 investeren we in goede nieuwe openbare ruimte bij gebiedsontwikkeling en gaan we door met het wegwerken van achterstallig onderhoud. Dat doen we gebiedsgericht. We zetten onze reinigers en beheerders in waar en wanneer dat het meest nodig is. We betrekken onze bewoners en ondernemers via participatietrajecten, via medebeheer met lokale initiatieven om de openbare ruimte te verbeteren.

Juist nu de druk op onze openbare ruimte toeneemt, zorgen we ervoor dat het straatbeeld rustig, eenduidig en overzichtelijk is. Omdat het reclamebeleid is aangepast zal het aantal reclame-uitingen in de openbare ruimte in 2021 afnemen. Ook verdwijnen de bewegende beelden op digitale reclamezuilen. Onze 'standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' zorgt voor een goede inrichting. De standaard ontwikkelen we in 2021 verder om aan te blijven sluiten op nieuwe ontwikkelingen. Bijvoorbeeld de noodzaak om de stad klimaatbestendig en autoluw in te richten.

Samenvatting 3.11.3 Groen en dierenwelzijn

Het groen in en rond de stad is onmisbaar voor de leefbaarheid, biodiversiteit en klimaatbestendigheid van de stad. Juist in gebieden waar we hoger bouwen of dichter op elkaar bouwen moeten we óók vergroenen. In 2020 is de Amsterdamse Groenvisie vastgesteld waarmee we toewerken naar een stad met meer groen op alle straatniveaus, van geveltuinen en perkjes tot een nieuw stadsbos. Het bestaande en het nieuwe groen krijgt meer waarde voor zowel mensen als dieren in de stad. In 2021 gaan we aan de slag met de uitvoering en investeren we in méér groen aan de hand van het Strategisch Huisvestingsplan Bovenwijks Groen dat in 2020 is vastgesteld.

Het toenemende gebruik van het groen om te recreëren, activiteiten te organiseren, te sporten en te spelen brengt ook nieuwe beheertaken met zich mee. Met de beschikbare middelen verbeteren we plantvakken, gazons en intensief gebruikte delen van de parken, waar dit het hardst nodig is.

Ook voeren we in 2021 de Amsterdamse voedselstrategie uit, om de voedselproductie in de stad gezonder, milieuvriendelijker en toekomstbestendiger te maken.

In 2021 werken we verder aan:

- Vervangen van bomen.
- Verbeteren van de biodiversiteit.
- Bestrijden van (boom) ziekten en plagen, waaronder de Japanse Duizendknoop.

Om het dierenwelzijn in de stad te verbeteren werken we in 2021 onder meer aan:

- Verbeteren van omstandigheden bij kinderboerderijen.
- Investeren in de kennis en kunde van mensen die met dieren werken.
- Verbeteren van losloopgebieden voor honden.

3.11.1 Wonen en bouwen

Het programma Wonen en bouwen richt zich op betaalbaar wonen. In een rechtvaardige stad zorgen we ervoor dat ook lage en middeninkomens woonruimte kunnen vinden en geven we uitvoering aan de ambitie om de bouwproductie te verhogen. We vergroten en bewaken de omvang, samenstelling, verdeling, beschikbaarheid en kwaliteit van de woningvoorraad. Daarnaast verbeteren en bewaken we de kwaliteit van de leefomgeving in alle Amsterdamse buurten. Daarbij hebben we aandacht voor de ondersteuning en de betrokkenheid van de bewoners.

Het programma Wonen en bouwen staat daarnaast voor een veilige, gezonde, duurzame en leefbare samenleving. We zorgen voor een veilige uitvoering van bouw en sloopwerkactiviteiten en dat monumentale waarden niet aangetast worden. Daarbij is duurzaamheid steeds belangrijker. We zorgen ervoor dat milieuinrichtingen niet voor overlast zorgen en zien erop toe dat bouwwerken brand en constructie veilig gebruikt worden.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

De druk op de Amsterdamse woningmarkt blijft onverminderd groot. Om de ambitie te kunnen realiseren dat ook lage en middeninkomens en kwetsbare huishoudens woonruimte kunnen vinden, stellen we regels voor woninggebruik, ontwikkelen we specifiek doelgroepenbeleid, hebben we een grote bouwambitie en investeren we in sociaal-maatschappelijke initiatieven en fysieke maatregelen in 32 ontwikkelbuurten.

In de komende jaren vinden een aantal belangrijke stelselwijzigingen plaats die relevant zijn voor het programma wonen en bouwen, zoals de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) en de Omgevingswet. Dit heeft invloed op de wijze waarop we in Amsterdam omgaan met kwaliteitsborging, met initiatieven van bewoners en ondernemers en met gebiedsgericht werken.

Wonen

De gemeente Amsterdam, de corporaties (verenigd in de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties, AFWC) en de huurderskoepels (verenigd

in de Federatie van Amsterdamse Huurderskoepels, FAH) hebben nieuwe Samenwerkingsafspraken vastgesteld. Deze afspraken vormen het kader waarbinnen de 3 partijen in de periode 2020 t/m 2023 samenwerken aan de volkshuisvesting in Amsterdam.

In 2021 wordt uitvoering gegeven aan de intentieovereenkomst geclusterde ouderenhuisvesting en het actieplan wooncorporaties.

We maken of houden meer en kwalitatief betere woningen in de voorraad beschikbaar voor kwetsbare groepen en ouderen.

We herzien de regionale afspraken omtrent woonruimteverdeling om de sociale huurwoningvoorraad beter te benutten. De herziening moet ertoe leiden dat een woning, meer dan nu het geval is, naar een woningzoekende gaat die de woning het hardste nodig heeft. Deze herziening ligt in 2020 voor ter besluitvorming en gaat naar verwachting per 1 juli 2021 in.

In het eerste kwartaal 2021 wordt het beleidskader woonwagencentrales besproken in de raad. Hierin worden de kaders vastgelegd voor beheer, onderhoud en afspraken over het aantal woonwagencentrales in de stad. Afhankelijk van de keuzes die in dit kader gemaakt worden kan dit ook leiden tot investeringen.

Woninggebruik

Om de woningvoorraad en de leefbaarheid beter te kunnen beschermen, zijn er verschillende nieuwe regels ingevoerd, zoals Bed-and-Breakfastvergunningen, vergunningen vakantieverhuur, omzettingsvergunning

vakantieverhuur en gebiedsverboden voor vakantieverhuur.

Met het programma Woningkwaliteit streven we naar een gezonde, kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad. Daarbinnen en daarnaast is inzet nodig op actuele aandachtspunten zoals:

- De sanering van loden leidingen.
- De kwaliteit van funderingen in het bijzonder in relatie tot droogte en/of grote projecten in de openbare ruimte.
- Verduurzaming in de bestaande woningvoorraad.

Samen met de corporaties wordt het nieuwe plan van aanpak woonfraude uitgevoerd. Deze is onder andere gericht op een omslag naar datagestuurde toezicht en handhaving. Ook met het Rijk maken we afspraken om meer toegespitste data te verkrijgen waardoor we woonfraude effectiever kunnen aanpakken.

Bouwen

We gaan gegeven de grote vraag naar woningen ook tijdens de crisis zoveel mogelijk door met gebiedsontwikkeling. Hoewel de projecten in de gebiedsontwikkeling nog steeds doorlopen zijn ook de eerste vertragingen als gevolg van covid-19 zichtbaar. Dit geldt met name voor zogenaamde mix-use-programma's waarbij commerciële ontwikkelingen gekoppeld zijn aan woningbouw. De effecten van de coronacrisis op het gebied van de ontwikkeling van kantoren is nog niet duidelijk. Op dit moment is (nog) geen sprake van een toename in de leegstand. Om de bouwproductie op peil te houden werken we actief samen met corporaties, beleggers en ontwikkelaars om de productie van betaalbare woningen op niveau te houden. We moeten bijzondere aandacht blijven houden voor de ontwikkeling van het sociale en middensegment (middeldure huur/koop).

Begin 2020 hebben we ten aanzien van het middensegment met de desbetreffende partijen een intentieverklaring afgesloten om de productie van nieuwe en het behoud van bestaande betaalbare woningen te borgen. De daarin gemaakte afspraken zijn inmiddels omgezet in beleid. Met het nieuwe beleid willen we de bouw van betaalbare woningen verder stimuleren. In vervolg op de afspraken uit "Samen sterker uit de crisis" wordt bij transformatieprojecten de mogelijkheid om extra te bouwen in het middensegment doorgevoerd en wordt bijzondere uitwerking gegeven aan

de focus op het middensegment in het Hamerkwartier.

We willen het opkopen van nieuwbouw koopwoningen door beleggers tegengaan en deze vooral beschikbaar krijgen en houden voor eigenaar-bewoners. Daarom hebben we in 2020 een zelfbewoningsplicht voor nieuwbouw koopwoningen ingesteld, waardoor de koopwoningen straks alleen door eigenaar-bewoners bewoond kunnen worden. Deze maatregel geldt alleen voor projecten waar nog geen contractuele verplichtingen zijn afgesloten. We zijn samen met andere gemeenten in overleg met het ministerie van BZK over mogelijke maatregelen om ook in de bestaande bouw koopwoningen beschikbaar te houden voor eigenaar-bewoners.

We hebben een grote bouwambitie, waarbij we inzetten op het bouwen van gemiddeld 7.500 woningen per jaar, in totaal 52.500 nieuwe woningen tot 2025. Tot 2025 is de ambitie om jaarlijks gemiddeld 2.500 sociale huurwoningen en 1.670 middeldure huurwoningen aan de voorraad toe te voegen. Ook voor jongeren en studenten zetten we tot 2022 in op het in aanbouw nemen van 10.500 eenheden (waarvan naar verwachting ongeveer 1.500 elders in de MRA). We hebben een plan van aanpak gemaakt en een convenant studentenhuusvesting ondertekend. We zetten in op betaalbare huisvesting met aandacht voor sociale veiligheid, community vorming en duurzaamheid. In MRA-verband maken we afspraken om de woningbouwproductie te vergroten en te versnellen. De voortgang van de woningbouwproductie en de effecten van de coronacrisis worden gemonitord in de 'Voortgangsrapportage woningbouw'. Twee keer per jaar wordt deze rapportage beschikbaar gesteld aan de raad.

De effecten van de coronacrisis op de omvang van de leegstand en de vraag naar kantoren is nog niet in beeld. Door de kantorenmonitor worden marktontwikkelingen en de voortgang van de ontwikkelingen van kantoren gevolgd. De kantorenmonitor wordt twee keer per jaar beschikbaar gesteld aan de raad. De afgelopen jaren is vanwege het aantrekkelijke vestigingsklimaat de leegstand sterk afgenomen en is het minder aantrekkelijk om commercieel vastgoed om te vormen naar woningen. De invloed van covid-19 hierop is nog onzeker.

We continueren de transformatie van monofunctionele gebieden naar aantrekkelijke en gemengde wijken met een goede menging van wonen en werken.

Door de grote bouwambitie hebben Amsterdammers de afgelopen jaren meer overlast ervaren van bouw en sloopwerkzaamheden. We pakken deze opgave aan door een integrale aanpak voor bouwdynamiek vorm te geven. Dat doen we die we met preventieve maatregelen tijdens de vergunningverlening en door risico gestuurd toezicht en handhaving tijdens bouw en sloop.

We verlenen vergunningen, houden toezicht op en handhaven de (ver) bouw van woningen conform het Handhavingsbeleid Wabo 2e helft 2017-2018 (geprolongeerd voor 2020 en verder) en het Vergunningenbeleid Wabo 2019 (geprolongeerd voor 2020 en verder). We pakken overlast van bouw en sloopwerkzaamheden risico gestuurd aan. De stadsdelen en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied voeren deze taken uit.

Nog niet alle effecten van de coronacrisis voor de bouwproductie zijn in beeld. De gemeente Amsterdam wil de effecten van de coronacrisis integraal bestrijden met een herstelaanpak. Dit kan gevolgen hebben voor de begroting van Programma 10 Grond en Erfpacht.

Ontwikkelbuurten

De coronacrisis heeft gevolgen voor de gehele stad en voor vele bewoners. Ook voor de bewoners in de ontwikkelbuurten heeft deze crisis grote gevolgen. De opgaven in de ontwikkelbuurten verdiepen en verhefgen zich. Daarom is het des te belangrijker dat de gemaakte plannen van aanpak met volle kracht uitgevoerd worden en dat we flexibel kunnen inspelen op de specifieke extra noden in de buurten, zodat de leefbaarheid in deze buurten en het welzijn en welbevinden van de mensen die in de buurten wonen zo goed mogelijk blijft en niet verder verslechtert.

Uit het budget voor de ontwikkelbuurten wordt nu € 12 miljoen apart gezet voor het in gang zetten van grotere projecten die in deze buurten verschil kunnen maken, waarbij we tevens oog hebben voor het creëren van werkgelegenheid.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

Doel 11.1.1

Voldoende beschikbaarheid van betaalbare en goede woningen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal beëindigingen onrechtmatig woninggebruik, in gebruik genomen leegstaande woningen, opgeknapte woningen naar aanleiding van handhavingsmaatregelen	300 (2013)	1.496	750	750	750
2.	Gemiddelde WOZ waarde (BBV-verplicht)	€ 216 (2015)	€ 378	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
3.	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (BBV-verplicht)	€ 645 (2015)	€ 553	€ 564	N.v.t.	N.v.t.
4.	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (BBV-verplicht)	€ 716 (2015)	€ 645	€ 656	N.v.t.	N.v.t.

Activiteit 11.1.1.1

We stellen regels aan woninggebruik, handhaven daarop en faciliteren investeringen en handhaven op de kwaliteit van woningen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021 ¹	Prognose 2022-2024
1.	Aantal meldingen bij zoeklicht	1.200 (2014)	2.459	2.300	2.300	2.300
2.	Aantal handhavingsbesluiten	300 (2016)	1.545	900	900	900
3.	Aantal buitendienst onderzoeken	m.i.v. 2016	9.855	6.000	6.000	6.000
4.	Aantal handhavingsprojecten	30 (2013)	53	30	30	30

1) Ondanks de daling van het toerisme en de toeristische verhuur door de coronacrisis, is de verwachting dat de begrote aantallen gehaald kunnen worden.

Activiteit 11.1.1.2

We faciliteren de verdeling van woonruimte en zorgen ervoor dat huishoudens passende woonruimte kunnen vinden.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage aanpasbaar gebouwde nieuwe huurwoningen (exclusief jongeren en studentenhuishuizing)	80% (2015)	98,6%	90%	90%	90%
2.	Percentage mensen met een urgentie dat binnen drie maanden een woning vindt	m.i.v. 2018	96%	80%	80% ²	80%

2) De haalbaarheid van deze doelstelling is mede afhankelijk van de taakstelling statushouders die we voor 2021 zullen krijgen.

Activiteit 11.1.1.3

We faciliteren de ondersteuning van bewoners in Amsterdam, zowel huurders als eigenaren en faciliteren de vertegenwoordiging van huurdersbelangen.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal klantcontacten bij !WOON	44.108 (2014)	50.600	43.000	43.000	43.000

Het doel van !WOON is om bewoners en VvE's zo goed mogelijk te adviseren en te ondersteunen. Het aantal klantcontacten zegt niet alles over wat !WOON realiseert; zoveel mogelijk klantcontacten is niet het doel. De vragen van bewoners en VvE's die !WOON bereiken worden complexer, vragen meer tijd en voor een deel ook nieuwe deskundigheid en kennis (meer maatwerk en minder vergelijkbare kwesties, zoals de bezwaren tegen jaarlijkse huurverhoging).

Activiteit 11.1.1.4

We stimuleren passende woningbouw voor alle doelgroepen en maken deze mogelijk.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose* 2022-2024
1.	Start bouw nieuwe woningen	8.639 (2018)	7.125	7.500	7.500	7.500
2.	Sociale woningen corporaties (inclusief jongeren en studentenhuishuizing)	1.801 (2018)	1.913	2.500	2.500	2.500
3.	Middeldure huurwoningen	1.152 (2018)	1.228	1.670	1.670	1.670
4.	Zelfbouwoningen	m.i.v. 2019	214	350	350	350
5.	Aantal jongeren en studentenwoningen	3.690 (2018)	1.229	2.250	2.250	2.250
6.	Aantal nieuw gebouwde woningen (BBVverplicht)	N.v.t.	N.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

* Aantallen bij 1, 2 en 3: gemiddelden per jaar over de periode 2018-2025.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 11.1.2

Verbeteren van de leefbaarheid en de kwaliteit van de buurten.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Waardering van de kwaliteit van woningen (specifiek hier de indicator "tevredenheid met de corporatiewoning")	6,8 (2005)	7,5	7,5	7,5	7,5
2.	Waardering van de leefomgeving	7,1 (2005)	7,5	7,5	7,5	7,5

Activiteit 11.1.2.1

We verbeteren samen met bewoners, corporaties en andere partners 32 buurten in Nieuw West, Zuidoost en Noord.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Aantal ontwikkelbuurten waar we de kansen hebben verkend en/of een plan in uitvoering is	1 (2018)	21	32	32	32

(Bedragen x € miljoen)

Doel 11.1.3

In Amsterdam wordt op een veilige en gezonde manier gebouwd.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Percentage van het aantal bouwwerken waarop toezicht is gehouden, waarbij overtredingen van het Bouwbesluit 2012 en/of afwijkingen van de omgevingsvergunning zijn geconstateerd in relatie tot constructieve en brandveiligheid, verdeeld naar de categorieën A1A2 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat.	n.t.b. (2019)	n.n.b.	n.n.b.	5%	O.b.v. resultaten 2019 en 2020 bepaald
2. Percentage van het aantal bouwwerken waarop toezicht is gehouden, waarbij overtredingen van het Bouwbesluit 2012 en/of afwijkingen van de omgevingsvergunning zijn geconstateerd in relatie tot constructieve en brandveiligheid, verdeeld naar de categorieën B1B8 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat.	n.t.b. (2019)	n.n.b.	n.n.b.	19%	O.b.v. resultaten 2019 en 2020 bepaald
3. Aantal bouwgerelateerde handhavingmeldingen bij (ver)bouw bouwwerken	700 (2018)	6.098	1.738	3.196	3.000

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
4. Percentage van het aantal gecontroleerde sloopmeldingen waarbij een overtreding wordt geconstateerd, verdeeld naar asbestverwijdering en overige sloopwerkzaamheden	n.t.b. (2019)	n.n.b.	n.n.b.	2%	O.b.v. resultaten 2019 en 2020 bepaald

Activiteit 11.1.3.1

We verstrekken omgevingsvergunningen en zien toe dat bedrijven en burgers voldoen aan actuele wet en regelgeving op het gebied van veiligheid, bouwveiligheid en infrastructuur.

# Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1. Aantal ingediende aanvragen omgevingsvergunning voor de activiteit bouw, verdeeld naar de categorieën A1A2 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat	7.839 (2018)	4.405	4.359	4.689	O.b.v. marktontwikkeling eind 2020 bepaald
2. Aantal ingediende aanvragen omgevingsvergunning voor de activiteit bouw, verdeeld naar de categorieën B1B8 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat	7.839 (2018)	2.820	3.220	1.571	O.b.v. marktontwikkeling eind 2020 bepaald
3. Aantal bouwwerken waarop toezicht is gehouden, verdeeld naar de categorieën A1A2 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat	NB	1.855	2.119	4.749	O.b.v. marktontwikkeling eind 2020 bepaald
4. Aantal bouwwerken waarop toezicht is gehouden, verdeeld naar de categorieën B1B8 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat	NB	1.996	1.776	1.791	O.b.v. marktontwikkeling eind 2020 bepaald
5. Aantal ingediende sloopmeldingen (met asbest)	ca. 3.700 (2018)	3.901	3.869	2.634	O.b.v. marktontwikkeling eind 2020 bepaald

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
6.	Aantal ingediende sloopmeldingen (zonder asbest)			1.116	1.323	O.b.v. marktontwikkeling eind 2020 bepaald
7.	Aantal gecontroleerde sloopmeldingen met asbest	NB	2.006	4.018	2.108	O.b.v. marktontwikkeling eind 2020 bepaald
8.	Aantal gecontroleerde sloopmeldingen zonder asbest	NB	3.188	1.047	1.003	O.b.v. marktontwikkeling eind 2020 bepaald

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving werken we op het gebied van bouw, milieu en bodem samen met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). We zijn samen met drie andere gemeenten eigenaar van de Omgevingsdienst. We werken samen op basis van een Gemeenschappelijke Regeling. De OD NZKG werkt in opdracht en mandaat van het college van B en W. Afspraken over de samenwerking leggen we vast in een jaarlijks te actualiseren uitvoeringsovereenkomst. Hierin staan onder andere de te leveren producten en diensten.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	65,6	59,6	59,6	57,7	56,8
Lasten	155,8	159,9	158,3	127,4	114,6
Saldo van baten en lasten	-90,2	-100,3	-98,8	-69,7	-57,8

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 59,6 miljoen.

Deze baten bestaan uit:

- Opbrengsten uit de leges voor de omgevingsvergunningen. Dit betreffen geïntegreerde vergunningen voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu. Deze komen voort uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) (€ 53,4 miljoen).
- Opgelegde bestuurlijke boetes vanwege handhaving woninggebruik (€ 2,0 miljoen).
- Een bijdrage van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor projecten voor de Sanering van Verkeerslawaaï (€ 2,0 miljoen).
- Verschillende kleinere baten van in totaal € 2,2 miljoen waaronder bijdragen van partners voor vastgoedbeurzen (€ 0,9 miljoen) en huurinkomsten voor woonwagens en woonwagenstandplaatsen (€ 0,4 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 159,9 miljoen.

Deze lasten bestaan uit:

- Apparaatslasten voor onder andere de uitvoering van de WABO-taken, beleidsadvisering, toezicht en handhaving Woninggebruik en behandeling van juridische zaken (€ 71,7 miljoen).
- Kosten voor het opdrachtgeverschap van de projecten in de openbare ruimte bij de gebiedsgerichte aanpak (€ 22,0 miljoen).
- Subsidies aan woningcorporaties voor onrendabele vastgoedinvesteringen in de stedelijke vernieuwingsgebieden. Deze subsidies zijn bedoeld voor stimulering, herstructurering en verbetering van de woningvoorraad in Amsterdam (€ 15,0 miljoen).
- Investeringen in sociaal-maatschappelijke initiatieven en fysieke stedelijke vernieuwing in de ontwikkelbuurten waarbij we samen met bewoners, corporaties en andere partners 32 buurten in Nieuw West, Zuidoost en Noord verbeteren (€ 13,2 miljoen).
- Lasten voor de milieutaken (vergunningverlening, toezicht en handhaving op bodemactiviteiten) van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (€ 10,3 miljoen).
- Lasten voor ondersteuning van de uitvoering van de bouwtaken door de stadsdelen. Deze middelen zijn bedoeld als flexibele schil voor onder andere capaciteit, kosten voor de inzet van de brandweer en juridische

- ondersteuning (€ 9,0 miljoen).
- Subsidies voor bewonersondersteuning en de behartiging van huurdersbelangen (€ 6,5 miljoen).
 - Huisvesting van bijzondere en kwetsbare groepen, ouderen en stathouders (€ 5,5 miljoen).
 - Transformaties en Woningbouwregie (€ 2,7 miljoen).
 - Materiële budgetten voor Toezicht en handhaving op woninggebruik en woonboten (€ 2,3 miljoen).
 - Subsidies aan projecten voor de Sanering van Verkeerslawaaï (€ 2,0 miljoen).
 - Wooncoöperatieven en zelfbouw (€ 1,0 miljoen),
 - Een negatieve last vanuit de marktconformiteitstoeslag voor bepaalde binnengemeentelijke dienstverlening naar het correcte begrotingsprogramma (€ -4,2 miljoen).
 - Verschillende kleinere lasten van in totaal € 2,9 miljoen die afzonderlijk kleiner zijn dan € 1,0 miljoen. Deze lasten lichten we niet verder toe.
 - Vanuit het herstelplan "Samen sterker uit de crisis" zijn de Coalitieakkoordmiddelen bouwen en wonen vanaf 2023 structureel verlaagd met € 7,0 miljoen. De concrete uitwerking van de maatregelen en de betekenis daarvan voor de doelstelling en streefwaarden in periode 2022-2024 komen terug in de begroting 2022.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	8,0	17,4	20,6	12,5	1,1
Toevoeging	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	7,6	17,4	20,6	12,5	1,1

Toevoegingen aan reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen toevoegingen aan de reserves gepland in 2021.

Onttrekkingen aan reserves

De onttrekkingen in dit programmaonderdeel bedragen € 17,4 miljoen.

- De begrote onttrekking uit het Corporatiebudget bedraagt € 1,8 miljoen en stijgt met € 13,3 miljoen naar € 15,1 voor bijdragen aan corporaties.
- Hogere onttrekking uit de reserve Bouwstimulering van € 1,8 miljoen door actualisatie van de bijdrage aan corporaties voor projecten.
- Hogere onttrekking van € 0,6 miljoen uit de reserve Verevening Onroerend Goed ten behoeve van het realiseren van een wijksteunpunt in het Wallengebied. De lasten van dit project worden begroot in programma 1 Veiligheid.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
Corporatiebudget	€ 15
!WOON	€ 5,7
Van Groot Naar Beter	€ 0,5

Toelichting

1. De woningcorporaties kunnen voor onrendabele vastgoedinvesteringen in de stedelijke vernieuwingsgebieden een subsidie aanvragen.
2. !WOON is de organisatie voor alle woonvragen van Amsterdammers, zowel voor huurders als eigenaarbewoners. Via de website en andere digitale dienstverlening hebben bewoners 24 uur per dag toegang tot informatie, zelfhulpmiddelen en beperkt advies. Bij zeven lokale steunpunten in de stadsdelen kunnen bewoners terecht voor meer informatie en advies op maat. !WOON biedt daarnaast dienstverlening op specifieke woonthema's, zoals ongewenst verhuurgedrag, energiebesparing, zelfbeheer en woningcoöperaties en woonadvies voor ouderen.
3. Van Groot Naar Beter: deze regeling heeft tot doel grote woningen van tenminste 70 m² en vier kamers, vrij te maken voor (grote) gezinnen. Van deze regeling kan ieder huishouden in een gereguleerde

corporatiewoning gebruik maken en is niet speciaal bedoeld voor ouderen. Al helpt de regeling wel om ouderen te stimuleren te verhuizen naar een voor hen beter geschikte woning.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Door de forse opgave voor sociale woningbouw bestaat de kans dat corporaties niet voldoende (financiële) slagkracht hebben om aan de opgave van 2.500 sociale huurwoningen per jaar te voldoen.	Lobby bij het Rijk over verbetering van de investeringscapaciteit van corporaties. Versterken van de positie van corporaties in transformatiegebieden.
De regels voor nieuwbouw zoals de 40/40/20, het beleid voor middeldure huurwoningen en een zelfbewoningsplicht voor nieuwbouw koopwoningen kan de animo om die woningen te realiseren verminderen.	Actief monitoren van ontwikkelingen en tijdig signaleren en escaleren.
De bouwproductie staat onder druk door de coronacrisis, waardoor de investeringsbereidheid van marktpartijen is veranderd. Dit leidt mogelijk tot vertraging in de productie.	We gaan waar mogelijk coulant om met termijnen in overeenkomsten. Tevens monitoren we de ontwikkelingen ten aanzien van opbrengsten en kosten van de te realiseren woningen en verwerken deze in onze residuele grondprijzen.
Door de coronacrisis zal de vraag naar commercieel vastgoed veranderen, waardoor er mogelijk meer maar wellicht ook minder kansen komen voor de transformatie naar wonen.	In de transformatiegebieden is de inzet om deze opgave op stoom te houden, de kansen en voortgang worden bewaakt en gemonitord.
Als gevolg van de toename van het aantal (grote) bouwprojecten in combinatie met de krappe arbeidsmarkt voor medewerkers Vergunningen, toezicht en handhaving bestaat de kans dat de capaciteit bij de afdelingen Vergunningen onvoldoende is waardoor er onvoldoende doorloop is van vergunningaanvragen.	Intensievere samenwerking tussen de stadsdelen. Daarnaast is er voor de gezamenlijke stadsdelen een specifieke trainee-pool van medewerkers vergunning, toezicht, handhaving ingesteld. Doel van deze pool is om een continue aanwas van nieuwe medewerkers te bevorderen.

Actuele risico's

Krappe arbeidsmarkt voor medewerkers Constructief Advies en Bouwtoezicht & Handhaving. De Omgevingsdienst NZKG heeft moeite om op een aantal kritieke functies de juiste mensen met voldoende ervaring te krijgen. Het risico bestaat dat de afgesproken kwaliteitseisen voor Constructief Advies, Bouwtoezicht & Handhaving niet worden gehaald.

Maatregelen

Tijdelijk aanpassen werkwijze door te prioriteren op basis van risico. Eerste prioriteit hebben veiligheid (brand-, constructieve, omgevings- en gebruiksveiligheid) en gezondheid (geluid, daglicht, vocht, ventilatie). Vanwege capaciteitsgebrek is een deel van de vergunningen op een aangepast niveau getoetst. Inmiddels is de capaciteit voor vergunningverlening bij de Omgevingsdienst grotendeels op peil.

Beleidskaders

- Samenwerkingsafspraken met de corporaties en huurderskoepels. Deze gaan onder andere over de groei van de voorraad, de betaalbaarheid, de duurzaamheid en de beschikbaarheid van woningen voor alle doelgroepen. Ook staan er afspraken in over de nieuw te bouwen sociale huurwoningen en middeldure huurwoningen en over de grondprijzen.
- Woonagenda 2025 en spelregels voor woningbouwprogrammering. De Woonagenda heeft als uitgangspunten voldoende, betaalbare en goede woningen in 2025. Voor het uitgangspunt voldoende is de ambitie om de woningvoorraad en behoefte in 2025 beter op elkaar te laten aansluiten. Betaalbare woningen heeft onder meer betrekking op de herziening van de woonruimteverdeling, het gericht verhuren van middeldure huurwoningen aan middeninkomens en passend wonen in de sociale huursector. Het uitgangspunt goede woningen richt zich onder andere op onderzoek naar de mogelijkheden voor een Registratiesysteem Woningkwaliteit, afspraken tussen corporaties en huurders over aanvullende duurzaamheidseisen voor nieuwbouw en aanvullende duurzaamheidsprestaties voor bestaande woningen.
- In het Woningbouwplan 20182025 is de ambitie opgenomen voor de nieuwbouw de komende jaren. De ambitie is om gemiddeld 7.500 woningen per jaar en gemiddeld 2.500 sociale huurwoningen door corporaties en 1.670 middeldure huurwoningen toe te voegen. Dat doen we door nieuwe woningen toe te voegen, maar ook door transformatie van bestaande (monofunctionele) gebieden.
- Vervolg Actieplan Meer Middeldure Huur 2020: Hierin zijn de voorwaarden voor nieuwe middeldure huurwoningen met een instandhoudingstermijn van 25 jaar herijkt. Tevens is dit plan het beleidskader voor het realiseren van eeuwigdurende middeldure huurwoningen.
- Een zelfbewoningsplicht voor nieuwboukoopwoningen. Het college heeft medio 2020 het beleid voor de zelfbewoningsplicht voor nieuwboukoopwoningen vastgesteld.
- Begin 2020 hebben we met beleggers en ontwikkelaars een intentieverklaring afgesloten om de productie van nieuwe en het behoud van bestaande betaalbare woningen te borgen. De afspraken die we daarin hebben gemaakt zijn inmiddels omgezet in beleid. Dit betekent dat de voorwaarden voor nieuwe middeldure huurwoningen zijn aangepast in het hiervoor genoemde Actieplan Middeldure huur. Tevens is de uitpondtermijn van private sociale huurwoningen verlengd naar 25 jaar en zijn de afwijkingsmogelijkheden in het Stedelijk kader Transformaties verruimd.
- Stedelijk kader transformaties: ook in particuliere transformatieprojecten (waarbij transformatie zowel verbouw als sloop/nieuwbouw kan zijn) geldt de 404020 als uitgangspunt. In het Stedelijk kader staat in welke situaties van de 404020 kan worden afgeweken.
- MRA Agenda 2020-2024: vertaling naar vier uitvoeringslijnen:
 - De samenwerking verder versterken.
 - Werk maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone MRA-economie.
 - Bouwen voor de woningbehoefte en met groei de leefkwaliteit van het geheel versterken.
 - Vaart maken met het metropolitaan mobiliteitssysteem.
- Woningwet (2015) geeft richtlijnen voor volkshuisvestingspartijen over wie wat mag doen en wie waar over gaat.
- De Huisvestingswet (2014) biedt een instrumentarium om in te grijpen in de woonruimteverdeling en de samenstelling van de woonruimtevoorraad. Zo kunnen we de onevenwichtige en onrechtvaardige effecten bestrijden die het gevolg zijn van de schaarste aan betaalbare woonruimte.
- Huisvestingsverordening Amsterdam 2020 beschrijft het instrumentarium en de toepassing hiervan, in relatie tot woonruimteverdeling en woningvoorraad.
- Leegstandswet (2015): wet ter bestrijding van leegstand van woningen en gebouwen.
- Stedelijk Handhavingsprogramma richt zich op het tegengaan van woonfraude.
- Handhavingsbeleid Wabo 2e helft 20172018 (geprolongeerd voor 2019) en het Vergunningenbeleid Wabo 2019.

3.11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging

Amsterdam zorgt voor een prettige, klimaatbestendige en toekomstbestendige openbare ruimte voor alle Amsterdammers.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

De openbare ruimte is onmisbaar voor Amsterdammers

De beperkingen van de coronacrisis hebben laten zien hoe belangrijk de openbare ruimte is om de stad leefbaar en gezond te houden. Doordat Amsterdammers meer gebruik maakten van de eigen woonomgeving om te ontspannen, te sporten en elkaar veilig te ontmoeten, nam de druk op de openbare ruimte toe. Dit leidde tot meer vervuiling en slijtage, onder meer in de stadsparken en op oevers en kades. Het is nog niet volledig duidelijk welke gevolgen de coronacrisis heeft voor 2021 en de jaren daarna. Als de bezoekersaantallen weer oplopen, en we op dezelfde intensieve manier de openbare ruimte blijven gebruiken, zullen we de komende jaren extra middelen nodig hebben om de kwaliteit op peil te houden.

Klimaatbestendigheid krijgt prioriteit

Steeds meer hete, droge zomers en intensieve regenbuien maken dat we de openbare ruimte moeten aanpassen om te voorkomen dat de openbare ruimte schade oploopt of Amsterdammers overlast ondervinden. Daarom investeren we ook in 2021 in de klimaatbestendigheid van de stad. Dat doen we op basis van de Strategie Klimaatadaptatie die in 2020 is vastgesteld. In 2021 gaan we onder meer aan de slag met het Hitteplan, zodat Amsterdam beter voorbereid wordt op hete zomers.

Verbeteren van het beheer vraagt om structurele investeringen

De besparingsopgave van Slagvaardig Werken in de Openbare Ruimte (SWOR) van € 30 miljoen is volledig ingeboekt. We hebben onszelf tot 2022 de tijd gegeven om tot een volwaardige beheerorganisatie te groeien. We blijven ook komend jaar verbeteringen doorvoeren in de uitvoering. Ondanks dat we in staat zijn om slagvaardiger te werken aan de openbare ruimte, zal het in stand houden van het huidige onderhouds- en kwaliteitsniveau nog een forse uitdaging zijn.

In 2021 investeren we anticyclisch om werkgelegenheid te genereren. Voor de structurele budgetten moeten we in de toekomst een oplossing vinden. De normkosten tonen aan dat er substantieel meer middelen nodig zijn voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging dan nu in de begroting beschikbaar zijn gesteld.

Beprijzing evenementen in de openbare ruimte uitgesteld vanwege corona

Voor evenementen in de openbare ruimte is afgesproken dat met ingang van 2020 een vergoeding gevraagd wordt voor het gebruik van de grond, met een beoogde netto-opbrengst van € 2 miljoen. In 2020 kon deze beprijzingsregeling om technische redenen nog geen doorgang vinden. In 2021 wordt deze beprijzingsregeling nog niet ingevoerd, vanwege de grote impact die corona heeft op de evenementenbranche.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 12.2.1

De openbare ruimte is schoon en heel.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het onderhoud van de straten en stoepen in uw buurt wordt door de bewoners beoordeeld op 7,0	6,6 (2015)	6,7	7	n.v.t.*	'22 7 '23 7 '24 7

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
2.	Het schoonhouden van de straten en stoepen wordt door de bewoners beoordeeld op een 7,0	6,6 (2015)	6,5	7	n.v.t.*	'22 7 '23 7 '24 7
3.	Het schoonhouden van het groen wordt door de bewoners beoordeeld op een 7,0	6,4 (2015)	6,7	7	n.v.t.*	'22 7 '23 7 '24 7

* Deze gegevens komen uit het WIA onderzoek dat eens per twee jaar wordt uitgevoerd. In 2021 is de volgende rapportage.

Activiteit 11.2.1.1

We voeren het dagelijks beheer uit en houden de openbare ruimte schoon (daar waar het er toe doet).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage niveau B van alle gebieden	86% (2019)	Schoon 86%	Schoon 80%	Schoon 80%	'22 80% (schoon) '23 80% (schoon) '24 80% (schoon)

Activiteit 11.2.1.2

We pakken achterstallig onderhoud aan en voeren structureel en tijdig vervangingsonderhoud uit.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Achterstallig onderhoud ten aanzien van assets groen en verhardingen. Streefwaardes uitgedrukt in € aan achterstallig onderhoud	€ 60 miljoen (2016)	€ 27,5 mln	€ 15 mln	€ 10 mln	'22 € 5 mln '23 € 5 mln '24 € 5 mln

(1) Deze indicator gaat over het nog weg te werken achterstallig onderhoud in de assets groen en verhardingen. In 2016 is € 60 miljoen achterstallig onderhoud geïdentificeerd voor groen (€ 20 miljoen) en verhardingen (€ 40 miljoen). Vanaf 2016 tot en met 2018 is DORA uitgevoerd en is de eerste helft hiervan weggewerkt. Vanaf 2019 laten we het nog weg te werken achterstallig onderhoud verder teruglopen vanuit het programma stadsbehoud (specifiek bestedingsplan reserve achterstallig onderhoud). Vanaf 2022 is er een restant nog weg te werken achterstallig onderhoud van € 5 miljoen.

Activiteit 11.2.1.3

We stimuleren en faciliteren initiatieven en medebeheer in de openbare ruimte.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal nieuwe maatschappelijke initiatieven om bij te dragen aan de openbare ruimte	674 (2019)	674	700	700	'22 700 '23 700 '24 700

We werken al enkele jaren aan het verminderen van het achterstallig onderhoud in de stad. Na de financiële impuls bij de Voorjaarsnota 2019 gaat de uitvoering van het programma Stadsbehoud voorspoedig. Toch is er nog steeds sprake van achterstallig onderhoud bij de assets Groen, verhardingen en civiele constructies. Zie ook programma 2 en programmaonderdeel 11.3 (groen).

In het kader van het Masterplan zetten we in drie focusgebieden extra in op schoon, afval en handhaving plaats om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren. Dit zijn ook gebieden die in de indicator op veel fronten nog onder het gewenste 'beheerniveau B' scoren en waar verbetering dus zeer gewenst is. Het betreft:

- Bijlmer-Centrum
- Geuzenveld-Slotermeer
- Centrum (Wallen en Pleinen)

Ondanks deze inspanningen blijft het een uitdaging om de hele stad met de beschikbare budgetten goed te beheren. De normkosten tonen aan dat er substantieel meer middelen nodig zijn voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging dan nu in de begroting beschikbaar zijn gesteld, om de gestelde ambities en doelen die we hebben voor de openbare ruimte te realiseren. We moeten voor de komende jaren dus scherpe keuzes maken om binnen de financiële mogelijkheden toch de hoogst mogelijk leefbaarheid en gebruikskwaliteit te bereiken voor alle Amsterdammers. Het college gaat met deze opdracht aan de slag en verwacht begin 2021 een herijking van het beleidskader 1 Amsterdam Heel & Schoon (2017) aan te bieden aan de raad.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 11.2.2

De openbare ruimte is overal functioneel en duurzaam ingericht.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Tevredenheid van bewoners met de inrichting van de woonomgeving	7,0 (2017)	7,0	7,0	7,0*	'22 7,0 '23 7,0 '24 7,0

* Deze gegevens komen uit het WIA onderzoek dat eens per twee jaar wordt uitgevoerd. In 2021 is de volgende rapportage.

Activiteit 11.2.2.1

De openbare ruimte wordt toegankelijk, klimaatbestendig en eenduidig aangelegd, conform de Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage van de onderhoudsprojecten waarin expliciet een maatregel is uitgevoerd op het gebied van duurzaamheid en Rainproof	10% (2019)*	10%	11%	'21 12%	'22 15% '23 18% '24 20%
2.	Percentage van de verhardingen dat is aangelegd conform de Amsterdamse standaard	69% (2017)	71%	69%	'21 71%	'22 71% '23 71% '24 72%

* Het betreft hier het percentage projecten waarin expliciet sprake is van Rainproof- en duurzaamheidsmaatregelen, waaronder waterbergende kratjes, waterdoorlatende stenen en geopolymeerbeton. Alle standaard maatregelen ten behoeve van duurzaamheid en klimaat bestendigheid die reeds geïmplementeerd zijn in het ontwerp- en uitvoeringsproces, waaronder emissieloos werken, worden standaard meegenomen in beheerprojecten en maken geen onderdeel uit van de indicator. In de oude indicator bij de begroting 2020 (60%) was dit onjuist uitgewerkt, maar is bij het Jaarverslag 2019 aangepast naar 11%.

Toelichting op het doel en bijbehorende activiteiten:

Nu de druk op de openbare ruimte toeneemt besteden we extra aandacht aan een rustig straatbeeld en een goede inrichting, zodat Amsterdammers tevreden blijven met hun woonomgeving. We streven naar een rapportcijfer van 7,0. Onderdeel van het rustig straatbeeld is het beperken van het aantal reclame-uitingen in de openbare ruimte. In 2020 is het reclamebeleid aangepast, daardoor zal het aantal reclame-uitingen in de openbare ruimte

komend jaar afnemen. Ook verdwijnen de bewegende beelden op digitale reclamezuilen.

De openbare ruimte moet blijven aansluiten op de ontwikkelingen in de stad. Om dat te bereiken werken we in 2021 aan het klimaatbestendiger, milieuvriendelijker en autoluwer inrichten van onze straten en pleinen. Bij onderhoudsprojecten nemen we maatregelen om buurten klimaatbestendiger te maken en experimenteren we met vernieuwende oplossingen.

Bij alle herinrichtingen blijft de 'Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' de basis. Op dit moment voldoet 71 procent van de stad hieraan en dat zal langzaam verder oplopen. Deze standaard staat niet stil. We voegen in 2021 weer nieuwe materialen en ontwerpopties toe om invulling te kunnen geven aan wensen vanuit de stad, zoals autoluwe straten met meer groen en Rainproof profielen.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	26,7	25,5	25,5	25,5	25,5
Lasten	150,0	151,1	145,8	143,7	141,1
Saldo van baten en lasten	-123,3	-125,6	-120,3	-118,2	-115,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 3,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere baten van € 2,3 miljoen door het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte waarbij materiaal wordt geleverd. Via deze mutatie wordt de omzet aangepast op basis van de realisatie van de afgelopen drie jaar en de verwachting voor 2020. Deze mutatie is saldo neutraal,

omdat we kosten maken voor hetzelfde bedrag.

- Hogere baten van € 1,8 miljoen door een saldo neutraal mutatie voor afzetten van parkeervakken. De baten als de lasten worden verhoogd. Voor de burger verandert er niets ten opzichte van afgelopen jaar. Het betreft een technische mutatie, zodat de baat conform de BBV wordt begroot.
- De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,3 miljoen lagere baten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 17,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten van € 3,2 miljoen (2020 en verder) door de herijking van het organogram naar overhead en primaire activiteiten. De kosten worden gealloceerd van programma B naar het juiste programma onderdeel 11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging. Dit betreft gemeente breed een budgettaire neutrale mutatie.
- Hogere lasten van € 2,5 miljoen (2020 en verder) door formatie volledig in te vullen om te voorkomen dat er minder medewerkers in de uitvoering zijn. Door de gemeentelijke systematiek van begroten van de formatie voor de uitvoering te herzien (begroten op de max van de functionele schaal), wordt het mogelijk de capaciteit in de uitvoering volledig in te vullen.
- Hogere lasten van € 2,5 miljoen vanwege compensatie op loon-en prijsontwikkeling. Over 2021 wordt de loon-en prijsontwikkeling binnen de gemeentelijke budgetten gecompenseerd. Voor 2021 is de loonontwikkeling geraamd op 1,8% en de prijsontwikkeling op 1,5%. Alleen lasten gedekt door de algemene middelen komen in aanmerking voor nominale compensatie.
- Hogere lasten van € 2,3 miljoen door het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte. Het materiaal wordt ingekocht voor het uitvoeren van de verschillende projecten in openbare ruimte. Deze materialen brengen we in rekening bij de verschillende projecten (zie ook toelichting baten).
- Hogere lasten van € 2,3 miljoen door stijging in het contract voor het storten van veegvuil en de kosten (€ 2,1 miljoen) van watertappunten (€ 0,2 miljoen). Het contract voor het storten van veegvuil liep tot 2020; en sinds de afsluiting van het vorige contract, 4 jaar geleden, zijn de

kosten van storten in de markt verdubbeld; dit komt door de keldering van de prijs op de grondstoffen en de stijging van de rijksbelasting voor het afvoeren van afval. Deze kosten worden voor (een deel) toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

- Hogere lasten van € 1,8 miljoen door een saldo neutraal mutatie voor afzetten van parkeervakken. De lasten als de baten worden verhoogd. Voor de burger verandert er niets ten opzichte van afgelopen jaar. Het betreft een technische mutatie, zodat de lasten conform de BBV wordt begroot. (zie ook toelichting baten).
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen door het toepassen van de areaalsystematiek. Hierdoor is het budget in programmaonderdeel 11.2 verhoogd met € 1,3 miljoen per jaar vanaf 2021.
- Hogere lasten van € 0,7 miljoen door het herstelplan versnelling investeringen in klein onderhoud. Dit omvat het project Woonboothaven en Zijkanaal i in Noord, wettelijke taken dagelijks beheer water (baggeren, onderwatermaaien en onderhoud van schouwpaden), het maaien van waterplanten op het IJmeer en Markermeer i.s.m. randgemeenten, versnelling aanpak verhardingen in Landelijk Noord, en herstel watergang Zwarte Pad in geval van uitval of uitstel van project Woonbotenhaven en zijkanaal i.
- Hogere lasten van € 0,7 door het aanpassen van de kasritme voor middelen uit de reserve Kwaliteitsimpuls Groen voor Martin Luther Kingpark, het Sloterpark en het Rembrandtpark.
- De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,7 miljoen hogere lasten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Reserves

Op dit programmaonderdeel zijn geen reserves van toepassing.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Als gevolg van de coronacrisis, bestaat de kans dat extra inzet nodig is op dagelijks beheer (extra vuil, extra inzet, intensief gebruik van de stad) terwijl deze zelf onder druk staat	Werken met paritaire processen en capaciteit inzetten daar waar het hardst nodig is
Als gevolg van verschuivingen in het klimaat (zoals droge zomers, zachte winters) bestaat de kans dat er schade ontstaat aan de openbare ruimte bij bijvoorbeeld de bruggen, wegen en paden, waardoor er meer ongelukken in de openbare ruimte kunnen voordoen en de beeldkwaliteit van de openbare ruimte lager wordt.	Bij warme zomerse dagen moeten de bruggen worden nat gespoten om deze te koelen en de te laten functioneren. Het herstellen van wegen, loszittende stoeptegels en acute verzakkingen (spoedreparaties).
Als gevolg van storingen bij op afstand bedienbare bruggen bestaat de kans dat bij te veel storingen te gelijk niet op te vangen zijn met het huidige aantal monteurs, waardoor er overbelasting en hoge werkdruk voor de medewerkers ontstaat. Ook is de veiligheid van de werknemers bij stremmingen in het geding door onbegrip en bejegeningen van weggebruikers.	Er worden meer mensen opgeleid - Centraal Object Bediening. Daarnaast is een elektromonteur in dienst gekomen. Het vinden van voldoende gekwalificeerd personeel blijft echter een uitdaging.

Beleidskaders

- In de Visie Openbare Ruimte (2017) staan de doelen, wensen en principes uitgewerkt om meer regie te voeren op ontwikkeling, inrichting, beheer van de openbare ruimte. En daarmee ook op het gebruik van de openbare ruimte in de hele stad.
- In het Beleidskader '1Amsterdam Heel & Schoon' (2017) staan de principes voor onderhoud, reiniging en bedrijfsmiddelenbeheer. We willen in heel Amsterdam een goede beheerkwaliteit en we werken gebiedsgericht om dat te bereiken. In 2021 herijken we dit beleid, om te blijven aansluiten op de actuele opgaven en de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie op het vlak van beheer. We moeten voor de komende jaren scherpe keuzes maken om binnen de financiële mogelijkheden toch de hoogst mogelijk leefbaarheid en gebruikskwaliteit te bereiken voor alle Amsterdammers.
- In het 'Stedelijk Kader Buitenreclame' (2020) staan de regels voor het toepassen van reclame in de openbare ruimte.
- In de 'Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' (2018) staan de principes voor een goede fysieke inrichting van de openbare ruimte. We werken in heel Amsterdam volgens deze standaard voor een functionele, duurzame, toegankelijke en mooie openbare ruimte.

3.11.3 Groen en dierenwelzijn

Amsterdam wordt steeds groener, met groene plekken in alle buurten en met goed onderhouden parken en bos, voor mens en dier, nu en in de toekomst.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Goed groen is onmisbaar voor de stad

Amsterdam is een groene stad en daar zijn we trots op. Het groen is onmisbaar om de stad leefbaar en gezond te houden en het groen wordt door Amsterdammers hooggewaardeerd. De behoefte aan groen zal de komende jaren waarschijnlijk verder toenemen. Want de stad groeit, er ontstaan nieuwe wijken en de bestaande stad verdicht. Ook het aantal banen groeit sterk en de verwachting is dat de stad op de lange termijn populair blijft bij bezoekers.

Om in de groene behoefte van Amsterdammers te voorzien is het noodzakelijk om in plannen voor gebiedsontwikkeling rekening te houden met voldoende groen in de buurt. Daarom investeren we komende jaren in nieuwe bovenwijkse groenvoorzieningen die bijdragen aan de leefbaarheid, biodiversiteit, gezondheid en klimaatbestendigheid voor de hele stad. De Groenvisie (2020) biedt hiervoor de uitgangspunten. We streven daarbij naar participatie, multifunctioneel gebruik van groen en sterke groene verbindingen.

We investeren ook meer in bomen in de stad om onze straten te vergroenen en hittebestendiger te maken. Komend jaar brengen we het bestaande bomenbestand op peil en werken we achterstanden weg. Ook brengen we nieuwe groeilocaties in beeld. Vervolgens kunnen we vanaf 2022 het aantal bomen in de stad weer substantieel laten toenemen. We verbeteren hiermee niet alleen het groen, maar creëren we ook banen in de uitvoering.

Intensief gebruik van groen vraagt om intensief beheer

Amsterdammers gebruiken het groen in de stad steeds intensiever om te sporten, te spelen, te ontspannen en elkaar te ontmoeten. Het gevolg is dat we het groen ook intensiever moeten beheren om slijtage en achterstalligheid

in het onderhoud te voorkomen. De komende jaren verbeteren we onze werkprocessen, waardoor de uitvoering efficiënter wordt en we meer projecten kunnen uitvoeren per jaar. We zetten met de beschikbare middelen in op het verbeteren van plantvakken, gazons en intensief gebruikte delen van parken, waar dit het hardst nodig is.

Parkconciërges

We starten in 2021 met parkconciërges die fysiek aanwezig zijn in een aantal parken.

Het groen blijft gevoelig voor plagen, ziekten en klimaatverandering. Net als voorgaande jaren zullen we in 2021 te maken hebben met plagen en ziekten in het groen, waaronder de Japanse Duizendknoop, iepziekte en eikenprocessierups. Om schade aan onze bomen, de openbare ruimte en de bebouwing te voorkomen gaan we door met het intensief bestrijden hiervan.

Ook klimaatverandering vormt een bedreiging voor het groen, door toenemende extremen in hitte, droogte en piekbuien. Om te zorgen dat ons groen gezond blijft maken we het groen in 2021 klimaatbestendiger. We werken aan de uitvoering van de bestuursopdracht Klimaatstrategie. Centraal staan slimme combinaties door lopende projecten klimaatadaptief te maken. Het faciliteren en stimuleren van bewoners en bedrijven gaat door, zoals de succesvolle 'onttegelacties'. Voor de lange termijn is structurele financiering nodig. Dit zal in beeld gebracht worden bij de Voorjaarsnota 2021.

Het Amsterdamse Bos wordt hooggewaardeerd

Het Amsterdamse Bos is het belangrijkste recreatiegebied voor de Amsterdammer en wordt hooggewaardeerd (Groot Groen Onderzoek 2019). Het wordt ook steeds drukker in het Bos, vooral in de coronatijd zagen we dat Amsterdammers het Bos goed wisten te vinden. Het bewaken van het

evenwicht tussen drukte en rust blijft komend jaar de belangrijkste opgave. Dit is ook het belangrijkste onderwerp in het nieuwe Bosplan 2020-2030 dat afgelopen jaar werd vastgesteld.

Om bezoekers van het Bos een veilige en prettige omgeving te bieden, werken we komend jaar achterstallig onderhoud weg. Er wordt in 2021 3,1 miljoen geïnvesteerd in het verbeteren van wegen en paden, het herstel van groen en bruggen en het verbeteren van de waterkwaliteit en de klimaatinstallatie van de gebouwen in het Bos om de achterstalligheid terug te dringen. In de periode 2020/2021 worden daarnaast 12 bruggen opgeknapt. Deze incidentele investeringen zijn een belangrijke stap om het groen en de gebruiksfunctie van het Amsterdamse Bos in stand te houden.

Er is ruimte voor verduurzaming van voedselproductie en consumptie. Grondstoffen en landbouwgrond zijn schaars, ook in en rond Amsterdam. Daar moeten we verstandig mee om gaan met betrekking tot de productie van voedsel. We kunnen de voedselproductie en -consumptie in Amsterdam milieuvriendelijker, gezonder en toekomstbestendiger maken. Daarom is in 2019 de Voedselstrategie vastgesteld. Deze strategie vloeit voort uit de wens van de gemeenteraad om de voedselketen te verduurzamen met een integrale aanpak.

In 2021 gaat de gemeente samen met de Amsterdammers en de regio aan de slag om tot duurzamere voedselproductie- en consumptie te komen. De activiteiten zijn gericht op de sociale functie van voedsel (stadslandbouw, volkstuinen, schooltuinen et cetera), het beperken van voedselverspilling, het bevorderen van regionale productie en distributie en het verbeteren van dierenwelzijn. Initiatieven die komend jaar worden uitgevoerd zijn onder meer Van Amsterdamse Bodem, Boeren voor Buren, Gezond eten voedselbank, Restaurant van Morgen en Foody Bag.

Amsterdam blijft een diervriendelijke gemeente

In 2020 werd Amsterdam uitgeroepen tot meest diervriendelijke gemeente van Nederland. Ook in 2021 verbeteren we het dierenwelzijn in de stad. We communiceren bijvoorbeeld ook komend jaar weer intensief over wat Amsterdammers zelf kunnen doen voor dieren, onder andere via de gemeentelijke media.

Ook investeren we in 2021 in onze kinderboerderijen: we werken achterstallig onderhoud weg en verbeteren de brandveiligheid. Om de kennis van medewerkers en vrijwilligers over dierenwelzijn op kinderboerderijen te verbeteren is ook dit jaar weer opleidingsbudget beschikbaar.

Bij een diervriendelijke stad horen ook goede losloopgebieden voor honden. In 2020 is geïnventariseerd of alle losloopgebieden nog in goede staat zijn. Zo niet, dan worden ze komende jaren aangepast en verbeterd. De uitvoering van de werkzaamheden start in 2021.

Artis

Het Aquariumgebouw van dierentuin Artis uit 1881 is een Rijksmonument en is van grote architectuur- en cultuurhistorische waarde. Diverse lekkages, aantasting door zout water en de staat van de installaties in het gebouw maken een grootschalig restauratie van het gebouw noodzakelijk. De totale restauratie van het Aquariumgebouw is door Artis geraamd op bijna € 30 miljoen, inclusief maatregelen op het gebied van duurzaamheid en toegankelijkheid. De gemeente draagt € 15 miljoen bij aan de investeringen in het aquariumgebouw.

Sinds half maart 2020 is een groot gedeelte van de inkomsten van Artis weggevallen, terwijl de dagelijkse kosten zijn gestegen. Dit vanwege stijging van de beheer- en onderhoudskosten van het park, de verzorging van de dieren (en extra's voor dieren die vatbaar zijn voor corona) en extra kosten voor op afstand werken van personeel. Als gevolg hiervan heeft Artis grote financiële schade geleden. Vanuit het Rijk komt een steunmaatregel voor de dierentuinen om de schade voor een groot deel te compenseren. De jaarlijkse subsidie, die vooral bedoeld is voor de instandhouding en exploitatie van de 26 Artis gebouwen, kan ook worden gebruikt om het verlies te beperken. De subsidie wordt ook ingezet voor het faciliteren van stageplaatsen voor scholieren en studenten, ondersteunen van vrijwilligers en begeleiding van werk- en ervaringsplaatsen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 11.3.1

Amsterdam is een stad voor mens, plant en dier met groene plekken in alle buurten en goed onderhouden parken en bos.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het onderhoud van het groen in uw buurt wordt door de bewoners beoordeeld op 7,0	6,4 (2015)	6,9	7	n.v.t.*	'22: 7,0 '23: 7,0 '24: 7,0

* Deze gegevens komen uit het WIA onderzoek dat eens per twee jaar wordt uitgevoerd. In 2021 is de volgende rapportage.

Activiteit 11.3.1.1

We voeren het dagelijks beheer van groen, parken en bos uit (inclusief ecologisch beheer).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage niveau B in de stad	(2019)	n.b.	85%	85%	'22: 85% '23: 85% '24: 85%

Activiteit 11.3.1.2

We pakken achterstallig onderhoud van groen, park en bos (duurzaam) aan en voeren structureel en tijdig vervangingsonderhoud (duurzaam) uit.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Achterstallig onderhoud streefwaardes uitgedrukt in € aan achterstallig onderhoud ¹	€ 26 miljoen (2016)	€ 13,9 mln	€ 15 mln	€ 7,5 mln	'22: € 7,5 mln '23: € 7,5 mln '24: € 7,5 mln

- 1) Deze indicator gaat over het nog weg te werken achterstallig onderhoud in groen en het Amsterdamse Bos. De peilwaarde in 2016 is de opgave die er lag bij DORA (VJN 2016) en bedroeg ca € 26 miljoen. (€ 20 miljoen groen en € 6 miljoen. Amsterdamse bos). Bij de Voorjaarsnota 2016 is € 11 miljoen toegekend voor het wegwerken van de € 26 miljoen achterstallig onderhoud en resteerde er in 2019 nog € 15 miljoen. aan nog weg te werken achterstallig onderhoud. Bij de Voorjaarsnota 2019 is ca € 7,5 miljoen. toegekend voor de resterende opgave van € 15 miljoen en staat de uitvoering in 2021 gepland. Na 2021 resteert er daarmee nog € 7,5 miljoen weg te werken achterstallig onderhoud van de oorspronkelijke € 26 miljoen. achterstallig onderhoud opgave DORA (VJN2016).

Activiteit 11.3.1.3

We voeren het dagelijks beheer van groen, parken en bos uit (inclusief ecologisch beheer).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal door de Dierenambulance Amsterdam gemaakte ritten ten behoeve van wettelijke taken (zwerfdieren en kadavers)	n.v.t.	1.888	1.900	1.900	'22: 1900 '23: 1900 '24: 1900
2.	Aantal door de Dierenambulance gemaakte ritten ten behoeve van zorgtaken (hulp aan in het wild levende dieren)	n.v.t.	6.462	6.500	6.500	'22: 6500 '23: 6500 '24: 6500
3.	Aantal opgenomen honden in Dierenopvang Amsterdam	n.v.t.	170	210	189	'22: 189 '23: 189 '24: 189
4.	Aantal opgenomen katten in Dierenopvang Amsterdam	n.v.t.	850	600	539	'22: 539 '23: 539 '24: 539
5.	Aantal opgenomen konijnen/knaagdieren in Dierenopvang Amsterdam	n.v.t.	120	140	102	'22: 102 '23: 102 '24: 102
6.	Aantal consulten bij dierenarts op basis van de ADAMregeling	n.v.t.	2.810	2.200	2.800	'22: 2800 '23: 2800 '24: 2800

Activiteit 11.3.1.3

We voeren het dagelijks beheer van groen, parken en bos uit (inclusief ecologisch beheer).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal ecologische knelpunten die zijn opgeheven	n.v.t.	14	19	10	'22 6 '23 6 '24 4
2.	Aantal groene initiatieven die zijn toegevoegd aan de openbare ruimte	n.v.t.	116	50	50	'22 50 '23 50 '24 50
3.	Aantal m ² groen dak dat is gerealiseerd op bestaande daken	n.v.t.	15.160	15.000	15.000	'22 15.000 '23 15.000 '24 15.000

1) De indicator heeft betrekking op het aantal ecologische knelpunten die jaarlijks nog worden opgeheven. In 2012 zijn er 180 knelpunten geïnventariseerd met als doelstelling dat deze eind 2020 zijn opgeheven. Inmiddels (stand december 2019) zijn 154 knelpunten opgelost. Van de nog 26 op te lossen knelpunten is de verwachting dat er nog 19 in 2020 worden opgelost of in een lopend project zijn opgenomen en pas na 2020 worden gerealiseerd. Vanaf 2021 staan er nog 10 knelpunten geprogrammeerd om op te lossen. Door realisatie van nieuwe infrastructuur of stadsuitbreiding kunnen nieuwe knelpunten ontstaan. De inzet is om geen nieuwe knelpunten te laten ontstaan maar deze op te nemen in het project en bij de realisatie van het project op te lossen door bijvoorbeeld de aanleg van een ecopassage of een onderdoorgang.

We willen dat Amsterdammers tevreden zijn met het groen in hun buurt en we streven dus naar een rapportcijfer 7. Het wegwerken van achterstallig onderhoud is daarvan een belangrijk onderdeel. Er is de afgelopen jaren veel achterstallig onderhoud aangepakt, maar ook komende jaren moet nog veel werk verzet worden. In 2021 gaan we de uitvoering van vervangingsprojecten voor groen efficiënter organiseren, zodat we meer projecten kunnen uitvoeren en het achterstallig onderhoud in de stad zichtbaar afneemt. Het blijft een uitdaging om gepland werk op tijd uit te voeren, vanwege het lange planvormingsproces en de complexe opgaves rondom energietransitie en klimaatadaptatie.

In 2021 wordt het instandhoudingsprogramma voor bomen voortgezet. Jaarlijks wordt circa een derde van het bomenbestand op veiligheid gecontroleerd. Onveilige bomen worden gekapt. We gaan door met het herplanten van bomen die gekapt worden. Ook gaan we door met het inplanten van lege boomspiegels. Zo blijft de openbare ruimte veilig en behouden we het groen in de stad.

Op basis van de Groenvisie gaan we ook aan de slag met de realisatie van nieuw en beter groen in Amsterdam. Deze visie schetst waar we in 2050 willen zijn als groene stad. In 2021 stellen we een Uitvoeringsprogramma op. Het opheffen van ecologische knelpunten, het stimuleren van groene bewonersinitiatieven en het vergroenen van daken ligt in lijn met de Groenvisie. Die ambities houden we dus ook in 2021 vast. Ook de doelstellingen met betrekking tot dierenwelzijn blijven in 2021 behouden. De Dierenopvang Amsterdam zorgt dat honden, katten en knaagdieren die dat nodig hebben worden opgevangen en de dierenambulance zorgt voor zwerfdieren en in het wild levende dieren die dat nodig hebben.

We zorgen daarnaast met de ADAM regeling ervoor dat ook Amsterdammers met weinig inkomsten terecht kunnen bij de dierenarts. De regeling blijkt een groot succes. Vorig jaar is het beschikbare budget ruim besteed met als gevolg dat de komende twee jaar het budget verhoogd wordt om de doelgroep minima met huisdieren in ruime mate gebruik te laten maken van deze regeling.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	5,8	2,7	4,7	4,7	4,7
Lasten	83,3	90,6	72,5	71,3	56,4
Saldo van baten en lasten	-77,5	-88,0	-67,8	-66,6	-51,7

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 2,7 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Inkomsten uit de verhuur van campingplaatsen (€ 2,0 miljoen).
- Inkomsten uit de verhuur van het bezoekerscentrum en evenementen in het Amsterdamse Bos (€ 0,7 miljoen).

De overige baten in dit programmaonderdeel zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 90,6 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- Uitgaven voor het onderhoud, reiniging en beheer van openbaar groen en de parken (€ 29,2 miljoen).
- Een eenmalige bijdrage van € 15,0 miljoen voor Artis voor de investeringen in het aquariumgebouw.
- Apparaatskosten (€ 10,8 miljoen) voor o.a. het dagelijks onderhoud, reiniging en beheer openbaar groen.
- Uitgaven voor het in stand houden van de huidige bomenstand (€ 6,8 miljoen).
- € 6,0 miljoen vanuit het herstelpakket voor extra vergroening van de openbare ruimte.
- Lasten voor gebiedsgerichte recreatieve voorzieningen zoals campings, waterspeelplaatsen, kinderboerderijen en speeltuinen (€ 4,4 miljoen).
- Verlenen van structurele subsidies aan Artis (€ 4,1 miljoen) en de Hortus (€ 0,5 miljoen).
- Subsidies aan Groengelden (€ 3,8 miljoen).
- Beheerkosten voor het Amsterdamse bos (€ 3,3 miljoen).
- Uitgaven voor acties en maatregelen op het gebied van dierenwelzijn (€ 2,3 miljoen).
- Uitvoeringskosten voor Groen in de buurt (€ 2,0 miljoen).
- Uitgaven voor de aanpak Japanse Duizendknoop (€ 1,5 miljoen).
- De overige uitgaven van € 1,0 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	2,3	1,1	0,3	2,8	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	2,3	1,1	0,3	2,8	0,0

Toevoegingen aan reserves

Er zijn geen toevoegingen begroot in dit programmaonderdeel. Voor de reserve Baggeren was € 0,1 miljoen aan toevoeging begroot maar deze

reserve wordt opgeheven. De toevoegingen in dit programmaonderdeel dalen hierdoor met € 0,1 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. De middelen voor de toevoeging worden toegevoegd aan het reguliere onderhoudsbudget.

Onttrekkingen aan reserves

De onttrekkingen aan de reserve Kwaliteitsimpuls Groen in dit programmaonderdeel stijgen met € 1,1 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Het voorgaande jaar is er minder besteed dan was begroot. De werkzaamheden voor Martin Luther Kingpark, het Sloterpark en Rembrandtpark zijn verschoven waardoor er in 2021 extra budget nodig is om deze uit te voeren.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Stichting Pantar

Stichting Pantar voert opdrachten uit in het groen, waaronder het Amsterdamse Bos, en houdt het groen schoon. De werkbrigade van Pantar zorgt onder meer voor het onderhoud van het groen in ontwikkelbuurten.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
Artis	€ 4,0
Groene daken en gevels (Groengelden)	€ 1,7
Stadslandbouw en voedselinitiatieven (Groengelden)	€ 0,7

Toelichting

1. De subsidie voor de instandhouding en exploitatie van Artis.
2. Subsidie voor de aanleg van groene daken en gevels door particulieren en bedrijven, om de stad te vergroenen, de biodiversiteit te bevorderen en de stad klimaatbestendiger te maken.
3. Subsidie voor het stimuleren van stadslandbouw en voedselinitiatieven in de stad.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
Als gevolg van verschuivingen in het klimaat (zoals droge zomers, zachte winters) bestaat de kans dat er schade aan groen, flora en fauna ontstaat, waardoor mogelijk meer kosten gemaakt moeten worden voor bijvoorbeeld herstel, herplanting, opruiwerkzaamheden en noodkapwerkzaamheden.	Lange termijn maatregel is een beleidsmatige keuze om de openbare ruimte anders in te richten. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het aanleggen van bassins voor de opslag van hemelwater bij hevige regenval. Zodat deze in periode van droogte beschikbaar is voor bewatering. Deze bassins kunnen alleen worden aangelegd bij herinrichtingen, dan wel groot onderhoud. Ook is het een optie om te kiezen voor beplanting die meer bestendig is voor verschuivingen in het klimaat.

Beleidskaders

Groen

- Structuurvisie Amsterdam 2040 is een toetsingskader voor de ruimtelijke plannen en de investeringsagenda's. Geeft ook het beeld hoe we de fysieke ruimte kunnen invullen. De Hoofdgroenstructuur en de Ecologische Visie zijn uitwerkingen hiervan.
- De Groenvisie (2020) bevat principes voor de ontwikkeling van nieuw groen, (mede)beheer en herinrichting van bestaande openbare ruimte. Dit geldt voor alle schaalniveaus in de stad, van klein buurtgroen tot de grote groengebieden rondom de stad. De Groenvisie is gericht op verschillende opgaven in de stad (van biodiversiteit tot klimaatadaptatie, inclusiviteit en gezondheid) en biedt handvatten voor zowel de gemeente als voor initiatieven van Amsterdammers. De Groenvisie is ook input voor de Omgevingsvisie die in 2021 wordt gepubliceerd.
- De Visie Openbare Ruimte 2025 is een uitwerking van de Structuurvisie. Met deze visie voeren we regie op ontwikkeling, inrichting en beheer. En daarmee op gebruik van de openbare ruimte voor de hele stad.
- In de 'Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' (2018) en onderliggend Handboek Groen (2020) staan uitgangspunten voor goed, gezond en duurzaam groen, inclusief de Hoofdbomenstructuur. We passen deze standaard toe bij alle inrichtingswerkzaamheden.

- Het Bosplan 2020-2030 is het eerste toekomstplan over het Amsterdamse Bos dat zowel door het college van Amsterdam als door het college van Amstelveen is vastgesteld. Het doel is de natuur in het Bos nog meer te beschermen en te verbeteren, terwijl er ruimte blijft voor vrijetijdsbesteding. Het Bosplan geeft een duidelijk beeld van de gezamenlijke ambities, kaders en te varen koers op het gebied van groen, bereikbaarheid, recreatie, kunst en cultuur, sport, gezondheid en arbeidsmarkt.
- De Voedselstrategie (2019) is gericht op het verduurzamen van de voedselketen door een integrale aanpak. Samen met Amsterdammers en de regio ontwikkelen we activiteiten om tot duurzamere voedselproductie- en consumptie te komen. De activiteiten zijn onder meer gericht op de sociale functie van voedsel (stadslandbouw, volkstuinen, schooltuinen et cetera), het beperken van voedselverspilling, het bevorderen van regionale productie en distributie en het verbeteren van dierenwelzijn.

Dierenwelzijn

- De Agenda Dieren 2015 – 2018 is het beleidskader dat onze (wettelijke) taken en onze regisserende rol beschrijft rond de zorg voor en de bescherming van dieren.
- De acties rond dierenwelzijn die in het coalitieakkoord 2018-2022 'Een nieuwe lente, een nieuw geluid' (pagina 42) staan, zijn uitgewerkt in de brief aan de raadscommissie Wonen en Bouwen 'Dierenwelzijn in de periode 2019-2022 d.d. 10 december 2018'. In 2020 gaan we door met de uitvoering hiervan.

3.12

Moderne open overheid

3.12 Moderne open overheid

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	38,6	42,6	42,2	42,2	42,2
Lasten	100,8	118,7	109,1	101,6	96,1
waarvan apparaatslasten	66,2	70,5	69,9	66,4	66,0
Totaal Programma 12 Moderne open overheid	-62,3	-76,1	-66,9	-59,5	-53,9

Samenvatting 3.12.1 Digitale Stad, Interactie en Informatie

Data en digitale technologie zijn onderdeel van ons dagelijks leven en spelen een steeds grotere rol bij het goed organiseren van de stad. In 2021 werken we aan de ambities uit de Agenda Digitale Stad: de kansen van digitalisering benutten voor Amsterdammers en ervoor zorgen dat Amsterdammers hun data veilig kunnen delen. Door de datastrategie uit te voeren, geven we invulling aan de ambitie dat Amsterdammers moeten kunnen bepalen wat er met data over hen gebeurt en wie er toegang toe heeft.

Vanuit de Coalitie van steden voor Digitale Rechten zetten wij ons in om digitale mensenrechten vast te leggen in internationale

regels, standaarden en werkwijzen. Met kennisinstellingen onderzoeken we hoe data en technologie in de praktijk op een verantwoorde manier ingezet kan worden. De (kwetsbare) Amsterdammer heeft het meer dan ooit nodig om digitaal mee te kunnen komen. We creëren de randvoorwaarden die het mogelijk maken dat Amsterdammers kunnen profiteren van het internet.

Daarnaast blijven we werken aan een toegankelijke en begrijpelijke overheid. Onze digitale dienstverlening aan de Amsterdammer is waar mogelijk 24 uur per dag beschikbaar. Daarnaast garanderen we dat fysieke contact

met de gemeente, zoals via de stadsloketten, beschikbaar blijft. We onderzoeken hoe we onze dienstverlening verder kunnen verbeteren door samen te werken met andere overheidsorganisaties en met buurtteams. Wij stellen onze informatie over de stad als 'open data' veilig en toegankelijk beschikbaar voor iedereen.

3.12 Moderne open overheid

Samenvatting 3.12.2 Democratisering

Onze moderne stad verdient een modern, toekomstgericht en open bestuur. Tijdens de lockdown hebben we geleerd om snel en goed te schakelen met burgers en ondernemers. Die lessen gaan we in 2021 verder uitwerken om zo de representatieve democratie die we kennen en koesteren, kracht bij te zetten. Dat doen we door samen met de stad verder te bouwen aan de (digitale) buurtplatforms die zijn ontstaan, met meer zeggenschap voor bewoners in buurten. Door de oprichting van het Bureau Maatschappelijk Initiatief zorgen we voor een betere verbinding tussen bewoners en een stadsbestuur en stedelijke organisatie die echt open staan voor maatschappelijk initiatief van onderop. We doen dit niet alleen, maar in samenwerking met lokale en (inter)nationale netwerken en experts.

We willen beter gebruik te maken van de kennis, expertise, betrokkenheid en kracht van Amsterdammers. Daarmee kunnen we meer maatschappelijke waarde genereren en eerder, vaker en sneller oplossingen vinden voor de uitdagingen waar Amsterdam voor staat. Democratisering is een grote ambitie. In een stad als Amsterdam is democratisering nooit "af". Er moet met een open houding en de juiste middelen voortdurend aan gewerkt worden. Dit is deels onbekend gebied. Het is een zoektocht naar andere verhoudingen en een grotere betrokkenheid van Amsterdammers. Van meepraten gaan ze naar mede-vormgeven, van praten naar maken.

3.12.1 Digitale stad, interactie en informatie

Een Digitale Stad voor en van iedereen

Vrij en inclusief zijn de kernambities uit de Agenda Digitale Stad. We vinden dat Amsterdammers veilig hun data moeten kunnen delen, dat hun rechten moeten worden beschermd en dat onze democratische waarden ook gelden in de digitale wereld. Extra aandacht geven wij aan degenen die minder goed mee kunnen komen in de digitale wereld. Wij blijven werken aan een inclusieve overheid. Het gesprek tussen de gemeente en de Amsterdammer is zo persoonlijk, eenvoudig en toegankelijk mogelijk. Wij stellen onze informatie over de stad als 'open data' veilig en toegankelijk beschikbaar voor iedereen.

Op Dienstverlening en Digitale Stad dient een besparing gerealiseerd te worden. Dit betreft een structurele besparing vanaf 2022 van € 0,5 miljoen per jaar op Dienstverlening. Op het programma Digitale Stad betekent dit een incidentele besparing in 2021 en 2022 van € 0,5 miljoen. Bij de Voorjaarsnota 2021 wordt gerapporteerd hoe de besparingen worden gerealiseerd.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Agenda Digitale Stad

In 2021 zijn een aantal activiteiten uit de Agenda in beleid terechtgekomen of overgenomen in de reguliere programma's van onder andere Dienstverlening. In 2021 voeren we de Agenda Digitale Stad verder uit om digitale rechten te beschermen en Amsterdammers te laten profiteren van digitale mogelijkheden. De inzet vanuit het programma Digitale Stad wordt, mede gezien de taakstelling, geleidelijk teruggebracht.

In 2021 gaan we verder met de volgende werkzaamheden:

Beschermen van de digitale rechten

Vanuit de Coalitie van steden voor Digitale Rechten zetten wij ons in om digitale mensenrechten vast te leggen in internationale regels, standaarden en werkwijzen. Met de datastrategie geven we Amsterdammers meer eigenaarschap over hun data, en zorgen we ervoor dat data over de stad ook van de stad zijn. Dat doen we door voorwaarden op te stellen en afspraken te maken over het gebruik en delen van data en data over de stad voor het publiek beschikbaar te maken. Tot slot ondersteunen we coöperaties die een alternatief willen bieden voor platformmonopolisten.

Het verantwoord inzetten van data en technologie door onszelf en anderen in de stad

Technologie speelt steeds vaker een rol bij het goed organiseren van de stad en de gemeentelijke organisatie. Het is daarom essentieel dat we afspraken maken over het verzamelen en delen van data van Amsterdammers en zorgen voor meer kennis over de werking van nieuwe technologieën. We versterken de kennisinfrastructuur rondom data en technologie met diverse (Amsterdamse) kennisinstellingen. De focus ligt daarbij op hoe met algoritmes kansenongelijkheid tegengegaan kan worden, hoe te zorgen dat algoritmes niet discrimineren en op onderzoek naar digitale ongelijkheid in de stad. Ook dragen we bij aan landelijke beleidsontwikkeling op het gebied van connectiviteit en digitale overheid. Het stedelijk Artificial Intelligence Team zet zich in voor het stimuleren, ontwikkelen en controleren van toepassingen van Artificial Intelligence in Amsterdam. Dat doet het onder andere door inkoopvoorwaarden voor algoritmen op te stellen, door een algoritmeregister in te voeren, en door een audit. Tot slot gaan we ervoor zorgen dat elke Amsterdammer een digitale identiteit krijgt, zodat hij of zij bij de digitale dienstverlening van de gemeente alleen noodzakelijke gegevens hoeft te delen.

Het tegengaan van digitale ongelijkheid

Technologie moet Amsterdammers verder helpen, en niet buitensluiten. Digitale ongelijkheid hangt nauw samen met ongelijkheid in het offline leven. Kennis, informatie en educatie moet voor iedereen (digitaal) toegankelijk zijn. Daarom stimuleren we initiatieven in de stad op het gebied van inclusie, weerbaarheid en bewustwording van de impact van technologie. Ook ondersteunen we maatschappelijke organisaties en initiatieven in de stad, die werken aan voorzieningen voor digitale toegankelijkheid voor alle Amsterdammers. Daarnaast creëren we de randvoorwaarden die ervoor zorgen dat alle Amsterdammers evenveel kunnen profiteren van het internet.

Interactie en informatie

We blijven werken aan een toegankelijke en begrijpelijke dienstverlening. Dat doen we zowel online als offline. Daarom krijgt de digitale dienstverlening aan de Amsterdammer waar mogelijk een '24 uur per dag, 7 dagen per week' karakter (24/7) en tegelijkertijd garanderen we onder meer via de stadsloketten het fysieke contact. We gaan verder met de ontwikkeling van Mijn Amsterdam, het digitale portaal waar Amsterdammers 24 uur per dag hun eigen persoonlijke gegevens bij de gemeente kunnen inzien en tips kunnen ontvangen die passen bij hun situatie. Zo heeft iedere Amsterdammer eenvoudiger regie over de eigen gegevens en situatie. We vergroten de inclusiviteit van de gemeentelijke digitale dienstverlening (begrijpelijk en toegankelijk) en we verbeteren de ondersteuning voor Amsterdammers die de digitale dienstverlening niet (goed) kunnen gebruiken. Voor het fysieke contact ontwikkelen we een verbeterd en inclusiever dienstverleningsconcept op de nieuwe locatie voor het Stadsloket Nieuw West in 2021. We onderzoeken hoe we onze dienstverlening verder kunnen verbeteren door samen te werken met andere overheidsorganisaties en de buurtteams. Ook vervangen we het burgerzakensysteem om een optimale dienstverlening aan de burger te kunnen leveren.

Om vanaf 2024 een structurele besparing te realiseren van € 0,5 miljoen, beperken we de openingstijden van de stadsloketten met ingang van 2021 tot 8 uur per dag met één avondopenstelling. De vrij komende middelen in 2021 tot en met 2023 investeren we in de andere contactkanalen, zodat de kosten van de stadsloketten in 2024 niet weer oplopen door een verwachte toename van aanvragen.

Naast het efficiënter inwinnen van gegevens zal ook de kwaliteit van die gegevens in de basis en kernregistraties worden verbeterd. Dit is een randvoorwaarde voor de meer gepersonaliseerde dienstverlening. We gaan fraude tegen en sporen fraude actiever op. Daarnaast bereiden we de bestuurlijke fusie tussen Amsterdam en Weesp voor door de systemen voor de basis- en kernregistraties te integreren. We zetten zoveel mogelijk in op open source en open standaarden. En we bieden een digitale infrastructuur voor het beheren en bewaren van gemeentelijke archieven.

We nemen deel aan landelijke overleggen en spelen een actieve rol bij het bepalen van de landelijke beleidsagenda. We werken het scenario Verbeterd Doorgaan voor de Stadsbank van Lening verder uit en starten met de invoering. De afgelopen jaren is het aantal klanten bij de Stadsbank van Lening gedaald. Dit heeft verschillende oorzaken, die waarschijnlijk niet zullen verdwijnen. We verwachten dat er daardoor in de komende jaren een structureel tekort ontstaat van € 1,1 miljoen op de afgesproken afdracht. Om dit te dekken zal het tarief worden gedifferentieerd. Gelijktijdig wordt er ook gewerkt aan een traject om de dienstverlening van de Stadsbank van Lening te verbeteren.

Tot slot, staat op 17 maart 2021 staat de verkiezing voor de Tweede Kamer gepland. We zorgen ervoor dat deze verkiezing in Amsterdam op een toegankelijke en integere wijze georganiseerd wordt en dat een betrouwbare verkiezingsuitslag tot stand komt. De ontwikkelingen rondom covid-19 zullen van invloed zijn op de organisatie van het verkiezingsproces. Zodra duidelijk is welke landelijke richtlijnen hieromtrent gelden, nemen we extra maatregelen om de verkiezing op een veilige manier te laten verlopen.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 12.1.1

Vormgeven van de digitale stad samen met Amsterdammers, het bedrijfsleven, kennisinstellingen, culturele sector, bezoekers en andere steden in de wereld. Daarnaast is de interactie van de gemeente met de Amsterdammers toegankelijk, begrijpelijk en inclusief.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening (tweejaarlijkse meting)	n.t.b. (2019)	7,1	n.v.t.	6,9	'22 n.v.t. '23 7,0 '24 n.v.t.
2.	Waardering ondernemers algehele gemeentelijke dienstverlening (tweejaarlijkse meting)	6,4 (2019)	6,4	n.v.t.	6,5	'22 n.v.t. '23 6,5 '24 n.v.t.

Activiteit 12.1.1.1

Digitaal samen leven en doen. Samen met de stad werken we aan vernieuwende, digitale oplossingen voor zelfredzaamheid en een prettige leefbare samenleving.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal initiatieven en/of interventies die bijdragen aan een digitale inclusieve samenleving	22 (2019)	22	20	10	'22 10 '23 n.v.t. '24 n.v.t.

Voor 2023 en 2024 zijn geen middelen meer beschikbaar. De uitgaven in de periode 2019 t/m 2022 zijn bekostigd uit de incidentele coalitiemiddelen Digitale Stad.

Activiteit 12.1.1.2

Veilig en autonoom. We geven antwoord op de vraag 'wat voor digitale stad willen we zijn' met daarin thema's als digitale rechten, digitale identiteit, datazeggenschap. Daarbij zorgen we voor veilige digitale omgevingen en bescherming tegen digitale criminaliteit.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal toegangspunten tot veilige omgeving voor gratis wifi (public room)	50 (2019)	50	60	65	'22 70 '23 n.v.t. '24 n.v.t.

Voor 2023 en 2024 zijn geen middelen meer beschikbaar. De uitgaven in de periode 2019 t/m 2022 zijn bekostigd uit de incidentele coalitiemiddelen Digitale Stad.

Activiteit 12.1.1.3

Toegankelijke en begrijpelijke overheid. We zetten in op de online dienstverlening en inclusiviteit om de Amsterdammer makkelijker zijn of haar weg te laten vinden.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	De waardering van de Amsterdammers voor de website stijgt	6,8 (2018)	7,1	7,3	7,4	'22 7,5 '23 7,5 '24 7,3
2.	De website Amsterdam.nl voldoet aan WCAG, jaarlijkse toets door een onafhankelijke partij	Voldoet aan WCAG 2.0* (2019)	Voldoet aan WCAG 2.0	Voldoet aan WCAG 2.0	Voldoet aan WCAG 2.1**	'22 Voldoet aan WCAG 2.1 '23 Voldoet aan WCAG 2.1 '24 Voldoet aan WCAG 2.1

* WCAG 2.0 staat voor Web Content Accessibility Guidelines, ofwel de richtlijnen voor toegankelijkheid van webcontent. WCAG is gebaseerd op vier principes: waarneembaar, bedienbaar, begrijpelijk en robuust.

** Op grond van nieuwe landelijke regels moeten websites per 20 september 2020 voldoen aan de normen van WCAG2.1.

Activiteit 12.1.1.4

We bieden toegankelijke en digitale dienstverlening 24/7 voor iedereen. Naast traditionele kanalen, zoals loket, telefonisch en schriftelijk.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Het cijfer dat de Amsterdammer geeft voor het contact met de gemeente via al onze kanalen	7 tot 8 (2017)	7,1 tot 7,9	7 tot 8	7 tot 8	'22 7 tot 8 '23 7 tot 8 '24 7 tot 8

Activiteit 12.1.1.5

We belenen bij de Stadsbank van Lening op een zorgvuldige manier aangeboden onderpanden om bij te dragen aan de financiële zelfredzaamheid van de klant.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	De tevredenheid van de gebruiker over de dienstverlening van de Stadsbank van Lening	8,2 (2017)	8,6	8,0	8,0	'22 8,0 '23 8,0 '24 8,0

In verband met covid-19 is in de klanttevredenheidsmeting in 2020 niet doorgegaan.

(Bedragen x € miljoen)

Doel 12.1.2

De gemeente beheert betrouwbare en kwalitatief goede informatie voor burgers en bedrijven op een toekomstbestendige manier en stelt deze veilig beschikbaar voor Amsterdammers.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Amsterdammer waardeert de wijze waarop Amsterdam met data en informatievoorziening van de gemeente omgaat positief (nulmeting vindt in 2019 plaats door het aan de Amsterdammer te vragen)	48% (2019)	48%	n.v.t.	50%	'22 n.v.t. '23 50% '24 n.v.t.

De meting wordt één keer in de twee jaar uitgevoerd.

Activiteit 12.1.2.1

We stellen onze informatie over de stad als 'open data' veilig en toegankelijk beschikbaar aan Amsterdammers en andere geïnteresseerden binnen de kaders van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB) en zorgen dat informatie waar mogelijk wordt hergebruikt en niet onnodig wordt gekopieerd.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Percentage jaarlijkse groei van het aantal informatie-raadplegingen uit DataPunt	3.735.248 unieke pagina's (2016)	27%	30%	30%	'22 30% '23 30% '24 30%

Activiteit 12.1.2.2

We beheren en verbeteren de kwaliteit van de landelijke basis en Amsterdamse kernadministraties.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Resultaat kwaliteitsaudits (ENSIA en zelfevaluatie) op de basisregistratie Personen (BRP) stijgt	96% (2018)	97,7%	97%	97,5%	'22 98% '23 98% '24 98%

Activiteit 12.1.2.3

We verwerven, beheren en ontsluiten ons stadsarchief op een manier die past bij deze tijd.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal bezoekers op de websites van Stadsarchief (beeld en archiefbank)	1.598.213 (2017)	1.500.000	1.600.000	1.600.000	'22 1.600.000 '23 1.600.000 '24 1.600.000

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	38,6	42,6	42,2	42,2	42,2
Lasten	91,8	106,4	96,8	92,3	91,8
Saldo van baten en lasten	-53,2	-63,8	-54,5	-50,1	-49,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel bedragen € 42,6 miljoen.

Deze bestaan uit:

- Leges inkomsten voor burgerzaken en vergunningen van (€ 26,7 miljoen).
- Het beleenrecht op leningen, de opbrengsten uit veilingen, de winkerverkoop van panden, opbrengsten uit gevonden voorwerpen en sloopgoud bij de Stadsbank van Lening (€ 12,8 miljoen).
- Overige baten voor het uitvoeren van onderzoeken, het geven van adviezen en het ontsluiten van particuliere archieven en het verlenen van toegang tot tentoonstellingen (€ 2,1 miljoen).
- Opbrengsten uit afgehandelde calls voor derden door het Contact Center Amsterdam (€ 1,0 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel bedragen € 106,4 miljoen. Deze bestaan uit:

- Vijf klantcontactkanalen, die ervoor zorgen dat inwoners, ondernemers en bezoekers contact kunnen hebben met de gemeente. Dit zijn hoofdzakelijk de Stadsloketten, het Contact Centrum Amsterdam en online (€ 55,4 miljoen).
- Het beheren van betrouwbare en kwalitatief goede informatie (€ 35,7 miljoen).
- Het moderniseren van de Gemeentelijke Basisadministratie (€ 8,6 miljoen).

- De personele en materiële kosten van de Stadsbank van Lening (€ 3,5 miljoen).
- De uitvoering van de Agenda Digitale Stad. Dit houdt in dat we samen met Amsterdammers, partners en ook andere steden gaan we op zoek naar nieuwe technologische instrumenten en oplossingen om invulling te geven aan de opgave van de stad (€ 3,0 miljoen).
- Kosten die we maken voor het organiseren van de Tweede Kamer Verkiezingen (€ 2,7 miljoen).
- De kosten die we maken in het kader van Masterplan Handhaving en Reiniging (€ 1,0 miljoen). Voor verbetering van de dienstverlening aan de Amsterdammer door verbetering van de registratie, doorzetten en afhandeling van meldingen in de openbare ruimte (MORA).
- De overige lasten dalen per saldo met € 0,4 miljoen. Het betreft technische en neutrale mutaties die afzonderlijk kleiner zijn dan € 1,0 miljoen. En die als dusdanig niet worden toegelicht.

Reserves

Op dit programmaonderdeel zijn geen reserves van toepassing.

Subsidies van betekenis

Er zijn geen subsidies van betekenis binnen dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's

Door de snelle technologische ontwikkelingen en de toename van het verzamelen van data, bestaat de kans dat sommige partijen steeds meer geld verdienen en macht krijgen over anderen, waardoor nieuwe ethische vraagstukken kunnen ontstaan.

Maatregelen

We ontwikkelen en stellen samen met anderen digitale rechten en spelregels vast en we doen een strategische verkenning van de platformeconomie.

Actuele risico's	Maatregelen
Doordat we informatie zoveel mogelijk willen delen, bestaat de kans dat we niet zorgvuldig genoeg met gemeentelijke informatie omgaan, waardoor datalekken kunnen ontstaan.	We verstevigen de toezichhoudende rol van Basisinformatie in samenspraak met de Chief Information Officer.
Door onvoldoende inzicht in klantbewegingen en kanaalvoorkeuren bestaat de kans dat we niet de beste verhouding/resultaat bereiken in dienstverlening aan de Amsterdamer, waardoor prestaties (bijvoorbeeld wachttijden) achterblijven en we extra kosten maken.	We hanteren een integraal sturingsmodel voor alle kanalen gericht op de voorkeuren van de gebruiker en de hieraan verbonden efficiency en uitvoeringskosten.

Beleidskaders

- De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG, 25 mei 2018). Dit is het Europees kader voor hoe Amsterdam omgaat met persoonsgegevens. Het Stedelijk kader verwerken persoonsgegevens (2018) geeft aan hoe de gemeente Amsterdam omgaat met persoonsgegevens in overeenstemming met deze AVG.
- Het Informatiebeveiligingsbeleid (2017) bepaalt de kaders en verantwoordelijkheden om een adequate informatiebeveiliging in te richten en te onderhouden voor de gemeente Amsterdam.
- Landelijk stelsel van basisregistraties. De wetten en kaders voor het vastleggen, beheren en gebruiken van gegevens zijn per afzonderlijke registratie wettelijk geregeld en de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)-methodiek wordt gevolgd.
- De visiebrief Digitale Overheid 2017 (2013). Daarin zijn de pijlers van de digitale dienstverlening van de overheid aan bedrijven en burgers beschreven.
- De Wet Hergebruik Overheidsinformatie (2015). Volgens deze wet moeten openbare overheidsgegevens en -informatie zo gemakkelijk mogelijk beschikbaar zijn voor burgers en bedrijven, tenzij er een uitzonderingssituatie geldt.
- I-visie (Informatievisie) 2018. De I-visie beschrijft hoe de gemeente Amsterdam omgaat met informatievoorziening, innovatie en datagebruik.
- De IV Governance. In 2014 is de Governance informatievoorziening vastgesteld. Hierin staat hoe de gemeentelijke informatievoorziening

is ingericht.

- Agenda Digitale Stad (2019). De agenda van de Digitale Stad omvat de ambities van de gemeente Amsterdam voor de komende vier jaar en biedt een kader voor de nog op te leveren bestuurlijke kaders zoals Datastrategie. De ambities uit de Agenda Digitale Stad worden uitgevoerd in samenwerking met Amsterdammers, partners en andere steden.
- De Kieswet (1989) en het Kiesbesluit (1989) regelen de organisatie van verkiezingen. Binnen de gemeente worden de kaders vastgesteld in de verordening op de stadsdelen (2017), de Verordening op het burgerinitiatief, het volksinitiatief, het referendum (2016) en het verkiezingsreglement voor de verkiezingen voor de stadsdeelcommissies in Amsterdam (2018).
- Wet openbaarheid van bestuur (1991). Deze wet regelt het openbaar maken van informatie door de gemeente, zowel op initiatief van de gemeente zelf als op verzoek van een burger.
- In het Burgerlijk Wetboek (Boek 7, titel 2D) staan de regels voor de pandbelening.
- In het Burgerlijk Wetboek (Boek 5) staan de regels voor de taakuitvoering 'zorgplicht onbeheerde zaken'. Het gaat over de registratie en het beheer van verloren en gevonden voorwerpen.
- Archiefwet (1995), de Archiefverordening (2008) en het Besluit Informatiebeheer (2010) schrijven voor dat we proces gebonden informatie (archiefstukken) in goede, geordende en toegankelijke staat bewaren.
- De Wet Digitale Overheid (WDO) regelt dat Nederlandse burgers en bedrijven veilig en betrouwbaar kunnen inloggen bij de (semi-)overheid met veilige en elektronische identificatiemiddelen (eID). Hiermee implementeert Nederland de EU-richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps. De wet zal vanaf eind 2020 gefaseerd in werking treden.
- VN verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (2016). Geratificeerd door Nederland: 14 juli 2016. Doel: gelijkwaardige participatie van mensen met een beperking in de maatschappij. Uitgangspunt is dat het beleid inclusief is en er geen apart beleid wordt gemaakt voor mensen met een beperking.
- Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid (3 mei 2018). Sinds 1 juli 2018 is digitale toegankelijkheid een wettelijke verplichting voor

de Nederlandse overheid. Websites en apps moeten voldoen aan de eisen van de WCAG 2.1 (Web Content Accessibility Guidelines).
Ingangsdata: 23 september 2020 voor alle websites, 23 juni 2021 voor alle mobiele applicaties.

- SDG. Europa heeft een verordening Single, Digital Gateway (SDG, EU 2018/1724) aangenomen waarmee de interne markt wordt versterkt, discriminatie en regeldruk -zoveel als mogelijk- worden voorkomen. Het gaat om toegankelijke informatie voor alle Europeanen, met betrekking tot een aantal producten en diensten zoals verhuizen, aangifte geboorte, vestigen van een bedrijf, de aanvraag van vergunningen en subsidies.

3.12.2 Democrativering

Onze moderne stad verdient een modern, toekomstgericht en open bestuur. We moeten de representatieve democratie die we kennen, koesteren en kracht bijzetten. Dat doen we door samen te bouwen aan veel meer eigenaarschap en zeggenschap voor bewoners in buurten. Kortom, door de participatieve democratie te versterken. We willen zorgen voor een betere verbinding tussen bewoners en gemeente, meer participatie en inclusiviteit, en een stadsbestuur en een stedelijke organisatie die open staan voor maatschappelijk initiatief, zelfbeheer en zelf doen.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Na de pilotfase van 2019/20 gaan we in 2021 het instrument buurtbudgetten toepassen in verschillende buurten. Met nog een lichte stijging van het beschikbare budget in 2021 zorgen we dat dit instrument voor meer zeggenschap en eigenaarschap voor bewoners blijvend beschikbaar is voor de Amsterdammers. We stellen een Regeling maatschappelijk initiatief in om aanvragen van initiatiefnemers van integrale initiatieven (waarbij de kennis en ervaring van actieve bewoners wordt gebruikt om de buurt te versterken) eenvoudig en snel kunnen worden gehonoreerd. Zo kunnen we de link tussen formele en informele organisatie versterken. De noodzaak voor een dergelijke regeling is evident: de huidige problemen in de samenleving kunnen wij als overheid niet alleen oplossen, daar hebben we de initiatieven van bewoners en maatschappelijke organisaties hard bij nodig. In coronatijd hebben informele organisaties grote groepen mensen weten te bereiken die voor formele hulp en ondersteuning onbereikbaar bleven. Onderdeel van de regeling is dat we experimenteren met buurtbanen voor mensen die actief zijn in de buurt. Zo stromen actieve bewoners zonder uitzicht op een baan door naar regulier betaald werk.

De inzet vanuit het programma Democrativering wordt geleidelijk teruggebracht. Daarom moeten we goed te kijken naar de huidige doelstellingen en naar de geleerde lessen. Die brengen we onder in nieuw participatiebeleid, democratische werkwijze en betere (digitale) participatietools. Vervolgens kijken we hoe we de kennis, expertise en instrumentaria kunnen vastleggen in staand beleid van de gemeente Amsterdam.

Inclusief en participatief in de buurten

We willen zoveel mogelijk Amsterdammers bereiken en betrekken bij het maken van beleid en plannen. We moeten segregatie en uitsluiting van Amsterdammers in dit proces voorkomen en streven naar maximale inclusiviteit. Dat kunnen we niet zonder de bestaande netwerken en partnerschappen in de stad. Daarom gaan we in 2021 verder met de uitwerking van de democratische vernieuwingsagenda. Met initiatiefnemers uit de buurten ontwikkelen we nieuwe lokale zorg en zelfbeheerprojecten via zogenaamde Maakbanken. We gaan ook verder met de cocreatieplekken waar Amsterdammers samen kunnen werken aan hun plannen voor de stad en buurt. We verbeteren de (digitale) dialoog met de Amsterdammer via AmsterdamNu, het online platform over de uitvoeringsagenda van dit college (volg.amsterdam.nl) en het platform WijAmsterdam. Zo maken we de gemeente transparanter en openen en maken we zichtbaar hoeveel maatschappelijke energie er tijdens de coronacrisis in de stad is losgekomen. Tot slot maken we het via Open Stad tooling steeds meer mogelijk om (ook) online meningen te peilen over planvorming, dialoog en interactie.

Dienstverlenend aan een goed idee en aan maatschappelijk initiatief

We maken het makkelijker voor het maatschappelijke middenveld om initiatieven in de stad te ontplooien. Door minder regels en toegankelijker subsidies. Wij doen dit omdat we weten dat het bereik en de impact van buurtinitiatieven soms vele malen groter is dan het bereik van ons eigen gemeentelijk aanbod. Daarom regelen we (meer) toegankelijke subsidies en toegankelijke spelregels en verantwoording voor bewonersinitiatieven, buurtbudgetten en integraal initiatief. Ook bestendigen we de samenwerking met vermogensfondsen en MAEX en bouwen die samenwerking uit.

Nieuwe praktijken bouwen: meer eigenaarschap en verleggen van zeggenschap

De oplossing voor veel opgaven van de stad ligt vaak in de stad zelf. Initiatiefnemers, stadmakers, placemakers, coöperaties of ook 'the Amsterdam Approach' zijn met vergelijkbare maatschappelijke opgaven bezig en zien kansen die de gemeente niet ziet. We willen die kansen ruimte geven en praktijken versnellen door buurtbudgetten te verstrekken en het instrumentarium voor het erkennen en toekennen van buurtrechten te vergroten. We richten het Bureau Maatschappelijk Initiatief op om het voor Amsterdammers makkelijker te maken om initiatieven te ontplooiën en daarvoor hun weg te vinden in de gemeentelijke organisatie.

Versterking participatie

Omdat we bij besluiten eerst goed kijken naar rechtmatigheid en doelmatigheid denken we onvoldoende na over de wijze waarop we meer maatschappelijke betrokkenheid kunnen organiseren. Daardoor moeten we vaak achteraf herstellen, omdat we de context van de buurt en het soort opgave onvoldoende hebben meegewogen. Dat hadden we ook vooraf kunnen inschatten en doen. Het leren, ontwikkelen en implementeren van het stedelijke beleidskader participatie moet daarin verandering brengen. Daarom implementeren we het stedelijke participatiekader en -paragraaf.

Internationale en Amsterdamse coalities

Met andere steden in het internationale Fearless Cities-netwerk pakken we stedelijke vraagstukken op. Decentraal, bottomup en soms activistisch. Zowel in Amsterdam als internationaal doen we actief mee in verschillende relevante netwerken. Daar leren we hoe andere steden zeggenschap en eigenaarschap van hun inwoners vergroten en we delen er onze eigen kennis. In 2021 richten we ons op het verder opbouwen van Nederlandse netwerken rond municipalisme met andere gemeenten en daar actieve organisaties. Daarnaast organiseren we een internationale Fearless Cities Conferentie in 2021.

Relatie met de komst van de Omgevingswet

De komende jaren werken we in Amsterdam aan de invoering van de Omgevingswet in 2021. De invoering van deze wet biedt veel ruimte om een verbinding te maken met de democratische vernieuwingsagenda.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

(Bedragen x € miljoen)

Doel 12.2.1

De zeggenschap, betrokkenheid en rol van Amsterdammers bij de keuzes over wat er in de stad gebeurt en de uitvoering daarvan, met speciale aandacht voor Amsterdammers die zich minder vertegenwoordigd voelen of minder mogelijkheden hebben om te participeren.

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	De waardering van deelnemers in een participatietraject*	30% (2019)	30%	25%	30%	'22 35% '23 40% '24 40%

* De percentages zijn gebaseerd op een gemiddelde van drie indicatoren uit de Amsterdamse Burgermonitor m.b.t. tot het percentage Amsterdammers dat aangeeft het gevoel hebben invloed te kunnen uitoefenen op het beleid of zelf betrokken is geweest bij het maken van beleid of het nemen van initiatief.

Activiteit 12.2.1.1

We bieden Amsterdammers verschillende manieren (online en offline) om te participeren in besluitvorming, ondersteunen initiatieven en we sluiten aan op internationale netwerken (fearless city netwerk).

#	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Prognose 2022-2024
1.	Aantal Amsterdammers dat actief betrokken wordt bij het ontwikkelen, uitvoeren en monitoren van beleid (Nulmeting)*	37% (2019)	37%	45%	50%	'22 55% '23 55% '24 55%

* De percentages zijn gebaseerd op een gemiddelde van drie indicatoren uit de Amsterdamse Burgermonitor m.b.t. tot het percentage Amsterdammers dat aangeeft het gevoel hebben invloed te kunnen uitoefenen op het beleid of zelf betrokken is geweest bij het maken van beleid of het nemen van initiatief.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	9,0	12,3	12,3	9,3	4,3
Saldo van baten en lasten	-9,0	-12,3	-12,3	-9,3	-4,3
Programma 12 Moderne open overheid	-62,3	-76,1	-66,9	-59,5	-53,9

Baten

Er zijn geen baten begroot in dit programmaonderdeel.

lasten

De lasten in dit programmaonderdeel bedragen € 12,3 miljoen. Deze bestaan uit:

- Buurtbudgetten waarmee meer zeggenschap en eigenschap aan de Amsterdammers wordt gegeven in de door hen gewenste investeringen in de buurt (€ 6,1 miljoen).
- Participatie en Democratisering waarmee samen met de Amsterdamer instrumenten zoals buurtbudgetten en co creatieplekken worden ontwikkeld (€ 3,2 miljoen).
- Maatschappelijk initiatief voor buurtbanen via maatschappelijk initiatief regeling. Onderdeel daarvan is dat we experimenteren met buurtbanen voor mensen die actief zijn in de buurt (€ 3,0 miljoen).

Reserves

Op dit programmaonderdeel zijn geen reserves van toepassing.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
MAEX	€ 0,2

Toelichting

Op 19 juni 2018 heeft het college besloten om samen te gaan werken met Prins Bernhard Cultuur Fonds (aanvrager/beheerder en medefinancier), Mensen Maken Amsterdam (lokale fondsen) en MAEX (platform voor maatschappelijke initiatieven). De subsidie betreft het ondersteunen van maatschappelijke en culturele initiatieven en is afgesproken t/m 2022.

Risicobeheersing

Actuele risico's

Door cocreatieprocessen in de stad bestaat de kans dat de uitkomst strijdig is met gemeentelijk beleid, waardoor er onvoldoende duidelijkheid is over de rollen van raad, college en dagelijks bestuur van stadsdelen.

Doordat we de integrale opgaven en initiatieven in buurten willen oppakken, bestaat de kans dat dit niet overeenkomt met de huidige financiering en sturingsvormen vanuit de gemeenten, waardoor de uitvoering hiervan strandt.

Het risico bestaat dat het niet lukt om voldoende deskundigheid in huis te halen, waardoor de participatietrajecten niet (juist) gerealiseerd kunnen worden.

Maatregelen

Afspraken maken over rollen en processen.

Ontwerpen van een integrale en transparante sturings- en financieringsvorm en hier in 2020 ervaringen mee opdoen. Dit wordt in 2021 vertaald naar een nieuwe opzet.

Training en het opstellen van spelregels voor ambtenaren die participatietrajecten doen.

Beleidskaders

- Beleidsbrief Democratisering (2019).
- Omgevingswet (2016).
- Plan- en Besluitvormingsproces Ruimtelijke Maatregelen (PLABERUM).
- Sociaal PLABERUM.

3.A Algemene dekkingsmiddelen

3.A Algemene dekkingsmiddelen

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	2.759,1	2.750,8	2.797,9	2.917,8	2.957,5
Lasten	89,5	106,8	231,1	296,8	366,7
waarvan apparaatslasten	32.642	30.244	30.244	29.305	29.298
Totaal baten en lasten	2.669,7	2.750,8	2.797,9	2.917,8	2.957,5
Onttrekkingen	1.241,8	1.098,6	912,2	637,7	334,5
Toevoegingen	1.049,1	931,7	801,6	689,5	414,2
Saldo van onttrekkingen en toevoegingen	192,7	166,9	110,6	-51,9	-79,6
Stand na Begroting 2021	2.862,4	2.810,9	2.677,4	2.569,2	2.511,1

De programma's 1 tot en met 12 gaan over de beleidsmatige programma's in de begroting. In deze programma's staat:

- welk beleid we uitvoeren.
- welke voornemens we hebben.
- welke middelen daarbij horen.

In dit programma A staan geen beleidsmatige onderdelen maar de dekkingsmiddelen waarmee we de uitgaven in de beleidsprogramma's voor het grootste deel betalen. Het karakter van dit programma is daarmee anders dan de beleidsprogramma's. Dat is ook te zien aan de opzet van de programma-onderdelen. Deze is op onderdelen anders, bijvoorbeeld omdat er geen beleidsdoelen of subsidies zijn.

Samenvatting 3.A.1 Financiering en deelnemingen

In dit onderdeel staan:

- de externe rentelasten op de leningen die we hebben (gemeentelijke schuld
- de toerekening hiervan aan de verschillende programma's.

Daarnaast staan in dit onderdeel de geraamde dividenden van de deelnemingen. De dividenden ramen we over meerdere jaren vanuit dividendafspraken en dividendbeleid met de deelnemingen.

Tegenover de dividendinkomsten staan de kapitaallasten die horen bij het aandelenkapitaal dat we in de deelnemingen houden.

Samenvatting 3.A.2 Lokale heffingen

We verantwoorden hier de belastingen die we gebruiken als algemene dekking voor uitgaven in de verschillende programma's en overhead.

Het zijn de volgende belastingen:

- onroerendezaakbelasting
- roerenderuimtebelasting
- toeristenbelasting
- vermakelijkheidsretributie
- reclamebelasting
- precariobelasting (liggeld)

Belastinginkomsten met een directe bestemming verantwoorden we in de betreffende programma's, bijvoorbeeld de riool- en afvalstoffenheffing.

Samenvatting 3.A.3 Gemeentefonds

Onze grootste inkomstenbron is de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarbij horen ook de decentralisatie- en integratieuitkeringen. De decentralisatie- en integratieuitkeringen kunnen we in principe vrij besteden, net als de algemene uitkering. De algemene uitkering dekt voor een deel de uitgaven in de programma's van onze begroting. Elke verandering in de hoogte van de uitkering uit het Gemeentefonds aan Amsterdam beïnvloedt de beschikbare ruimte in de begroting.

Samenvatting 3.A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien

In dit programmaonderdeel staan middelen (stelposten) die we in eerste instantie niet over de programma's kunnen verdelen. Bijvoorbeeld de reservering voor kapitaallasten van toekomstige investeringen en de reservering voor nominale ontwikkelingen. Deze stelposten verdelen we naar de programma's nadat er een besluit is genomen over concrete bestedingsvoorstellen of bezuinigingsvoorstellen. Daarnaast staat in dit onderdeel een post onvoorzien van € 2 miljoen. Hieruit kunnen we onvoorziene uitgaven dekken die we niet kunnen toereken aan een programma uit de begroting.

Samenvatting 3.A.5 Reserves

Onze interne financieringsmiddelen bestaan uit de Algemene Reserve, de bestemmingsreserves en de voorzieningen.

De voorzieningen zijn deel van de baten en lasten in de verschillende programmaonderdelen. De ontwikkeling van de reserves lichten we op totaalniveau toe in dit programmaonderdeel.

3.A.1 Financiering en deelnemingen

Dit programmaonderdeel bestaat uit twee onderdelen:

1. financiering
2. deelnemingen

Het onderdeel financiering gaat over:

- de rente die we betalen op de schuld.
- de doorberekening van deze rentelasten aan de programma's.

Het onderdeel deelnemingen gaat over de baten en lasten rond de deelnemingen (NV's of BV's) waarvan we aandeelhouder zijn. De baten bestaan uit dividendopbrengsten. Deze ramen we over meerdere jaren vanuit dividendafspraken (dividendbeleid) met de deelnemingen. Ze zijn ook afhankelijk van het resultaat en kasstroom van de deelnemingen. De lasten bestaan uit de intern doorberekende rentelasten over het aandeelkapitaal in de deelnemingen. In de paragraaf 'Verbonden partijen' (5.4) staat een volledig overzicht van onze deelnemingen.

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor 2021?

- De coronacrisis heeft een significant negatief effect op de bedrijfsvoering van de meeste dividend uitkerende deelnemingen, waardoor het dividend in 2021 € 50,0 miljoen lager is geraamd dan voor de coronacrisis.
- Een belangrijkste externe ontwikkeling is dat de financieringsbehoefte stijgt door de inzichten uit de begroting. De externe rentelasten dalen echter in de komende jaren. Dit komt doordat we aflopende leningen tegen een lagere verwachte rente herfinancieren. Dit vanwege de lagere marktrente.
- De interne omslagrente wijzigt van 1,0% naar 0,7% per 2020 als gevolg van gedaalde rentelasten.
- Eerder werd er een renterisicobuffer aangehouden. De renterisicobuffer is vanaf deze begroting afgeschaft en toegevoegd aan de algemene reserve. De rentelasten blijven we periodiek actualiseren en verwerken in de begroting. Het renterisico is nu als resterend risico opgenomen de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

(Bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	70,0	61,6	50,2	76,1	75,0
Lasten	38,1	28,8	23,2	15,0	11,7
Onderdeel A.1 Financiering en deelnemingen	31,9	32,7	27,0	61,0	63,3

Toelichting financiële ontwikkelingen

Baten

De baten zijn € 61,6 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Dividenden uit deelnemingen (€ 44,3 miljoen).
- Ontvangen rentebaten uit leningen die wij aan derden (voornamelijk deelnemingen) hebben verstrekt (€ 17,3 miljoen).

Lasten

De lasten zijn € 28,8 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- De begrote rentelasten op de externe schuld, rentetoevoegingen aan grondexploitaties, de renterisicobuffer en kosten voor financiering (€ 73,4 miljoen).
- Aan de programma's doorberekende interne rentelasten (€ 62,6 miljoen) die we als negatieve lasten boeken.
- Een toevoeging van € 13,8 miljoen aan de voorziening lening AEB voor het risico van het toevoegen van rente aan de hoofdsom van de verstrekte lening aan AEB.
- De intern doorbelaste rentelasten over voornamelijk het aandelenkapitaal van de deelnemingen (€ 4,2 miljoen).

Renteresultaat

Wij hebben zowel interne- als externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen bestaan uit:

- de reserves.
- voorzieningen.
- het jaarresultaat.

De externe financieringsmiddelen zijn leningen van externe partijen. Wij gebruiken het renteomslagstelsel als systeem waarmee we de financieringslasten en -baten doorberekenen (omgeslagen) over de gemeentelijke organisatieonderdelen. Dit naar verhouding van de balansstanden van de activa aan het begin van het jaar.

Het verwachte renteresultaat nemen we op als begrotingsruimte. Meevallers tegenover het begrote renteresultaat in het lopende jaar doreren we aan de Algemene Reserve. Dat doen we totdat de weerstandsratio 1,4 is. Dit is volgens de afspraken uit het voorstel van de coalitiefracties. De tabel hieronder toont het renteresultaat.

Tabel Overzicht renteresultaat

(Bedragen x € miljoen)

	2021	2022	2023	2024
Rentelasten van externe schuld	72,7	66,9	58,9	56,6
Rentebaten van verstrekte leningen aan derden	-17,2	-18,1	-18,9	-19,8
Saldo door te rekenen externe rente	55,5	48,7	39,9	36,8
Rente die aan grondexploitatie wordt toegerekend	1,6	1,6	1,6	1,6
Overige kosten	0,7	0,7	0,7	0,7
De aan taakvelden toe te rekenen rente	57,8	51,0	42,2	39,1
De aan taakvelden toegerekende rente	64,2	64,8	65,9	67,9
De aan taakvelden toe te rekenen rente	57,8	51,0	42,2	39,1
Renteresultaat	6,4	13,8	23,7	28,8

Rentelasten van externe schuld

Dit is de betaalde rente aan financiers (banken) over de externe schuld.

Rentebaten van verstrekte leningen aan derden

Dit is de ontvangen rente over verstrekte leningen aan derden die geen directies of stadsdelen zijn.

Rente die aan grondexploitaties wordt toegerekend

Dit is de rente die we aan grondexploitaties toerekenen. Deze bedraagt 0,64%. Omdat de grondexploitaties een negatieve boekwaarde hebben is het hier een rentelast.

Overige kosten

Dit zijn de kosten voor uitvoeren van de treasurytaak en aantrekken en verstrekken van leningen.

De aan programma's toegerekende rente

Dit is de ontvangen (omslag)rente over de interne leningen aan directies en stadsdelen voor financiering van de activa. Deze rente verantwoorden we als last in de programma's. De interne omslagrente is per 2020 gewijzigd van 1,0% naar 0,7%.

Renterisicobuffer

Eerder werd er een renterisicobuffer aangehouden. De renterisicobuffer is vanaf deze begroting afgeschaft en toegevoegd aan de algemene reserve. De rentelasten blijven we periodiek actualiseren en verwerken in de begroting. Het renterisico is nu als resterend risico opgenomen de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Beleidskaders

- Het rentestelsel inclusief omslagrente.
- De beleidslijnen voor deelnemingen staan in:
 - het deelnemingenbeleid 'Doelgericht op Afstand' (DOA II);
 - het beloningsbeleid deelnemingen.

3.A.2 Lokale heffingen

Een deel van de belastinginkomsten heeft een directe bestemming, zoals de riool- en afvalstoffenheffing. Deze verantwoorden we in de betreffende programma's. Daarnaast zijn er belastingen die we gebruiken als algemene dekking voor uitgaven in de verschillende programma's en overhead. Het zijn de volgende belastingen:

- de onroerendezaakbelasting (OZB)
- roerenderuimtebelasting (RRB)
- toeristenbelasting
- gemaklijkhedenretributie (VMR)
- precariobelasting
- reclamebelasting

Deze belastingen verantwoorden we in deze paragraaf.

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor 2021?

- De opbrengsten van de onroerendezaakbelasting worden in 2021 met € 36 miljoen (structureel) verhoogd naar het niveau van de belastingcapaciteit van de gemeente. Bij het berekenen van de uitkering van het gemeentefonds gaat het Rijk niet uit van de werkelijke belastingopbrengsten van gemeentes, maar van de belastingcapaciteit. Omdat Amsterdam tot en met 2020 de belastingcapaciteit niet volledig benutte, leverde dit een korting op de uitkering vanuit het gemeentefonds op. Door de opbrengsten te verhogen naar het niveau van de belastingcapaciteit komt dit nadeel te vervallen.
- In verband met de coronacrisis zijn de opbrengsten voor de toeristenbelasting neerwaarts bijgesteld.

(Bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	254,5	369,2	388,7	433,2	448,1
Lasten	31,2	25,8	25,9	25,0	25,1
Onderdeel A.2 Lokale heffingen	223,2	343,4	362,8	408,2	423,0

Financiële toelichting

Baten

De baten zijn € 369,2 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Toeristenbelasting (€ 120,0 miljoen).
- Onroerendezaakbelasting (€ 218,9 miljoen).
- Reclamebelasting € 9,9 miljoen, Vermakelijkheidsretributie € 9,5 miljoen en precario € 6,9 miljoen (in totaal € 26,3 miljoen).
- Overige inkomsten uit lokale heffingen (€ 14,0 miljoen).
- Nog te bepalen lastenverlichting -€ 10 miljoen voor ondernemers in 2021 en 2022 (Herstelpakket).

Lasten

De lasten zijn € 25,8 miljoen. Dit betreft de apparaatslasten en uitvoeringskosten € 25,8 miljoen voor het innen van lokale heffingen.

Beleidskaders

- De Gemeentewet. Deze geeft een limitatieve opsomming van welke belastingen en rechten gemeenten kunnen invoeren. Het is aan een gemeente zelf te bepalen welke zij toepast.
- Wij bepalen zelf door vaststellen van verordeningen hoe we belasting heffen.

3.A.3 Gemeentefonds

Onze grootste inkomstenbron is de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Daarbij horen ook de decentralisatie- en integratieuitkeringen. De decentralisatie- en integratieuitkeringen kunnen we in principe vrij besteden, net als de algemene uitkering. De algemene uitkering dekt voor een deel de uitgaven in de programma's van onze begroting. Elke verandering in de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds aan Amsterdam beïnvloedt de beschikbare ruimte in de begroting.

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor 2021?

■ Uitstel herijking gemeentefonds

Op dit moment loopt het herijkingsonderzoek van het gemeentefonds, waarbij onderzocht wordt hoe de bijdrage van het Rijk aan de gemeenten anders verdeeld kan worden. Toepassing van de nieuwe verdeling was gepland voor 2021. Echter, de ingangsdatum is verschoven naar 2022 omdat een vervolgonderzoek nodig is.

- Extra ruimte in de stelpost gemeentefonds (€ 2,7 miljoen).

Ten opzichte van 2020 daalt de Gemeentefondsuitkering in 2021 met € 73,2 miljoen tot € 2.305,9. In 2022 stijgt de uitkering met € 50,7 miljoen., in 2023 met € 49,6 miljoen en in 2024 met € 25,8 miljoen, steeds ten opzichte van het jaar ervoor. De dalende uitkering in 2021 komt vooral door een aanvullende Rijks compensatie die in 2020 heeft plaatsgevonden. Dit aanvullende 'corona compensatiepakket' van € 113,2 miljoen was een incidentele uitkering in 2020 en is zodoende niet inbegrepen in 2021.

Financiële toelichting: stand baten en lasten

(Bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	2.420,4	2.305,9	2.345,0	2.394,6	2.420,4
Lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Onderdeel A.3 Gemeentefonds	2.420,4	2.305,9	2.345,0	2.394,6	2.420,4

Hiertegenover staat in 2021 de groei van het gehele gemeentefonds en daarmee ook de Amsterdamse uitkering. Extra rijksuitgaven leiden tot groei van het gemeentefonds. Deze groei, het zogenoemde accres, leidt tot een stijging van de Amsterdamse van € 17 miljoen. Deze groei is het gevolg van de groei van de Rijksbegroting. Overige mutaties in het gemeentefonds leiden per saldo tot een overige stijging van de uitkering met € 11,4 miljoen.

Lasten

Er zijn geen lasten begroot in dit programmaonderdeel.

Baten

De baten zijn € 2.305,9 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- De algemene uitkering uit het gemeentefonds (€ 1.950,8 miljoen).
- De integratie- en decentralisatie-uitkeringen (€ 337,0 miljoen).
- De verwerking van het compensatiepakket corona 2 (€ 11,6 miljoen).
- De stelpost toekomstige verrekening BTW-compensatiefonds (€ 3,8 miljoen).

3.A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien

In het onderdeel overige eigen middelen staan de zogenoemde vaste en variabele stelposten. Stelposten zijn begrotingsposten die nog verdeeld worden over de programma's. Bijvoorbeeld reserveringen voor kapitaallasten van toekomstige investeringen en voor nominale ontwikkelingen. Daarnaast zijn de resterende middelen voor de plannen vanuit het voorstel van de coalitiefracties gereserveerd op de centrale stelpost. Naast de stelposten valt ook de post onvoorzien onder dit programmaonderdeel.

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor 2021?

In 2021 verdelen we de stelpost voor investeringen onder de activeringsgrens naar de programma's. Vanaf juni 2019 kwam het personeel van de gemeente Weesp in dienst bij de gemeente Amsterdam. De personele lasten van deze medewerkers verantwoorden we in dit programmaonderdeel. Dat geldt ook voor de bijbehorende vergoeding van de gemeente Weesp.

(Bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Onttrekking	238,9	245,6	193,7	13,6	-13,2
Toevoeging	192,9	174,2	200,6	251,7	36,8
Stand na Begroting 2021	46,0	71,4	-6,9	-238,0	-50,0

Onttrekkingen aan reserves

De onttrekkingen aan de reserves in dit programmaonderdeel zijn € 245,6 miljoen. Deze onttrekkingen bestaan uit:

- Een onttrekking van € 208,5 miljoen aan de Algemene Reserve. De algemene reserve wordt ingezet voor het opvangen van de begrotingstekorten ten gevolge van de coronacrisis.
- Een onttrekking van € 21,5 aan de reserve Meerjarige Intertemporele Compensatie met als doel begrotingssaldi op het niveau van de gehele gemeentebegroting (programma-overstijgend) tussen de jaren te compenseren.
- Diverse onttrekkingen aan de reserve coalitiemiddelen voor een

totaalbedrag van € 14,3 miljoen. De reserve is ingesteld om de maatregelen van het voorstel van de coalitiefracties te kunnen uitvoeren. Dit bestaat onder andere uit onttrekking voor verbetering van de leefbaarheid in ontwikkelbuurten (€ 3,0 miljoen), investeringen in de digitale stad (€ 3,0 miljoen), banenplannen voor biculturele jongeren, ouderen en arbeidsgehandicapten (€ 1,8 miljoen), topsportevenementen (€ 1,6 miljoen) en EK voetbal (€ 1,0 miljoen).

- Onttrekkingen aan en gedeeltelijke vrijval van de reserves die verband houden met het Amsterdams maatschappelijk en financieel Investeringsfonds. Het totaalbedrag hiervan is € 1,3 miljoen.

Toevoegingen aan reserves

De toevoegingen aan de reserves in dit programmaonderdeel zijn € 174,2 miljoen. Deze toevoegingen bestaan vooral uit:

- Toevoegingen van € 166,2 miljoen aan de algemene reserve:
 - Een toevoeging van € 150 miljoen vanwege een vrijval van de reserve financiering erfpachtgronden. Deze toevoeging maakt onderdeel uit van het herstellepakket om de gemeentebegroting weer in evenwicht te brengen en wordt gevoed door een vrijval uit de reserve Financiering Erfpachtgronden. Het totale bedrag wat de komende jaren uit deze reserve aan de algemene reserve toegevoegd wordt, is € 500 miljoen. Een nadere toelichting op de vrijval van de reserve financiering erfpachtgronden is opgenomen in de toelichting op de reserves van programma onderdeel 10.2.
 - Een toevoeging aan de algemene reserve van € 16,2 miljoen. Als gevolg van de sterk gedaalde marktrente stijgt het renteresultaat. Conform het nieuwe voorstel van de coalitiefracties wordt de renterisicobuffer afgeschaft en gedoteerd aan de algemene reserve.

- Een toevoeging van € 7,6 miljoen aan de reserve Meerjarige intertemporele compensatie met als doel begrotingssaldi op het niveau van de gehele gemeentebegroting (programma-overstijgend) tussen de jaren te compenseren.

3.A.5 Reserves

De interne financieringsmiddelen bestaan uit de Algemene Reserve, de bestemmingsreserves en de voorzieningen. In hoofdstuk 5.2 van deze begroting staat een toelichting op het weerstandvermogen. Daar maakt de Algemene Reserve onderdeel van uit. Bijlage 7.4 van deze begroting is de verloopstaat van de reserves. Dit is een overzicht van alle reserves die we hebben. In die bijlage staan per reserve onder andere de doelstelling en het verloop van de reserve. Ook staat er aan welk programmaonderdeel de reserve gekoppeld is. In dit programmaonderdeel gaan we in op het verloop van de totale omvang van de reserves en de belangrijkste ontwikkelingen voor 2021.

Algemeen

De meerjarige begrote onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves staan in onderstaande tabel.

(Bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Onttrekkingen	1.241,8	1.098,6	912,2	637,7	334,5
Toevoegingen	1.049,1	931,7	801,6	689,5	414,2
Programmaonderdeel A.5	192,7	166,9	110,6	-51,9	-79,6

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor 2021?

(Bedragen x € miljoen)

	Onttrekking	Vrijval	Toevoeging
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	48,7	39,9	36,8
Reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds	188,7		84,2
Reserve Stadsbehoud	42,7		35,1
Reserve Achterstallig onderhoud, infrastructuur en openbare ruimte	79,8		72,2
7.1 Inkomensregelingen			

	Onttrekking	Vrijval	Toevoeging
Egalisatiereserve Inkomensdeel en conjunctuur	32,3		
9.3 Duurzaamheid en milieubeheer			
Reserve Klimaatfonds	25,7		37,5
10.1 Grond			
Reserve Vereveningsfonds	80,9	89,3	149,8
Reserve Zuidasdok en grondexploitaties	10,9		61,4
10.2 Erfpacht			
Reserve financiering Erfpacht grond	6,6	150,0	255,9
Reserve afkoopsommen erfpacht	53,4		
11.1 Wonen en bouwen			
Reserve Corporatiebudget	15,1		
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien			
Algemene Reserve	208,5		166,2
Reserve Meerjaren Intertemporele Compensatie	21,5		7,1
Reserve Incidentele Coalitiemiddelen	14,3		
Overige	75,2	3,7	16,2
Totaal	855,6	243,0	931,7

Reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds

Het Stedelijk Mobiliteitsfonds vullen we met parkeeropbrengsten van € 84,2 miljoen. De onttrekking van € 188,7 miljoen dekt een veelvoud van projecten rond beleidsontwikkeling, verkeerskundige onderzoeken en projecten vanuit het programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat. Dit lichten we verder toe in hoofdstuk 5 in paragraaf 7 Stedelijk Mobiliteitsfonds.

Reserve achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen

De in 2019 ingestelde reserve Achterstallig onderhoud is onderdeel van de nieuwe systematiek voor vergroting van de flexibiliteit van beheer en onderhoud van de infrastructuur en de openbare ruimte. De reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het wegwerken van grootschalig achterstallig onderhoud in de openbare ruimte en van de infrastructuur. Voorbeelden van objecten voor deze aanpak zijn:

- bruggen
- kademuren
- groen
- wegen
- speelvoorzieningen
- bestrijding Japanse Duizendknoop

De reserve wordt in 2021 gevuld door een toevoeging van € 35,0 miljoen uit de reserve Vereveningsfonds en € 19,5 miljoen uit de reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds. Tevens wordt € 4,3 miljoen toegevoegd aan de reserve voor het vervangingsplan bomen en tevens worden groengelden ten bedrage van € 4,5 miljoen toegevoegd (totaal € 63,3 miljoen).

De reserve is tijdelijk en zal na verloop van tijd worden opgeheven.

Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut

We gebruiken deze financieringsreserve om afschrijvingslasten te dekken van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. De reserve vullen we in 2021 met € 46,1 miljoen vanuit de bestemmingsreserves om specifieke investeringen in de openbare ruimte te dekken, zoals de projecten:

- IJsei
- IJveren
- Leidse Plein
- Rode Loper

Reserve Programma Stadsbehoud

De in 2019 ingestelde reserve Programma Stadsbehoud is onderdeel van de nieuwe financiële systematiek voor vergroting van de flexibiliteit tussen arealen en over de jaren heen. De reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het in stand houden van de openbare ruimte en infrastructuur, waaronder de arealen civiele constructies, verhardingen, verkeerssystemen, groen, straatmeubilair en op termijn de wegtunnels. Met behulp van de reserve kan gestuurd worden op het programma en op de arealen. De middelen worden flexibel ingezet voor verschillende arealen, verschillende activiteiten en over de jaren heen. Financiële afwijkingen worden binnen het programma opgevangen door vereffening tussen de arealen. Daarnaast voegen we groot onderhoudsbudgetten vanuit de exploitatie toe aan de reserve. Het bundelen van de groot onderhoudsbudgetten geeft een toevoeging van € 35,1 miljoen. De onttrekkingen aan de reserve zijn volgens eerder vastgestelde bestedingsplannen.

Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur

Deze reserve kent de volgende mutaties in 2021:

- onttrekking van € 20,0 miljoen. Het Rijk heeft de regeling Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) ingesteld als gevolg van de covid-19. In 2021 is voor de uitvoeringskosten een bedrag geraamd van € 20,0 miljoen.
- onttrekking van € 6,8 miljoen ten behoeve van de gewijzigde raming Inkomensdeel (BUIG) op basis van de verwachte ontwikkeling van het macrobudget en de verwachte ontwikkeling van het bijstandsbestand.
- Onttrekking van € 5,5 miljoen voor de lasten die samenhangen met de intensiveringen die moeten leiden tot vermindering van de uitgaven aan bijstand.

Reserve Klimaatfonds

De reserve Klimaatfonds stelden we in 2019 (met een totale toevoeging van € 150,0 miljoen) in voor het ondersteunen van investeringen in projecten die de energieovergang helpen en waarvan de businesscase een onrendabele top heeft. Met onrendabele top wordt bedoeld op het verschil tussen de investering en de bedrijfswaarde, ofwel opbrengsten, van de investering. We verwachten het grootste deel van het Klimaatfonds in te zetten binnen de gebouwde omgeving. Bijvoorbeeld bij het aardgasvrij maken van buurten binnen het programma aardgasvrij. De reserve Klimaatfonds wordt vanuit

het Vereveningsfonds in de periode 2019-2022 (dus ook in 2021) jaarlijks gevuld met € 37,5 miljoen. De onttrekkingen aan de reserve worden ingezet voor diverse activiteiten ten behoeve van de klimaatdoelen. In het kader van het herstellpakket wordt ook een onttrekking aan het fonds gedaan van € 10 miljoen ten behoeve van de algemene reserve.

Reserve Vereveningsfonds

De reserve is gekoppeld aan de gemeentelijke grondexploitaties. De reserve fungeert als weerstandsvermogen voor de risico's van gebiedsontwikkeling en is tegelijkertijd dekkingsbron voor nieuwe investeringen in gebiedsontwikkeling. De toevoegingen en onttrekkingen lichten we toe in hoofdstuk 5 in Paragraaf 6. Grondbeleid.

Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties

De resultaten van de grondexploitaties van de Zuidas gebruiken we voor onze bijdrage aan het project ZuidasDok. De toevoegingen en onttrekkingen lichten we toe in Paragraaf 6. Grondbeleid.

Reserve financiering erfpachtgrond

Het is voor erfpachtrechten met een woning mogelijk om over te stappen naar een eeuwigdurende erfpachtrecht. Om deze overstappers te faciliteren, worden kosten gemaakt en deze worden onttrokken uit de reserve financiering erfpachtgronden. De deadline om met gunstige voorwaarden te kunnen overstappen was begin 2020.

De afkoopsommen die worden ontvangen als erfpachters eeuwigdurend afkoop worden in de reserve financiering erfpachtgronden gestort. Voor 2021 wordt een toevoeging aan de reserve vanwege deze afkoopsommen begroot van € 255,9 miljoen. Onttrekkingen aan de reserve worden veroorzaakt door:

- Samenhangende kosten van € 6,6 miljoen.
- Een aanvulling van de Algemene reserve. Als onderdeel van herstellpakket om de gemeentebegroting weer in evenwicht te brengen, is besloten om € 500 miljoen uit reserve Financiering Erfpachtgrond (afkoopsommen erfpacht) in te zetten om de algemene reserve aan te vullen. In deze € 500 miljoen zijn ook de geraamde inkomsten meegenomen in de komende jaren. In 2021 is deze vrijval miljoen en daarmee de toevoeging aan de algemene reserve € 150 miljoen.

Reserve afkoopsommen erfpacht

Aan de Reserve afkoopsommen erfpacht wordt € 53,4 miljoen onttrokken voor kosten van de overstapregeling naar eeuwigdurende erfpacht.

Reserve Corporatiebudget

Aan de reserve wordt € 15,1 miljoen onttrokken voor subsidies aan woningcorporaties. Tot en met 2020 kunnen woningcorporaties subsidieaanvragen indienen. De uitbetalingen lopen door tot en met 2023.

Algemene Reserve

Vanwege de coronacrisis en het herstellpakket, wordt een druk op de algemene reserve verwacht. Enerzijds worden noodzakelijke lasten gedekt uit de algemene reserve, anderzijds vinden aanvullingen plaats van de algemene reserve teneinde het weerstandsvermogen van de gemeente Amsterdam op peil te houden. Meer hierover in hoofdstuk 5 in paragraaf 1 Weerstandvermogen en risicobeheersing.

De verschillende begrote toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserve in 2021 zijn:

- Een toevoeging van € 150 miljoen vanwege een vrijval van de reserve financiering erfpachtgronden. Deze mutatie maakt onderdeel uit van het herstellpakket om de gemeentebegroting weer in evenwicht te brengen en wordt gevoed door een vrijval uit de reserve Financiering Erfpachtgronden. Het totale bedrag wat de komende jaren uit deze reserve aan de algemene reserve toegevoegd wordt, is € 500 miljoen. Een nadere toelichting op de vrijval van de reserve financiering erfpachtgronden is opgenomen in de toelichting op de reserves van programma onderdeel 10.2.
- Een toevoeging van € 16,2 miljoen. Als gevolg van de sterk gedaalde markttrente stijgt het renteresultaat. Conform het voorstel van de coalitiefracties wordt de renterisicobuffer afgeschaft en gedoteerd aan de algemene reserve.
- Een onttrekking van € 208,5 miljoen voor het opvangen van de begrotingstekorten ten gevolge van de coronacrisis. Dit is de sluitpost van de te nemen maatregelen in het voorstel van de coalitiefracties.

Meerjarige Intertemporele Compensatie

Met deze reserve verevenen we de begrotingsruimte over meerdere jaren, waarbij de begroting meerjarig per jaar sluitend wordt gehouden, terwijl de begroting ook reëel en structureel in evenwicht is. Aan de reserve Meerjarige Intertemporele Compensatie worden de volgende toevoegingen en onttrekkingen begroot:

- Een toevoeging van € 7,1 miljoen met als doel begrotingsaldi op het niveau van de gehele gemeentebegroting (programma-overstijgend) tussen de jaren te compenseren.
- Een onttrekking van € 21,5 met als doel begrotingsaldi op het niveau van de gehele gemeentebegroting (programma-overstijgend) tussen de jaren te compenseren. Een deel van de onttrekking ten bedrage van € 1,1 miljoen heeft als specifiek doel deze in te zetten voor het invoeren van de omgevingswet.

Reserve Incidentele Coalitiemiddelen

Aan deze reserve worden diverse onttrekkingen gedaan voor een totaalbedrag van € 14,3 miljoen. De reserve is ingesteld om de maatregelen van het coalitieakkoord wat gesloten is bij de start van deze collegeperiode, te kunnen uitvoeren.

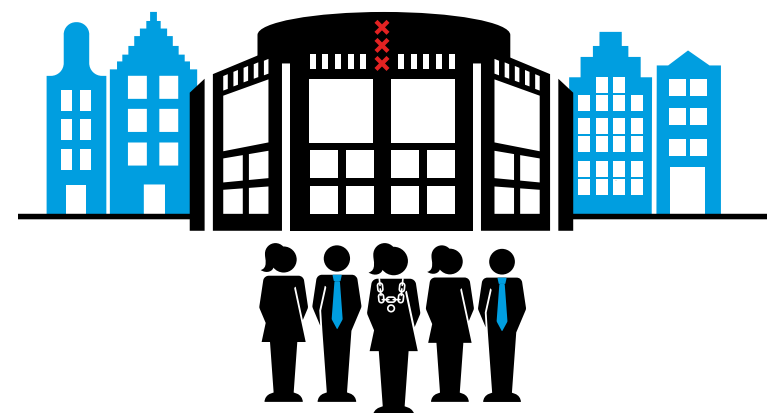
3.B

Bestuur en organisatie

3.B Bestuur en organisatie

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	33,6	82,6	78,7	73,7	68,7
Lasten	618,1	640,3	623,7	603,8	589,1
waarvan apparaatslasten	562,2	585,1	567,9	550,6	536,1
Totaal Programma B Bestuur en organisatie	-584,5	-557,7	-545,0	-530,1	-520,4

In de twaalf beleidsprogramma's is toegelicht welk beleid de gemeente uitvoert en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn. Dit overzicht B toont de middelen die ondersteunend zijn aan het besluiten over en het uitvoeren van het beleid zoals gepresenteerd in programma 1 tot en met 12. De opzet van dit programmaonderdeel wijkt her en der af van de structuur zoals gehanteerd in de twaalf beleidsprogramma's.

Samenvatting B.1 Overhead

Dit programmaonderdeel geeft een financiële toelichting op de overhead. Met overhead bedoelen we de functies voor sturen en ondersteunen van de medewerkers die werken aan de beleidsdoelen uit één van de twaalf beleidsprogramma's. Het Besluit Begroting en Verantwoording van de Rijksoverheid schrijft voor dat provincies en gemeenten de lasten van de overhead in een apart overzicht in de begroting presenteren. De beleidsambities voor de gemeentelijke bedrijfsvoering worden toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Samenvatting B.2 Vastgoed

In dit programmaonderdeel lichten we de beleidswensen en -doelen toe van het hele gemeentelijke vastgoedbezit en -beheer. Delen daarvan staan in het beleidsprogramma. De financiële toelichting vindt u dan ook bij die programma's, zoals zorg en kunst en cultuur.

Samenvatting B.3 Bestuur

Dit programmaonderdeel gaat over:

- het bestuur en de ondersteuning daarvan.
- de ontwikkelingen die daar zijn.
- de middelen die daarvoor nodig zijn.

Ook zijn de raadsonderdelen griffie, Rekenkamer, Ombudsman en ACAM onderdeel van dit programmaonderdeel.

3.B.1 Overhead

In dit overzicht overhead staan vanaf 2017 de lasten van de overhead in de organisatie. Dit volgens de eisen van het Besluit begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is overhead 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Tot de overhead behoren alle functies die dit doel dienen.'

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Modernisering I-Domein (ict, software, data en dergelijke)

In onze bedrijfsvoering en organisatie is de gemeente Amsterdam steeds meer afhankelijk van data en technologie om haar doelstellingen te kunnen halen. Met de huidige infrastructuur loopt de organisatie tegen haar grenzen aan. Grenzen die ervoor zorgen dat bijvoorbeeld doelen rondom zorg, mobiliteit, veiligheid, assetmanagement, dienstverlening of duurzaamheid onder druk komen te staan. Daarnaast worden de eisen aan beveiliging, openbaarheid en privacy steeds strenger. Dit alles noopt tot een verbetering van de ICT van de gemeente om zo een ICT- en data-infrastructuur te kunnen bieden die betrouwbaar, veilig, gestandaardiseerd en schaalbaar is. Daarom werken we in 2021 enerzijds aan het wegwerken van achterstallig onderhoud in onze ICT. En anderzijds investeren we in de noodzakelijke vernieuwing. Dit doen we door ICT-voorzieningen over te brengen naar de cloud, meer gebruik te maken van gemeenschappelijke generieke applicaties en door een centrale datafunctie in te richten. Om dit mogelijk te maken investeren we ook in de ontwikkeling van de competenties van de eigen medewerkers.

De overige beleidsambities voor de gemeentelijke bedrijfsvoering worden toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	9,5	9,6	9,6	9,6	9,6
Lasten	557,4	579,4	562,3	545,0	530,5
Saldo van baten en lasten	-547,9	-569,9	-552,7	-535,4	-520,9

Overhead bestaat uit:

1. Bestuurszaken en bestuursondersteuning
2. Financiën en toezicht gericht op de ambtelijke organisatie
3. Personeelszaken en organisatie
4. Juridische zaken
5. Informatievoorziening, automatisering van gemeentebrede systemen en gemeentebrede document en informatie voorziening
6. Facilitaire zaken en ambtelijke huisvesting (inclusief beveiliging)
7. Interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie
8. Verzekeringen
9. Hiërarchisch leidinggevenden en managementondersteuning in de primaire processen en de staven van de clusters

De bedoeling achter dit overzicht is inzicht in de totale kosten van de overhead voor de hele organisatie. Een deel van de lasten in dit overzicht mogen we volgens het BBV toerekenen aan investeringen. De hoogte van de toerekening berekenen we via een verdeelsleutel.

Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van deze lasten:

(Bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020			Begroting 2021		
	Baten	Lasten	Toegerekend	Baten	Lasten	Toegerekend
Bestuursondersteuning						
Ondersteuning en beleidsadvisering aan college van B&W	-0,3	50,2	0,0	-0,3	50,7	0,0
Ondersteuning organisatie (bedrijfsvoeringsfuncties)	-7,5	392,0	-24,2	-7,5	415,2	-23,9
Financiën, toezicht en accountantscontrole	0,0	40,0	-2,5	0,0	41,0	-2,6
Personeel en Organisatie	-1,2	72,6	-4,4	-1,2	70,3	-4,4
Juridisch Bureau	0,0	6,9	-0,7	0,0	6,8	-0,8
Informatievoorziening en automatisering	-0,3	117,8	-7,7	-0,3	138,3	-6,4
Facilitaire zaken en huisvesting	-1,7	128,9	-7,6	-1,7	132,3	-8,3
Communicatie	-0,2	21,5	-1,3	-0,2	22,0	-1,4
Verzekeringen	-4,1	4,4	0,0	-4,2	4,4	0,0
Management uitvoerende organisatie eenheden	-1,7	147,7	-8,4	-1,7	146,3	-8,9
Management en managementondersteuning directies	-1,7	112,1	-7,5	-1,7	111,3	-7,7
Management en managementondersteuning stadsdelen	0,0	32,2	0,0	0,0	32,1	0,0
Clusterstaven	0,0	3,5	-0,9	0,0	2,9	-1,2
Totaal Bruto Overhead	-9,5	589,9	-32,6	-9,6	612,2	-32,7
Toegerekend aan programma's en projecten		-32,6			-32,7	
Totaal na toerekening	-9,5	557,4		-9,6	579,4	
Netto lasten overhead		547,9			569,9	

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 9,6 miljoen. Deze baten bestaan uit (in tabelvolgorde):

- Bestuursondersteuning college van B en W en stadsdelen: (0,3 miljoen)
 - De baten van € 0,3 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.
- Ondersteuning Organisatie: (€ 7,5 miljoen)
- Baten voor de inzet van medewerkers die gedetacheerd zijn aan de NV Verzekeringen (€ 4,2 miljoen).
- Vastgoedbaten uit verhuur- en serviceopbrengsten van gemeentelijke panden aan derden (€ 1,7 miljoen).
- Baten uit detachering van personeel en doorbelasting van lasten van (voormalig) personeel aan externe partijen (€ 1,6 miljoen).
- Management uitvoerende organisatie-eenheden (€ 1,7 miljoen).
- Baten uit doorbelasting van lasten die in dit programma zijn verantwoord aan de Gemeenschappelijke Regeling GGD Amstelland (€ 0,8 miljoen) en diverse externe partijen (€ 1,1 miljoen).

Lasten

De netto-lasten in dit programmaonderdeel zijn € 579,4 miljoen.

Deze netto lasten bestaan uit:

1. Bestuursondersteuning college van B en W en stadsdelen € 50,7 miljoen.
2. Ondersteuning organisatie € 415,2 miljoen.
3. Management uitvoerende directies en stadsdelen € 146,3 miljoen.
4. Overhead toegerekend aan investeringen en grondexploitaties in programma's -/-€ 32,7 miljoen.

Ad 1. Bestuursondersteuning college B en W en stadsdelen

De totale netto lasten bedragen € 50,7 miljoen en zijn opgebouwd uit de onderstaande onderdelen:

- Personeelskosten bestaande uit onder andere loonkosten, opleidingen (€ 44,8 miljoen).
- Kosten voor uitbestede werkzaamheden (€ 5,4 miljoen).

De overige lasten van € 0,5 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

Ad 2. Ondersteuning organisatie

Lasten bestaan uit budgetten voor personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, juridische zaken, financiën, communicatie, verzekeringen en ambtelijke huisvesting. De totale netto lasten bedragen € 415,2 miljoen en zijn opgebouwd uit de onderstaande onderdelen:

- Personeelslasten, onder andere voor salarislasten en persoons- en afdelingsgebonden lasten, de Arbodienst voor de hele gemeente, trainees (€ 223,3 miljoen).
- Lasten van inhuur en uitbestede werkzaamheden, onder andere bestuursopdracht I-domein (€ 23 miljoen), ICT, vervanging bij ziekte, communicatie inzet op programma's, en inzet voor de (totaal € 52,2 miljoen).
- Facilitaire voorzieningen en ambtelijke huisvestingskosten, onder andere voor huur, energielasten en onderhoud gebouwen, beveiliging, schoonmaak, catering, (€ 55,4 miljoen).
- Materiële lasten voor ICT-infrastructuur en telefonie (€ 37,2 miljoen).
- Kapitaallasten voor onder andere gemeentelijke huisvesting, ICT-faciliteiten en wagenpark (€ 31,6 miljoen).
- Lasten voor opleidingen (ook ten behoeve van de gehele ambtelijke organisatie) (€ 9,3 miljoen).
- Lasten die samenhangen met de werkprocessen zoals kantoorbenodigdheden, verzendkosten, voorlichting, bankkosten (€ 7,6 miljoen).
- Toevoegingen aan voorziening groot onderhoud Gemeentelijk Vastgoed t.b.v. ambtelijke huisvesting (€ 5,9 miljoen).
- Daarnaast wordt er per saldo voor -/-€ 7,3 miljoen doorbelast aan uren en materiele kosten aan de beleidsprogramma's.

Ad 3. Management uitvoerende organisatie-eenheden

De totale netto lasten bedragen € 146,3 miljoen en zijn opgebouwd uit de onderstaande onderdelen:

- Personeelslasten voor het management en ondersteunend personeel ten behoeve van de beleidsprogramma's, zoals salaris en persoons- en afdelingsgebonden lasten (€ 145,2 miljoen).
- Opleidingskosten (€ 6,0 miljoen).
- Verzekeringspremies (€ 5,9 miljoen).

- Doorbelasting van uren en materiele kosten aan de beleidsprogramma's (-/-€ 10,8 miljoen).

Ad 4. Toegerekende lasten aan investeringen in programma's en projecten

Bovenstaande lasten rekenen we waar mogelijk binnen de kaders van het BBV toe aan investeringen in programma's en projecten (€ - 32,7 miljoen).

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	2,7	1,2	0,9	0,6	0,0
Toevoeging	0,0	0,4	0,4	0,2	0,0
Stand na Begroting 2021	2,7	0,8	0,6	0,4	0,0

Onttrekkingen aan reserves

In 2021 wordt € 1,2 miljoen onttrokken aan de reserve gemeentelijke Huisvestingsprojecten.

Toevoegingen aan reserves

In 2021 wordt € 0,4 miljoen toegevoegd aan de reserve gemeentelijke Huisvestingsprojecten.

3.B.2 Vastgoed

We zetten ons gemeentelijke vastgoedbezit in om maatschappelijke voorzieningen duurzaam, toegankelijk, betaalbaar en in de hele stad te huisvesten.

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Algemeen

De gemeentelijke vastgoedportefeuille bestaat uit ongeveer 1.500 verhuurbare eenheden in gebouwen en circa 2.300 gronden die worden verhuurd aan een zeer diverse groep huurders. Het grootste deel van de vastgoedportefeuille wordt verhuurd aan maatschappelijke huurders zoals musea, theaters, kunstenaarsateliers, jongerencentra en welzijnsorganisaties. Een ander deel bestaat uit overige huurders zoals winkels, huisartsen, horeca bij culturele instellingen, sport- en fitnesscentra, veilingshuizen, internationale scholen, kinderdagverblijven en fysiotherapeuten. Een aparte categorie vormt de gemeentelijke huisvesting voor het ambtelijk apparaat.

De belangrijkste opgaven voor 2021 lichten we hieronder toe.

Vastgoedontwikkeling

De stad verwacht in de komende jaren een grote toename van woningen in ontwikkelgebieden, bijvoorbeeld in Noord, Zuidoost en de Sloterdijken/Haven-Stad. De ambitie is om complete, leefbare wijken te bouwen waar ook ruimte is voor voldoende maatschappelijke voorzieningen. Op basis van de Amsterdamse referentienormen bepaalt men in de strategische huisvestingsplannen per beleidsterrein om hoeveel extra voorzieningen het gaat en waar ze moeten komen. Een deel van dit maatschappelijk vastgoed ontwikkelt en beheert de gemeente zelf.

Maatschappelijke huur

Er wordt gewerkt aan een actualisatie van de huurprijssystematiek voor maatschappelijke huurders. Het belangrijkste doel is om betaalbare huisvesting te bieden aan maatschappelijke huurders die bijdragen aan het realiseren van gemeentelijke beleidsdoelen. Daarnaast is het doel om de

kosten en opbrengsten van de maatschappelijke vastgoedportefeuille in evenwicht te brengen en te voorkomen dat subsidiëring via het vastgoed plaatsvindt.

Verkoop gemeentelijk vastgoed

De geplande verkoop van gemeentelijk vastgoed gaat door in 2021. Het gaat om panden waarvan na een zorgvuldige afstemmingsprocedure is vastgesteld dat zij geen gemeentelijk beleidsdoel of strategisch doel meer dienen.

Duurzaamheid

De ambitie is om het gemeentelijk vastgoed klimaatneutraal te laten zijn. De gemeente wil het goede voorbeeld geven door de CO₂-uitstoot van haar eigen vastgoed terug te dringen. We werken toe naar een toekomstbestendige, duurzame vastgoedportefeuille, bijvoorbeeld door het toepassen van dubbel glas, zonnepanelen en waar mogelijk het aardgasvrij maken van gemeentelijke panden.

Centralisatie van de vastgoedportefeuille in overzicht B.2.Vastgoed

Vanaf 2021 zijn alle vastgoedbudgetten met uitzondering van onderwijs en parkeren, centraal ondergebracht in overzicht B en niet langer verdeeld over de verschillende beleidsprogramma's. Hierdoor ontstaat meer inzicht in de uitgaven en inkomsten van het gemeentelijk vastgoed.

Transitie gemeentelijke werven

Met het 'Transitieplan Werven' brengen we het aantal werflocaties terug van 37 naar 18. Hiermee bereiken we de volgende doelen:

- Doelmatig en doeltreffend stedelijk beheer op de juiste plek in een groeiende stad.
- Zo goed mogelijk benutten van gemeentelijk vastgoed.
- Kwalitatief goede huisvesting voor medewerkers in de uitvoering

en voor ondersteunend kantoorpersoneel.

- Benutten van kansen voor het opnieuw ontwikkelen van werfloccaties voor de stedelijke ontwikkeling.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Scheepsexploitatiemaatschappij BAVO N.V.

Scheepsexploitatiemaatschappij BAVO N.V. is eigenaar van de verpachte agrarische grond in de Volgermeer.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	23,4	72,3	68,5	63,5	58,5
Lasten	25,2	32,1	32,4	30,2	29,9
Saldo van baten en lasten	-1,8	40,3	36,0	33,3	28,6

Vanaf 2021 is het gemeentelijk vastgoed, met uitzondering van de huurcontracten in het programma Sport, die zijn afgesloten in de sporthallen en zwembaden, en de ambtelijke huisvesting ondergebracht in dit programmaonderdeel. Dit betekent dat vastgoedbudgetten die eerst verdeeld waren over de programma's zijn samengevoegd. Het gaat om een budgettair neutrale verschuiving tussen programma's. En dit verklaart de stijging van de baten en lasten ten opzichte van 2020 in dit programmaonderdeel.

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 72,3 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Huur- en service opbrengsten van € 58,5 miljoen bestaande uit:
 - € 27,2 miljoen huurinkomsten van kunst- en cultuurinstellingen;
 - € 21 miljoen huurinkomsten uit de verhuur van gronden en niet-maatschappelijke instellingen;

- € 6,0 miljoen huurinkomsten van buurt- en wijkcentra en zorggerelateerde instellingen;
- € 4,3 miljoen overige huurinkomsten.
- Verkoopopbrengsten van € 13,8 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel bedragen € 32,1 miljoen en bestaan uit:

- Kapitaallasten (rente en afschrijvingen) (€ 5,5 miljoen).
- Beheer en onderhoud (€ 16,4 miljoen).
- Loonkosten (€ 5,0 miljoen).
- Rijksbelastingen en onroerende zaakbelasting (€ 1,4 miljoen).
- Gas, water en elektriciteit (€ 2,3 miljoen).
- Verzekeringen (€ 1,5 miljoen).

Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekking	1,7	3,5	3,5	3,5	3,5
Toevoeging	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	-1,4	3,5	3,5	3,5	3,5

Onttrekkingen aan reserves

In 2021 wordt € 3,5 miljoen onttrokken aan de reserve Financiering gemeentelijk vastgoed.

3.B.3 Bestuur

De activiteiten in dit programma ondersteunen de prioriteiten uit het recent opgestelde voorstel van de coalitiefracties 'Samen sterker uit de crisis'. Ze ondersteunen de stad en het bestuur. Ze helpen de maatschappelijke doelen en effecten te halen waarover in de andere beleidsprogramma's wordt gerapporteerd. In het taakveld Bestuur staan ook de raadsonderdelen (griffie, rekenkamer, ombudsman en de gemeentelijke accountant).

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2021?

Verlengd Lokaal Bestuur

In 2018 kwam er een nieuw bestuurlijk stelsel dat uitgaat van één (verlengd) bestuur voor Amsterdam. En met door de inwoners van de stadsdelen gekozen stadsdeelcommissies, die samen met de dagelijks besturen de lokale belangen van burgers behartigen. In 2020 wordt dit stelsel op verzoek van de gemeenteraad onafhankelijk door een extern onderzoeksbureau geëvalueerd met brede betrokkenheid van burgers en ondernemers, maatschappelijke organisaties, stadsdeelbesturen en stadsdeelcommissies. De uitkomsten van deze evaluatie zullen met de gemeenteraad worden besproken en in 2021 worden meegenomen bij de voorbereiding van de inrichting van het bestuurlijk stelsel voor de nieuwe bestuursperiode die in 2022 start.

Uitvoeringsagenda

We werken vanuit de uitvoeringsagenda samen met de Amsterdammers verder aan de grote thema's uit het coalitieakkoord.

Fusie Weesp en Amsterdam

De gemeenteraad van Weesp besloot in 2018 om ambtelijk samen te gaan met de gemeente Amsterdam. Dit gebeurde per juni 2019. In 2021 geven we de ambtelijke samenwerking verder vorm. Er zal ook veel aandacht zijn voor het zo goed mogelijk ondersteunen van het gemeentebestuur van Weesp. De gemeentebesturen van Amsterdam en Weesp koersen aan op een bestuurlijke fusie in januari 2022. In 2021 worden na overleg met de beide gemeenteraden, de voorbereidingen afgerond voor een nieuw lokaal bestuur voor Weesp. Weesp wordt in 2022 een stadsgebied van Amsterdam en krijgt met de gemeenteraadsverkiezingen een gekozen volksvertegenwoordiging in

de vorm van een bestuurscommissie

Rekenkamer

De Rekenkamer zal daar waar het kan, burgers en ondernemers inschakelen bij haar onderzoeken. Het bijbehorende motto is "Samen krijgen we grip op verantwoord".

Ombudsman

De ombudsman richt zich ook in 2021 op verdere professionalisering van de eerstelijns klachtbehandeling door de aangesloten gemeenten zodat onze dienstverlening continu verbetert. De ombudsman trekt daarbij ook zoveel mogelijk op met de gemeente, voorziet de relevante afdelingen van aanbevelingen en geeft workshops over klachtbehandeling aan (nieuwe) gemeenteambtenaren.

Wat willen we bereiken (doelen) en wat gaan wij daarvoor doen (activiteiten)?

- We voeren de doelen uit de uitvoeringsagenda coalitieakkoord verder uit.
- We bereiden de inrichting van het bestuurlijk stelsel voor in overleg met de gemeenteraad voor de nieuwe bestuursperiode die in 2022 start. De uitkomsten uit de evaluatie van het bestuurlijk stelsel zullen hierbij worden betrokken.
- In 2021 versterken we de ambtelijke ondersteuning van het collegebestuur van Weesp verder.
- We ronden de voorbereiding voor het nieuwe lokaal bestuur voor

Weesp af. Dit lokaal bestuur zal met de verkiezingen in 2022 onderdeel zijn van Amsterdam.

- We voeren de afspraken uit van het Bestuursakkoord tussen het college en de dagelijks besturen.
- We onderhouden samenwerkingsbanden, zoals:
 - Metropoolregio Amsterdam (MRA);
 - Internationale samenwerking en Lobby Europese Unie;
 - De ver grote steden (G4) en belangenbehartiging in Den Haag.

Metropool Regio Amsterdam

- Begin 2020 is de nieuwe MRA-agenda voor de periode van 4 jaar vastgesteld, de uitvoering daarvan gaat door. De impact en het herstel van covid-19 hebben een centrale plek in de uitvoering, dit vindt plaats aan de hand van het programma 'duurzaam herstel'.
- In 2021 worden nadere keuzes gemaakt in de fasering in de uitvoering van de verstedelijkingsstrategie. Bij MRA-uitdagingen op het gebied van wonen en mobiliteit is het Rijk een onmisbare partner in regelgeving en medefinanciering.
- In 2021 gaan we de samenwerkingsconstructie van de MRA verder optimaliseren. Die optimalisatie is afhankelijk van de uitkomsten van een visie- en een governance-traject.

Internationale samenwerking en Lobby Europese Unie

Het internationaal beleid zal zich in 2021 richten op de volgende activiteiten:

- Beïnvloeding van EU-beleid, zoals de aanscherping van de Europese regels voor vakantieverhuurplatforms.
- Internationale samenwerking, onder andere bilateraal kennisdelen met andere steden en via diverse Internationale netwerken, zoals EUROCIITIES en C40 en samenwerken aan stedelijke opgaven.
- Verwerving van EU-fondsen: de Europese Commissie heeft het budget van het Meerjarig Financieel Kader (2021-2027) aangevuld met een steunpakket gericht op de gevolgen van covid-19.
- Ontwikkeling nieuwe methoden: de coronacrisis heeft een grote impact op de wijze waarop de gemeente internationale activiteiten kan uitvoeren. De gemeente ontwikkelt daarom nieuwe vormen van (digitaal) samenwerken en kennisdeling.

G4 en belangenbehartiging in Den Haag

In 2021 zetten we de nauwe samenwerking met de G4 voort (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht). De G4 zal de Tweede Kamerverkiezingen in 2021 en de kabinetsformatie nauwgezet volgen. Voor de G4-prioriteiten zoals het tegengaan van kansenongelijkheid, de verstedelijking als economisch impuls voor het herstel van Nederland en eerlijke financiële verhoudingen is samenwerking met het Rijk essentieel. In de tweede helft van 2021 zal Amsterdam het G4-voorzitterschap overnemen.

Amsterdam is goed vertegenwoordigd in diverse commissies en het VNG-bestuur (Vereniging van Nederlandse Gemeenten). Vanuit onze rol als verantwoordelijke hoofdstad kunnen we zo belangrijke thema's agenderen die alle gemeenten raken. Met het oog op de aankomende verkiezingen en kabinetsformatie zal de samenwerking met de VNG intensiever worden. Een belangrijk thema daarin is de benarde financiële positie van gemeenten. We voorzien in 2021 een intensieve belangenbehartiging richting Den Haag. De kabinetsformatie en het nieuwe regeerakkoord zijn daarin belangrijke momenten.

Ombudsman en Rekenkamer

De ombudsman en de rekenkamer zijn onafhankelijk. Zij werken niet in opdracht van het college of de gemeenteraad. Hun activiteiten verantwoordt we daarom niet in onze planning&control-documenten. Zij hebben een eigen begroting en jaarverslag.

- De Rekenkamer betreft burgers bij rekenkameronderzoeken die daarvoor geschikt zijn. En de Rekenkamer vergroot de digitale toegankelijkheid van de rekenkamerrapporten.
 - De Ombudsman lost problemen op van inwoners, bezoekers en ondernemers en stimuleert ons om te leren van klachten. Zo kunnen we onze dienstverlening steeds blijven verbeteren. Ook helpt de Ombudsman bij de verandering van de overheid. Op zo een manier dat die uitgaat van het zelf organiserend vermogen en vertrouwen van burgers en de samenleving. Zodat we vanuit een meer gelijkwaardige positie samenwerken met burgers, bedrijven en instellingen. Belangrijke onderwerpen voor 2021 zijn onder andere (geluids)overlast en schuldenproblematiek en administratieve lasten voor kwetsbare burgers.

Accountant en Raadsgriffie

- De accountant voert de controle namens de gemeenteraad uit en ondersteunt de rekeningcommissie.
- De raadsgriffie ondersteunt de gemeenteraad logistiek, procesmatig en inhoudelijk. Zo kan de gemeenteraad de volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende taken en verantwoordelijkheden goed uitvoeren. Daarnaast verzorgt de griffie de informatievoorziening naar de Amsterdammer.

Welke verbonden partijen schakelen we daarvoor in?

Het gaat hier nadrukkelijk om gemeenschappelijke regelingen, namelijk de Ombudsman en de Rekenkamer.

- De Rekenkamer Amsterdam is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA). De RMA voert ook de rekenkamerfunctie uit voor Zaanstad.
- De Ombudsman is onderdeel van de Gemeenschappelijke regeling Gezamenlijke Ombudsman.

Financiële toelichting

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Lasten	35,5	28,8	29,0	28,6	28,7
Saldo van baten en lasten	-34,8	-28,1	-28,3	-27,9	-28,0

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 0,7 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- Baten voor onderzoeken van de auditdienst ACAM voor buitengemeentelijke audits (€ 0,5 miljoen).
- Baten voor griffiewerkzaamheden voor andere gemeenten (€ 0,2 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 28,8 miljoen.

Deze lasten bestaan uit:

- Vergoedingen voor raadsleden, tegemoetkoming aan raadsfracties, raadsbudgetten en onderzoeksbudget van de raad (€ 5,4 miljoen).
- De lasten van onze interne audit- en accountantsdienst ACAM (€ 3,7 miljoen).
- Vergoedingen voor de leden van het dagelijks bestuur van de stadsdelen en van de stadsdeelcommissies en overige lasten voor ondersteuning (€ 3,5 miljoen).
- De gemeentelijke bijdrage aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) (€ 2,9 miljoen).
- Middelen voor het ambtelijk apparaat van de raadsgriffie (€ 2,6 miljoen).
- De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijke Ombudsman Metropool Amsterdam (€ 2,1 miljoen).
- De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam (€ 1,8 miljoen).
- De salarislasten en facilitaire lasten voor het college van burgemeester en wethouders (€ 1,5 miljoen).
- De bijdrage aan de Vervoerregio Amsterdam (€ 1,2 miljoen).
- Uitkeringen aan pensioenen en wachtgeld van voormalig bestuurders (€ 1,2 miljoen).
- Middelen voor communicatie en internationale betrekkingen (€ 0,8 miljoen).
- Middelen voor Strategie en de Chief Science Office (€ 0,5 miljoen).
- De overige lasten van € 1,6 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

Reserves

Bij dit onderdeel hoort de reserve Raadsonderzoeken. Er zijn geen onttrekkingen en toevoegingen aan deze reserve gepland in 2021.

Subsidies van betekenis

(Bedragen x € miljoen)

Subsidie	Bedrag
1. Tegemoetkoming aan de raadsfracties	€ 2,2

Risicobeheersing

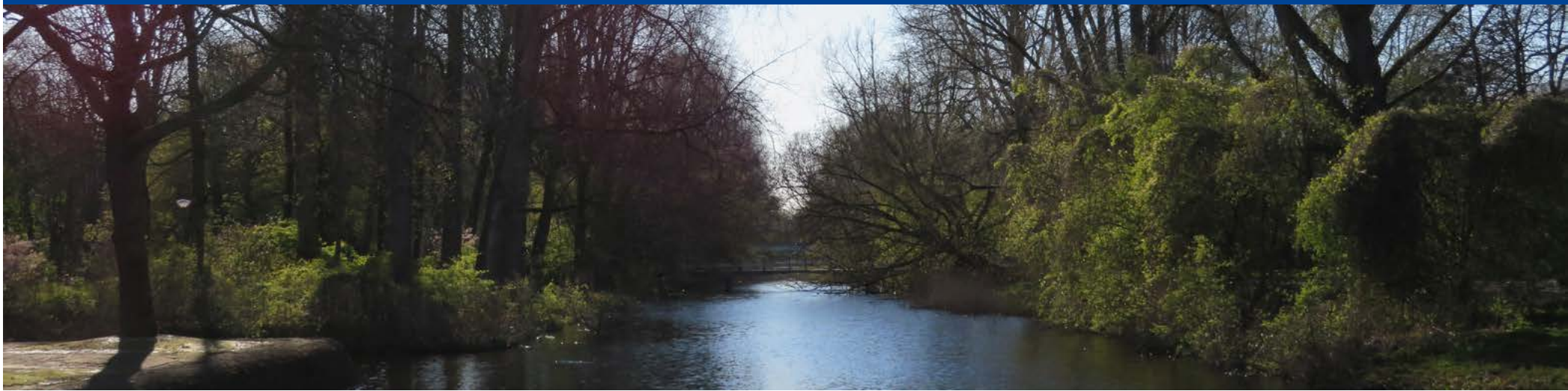
Actuele risico's	Maatregelen
Niet-openbare informatie lekt uit.	■ Er wordt toegezien op naleving van beveiligingsmaatregelen (onder andere clean desk, voeren van vertrouwelijke gesprekken in gesloten ruimtes, check op autorisaties, voeren van moreel beraad met collega's). ■ Er worden integriteitsbijeenkomsten en trainingen voor raadsleden en medewerkers georganiseerd (onder andere morele oordeelsvorming). ■ Onderdelen met zeer gevoelige informatie hebben een afgesloten computernetwerk en werken in extra beveiligde zones.

Beleidskaders

- Gemeentewet, o.a. titel II en III.
- Verordening op het lokaal bestuur.
- Voorstel van de coalitiefracties 'Samen sterker uit de crisis'.
- Wet gemeenschappelijke regeling-plus (Wgr-plus).
- Het bureau en de werkwijze van de ombudsman komen voort uit:
 - Gemeentewet (art. 81 q tot en met v).
 - Algemene wet Bestuursrecht (hoofdstuk 9:2).
 - Gemeenschappelijke Regeling Gezamenlijke ombudsman metropool Amsterdam.
- Controleverordening (art. 213 gemeentewet).
- Programma van Eisen accountantscontrole.
- Nota Auditketen, 2014.
- Gemeenschappelijke Regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA).
- Beleidsvisie RMA 2016-2022 'navolgbaar rekenen op de participatiesamenleving'.

4

4

Verdieping op de programma's

4.1	Veiligheid	276
4.2	Verkeer, vervoer en waterstaat	278
4.3	Economie	282
4.4	Kunst, cultuur en erfgoed	283
4.5	Onderwijs	285
4.6	Sport	287
4.7	Werk, inkomen en participatie	288
4.8	Volksgezondheid, jeugd en zorg	291
4.9	Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	397
4.10	Grond	303
4.11	Wonen en groen	306
4.12	Moderne open overheid	210
4.A	Algemene dekkingsmiddelen	212
4.B	Bestuur en organisatie	317

Verdieping op de programma's

In de programmabladen in hoofdstuk 3 is een toelichting geschreven op (de stand van) de baten en lasten per programmaonderdeel voor 2021. In het verdiepende hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op de begrotingskeuzes die per programmaonderdeel zijn gemaakt voor 2021 ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting bij de Voorjaarsbrief 2020.

Per programmaonderdeel is een tabel opgenomen met de stand van baten en lasten na de Voorjaarsbrief 2020, de wijzigingen, en de daaruit volgende stand van baten en lasten na de Begroting 2021. Wijzigingen in toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn te vinden in de verdieping op programmaonderdeel A5.

4.1 Veiligheid

4.1.1 Brandweer en crisisbeheersing

Programmaonderdeel 1.1 Brandweer en crisisbeheersing

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	3,2	4,2	4,2	4,2	4,2
Lasten	75,3	79,1	79,1	79,1	79,1
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-72,1	-74,9	-74,9	-74,9	-74,9
Baten	0,3	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Lasten	0,7	-0,6	-1,0	-1,0	-1,0
Mutaties	-0,5	-0,5	-0,1	-0,1	-0,1
Baten	3,4	3,1	3,1	3,1	3,1
Lasten	76,0	78,5	78,1	78,1	78,1
Stand na Begroting 2021	-72,6	-75,4	-75,0	-75,0	-75,0

Baten

De baten dalen met € 1,1 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere baten door uitplaatsing van het veiligheidsbureau naar de veiligheidsregio (€ 0,7 miljoen).
- Lagere baten door actualisatie van de begroting Geneeskundige Hulp Openbare Ruimte (GHOR) (€ 0,4 miljoen).

Lasten

De lasten dalen met € 0,6 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten voor versterking van het crisismanagement (€ 0,4 miljoen).
- Lagere lasten door uitplaatsing van het Veiligheidsbureau naar de veiligheidsregio (€ 0,6 miljoen).
- Lagere lasten door actualisatie van de begroting Geneeskundige Hulp Openbare Ruimte (GHOR) (€ 0,4 miljoen).

4.1.2 Openbare orde en veiligheid

Programmaonderdeel 1.2 Openbare orde en veiligheid

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	16,4	16,5	13,7	13,7	13,7
Lasten	136,2	122,8	119,8	118,5	118,5
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-119,9	-106,3	-106,1	-104,8	-104,8
Baten	-2,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Lasten	-4,5	23,9	21,2	16,7	18,8
Mutaties	2,3	-23,8	-21,0	-16,5	-18,7
Baten	14,1	16,7	13,9	13,9	13,9
Lasten	131,7	146,7	141,0	135,3	137,4
Stand na Begroting 2021	-117,6	-130,0	-127,1	-121,4	-123,5

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,2 miljoen. Dat is een gevolg van het aanpassen van de leges-tarieven aan de prijsontwikkeling.

Lasten

De lasten stijgen met € 23,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Hogere apparaatskosten (€ 5,3 miljoen).
- Hogere lasten voor aanpak binnenstad en programma zuidoost (€ 7,5 miljoen).
- Hogere lasten voor veiligheid (€ 5,0 miljoen).
- Hogere lasten voor uitbreiding handhavingstaak (€ 4,0 miljoen).
 - Hiervan is € 2 miljoen vanuit het herstelpakket: uitbreiding handhavingstaak structureel (onder andere handhavers, straatcoaches en credible messengers),
 - en € 2 miljoen is een gevolg van de areaal-uitbreiding.
- Hogere lasten voor Amsterdam 750 (€ 1,3 miljoen).
- Hogere lasten door intertemporele overdracht voor D&T en weerbare mensen weerbare wijken (€ 0,5 miljoen), De weerbare stad (€ 0,4 miljoen) en Bedreigde instellingen (€ 0,7 miljoen).

De overige afzonderlijke afwijkingen van in totaal € 0,8 miljoen lagere lasten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

4.2.1 Verkeer, vervoer en parkeren

Programmaonderdeel 2.1 Verkeer, vervoer en parkeren

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	267,6	348,8	354,0	350,9	350,9
Lasten	428,8	367,7	350,1	339,9	202,3
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-161,3	-18,9	3,9	11,1	148,6
Baten	22,2	-27,3	-12,1	-18,5	-18,7
Lasten	-132,2	-19,0	-11,5	-60,8	74,0
Mutaties	154,3	-8,2	-0,5	42,4	-92,7
Baten	289,7	321,5	342,0	332,5	332,2
Lasten	296,7	348,7	338,6	279,0	276,3
Stand na Begroting 2021	-7,0	-27,2	3,3	53,5	55,9

Baten

De baten dalen met € 27,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere baten van € 25,0 miljoen door de verwachting dat op basis van het herstelplan "Samen sterker uit de crisis" de parkeeropbrengsten voor 2021 € 25,0 miljoen lager zullen uitvallen. De lagere baten zorgen ook voor een lagere toevoeging aan de reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds.
- Lagere baten van € 6,7 miljoen omdat we op basis van een geactualiseerde inschatting van de betalingsgraad de baten voor kort parkeren met € 6,7 miljoen verlagen.
- Diverse bijstellingen van de baten in het parkeerbeleid, waaronder het niet parkeren op zondag hebben geleid tot een verlaging van de parkeeropbrengsten van € 4,2 miljoen.
- Lagere reclamebaten op billboards en vitrines voor een bedrag van € 1,3 miljoen. Er zijn contracten afgelopen voor billboards en vitrines. De reclamemarkt is veranderd waardoor er minder billboards mogelijk zijn.
- De interne doorbelasting van de kosten van de naheffingsaanslagen werd als bate geboekt. Deze baten van € 3,4 miljoen zijn overgeheveld naar het programma Lokale heffingen.
- Zowel de baten als de lasten met betrekking tot het fietsdepot bleken te hoog geraamd te zijn. De baten nemen hierdoor af met € 1 miljoen.
- Hogere baten vanwege hogere geraamde subsidie bijdragen van de VervoersRegio Amsterdam van € 7,1 miljoen. Het gaat hierbij onder andere om de projecten Verbreding Oostertoegang (€ 5,7 miljoen) en de fietsroute Haarlemmer Houttuin (€ 2,1 miljoen).
- In het herstelplan "Samen sterker uit de crisis" is opgenomen dat er maatregelen zullen worden getroffen waardoor de parkeeropbrengsten structureel met € 6,5 miljoen toenemen. Het gaat hierbij om het alsnog doorvoeren van de uitbreiding van betaald parkeren in Geuzenveld (€ 3,5 miljoen), betaald parkeren op zondag in de Pijp en het Museumkwartier (€ 2 miljoen) en de verhoging van het tarief voor een 2e bewoners vergunning (€ 1 miljoen). De hogere opbrengsten uit deze maatregelen komen volledige ten goede aan de algemene middelen
- Hogere parkeerbaten van € 1 miljoen door naheffingsaanslagen op buitenlandse kentekens. De hogere betalingsgraad wordt gerealiseerd door het gebruik van wielklemmen.
- De overige mutaties leiden tot een verlaging van de baten van € 0,3 miljoen.

Lasten

De lasten dalen met € 19,0 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten voor de uitvoering van projecten (€ 28,0 miljoen). Door het uitbreken van de coronapandemie zijn de parkeerinkomsten in Amsterdam fors verminderd. Hierdoor zijn minder middelen beschikbaar voor de uitvoering van de projecten. Een verhoging van de projectuitgaven als gevolg van het actualiseren van de projecten die gefinancierd worden uit het Stedelijk Mobiliteitsfonds. Het gaat hierbij om een bedrag van € 18,7 miljoen en het betreft een groot aantal projecten, waaronder de Fietsroute Nieuwmarkt.
- De opname van de kapitaallasten van € 3,4 miljoen die het gevolg zijn van het verwerken van de investeringen in de begroting.
- Een verlaging van de lasten als gevolg van de opslag voor marktconformiteit van € 11,4 miljoen. Bij bepaalde interne dienstverlening wordt door het opdrachtnemende organisatieonderdeel een opslag voor marktconformiteit in rekening gebracht bij het opdrachtgevendende organisatieonderdeel. Met deze mutatie wordt bewerkstelligd dat de opslag voor marktconformiteit de begrotingstotalen per programmaonderdeel niet verstoort. Overigens leidt deze verlaging van de lasten in dit programmaonderdeel tot een verhoging van de lasten in programma 10.
- Een verlaging van de projectkosten als gevolg van de actualisatie van het kasritme van de projecten van Bruggen en Kademuren en de reserve Achterstallig Onderhoud (€ 8,7 miljoen).
- Lagere lasten van € 7,4 miljoen omdat voor vier projecten die in de exploitatiebegroting waren opgenomen geldt dat deze een zodanige grotere omvang hebben gekregen dat deze op grond van de interne regelgeving moeten worden aangemerkt als investeringsprojecten. Het gaat om de fietsbrug NH Kanaal, Verplaatsing IJplein veer, Fietsroute Haarlemmer Houttuin en het project Kabelweg/contactweg. Dit betekent dat de lasten in de exploitatie zijn verlaagd.
- Lagere lasten van € 1 miljoen door het juist begroten van de lasten van het fietsdepot.
- Hogere lasten van ongeveer € 7,1 miljoen doordat een aantal projecten netto was begroot terwijl ook de lasten (waarvoor een subsidie wordt ontvangen) in de begroting opgenomen moeten worden. Het gaat hierbij om onder andere de projecten Verbreding Oostertoegang (€ 5,7 miljoen) en de fietsroute Haarlemmer Houttuin (€ 2,1 miljoen). Tegenover deze lasten zijn ook hogere baten begroot.
- Door de actualisatie van de projecten voor groot onderhoud aan de verhardingen worden de lasten met € 8,7 miljoen verhoogd.
- In het herstelplan "Samen sterker uit de crisis" is een bedrag opgenomen van € 4 miljoen ten behoeve van versnelde investeringen in klein onderhoud. Dit omvat het project Woonboothaven en Zijkanaal i in Noord, wettelijke taken dagelijks beheer water voor Stadswerken (baggeren, onderwatermaaien en onderhoud van schouwspaden), het maaien van waterplanten op het IJmeer en Markermeer i.s.m. randgemeenten, versnelling aanpak verhardingen in Landelijk Noord en herstel watergang Zwarte Pad in geval van uitval of uitstel van project Woonbotenhaven.
- Een verlaging van de kapitaalslasten als gevolg van een rentebijstelling van 1% naar 0,7% leidt tot een verlaging van de lasten van € 2,7 miljoen.
- Hogere lasten van € 2,3 miljoen vanwege het besluit om over 2021 de loon- en prijsontwikkeling volgens raming van het CPB te compenseren. Voor 2021 is de loonontwikkeling geraamd op 1,8% en de prijsontwikkeling op 1,5%. Doorbelasten van overheadkosten ten behoeve van geactiveerde investeringen en grondexploitaties. Hierdoor zijn de lasten op dit begrotingsonderdeel afgenomen met een bedrag van € 2 miljoen.
- In het kader van de geactualiseerde prioritering in de programmering van herstelprogramma Bruggen en Kademuren zijn de lasten verlaagd met € 1,4 miljoen.
- Diverse aanpassingen binnen de exploitatie van parkeergarages die leiden tot een verlaging van de lasten van € 1,1 miljoen.
- In verband met de actualisatie van de budgetten op het terrein van Wegen is voor het jaar 2021 het budget met € 1 miljoen verhoogd.
- De parkeergarages worden niet meer volledig afgeschreven maar tot een restwaarde van 25%. Hierdoor dalen de kapitaallasten met € 1 miljoen.
- Overige kleinere mutaties leiden tot een verhoging van de lasten van € 0,5 miljoen.

4.2.2 Water

Programmaonderdeel 2.2 Water

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	3,3	46,4	3,7	3,7	3,7
Lasten	47,4	75,9	33,3	34,4	29,3
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-44,1	-29,5	-29,5	-30,7	-25,6
Baten	0,0	-1,4	-0,4	-0,7	-0,4
Lasten	-6,4	13,9	11,2	17,1	2,4
Mutaties	6,4	-15,3	-11,6	-17,8	-2,8
Baten	3,3	45,1	3,4	3,1	3,4
Lasten	41,0	89,8	44,4	51,5	31,7
Stand na Begroting 2021	-37,6	-44,7	-41,1	-48,4	-28,4

Baten

De baten in dit programmaonderdeel dalen met € 1,4 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere baten van € 0,7 miljoen doordat de wijze van uitgifte van de vergunningen leidt tot een gewijzigd kasritme van de opbrengsten. Een verrekening die plaats vond tussen Amsterdam en Waternet. Hiertoe was een dienstverleningsovereenkomst opgesteld. Door de overgang en ontvlechting van de nautische taken komt deze dienstverleningsovereenkomst te vervallen. Lasten en baten van € 0,4 miljoen worden tegen elkaar weggeboekt.

Overige kleinere mutaties van € 0,3 miljoen lichten we verder niet toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 13,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten door een actualisatie van het kasritme van de projecten van Bruggen en Kademuren en de reserve Achterstallig Onderhoud. Hierdoor nemen de lasten voor 2021 met € 19,6 miljoen toe.
- Lagere lasten van € 4,0 miljoen door de overdracht van de budgetten van Waternet aan THOR.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen door de overdracht van de budgetten van Waternet aan Dienstverlening.
- Herallocatie van budgetten op basis van het Uitvoeringsplan 2020. Binnen het uitvoeringsplan wordt € 3,0 miljoen verschoven tussen de programma's. Hierdoor nemen de lasten voor dit programmaonderdeel met € 3,0 miljoen af.
- Een verhoging van de budgetten van het programma varen van € 1,2 miljoen, vanwege de actualisatie van de projectbudgetten in het kader van het Stedelijk Mobiliteitsfonds.
- Hogere lasten van € 2 miljoen voor de uitvoering van de wettelijke taken en bevoegdheden ten aanzien van het binnenwaterbeheer.
- Een actualisatie van het kasritme van budgetten voor het vernieuwingsprogramma Bruggen en Kademuren als gevolg van herprioritering van de projecten. We hebben de lasten verhoogd met € 0,6 miljoen.
- Overige mutaties verlagen de lasten met € 1,9 miljoen.

4.2.3 Openbaar vervoer

Programmaonderdeel 2.3 Openbaar vervoer

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	138,8	128,5	121,6	110,1	110,1
Lasten	216,4	196,9	185,5	170,4	156,1
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-77,5	-68,3	-63,9	-60,3	-46,0
Baten	6,3	0,2	-3,4	4,0	2,0
Lasten	-7,6	-7,7	-9,8	10,0	8,8
Mutaties	13,9	7,9	6,4	-6,1	-6,7
Baten	145,2	128,7	118,2	114,1	112,2
Lasten	208,8	189,1	175,7	180,5	164,9
Stand na Begroting 2021	-63,6	-60,4	-57,5	-66,4	-52,7

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,2 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere subsidiebaten, met name vanuit de VervoersRegio Amsterdam voor een bedrag van € 0,7 miljoen.
- Lagere baten van € 0,3 miljoen bij het onderdeel Metro en Tram, als gevolg van geactualiseerde ramingen van de externe exploitatiebijdragen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel dalen met € 7,7 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Een verlaging van de lasten van € 4,0 miljoen doordat de middelen voor de verduurzaming van de veren worden geactiveerd in plaats dat ze direct uit de exploitatie worden gefinancierd. Per saldo een verhoging van de projectbudgetten in het kader van het Stedelijk Mobiliteitsfonds met een bedrag van € 3,3 miljoen.
- Een verlaging van de kapitaalslasten als gevolg van een rentebijstelling van 1% naar 0,7%, leidt tot lagere lasten van € 2,3 miljoen.
- Lagere lasten van € 1,8 miljoen omdat voor vier projecten die in de exploitatiebegroting waren opgenomen geldt dat deze een zodanige grotere omvang hebben gekregen, dat op grond van interne regelgeving deze moeten worden aangemerkt als investeringsprojecten. Dit betekent dat de lasten in de exploitatie zijn verlaagd met € 1,8 miljoen.
- Hogere lasten voor een bedrag van € 0,7 miljoen die samenhangen met de verhoging van subsidiebaten op dit programmaonderdeel.
- Verlaging van de lasten als gevolg van de opslag voor marktconformiteit van € 1,7 miljoen. Bij bepaalde interne dienstverlening wordt door het opdracht nemende organisatieonderdeel een opslag voor marktconformiteit in rekening gebracht bij het opdracht gevende organisatieonderdeel. Met deze mutatie wordt bewerkstelligd dat de opslag voor marktconformiteit de begrotingstotalen per programmaonderdeel niet verstoort.
- Een herallocatie van lasten, € 2 miljoen, die zijn overgeheveld naar een ander programmaonderdeel (Programma B). Deze mutatie houdt verband met de eisen die op grond van de BBV worden gesteld ten aanzien van transparantie ten aanzien van overheadkosten.

4.3 Economie

4.3.1 Economie en innovatie

Programmaonderdeel 3.1 Economie en innovatie

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	30,8	18,0	18,0	17,9	17,9
Lasten	77,8	54,9	55,8	46,8	40,9
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-47,0	-36,9	-37,8	-29,0	-23,1
Baten	-6,7	0,6	0,4	0,5	0,4
Lasten	-8,7	10,5	3,9	-8,1	-6,8
Mutaties	2,0	-9,9	-3,5	8,6	7,2
Baten	24,1	18,6	18,4	18,4	18,3
Lasten	69,1	65,4	59,7	38,7	34,1
Stand na Begroting 2021	-45,0	-46,9	-41,3	-20,3	-15,8

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,6 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. De afwijkingen die optellen tot € 0,6 miljoen hogere baten zijn afzonderlijk kleinere bedragen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 10,5 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten van € 10,0 miljoen vanuit het herstelpakket voor Economische transitie. Dit betreft het nemen van maatregelen om de transitie naar een diverse economie, die minder op bezoekerseconomie is gericht, te ondersteunen.
- Participatie van Amsterdam in het nieuw op te richten fonds Invest MRA. MRA en regio Noord-Holland Noord staan voor grote opgaven op het gebied van energie transitie en circulaire economie (€ 1,9 miljoen).
- Het Amsterdam Ondernemers Programma biedt een overzicht van de maatregelen en instrumenten die we ontwikkelen en inzetten voor het versterken van de economie in de verschillende Amsterdamse buurten (€ 0,5 miljoen).
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen wegens het actualiseren van de inzet van economische structuurmiddelen op basis het uitgavenverwachtingspatroon over de jaarplannen voor de komende jaren.
- Lagere lasten vanuit het herstelplan 'Samen steker uit de crisis', door de vermindering van taken (€ 0,8 miljoen). Dit betreft een structurele besparing door vermindering van taken binnen programma 3, in 2021 € 0,8 miljoen en vanaf 2022 € 1,0 miljoen.

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,5 miljoen lagere lasten zijn kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.4 Kunst, cultuur en erfgoed

4.4.1 Kunst en cultuur

Programmaonderdeel 4.1 Kunst en cultuur

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	31,1	27,6	27,6	27,6	27,6
Lasten	197,0	189,2	189,2	189,1	189,1
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-165,8	-161,7	-161,6	-161,5	-161,5
Baten	0,0	-26,8	-26,8	-26,8	-26,8
Lasten	17,5	-7,4	-12,1	-12,4	-12,8
Mutaties	-17,5	-19,4	-14,7	-14,4	-14,0
Baten	31,1	0,8	0,8	0,8	0,8
Lasten	214,4	181,9	177,1	176,7	176,3
Stand na Begroting 2021	-183,3	-181,1	-176,3	-176,0	-175,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel dalen met € 26,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere huur- en servicebaten van cultuuraccommodaties (€ 26,7 miljoen). Deze lasten worden ondergebracht bij programmaonderdeel B2 Vastgoed waardoor integraal inzicht ontstaat in de opbrengsten en kosten van de vastgoedportefeuille voor de gemeenteraad en de Amsterdammer.

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,1 miljoen lagere baten lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel dalen met € 7,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten voor de compensatie van het omzetverlies van het Koninklijke theater Carré als gevolg van de coronacrisis (€ 3,0 miljoen).
- Hogere lasten als gevolg van de nominale ontwikkelingen voor 2021. De loonontwikkeling is geraamd op 1,8%, de prijsontwikkeling op 1,5% en voor subsidies 1,7% (€ 3,0 miljoen).
- Lagere lasten voor cultuuraccommodaties (€ 11,6 miljoen). Deze lasten worden ondergebracht bij programmaonderdeel B2 Vastgoed waardoor integraal inzicht ontstaat in de opbrengsten en kosten van de vastgoedportefeuille voor de gemeenteraad en de Amsterdammer.
- Lagere lasten voor Ateliers en Broedplaatsen, conform het herstelplan "Samen sterker uit de crisis" (€ 1,0 miljoen).
- Lagere lasten voor tentoonstellingen en educatie in het Stadsarchief. Deze lasten zijn opgenomen in programmaonderdeel 12.1 (€ 1,3 miljoen). Dit is een neutrale wijziging.

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,6 miljoen hogere lasten lichten we niet verder toe.

4.4.2 Erfgoed

Programmaonderdeel 4.2 Erfgoed

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Lasten	3,6	4,1	4,0	3,9	3,9
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-3,2	-3,6	-3,5	-3,5	-3,5
Baten	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Lasten	-0,1	-0,9	-1,0	-1,3	-1,5
Mutaties	0,1	0,7	0,8	1,1	1,2
Baten	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2
Lasten	3,5	3,2	2,9	2,6	2,5
Stand na Begroting 2021	-3,0	-3,0	-2,7	-2,4	-2,2

Baten

De baten in dit programmaonderdeel dalen met € 0,2 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere huurbaten van monumenten (€ 0,2 miljoen). Deze lasten worden ondergebracht bij programmaonderdeel B.2 Vastgoed waardoor integraal inzicht ontstaat in de opbrengsten en kosten van de vastgoedportefeuille voor de gemeenteraad en de Amsterdammer.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel dalen met € 1,0 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere lasten voor de instandhouding van monumenten, deze lasten zijn opgenomen in programmaonderdeel B2 (€ 0,9 miljoen). Dit is een neutrale wijziging.
- Hogere lasten als gevolg van de nominale ontwikkelingen voor 2021. De loonontwikkeling is geraamd op 1,8%, de prijsontwikkeling op 1,5% en voor subsidies 1,7% (€ 0,1 miljoen)

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,2 miljoen lagere lasten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.5 Onderwijs

4.5.1 Onderwijs

Programmaonderdeel 5.1 Onderwijs

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	65,7	66,5	65,2	65,2	65,2
Lasten	263,4	269,3	268,2	266,9	266,9
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-197,7	-202,8	-203,1	-201,7	-201,7
Baten	1,2	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Lasten	-2,7	-5,7	-9,3	-16,2	-19,6
Mutaties	3,9	2,7	6,3	13,2	16,6
Baten	66,9	63,5	62,2	62,2	62,2
Lasten	260,7	263,6	258,9	250,7	247,3
Stand na Begroting 2021	-193,8	-200,1	-196,8	-188,5	-185,1

Baten

De baten in dit programmaonderdeel dalen met € 3,0 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere rijksuitkering voor Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) van € 1,9 miljoen vanaf 2020. Zie ook toelichting bij de lasten.
- Lager baten Vastgoed van € 1,2 miljoen door het invulling geven aan de bestuursopdracht om de vastgoedbudgetten onder programmaonderdeel B.2 Vastgoed te brengen. Door deze verschuiving ontstaat er integraal inzicht in de opbrengsten en kosten van de vastgoedportefeuille. Deze verschuiving is budgettair neutraal.

De overige afwijkingen van € 0,1 miljoen hogere baten zijn afzonderlijke kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel dalen met € 5,7 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere van € 9,1 miljoen in 2021 tot € 2,2 miljoen vanaf 2024, door een actualisatie in de meerjarige kapitaallasten. De daling is grotendeels toe te rekenen aan de daling van de rentetarieven en investeringen waarvan de uitgaven later plaatsvinden.
- Lagere lasten van € 5,1 miljoen in 2021 doordat de begroting is bijgesteld naar de reële verwachting van het aantal kinderen op de voorschool.
- Lagere lasten van € 2,8 miljoen in 2021 tot € 4,6 miljoen vanaf 2024. Dit naar aanleiding van het centraliseren van de begrotingen van Gemeentelijk Vastgoed naar programma B2. Voor Programma Onderwijs betreft dit de budgetten m.b.t. het beheer en onderhoud van gymzalen en schoolgebouwen, die in eigendom zijn van de gemeente. Zie ook toelichting bij de baten.
- Lagere lasten van € 1,9 miljoen vanaf 2020 door een verlaging van de rijksuitkering voor Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOAB), zie ook toelichting bij de baten.
- Lagere lasten van € 1,3 miljoen vanaf 2021 door het begroten van lagere subsidieverstrekingen en -vaststellingen. De vaststellingen zijn over het geheel lager dan de toekenningen, zodat nu scherper en realistischer wordt begroot.
- Lagere lasten van € 2,3 miljoen door uniformering van de stadsdeelbegroting. Deze neutrale verschuiving tussen programma's bevordert de vergelijkbaarheid en transparantie van de stadsdeelbudgetten.

- Lagere lasten van € 0,5 miljoen in 2021, € 2,5 miljoen in 2022, € 6,6 miljoen in 2023 (waarvan € 3 miljoen m.b.t. volwasseneducatie) en € 10,7 miljoen (waarvan € 3 miljoen m.b.t. volwasseneducatie) vanaf 2024. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de onderdelen vermindering taken (beleid) en mutaties coalitieakkoord uit het herstelpakket Samen Sterker Uit de Crisis.
- Hogere lasten van € 2,2 miljoen door toekenning nominaal. Volgens de raming van het CPB worden de loon- en prijsontwikkeling geactualiseerd voor € 1,4 miljoen. Voor 2021 is de loonontwikkeling geraamd op 1,8% en de prijsontwikkeling op 1,5%. De nominale compensatie voor subsidies bedraagt € 0,8 miljoen en wordt geraamd op 1,7%. Dit is opgebouwd uit 2/3 loonontwikkeling en 1/3 van de prijsontwikkeling.
- Hogere lasten van € 3 miljoen in 2021 en € 2 miljoen in 2022 om onderwijsachterstanden te voorkomen. Dit wordt gedekt vanuit het herstelpakket Samen Sterker Uit de Crisis.
- Hogere lasten van € 3 miljoen in 2021 en € 2 miljoen in 2022 voor leerlingenvervoer. De aanpassing van de verordening heeft geleid tot een verruiming van de toekenning van vervoer. Hierdoor maken meer leerlingen gebruik van het vervoer en ook van duurdere typen vervoer. Per medio 2022 is de huidige contractperiode afgelopen en komt er een nieuwe aanbesteding.
- Hogere lasten van € 2,5 miljoen vanaf 2022 om de realisatie van de investeringsopgave voor maatschappelijke voorzieningen in een groeiende stad structureel mogelijk te maken,
- Hogere lasten van € 1,5 miljoen door implementatie van de personele begroting conform wettelijke richtlijnen, waarbij een salarisbudgetverschuiving wordt verwerkt tussen primaire activiteiten en overhead. Dit is een budgettaire neutrale mutatie binnen de gemeentebegroting.
- Hogere lasten van per saldo € 0,7 miljoen vanaf 2020 door premiestijging. Dit is een gevolg van een nieuwe Europese aanbesteding door VGA (Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam) en de groei van de verzekerde som: meer gebouwen met een hogere waarde. De totale premieverhoging bedraagt € 2,0 miljoen en wordt voor € 1,3 miljoen gedekt vanuit het areaal.
- Hogere lasten met € 1,7 miljoen in 2021 als gevolg van compensatie voor areaaleffecten. Hierdoor bewegen die budgetten in de begroting die gevoelig zijn voor groei/drukke van de stad mee, zodat het voorzieningenniveau gelijk blijft. Bij de Voorjaarsnota 2021 wordt de areaalsystematiek doorontwikkeld tot een nieuwe systematiek.
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen in 2020, 2021 en 2022 door het oprichten van een stedelijk Kenniscentrum Ongelijkheid. De dekking komt uit de reserve incidentele coalitieakkoordmiddelen.
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen in 2021 en € 0,6 miljoen in 2022 voor het intensiveren van de PIEK aanpak (Professionaliseren, Innoveren, Excelleren, Kansen bieden).
- Hogere lasten van € 1 miljoen door een uitkering vanuit de meicirculaire voor het tegengaan voor het lerarentekort in de G4-gemeenten.
- Hogere incidentele lasten van € 0,9 miljoen in 2021 en € 3,7 miljoen in 2022 door kasschuif vanuit 2020. De voeding hiervoor is onder meer ontstaan door lagere subsidievaststellingen, saldo eindejaarsmarge 2019 en diverse exploitatiebudgetten. Hiermee worden de incidentele knelpunten gedekt, zoals Leerlingenvervoer en Lerarentekort.
- Hogere lasten van per saldo € 0,9 miljoen in 2020 voor tegengaan van het lerarentekort. In totaal wordt er € 1,9 miljoen extra ingezet voor het lerarentekort. Voor € 1 miljoen is dekking gevonden binnen de teambeurzen.
- De overige lagere lasten van per saldo € 0,2 miljoen lichten we niet verder toe omdat deze afzonderlijk kleiner zijn dan € 1 miljoen en het gevolg zijn van het (budgetneutraal) herschikken dan wel het uniformeren van de gemeentebegroting.

4.6 Sport

4.6.1 Sport

Programmaonderdeel 6.1 Sport

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	28,5	16,3	16,3	16,3	16,3
Lasten	93,0	74,3	74,6	72,1	72,1
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-64,4	-58,0	-58,3	-55,7	-55,7
Baten	-3,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Lasten	-1,5	4,4	-0,9	-2,7	-3,6
Mutaties	-1,7	-4,2	1,1	2,9	3,8
Baten	25,3	16,6	16,6	16,6	16,6
Lasten	91,5	78,7	73,7	69,4	68,5
Stand na Begroting 2021	-66,1	-62,2	-57,1	-52,8	-51,9

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,2 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 1,0 miljoen en lichten we deze niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 4,4 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 5,6 miljoen doordat het EK voetbal is verzet naar 2021 in verband met corona. Dit wordt gedekt uit de Reserve Sportevenementen (€ 4,6 miljoen) en incidentele coalitiemiddelen voor topsport en evenementen (€ 1,0 miljoen).
- Hogere lasten van € 4,4 miljoen door uniformering van de stadsdeelbegroting. Deze neutrale verschuiving tussen programma's bevordert de vergelijkbaarheid en transparantie van de stadsdeelbudgetten.
- Lagere vastgoed lasten van € 8,1 miljoen waarmee invulling wordt gegeven aan de bestuursopdracht om de vastgoedbudgetten bij programmaonderdeel B.2 Vastgoed onder te brengen. Door deze financieel neutrale mutatie ontstaat er integraal inzicht in de opbrengsten en kosten van de vastgoedportefeuille voor de gemeenteraad en de Amsterdammer.

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 2,5 miljoen hogere lasten zijn kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.7 Werk, inkomen en participatie

4.7.1 Inkomensregelingen

Programmaonderdeel 7.1 Inkomensregelingen

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	594,0	599,3	600,5	599,8	599,8
Lasten	677,0	673,3	673,5	672,2	672,2
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-83,0	-74,0	-73,0	-72,4	-72,4
Baten	416,6	14,4	13,2	13,9	13,9
Lasten	367,0	38,9	27,4	17,0	20,7
Mutaties	49,7	-24,5	-14,2	-3,1	-6,8
Baten	1010,6	613,7	613,7	613,7	613,7
Lasten	1043,9	712,2	700,9	689,1	692,9
Stand na Begroting 2021	-33,3	-98,5	-87,2	-75,4	-79,2

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 14,4 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere baten van € 14,4 miljoen door de gewijzigde raming op de bijstand. De bijstelling is op basis van de verwachte ontwikkeling van het macrobudget en de verwachte ontwikkeling van het bijstandsbestand.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 38,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 23 miljoen door de gewijzigde raming op de bijstand. De bijstelling is op basis van de verwachte ontwikkeling van het macrobudget en de verwachte ontwikkeling van het bijstandsbestand.
- Hogere lasten van € 19,9 miljoen voor de uitvoering van de regeling tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers.
- Hogere lasten van € 0,9 miljoen door de vernieuwing van de financieringsystematiek van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz 2004), met ingang van 1 januari 2020. Onderdeel van deze vernieuwing is dat de levensvatbaarheidsonderzoeken die worden bekostigd via het gemeentefonds.
- Lagere lasten van € 3,2 miljoen. Eind 2020 wordt de "professional portal" beëindigd. De investering "professional portal" wordt afgewaardeerd en de lagere kapitaallasten in de komende jaren zorgen voor de dekking van deze versnelde afschrijving.
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen door het actualiseren van de begrote kapitaallasten vanuit de vaste activa.
- Lagere lasten van € 0,8 miljoen door de herindeling van de applicatiebudgetten binnen cluster Sociaal en het vereenvoudigen van het beheer.

4.7.2 Werk, participatie en inburgering

Programmaonderdeel 7.2 Werk, participatie en inburgering

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	10,4	7,3	7,3	7,3	7,3
Lasten	205,7	194,0	191,4	179,1	178,9
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-195,4	-186,7	-184,1	-171,8	-171,6
Baten	-2,9	-1,0	-1,1	-1,2	-1,4
Lasten	1,8	23,2	10,5	1,0	-15,0
Mutaties	-4,7	-24,2	-11,6	-2,3	13,7
Baten	7,5	6,3	6,2	6,0	5,9
Lasten	207,1	217,2	201,9	180,1	163,9
Stand na Begroting 2021	-199,6	-210,9	-195,7	-174,1	-158,0

Baten

De baten in dit programmaonderdeel dalen met € 1,0 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere baten van € 1,0 miljoen doordat er minder medewerkers in de Sociale Werkvoorziening en Gesubsidieerd Werken gedetacheerd worden.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 23,2 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

Begeleiding naar werk en participatie

- Hogere lasten voor de begeleiding van jongeren naar werk of school en voor extra inzet van personeel omdat het aantal intakes voor mensen die in aanmerking komen voor een re-integratie traject is toegenomen. Ook zijn er hogere lasten vanwege compensatie op loon- en prijsontwikkeling. In totaal zorgt dit voor een stijging in de personeelskosten (€ 16,5 miljoen).
- Hogere lasten voor de uitvoering van re-integratieactiviteiten door de stadsdelen. Deze activiteiten werden in het verleden verantwoord in andere programmaonderdelen en zijn nu ondergebracht bij programma 7.2. Hierdoor nemen de lasten toe (€ 5,0 miljoen).
- Hogere lasten voor doorontwikkeling van de Werkbrigade en voor de extra aandacht op jongeren hierbij (€ 2,5 miljoen).
- Hogere lasten door impulsmiddelen en maatwerkafspraken met werkgevers om duurzame uitstroom uit de bijstand te stimuleren (€ 2,1 miljoen).

Begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking

- Lagere lasten in verband met een lagere bijdrage aan het operationeel resultaat van Pantar Amsterdam (€ 2,2 miljoen).

Inburgering

- Hogere lasten voor de voorbereiding en invoering van de nieuwe wet inburgering en voor de begeleiding van inburgeringsplichtigen door de gemeente Amsterdam vanaf 1 juli 2021 (€ 3,3 miljoen).

In te vullen bezuinigingen en overige kosten

- Lagere lasten vanwege een resterende bezuinigingsopdracht (€ 2,5 miljoen).

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 1,5 miljoen lagere lasten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.7.3 Armoede en schuldhulp

Programmaonderdeel 7.3 Armoede en schuldhulp

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Lasten	117,5	117,5	117,1	116,7	116,7
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-116,8	-116,7	-116,3	-115,9	-115,9
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	0,6	5,4	2,7	-8,4	-8,4
Mutaties	-0,6	-5,4	-2,7	8,4	8,4
Baten	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Lasten	118,2	122,9	119,8	108,2	108,2
Stand na Begroting 2021	-117,4	-122,1	-118,9	-107,4	-107,4

Baten

Er zijn geen wijzigingen in de baten in dit programmaonderdeel.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 5,4 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten van € 5,6 miljoen, naar aanleiding van de coronacrisis heeft het college verschillende maatregelen genomen in het kader van het herstelpakket. Deze mutatie betreft de extra middelen voor sociaal herstel voor schuldhulpverlening en armoede. Bij de Voorjaarsnota 2021 zal dit nader worden uitgewerkt en besloten worden welk deel van deze middelen gereserveerd wordt voor latere jaren.
- Hogere lasten van € 0,8 miljoen door onder andere hogere lasten met betrekking tot Schuldhulpverlening bij de Stadsdelen.

- Hogere lasten van € 0,4 miljoen doordat de middelen worden doorgezet van 2020 naar 2021 ter dekking van de verplichting "de uitvoering van het corona-offensief vroegsignalering" in 2021.
- Hogere lasten van € 1,5 miljoen in verband met de groei van de stad (areaal) op programmaonderdeel armoede. Bij de voorjaarsnota zal dit nader worden verwerkt naar de specifieke regelingen.
- Lagere lasten van € 2,0 miljoen worden veroorzaakt door een taakstelling als gevolg van de cao-stijging. De loonontwikkeling in de cao leidt tot hogere uitgaven. Deze zijn niet echter niet volledig gecompenseerd, waardoor er een taakstelling ontstaat. De hier opgenomen taakstelling heeft niet alleen betrekking op programma 7.3 maar ook programmaonderdeel 7.1 en programma B. Bij de Voorjaarsnota 2021 zal dit nader worden uitgewerkt.
- Lagere lasten van € 0,7 miljoen door de omzetting van inhuur naar vast personeel en de bijbehorende afdracht interne dienstverlening.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen. Naar aanleiding van de coronacrisis heeft het college verschillende maatregelen genomen in het kader van het herstelpakket. Deze mutatie betreft vermindering van taken voor schuldhulpverlening en armoede. Bij de voorjaarsnota zal dit worden uitgewerkt.

De overige afzonderlijke afwijkingen zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

4.8.1 Basisvoorzieningen

Programmaonderdeel 8.1 Basisvoorzieningen

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	45,1	47,9	47,8	47,8	47,8
Lasten	228,7	241,2	239,2	238,6	238,3
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-183,6	-193,3	-191,4	-190,8	-190,5
Baten	24,9	-6,5	-6,0	-6,1	-6,1
Lasten	26,0	-10,8	-14,8	-18,7	-21,4
Mutaties	-1,1	4,3	8,8	12,6	15,3
Baten	70,0	41,3	41,8	41,6	41,6
Lasten	254,6	230,3	224,4	219,9	216,9
Stand na Begroting 2021	-184,6	-189,0	-182,6	-178,2	-175,3

Baten

De baten dalen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting met € 6,5 miljoen. Dit is het gevolg van:

- Lagere vastgoedlasten van € 4,5 miljoen waarmee invulling wordt gegeven aan de bestuursopdracht om de vastgoedbudgetten bij programmaonderdeel B.2 Vastgoed onder te brengen. Door deze financieel neutrale mutatie ontstaat er integraal inzicht in de opbrengsten en kosten van de vastgoedportefeuille voor de gemeenteraad en de Amsterdammer.

- Lagere externe baten van € 2,0 miljoen. Dit zorgt met name bij Jeugdgezondheidszorg voor minder activiteiten en dus minder baten. Tegenover deze lagere baten staan ook lagere lasten.

Lasten

De lasten dalen met € 10,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit is het gevolg van:

- Lagere lasten van € 12,2 miljoen door overheveling van de beschikbare middelen voor de buurtteams conform raadsbesluit van 11 maart jl. Door een verlate start is dit bedrag lager dan in het raadsbesluit is opgenomen.
- Lagere lasten van € 7,8 miljoen als gevolg het nieuwe programmaonderdeel "8.4 Diversiteit". Dit is een budgettair neutrale wijziging binnen dit programma.
- Hogere lasten van € 3,5 miljoen voor programmakosten voor investeringen in maatschappelijke basisvoorzieningen (vanuit programmaonderdeel 8.2). Dit betreft een budgettair neutrale wijziging in dit programma.
- Hogere lasten van € 2,9 miljoen voor infectieziektenbestrijding vanwege een budgettair neutrale wijziging binnen de gemeentebegroting waarbij overheadkosten van programma B worden overgeheveld naar programma 8.
- Hogere lasten van € 2,8 miljoen als gevolg van indexatie voor nominaleontwikkeling waardoor de budgetten voor de jeugdgezondheidszorg stijgen.

- Lagere lasten van € 2,7 miljoen waarmee invulling wordt gegeven aan de bestuursopdracht om de vastgoedbudgetten bij programmaonderdeel B.2 Vastgoed onder te brengen. Door deze financieel neutrale mutatie ontstaat er integraal inzicht in de opbrengsten en kosten van de vastgoedportefeuille voor de gemeenteraad en de Amsterdammer.
- Hogere lasten van € 2,5 miljoen voor actualisatie van de budgetten van gezondheidbevorderende activiteiten. Dit is een budgettair neutrale mutatie binnen het programma waarbij programmakosten worden overgeheveld van programma B naar programma 8.
- Hogere lasten van € 1,2 miljoen als gevolg van de nominale compensatie 2021 voor de subsidiebudgetten sociale basis en de buurtgerichte activiteiten.
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen voor de uitvoering van het programma 'Positief Perspectief'. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging in dit programma van programmaonderdeel 8.3 naar 8.1.
- Hogere lasten van € 1,0 miljoen voor de intensivering van jeugdwerk voor jongeren in de buurt als onderdeel van het herstelplan.
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen door actualisatie van de jeugdgezondheidsbudgetten vanwege lagere externe financiering.

4.8.2 Wijkteams

Programmaonderdeel 8.2 Wijkteams

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Lasten	64,3	63,1	64,4	65,1	65,1
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-63,2	-62,0	-63,3	-64,0	-64,0
Baten	0,0	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Lasten	-3,2	22,9	38,8	41,4	41,4
Mutaties	3,2	-24,0	-39,9	-42,5	-42,5
Baten	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	61,1	86,0	103,1	106,5	106,5
Stand na Begroting 2021	-60,0	-86,0	-103,1	-106,5	-106,5

Baten

De baten dalen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting met € 1,1 miljoen. Dit is het gevolg van:

- Lagere vastgoedlasten van € 1,1 miljoen waarmee invulling wordt gegeven aan de bestuursopdracht om de vastgoedbudgetten bij programmaonderdeel B.2 Vastgoed onder te brengen. Door deze financieel neutrale mutatie ontstaat er integraal inzicht in de opbrengsten en kosten van de vastgoedportefeuille voor de gemeenteraad en de Amsterdammer.

Lasten

De lasten stijgen met € 22,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit is het gevolg van:

- Hogere lasten van € 24,2 miljoen door overheveling van de beschikbare middelen voor de buurtteams conform raadsbesluit van 11 maart jl. Door een verlate start is dit bedrag lager dan in het raadsbesluit is opgenomen.
- Lagere lasten van € 3,5 miljoen voor programmakosten investeringen in maatschappelijke voorzieningen/sociale basisvoorzieningen (in programmaonderdeel 8.1). Dit betreft een budgettair neutrale wijziging in dit programma.
- Hogere lasten van € 2,9 miljoen bij buurtteams doordat budget voor de opstartfase van 2020 naar 2021 is verschoven, omdat de opstart van de buurtteams naar 1 april 2021 is uitgesteld.
- Lagere lasten van € 1,3 miljoen bij Ouder-Kindteams (OKT), flexibel preventief aanbod (FPAJ) en MBO teams ten behoeve van specialistische jeugdhulp.
- Hogere lasten van € 0,9 miljoen bij buurtteams.
- Hogere lasten van € 0,9 miljoen als gevolg van nominale compensatie 2021 bestemd voor de uitgaven Ouder-Kindteams (OKT), Buurtteams en Flexibel Preventief aanbod Jongvolwassenen (FPAJ).

De overige lagere lasten van in totaal € 1,2 miljoen zijn elk afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en worden niet verder toegelicht.

4.8.3 Individuele voorzieningen

Programmaonderdeel 8.3 Individuele voorzieningen

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	22,8	21,6	21,6	21,6	21,6
Lasten	708,6	674,2	650,7	642,5	642,5
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-685,8	-652,6	-629,1	-620,9	-620,9
Baten	0,3	6,0	6,7	6,9	7,1
Lasten	74,1	31,8	-9,9	-39,8	-48,2
Mutaties	-73,8	-25,8	16,6	46,7	55,3
Baten	23,1	27,6	28,2	28,5	28,7
Lasten	782,7	705,9	640,8	602,7	594,3
Stand na Begroting 2021	-759,6	-678,4	-612,6	-574,2	-565,6

Baten

De baten stijgen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting met € 6,0 miljoen. Dit komt door:

- Hogere baten van € 3,8 miljoen door uitbreiding van het programma Veilig Thuis. Vanuit de Gemeenschappelijke Regeling Amsterdam-Amstelland worden meer baten ontvangen.
- Hogere baten van € 2,0 miljoen voor Specialistische Jeugdzorg Speciaal Onderwijs (SJSO) als gevolg van uitgaven die de gemeente voor omliggende regiogemeenten betaalt te verhalen bij deze omliggende regiogemeenten.

De overige lagere baten van € 0,2 miljoen zijn elk afzonderlijk kleiner dan € 1 miljoen en worden niet verder toegelicht.

Lasten

De lasten stijgen met € 31,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit is het gevolg van:

- Lagere lasten van € 38 miljoen vanwege een overheveling van cliënten met een psychische stoornis vanuit de Wmo naar de Wlz.
- Hogere lasten van € 33 miljoen voor specialistische jeugdhulp.
- Lagere lasten van € 14,0 miljoen door overheveling van de beschikbare middelen voor de buurtteams conform raadsbesluit van 11 maart jl. Dit is een budgettair neutrale wijziging naar programmaonderdeel 8.2 Wijkteams. Door een verlate start is dit bedrag lager dan in het raadsbesluit is opgenomen.
- Hoger lasten van € 13,5 miljoen voor de aanpak van dakloosheid. Van de door het ministerie van VWS toegekende € 23,5 miljoen in 2020 wordt € 13,5 miljoen uitgegeven in 2021.
- Hogere lasten van € 11,7 miljoen bij Beschermd Verblijf en Begeleid thuis als compensatie voor volumegroei en prijsindexatie die is toegekend in het Gemeentefonds.
- Hogere lasten van € 13,5 miljoen als gevolg van nominale compensatie voor uitvoering Jeugdzorg en Wmo-voorzieningen in dit programmaonderdeel.
- Hogere lasten van € 6,5 miljoen bij noodopvang van gezinnen. Door het aantal plekken van de noodopvang te fixeren voorkomen we dat de stijgende vraag leidt tot verder stijgende lasten.
- Hogere lasten van € 5,9 miljoen als gevolg van toenemende vraag en hogere prijzen op hulpmiddelen en woon- en vervoersvoorzieningen.
- Hogere lasten van € 3,1 miljoen als gevolg van toenemende vraag naar hulp bij het huishouden. Het budgetplafond ligt na 2021 lager. Door deze verhoging is het mogelijk om de budgetplafonds op verantwoorde wijze in te voeren.
- Hogere lasten van € 2,1 miljoen op Aanvullend Openbaar Vervoer. Het aantal ritten en de prijzen in het AOV stijgen. De maatregelen in het AOV zorgen ervoor dat we de uitgaven voor AOV kunnen beperken.
- Hoger lastenbudget van € 1 miljoen bij Winteropvang doordat de pilot

doorontwikkeling Winteropvang vanwege corona later van start is gegaan in 2020. De middelen zijn daarom van 2020 naar 2021 overgeheveld.

- Lagere lasten van € 3,5 miljoen vanaf 2024 doordat in het voorstel van de coalitiefracties een besparing uit hoofde van vermindering taken is opgenomen die optelt tot € 50 miljoen structureel vanaf 2024. Hiervan wordt € 3,5 miljoen ingevuld in programma 8, vanaf 2024. Op dit moment is nog niet exact bekend hoe deze verlaging van de lasten wordt ingevuld. In een volgend P&C-product wordt een concreet voorstel gedaan op welke wijze de structurele besparing van € 3,5 miljoen vanaf 2024 wordt gerealiseerd.

De overige lagere lasten van € 6,5 miljoen zijn elk afzonderlijk kleiner dan € 1 miljoen en worden niet verder toegelicht.

4.8.4 Diversiteit

Programmaonderdeel 8.4 Diversiteit

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-7,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	0,0	7,8	8,0	6,5	6,5
Mutaties	-0,0	-7,8	-8,0	-6,5	-6,5
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	7,1	7,8	8,0	6,5	6,5
Stand na Begroting 2021	-7,1	-7,8	-8,0	-6,5	-6,5

Baten

De baten in dit programmaonderdeel blijven gelijk ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting.

Lasten

De lasten voor Diversiteit zijn overgeheveld van programmaonderdeel 8.1 naar 8.4. Hierdoor stijgen de lasten met € 7,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting.

- De hogere lasten van € 7,8 miljoen worden besteed aan de verbonden stad, gedeelde geschiedenis, emancipatie, burgerschap en diversiteit en de apparaatslasten.
- Lagere lasten van € 1,5 miljoen in 2023 en 2024 doordat in het voorstel van de coalitiefracties de middelen voor de aanpak van racisme en discriminatie en zelforganisatie met € 1,5 miljoen worden verminderd.

4.9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

4.9.1 Riool en drinkwater

Programmaonderdeel 9.1 Riool en drinkwater

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	201,3	208,5	213,5	218,8	218,8
Lasten	199,6	202,5	206,7	211,5	211,5
Stand na Voorjaarsbrief 2020	1,7	6,0	6,8	7,3	7,3
Baten	-5,0	0,9	2,7	2,9	7,5
Lasten	-4,0	2,6	1,9	2,0	6,2
Mutaties	-1,0	-1,8	0,8	0,9	1,2
Baten	196,3	209,4	216,2	221,8	226,3
Lasten	195,7	205,1	208,6	213,5	217,7
Stand na Begroting 2021	0,7	4,3	7,5	8,2	8,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere baten van € 0,9 miljoen als gevolg van de groei van de stad. De groei van de stad zorgt ervoor dat het aantal drinkwaterklanten, rioolaansluitingen en kapitaallasten vanaf 2021 toeneemt.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 2,6 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten € 2,6 miljoen als gevolg van loon- en prijsstijging en de groei van de stad. De groei van de stad zorgt ervoor dat het aantal drinkwaterklanten, rioolaansluitingen en kapitaallasten vanaf 2021 toeneemt.

4.9.2 Afval en grondstoffen

Programmaonderdeel 9.2 Afval en grondstoffen

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	155,1	157,1	158,4	159,8	159,8
Lasten	126,5	126,3	126,8	122,7	122,7
Stand na Voorjaarsbrief 2020	28,6	30,8	31,6	37,1	37,1
Baten	1,5	26,8	27,1	38,1	41,9
Lasten	4,9	21,0	22,9	38,3	42,0
Mutaties	-3,4	5,9	4,1	-0,1	-0,1
Baten	156,6	183,9	185,5	197,9	201,7
Lasten	131,4	147,3	149,8	161,0	164,7
Stand na Begroting 2021	25,2	36,6	35,7	36,9	36,9

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 26,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere baten van € 28,0 miljoen door de tariefaanpassing 2021 van de Afvalstoffenheffingen.
- Hogere baten Afvalstoffenheffing van € 7,6 miljoen door actualisatie van de ramingen en aanvullende uitbreiding van het areaal met 5.000 objecten op jaarbasis.
- Hogere baten van € 0,6 miljoen als gevolg van tariefsverhoging voor de commerciële activiteit inzameling bedrijfsafval.
- Lagere baten van € 4,5 miljoen als gevolg van actualisatie meerjarige stelposten betrekking hebbend op tarief afvalstoffenheffing en areaalontwikkeling.
- Lagere baten van € 2,7 miljoen door overheveling perceptiekosten (kosten van het innen van baten) naar Programmaonderdeel A2 Lokale Heffingen.

- Lagere baten van € 2,3 miljoen wegens neerwaartse bijstelling opbrengsten waarde -fracties. De opbrengsten voor papier, metaal, textiel, plastic e.d. daalt sinds enkele jaren.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 21,0 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door voornamelijk:

- Hogere lasten van € 8,6 miljoen voor de Kwijtscheldingen Afvalstoffenheffing in 2021. Zowel de toename van het areaal als het effect van de tariefstijging dragen hieraan bij.
- Hogere lasten van € 7,1 miljoen afvalverwerkingskosten (tariefsaanpassing van € 2,3 miljoen en doorwerkende effecten coronamaatregelen van € 4,7 miljoen).
- Hogere lasten van € 2,5 miljoen als gevolg van loon en prijsindexatie voor het afval inzamel keten.
- Lagere lasten van € 2,2 miljoen in dit programma onderdeel, als gevolg van integratie bedrijfsonderdelen en de herschikking van hiervoor bestemde budgetten (ASW en Recyclepunten). Deze budgetten staan op andere programmaonderdelen.
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen voor intensivering GFE-inzameling.
- Lagere lasten van € 1,3 miljoen door minder verwerking van restfracties.
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen coalitieakkoordmiddelen vanaf 2023 als gevolg van herstelplan.
- Hogere lasten van € 1,0 miljoen door vertraging in besparingen op project routeoptimalisatie afval inzameling.
- Hogere lasten van € 1,0 miljoen wegens bijdrage aan traject aanpak-bij plaatsingen (centrum).
- Hogere lasten van € 1,0 miljoen voor de trajecten data alliantie, bijdrage OAT sluisbuurt en opheffen stelposten.
- Hogere lasten van € 0,9 miljoen ten behoeve van herijking en

- actualisatie kosten wagenpark (waaronder verduurzaming).
- Hogere lasten van € 0,8 miljoen bestemd voor en informatievoorziening (hernieuwing en herziening van applicaties).
- Lagere lasten van € 0,8 miljoen door actualisatie kapitaallasten van containers.
- Hogere lasten van € 0,6 miljoen bestemd voor loon en prijsontwikkeling van commerciële activiteit inzameling bedrijfsafval.

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,5 miljoen hogere lasten in 2021 oplopend tot € 0,7 miljoen in 2024 zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.9.3 Duurzaamheid en milieubeheer

Programmaonderdeel 9.3 Duurzaamheid en milieubeheer

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	1,3	1,1	1,1	1,1	1,1
Lasten	82,8	70,7	84,9	76,0	76,0
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-81,5	-69,6	-83,9	-74,9	-74,9
Baten	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Lasten	-13,1	-4,1	-1,0	-2,7	-6,0
Mutaties	13,1	4,3	1,2	2,9	6,2
Baten	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Lasten	69,8	66,6	83,9	73,2	70,0
Stand na Begroting 2021	-68,5	-65,3	-82,6	-71,9	-68,7

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,2 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 1 miljoen lichten we dit niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel dalen met € 4,1 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere uitgaven van € 2,4 miljoen voor bestedingen ten laste van het klimaatfonds conform het meerjarig bestedingsperspectief.
- Lagere uitgaven van € 2,1 miljoen voor bodemsanering vanwege de uitvoering van de bodemsaneringsprojecten en de sanering van de spoedlocaties met rijksbijdragen zoals vastgesteld is in het convenant Bodem.
- Lagere uitgaven van € 0,8 miljoen vanwege opgenomen taakstelling.
- Lagere uitgaven van € 2,9 miljoen met betrekking tot het programma luchtkwaliteit.

Overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,7 miljoen lagere lasten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we daarom niet verder toe.

4.9.4 Ruimtelijke ordening

Programmaonderdeel 9.4 Ruimtelijke ordening

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	32,1	27,0	25,2	15,9	15,9
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-31,6	-27,0	-25,2	-15,9	-15,9
Baten	0,0	0,3	0,4	0,0	0,0
Lasten	-9,6	2,9	-3,5	-3,8	-3,9
Mutaties	9,6	-2,6	3,9	3,8	3,9
Baten	0,5	0,3	0,4	0,0	0,0
Lasten	22,5	29,9	21,8	12,1	11,9
Stand na Begroting 2021	-22,0	-29,6	-21,4	-12,1	-11,9

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. De baten bedragen minder dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 2,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten geraamd op € 4 miljoen voor eenmalige regionale verplichting in 2021.
- Lagere lasten van € 2,7 miljoen voor binnengemeentelijke opdrachten. Deze worden doorberekend aan de binnengemeentelijke opdrachtgevers en daarom kunnen we dit budget verlagen.
- Hogere lasten van € 1,6 miljoen voor het project IJ-oeververbinding als dekking van kosten voor de voorbereiding van de eerste IJ-oeververbinding en voor het vervolg van de activiteiten van de adviescommissie ij-oeververbindingen.

4.9.5 Begraafplaatsen en crematoria

Programmaonderdeel 9.5 Begraafplaatsen en crematoria

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2
Lasten	7,8	7,6	7,6	7,5	7,5
Stand na Voorjaarsbrief 2020	0,4	0,6	0,6	0,7	0,7
Baten	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	0,0	0,3	0,3	0,3	0,2
Mutaties	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2
Baten	7,9	8,2	8,2	8,2	8,2
Lasten	7,8	7,9	7,9	7,8	7,7
Stand na Begroting 2021	0,1	0,3	0,3	0,4	0,5

Baten

De baten in dit programmaonderdeel blijven gelijk ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 0,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten van € 0,2 miljoen door toenemende rente- en afschrijvingslasten.
- Hogere lasten van € 0,1 miljoen door nominale loon- en prijsontwikkeling.

4.10 Grond

4.10.1 Grond

Programmaonderdeel 10.1 Grond

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	700,5	652,2	568,8	533,1	532,6
Lasten	643,0	534,8	486,4	493,1	492,6
Stand na Voorjaarsbrief 2020	57,5	117,4	82,4	40,0	40,0
Baten	-164,1	83,1	82,0	77,6	-30,5
Lasten	-152,5	100,8	47,3	52,6	-13,3
Mutaties	-11,6	-17,7	34,7	25,0	-17,2
Baten	536,4	735,3	650,8	610,7	502,1
Lasten	490,5	635,6	533,6	545,7	479,3
Stand na Begroting 2021	45,9	99,7	117,2	65,0	22,8

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 83,1 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 83,3 miljoen. Elk jaar worden de ramingen van de gebiedsontwikkelingsprojecten van het Vereveningsfonds en Zuidas geactualiseerd in het kader van het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG). De actualisatie van begin 2020, die nog plaatsvond voor de coronacrisis, is bij de Voorjaarsbrief 2020 ook in de meerjarenbegroting verwerkt en heeft tot gevolg dat de baten in 2021 stijgen met € 83,3 miljoen in 2021. Hierna stijgen de baten met € 82,2 miljoen in 2022, € 77,8 miljoen in 2023 en daarna dalen de baten

met € 30,3 miljoen in 2024. In het MPG 2020 is de toelichting op de actualisatie opgenomen en wordt daarnaast ingegaan op de verwachte ontwikkeling van de reserves en de vereveningsruimte. De effecten van de coronacrisis zijn hierin nog niet verwerkt. De actualisatie heeft geen effect op de algemene middelen (saldoneutraal).

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,2 miljoen lagere baten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 100,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 113,6 miljoen in 2021. De actualisatie van de ramingen van de gebiedsontwikkelingsprojecten van het Vereveningsfonds en Zuidas in het kader van het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG), zoals toegelicht bij de baten. Door deze actualisatie stijgen de lasten in 2021 met € 113,6 miljoen. Hierna stijgen de lasten met € 80,3 miljoen in 2022 € 70,7 miljoen in 2023 en daarna dalen de lasten met € 7,0 miljoen.
- Hogere lasten van € 17,6 miljoen door de overheveling van de zogenoemde marktconformiteitstoelag van programma 10 naar diverse programma's. Door deze mutatie begroten we de marktconformiteitstoelag in de programma's waarvoor de facilitair werkende diensten opdrachten uitvoeren.

- Hogere lasten van € 6,5 miljoen. In 2021 wordt de laatste zaak met betrekking tot het project Wallengebied afgewikkeld. Hierdoor stijgen de lasten in dit jaar met € 6,5 miljoen.
- Lagere lasten voor het project Zuidasdok van € 16,2 miljoen. Hierna dalen de lasten met € 30,4 miljoen in 2022, € 15,0 miljoen in 2023 en € 3,2 miljoen in 2024. Door vertraging in de uitvoering van het project Zuidasdok zijn de projectuitgaven in 2020-2024 lager dan begroot en daarmee is ook de Amsterdamse bijdrage aan het project lager. Hierdoor dalen de lasten met € 16,2 miljoen in 2021. De actualisatie van het project Zuidasdok maakt onderdeel uit van het MPG, maar de mutatie is vanwege de omvang apart genoemd. Hierdoor neemt ook de onttrekking aan de reserve Zuidas af, waardoor dit geen effect heeft op de algemene middelen.
- Lagere lasten van € 14,8 miljoen doordat de overheadkosten voor grondexploitaties niet meer intracomptabel worden doorbelast. Volgens het BBV is het toegestaan om de overheadkosten toe te rekenen aan investeringen en grondexploitaties, maar is de administratieve verwerking hiervan geen vereiste. In overzicht B1, overhead zijn de lasten met een gelijk bedrag gestegen en daarmee is dit gemeentebreed neutraal. Overigens blijft de dekking voor deze overheadkosten wel in stand.
- Lagere lasten (c.q. hogere interne baten) van € 5,9 miljoen doordat elk jaar de begroting van de tariefdiensten wordt afgestemd op de verwachte opdrachtenportefeuille en de uniformering van interne uurtarieven binnen de gemeente.

4.10.2 Erfpacht

Programmaonderdeel 10.2 Erfpacht

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	285,3	201,3	207,6	203,9	203,9
Lasten	51,1	49,5	51,1	52,7	52,7
Stand na Voorjaarsbrief 2020	234,2	151,8	156,5	151,2	151,2
Baten	2,5	154,3	73,5	1,5	0,7
Lasten	-8,6	-8,1	-14,2	-15,6	-15,2
Mutaties	11,1	162,4	87,6	17,1	15,9
Baten	287,8	355,6	281,1	205,4	204,6
Lasten	42,5	41,4	36,9	37,1	37,5
Stand na Begroting 2021	245,3	314,2	244,2	168,3	167,1

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 154,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt door:

- Hogere baten voor afkoopsommen. De baten voor afkoopsommen stijgen met € 156,7 miljoen in 2021. In 2022 stijgen deze baten met € 77,9 miljoen, in 2023 met € 6,9 miljoen en in 2024 met € 1,0 miljoen. Dit komt voornamelijk door de overstapregeling. Er zijn op dit moment meer dan 130.000 overstapaanvragen ingediend bij de gemeente. Bij de meerjarenraming erfpacht is uitgegaan van 65.000 daadwerkelijke overstappers in de periode 2020-2022. De omvang aan afkoopsommen die de gemeente de komende 2-3 jaar ontvangt zijn afhankelijk van diverse factoren, die nu nog niet goed zijn in te schatten (uiteindelijk aantal overstappers, verhouding canonbetaling/afkoop, soorten erfpachtrecht etc.).

- Lagere opbrengsten canon. De canonopbrengsten dalen met € 2,4 miljoen in 2021. In 2022 dalen deze baten met € 4,4 miljoen, in 2023 met € 5,4 miljoen en in 2024 met € 0,3 miljoen. Dit komt doordat meer contracten worden afgekocht. De lagere canonopbrengsten worden gedempt door uitbreiding van het erfpachtareaal. Tegen de lagere canon opbrengsten staan lagere rentelasten (zie lasten).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel dalen met € 8,1 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt door:

- Lagere beheerlasten van € 10,7 miljoen in 2021. In 2022 dalen de lasten met € 13,2 miljoen, in 2023 met € 14,1 miljoen en in 2024 met € 13,7 miljoen. De lasten voor het beheer van het erfpachtstelsel (zowel voortdurend als eeuwigdurend) dalen in 2021 met € 10,7 miljoen. Dit komt hoofdzakelijk door lagere rentelasten door een verlaging van de omslagrente van 1% naar 0,7%. Ook nemen de rentelasten af door de overstap.
- Lagere lasten van € 4,0 miljoen jaarlijks, omdat verrekening van ontvangen afkoopsommen van woningbouwcorporaties met grondexploitaties niet meer als lasten worden verantwoord. Ook de baten dalen hierdoor met € 4,0 miljoen.
- Hogere lasten van € 6,6 miljoen in 2021 voor de kosten van de overstapregeling. In 2022 stijgen de lasten met € 3,5 miljoen, in 2023 en 2024 stijgen de lasten met € 3,0 miljoen.

4.11 Wonen en groen

4.11.1 Wonen en bouwen

Programmaonderdeel 11.1 Wonen en bouwen

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	64,1	56,7	56,7	55,8	55,8
Lasten	163,3	138,0	135,5	120,8	120,8
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-99,2	-81,3	-78,8	-65,0	-65,0
Baten	1,5	2,9	2,9	1,9	1,1
Lasten	-7,5	21,9	22,9	6,6	-6,2
Mutaties	9,0	-18,9	-19,9	-4,7	7,3
Baten	65,6	59,6	59,6	57,7	56,8
Lasten	155,8	159,9	158,3	127,4	114,6
Stand na Begroting 2021	-90,2	-100,3	-99,8	-69,7	-57,8

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 2,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere baten van € 2,0 miljoen door ontvangen middelen van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor projecten van het Bureau Sanering Verkeerslawaaï;

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,9 miljoen met lagere en hogere baten zijn kleiner dan € 1 miljoen en per saldo neutraal en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 21,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten van € 13,2 miljoen uit het Corporatiebudget voor bijdragen aan corporaties. De begroting wordt periodiek geactualiseerd op basis van de actuele voortgang van de projecten;
- hogere lasten van € 3,0 miljoen voor projecten in de Ontwikkelbuurten door overheveling van budget uit vorige jaren op basis van aanpassing van het kasritme aan de voortgang van de uitvoering. Deze projecten worden gefinancierd vanuit de incidentele coalitiemiddelen.;
- hogere lasten van € 2,0 miljoen voor subsidies voor saneringsprojecten Verkeerslawaaï;
- hogere lasten van € 1,8 miljoen voor huisvesting statushouders door actualisatie van de bijdrage aan corporaties voor projecten. De bijdrage aan de corporaties wordt bijgesteld op basis van de verwachte uitvoering van de projecten en de lasten voor de huur- en exploitatiecontracten;
- hogere lasten van € 1,2 miljoen door actualisatie van kapitaallasten inclusief kapitaallasten voor een investering in de Informatievoorziening voor vergunningverlening;
- lagere lasten van € 3,8 miljoen door overheveling van een marktconformiteitstoelag voor bepaalde binnengemeentelijke dienstverlening naar het correcte begrotingsprogramma;

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 4,4 miljoen hogere lasten bestaan onder andere uit de nominale ontwikkeling van budgetten en extra middelen voor de groei van het areaal Ze zijn afzonderlijk kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging

Programmaonderdeel 11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	21,2	21,7	21,7	21,7	21,7
Lasten	140,5	133,2	133,4	131,5	131,5
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-119,3	-111,4	-111,7	-109,7	-109,7
Baten	5,5	3,8	3,7	3,7	3,7
Lasten	9,5	17,9	12,4	12,2	9,5
Mutaties	-4,1	-14,2	-8,5	-8,7	-5,8
Baten	26,7	25,5	25,5	25,5	25,5
Lasten	150,0	151,1	145,8	143,7	141,1
Stand na Begroting 2021	-123,3	-125,6	-120,3	-118,2	-115,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 3,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere baten van € 2,3 miljoen door het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte waarbij materiaal wordt geleverd. Via deze mutatie wordt de omzet aangepast op basis van de realisatie van de afgelopen drie jaar en de verwachting voor 2020. Deze mutatie is saldo neutraal, omdat we kosten maken voor hetzelfde bedrag.
- Hogere baten van € 1,8 miljoen door een saldo neutraal mutatie voor afzetten van parkeervakken. De baten als de lasten worden verhoogd. Voor de burger verandert er niets ten opzichte van afgelopen jaar. Het betreft een technische mutatie, zodat de baat conform de BBV wordt begroot.

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,3 miljoen lagere baten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 17,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten van € 3,2 miljoen (2020 en verder) door de herijking van het organogram naar overhead en primaire activiteiten. De kosten worden gealloceerd van programma B naar het juiste programma onderdeel 11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging. Dit betreft gemeente breed een budgettaire neutrale mutatie.
- Hogere lasten van € 2,5 miljoen (2020 en verder) door formatie volledig in te vullen om te voorkomen dat er minder medewerkers in de uitvoering zijn. Door de gemeentelijke systematiek van begroten van de formatie voor de uitvoering te herzien (begroten op de max van de functionele schaal), wordt het mogelijk de capaciteit in de uitvoering volledig in te vullen.
- hogere lasten van € 2,5 miljoen vanwege compensatie op loon- en prijsontwikkeling. Over 2021 wordt de loon- en prijsontwikkeling binnen de gemeentelijke budgetten gecompenseerd. Voor 2021 is de loonontwikkeling geraamd op 1,8% en de prijsontwikkeling op 1,5%. Alleen lasten gedekt door de algemene middelen komen in aanmerking voor nominale compensatie.
- Hogere lasten van € 2,3 miljoen door het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte. Het materiaal wordt ingekocht voor het uitvoeren van de verschillende projecten in openbare ruimte. Deze materialen brengen we in rekening bij de verschillende projecten (zie ook toelichting baten).

- Hogere lasten van € 2,3 miljoen door stijging in het contract voor het storten van veegvuil en de kosten (€ 2,1 miljoen) van watertappunten (€ 0,2 miljoen). Het contract voor het storten van veegvuil liep tot 2020; en sinds de afsluiting van het vorige contract, 4 jaar geleden, zijn de kosten van storten in de markt verdubbeld; dit komt door de keldering van de prijs op de grondstoffen en de stijging van de rijksbelasting voor het afvoeren van afval. Deze kosten worden voor (een deel) toegerekend aan de afvalstoffenheffing.
- Hogere lasten van € 1,8 miljoen door een saldo neutraal mutatie voor afzetten van parkeervakken. De lasten als de baten worden verhoogd. Voor de burger verandert er niets ten opzichte van afgelopen jaar. Het betreft een technische mutatie, zodat de lasten conform de BBV wordt begroot. (zie ook toelichting baten).
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen door het toepassen van de areaalsystematiek. Hierdoor is het budget in programmaonderdeel 11.2 verhoogd met € 1,3 miljoen per jaar vanaf 2021.
- Hogere lasten van € 0,7 miljoen door het herstelplan versnelling investeringen in klein onderhoud. Dit omvat het project Woonboothaven en Zijkanaal i in Noord, wettelijke taken dagelijks beheer water (baggeren, onderwatermaaien en onderhoud van schouwpaden), het maaien van waterplanten op het IJmeer en Markermeer i.s.m. randgemeenten, versnelling aanpak verhardingen in Landelijk Noord, en herstel watergang Zwarte Pad in geval van uitval of uitstel van project Woonbotenhaven en zijkanaal i.
- Hogere lasten van € 0,7 door het aanpassen van de kasritme voor middelen uit de reserve Kwaliteitsimpuls Groen voor Martin Luther Kingpark, het Sloterpark en het Rembrandtpark.

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 0,7 miljoen hogere lasten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.11.3 Groen en dierenwelzijn

Programmaonderdeel 11.3 Groen en dierenwelzijn

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	3,1	4,4	4,4	4,4	4,4
Lasten	87,0	67,6	66,6	61,8	57,4
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-83,9	-63,2	-62,2	-57,4	-53,0
Baten	2,6	-1,7	0,3	0,3	0,3
Lasten	-3,7	23,0	5,9	9,5	-0,9
Mutaties	6,4	-24,7	-5,6	-9,2	1,2
Baten	5,8	2,7	4,7	4,7	4,7
Lasten	83,3	90,6	72,5	71,2	56,4
Stand na Begroting 2021	-77,5	-88,0	-67,8	-66,6	-51,7

Baten

De baten in dit programmaonderdeel dalen met € 1,7 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Eenmalige verlaging van de baten voor het beprijzen van het gebruik van de openbare ruimte voor evenementen. In de Voorjaarsnota 2019 is ingestemd om inkomsten te realiseren door het beprijzen van het gebruik van de openbare ruimte. In relatie met de corona-epidemie wordt de invoering met een jaar verdaagd.
- Enkele afzonderlijke lagere en hogere baten die kleiner zijn dan € 1 miljoen. Deze lichten we niet verder toe.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 23,0 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten van € 15,0 miljoen door een eenmalige bijdrage aan Artis voor de investeringen in het aquariumgebouw.
- Hogere lasten van € 6,0 miljoen voor het herstelpakket voor extra vergroening van de openbare ruimte.
- Hogere lasten van € 1,7 miljoen door actualisatie van de projecten die gefinancierd worden uit het Stedelijk Mobiliteitsfonds.
- Hogere lasten van € 1,5 miljoen door actualisatie en reallocatie van middelen voor projecten die gefinancierd worden uit de reserve Stadsbehoud.
- Hogere lasten van € 1,2 miljoen door actualisatie van de verdeling van apparaatskosten over de verschillende begrotingsprogramma's.
- Hogere lasten van € 0,8 miljoen door het herstelplan 'versnelling investeringen in klein onderhoud'. Dit zijn wettelijke taken voor het dagelijks beheer van water zoals onderwatermaaien, het onderhoud van schouwpaden en het maaien van waterplanten op het IJmeer en Markermeer in samenwerking met randgemeenten.
- Hogere lasten van € 0,6 miljoen voor aanstellen van parkconciërges die fysiek aanwezig zijn in een aantal parken die intensief gebruikt worden, of waar complexe beheervragen spelen. Er is een behoefte aan een duidelijk aanspreekpunt in de parken voor bewoners, ondernemers en andere disciplines van de gemeente.
- Lagere lasten van € 4,0 miljoen omdat werkzaamheden voor achterstallig onderhoud die begroot stonden in 2021 al in 2020 zijn uitgevoerd. Deze werkzaamheden worden gedekt uit de reserve Achterstallig onderhoud Openbare Ruimte en groen en de reserve Stadsbehoud.
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen omdat de verdeling van de lasten voor informatievoorziening zijn geactualiseerd en zijn herverdeeld over de verschillende begrotingsprogramma's.

De overige afzonderlijke afwijkingen van € 1,4 miljoen hogere lasten zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.12 Moderne open overheid

4.12.1 Digitale stad, interactie en informatie

Programmaonderdeel 12.1 Digitale stad, interactie en informatie

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	41,0	40,5	40,1	40,1	40,1
Lasten	90,9	94,2	93,4	90,6	90,6
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-49,9	-53,7	-53,2	-50,5	-50,5
Baten	-2,4	2,1	2,1	2,1	2,1
Lasten	0,9	12,2	3,4	1,7	1,2
Mutaties	-3,3	-10,1	-1,3	0,4	0,9
Baten	38,6	42,6	42,2	42,2	42,2
Lasten	91,8	106,4	96,8	92,3	91,8
Stand na Begroting 2021	-53,2	-63,8	-54,5	-50,1	-49,6

Baten

De totale baten stijgen in 2021 met € 2,1 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Hogere baten uit leges als gevolg van formatie-uitbreiding bij Stadsregie (€ 0,4 miljoen).
- Hoge baten omdat de leges zijn geïndexeerd zijn (€ 0,3 miljoen).

De overige ontwikkelingen in de baten lichten we niet verder toe omdat de afzonderlijke mutaties kleiner zijn dan € 1,0 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 12,2 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Kosten voor het moderniseren van de Gemeentelijke Basisadministratie (€ 8,6 miljoen).
- Hogere lasten van € 1,9 miljoen vanwege compensatie op areaal, loon- en prijsontwikkeling.
- Overheveling budget Participatie & Presentatie van programma 4 Kunst en Cultuur naar programma 12 Moderne Overheid (€ 1,2 miljoen).
- De kosten die we maken (€ 1,0 miljoen) voor verbetering van de dienstverlening aan de Amsterdammer door verbetering van de registratie, doorzetten en afhandeling van meldingen in de openbare ruimte. Het betreft een neutrale budgetoverheveling vanuit programma 1 Veiligheid en programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat.
- Overheveling Gemeentelijk Vastgoed van Programma 12 Moderne Overheid naar programma B2 Vastgoed (€ 1,1 miljoen).

De ontwikkelingen in de overige lasten bedragen per saldo € 0,6 miljoen. Het betreft mutaties die afzonderlijk kleiner zijn dan € 1,0 miljoen en die daarom niet verder worden toegelicht.

4.12.2 Democrativering

Programmaonderdeel 12.2 Democrativering

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	7,8	8,7	11,2	11,2	11,2
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-7,8	-8,7	-11,2	-11,2	-11,2
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	1,2	3,6	1,1	-1,9	-6,9
Mutaties	-1,2	-3,6	-1,1	1,9	6,9
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	9,0	12,3	12,3	9,3	4,3
Stand na Begroting 2021	-9,0	-12,3	-12,3	-9,3	-4,3

Baten

Er doen zich geen ontwikkelingen voor in de begrote baten ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 3,6 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Verhogen van de Buurtbudgetten (€ 3,0 miljoen) om te kunnen experimenteren met buurtbanen voor mensen die actief zijn in de buurt. Zo stromen actieve bewoners zonder uitzicht op een baan door naar regulier betaald werk.
- Als onderdeel van de uniformering van de begrotingen van de stadsdelen vindt een overheveling van lasten plaats dan de stadsdelen naar programmaonderdeel 12.2 (€ 1,0 miljoen).
- Conform het voorstel van de coalitiefracties, 'Samen sterker uit de Crisis' is voor programmaonderdeel 12.2 een besparing doorgevoerd van € 0,5 miljoen. (Democrativering en Fearless Cities).

De ontwikkelingen in de overige lasten bedragen per saldo € 0,1 miljoen. Het betreft mutaties die afzonderlijk kleiner zijn dan € 1,0 miljoen. En die als dusdanig niet worden toegelicht.

4.A Algemene dekkingsmiddelen

4.A.1 Financiering en deelnemingen

Programmaonderdeel A.1 Financiering en deelnemingen

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	46,5	109,5	113,8	104,5	104,5
Lasten	12,1	25,5	28,4	39,5	39,5
Stand na Voorjaarsbrief 2020	34,4	84,0	85,4	65,0	65,0
Baten	23,6	-47,9	-63,6	-28,4	-29,5
Lasten	26,1	3,3	-5,2	-24,5	-27,8
Mutaties	-2,5	-51,2	-58,4	-4,0	-1,7
Baten	70,0	61,6	50,2	76,1	75,0
Lasten	38,1	28,8	23,2	15,0	11,7
Stand na Begroting 2021	31,9	32,7	27,0	61,0	63,3

Baten

De baten dalen met € 47,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere dividenden uit deelnemingen (€ 54,0 miljoen), vanwege de verwachte effecten van de coronacrisis op de dividenden van onze deelnemingen.
- Lagere rentebaten uit leningen die wij aan derden (voornamelijk deelnemingen) hebben verstrekt (€ 6,1 miljoen).
- Hogere rentebaten van € 13,8 miljoen voor de rente op de lening van het Afval- en Energiebedrijf. Als gevolg van de gewijzigde

leningsdocumentatie waarbij rente wordt opgeteld bij de hoofdsom, stijgen de rentebaten van AEB, maar wordt tegelijkertijd ook een voorziening gevormd. De lasten stijgen met een gelijk bedrag, waardoor dit gemeentebreed neutraal is.

Lasten

De lasten stijgen met € 3,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere aan de programma's doorberekende interne rentelasten (€ 27,3 miljoen) die we administratief als negatieve lasten verwerken.
- Het risico op ontvangst van de rente op de leningen aan het Afval- en Energiebedrijf wordt gedoteerd aan de voorziening (€ 13,8 miljoen).
- Lagere begrote rentelasten op de externe schuld, rentetoevoegingen aan grondexploitaties, de renterisicobuffer en kosten voor financiering (€ 35,5 miljoen).
- Lagere intern doorbelaste rentelasten over voornamelijk het aandelenkapitaal van de deelnemingen (€ 2,3 miljoen).

A.2 Lokale heffingen

Programmaonderdeel A.2 Lokale heffingen

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	313,3	410,3	412,9	413,0	413,0
Lasten	25,7	27,1	27,0	25,1	25,1
Stand na Voorjaarsbrief 2020	287,6	383,2	385,8	388,0	388,0
Baten	-58,8	-41,1	-24,2	20,2	35,1
Lasten	5,6	-1,3	-1,2	0,0	0,1
Mutaties	-64,4	-39,8	-23,0	20,2	35,0
Baten	254,5	369,2	388,7	433,2	448,1
Lasten	31,2	25,8	25,9	25,0	25,1
Stand na Begroting 2021	223,2	343,4	362,8	408,2	423,0

Baten

De baten dalen met € 41,1 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere baten toeristenbelasting van € 75,0 miljoen als gevolg van corona-effecten en -maatregelen. In 2023 en 2024 wordt dit voor € 20,0 miljoen per jaar gecompenseerd door kwaliteitsimpulsen ten behoeve van het toerisme.
- Hogere baten door structurele verhoging van de onroerende zaakbelasting met € 36,0 miljoen.
- Lagere baten van € 10,0 miljoen door nog te bepalen lastenverlichting voor ondernemers (in 2021 en 2022).
- Hogere baten van € 6,1 miljoen vanwege het overhevelen van baten uit verschillende programmaonderdelen. De overheveling betreft de dekking van de perceptiekosten afval en reiniging uit programmaonderdeel 9.2 afval en grondstoffen (€ 2,7 miljoen) en inkomsten voor naheffingsaanslagen uit programmanonderdeel 2.1 (€ 3,4 miljoen).

- Hogere baten van € 3,2 miljoen door structurele meeropbrengsten uit de Vermakelijkheidsretributie van € 0,8 miljoen en € 1,0 miljoen aan baten voor de invoering van de Vermakelijkheidsretributie voor betaalde evenementen in de openbare ruimte per 2021. De verhoging van het tarief voor rondvaartboten van € 1,50 naar € 1,75 per opstapper brengt € 1,4 miljoen op.

Lasten

De lasten dalen met € 1,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Een daling van de lasten met € 2,0 miljoen in 2021 en 2022 voor de actualisatie van de kapitaallasten. Dit komt vooral door het wegvallen van kapitaallasten voor de SAAS oplossing. De resterende investeringskosten zijn geheel in 2019 afgeschreven.

De overige afzonderlijke afwijkingen van per saldo € 0,8 miljoen hogere lasten zijn kleiner dan € 1 miljoen en lichten we niet verder toe.

A.3 Gemeentefonds

Programmaonderdeel A.3 Gemeentefonds

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	2248,4	2265,4	2294,9	2362,0	2421,0
Lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Voorjaarsbrief 2020	2248,4	2265,4	2294,9	2362,0	2421,0
Baten	171,9	40,5	50,1	32,5	-0,6
Lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutaties	171,9	40,5	50,1	32,5	-0,6
Baten	2420,4	2305,9	2345,0	2394,6	2420,4
Lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand na Begroting 2021	2420,4	2305,9	2345,0	2394,6	2420,4

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 40,5 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere baten van € 11,6 miljoen vanwege het incidenteel terugdraaien van de opschalingskorting in 2021 vanuit het Rijk. Gezien de toegenomen financiële druk bij gemeenten naar aanleiding van de coronacrisis, heeft het kabinet besloten de oploop in de opschalingskorting voor gemeenten in de jaren 2020 en 2021 incidenteel te schrappen. Dit leidt tot een verhoging van de algemene uitkering van het gehele gemeentefonds, waarvan de gemeente Amsterdam € 11,6 miljoen ontvangt.
- Hogere baten van € 10,6 miljoen. De loon- en prijsontwikkeling voor de jaren 2020 tot en met 2023 zijn tijdens de meicirculaire naar boven bijgesteld. Dit zorgt voor een positief accres van € 10,6 miljoen in 2021.
- Hogere baten van € 8,0 miljoen door een stijging van de algemene uitkering van het gemeentefonds in 2021.

- Hogere baten van € 5,8 miljoen omdat er ten opzichte van de raming bij de Septembercirculaire 2019 er in 2019 minder gedeclareerd is uit het BTW-compensatiefonds (BCF). De verrekening tussen het BCF en gemeentefonds valt daardoor hoger uit. Dit leidt tot hogere baten van € 5,8 miljoen.
- Overige wijzigingen vanuit de december- en meicirculaire leiden per saldo tot een verhoging van de baten in 2021 met € 4,5 miljoen.

A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien

Programmaonderdeel A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	14,1	13,9	13,7	13,7	13,7
Lasten	20,9	59,9	83,9	148,1	218,6
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-6,8	-46,0	-70,2	-134,4	-204,9
Baten	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3
Lasten	-1,0	-7,7	98,1	108,7	111,3
Mutaties	1,1	8,0	-97,9	-108,4	-111,0
Baten	14,3	14,1	14,0	13,9	13,9
Lasten	19,9	52,2	182,0	256,7	329,8
Stand na Begroting 2021	-5,7	-38,0	-168,0	-242,8	-315,9

Baten

De baten stijgen met € 0,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. De afzonderlijke afwijkingen zijn niet groter dan € 0,3 miljoen en dit wordt daarom niet verder toegelicht.

Lasten

De lasten dalen met € 7,7 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere uitgaven van € 17,6 miljoen doordat de stelpost nominale ontwikkelingen is verdeeld naar de programma's. Op basis van de cijfers (percentages) van het CPB is de stelpost nominaal aangevuld en wordt deze voor 2021 verdeeld naar de programma's.
- Lagere lasten van € 11,9 miljoen voor lagere kapitaallasten voor nieuwe investeringen en onrendabele investeringen die reeds zijn

goedgekeurd. Als gevolg van het actualiseren van de kapitaallasten, wordt de stelpost voor nieuwe investeringen geactualiseerd en grotendeels verdeeld naar de programma's.

- Hogere lasten van € 25,7 miljoen door aanpassingen in de overige stelposten. Dit betreft vooral het invullen van de ambtelijke taakstelling van € 51 miljoen, die voor de jaarschijf 2021 € 20,0 miljoen bedraagt en in deze begroting verdeeld is naar de verschillende programma's. Daarnaast staat op deze stelpost onder andere een reservering voor kapitaallasten I-domein (€ 1,3 miljoen) en indexering van leges (€ 1,3 miljoen), die in een volgend product verdeeld worden.
- Lagere uitgaven van € 8,5 miljoen in verband met het verdelen van de stelpost voor areaaluitbreidingen naar de programma's.

A.5 Reserves

Programmaonderdeel A.4 Reserves

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Onttrekkingen	1.123,2	603,0	512,2	398,1	205,5
Toevoegingen	917,3	603,0	537,0	453,2	406,0
Stand na Voorjaarsbrief 2020	205,9	0,0	-24,8	-55,1	-200,5
Onttrekkingen	-79,3	495,7	400,0	239,6	129,0
Toevoegingen	131,8	328,7	264,6	236,3	8,1
Mutaties reserves	-211,1	166,9	135,4	3,3	120,8
Onttrekkingen	1.043,9	1098,6	912,2	637,7	334,5
Toevoegingen	1.049,1	931,7	801,6	689,5	414,2
Stand na Begroting 2021	-5,2	166,9	110,6	-51,9	-79,6

Alle mutaties in de reserves zijn opgenomen in programma onderdeel A5, maar zijn alle gerelateerd aan andere programmaonderdelen. De ontwikkelingen op de reserves worden per programmaonderdeel verder toegelicht. De omvangrijke ontwikkelingen op reserves, voor het jaar 2021, zijn hieronder toegelicht.

Onttrekkingen

De onttrekking stijgen met € 495,7 miljoen. Omvangrijkere onttrekkingen in deze begroting zijn:

- Een hogere onttrekking uit de algemene reserve van € 208,5 miljoen, die ingezet wordt voor het herstelplan.
- Een hogere onttrekking van € 150,0 miljoen uit de reserve financiering erfpachtgrond voor het aanvullen van de algemene reserve ten behoeve van de inzet van het herstelplan. Daarnaast is het nodig om de algemene reserve aan te vullen ten behoeve van het benodigde weerstandsvermogen.

- Een hogere onttrekking van € 53,4 miljoen aan de reserve afkoopsommen erfpacht.

Toevoegingen

De toevoegingen stijgen met € 328,7 miljoen. Omvangrijkere toevoegingen in deze begroting zijn:

- Een hogere toevoeging aan de reserve financiering erfpachtgronden van € 255,9 miljoen.
- Een hogere toevoeging aan de algemene reserve van € 166,2 miljoen vooral door een toevoeging van € 150,0 miljoen vanuit de reserve financiering erfpachtgronden (zie ook de hogere onttrekkingen).
- Een lagere toevoeging aan de reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds van € 40,0 miljoen, onder meer voor het bijstellen van de parkeeropbrengsten van € 25,0 miljoen in verband met de coronacrisis. De parkeeropbrengsten worden, conform de systematiek, toegevoegd aan de reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds.

4.B Overzicht overhead

4.B.1 Overhead

Programmaonderdeel B.1 Overhead

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	15,0	9,7	9,7	9,7	9,7
Lasten	538,7	531,7	530,8	525,7	525,6
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-523,7	-522,0	-521,1	-516,0	-515,9
Baten	-5,5	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Lasten	18,6	47,7	31,5	19,3	4,9
Mutaties	-24,2	-47,8	-31,6	-19,5	-5,0
Baten	9,5	9,6	9,6	9,6	9,6
Lasten	557,4	579,4	562,3	545,0	530,5
Stand na Begroting 2021	-547,9	-569,9	-552,7	-535,4	-520,9

Baten

De baten in dit programmaonderdeel dalen met € 0,1 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt verder niet toegelicht.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 47,7 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt door:

- Hogere lasten door het uitvoeren van de bestuursopdracht I-domein. In onze bedrijfsvoering en organisatie is de gemeente Amsterdam

steeds meer afhankelijk van data en technologie om haar doelstellingen te kunnen halen. Met de huidige infrastructuur loopt de organisatie tegen haar grenzen aan. Grenzen die ervoor zorgen dat bijvoorbeeld doelen rondom zorg, mobiliteit, veiligheid, assetmanagement, dienstverlening of duurzaamheid onder druk komen te staan.

De transitie naar een moderne infrastructuur en andere manieren van werken vergt zowel incidenteel als structureel een investering. Vanaf 2021 leidt dit tot een structurele verhoging van de lasten met ongeveer € 20 miljoen. In 2021 bedraagt de verhoging € 23,0 miljoen.

- Hogere lasten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen (€ 9,6 miljoen).
- Hogere lasten van € 8,1 miljoen doordat de overheadkosten voor grondexploitaties niet meer intracomptabel worden doorbelast. Volgens het BBV is het toegestaan om de overheadkosten toe te rekenen aan investeringen en grondexploitaties, maar is de administratieve verwerking hiervan geen vereiste. In programma 10, Grond zijn de lasten met een gelijk bedrag gedaald en daarmee is dit gemeentebreed neutraal. Overigens blijft de dekking voor deze overheadkosten wel in stand.
- Hogere lasten van € 5,5 miljoen door overheveling van overhead lasten vanuit andere programma's naar overzicht B.1. overhead. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording dienen de lasten die betrekking hebben op Overhead in dit programmaonderdeel B.1 Overhead verantwoord te worden.
- Hogere lasten door de verhoging van de premie voor de wettelijke aansprakelijkheidsverzekering (€ 1,0 miljoen).

De overige lasten van € 0,5 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 1,0 miljoen en lichten we niet verder toe.

4.B.2 Vastgoed

Programmaonderdeel B.2 Vastgoed

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	32,8	39,6	39,6	34,6	34,6
Lasten	18,8	20,7	20,6	20,4	20,4
Stand na Voorjaarsbrief 2020	14,0	18,8	19,0	14,2	14,2
Baten	-9,4	32,8	28,9	28,9	23,9
Lasten	6,4	11,3	11,9	9,8	9,5
Mutaties	-15,7	21,4	17,0	19,1	14,3
Baten	23,4	72,3	68,5	63,5	58,5
Lasten	25,2	32,1	32,4	30,2	29,9
Stand na Begroting 2021	-1,8	40,3	36,0	33,3	28,6

Baten

De baten in dit programmaonderdeel stijgen met € 32,8 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt door:

- Het centraliseren van de vastgoedbudgetten vanuit met name de programma's 4, 5, 6 en 8 leidt tot hogere baten. Het betreft een saldoneutrale mutatie. Door deze centralisatie ontstaat een duidelijke bestuurlijke en financiële sturing op de gehele vastgoedportefeuille en ontstaat er de benodigde flexibiliteit om de dynamische vastgoedportefeuille efficiënt te kunnen beheren (€ 34,9 miljoen).
- Lagere baten als gevolg van het niet realiseren van de meeropbrengst die gekoppeld is aan de invoering van de maatschappelijke huursystematiek (€ 11 miljoen).
- Hogere baten uit verkoopopbrengsten (€ 8,9 miljoen).

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel stijgen met € 11,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit komt door:

- Hogere lasten door het centraliseren van de vastgoedbudgetten van € 26,3 miljoen (zie toelichting baten).
- Door gebruik te maken van een restwaarde bij het afschrijven van vastgoed dalen de kapitaallasten met € 15 miljoen.

4.B.3 Bestuur

Programmaonderdeel B.3 Bestuur

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Baten	0,7	1,0	1,0	1,0	1,0
Lasten	33,2	29,7	29,9	29,5	29,5
Stand na Voorjaarsbrief 2020	-32,5	-28,7	-28,9	-28,5	-28,5
Baten	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Lasten	2,4	-0,9	-0,9	-0,9	-0,8
Mutaties	-2,4	0,6	0,6	0,6	0,5
Baten	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Lasten	35,5	28,8	29,0	28,6	28,7
Stand na Begroting 2021	-34,8	-28,1	-28,3	-27,9	-28,0

Baten

De baten in dit programmaonderdeel dalen met € 0,3 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Het betreft huuropbrengsten van twee inmiddels afgestoten panden.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel dalen met € 0,9 miljoen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere lasten van € 0,4 miljoen door een verschuiving van budget voor de Chief Science Office van programma onderdeel B.3 Bestuur naar programma onderdeel B1 Overhead.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen door invulling van een deel van de besparingsopgaaf bij de Stadsdelen door verlaging van de budgetten voor dagelijks bestuur en stadsdeelcommissies.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen doordat de begrote onderhoudslasten voor de panden aan de Karel Klinkenbergstraat uit de exploitatie zijn gehaald.
- Overige afwijkingen van € 0,2 miljoen hogere lasten.

5

5

Verplichte en overige paragrafen

5.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	322
5.2	Financiering	330
5.3	Lokale heffingen	344
5.4	Verbonden partijen	354
5.5	Onderhoud kapitaalgoederen	360
5.6	Grondbeleid	374
5.7	Stedelijk Mobiliteitsfonds	385
5.8	Investeringsparagraaf	400
5.9	Subsidieoverzicht	415
5.10	Bedrijfsvoering	421

5.1

Weerstandsvormogen en risicobeheersing

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De coronacrisis heeft de stad in 2020 hard geraakt. De beperkende maatregelen om de pandemie het hoofd te bieden hebben enorme gevolgen voor het dagelijks leven van onze inwoners, ondernemers en bezoekers en ook op de financiën van de gemeente. Door de crisis zijn een aantal grote inkomstenbronnen zeer sterk teruggelopen. Daarbovenop zijn de lasten toegenomen en dreigt een tekort in 2021. De orde van grootte van de gevolgen die deze pandemie met zich meebrengt is grosso modo een factor twee keer groter dan in eerdere stresstesten en risico-inventarisaties als voorstelbaar is gehouden. Toen rekenden we erop een tegenslag als gevolg van een crisis twee jaar te kunnen volhouden zonder tekorten op te lopen. Door de coronacrisis is dat voor 2020 nog het geval maar vanaf 2021 niet meer. In deze paragraaf geven we een beknopte beschouwing op de gevolgen van de coronacrisis. Ook lichten wij in deze paragraaf ons risicomanagement beleid toe, resterende risico's waar wij ons voor geplaatst zien en de keuzes die wij maken om de financiële gevolgen het hoofd te bieden.

De gemeente Amsterdam gebruikt de ISO 31000 richtlijn, de standaard voor de organisatie van het risicomanagement en voor het proces van een gedegen en gestructureerde beheersing van risico's. Belangrijke uitgangspunten van het gemeentelijk risicobeleid zijn vastgelegd in de Nota Risicomanagement 2018-2022.

De gemeente Amsterdam initieert en geeft uitvoering aan projecten en programma's die risicovol kunnen zijn. Grote projecten worden getoetst aan de vereisten van de Regeling Risicovolle Projecten (RRP, de regeling) en zo nodig onder de regeling gebracht. De regeling stelt eisen aan het project- en risicomanagement, de bestuurlijke informatievoorziening en het omgevingsmanagement. De regeling verplicht het organiseren van een programma van tegenspraak binnen de projecten. Het programma LetOp (Leren en Tegenspraak Organiseren bij Projecten) is gericht op betere

besluitvorming en aandacht voor het risico van tunnelvisie en blinde vlekken voordat we in de trechter van een project of programma stappen. Dit programma zorgt voor verschillende vormen van tegenspraak, met inzet van zowel interne als externe experts.

Opbouw van de paragraaf

We starten met een korte beschrijving van het wettelijk kader van het weerstandsvermogen. We behandelen kort de ontwikkelingen in 2020 en met name de gevolgen van de coronacrisis voor de risico's die we nu lopen. Vervolgens geven we een actueel beeld van de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit en een prognose voor het weerstandsvermogen. Daarna volgt een toelichting op de belangrijkste resterende risico's per beleidsprogramma. Wij sluiten de paragraaf af met de financiële kengetallen.

Weerstandsvermogen

Wettelijk kader en gemeentelijk beleid

Artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht overheden tot het opstellen van een risicomanagementbeleid. Daarin zijn weerstandsvermogen, beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit opgenomen.

Weerstandsvermogen is de verhouding tussen:

- de beschikbare weerstandscapaciteit en
- de benodigde weerstandscapaciteit.

De *beschikbare weerstandscapaciteit* bestaat uit alle niet-bestemde middelen waarmee we onvoorziene gebeurtenissen opvangen die kunnen leiden tot een negatief jaarrekeningresultaat.

De belangrijkste bron voor de beschikbare weerstandscapaciteit is de Algemene Reserve. Vanuit het risicomanagementbeleid moet de Algemene Reserve voldoende zijn om *negatieve jaarrekeningresultaten door resterend risico* te dekken.

De *benodigde weerstandscapaciteit* bepalen we met het resterend risico.

Dat is het risico met financieel gevolg dat we:

- na treffen van beheersmaatregelen nog lopen, en
- niet binnen de programmabegroting kunnen opvangen.

Voor het resterend risico moet binnen de gemeentebegroting dekking zijn. Voor de hoogte van de dekking heeft de gemeenteraad normen gesteld met de Nota Risicomanagement. De gemeenteraad heeft besloten:

- Te sturen op een niveau van het weerstandsvermogen aan de bovenkant van de bandbreedte 1,0 - 1,4.
- Het renteresultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve, totdat het weerstandsvermogen de bovengrens van 1,4 heeft bereikt. Dit zorgt voor een systematische voeding van het weerstandsvermogen zolang deze de bovengrens nog niet heeft bereikt.
- Het niveau van de Algemene Reserve is tenminste 5% van het begrotingstotaal.

Ons beleid is erop gericht om tegenvallers in het jaarrekeningresultaat als gevolg van risico in de komende twee jaar te kunnen opvangen. Daarbij accepteren we een kans van 10% dat de aan te houden weerstandscapaciteit toch te kort schiet. Dat bereiken we met een weerstandsratio tussen de 1,0 en 1,4. In deze uitzonderlijke situatie van een wereldwijde pandemie zien we dat deze weerstandscapaciteit, met name de Algemene Reserve, in 2020 sterk zal dalen en in 2021 op een zeer laag niveau uitkomt. Dat gebeurt zowel in een zwaar weer scenario waarin opnieuw lockdown maatregelen worden genomen als in een meer gematigd scenario van voorzichtig herstel.

De coronacrisis en ontwikkelingen in 2020

Door de crisis zijn inkomsten uit toeristenbelasting, straat parkeren en dividenden van onze deelnemingen zeer sterk gedaald. Daarbovenop zijn de lasten toegenomen. We verwachten daarom tekorten. Een gemeente kan

in tegenstelling tot het Rijk tekorten niet bijlenen. Bovenop onze begroting voor 2020 is met instemming van de raad ruimte gevonden voor een noodkas van € 50 miljoen. De noodkas wordt ingezet ter bekostiging van maatregelen die Amsterdamse burgers en bedrijven ten goede komen bij de bestrijding van de coronacrisis. De noodkas komt ten laste van de Algemene Reserve. Gemeenten moeten een sluitende begroting hebben waarbij de baten minimaal gelijk zijn aan de lasten. Om de coronatekorten op te vangen moeten daarom uitgaven worden verminderd en extra inkomsten worden gevonden.

Daarnaast zijn veel risico's hoger geworden, de benodigde weerstandscapaciteit stijgt van € 200 miljoen naar € 248 miljoen. Door de coronacrisis zijn een groot aantal deelnemingen in financieel zwaar weer gekomen, waardoor in 2020 de meeste dividendbetalingen over 2019 zijn opgeschort of uitgesteld om de liquiditeit van deze bedrijven te versterken. De dividendraming van 2021 is eveneens naar beneden bijgesteld. We zijn daardoor minder gevoelig geworden voor de gevolgen van dit risico. Ondanks recente financiële injecties en een afwaardering zijn er nog steeds financiële risico's bij AEB, zoals het risico op een verdere afwaardering en uitstel van aflossingen op de achtergestelde lening.

Verder is het risico dat het rijksbudget voor de uitkeringsverstrekking te laag is, door het grote beroep op inkomensondersteuning, in 2020 sterk gestegen. Ook is er sprake van toegenomen risico op wanbetaling op verplichtingen jegens de gemeente. De grootse impact daarvan wordt verwacht bij de verhuur van ons vastgoed. Het risico op tegenvallende verkoopopbrengsten van ons vastgoed is groter geworden. Het risico op lagere belastinginkomsten is door de coronacrisis hoger geschat. Enerzijds heeft dat te maken met de daling in verblijfstoerisme die we nu meemaken en die aangeeft hoe hard de belastingopbrengsten kunnen teruglopen, anderzijds kan de basis voor andere belastingheffingen door de crisis ook teruglopen bijvoorbeeld door krimp van de bevolking, dalende WOZ-waarden of faillissementen in het bedrijfsleven.

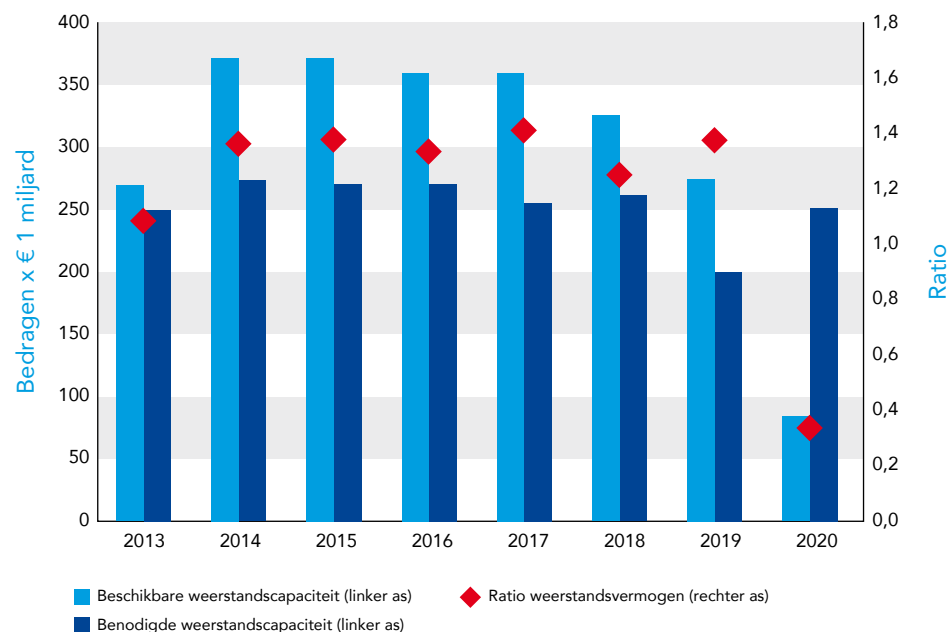
Actualisatie van de benodigde weerstandscapaciteit

Niet alle risico's zullen tegelijk optreden. Het is daarom onwaarschijnlijk dat de totale gevolgschade zo groot is als de som van alle risico's samen. Om een goede schatting te maken gebruiken we daarom voor het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit een risicomodel en een kwantitatieve

scenario-analyse. Daarmee maken we schattingen van het mogelijk financieel gevolg van het resterend risico door deze in een groot aantal scenario's door te rekenen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens bepaald als het bedrag waarmee we 90% van die scenario's kunnen dekken en 10% van de scenario's niet. Met dit bedrag kunnen de financiële gevolgen van het resterend risico voor de komende twee jaar worden gedekt maar is er een kans van 10% dat dit bedrag toch tekortschiet. Bij Begroting 2021 is de benodigde weerstandscapaciteit € 248 miljoen.

Actualisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

Bij de huidige prognose verwachten we het jaar af te sluiten met een fors negatief resultaat. Bij de prognose beschikbare weerstandscapaciteit verwachten we daarom een daling van de Algemene Reserve tot € 95 miljoen bij de jaarrekening 2020. Door de drastische daling van inkomsten uit toeristenbelasting in 2020 en het verhogen van de onroerendezaakbelasting laten wij onbenutte belastingcapaciteit als bron van weerstandscapaciteit buiten beschouwing.

Prognose weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen komt eind 2020 naar verwachting uit op 0,38. Een forse daling ten opzichte van jaarrekening 2019. Bij deze prognose hebben we rekening gehouden met de verwachte ontwikkeling in de algemene dekkingsmiddelen zoals het compensatiepakket van het Rijk, de ontwikkeling van het gemeentefonds en corona-effecten. Het gevolg is een daling van de beschikbare weerstandscapaciteit naar € 95 miljoen eind 2020. Er is een stijgende trend te zien in het risicoprofiel. De benodigde weerstandscapaciteit stijgt daardoor naar € 248 miljoen. Daarom verwachten wij een daling van het weerstandsvermogen naar 0,38.

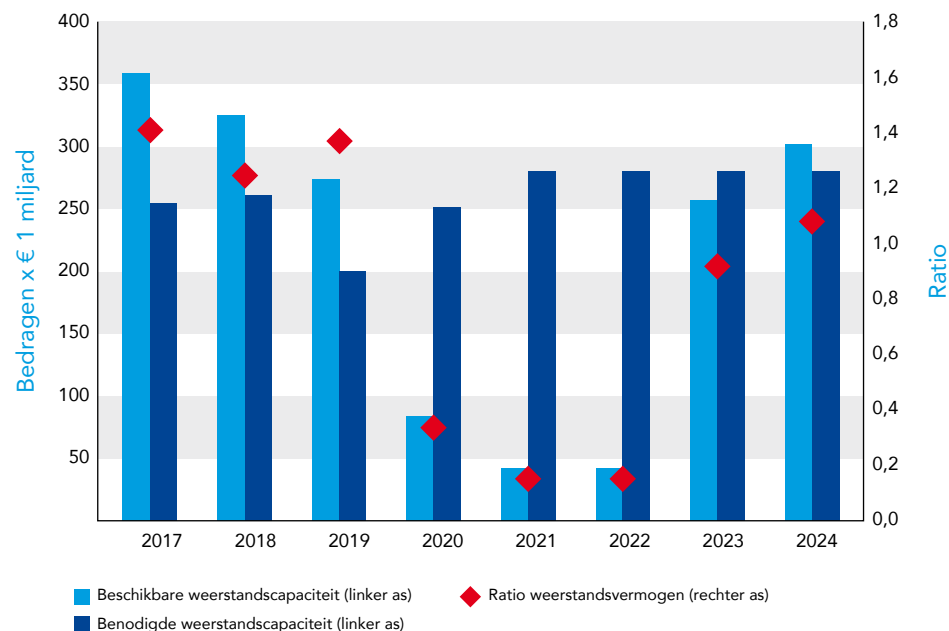
Herstelplan Algemene Reserve

De huidige crisis onderstreept het belang van het aanhouden van voldoende weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen aan het begin van de coronacrisis was 1,37. Dat beschermt ons tegen tekorten in 2020 maar bij ongewijzigd beleid kunnen tekorten optreden. De coronacrisis is daarmee een extreme gebeurtenis waarvan de gevolgen net buiten het bereik zijn gevallen van wat we hadden voorzien met de eerdere vaststellingen van het weerstandsvermogen.

Het college stelt voor om nieuwe afspraken te maken en stelt daarmee een financieel herstelplan op, onder meer om de Algemene Reserve aan te vullen zodat we na drie jaar een weerstandsvermogen van minimaal 1 hebben bereikt. Dit wordt mogelijk door de Algemene Reserve aan te vullen met de vrijval van de renterisicobuffer en de verwachte erfpachtbaten uit de afkoopregeling eeuwigdurende erfpacht. Daarbij realiseren wij ons dat het onzeker is dat deze verwachte erfpachtbaten gerealiseerd worden op het niveau waarvan wij nu uit kunnen gaan in 2020 en dat we het herstelplan blijvend moeten monitoren.

Een voorzichtige vooruitblik van het effect van het herstelplan op het weerstandsvermogen tot 2024 levert het volgende beeld op. Daarbij wordt op basis van ervaringen uit het verleden en in het licht van het toegenomen risicoprofiel aangenomen dat de benodigde weerstandscapaciteit in een bandbreedte van € 260 miljoen tot € 300 miljoen zal liggen met een middenraming van € 280 miljoen. In het meerjarenbeeld is de prognose voor de stand van de Algemene Reserve rond de € 312 miljoen. Dat zou voldoende

zijn voor een weerstandratio van tenminste 1.0 en geeft nog enige marge in het licht van de meerjarige geschetste benodigde weerstandcapaciteit. Die marge is belangrijk gezien de onzekerheden qua inkomsten en de reële mogelijkheid dat risico's verder toenemen in de komende jaren. Modelmatig is het niet mogelijk dat over zo'n lange periode vooruit te rekenen.

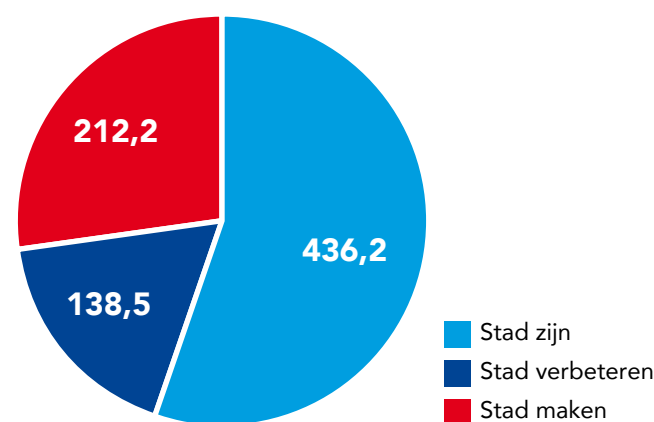

Uit de grafiek is af te lezen dat het herstel van de Algemene Reserve in 2023 kan optreden. Dat betekent dat er onvoldoende dekking is voor de gevolgen van de risico's die we in de tussentijd lopen. Om voldoende dekking te bieden moet de Algemene Reserve minstens 5% van het begrotingstotaal bedragen, de streefwaarde is c.a. € 300 miljoen. Het niveau waar we in 2024 mogelijk weer op uit kunnen komen.

Ontwikkeling van de risico's per beleidsprogramma

In deze paragraaf ligt de nadruk op de financiële gevolgen van risico's die niet redelijkerwijs in de programmabegrotingen zijn op te vangen: de resterende

risico's. Die risico's komen voort uit activiteiten die we binnen die programma's ondernemen. De benodigde weerstandscapaciteit is daarom hieronder uitgesplitst naar de beleidsprogramma's. Het diagram toont het aandeel per beleidsprogramma in de benodigde weerstandscapaciteit. Dit aandeel wordt bepaald door het resterend risico dat niet redelijkerwijs binnen de programmabegroting kan worden opgevangen en waarvoor er een voldoende hoeveelheid weerstandsvermogen moet worden aangehouden. In deze sub paragraaf benoemen we per programma de belangrijkste resterende risico's. Er zijn ook andere risico's die niet direct onze financiën in gevaar zullen brengen en die daarom in deze paragraaf buiten beschouwing blijven. Risico's die onze beleidsdoelen in gevaar kunnen brengen zijn met een toelichting in de programmabladen opgenomen.

Programma 1 Veiligheid draagt voor 5% bij. We lopen risico met het beheersen en afhandelen van een eventuele crisis door een ramp of een veiligheidsprobleem. Het risico is iets gestegen omdat de baten in het programma zoals leges voor evenementen en horeca door de coronacrisis onder druk staan.

Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat draagt voor 8% bij. Het risico betreft voornamelijk restposten van de oplevering van het NZ-lijn project, het op niveau houden van de railinfrastructuur, tekorten door de vluchtwegmaatregelen Oostlijn, schade door toenemende weersextremen als gevolg van klimaatverandering en schade aan de openbare ruimte door

toenemende sociale onrust. Het programma bruggen en kades richt zich op het terugdringen van achterstallig onderhoud zodat de risico's met betrekking tot constructieve veiligheid van bruggen en kades afnemen. Dit leidt tot verlaging van het resterend risico. Door de coronacrisis staan de financiële baten, met name de inkomsten uit parkeerbelasting sterk onder druk. Risico's met betrekking tot het programma Varen zijn afgenomen. Ook de verbeterde verdeling van de tekorten op het project verkeersbeveiliging van het metronet (AMSYS) met de Vervoerregio Amsterdam zorgt voor een daling van het risico in dit programma.

Programma 3 Economie heeft een aandeel van minder dan 1%.

Programma 4 Kunst, Cultuur en Erfgoed heeft een aandeel van minder dan 1%. Hoewel de kunst en cultuursector hard is geraakt door de coronacrisis zijn de risico's met financieel gevolg voor de algemene middelen van de gemeente vanuit dit programma beperkt.

Programma 5 Onderwijs heeft een aandeel van minder dan 1%.

Programma 6 Sport heeft een aandeel van minder dan 1%.

Programma 7 Werk, Inkomen en Participatie draagt 9% bij. Dit is een stijging die vooral veroorzaakt wordt door het verhoogde risico dat de hoogte van het macrobudget in het Inkomen-deel van de Wet werk en bijstand tekortschiet omdat het aantal uitkeringsaanvragen door de coronacrisis fors is gestegen in 2020.

Programma 8 Volksgezondheid, Jeugd en Zorg draagt 13% bij. In dit programma spelen vooral risico's rond kosten voor de specialistische jeugdhulp en toenemende vraag naar producten binnen de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, waaronder Hulp bij het Huishouden en opvang van dak- en thuislozen. Tevens is er een verhoogd risico op het wegvallen van baten uit niet-wettelijke taken bij de GGD, mede veroorzaakt door de coronacrisis, zoals reïsvaccinaties.

Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening draagt 4% bij. In dit programma lopen we voornamelijk resterend risico op plan- en claimschade door planologische wijzigingen. Deze risico's zijn neerwaarts bijgesteld

waardoor de bijdrage van dit programma in de benodigde weerstandscapaciteit gedaald is.

Programma 10 Grond draagt 2% bij. In dit programma lopen we risico's bij het erfpachtstelsel en op plan- en claimschade bij projecten. Door de coronacrisis is het debiteurenrisico iets toegenomen. Voor de risico's bij grondexploitaties – met uitzondering van de Zuidas – is een eigen risicoreserve aanwezig in het Vereveningsfonds. Risico's met betrekking op grondexploitaties zijn vastgelegd in het gemeentelijk risicomanagementsysteem, maar worden niet gebruikt in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit omdat deze risico's niet resterend zijn. We verwachten namelijk deze risico's op te kunnen vangen binnen de risicoreserve van het Vereveningsfonds en binnen het financieel perspectief van de Zuidas.

Zie voor meer informatie het Meerjarig Perspectief Grondbedrijf en de paragraaf Grondbeleid in deze begroting over:

- de actuele prognoses van de grondexploitaties;
- de risicobeheersing en het beschikbare weerstandsvermogen in het Vereveningsfonds;
- de reserve Zuidas.

Programma 11 Wonen en Groen draagt 2% bij. De risico's betreffen vooral de garanties Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Het grootste deel van het garantievolumen heeft een laag risicoprofiel en is gerelateerd aan de achtervangpositie voor het WSW en het WEW. We kunnen aangesproken worden om met het Rijk renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen. Dat gebeurt als hun fondsvermogen ontoereikend is om hun garantieverplichtingen na te komen. Een toelichting op deze garanties staat in de Financieringsparagraaf.

Het aandeel van **Programma 12 Moderne open overheid** is 2%. De resterende risico's in dit programma zijn voornamelijk gebruik van data- en persoonsgebonden informatie in strijd met de privacywetgeving.

De bijdrage van de risico's voor de **Algemene dekkingsmiddelen** aan de benodigde weerstandscapaciteit is 45%. Dat is een lichte afname van de bijdrage van dit programma. Risico's hebben vooral betrekking op:

- **Deelnemingen**

Het gemeentelijk aandelenbezit wordt op basis van de historische verkrijgingprijs gewaardeerd, tenzij de marktwaarde langdurig onder die prijs ligt. In dat geval moet worden afgewaardeerd. Een eventuele afwaardering kan bij de meeste deelnemingen leiden tot een significante impact, aangezien de totale boekwaarde van de deelnemingenportefeuille ultimo 2019 net onder de € 700 miljoen ligt. Bij AEB is het risico op een afwaardering door de coronacrisis toegenomen. Ook is er een risico dat de achtergestelde lening niet wordt terugbetaald. Een ander risico is dat dividenden lager uitvallen dan begroot. Door de coronacrisis zijn de economische vooruitzichten van de komende jaren zeer onzeker en worden momenteel veel deelnemingen financieel hard geraakt. Daarom is bij Begroting 2021 ervoor gekozen om de gebruikelijke ramingsystematiek los te laten en een meerjarige substantiële onzekerheidskorting op de gehele portefeuille toe te passen. Door deze forse korting is het risico op verdere tegenvallers verminderd. Ook is het effect bij het optreden van dit risico minder zwaar aangezien de geraamde dividendinkomsten meer dan gehalveerd zijn. Door de coronacrisis zijn meerdere deelnemingen in financiële problemen gekomen. Dit kan naast het opschorten van dividendbetalingen en het afwaarderen van de boekwaarde van een bedrijf ook mogelijkwijs leiden tot een kapitaalinjectie vanuit de gemeente.

- **Rijksbeleid gemeentefonds**

De ontwikkeling van het Gemeentefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Dat maakt de raming van het Gemeentefonds onzeker en er blijft een risico op een bijstelling naar beneden. Door de coronacrisis heeft het Rijk extra uitgaven gedaan waarbij het risico voor de gemeentes is dat deze extra uitgaven op de middellange termijn leiden tot kortingen in het gemeentefonds.

- **Leningen en garanties**

Op moment van de begroting 2021 heeft de gemeente € 286 miljoen aan leningen en € 10,3 miljard aan garanties uitstaan (stand eind 2019). 76% van de totale hoofdsom aan leningen die de gemeente in 2020 heeft uitstaan, heeft een verhoogd risicoprofiel. Dit betreft leningen aan

AEB, Westpoort Warmte, Schuldsaneringsleningen en AIF. Het aandeel leningen aan AEB in de totale hoofdsom van de leningenportefeuille van de gemeente is 50%. De uitstaande garanties hebben grotendeels een laag tot gemiddeld risicoprofiel. Enkele uitstaande garanties hebben een verhoogd risicoprofiel als gevolg van de coronacrisis. Het aandeel van deze garanties in de totale omvang is echter kleiner dan 1%. In de Financieringsparagraaf staat een toelichting op leningen en garanties met een gemiddeld en verhoogd risicoprofiel.

- Het risico dat innen van belastingen niet langer mogelijk is binnen de huidige kaders. Dit kan leiden tot een plotselinge verlaging van de belastinginkomsten voor de gemeente.

De bijdrage van Programma **Bestuur en gemeentelijk apparaat** is 10%. In dit programma is de impact van de coronacrisis voelbaar en vertaalt zich in het bijzonder naar verhoogd risico met betrekking tot ons bezit en gebruik van vastgoed. Er is risico op wanbetaling bij verhuur, de verwachte opbrengsten van ons verkoopprogramma kunnen tegenvallen. Ook kunnen we zelf worden geconfronteerd met huurstijgingen voor de eigen huisvesting. Verder speelt hier het risico op grotere verplichte toevoegingen aan de voorziening voor wachtgeld en pensioenen wethouders en bestuurders als gevolg van de dalende rente. De afhankelijkheid van ICT is voelbaar geworden door de coronacrisis en het risico op cybercrime is onverminderd hoog.

Definitie en toelichting kengetallen

Vanaf begrotingsjaar 2017 vereist het BBV dat gemeentes naast het weerstandsvermogen nog zes financiële kengetallen opnemen in de begroting en de jaarstukken. Deze kengetallen geven globaal inzicht in onze financiële positie. De kengetallen zijn vooral in onderlinge samenhang informatief. Het is belangrijk om te kijken naar ontwikkelingen en trends over een langere periode en naar het onderliggende risicoprofiel.

Kengetallen	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Norm	
							voldoende	onvoldoende
Netto schuldquote	96%	100%	110%	121%	124%	130%	< 100%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	91%	95%	105%	116%	119%	124%	< 100%	> 130%
Solvabiliteit	55%	51%	49%	47%	47%	46%	> 30%	< 20%
Structurele Exploitatieruimte	0,61%	2,79%	2,01%	1,86%	2,29%	0,73%		
Grondexploitatie	-8,6%	-6,9%	-7,3%	-7,4%	-8,0%	-8,2%		
Belastingcapaciteit	0,87	0,84	pm	pm	pm	pm		

Netto schuldquote

De netto schuldquote wordt berekend door de netto schuld te delen door het begrotingstotaal.

Om te zien in hoeverre het gaat om doorlenen geven we de netto schuldquote weer zonder en met correctie voor verstrekte leningen. De VNG-uitgave Houdbare gemeentefinanciën noemt een schuld lager dan 100% van het begrotingstotaal 'voldoende'. Een schuld hoger dan 130% van het begrotingstotaal is 'onvoldoende'

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio is een maatstaf voor kredietwaardigheid. De VNG-uitgave Houdbare gemeentefinanciën noemt een solvabiliteitsratio hoger dan 30% 'voldoende' en lager dan 20% 'onvoldoende'.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is een maatstaf voor het verschil tussen structurele baten en lasten waarbij rekening gehouden moet worden met beperkingen en verruiming van de exploitatie door toevoeging en onttrekking aan reserves. De maatstaf geeft aan hoeveel ruimte de gemeente heeft om haar lasten te dragen. Het percentage geeft aan hoeveel de lasten nog kunnen stijgen of de baten kunnen dalen, voordat de gemeente de lasten niet meer volledig kan dragen. Er is geen VNG-norm voor het niveau van dit kengetal, maar een negatief percentage geeft aan dat de begroting of jaarrekening niet sluit.

Grondexploitatie

Dit percentage geeft informatie over de boekwaarde van Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) en Bouwgronden in exploitatie (BIE) in verhouding tot onze totale baten.

Er is geen VNG-norm voor de hoogte van deze ratio. In de regel geldt: hoe lager de ratio des te minder investeringen in grondexploitaties we hoeven terug te verdienen. En daarmee hoe lager ons financiële risico. We hebben een negatief percentage, omdat er in de lopende grondexploitaties meer opbrengsten dan kosten zijn geboekt. Hierdoor is de stand van de balanspost Bouwgronden in exploitatie (BIE) negatief en het financieel risico laag.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt bepaald aan de hand van de hoogte van de gemiddelde lasten per meerpersoonshuishouden voor:

- OZB
- Rioolheffing
- Reinigingsheffing

De gemiddelde lasten per meerpersoonshuishouden in Amsterdam zijn in 2020 € 656 voor Nederland is dat € 776. Dit betekent een ratio van 84%. De verwachting is dat de ratio door de voorgenomen verhoging van de OZB belasting zal verslechteren na 2020.

5.2

Financiering

5.2 Financiering

5.2.1 Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie. De financieringsfunctie zorgt ervoor dat we voldoende geld beschikbaar hebben om aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Hiervoor gaan we kortlopende en langlopende leningen aan. Onder de financieringsfunctie valt ook verstrekken van leningen en garanties en beheersen van financiële risico's.

Het wettelijk kader ligt vast in nationale en Europese regelgeving. Binnen de nationale regelgeving zijn de kaders vooral:

- de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido)
- de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof)
- de Gemeentewet
- het Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Deze wettelijke kaders hebben we verder uitgewerkt en vastgelegd in het gemeentelijke Treasury- statuut. Het beleid over verstrekken en beheren van leningen en garanties door ons aan derden staat in het "Lening- en garantiebeleid gemeente Amsterdam".

Algemeen beeld

De coronacrisis raakt ons hard en dat is goed terug te zien in de schuldontwikkeling. Vanuit de huidige inzichten stijgt de externe schuld de komende jaren sterk. Dat komt niet alleen door onze investeringsambitie voor de komende jaren. De coronacrisis verstrekt namelijk de schuldstijging.

Naar verwachting stijgt de externe schuld met € 1,1 miljard naar € 6,4 miljard eind 2020. In de jaren daarna loopt de externe schuld verder op tot € 7,7 miljard eind 2024. Bij de schuldprognose kunnen we kanttekeningen

maken, zoals de werking van planningsoptimisme. In de afgelopen jaren schatten we onze inkomsten te laag en uitgaven te hoog in. Daardoor kwam onze schuld lager uit dan begroot. Gezien de huidige schuld van € 5,9 miljard (eind september 2020) lijkt de stijging van de schuld naar € 6,4 miljard eind 2020 groot. Wel zal de schuld dit jaar naar verwachting nog met enkele honderden miljoenen toenemen. Eventuele nieuwe rijkscompensatie kan de stijging nog dempen. In het verleden bleek dat de uiteindelijke schuld door planningsoptimisme vaak € 0,4 miljard lager uitkwam dan begroot. Er kan dit jaar mogelijk ook weer spraken zijn van planningsoptimisme.

Door de stijgende schuld verslechteren ook de schuldratio's. De solvabiliteit blijft sterk met 46% in 2024 en de netto schuldquote blijft net binnen de grens van neutraal met 130% in 2024 omdat we onze investeringsambitie tot en met 2024 voor in totaal met € 800 miljoen gaan temperen. De definitieve invulling hiervan is onderdeel van het nieuwe investeringsstelsel waarover bij de Voorjaarsnota 2021 wordt besloten.

De ontwikkeling van de externe schuld en de schuldratio's lichten we verder toe in deze paragraaf.

Geprognostiseerde balans

De geprognostiseerde balans over meerdere jaren toont de ontwikkeling van het bezit en hoe we het bezit financieren. In tabel 5.2.1 staat onze vereenvoudigde geprognostiseerde balans. Het gaat hier om een vereenvoudigde balans omdat voorraden, debiteuren en crediteuren niet afzonderlijk zijn gepresenteerd, maar als saldering (voorraden plus debiteuren minus crediteuren) in de vorm van het werkkapitaal. Hieruit blijkt dat onze bezittingen eind 2019 € 13,8 miljard waren. Deze waren (afgerond)

gefinancierd met:

- € 8,4 miljard interne financieringsmiddelen (reserves, resultaat na bestemming en voorzieningen)
- € 5,3 miljard externe financieringsmiddelen
- € 0,1 miljard aan werkkapitaal

Tabel 5.2.1 *Geprognosticeerde balans (vereenvoudigd)*

(Bedragen x € miljoen)

Balans, vereenvoudigd	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Immaterieel bezit	36	36	36	36	36	36
Materieel bezit	12.742	13.573	13.940	14.239	14.504	14.781
Financieel bezit	976	973	971	965	957	954
Totaal bezit	13.753	14.582	14.947	15.239	15.497	15.771
Reserves	8.035	7.759	7.521	7.409	7.534	7.613
Resultaat na bestemming	(83)	-	-	-	-	14
Voorzieningen	409	376	353	340	336	332
Externe financieringsmiddelen	5.316	6.396	6.932	7.422	7.526	7.707
Werkkapitaal	76	51	69	63	101	105
Totaal financieringsmiddelen	13.753	14.582	14.947	15.239	15.497	15.771

Hierna gaan we verder in op de samenstelling en ontwikkeling van de bezittingen en financieringsmiddelen.

Bezittingen

Onze bezittingen bestaan uit materiële bezittingen en financiële bezittingen.

De materiële bezittingen (materiële activa) bestaan onder andere uit:

- onze gronden.
- weg-, water- en rioolwerken.
- (school)gebouwen.
- de Noord/Zuidlijn.

Financiële bezittingen bestaan voornamelijk uit verstrekte leningen en aandelenkapitaal in deelnemingen.

Zoals uit tabel 5.2.1 blijkt, nemen onze bezittingen de komende jaren toe van € 13,8 miljard in 2019 tot € 15,8 miljard in 2024. In de Investeringsparagraaf (zie paragraaf 5.2) lichten we de samenstelling en ontwikkeling van de materiële bezittingen verder toe.

Financiële bezittingen

Tabel 5.2.2 geeft een overzicht van de samenstelling en verwachte ontwikkeling van de financiële bezittingen. Deelnemingen zijn het grootste deel van de financiële bezittingen. De waarde van de deelnemingen is constant gehouden. Maar dit kan in de toekomst wijzigen vanwege afstoten of aangaan van een (nieuw) belang in een deelneming. Als dit gebeurt, nemen we dit op in de cijfers. Verdere (financiële) toelichting over de deelnemingen volgt in de paragraaf Verbonden partijen (zie paragraaf 5.4).

Tabel 5.2.2 *Financiële bezittingen*

(Bedragen x € miljoen)

Financiële bezittingen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Deelnemingen	660	660	660	660	660	660
Verstrekte leningen aan derden	280	277	275	269	261	258
Overige posten	36	36	36	36	36	36
Totaal	976	973	971	965	957	954

Financieringsmiddelen

De bezittingen financieren we met interne en externe financieringsmiddelen en het werkkapitaal. De interne financieringsmiddelen bestaan uit:

- reserves.
- voorzieningen.
- het resultaat na bestemming.

De externe financieringsmiddelen zijn leningen van externe partijen waarover we rente betalen. Het werkkapitaal is het verschil tussen de waarde van de voorraden plus de debiteuren minus de crediteuren.

Interne financieringsmiddelen

Zoals uit tabel 5.2.3 blijkt, daalt de verwachte omvang van de interne financieringsmiddelen van € 8,4 miljard in 2019 tot € 8,0 miljard in 2024. Dit betekent dat we een deel van onze reserves gebruiken om uitgaven te dekken. In de bijlage Reserves (zie bijlage 7.4) en de bijlage Voorzieningen (zie bijlage 7.5) lichten we de samenstelling en ontwikkeling van de reserves en voorzieningen verder toe.

Tabel 5.2.3 Interne financieringsmiddelen

(Bedragen x € miljoen)

Interne financieringsmiddelen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve	348	95	53	52	267	312
Bestemmingsreserve	7.688	7.664	7.540	7.430	7.267	7.301
Resultaat na bestemming	(83)	-	-	-	-	14
Voorziening	409	376	353	340	336	332
Totaal	8.361	8.135	7.946	7.822	7.870	7.960

Werkkapitaal

We hebben op dit moment een negatief werkkapitaal. Dit betekent dat de omvang van de voorraden en debiteuren lager is dan de omvang van de crediteuren. Daarom hoeven we niet te lenen om onze voorraden en debiteuren te financieren. We presenteren daarom het negatieve werkkapitaal als financieringsmiddel. De ontwikkeling van het werkkapitaal is terug te vinden in tabel 5.2.1 en is het resultaat van:

- de inzet van de voorraad grond.
- het verlagen van de waarde van de voorraad grond met de voorziening plantekorten grondexploitaties.

Externe financieringsmiddelen

De schuldprognose is het resultaat van overige ontwikkelingen op de balans. De behoefte aan externe financieringsmiddelen is namelijk het resultaat van de bezittingen minus de interne financieringsmiddelen en het werkkapitaal. De behoefte aan externe financieringsmiddelen stijgt volgens deze manier van voorspellen de komende vijf jaren met € 2,4 miljard tot € 7,7 miljard in 2024.

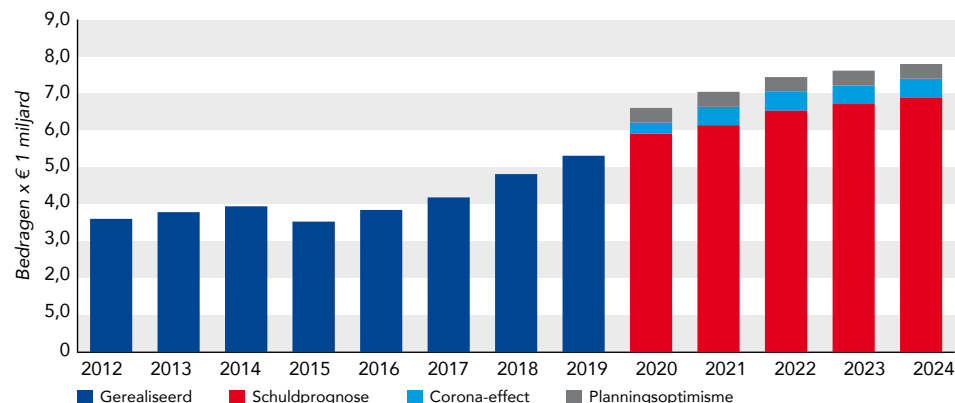
De coronacrisis raakt ons hard en dat is goed terug te zien in de schuldontwikkeling. Gemeenten moeten namelijk een sluitende begroting hebben (baten gelijk aan lasten) en leningen zijn geen inkomsten (baten). Wel kunnen gemeenten verliezen dekken met inzet van reserves als deze aanwezig zijn. Wij doen dat voor ongeveer € 0,3 miljard in 2020 oplopend tot in totaal voor ongeveer € 0,5 miljard in de jaren daarna. Wanneer we reserves inzetten (interne financieringsmiddelen), stijgt de behoefte voor externe financieringsmiddelen. Zodoende kunnen we vaststellen dat onze schuld indirect stijgt door het inzetten van (gespaarde) reserves als dekking van de coronaverliezen.

Bij het voorspellen van de schuldontwikkeling kunnen we echter kanttekeningen maken. Een belangrijke kanttekening is dat wij te maken hebben met planningsoptimisme. Zowel in verwachte ontwikkeling van onze bezittingen (de investeringen), als in de uitputting van onze reserves (onze interne financieringsmiddelen) speelt dit een rol. Bij zowel hogere investeringen als lagere reserves moeten we meer lenen. Aangezien we onze investeringen te hoog ramen en onze reserves te laag, zorgt dit planningsoptimisme voor te hoge schuldprognoses.

Het realistischer begroten van onze baten, lasten en investeringen verkleint de kans op planningsoptimisme. Hier is veel aandacht voor geweest. Echter gezien de actuele schuld van € 5,9 miljard (eind september 2020) lijkt de stijging van de schuld naar € 6,4 miljard eind 2020 groot en lijkt het er op dat planningsoptimisme nog steeds een rol speelt. In het verleden bleek dat de uiteindelijke schuld door planningsoptimisme vaak € 0,4 miljard lager uitkwam dan begroot. Verder kan eventuele nieuwe rijkscompensatie de stijging enigszins nog dempen.

Grafiek 5.2.1 toont het verloop van de historische externe schuld en de verwachte ontwikkeling. De genoemde effecten van corona en planningsoptimisme hebben we hierin zichtbaar gemaakt.

Grafiek 5.2.1 Ontwikkeling externe schuld

Tabel 5.2.4 toont de samenstelling en ontwikkeling van de externe financieringsmiddelen uit kort- en langlopende leningen, de omvang van de nog aan te trekken financiering en de rentelasten.

Tabel 5.2.4 Externe financieringsmiddelen

(Bedragen x € miljoen)

Externe financieringsmiddelen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kortlopende schuld	255	450	450	450	450	450
Bestaande langlopende schuld	5.062	5.453	5.169	4.841	4.298	3.801
Nog aan te trekken langlopende schuld	-	493	1.313	2.063	2.778	3.455
Omvang externe schuld	5.316	6.396	6.932	7.354	7.526	7.707
Rentelast	81	75	73	67	59	57
Gemiddeld gewogen rentepercentage	1,6%	1,3%	1,1%	0,9%	0,8%	0,7%

Rentelast

Voor de begroting 2020 gaan we uit van een verwachte rente van:

- 0,25 procent voor de nog aan te trekken langlopende schuld.
- -0,25 procent voor de nog aan te trekken kortlopende schuld.

Deze rentes baseren we op de marktrente van 10-jaarsleningen (lang) en 1-jaarsleningen (kort) aan gemeenten.

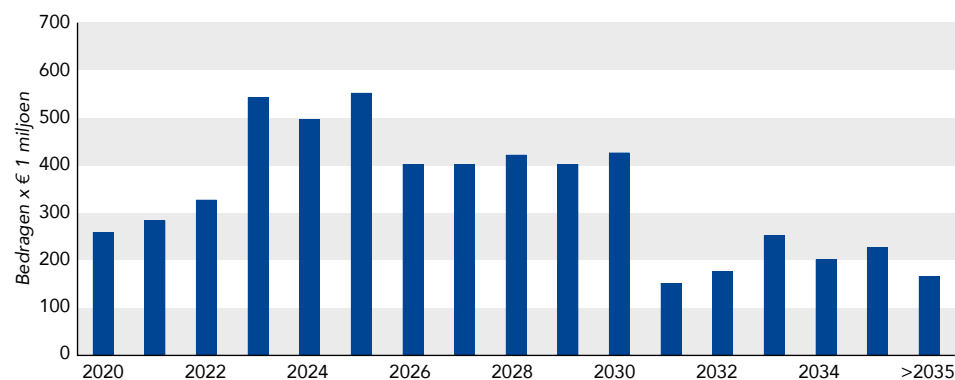
Uit tabel 5.2.4 blijkt dat de rentelasten de komende jaren afnemen ondanks de toenemende behoefte aan externe financieringsmiddelen. Dit komt doordat we aflopende leningen tegen een lagere verwachte rente herfinancieren. Dit vanwege de lagere marktrente. We verwachten dat de externe rentelasten dalen naar € 57 miljoen in 2024.

Eerder werd er een renterisicobuffer aangehouden. De renterisicobuffer is vanaf deze begroting afgeschaft en toegevoegd aan de algemene reserve. De rentelasten blijven periodiek worden geactualiseerd en in de begroting ingepast. Het renterisico is nu als resterend risico opgenomen de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Aflossingsprofiel

Grafiek 5.2.2 toont een overzicht van de aflossingen van de totale bestaande langlopende schuld. Hieruit blijkt dat deze aflossingsverplichtingen goed zijn gespreid over de jaren. Per jaar hoeven we minder dan 10 procent van de bestaande langlopende schuld af te lossen. De bestaande langlopende schuld staat in tabel 5.2.4.

Grafiek 5.2.2 Aflossingen bestaande langlopende schuld

5.2.2 Kengetallen

Er zijn verschillende invalshoeken om de schuld en de houdbaarheid ervan te beoordelen. Kengetallen moeten inzicht in de schuld geven om de schuld en ontwikkeling daarvan beter te kunnen begrijpen. De solvabiliteitsratio en de netto schuldquote zijn verplichte kengetallen vanuit het BBV. Vanuit de Wet fido zijn de renterisiconorm en de kasgeldlimiet verplichte kengetallen. Daarnaast geven we een toelichting op schatkistbankieren.

Deze vier kengetallen lichten we in deze paragraaf verder toe. Een overzicht van de kengetallen tonen we in tabel 5.2.5.

Tabel 5.2.5 Kengetallen schuld

Kengetallen Schuld	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Signaleringswaarden toezichthouder provincie Noord-Holland		
							Voldoende	Neutraal	Onvoldoende
Netto schuldquote	96%	100%	110%	121%	124%	130%	< 90%	90% < X < 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	91%	95%	105%	116%	119%	124%	< 90%	90% < X < 130%	> 130%
Solvabiliteit	55%	51%	49%	47%	47%	46%	> 50%	20% < X < 50%	< 20%
Kasgeldlimiet	5%	8%	8%	8%	8%	8%			> 8,5%
Renterisiconorm	6%	5%	5%	6%	10%	9%			> 20%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio berekenen we door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio geeft aan hoeveel we van ons bezit financieren met eigen vermogen. Doordat de omvang van de reserves daalt, daalt ook de solvabiliteit. De solvabiliteit blijft echter nog steeds sterk met 46 procent in 2024 en ligt in de bandbreedte van signaleringswaarde van neutraal (tussen de 20 en 50 procent) van de provincie Noord-Holland.

Schuldquote (zonder en met correctie voor verstrekte leningen)

De netto schuldquote berekenen we door de netto schuld volgens het BBV te delen door het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal zijn de totale baten zonder reservemutaties. We geven de netto schuldquote weer zonder en met correctie voor door ons verstrekte leningen. Zo weten we in hoeverre er sprake is van doorlenen.

Als we de netto schuldquote corrigeren voor verstrekte leningen komt deze eind 2024 uit op 124 procent. Hiermee blijven we in de bandbreedte van signaleringswaarde van neutraal (tussen de 90 en 130 procent) van de provincie Noord-Holland. De ongecorrigeerde netto schuldquote komt in 2024 uit op 130 procent en blijft net binnen de bandbreedte van signaleringswaarde van neutraal. Dat we op de 130% uitkomen is het gevolg van het verlagen van onze investeringsambitie tot en met 2024 voor in totaal met € 800 miljoen. De definitieve invulling hiervan is onderdeel van het nieuwe investeringsstelsel waarover bij de Voorjaarsnota 2021 wordt besloten.

Kengetallen gecorrigeerd voor erfpacht

De genoemde signaleringswaarden zijn gemaakt voor een gemiddelde gemeente. Amsterdam is echter niet een gemiddelde gemeente. Naast onze omvang maakt onder andere het erfpachtstelsel Amsterdam speciaal. Om ons beter met de andere gemeenten te kunnen vergelijken, kan de schuldquote gecorrigeerd worden voor erfpacht. Het gaat dan om de balanswaarde van de erfpachtgronden die canonbetalend zijn min de reserve financiering erfpacht grond. Het aandeel van erfpacht in de (ontwikkeling van de) externe schuld staat ook in grafiek 1. De kengetallen gecorrigeerd voor erfpacht is puur informatief gegeven. Bij de Voorjaarsnota 2021 wordt er over het nieuwe investeringsstelsel en mogelijk gebruik van correcties op de kengetallen besloten.

Tabel 5.2.6 toont een overzicht van de kengetallen gecorrigeerd voor erfpacht. De netto schuldquote eind 2024 is 62 procent, gecorrigeerd voor erfpacht en verstrekte leningen. Met deze schuldquote voldoen we ruim aan de signaleringswaarde 'voldoende' van de provincie Noord-Holland. De solvabiliteit gecorrigeerd voor erfpacht daalt naar 28 procent eind 2024. Met deze solvabiliteit voldoen we ruim aan de signaleringswaarde 'neutraal' van de provincie Noord-Holland.

Tabel 5.2.6 Kengetallen schuld gecorrigeerd voor erfpacht

Kengetallen Schuld gecorrigeerd voor erfpacht	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Signaleringswaarden toezichthouder provincie Noord-Holland		
							Voldoende	Neutraal	Onvoldoende
Netto schuldquote	43%	54%	53%	69%	66%	67%	< 90%	90% < X < 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	38%	49%	58%	65%	61%	62%	< 90%	90% < X < 130%	> 130%
Solvabiliteit	40%	31%	27%	25%	28%	28%	> 50%	20% < X < 50%	< 20%

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet begrenst onze maximale kortlopende schuld. Dit zijn leningen met een looptijd tot 1 jaar. We berekenen het door de gemiddelde omvang van de kortlopende leningen te delen door het begrotingstotaal. De limiet hiervoor ligt op maximaal 8,5 procent van het begrotingstotaal. De komende jaren blijft de kasgeldlimiet constant en binnen de norm van de Wet fido.

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft het renterisico op de bestaande langlopende schuld weer. We berekenen het door het bedrag van de bestaande langlopende schuld dat we binnen een gegeven jaar verplicht moeten aflossen of waarvan we de rente moeten herzien, te delen door het begrotingstotaal. Ook de renterisiconorm blijft de komende jaren binnen de norm van de Wet fido. Dit komt doordat we onze aflossingsverplichtingen goed hebben gespreid

over de jaren, zoals ook staat in grafiek 2. Per jaar hoeven we minder dan 10 procent van de bestaande langlopende schuld af te lossen. Door de toenemende behoefte aan externe financieringsmiddelen liggen de aflossingsverplichtingen vanaf 2023 wel iets hoger dan de jaren daarvoor, maar blijven binnen de norm.

Schatkistbankieren

Alle decentrale overheden moeten vanaf een bepaald drempelbedrag overtollige middelen in de schatkist van het ministerie van Financiën aanhouden. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren zorgt voor een lagere EMU-schuld van Nederland. Met ons begrotingstotaal (geschoond voor reserves) van € 5,8 miljard in 2021 is het drempelbedrag € 14,3 miljoen aan liquide middelen dat we mogen aanhouden. Is de stand van de liquide middelen hoger dan het drempelbedrag, dan moeten we dit uitlenen aan de schatkist. We mogen de limiet tijdelijk overschrijden. Toetsing gebeurt achteraf via het gemiddelde over een periode van 3 maanden. Gezien de blijvende financieringsbehoefte zullen we minimale overtollige middelen hebben. Hierdoor zullen we minimaal geld bij de schatkist aanhouden.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het verschil van inkomsten en uitgaven van de overheid. Onze inkomsten en uitgaven tellen mee bij het bepalen van het EMU-saldo van Nederland. Er is een verschil tussen het exploitatiesaldo en het EMU-saldo. In het EMU-saldo zijn investeringsuitgaven en aan- en verkopen van grond opgenomen. Maar geen afschrijvingen en toevoegingen aan reserves en voorzieningen. Dit is wel zo in het exploitatiesaldo.

Tabel 5.2.7 toont het effect van ons op het EMU-saldo van Nederland. Hieruit blijkt dat wij vooral in de jaren 2020 een flinke negatieve invloed hebben op het EMU-saldo van Nederland. Dat komt door de grote investeringen die we in deze jaren in de stad hebben gepland. Daarnaast zetten we reserves in om tekorten door de coronacrisis te dekken. Dit is ook terug te zien in de sterke schuldontwikkeling de komende jaren.

Tabel 5.2.7 EMU saldo

(Bedragen x € miljoen)

EMU-saldo	2020	2021	2022	2023	2024
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-193	-167	-111	52	94
Mutatie (im)materiële vaste activa	-831	-367	-299	-265	-278
Mutatie voorzieningen	-33	-23	-13	-4	-4
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-25	18	-6	38	4
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	-1.083	-538	-429	-179	-184

5.2.3 Verstrekte leningen

Lening- en garantiebeleid

We verstrekken leningen als dit:

- het publiek belang dient
- er geen andere externe financiers een lening willen verstrekken
- de lener vanuit financiële analyses aan alle aflossings- en renteverplichtingen moet kunnen voldoen.

Garanties verstrekken we alleen als dit een toegevoegde waarde oplevert tegenover een lening. Verstrekken van leningen en garanties is echter niet zonder risico's. Juist de combinatie van publiek belang en de afwezigheid

van externe financieringsmogelijkheid maakt het risico hoger dan gemiddeld. Bij specifieke risico's treffen we een voorziening. Onze resterende risico's bij verstrekken van leningen en garanties zitten in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Hiervoor houden we de Algemene Reserve aan vanuit de regels Weerstandsvermogen.

We hebben eind 2019 voor € 286 miljoen aan leningen aan derden verstrekt. We verwachten dat de omvang van de verstrekte leningen toeneemt naar € 374 miljoen eind 2024. Zie ook tabel 5.2.8.

Tabel 5.2.8 Verstrekte leningen

(Bedragen x € miljoen)

Verstrekte leningen	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Risico indicatie	Verantwoordelijke organisatie	Soort
AEB Amsterdam	143,0	157,5	168,4	179,9	192,0	204,8	Hoog	B&O	Deelneming
Amsterdamse Investeringsfond (AIF)	7,1	6,6	5,6	5,1	4,5	3,9	Hoog	B&O	Overig
Amsterdamse Middensegment Hypotheekleningen	11,5	9,6	7,6	5,6	3,6	1,6	Laag	Wonen	Overig
Carré	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	Hoog	B&O	Deelneming
Duurzaamheidsfonds	8,1	8,5	9,0	9,5	10,0	10,5	Middel	R&D	Overig
Energieleningen	6,1	6,5	7,5	7,0	6,5	6,0	Laag	Wonen	Overig
Marktkwartier	5,9	5,9	5,9	5,9	5,9	5,9	N.v.t.	G&O	Overig
Nationaal Restauratiefonds	5,1	5,1	5,0	5,0	5,0	5,0	Laag	M&A en Wonen	Overig
Nationaal Restauratiefonds stortingen	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	Laag	M&A en Wonen	Overig
Nemo	11,3	11,3	11,3	11,3	11,3	11,3	N.v.t.	B&O	Overig
Schiphol Area Development Company (SADC)	-	1,3	2,5	3,4	3,4	3,4	Hoog	Economie	Deelneming
Schuldsaneringsleningen	18,1	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	Hoog	Inkomen	Overig
Staatsobligaties	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	N.v.t.	B&O	
Internationaal Theater Amsterdam (Stadsschouwburg)	5,1	4,9	4,8	4,7	4,6	4,5	Middel	K&C	Overig
Startersleningen	10,9	10,4	9,9	9,4	8,9	8,4	Laag	Wonen	Overig
SVn stortingen voor energie- en startersleningen	3,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	Laag	Wonen	Overig

Verstekte leningen	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Risico indicatie	Verantwoordelijke organisatie	Soort
Westpoort Warmte (WPW)	46,0	46,0	45,0	41,0	37,0	37,0	Hoog	B&O	Deelneming
Overig leningen < € 1 miljoen	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1			
Totaal	286,2	297,7	306,6	311,8	316,6	326,3			
Correctie voorziening Marktkwartier	-5,9	-5,9	-5,9	-5,9	-5,9	-5,9			
Correctie voorziening Schuldsaneringsleningen	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5			
Correctie voorziening AEB		-14,5	-25,4	-36,9	-49,0	-61,8			
Boekwaarde verstekte leningen	279,8	276,8	274,9	268,6	261,3	258,1			

Per lening is er een aanduiding van het financieringsrisico. Een risicoaanduiding 'laag', 'middel' of 'hoog' betekent dat er een lage, gemiddelde of hoge kans bestaat dat we rentebetalingen of aflossingen niet volledig ontvangen. Als er een voorziening is om het risico te dekken, dan staat dit bij de toelichting op die lening. Bij enkele leningen staat risicoclassificatie 'niet van toepassing' (n.v.t.). Dat zijn aflossingsvrije leningen met een speciale constructie. Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste veranderingen, die waar de risicoaanduiding 'middel' of 'hoog' is of waarvan de structuur is gewijzigd.

AEB

We verstrekken aan Afval Energiebedrijf (AEB) een achtergestelde lening van € 143 miljoen per eind 2019. Zoals aangegeven in de brief aan de raad van 1 juli, hebben we afspraken gemaakt met AEB en de banken over het verstrekken van een lening van € 36 miljoen aan AEB. Dit binnen het raadskrediet. De verwachting was dat AEB op korte termijn gebruik zou maken van deze lening maar inmiddels is duidelijk dat de lening van € 36 miljoen niet wordt verstrekt.

Verder is met AEB overeengekomen dat we de rente op de achtergestelde lening toevoegen aan de hoofdsom. Hierdoor stijgt de lening van € 143 miljoen in 2019 naar € 205 miljoen in 2024. De stijging van de omvang van de lening met € 62 miljoen komt dus in zijn geheel door het toevoegen van de rente. Omdat het momenteel onzeker is of AEB deze

ophoging van ook daadwerkelijk gaat terug betalen worden de ontvangen rentebaten gebruikt voor het vormen van de voorziening verstekte lening AEB. Deze voorziening loopt ook op tot € 62 miljoen in 2024. Conform de boekhoudrichtlijnen wordt deze voorziening in mindering gebracht op de boekwaarde van de verstekte leningen op de balans. Vandaar de correctie onderaan in tabel 5.2.8.

Het financieringsrisico van deze lening is 'hoog' door de onzekere situatie bij AEB en het achtergestelde karakter.

AIF-leningen

We verstrekken vanuit ons Amsterdamse Investeringsfonds (AIF) leningen voor in totaal € 7,1 miljoen eind 2019 op het vlak van economie, stedelijke ontwikkeling en duurzaamheid. Inmiddels is het fonds gesloten. We verstrekken geen nieuwe leningen meer. Het financieringsrisico houden we op 'hoog', omdat de leningen verstrekt zijn om nieuwe ideeën te stimuleren. We hebben een reserve getroffen die de omvang van alle verstrekte leningen dekt.

Carré

We verstrekken aan Koninklijk Theater Carré een aflossingsvrije lening van € 2,2 miljoen eind 2019. Daarnaast verstrekken we een rekening-courant

van maximaal € 2 miljoen. Die is tot nu toe niet gebruikt. Carré wordt hard getroffen door de coronacrisis. Het was een tijd gesloten en is inmiddels open met een beperkt aantal bezoekers. Carré heeft inmiddels een reorganisatie aangekondigd maar leidt nog steeds verlies. Vanwege het publiekbelang van Carré voor de stad hebben wij € 3 miljoen steun aangekondigd. Door de enorme invloed van corona op de cultuursector verhogen wij wel het financieringsrisico van 'middel' naar 'hoog'.

Duurzaamheidsfonds

We verstrekken vanuit ons duurzaamheidsfonds leningen aan duurzame projecten in de stad voor in totaal € 8,1 miljoen eind 2019. Het Duurzaamheidsfonds heeft een totaal beschikbare omvang van € 52,5 miljoen. Het financieringsrisico houden we op 'middel'. We hebben een reserve getroffen die de omvang van het fonds dekt.

Internationaal Theater Amsterdam (ITA, voormalige Stadsschouwburg)

We verstrekken aan ITA een langlopende lening voor financiering van de vaste activa van het theater. Eind 2019 resteert een hoofdsom van € 5,1 miljoen. ITA ontvangt een in principe eeuwigdurende subsidie voor de rentebetalingen uit deze lening die intern wordt verrekend. We verhogen het risico op deze financiering van 'laag' naar 'middel'. Dit vanwege de grote invloed van corona op de culturele sector en de exploitatie van ITA.

Schiphol Area Development Company

De aandeelhouders van Schiphol Area Development Company (SADC) hebben samen een leningsfaciliteit verstrekt van maximaal € 13,5 miljoen, waarvan wij maximaal € 3,375 miljoen. In 2020 is € 1,25 miljoen getrokken onder de gemeentelijke leningsfaciliteit. De komende jaren verwachten we aanvullende trekkingen. Jaarlijks wordt de financieringsbehoefte bepaald en door de aandeelhouders getoetst via de investeringsplannen van SADC. Het risico schatten we in op 'hoog', vanwege het achtergestelde karakter van de

lening en de risico's die horen bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen.

Schuldsaneringsleningen

We verstrekken vanuit schuldsanering leningen. Dit als onderdeel van ons beleid voor armoedebestrijding. Daarvan was de stand eind 2019 € 18 miljoen. We schatten het financieringsrisico vanwege het karakter van schuldsanering op 'hoog'. Als maatregel van risicobeheersing volgt de gemeentelijke kredietbank (GKA) deze leningen intensief.

Westpoort Warmte

We hebben aan Westpoort Warmte (WPW) een leningsfaciliteit verstrekt van maximaal € 53 miljoen. Dit als onderdeel van een totale leningsfaciliteit van alle aandeelhouders van € 105,8 miljoen. Het uitstaande saldo van de verstrekte lening is € 46 miljoen eind 2019. Gezien de verbondenheid met en de onzekere situatie bij AEB houden we het financieringsrisico van WPW op 'hoog'.

Overige leningen kleiner dan € 1 miljoen

We hebben een aantal kleinere leningen verstrekt. De belangrijkste ontwikkelingen hier zijn rond de sociale firma's. We hebben vanuit ons Investeringsfonds Sociale Firma's leningen verstrekt. Deze richten zich op het scheppen van arbeidsplaatsen voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Sociale firma's konden bij ons tegen gunstige voorwaarden een lening krijgen voor bedrijfs- en werkkapitaal. Van de 4 verstrekte leningen zijn er 2 afgeschreven omdat de sociale firma's failliet zijn gegaan. De resterende 2 firma's hebben ook financiële problemen en vroegen daarom opnieuw uitstel van betaling aan. Het financieringsrisico van deze leningen is 'hoog'. Vanuit een externe evaluatie hebben we besloten om geen nieuwe leningen aan sociale firma's te verstrekken.

5.2.4 Verstreckte garanties

We hebben eind 2019 voor € 10,3 miljard aan financiële garanties aan derden verstrekt. Naar verwachting neemt de omvang van de verstreckte garanties toe tot € 10,7 miljard eind 2024. De toename komt vooral door de verwachte stijging in de achtervangpositie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Zie ook tabel 5.2.9. Bij een financiële garantie:

- verstrekt een andere partij een lening aan de kredietnemer (meestal banken).
- staan we garant wanneer de kredietnemer niet aan zijn rente of aflossingsverplichtingen kan voldoen.

Tabel 5.2.9 Verstreckte garanties (Bedragen x € miljoen)

Verstreckte garanties	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Risico-indicatie	Verantwoordelijke organisatie
Achternvangpositie WEW	1.967	1.850	1.750	1.650	1.550	1.450	Laag	Wonen
Achternvangpositie WSW	8.240	8.500	8.550	8.750	8.950	9.150	Laag	Wonen
Beurs van Berlage BV	5	5	5	5	5	4	Hoog	B&O
Broedplaatsen	1	1	1	1	1	1	Hoog	K&C
De Meervaart	1	1	1	1	1	1	Hoog	K&C
Gemeente garanties wonen	4	4	4	3	3	3	Laag	Wonen
Gemeente garanties zorg	2	2	2	1	1	1	Laag	Wonen
Het Waterlaboratorium	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Middel	B&O
Hogeschool van Amsterdam	11	11	10	9	9	8	Laag	Nieuw-West
Keersluis	4	4	4	4	3	3	Middel	Noord
Nationaal Restauratiefonds	1	1	1	1	1	1	Middel	Wonen
Sportfondsenbad West	7	7	6	6	6	5	Hoog	Sport & Bos
Stichting Financiering Bouw Sportaccommodaties	1	1	1	1	1	1	Middel	Sport & Bos
Stichting Waternet	65	58		46	39	33	Laag	B&O
Overig garanties < € 1 mln.	2	1	1	1	1	0		
Totaal	10.312	10.446	10.387	10.479	10.570	10.661		

Per garantie geven we een aanduiding van het financiële risico. De risicoaanduidingen 'laag', 'middel' of 'hoog' betekenen dat er een lage, gemiddelde of hoge kans is dat de garantie wordt ingeroepen. Dan moeten we de omvang van de garantie gedeeltelijk of in zijn geheel verstrekken aan de begunstigde. Als we een voorziening hebben gevormd om het risico te dekken, dan staat dit bij de toelichting van die garantie. Hieronder lichten we de garanties toe als deze nieuw zijn, een risicoaanduiding 'middel' of 'hoog' hebben of een risicoaanduiding 'laag' hebben maar die groot van omvang zijn.

Verantwoording achtervang algemeen

Zoals in de vorige jaren geven we de garantieomvang voor de achtervangpositie in de waarborgfondsen aan als het totaal van de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven gerelateerd aan ons. De omvang van beide waarborgfondsen samen was € 10,2 miljard per eind 2019. Dit is niet de werkelijke garantieomvang voor ons, deze is beduidend lager. We kunnen als achtervang aangesproken worden om samen met het Rijk renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als hun risicovermogen onvoldoende is. In dit geval verwachten we dat deze leningen een omvang van enkele tientallen miljoenen zullen hebben. Als we renteloze leningen moeten verstrekken, heeft dit invloed op onze externe schuld en rentelast.

Achternvangpositie Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)

Het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) waarborgt de leningen die burgers hebben afgesloten voor het kopen van een huis onder de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Soms kan de leningnemer niet aan zijn financiële verplichtingen voldoen. Dan kunnen financiers het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. Het Rijk en gemeenten vormden tot eind 2010 samen een achtervang als het garantievermogen van het WEW onvoldoende bleek. Het Rijk nam deze taak volledig over voor leningen die

vanaf 2011 zijn afgesloten. Het volume aan NHG-hypotheekleningen die tot en met 2010 aan Amsterdammers verstrekt zijn bedroeg € 2,0 miljard eind 2019. We schatten het risico op aanspraak uit de gemeentelijke achtervang als 'laag' in. Dit vanwege:

- het aanwezige vermogen bij het WEW.
- de lage hypotheekrente.
- de op dit moment beperkte werkloosheid, al verwachten we door corona een stijging.
- de aanwezige vraag op de huizenmarkt in het segment waar NHG van toepassing is.

Sinds 2011 verstrekken we geen nieuwe leningen meer onder de gemeentelijke achtervang. Onze achtervangpositie daalt jaarlijks door aflossingen op geborgde leningen.

Achtervangpositie Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)

Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staat borg voor de rente en aflossingen van leningen van woningcorporaties. Daardoor kunnen de corporaties tegen gunstige voorwaarden lenen. De achtervang van de deelnemende Nederlandse gemeenten en het Rijk is onderdeel van een bredere zekerheidsstructuur. Die bestaat uit drie lagen:

1. De eerste zekerheid ligt in de onderlinge waarborg tussen de corporaties binnen het WSW (solidariteit). Als een corporatie niet meer kredietwaardig is, kan deze saneringssteun ontvangen die de andere corporaties opbrengen met de saneringsheffing.
2. Als de saneringssteun onvoldoende is of wordt besloten om niet te saneren, dan kunnen financiers aanspraak doen op het WSW (secundaire zekerheid). Het risicovermogen van het WSW en de obligoverplichtingen van WSW-deelnemers dekt de mogelijke verplichtingen die uit de borgstelling voortkomen. Daarnaast gelden de activa van de corporatie(s) als onderpand voor de verleende borgstelling en kunnen deze uitgewonnen worden. Dit is geregeld via een positieve hypotheekverklaring bij die activa, ten gunste van het WSW.

3. De Nederlandse gemeenten en het Rijk vullen zo nodig het garantievermogen van het WSW aan door het verstrekken van renteloze leningen. Zo dat het WSW de borgstellingen aan geldverstrekkers kan nakomen.
 - Het Rijk verstrekt in alle gevallen 50 procent van de renteloze leningen.
 - De zogenoemde "schadegemeenten" (vermeld in de leningsovereenkomsten waarvoor WSW betaalverplichting overneemt) verstrekken samen 25 procent van de renteloze leningen.
 - Alle gemeenten die achtervanger zijn van WSW (met inbegrip van de schadegemeenten) verstrekken samen de resterende 25 procent van de renteloze leningen.

Eind 2019 was de stand van ons geborgde aandeel € 8,2 miljard, waarvan het Rijk voor 50 procent in de achtervang staat. We verwachten dat ons achtervangvolume de komende jaren toeneemt. Dit vanwege de gemaakte samenwerkingsafspraken tussen de corporaties, huurderkoepels en de gemeente uit 2019 en de volkshuisvestelijke opgave in Amsterdam.

Vanwege 2 eerdere aanspraken met het WSW heeft het WSW een Strategisch Programma opgezet. Het doel hiervan is om een voldoende stevig borgstelsel te kunnen garanderen. Tegelijk met de uitwerking van een pakket aan (geïntegreerde) maatregelen blijft de Autoriteit Wonen (toezichthouder op het WSW) kritisch en uit het zijn zorgen of het risicokapitaal van het WSW wel toereikend is.

Ook door rapporten van de toezichthouder en de grote opgave voor de corporatiesector zijn we ons bewust van de onzekerheden rondom het WSW en de financiële uitdagingen in de sector. Vanuit analyses van het WSW vertrouwen we erop dat het WSW voldoet aan de afspraak dat er hoogstwaarschijnlijk geen beroep wordt gedaan op het Rijk en gemeenten als achtervang. Ook is de zeer hoge 'AAA' kredietwaardigheid van kredietbeoordelaar S&P een belangrijk signaal (bevestigd via rapport 3-7-2020, outlook stabiel). We blijven de ontwikkelingen rondom het risicoprofiel van het WSW, de sector en de afronding van het Strategisch Programma WSW kritisch volgen. Vooralsnog houden we het risico op 'laag'.

Beurs van Berlage

Wij zijn als indirect vennoot van Beurs Van Berlage C.V. samen met de overige 3 vennoten voor gelijke delen hoofdelijk aansprakelijk voor rente- en aflossingsverplichtingen voor een hypothecaire lening. Die verstrekte ABN Amro aan Beurs van Berlage (stand € 5,4 miljoen eind 2019). Corona heeft een grote invloed op de evenementensector, de horeca en culturele sector en daarmee op de exploitatie van de Beurs van Berlage. Daarom verhogen we het risico op deze garantie van 'laag' naar 'hoog'.

Broedplaatsen

We hebben een samenwerkingsverband met Triodos Bank. Daarbij ondersteunen we financieringen van Triodos in broedplaatsen. Het gaat hierbij om een deelgarantie van ons voor het totaalbedrag dat Triodos aan financiering verstrekt. Het totaalbedrag aan garanties is maximaal € 1 miljoen. Momenteel heeft Triodos 8 leningen verstrekt aan broedplaatsen. Het risico op deze garantie hebben we verhoogd naar 'hoog', vanwege de aard van de financieringen. Het gaat hier om leningen in de culturele sector.

De Meervaart

We hebben een garantie verstrekt om een verbouwing van theater De Meervaart te financieren. Het resterende saldo is € 1,2 miljoen eind 2019. We verhogen het garantierisico van 'laag' naar 'hoog'. Dit vanwege de economische invloed van corona op de culturele sector en de exploitatie van theater de Meervaart.

Keersluis

We hebben een garantie verstrekt voor financiering van een bedrijfsverzamelgebouw op de Asterweg in Amsterdam Noord. Die is bestemd voor startende bedrijven. Het resterende saldo hiervan is € 4 miljoen in 2019. Het risico houden we op 'middel', gebaseerd op de verhuur van het gebouw.

Nationaal Restauratiefonds

Wij hebben (oude) restauratiehypotheeken en -leningen gegarandeerd die het Nationaal Restauratiefonds (NRF) heeft verstrekt. We verstrekken geen nieuwe garanties meer sinds er in 2003 rechtstreeks rijks gelden beschikbaar kwamen. Daarom was een gemeentegarantie niet langer nodig. Het risico schatten we op 'middel'.

Sportfondsenbad

We hebben een garantie voor een lening aan het Sportfondsenbad Amsterdam West verstrekt. Het uitstaande saldo is € 7,2 miljoen eind 2019. We verhogen het garantierisico van 'middel' naar 'hoog'. Dit vanwege de economische invloed van corona op de sportsector en de exploitatie van het Sportfondsenbad.

5.3

Lokale heffingen

5.3 Lokale heffingen

Algemeen

Inwoners en ondernemers in Amsterdam helpen met het betalen van lokale heffingen mee aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in onze stad. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten.

Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges.

- Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente zonder dat hier meteen een tegenprestatie tegenover staat.
- Retributies ('verplichte betalingen') heffen we als we een van onze bezittingen beschikbaar stellen. Of als we een dienst verlenen aan een persoon of onderneming.
- Leges zijn vergoedingen voor kosten die we maken voor administratieve handelingen. Bijvoorbeeld informatie geven of vergunningen verstrekken.

Deze paragraaf gaat over inkomsten en de lokale lastendruk die daarbij hoort. En over het beleid rond lokale heffingen dat we in 2021 voeren. Alle belastingverordeningen voor 2021 (met tarieven) bieden we tegelijk met de Begroting 2021 aan bij de gemeenteraad. Het college neemt maatregelen waardoor de opbrengsten van de onroerendezaakbelasting (OZB) worden verhoogd met € 36 miljoen. De tarieven voor de onroerendezaakbelasting (OZB) en de roerenderuimtebelasting (RRB) zijn nog niet bekend, dus die worden later aangeboden. De hoogte daarvan is namelijk mede afhankelijk van de waardeontwikkeling van woningen en zakelijk vastgoed. Om te waarden gebruiken we zoveel mogelijk verkooptransacties van onroerende zaken. Daarom stellen we deze tarieven pas in december 2020 vast. In het coalitieakkoord 2018-2022 is daarnaast afgesproken dat jaarlijks inflatiecorrectie wordt toegepast op de OZB.

In het coalitieakkoord is afgesproken om de afvalstoffenheffing kostendekkend te maken. Omdat de kosten voor de uitvoering van de afvalketen zijn gestegen, is in 2021 sprake van een stijging van de tarieven. Voor huishoudens stijgen de tarieven gemiddeld met 18%. Voor eenpersoonshuishoudens stijgt het tarief van € 276 naar € 326 en voor meerpersoonshuishoudens stijgt het tarief van € 368 naar € 435; Voor bedrijven stijgen de tarieven reinigingsrecht met gemiddeld 13%.

Daarnaast vinden wijzigingen plaats op het gebied van parkeren. We verhogen het tarief van de tweede bewonersvergunning van 1,5 naar 2,5 keer het tarief van de eerste bewonersvergunning. Het tijdsvenster van betaald parkeren in De Pijp en Museumkwartier wordt verruimd: in 2021 wordt aan de raad een voorstel voorgelegd om ook op zondag een fiscaal parkeerregime in te voeren. Voorts is in voorbereiding om betaald parkeren in te voeren in Geuzenveld en een deel van Slotermeer Zuidwest. Afhankelijk van de inspraakprocedure treedt dit naar verwachting vanaf het vierde kwartaal van 2021 in werking.

De Rioolheffing stijgt in 2021 door toenemende renovatiewerkzaamheden, loon- en prijsstijging en o.a. omzetsdaling door het coronavirus.

Belastingen, retributies en leges

In tabel 5.3.1 staan de geschatte inkomsten uit belastingen, retributies en leges. Onder de tabel lichten we nader toe wat deze heffingen inhouden.

Tabel 5.3.1 Overzicht totale opbrengsten belastingen, retributies en leges

(Bedragen x € miljoen)

	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
OZB	173,3	178,2	218,4	222,8	227,3	231,9
RRB	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Rioolheffing	73,0	72,1	77,5	80,3	83,1	86,1
Toeristenbelasting	133,6	56,5	120,0	135,0	165,0	175,0
Binnenhavengeld	2,0	2,0	2,9	2,9	2,9	2,9
Afvalwater*	3,0					
Vermakelijkhedenretributie	4,9	4,1	9,5	9,5	9,5	9,5
Precariobelasting	4,6	2,5	6,0	6,9	6,9	6,9
Reclamebelasting	0,0	0,0	9,9	9,9	9,9	9,9
Afvalstoffenheffing	116,9	115,1	140,3	141,7	152,1	155,1
Reinigingsrecht	4,5	8,4	9,5	9,7	9,9	10,2
Parkeerbelasting	253,5	234,5	259,4	275,7	275,5	275,5
Marktgeden	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9
Lijkbezorgingsrechten	6,1	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2
Leges	83,4	90,1	91,0	90,6	90,5	90,4
Totaal	857,7	774,9	955,9	996,5	1.044,1	1.064,9

* Vanaf augustus 2019 valt dit onderdeel niet meer onder de verordening. De cijfers over 2019 gaan daarom over de periode 1 januari 2019 tot en met 31 juli 2019.

Tabel 5.3.2 Tarievenoverzicht belastingen en retributies

	Tarief 2019	Tarief 2020	Tarief 2021	Grondslag heffing
Afvalstoffenheffing*				per perceel
- eenpersoonshuishouden	€ 276	€ 276	€ 326	
- meerpersoonshuishouden	€ 368	€ 368	€ 435	
Reinigingsrecht*				per ondernemer
- laag	€ 358 ex. btw	€ 373 ex. btw	€ 405 ex. btw	
- hoog	€ 759 ex. btw	€ 790 ex. btw	€ 858 ex. btw	

	Tarief 2019	Tarief 2020	Tarief 2021	Grondslag heffing
Rioolheffing*				
eigenaren gebruik (<300m ³)	€ 131,12	€ 138,33	€ 144,00	per aansluiting
OZB/RRB				
gebruik niet-woningen	0,12%	0,11%	n.n.b.	WOZ-waarde
eigendom woningen	0,04%	0,04%	n.n.b.	WOZ-waarde
eigendom niet-woningen	0,15%	0,14%	n.n.b.	WOZ-waarde
Toeristenbelasting				
- reguliere toeristenbelasting	7%			omzet
- hotels		7% en € 3	7% en € 3	omzet en per persoon
- campings		7% en € 1	7% en € 1	omzet en per persoon
- verblijf in woningen		10%	10%	omzet
- dagtoeristenbelasting cruises	€ 8	€ 8	€ 8	per transitpassagier
Vermakelijkhedenretributie				
rondvaartboten en stadsrondritten	€ 0,66	€ 1,50	€ 1,50	per instapper
Waterfietsen	€ 0,33	€ 0,75	€ 0,75	per opstapper
Gidsrondleidingen		€ 1,50	€ 1,50	per deelnemer

*Indicatief en onder voorbehoud goedkeuring van separate raadsvoorraden.

Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een belasting voor:

- de eigenaar van een woning of bedrijfspand(object)
- de huurder of gebruiker van een bedrijfspand

De opbrengst van de OZB stijgt jaarlijks met de inflatie mee. Daarnaast stijgen de opbrengst van de OZB elk jaar door de groei van de stad. Bij

het inschatten van de totale OZB-opbrengsten houden we rekening met deze groei. We nemen maatregelen om de opbrengsten van de OZB met € 36,0 miljoen te verhogen. De precieze heffing stellen we vast via een percentage van de WOZ-waarde (WOZ staat voor waardering onroerende zaken). De waardeontwikkelingen bepalen mede de hoogte van de OZB. We stellen het tarief in december vast om zoveel mogelijk verkooptransacties van onroerende zaken te kunnen meenemen in de bepaling van de waarde.

Roerende ruimtebelasting

Eigenaren van roerende woonruimten (zoals woonboten) en roerende bedrijfsruimten betalen roerende ruimtebelasting (RRB). Voor de RRB geldt de wettelijke verplichting om dezelfde tarieven als voor de OZB te hanteren. De heffing stellen we vast via een percentage van de WOZ-waarde.

Rioolheffing

We leggen rioolheffing aan alle inwoners op die aangesloten zijn op de gemeentelijke riolering (aansluitrecht). Waternet voert de rioleringstaak uit. De gemeentelijke afdeling Belastingen verstuurt de aanslagen en int deze. De hoogte van het tarief bepalen we jaarlijks via een vijfjaarsverwachting. Tarieven mogen jaarlijks niet te veel verschillen.

We berekenen het tarief rioolrecht door een eigenarenheffing en een gebruikersheffing. De gebruikersheffing baseren we op het (drink) waterverbruik. Hiermee passen we het uitgangspunt toe dat de gebruiker/vervuiler betaalt.

Het tarief in 2021 voor het eigenarendeel en gebruikersdeel stijgt ten opzichte van 2020 met 4,1%. De gebruikersheffing kent meerdere tarieven, met een drempel van 300 m³. Zo passen we het principe 'de vervuiler betaalt' zo goed mogelijk toe. Er zijn zeven verschillende tarieven vanaf 300 m³ waterverbruik. Grootgebruikers betalen hierdoor via hun waterverbruik mee aan de kosten voor het rioleringsstelsel.

Toeristenbelasting

We heffen toeristenbelasting voor overnachtingen van personen die niet als ingezetene staan ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie. Voor verblijf in hotels geldt naast het percentage toeristenbelasting van 7% ook een vast bedrag van € 3,- per persoon per overnachting. Voor verblijf op campings is deze vaste voet € 1,-. Daarmee leveren alle bezoekers aan de stad een vaste minimale bijdrage aan de stad. Kinderen tot 16 jaar zijn vrijgesteld van de toeristenbelasting en voor de vaste bijdrage geldt een maximum van 21 dagen. Voor verblijf in woningen (particuliere vakantieverhuur, bed & breakfast en Short Stay) geldt geen vaste bijdrage, maar betalen bezoekers 10% van de overnachtingsprijs.

Daarnaast betalen passagiers van zee- en riviercruises die Amsterdam als tussenstop aandoen vanaf 2019 een toeristenbelasting van € 8,- per persoon per dag.

Als gevolg van de corona-uitbraak zijn de geraamde opbrengsten uit toeristenbelasting als volgt neerwaarts bijgesteld:

	2021	2022	2023	2024
Minderopbrengst Toeristenbelasting	-€ 75 mln.	-€ 60 mln.	-€ 50 mln.	-€ 40 mln.

Voor 2023 en 2024 zullen kwaliteitsimpulsen voor het toerisme € 20,0 miljoen moeten bijdragen aan de toeristenbelasting.

Binnenhavengeld

Binnenhavengeld is een gemeentelijke belasting voor boten die aanmeren in Amsterdam. Met deze retributie betaalt de gebruiker mee aan onderhoud en beheer van de Amsterdamse vaarwegen en kades en aan het handhaven van de orde en veiligheid op het water.

Het binnenhavengeld kent in 2021 een geringe indexatie van de tarieven per staffel die gemiddeld onder de 1% zal liggen. De staffels zijn ingedeeld in

verschillende lengtes van een boot waarbij voor 2021 geldt dat langere boten een iets hogere indexatie krijgen dan kleinere boten. Onderstaande staffels zijn indicatief, hieraan kunnen nog geen rechten worden ontleend (dit kan pas na vaststelling van de binnenhavengelden 2021 door de gemeenteraad).

	2020	2021	Prijsstijging
Boot 3 meter	€ 285,00	€ 270	-5%
Boot 5 meter	€ 370,00	€ 375	1%
Boot 8 meter	€ 528,00	€ 525	-1%
Boot 11 meter	€ 671,00	€ 675	1%
Boot 14,5 meter	€ 826,50	€ 845	2%
Boot 22 meter	€ 1.265,00	€ 1.275	1%

Plezierboten die verduurzaamd zijn kunnen een korting krijgen van 70%. Deze milieukorting blijven we in ieder geval tot 2025 verstrekken.

Vermakelijkhedenretributie

De vermakelijkhedenretributie (VMR) leggen we op aan ondernemers die tegen vergoeding vermaak op het water, stadsrondritten of gidstours in de stad aanbieden. Voor deze vormen van vermaak geldt een tarief van € 1,50 per passagiers of deelnemer.

Om bezoekers eerlijk te laten bijdragen aan de stad wordt vanaf 2021 ook VMR ingevoerd voor betaalde evenementen (waaronder festivals) die plaatsvinden in de openbare ruimte. Gelet op de zeer beperkte mogelijkheden om grootschalige evenementen te organiseren als gevolg van de corona-uitbraak en de verwachting dat die beperkingen van kracht zullen blijven zolang er geen vaccin beschikbaar is, wordt deze nieuwe heffing pas vanaf 2022 ingevoerd. De begroting van € 10,9 miljoen zal daardoor nog met € 1,0 miljoen afnemen.

Precariobelasting

Precariobelasting is de vergoeding voor het plaatsen of hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond of -water met een openbare bestemming. Vanaf 2020 levert precario gemiddeld € 2 miljoen meer aan opbrengsten op. We hebben twee varianten van precariobelasting:

Terrassen

We heffen precario op terrassen die zich op gemeentelijke grond of water met een openbare bestemming bevinden. De tarieven zijn afhankelijk van de drukte in een gebied, het seizoen (zomer of winter) en of het terras overdekt is. Gebieden met dezelfde drukte krijgen hetzelfde tarief. Het maximale tarief in 2021 van € 263,- per m² per jaar geldt voor een overdekt terras in het centrumgebied. Het minimale tarief in 2021 van € 51,- per m² per seizoen geldt voor onoverdekte terrassen in de hele stad.

Om ondernemers te ondersteunen bij het opvangen van de gevolgen van de corona-uitbraak is de heffing van de precario voor terrassen in 2020 niet uitgevoerd en zijn geen aanslagen opgelegd. In 2020 heeft het college het mogelijk gemaakt om de zomerterrassen te verruimen. Onder voorbehoud van goedkeuring door de raad zullen ook in het winterseizoen (tot 1 maart 2021) onder voorwaarden de ruimere zomerterrassen worden toegestaan. In dat kader wordt voorgesteld het wintertarief in 2021 op € 0,- te zetten. Voor het zomerseizoen van 2021 wordt vooralsnog uitgegaan van de reguliere terrassen en de daarbij voor 2021 passende tarieven.

Liggeld

Voor een ligplaats in openbaar gemeentewater heffen we precario. De tarieven liggeld voor woonboten en bedrijfsvaartuigen liggen tussen € 11,- en € 13,- per m² per jaar. We heffen ook precario voor het ('s nachts) liggen van passagiersvaartuigen. Er gelden in 2020 twee tarieven, afhankelijk van het gebied waar het passagiersvaartuig ligt:

- gebied 1 (centrumgebied): € 40,- per m², exclusief btw.
- gebied 2 (buiten het centrumgebied): € 20,- per m², exclusief btw.

Reclamebelasting

Deze belasting wordt geheven op aankondigingen van ondernemers die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg. Om ondernemers te ondersteunen bij het opvangen van de gevolgen van de corona-uitbraak is de heffing van de reclamebelasting in 2020 niet uitgevoerd en zijn geen aanslagen reclamebelasting opgelegd. In 2021 komt de heffing wel tot uitvoering. Het tarief hangt af van de oppervlakte (aantal m²) van de aankondiging en het gebied waarin de aankondiging is gedaan. De hieruit voortvloeiende baten bedragen € 9,9 miljoen.

Lastenverlichting ondernemers

Met het bedrijfsleven nog moet worden afgestemd over de inrichting van de aangekondigde lastenverlichting in 2021 en 2022 van € 10 miljoen per jaar. Daardoor is het mogelijk dat er voor deze groep nog wijzigingen volgen in de OZB, precario, reclamebelasting of een combinatie daarvan.

Afvalstoffenheffing

We leggen een afvalstoffenheffing op aan inwoners voor het inzamelen van afval van huishoudens. Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is dat we de inwoners van de stad de kosten laten betalen voor de inzameling van het huishoudelijk afval. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing krijgen. Het uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is dat de baten niet meer dan kostendekkend mogen zijn. In 2021 is sprake van een stijging van de tarieven voor zowel éénpersoonshuishouden als voor meerpersoonshuishouden met 18,1%.

Reinigingsrecht

Reinigingsrecht gaat over het inzamelen en verwerken van bedrijfsvuil. Hiervoor belasten we kleine ondernemers. Voor een aanbod tot vijf zakken wekelijks geldt een laag tarief. Voor een aanbod tussen vijf en negen zakken

geldt een hoger tarief. Kan de ondernemer een contract tonen waarin staat dat zijn afval apart wordt ingezameld? Dan vervalt de aanslag. Voor een aanbod boven de negen zakken is een contract verplicht. In de hele gemeente gelden dezelfde tarieven.

Parkeerbelasting

Parkeerbelasting heffen we om de parkeerdruk in de openbare ruimte goed te regelen. De parkeerbelasting bestaat uit drie delen:

1. Parkeertarieven per uur voor bezoekers.
2. Tarieven voor parkeervergunningen per half jaar voor bewoners en bedrijven.
3. Tarieven voor aanslagen (parkeerboetes) die we opleggen bij het niet betalen van verschuldigde parkeerbelasting en eventueel voor het wegslepen

Het hoogste parkeertarief is er voor parkeren in de oude binnenstad. Het laagste uurtarief is voor parkeren bij:

- een aantal winkelstraten
- bedrijventerreinen
- enkele sportvelden en begraafplaatsen.

Het hoogste parkeertarief blijft in 2021 € 7,50 per uur. De hoogte van de naheffingsaanslag (parkeerboete) is per 1 januari 2020 verhoogd van € 62,70 naar € 64,00. Dit is gelijk aan het landelijk vastgestelde maximum maar nog steeds onder de kostprijs van een naheffing voor Amsterdam.

Als gevolg van de coronacrisis zijn bij de Voorjaarsnota 2020 de opbrengsten voor 2020 en 2021 naar beneden bijgesteld ten opzichte van de vastgestelde begroting. Voor 2020 wordt € 234 miljoen parkeerbelasting verwacht. Uitgaande van de inzichten en verwachtingen in de zomer van 2020 is in de begroting 2021 € 259 miljoen opgenomen.

Marktgelden

Marktgelden worden bij de marktkoopman in rekening gebracht als vergoeding voor het gebruik van gemeentegrond, de levering van elektriciteit

en het reinigen van het marktterrein. In 2021 stijgen de inkomsten doordat het concept van de zelfreinigende markt op een markt is beëindigd. De kosten voor de reiniging worden nu weer in rekening gebracht.

Lijkbezorgingsrechten

In tegenstelling tot de meeste andere gemeentelijke dienstverlening zoals de uitgifte van een paspoort of het ophalen van het huisvuil, is bij de tarieven voor lijkbezorging sprake van marktwerking. In de regio Amsterdam zijn naast de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria circa tien andere begraafplaatsen en crematoria actief. De gemeente faciliteert ongeveer 35% van de uitvaarten van overleden Amsterdammers. Bij de beoordeling van de tarieven is het principe dat er één tarief is voor gelijke dienstverlening deels losgelaten. De ligging en omvang van de begraafplaats en de faciliteiten vragen om een meer individuele bepaling van de tarieven.

Uitgangspunt bij de tariefstelling is dat de gemeente de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria op een goed niveau tegen marktconforme en kostendekkende tarieven uitvoert.

Gelet op de aard van de begraafplaatsen kunnen er verschillende tarieven voor grafrechten en bijdrage aan onderhoud begraafplaatsen zijn. De geraamde opbrengst van alle tarieven tezamen dekken alle werkelijke kosten die met de exploitatie van de begraafplaats/crematorium zijn gemoeid. De lijkbezorgingsrechten zijn geen onderdeel van de lokale lastendruk, omdat er geen verplichte afname van de dienstverlening is.

Leges

Leges zijn vergoedingen die inwoners en bedrijven betalen voor gemeentelijke dienstverlening. De tarieven die we in rekening brengen, moeten helder onderbouwd zijn. Alle gemeentelijke legestarieven staan in de legestabel. De tabel staat op www.amsterdam.nl.

Kostendekkendheid leges

Op grond van de gemeentewet mogen de opbrengsten van leges niet hoger zijn dan de uitgaven. We mogen geen winst maken op de leges, maar we mogen wel kostendekkend werken tot maximaal 100%. Hoe hoger de kostendekkendheid, hoe meer de kosten worden gedragen door de aanvrager(s) van de legesproducten. Op die manier komt een kleiner deel van de kosten ten laste van de algemene middelen. Bij leges onderscheiden we drie soorten dienstverlening met daarin verschillende onderdelen:

1. Algemene dienstverlening:
 - Burgerzaken, waaronder huwelijken, paspoorten en rijbewijzen
 - Vergunningen en ontheffingen voor onder andere ligplaatsen, winkeltijdenwet, kinderopvang en verkeer en vervoer
2. Omgevingsvergunning, waaronder bouwvergunningen, huisvestingvergunningen en kapvergunningen
3. Dienstverlening die valt onder de Europese Dienstenrichtlijn (EDR):
 - Splitsingsvergunning
 - Bed & Breakfast
 - Vakantieverhuur
 - Vergunningen prostitutiebedrijven
 - Horecavergunningen
 - Winkeltijdenwet
 - Evenementenvergunningen
 - Ambulante Handel
 - Deelvervoer
 - Bedrijfsvoertuigen

De tarieven worden op basis van begrotingscijfers vastgesteld. De wet vereist namelijk dat de verordening op leges moet zijn vastgesteld vóórdat je de leges gaat heffen. Het uitgangspunt is dat de kostendekkendheid getoetst wordt op niveau van de totale verordening. Hierdoor is zogenoemde kruissubsidiëring mogelijk: een verwacht overschot op de ene activiteit mag je gebruiken om een verwacht tekort bij een andere activiteit te dekken. Uitzondering hierop is het onderdeel "dienstverlening die valt onder de Europese Dienstenrichtlijn". Hier is geen kruissubsidiëring toegestaan. De leges voor deze diensten mogen hooguit kostendekkend zijn. Daarnaast geldt voor de algemene dienstverlening dat de dienstverlening voor Burgerzaken

voor een belangrijk deel gebonden is aan door het Rijk vastgestelde maximumtarieven, bijvoorbeeld voor paspoorten en rijbewijzen.

In de volgende tabel staan de kosten en de opbrengsten van de drie soorten dienstverlening, onderverdeeld naar de hoofdstukken van de legestabel.

Per hoofdstuk worden de kosten onderverdeeld naar:

A. Toe te rekenen kosten die in de verschillende programma's van de begroting zijn opgenomen, onder andere:

- Personeelskosten voor uitvoering
- Automatiseringskosten
- Materiële kosten die voor de dienstverlening worden gemaakt
- Kapitaallasten (rente en afschrijving) van investeringen die in het verleden zijn gedaan voor de dienstverlening

B. Overhead en btw:

- Toe te rekenen kosten voor overhead (zie voor toelichting op overhead programmaonderdeel B.1)
- Toegerekende btw over kosten inhuur en materiële kosten

Algemene Dienstverlening

(Bedragen x € 1.000)

Per hoofdstuk legestabel	Personeel en inkoop	Overhead en BTW	Totale Lasten	Baten	Kosten-dekkendheid	
	A	B	A+B		2021	2020
H1 Informatie	-	-	-	25	-	0%
H2 Burgerzaken	14.967	4.809	19.776	13.742	69%	67%
H4 Economie en Milieu	290	135	425	327	76%	79%
H5 Openbare Ruimte	3.343	1.578	4.921	3.487	71%	88%
H6 Verkeer en Vervoer	9.880	4.885	14.765	10.895	74%	94%
H7 Binnenwater	470	283	753	69	9%	8%
H8 Kinderopvang	195	73	268	159	60%	86%
Totaal	29.145	11.762	40.907	28.704	70%	74%

Fysieke leefomgeving

(Bedragen x € 1.000)

Per hoofdstuk legestabel	Personeel en inkoop	Overhead en BTW	Totale Lasten	Baten	Kosten-dekkendheid	
	A	B	A+B		2021	2020
H3 Fysieke leefomgeving	35.716	19.407	55.123	52.836	96%	97%
Totaal	35.716	19.407	55.123	52.836	96%	97%
Totaal Algemene Dienstverlening en Fysieke Leefomgeving		96.031	81.540	85%	89%	97%

Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

(Bedragen x € 1.000)

Per hoofdstuk legestabel	Personeel en inkoop	Overhead en BTW	Totale Lasten	Baten	Kosten-dekkendheid	
	A	B	A+B		2021	2020
Splitsingsvergunning (H3.2.2)	331	195	526	515	98%	96%
Bed&Breakfast	67	14	81	69	85%	-
Vakantieverhuur	-	-	-	-	-	-
Vergunningen prostitutiebedrijven (H3.2.4 en H4.3)	123	70	193	190	99%	-
Horecaverunningen (H4.1 en 4.2)	4.060	2.364	6.424	4.860	76%	77%
Winkeltijdenwet(H4.4)	86	41	127	76	60%	62%
Evenementenvergunningen (H4.5)	3.909	2.230	6.138	2.850	46%	44%
Ambulante Handel (H5.4)	147	96	243	210	86%	100%
Deelvervoer (H6.9)	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsvoertuigen (H7.2)	418	270	688	643	94%	91%
Totaal	9.140	5.280	14.420	9.413		

Het overzicht van de kosten in de voorgaande tabel is gebaseerd op het kostenmodel leges. In dit model wordt de toegerekende overhead uniform bepaald op basis van een opslag per formatieplaats.

Wijzigingen leges 2021

De kostendekkendheid daalt in 2021 van 89% naar 85%. In het coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken te streven naar meer kostendekkendheid van de legestarieven en zo meer kosten te verleggen naar de gebruiker(s).

Ten opzichte van 2020 is de kostendekkendheid voor het totaal afgenomen.

Dit is het resultaat van een aantal ontwikkelingen:

- Opname in de kostentoekening van toerekenbare kosten voor adviezen bij vergunningverlening (kapvergunningen, horeca, evenementen, verkeer en vervoer).
- De leges zijn geïndexeerd met 1,7%. Hiermee wordt de kostenstijging als gevolg van loon- en prijsontwikkeling opgevangen.
- Kostenbesparingen als gevolg van de besparingsopgave leiden tot verhoging van de kostendekkendheid. Dit effect wordt niet altijd zichtbaar door ontwikkeling van aantallen en overige mutaties.
- Bij Burgerzaken treedt wel een lichte stijging van de kostendekkendheid p.

Het totaal van de geraamde legesopbrengsten komt voor 2021 uit op € 91,0 miljoen. Dit is een toename van € 0,9 miljoen ten opzichte van de geraamde opbrengsten 2020. De toename is als volgt opgebouwd:

(Bedragen x € miljoen)

Opbrengstraming 2020	Prijsstijging
Volumeontwikkeling	
Omgevingsvergunning (bouwen)	-3,8
Overige	0,5
Ontwikkeling tarieven	
Indexering tarieven	1,4
Stelselwijziging WIOR	0,4
Tariefsaanpassing tijdelijke verkeersmaatregelen	0,4
Tariefsaanpassing geluidsbegrenzers	0,0
Ontwikkeling begrote opbrengst	
Toevoegen begrote opbrengst afzetten parkeervakken	2,0
Opbrengstraming 2021	91,0

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- In 2019 en 2020 waren er extra legesopbrengsten door een tijdelijke stijging van het aantal aanvragen omgevingsvergunningen door aantrekkende economie. Deze extra opbrengsten verwachten we in 2021 niet.
- Indexering van de legestarieven op basis van de loon- en prijsstijging, met 1,7 procent, leidt tot een toename van de legesopbrengsten met € 1,4 miljoen.
- Aanpassing van de tarieven WIOR leidt tot extra inkomsten van € 0,4 miljoen. Dit hangt samen met de stelselwijziging WIOR.
- Het legestartief voor tijdelijke verkeersmaatregelen wordt verhoogd van € 200 naar € 230. Hiermee wordt via extra legesopbrengsten van € 0,4 miljoen dekking gevonden voor de toegenomen advieskosten van Stadswerken.
- Stadswerken plaatst – na het verlenen van een tijdelijke verkeersmaatregel voor het afzetten van parkeervakken – borden en linten om een parkeervak af te zetten. Voor het afzetten van parkeervakken worden legestarieven in rekening gebracht. Deze legesopbrengst, voor 2021 € 2 miljoen, was tot nu toe niet opgenomen in het overzicht van legesopbrengsten.
- De tarieven voor het verzegelen van geluidsbegrenzers zijn verhoogd met oog op de kostendekkendheid. Het gaat jaarlijks om ongeveer 40 aanvragen. Dit levert een beperkte extra opbrengst op (€ 8.500).

5.4

Verbonden partijen

5.4 Verbonden partijen

Inleiding

In deze paragraaf geven wij een overzicht van al onze verbonden partijen en van de financiële aspecten ervan. We doen dit volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke en publiekrechtelijke organisaties waar wij een financieel én een bestuurlijk belang in hebben. Privaatrechtelijke organisaties kunnen stichtingen, verenigingen en vennootschappen zijn. Als het een vennootschap is, gebruiken we de term deelneming. Een deelneming is een vennootschap (NV of BV) waarin de gemeente participeert via aandelen. De samenwerking tussen gemeenten in publiekrechtelijke constructies worden gemeenschappelijke regelingen genoemd.

Voor de betekenis van de begrippen 'bestuurlijk belang' en 'financieel belang' gebruiken wij de definities uit het BBV en de bijbehorende circulaire en toelichtingen daarop.

In de volgende gevallen spreken we van een financieel belang.

- Als wij een bedrag dat we aan een verbonden partij ter beschikking hebben gesteld, bij faillissement niet kunnen verhalen.
- Als wij aansprakelijk zijn wanneer de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Dit kan onder meer het geval zijn als wij:

- aandeelhouder zijn
- aan een gemeenschappelijke regeling deelnemen
- een garantie hebben afgegeven
- een lening hebben verstrekt

Een bestuurlijk belang houdt in dat wij zeggenschap hebben over de verbonden partij. Dat kan door vertegenwoordiging in het bestuur zijn of door stemrecht. Bijvoorbeeld als een wethouder, raadslid of ambtenaar namens de

gemeente in het bestuur van de verbonden partij zit of namens de gemeente stemt. Als we zitting hebben in een toezichthoudend orgaan is er alleen een bestuurlijk belang als wij een besluitvormende stem hebben.

Informatie over het beleid van en de risico's bij de verschillende verbonden partijen staan in de programma's van de begroting die daarover gaan. Er zijn vier deelnemingen die niet specifiek aan een programma en specifiek beleidsdoel zijn gekoppeld. Daarvoor geven wij in deze paragraaf het publiek belang weer.

Beleid verbonden partijen

Het beleid voor verbonden partijen is vastgelegd in:

- het deelnemingenbeleid 'Doelgericht op Afstand II' (DOA II, in maart 2013 aangenomen door de gemeenteraad)
- het addendum 'Doelgericht op Afstand II, Kaderstelling Verbonden Partijen' (in maart 2014 aangenomen door de gemeenteraad)

Uitgangspunt van DOA II is dat wij de Nederlandse Corporate Governance Code (de Code) als leidraad gebruiken voor sturen en beheersen van deelnemingen. Deze Code is in 2016 herzien en stelt nu langetermijnwaardecreatie centraal en heeft meer aandacht voor bedrijfscultuur. De uitvoering van het deelnemingenbeleid DOA II is vastgelegd in een uitvoeringsnotitie.

Beloningsbeleid Deelnemingen

In 2016 hebben wij het Beloningsbeleid Deelnemingen vastgesteld. Wij richten ons als aandeelhouder op een sobere beloning die past bij het publieke belang en het maatschappelijke kapitaal van een deelneming.

Wel moeten de deelnemingen gekwalificeerde en deskundige bestuurders kunnen aantrekken. Wij gebruiken onze invloed om het Beloningsbeleid Deelnemingen zo goed mogelijk vast te leggen in het beloningsbeleid van iedere deelneming.

Jaarverslag Deelnemingen

In november 2020 publiceren we volgens planning het Jaarverslag Deelnemingen 2019. In dit jaarverslag presenteren wij de prestaties van de deelnemingen zowel afzonderlijk als op portefeuilleniveau. Daarbij kijken we naar de ontwikkelingen van het afgelopen jaar op financieel gebied en ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Verder bieden we per deelneming een overzicht van allerlei kerngegevens. Bijvoorbeeld de wijze waarop het bestuur is ingericht, hoeveel mensen er werken en wat het publieke belang van de gemeente is.

Overzicht deelnemingen en financiële kerngegevens deelnemingen

In deze paragraaf staan de (financiële) kerngegevens van de deelnemingen die op dit moment in ons beheer zijn. Onze voornemens om deelnemingen aan te gaan of te beëindigen staan ook in deze paragraaf.

Kerngegevens deelnemingen

Verschillende deelnemingen keren winst uit aan de aandeelhouders in de vorm van dividend. De dividendinkomsten zijn verantwoord in programmaonderdeel A.1 Rente en resultaat (zie hoofdstuk 3).

Tabel 4.4.1 geeft de (financiële) kerngegevens per deelneming. We gebruiken de volgende afkortingen:

BW: boekwaarde balans gemeente (in miljoenen euro's)

EV: eigen vermogen (in miljoenen euro's)

VV: vreemd vermogen (in miljoenen euro's)

NW: netto winst (in miljoenen euro's)

De weergegeven boekwaarde is de verkrijgingsprijs van de deelneming. De verkrijgingsprijs bestaat uit de investering en het gestort aandelenkapitaal gecorrigeerd voor eventuele langdurige waardeverminderingen. De cijfers over eigen vermogen, vreemd vermogen en netto winst baseren we op de jaarrekening 2019 van de deelnemingen, tenzij anders aangegeven. Het vreemd vermogen wordt gedefinieerd als het totale vermogen minus het eigen vermogen.

#	Deelneming	Vestigings- plaats	Aandeel	Programma- onderdeel	BW	EV	VV	NW
1	Stadsgoed NV (voormalig 1012Inc NV)	Amsterdam	17%	Paragraaf verbonden partijen	21,2	222,6	65,1	20,8
2	Amsterdam Clipper Beheer BV	Amsterdam	100%	3.1 Economie en Innovatie	0	2,6	0	0
3	AEB Holding NV	Amsterdam	100%	9.2 Afval en grondstoffen	70*	-54,2	504,0	-82,2
4	Alliander NV	Arnhem	9,2%	9.3 Duurzaamheid en milieubeheer	72,6	4.224	4.687	253
5	Beurs van Berlage ■ Exploitatie BV ■ Vastgoed BV ■ Palazzo Pubblico Amsterdam BV	Amsterdam	25% 25% 100%	3.1 Economie en innovatie	0,1	5,7 0,9 0,4	4,5 6,6 1,9	0,2 0,2 0,1
6	Exploitatiemaatschappij Carré BV	Amsterdam	100%	B.3 Vastgoed en Bedrijfsvoering	0,2	1,1	24,4	0,5
7	GEM Lutkemeer (CV, GEM Lutkemeer Beheer BV, Gemeente Amsterdam Participatie Lutkemeer BV (GAP))	Amsterdam	20%	10.1 Grond	7,6	38,3	2,7	
8	GVB Holding NV	Amsterdam	100%	2.3 Openbaar vervoer	78,8	97	317	1,9
9	Havenbedrijf Amsterdam NV	Amsterdam	100%	3.1 Economie en innovatie	304,9	639	248	67,5
10	NV Bank Nederlandse Gemeenten	Den Haag	1,10%	Paragraaf verbonden partijen	1,4	4.887	144.802	163
11	NV Maatschappij tot exploitatie van het Hotel en Café Hollands	Amsterdam	100%	B.3 Vastgoed en Bedrijfsvoering	1,2	-0,2	0,4	0,4

#	Deelneming	Vestigings- plaats	Aandeel	Programma- onderdeel	BW	EV	VV	NW
12	ODE Energie BV	Amsterdam	17%	4.1 Kunst en cultuur	0,6	1,2	3,1	0,1
13	RAI Holding BV	Amsterdam	25%	3.1 Economie en innovatie	22,7	91,9	127,4	3,6
14	Life Sciences Fund Amsterdam BV	Amsterdam	29%	3.1 Economie en innovatie	2,2	13,4	0,1	0,2
15	Luchthaven Schiphol NV	Amsterdam	20%	3.1 Economie en innovatie	16,9	4.372	3.425	362
16	Matrix Innovation Center	Amsterdam	25%	3.1 Economie en innovatie	2,2	14,4	37,9	1,6
17	Scheepsexploitatie- maatschappij BAVO NV	Amsterdam	100%	B.3 Vastgoed en Bedrijfsvoering	0,6	0,4	0	0
18	Schiphol Area Development Company NV	Amsterdam	25%	3.1 Economie en innovatie	25,8	112	23	5,4
19	Stadion Amsterdam NV	Amsterdam	48% certifi- caten	Paragraaf verbonden partijen	6,6	106	43	2,0
20	NV Stadsherstel Amsterdam	Amsterdam	13,6%	4.2 Erfgoed	8,5	433	145	40,0
21	NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam	Amsterdam	100%	Paragraaf verbonden partijen	9,4	25,3	34,3	5,3
22	NV Zeedijk	Amsterdam	78%	Paragraaf verbonden partijen	6,5	13	22,5	1

*Boekwaarde inclusief voorzieningen.

De kapitaalverstrekkingen en leningen aan deelnemingen zijn afzonderlijk op de gemeentelijke balans opgenomen onder de financiële vaste activa (zie paragraaf 4.2 'Financiering').

In paragraaf 4.1 'Weerstandvermogen en risicobeheersing' staan de resterende risico's voor de deelnemingen. Het gaat dan deels over het risico op mogelijke afwaardering op de boekwaarde (de 'verkrijgingsprijs'). Wij hebben per deelneming geanalyseerd of er een langdurige waardevermindering is en in hoeverre het risico hierop aanwezig is. Daarnaast hebben we voor alle deelnemingen een dividendrisico opgenomen in de resterende risico's. Een aantal deelnemingen zijn hard geraakt door de coronacrisis, zoals bijvoorbeeld Schiphol, Carré, de RAI en GVB. Bij de

bepaling van de rest risico's zijn de negatieve effecten van de coronacrisis in acht genomen.

Publiek belang van deelnemingen die niet in de programma's zijn opgenomen

NV Bank Nederlandse Gemeenten

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) werkt voor decentrale overheden als centrale inkooporganisatie op de geld en kapitaalmarkt. Hierdoor ontstaat een groter inkoopvolume wat scherpere (rente)tarieven oplevert voor financiering van publieke en semipublieke instellingen. BNG is één van de financiële instellingen die de gemeentelijke treasurer gebruikt voor het beheren van de gemeentelijke schuld.

Stadsgoed NV (voormalig 1012Inc NV)

Stadsgoed NV heeft de volgende maatschappelijke doelen:

- Het intensief, verantwoord en duurzaam kleinschalig beheren van zijn panden.
- Het terugdringen van bestaande monoculturen door de balans tussen de verschillende functies in het gebied te verbeteren.
- Het terugdringen en voorkomen van dubieus eigendom van vastgoed.

Met deze doelen draagt Stadsgoed NV bij aan het verbeteren van de leefbaarheid en het bevorderen van economische activiteiten in de binnenstad.

Stadion Amsterdam NV

Stadion Amsterdam is, sinds de bouw in 1996, eigenaar en exploitant van het multifunctionele voetbalstadion de Johan Cruyff ArenA, tevens de thuisbasis van Ajax.

NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam (VGA)

NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam vervult voor ons de centrale verzekeringsrol. Daarmee verzekeren wij ons onder de beste omstandigheden tegen risico's en beheersen wij de schadelast voor onszelf.

NV Zeedijk

NV Zeedijk draagt bij aan het vergroten van de leefbaarheid en de (bonafide) economische activiteiten op en nabij de Zeedijk.

Voornemens tot het (mogelijk) beëindigen en aangaan van verbonden partijen

Het deelnemingenbeleid schrijft voor om iedere collegeperiode het nut en de noodzaak van alle deelnemingen te beschouwen. Dit heet de 'herijking deelnemingen'. In de herijking deelnemingen gaan wij na of er een publiek belang is en of wij het publiek belang het beste dienen met een deelneming. Vanuit de laatste herijking deelnemingen uit 2015 zijn wij bezig vier deelnemingen (deels) te verkopen of te liquideren. Het gaat om:

- Stadion Amsterdam NV
- Scheepsexploitatie Maatschappij Bavo NV
- NV Maatschappij Exploitatie Hotel en Café 'Hollandais'
- RAI Holding BV. Het vervreemdingstraject in 2019 stilgelegd in afwachting van ontwikkelplannen in de nabije omgeving van RAI.

Daarnaast hebben we in januari 2020 het principebesluit genomen om de aandelen in AEB Holding N.V. te verkopen. Verder is de gemeente in gesprek met Stichting Goois Natuurreservaat over uittreding uit deze stichting.

Invest-MRA

Er is op dit moment één plan om een nieuwe deelneming op te richten. Medio 2020 is, mede naar aanleiding van de oprichting van het landelijke fonds Invest-NL, het principebesluit genomen om een regionale organisatie op te richten voor het aanjagen van private investeringen in duurzame economische ontwikkeling: Invest-MRA. Deze nieuwe organisatie krijgt twee taken. De eerste taak is het ondersteunen van bedrijven bij het ontwikkelen van projecten op het vlak van energietransitie en circulaire economie. De tweede taak is het investeren in dergelijke projecten. Voor de financiering wordt een fonds opgericht, met een beoogd startvermogen van € 100 miljoen. Amsterdam onderzoekt een deelname van € 40 miljoen aan het fonds. Alle gemeenten en provincies van de Metropool Regio Amsterdam en de gemeenten in Noord-Holland Noord worden uitgenodigd om deel te nemen in dit fonds. Dit zal praktisch vorm krijgen door het nemen van aandelen in Invest MRA.

Overzicht overige verbonden partijen en financiële kerngegevens

Slechts een deel van de Amsterdamse verbonden partijen is een deelneming. Hieronder volgt een overzicht van de overige verbonden partijen.

Daartoe behoren:

- publiekrechtelijk: gemeenschappelijke regelingen
- privaatrechtelijk: stichtingen en (coöperatieve) verenigingen

Zoals in de inleiding van deze paragraaf al staat, nemen wij de beleidsinformatie en risico's van verbonden partijen in de relevante programma's van de begroting op. Ontwikkelingen bij (overige) verbonden partijen die op dit moment in beheer zijn en eventuele plannen om nieuwe verbonden partijen op te richten of om verbonden partijen te beëindigen staan ook in de programma's. Hieronder volgt wel een overzicht van de financiële kerngegevens van de overige verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

In de tabel hieronder staan de (financiële) kerngegevens van de gemeenschappelijke regelingen. De cijfers baseren wij op de vastgestelde jaarrekeningen over 2019 van de gemeenschappelijke regelingen.

We gebruiken de volgende afkortingen:

EV: eigen vermogen (in miljoenen euro's)

VV: vreemd vermogen (in miljoenen euro's)

NW: netto winst (in miljoenen euro's)

AB: algemeen bestuur

DB: dagelijks bestuur

Tabel 5.4.2 Kerngegevens per gemeenschappelijke regeling

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Programmaonderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW
Gemeenschappelijke Regeling Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied (CNB)	Amsterdam	3.1 Economie en innovatie	Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter.		De Divisie Havenmeester van Havenbedrijf Amsterdam NV voert de taken van het CNB uit. Havenbedrijf Amsterdam NV stelt in haar begroting de middelen ter beschikking aan de Divisie Havenmeester om deze taken uit te voeren.	
GGD Amsterdam-Amstelland	Amsterdam	8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter.		De GGD Amsterdam voert taken uit voor andere deelnemers binnen de GR als opdrachtnemer (op basis van een dienstverleningsovereenkomst) voor de andere deelnemers (opdrachtgever).	
Ombudsman Metropool Amsterdam	Amsterdam	B.4 Bestuur	Lid AB. Benoeming ombudsman.	0,2	0,2	0
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Zaandam	9.3 Duurzaamheid en milieubeheer	Twee leden in AB (stemrecht 30%) en één in lid in DB (stemrecht 20%).	3,4	15,3	0,4
Recreatieschap Groengebied Amstelland	Amstelveen	11.3 Groen en dierenwelzijn	Vertegenwoordiging in AB en DB (49,2%)	1,9	4,3	-1,5
Recreatieschap Twiske Waterland	Velsen	11.3 Groen en dierenwelzijn	Vertegenwoordiging in AB en DB. Stemrecht 23,6% in Twiske, 23,6% in Waterland.	4,9	0,5	0,1
Recreatieschap Spaarnwoude	VelsenZuid	11.3 Groen en dierenwelzijn	Vertegenwoordiging in AB en DB.	17,1	2,0	0,1
Rekenkamer Metropool Amsterdam	Amsterdam	B.4 Bestuur	Benoeming van lid AB (door raad). Het college benoemd DB.	0,4	0,3	0

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Programmaonderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW
Vervoerregio Amsterdam	Amsterdam	2.3 Openbaar vervoer	Vertegenwoordiging in regionaal en DB (één van de drie leden). Wethouder Verkeer en Vervoer, Water en Luchtkwaliteit is voorzitter van DB.	2	227	-27
Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland	Amsterdam	1.1 Brandweer en crisisbeheersing	Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter.	32,9	63,1	0
Centrumregeling ambtelijke samenwerking Weesp-Amsterdam	Amsterdam	B.4 Bestuur	Amsterdam is aangewezen als centrumgemeente. In een dienstverleningsovereenkomst is de verdeling van taken en verplichtingen tussen beide gemeente vastgelegd.	-0,1	8,0	6,5

Stichtingen

In de tabel hieronder staan de (financiële) kerngegevens van de stichtingen. Tenzij anders aangegeven komen de cijfers uit de jaarrekening 2019 van de stichtingen.

Tabel 5.4.3 Kerngegevens per stichting

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Programmaonderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW
Amsterdam Economic Board	Amsterdam	3.1 Economie en innovatie	Burgemeester en Wethouder Economische Zaken zijn lid van de Amsterdam Economic Board. Burgemeester is tevens voorzitter.	0,3	1,6	0
Amsterdam & Partners	Amsterdam	3.1 Economie en innovatie	Benoemingsrecht raad van toezicht	2,8	5,0	0

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Programmaonderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW
Pantar Amsterdam	Diemen	7.2 Werk, participatie en inburgering	Statutaire bevoegdheden. College van b en w benoemt de leden van de raad van toezicht.	10,3	19,3	0
Stichting J.H. Christiaanse	Rotterdam		Lid van het bestuur	0,1*	0*	0*
Stichting Waternet	Amsterdam	2.2 Water	Lid van het bestuur	0	149	0
Stichting Ouder en kindteams Amsterdam	Amsterdam	8.2 Wijkteams	Benoeming bestuur en raad van toezicht.	0,2	2,6	0

* Cijfers op basis van jaarrekening 2018

(Coöperatieve) verenigingen

In de tabel hieronder staan de (financiële) kerngegevens van de (coöperatieve) verenigingen. Tenzij anders aangegeven komen de cijfers uit de jaarrekening 2019 van de (coöperatieve) verenigingen.

Tabel 5.4.4 Kerngegevens per (coöperatieve) vereniging

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Programmaonderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW
Servicehuis Parkeer en Verblijfsrechten U.A.	Lathum	2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	Lid bestuur. Belang bedraagt 16,9%.	1	31,4	0,5
Wigo4it U.A.	Den Haag	4.2 Inkomensregelingen	Lid bestuur en deelnemersvergadering (besluitvorming op basis van unanimititeit).	8,3	11,2	2,7

Gemeente Amsterdam is lid van meerdere Verenigingen van Eigenaren (VvE). Als lid van een VvE kan de gemeente Amsterdam het stemrecht uitoefenen dat aan het lidmaatschap verbonden is.

5.5

Onderhoud kapitaalgoederen

5.5 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen met een nut over meerdere jaren. Wij investeren daarin om diensten aan onze burgers te kunnen leveren en om onze doelen te bereiken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan drinkwatervoorzieningen en openbare verlichting. Maar ook aan bushaltes en sporthallen.

We staan in deze paragraaf stil bij dit onderwerp omdat we jaarlijks veel geld uitgeven aan het onderhoud van de vele kapitaalgoederen (hierna ook: assets) die we bezitten. Het is bovendien wettelijk verplicht om in onze begroting aandacht te besteden aan de staat van onze kapitaalgoederen.

Allereerst bespreken we de algemene beleidskaders die gelden voor alle kapitaalgoederen. Vervolgens komen de 11 soorten kapitaalgoederen afzonderlijk aan bod. We benoemen dan de specifieke beleidskaders en melden de daarvoor geldende ontwikkelingen. Daarnaast tonen we het niveau van onderhoud van onze kapitaalgoederen en de financiële vertaling daarvan in de begroting. Ook besteden we aandacht aan eventueel achterstallig onderhoud.

In tabel 5.5.1 staan de begrote bedragen voor het onderhoud van kapitaalgoederen voor de jaren 2020 tot en met 2024. Het gaat hier om de begrote uitgaven die voor onderhoud zijn opgenomen. De investeringen in kapitaalgoederen zien we hier niet in terug. Deze worden geactiveerd op de balans.

Tabel 5.5.1 Overzicht onderhoud kapitaalgoederen (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Civiele kunstwerken	81,1	90,1	96,4	81,1	45,1
Gebouwen	50,4	41,2	32,6	26,5	28,3
Groen	37,8	44,0	43,8	45,0	33,4

	2020	2021	2022	2023	2024
Infrastructuur	91,1	89,8	90,1	90,7	90,3
Openbare verlichting	10,3	10,0	10,0	10,0	10,0
Riolering	44,9	46,3	46,8	47,3	47,3
Sportaccommodaties	8,7	8,0	8,0	8,0	8,0
Tunnels	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2
Verkeerssystemen	7,8	9,5	9,2	9,1	6,8
Water	26,6	27,5	27,5	27,5	27,5
Wegen	58,2	55,6	55,3	50,7	36,3
Totaal	432,1	428,2	425,9	402,1	339,2

Algemene beleidskaders

Deze paragraaf beschrijft 11 soorten kapitaalgoederen afzonderlijk. Bij elk soort kapitaalgoed worden de specifieke beleidskaders benoemd en de belangrijke punten gemeld. In dit onderdeel staan we stil bij de algemene beleidskaders die gelden voor alle kapitaalgoederen.

In 2017 is de Visie Openbare Ruimte 2025 vastgesteld. In deze visie staan onze richtlijnen voor ontwikkelen, inrichten en beheren van de openbare ruimte. Met de nadruk op de verblijfsfunctie van de openbare ruimte. Met deze Visie Openbare Ruimte 2025 sluiten we direct aan bij de woningbouwstrategie Koers 2025: Ruimte voor de Stad en bij de aanpak om de bereikbaarheid van de stad te verbeteren (Mobiliteitsaanpak 2025 en Uitvoeringsagenda Mobiliteit). Samen met de Structuurvisie Amsterdam 2040, de Agenda Groen (2015), de Watervisie (2016) en de Ecologische Visie (2012) vormen zij ons openbare ruimtebeleid.

De Visie Openbare Ruimte beschrijft de wensen en doelen voor de middellange termijn en hoe wij dit bereiken. De Visie Openbare Ruimte hebben we verder uitgewerkt in het beleidskader 1 Amsterdam Heel & Schoon (2017). Hierin staat het beleid voor beheren van de openbare ruimte in Amsterdam. Daarbij hebben we oog voor de lokale opgaven en waar mogelijk beheren we samen met de buurt. Zo werken we aan een openbare ruimte die veilig, functioneel en aantrekkelijk is en blijft.

Assetmanagement is daarbij belangrijk. Onder assetmanagement verstaan we het werken met een eenduidige systematiek voor beheer en onderhoud van kapitaalgoederen. Centraal staat hierbij de balans tussen kosten, prestaties en risico's. Dit leidt tot een doelmatige manier om de stad leefbaar, bereikbaar en veilig te maken.

We gaan voor hoogwaardig beheer vanuit de volgende 5 principes:

1. De openbare ruimte kan goed en veilig gebruikt worden.
2. We beheren de openbare ruimte duurzaam, met oog voor mens en milieu.
3. Beheer zorgt voor een aantrekkelijke en verzorgde openbare ruimte.
4. Waar mogelijk beheren we samen met bewoners en bedrijven.
5. We beheren slagvaardig en kosteneffectief.

Door eenduidige normen en definities weet elke beheerder wat we van hem of haar verwachten vanuit de wensen en doelen van het gemeentebestuur. Voor het beheer van de stedelijke assets in de openbare ruimte kennen we drie niveaus: sober, verzorgd en top.

Ambitieniveau	Toelichting
A+	Zo goed als nieuw / alles 100% schoon
A	Top Heel goed in orde / prachtig straatbeeld, amper vervuiling
B	Verzorgd Heel en functioneel / verzorgd straatbeeld, matige vervuiling
C	Sober Verminderd comfort / rommelig straatbeeld, behoorlijke vervuiling
D	Functieverlies / vuil

Bij de vaststelling van 1 Amsterdam Heel & Schoon kozen we om te werken naar niveau 'verzorgd' in 2025 voor onderhouden en schoonhouden van onze eigendommen in de openbare ruimte. Inmiddels is duidelijk dat de achterstand op onderdelen nog te groot is. En dat er onvoldoende middelen zijn om het niveau 'verzorgd' te behalen. Daarom hebben we bij de Voorjaarsnota 2019 besloten om voorlopig te streven naar het niveau 'sober'. Bij de onderdelen waarvoor we al stappen hebben gezet richting 'verzorgd' willen we het niveau 'verzorgd' wel in stand te houden.

Doelen 2021

Voor de meeste kapitaalgoederen geldt dat de jaren 2021 en verder in het teken zullen staan van het aanpakken en voorkomen van achterstallig onderhoud. Bij de Voorjaarsnota 2019 hebben we vanuit ontwikkelen van normkosten en verbeteren van de programmering van beheerwerkzaamheden € 288,6 miljoen vrijgemaakt. Dit is voor het stoppen en terugdringen van achterstallig onderhoud in de openbare ruimte. Daarnaast hebben we ook middelen vrijgemaakt voor verschillende knelpunten in het beheer van het groen.

Vanuit de ontwikkelingen van de afgelopen jaren blijft in 2021 en de jaren daarop verder ontwikkelen van het assetmanagement een belangrijk speerpunt. Dit geldt voor alle processen in het assetmanagement. Van beleidsontwikkeling tot uitvoeren en van monitoren en inspectie tot informatievoorziening. Door het verder ontwikkelen van assetmanagement kunnen we gericht sturen op de balans tussen prijs, prestaties en risico's. En op de voorspelbaarheid hiervan over de hele levenscyclus.

Er zal in 2021 een herstelplan worden uitgevoerd voor versnelling van investeringen in klein onderhoud. Dit betreft extra onderhoud voor verhardingen, groen en diverse taken op het gebied van water. Verder wordt er ingezet op extra vergroening in de openbare ruimte. Investeringen in een groene openbare ruimte zijn noodzakelijk voor de leefbaarheid van de stad.

Civiele kunstwerken

Onder de civiele kunstwerken vallen vaste en beweegbare bruggen, kades en sluisen. In totaal beheren we:

- 1.797 bruggen
- 582 km kademuren en oevers
- 35 sluisen
- 463 steigers

Specifieke beleidskaders

Voor dit kapitaalgoed geldt het beleidskader 1 Amsterdam Heel & Schoon (2017).

Onderhoud en ontwikkelingen

Het huidige onderhoudsniveau van de civiele kunstwerken is sober (niveau C) of zelfs lager (niveau D). Het gewenste niveau is C (sober).

Vanuit de theoretische levensduur kunnen we vaststellen dat veel civiele kunstwerken achterstallig zijn. Een kade heeft bijvoorbeeld een theoretische levensduur van 100 jaar. Echter, door steeds beter inzicht in de toestand van het areaal (de werkelijke technische staat van de objecten), kunnen wij beter objectief bepalen wat de toestand is.

We zijn een inhaalslag begonnen om de technische staat van de civiele constructies steeds beter in beeld te brengen. Naast visuele inspecties van het civiele object begonnen wij in 2020 met elektrotechnische en werktuigbouwkundige inspecties. De achterliggende motivatie is om in 2021 en de jaren daarna beter te bepalen welk onderhoud nodig is vanuit een technische risico- gestuurde afweging. De assets houden we in stand door het uitvoeren van dagelijks en groot onderhoud. Daarbij zijn de betrouwbaarheid, functionaliteit, beschikbaarheid en veiligheid van de assets belangrijke indicatoren voor het functioneren.

Tegelijk lopen we de komende jaren de achterstand in op klein onderhoud aan de mechanische en elektrotechnische delen van de beweegbare bruggen. Ook saneren we asbest en pakken we locaties aan waar Chrom 6-verf is gebruikt.

In de programmatische aanpak van 827 verkeersbruggen en 205 kilometer kademuren, stellen we de veiligheid voorop. Dat doen we door naar verhouding veiligheidsbeheermaatregelen te treffen. Daarnaast brengen we de meerjarige vervangingsopgave steeds scherper in beeld. Voor de kademuren loopt het tempo van onderzoeken in de jaren erna op. Vanuit 'veiligheid voorop' is een brandweerorganisatie opgericht waarbij we preventieve maatregelen nemen om de kans op incidenten te verkleinen.

Achterstallig onderhoud

Een groot deel van onze bruggen en kades is sterk verouderd. Een deel daarvan is zelfs voorbij de technische levensduur van 100 jaar. 'Technische achterstalligheid' door slecht onderhoud geeft steeds vaker storingen van de installaties. En daardoor kans op stremming van beweegbare bruggen en sluisen voor scheepvaart en wegverkeer. Om de kans op storingen te verkleinen voeren we ook in 2021 preventieve maatregelen uit. Deze werkzaamheden zijn vooral aanpassingen aan werktuigbouwkunde en elektrotechnische onderdelen en conserveringsmaatregelen.

Daarnaast werd in de afgelopen jaren het gebruik van bruggen en kades intensiever door meer en zwaarder verkeer in Amsterdam. We kenden voor 2020-2023 incidentele middelen toe voor het aanpakken van achterstallig onderhoud van bruggen en kademuren. Bij bruggen en kademuren is technisch onderzoek nodig naar de kwaliteit van de constructies en funderingen. Zo weten we hoe groot het achterstallig onderhoud is. Bij een kritische constructieve status van de bruggen en kades nemen we beheersmaatregelen. Zo voorkomen we dat zij bezwijken en niet gebruikt kunnen worden. Mogelijke beheersmaatregelen zijn:

- plaatsen van een tijdelijke damwand.
- tijdelijk parkeervrij maken van grachten.
- noodconstructies van bruggen.
- doorvoeren aslastbeperkingen (minder zwaar verkeer toestaan).

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.2 Overzicht onderhoud civiele kunstwerken (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	81,1	90,1	96,4	81,1	45,1

In 2021 begroten we voor het onderhoud van civiele kunstwerken € 90,1 miljoen. De verschillen per jaar komen door de verschillende jaarlijkse onttrekkingen uit de reserve Achterstallig Onderhoud. De reserve Achterstallig onderhoud stelt voor meerdere jaren incidenteel middelen beschikbaar voor groot onderhoud van civiele constructies. Het gaat om:

- Jaarlijkse onttrekking voor achterstalligheid rond dagelijks onderhoud tot en met 2022.
- Een wisselende jaarlijkse onttrekking voor achterstalligheid rond groot onderhoud tot en met 2022.
- Een wisselende jaarlijkse onttrekking voor het Programma Bruggen & Kademuren tot en met 2023.

De middelen in het kader van het Programma gebruiken we onder andere voor:

- de programmaorganisatie.
- onderzoeken.
- noodmaatregelen.
- monitoring.

Gebouwen

Onder het kapitaalgoed gebouwen vallen de volgende objecten:

- stadsdeelkantoren
- welzijnsvoorzieningen
- stedelijke kantoren
- woningen
- werven
- cultuurpanden
- onderwijsgebouwen
- parkeergarages
- gymnastiekgebouwen
- parkeerterreinen
- sportaccommodaties
- woonwagenlocaties

We beheren het volgende:

- 945 gebouwen (35 gebouwen in het Amsterdamse Bos)
- 5 (dienst-)woningen
- 30 overige gebouwen (zoals dienstgebouwen, kiosken, toiletten enzovoort)
- 18 woonwagenlocaties
- 44 parkeergarages
- 14 parkeerterreinen

Specifieke beleidskaders

Er gelden verschillende beleidskaders omdat dit kapitaalgoed uit verschillende soorten gebouwen bestaat. Een aantal hiervan zijn:

- Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP), opgesteld tussen 2016 en 2018 voor de parkeergarages en parkeerterreinen
- Strategische Visie Vastgoed (2016)
- Agenda duurzaamheid (2015)
- Overheveling middelen coalitieakkoord verduurzaming vastgoed (2018) voor het gemeentelijk vastgoed
- Huurbeleid Woonwagenstandplaatsen (2015)
- Beleidskader woonwagens en standplaatsen (voorjaar 2020)

Verder verwachten we dat eind 2020 het Bosplan 2020-2030 wordt vastgesteld.

Onderhoud en ontwikkelingen

Het onderhoudsniveau van de gebouwen is sober (niveau C). Het overgrote deel van de gebouwen voldoet hiermee aan het gewenste onderhoudsniveau.

Bij de woonwagenlocaties voeren we groot onderhoud uit, vooral aan sanitairunits en bergingen. Door achterstallig onderhoud bij de woonwagenlocaties is het onderhoudsniveau C (sober). Door dit aan te pakken werken we naar het gewenste niveau B (verzorgd).

Het onderhoudsniveau voor de gebouwen in het Amsterdamse Bos is sober (niveau C). We volgen het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) en dit levert het gewenste onderhoudsniveau op. In 2021 moeten we de klimaatinstallatie in het bedrijfsgebouw worden vervangen. Dit brengt tegenover 2020 hogere kosten met zich mee.

Ook het onderhoudsniveau van de gemeentelijke huisvesting is sober. Dit is volgens het gewenste onderhoudsniveau. Het geplande onderhoud en het beschikbare budget zijn afgeleid uit de MJOP's.

Vanaf 2019 nemen we aanvullende maatregelen om panden met een slecht energielabel versneld om te zetten naar een A Label. In het coalitieakkoord zijn hiervoor middelen beschikbaar gesteld.

Achterstallig onderhoud

Bij een deel van de parkeergarages en parkeerterreinen is er achterstallig onderhoud. In de afgelopen jaren voerden we geen groot onderhoud uit. Hierdoor versnelde het verval. De kosten voor herstel zijn hierdoor hoger en de huidige (overspannen) markt drijft de kosten verder op. De nadruk bij het herstel ligt op veiligheid; zowel bouwkundig (draagconstructies) als voor brandveiligheid.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.3 Overzicht onderhoud gebouwen (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	50,4	41,2	32,6	26,5	28,3

In 2021 begroten we voor het onderhoud van gebouwen in totaal € 41,2 miljoen. De verschillen in het verloop van de begrote lasten komen voor een deel door de Meerjaren Onderhoudsplannen (MJOP) die voor de gebouwen zijn opgesteld. Zo hebben we vanaf 2021 bedragen opgenomen voor het onderhoud van parkeerterreinen en garages van verenigingen van eigenaren (VvE's). Ook corrigeerden we de onderhoudskosten van de gehuurde garages waardoor deze lager uitvallen. Voor 2024 zijn er hogere kosten door gepland onderhoud aan de P10 Plaza Arena. Daarnaast moeten we in 2021 de klimaatinstallatie in het bedrijfsgebouw van het Amsterdamse Bos vervangen. Dit brengt tegenover 2020 hogere kosten met zich mee. Verder hebben we voor woonwagens incidenteel € 1,3 miljoen opgenomen om van het meerjarenonderhoud uit te voeren. Het gaat vooral om sanitairunits en bergingen op standplaatsen.

Ten slotte stelde de gemeenteraad in het coalitieakkoord vanaf 2019 € 2 miljoen per jaar beschikbaar voor maatregelen om gemeentelijke panden

met een slecht energie label om te vormen naar een A label. Vanaf 2022 bedraagt dit € 4 miljoen. Deze middelen zetten we in om panden sneller duurzaam te maken en voor 150 panden een A-label te behalen.

Groen

Het kapitaalgoed groen in Amsterdam bestaat uit:

- 260.000 bomen (dit aantal is het in het databeheersysteem geregistreerde aantal bomen)
- 16 miljoen vierkante meter gras
- 10 miljoen vierkante meter beplanting
- 2 miljoen vierkante meter ruigte en oeverbeplanting
- 33 hectare van de gemeentelijke begraafplaats De Nieuwe Ooster, 7 hectare van de gemeentelijke begraafplaats De Nieuwe Noorder en 1 hectare dorpsbegraafplaatsen in Noord
- Het Amsterdamse Bos met 2.275 bomen, 324 hectare bos, anderhalf miljoen vierkante meter gras, vier miljoen vierkante meter beplanting en 1 miljoen vierkante meter ruigte en oeverbeplanting

Specifieke beleidskaders

Dit kapitaalgoed bestaat uit verschillende soorten groen. Naast het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon (2017) gelden voor al deze onderdelen ook andere specifieke beleidskaders. Voor bomen geldt het Bomenbeleidsplan en de Bomenverordening. Daarnaast volgen we stedelijke kaders als de Hoofdgroenstructuur en de 'Groene Puccini' voor het onderdeel bomen. Voor het onderhoud van het Amsterdamse Bos gelden de beheerplannen Natuurboszone Amsterdamse Bos tweede omvormingsronde 2005 en Parkbos 2002. Planning is dat het nieuwe Bosplan 2020-2030 in 2020 wordt vastgesteld.

Onderhoud en ontwikkelingen

Het onderhoudsniveau is in de stad niet overal gelijk. Het huidige onderhoudsniveau is overwegend sober (niveau C). Bepaalde gebieden zitten boven het niveau sober. Dit houdt verband met het niveau van dienstverlening. Op een aantal plekken in de stad is er achterstallig onderhoud. Het onderhoud van openbaar groen voeren we met een planning uit. Groot onderhoud en vervanging programmeren we 4 jaar vooruit met het

instandhoudingsplan. Dit herzien we elk jaar.

Verder zullen onze taken uitbreiden met:

- renoveren van evenemententerreinen en delen van parken.
- renoveren van plantvakken en gazons (in de wijk).
- uitbreiden van ecologisch beheer.
- creëren ecologische houtopstanden (inclusief herplanten).

Achterstallig onderhoud

Uit de inventarisatie van het DORA-programma bleek een achterstand van ongeveer € 20 miljoen voor groen. Ongeveer € 10 miljoen pakken we in de nu lopende programma's op. Voor bomen dringen we de resterende achterstand terug met het boomvervangingsprogramma tot 2023 (jaarlijkse vervanging van ongeveer 2900 bomen). In het Amsterdamse Bos investeren we in fiets- en voetpaden, de bruggen en natuurterreinen. Vanuit de uitslag van de inspectie van het groen in zomer 2020 zullen we beginnen met wegwerken van achterstand in het wijkgroen (beplanting en gras). In de parken zullen we verschillende evenemententerreinen vernieuwen.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.4 Overzicht onderhoud groen (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	41,8	40,0	43,8	45,0	33,4

In 2021 begroten we voor het onderhoud van groen in totaal € 40,0 miljoen. De middelen voor het vervangingsprogramma bomen en vervangen van bomen voor de veiligheid zijn vooral na 2020 begroot. Dit omdat we dan de meeste werkzaamheden zullen uitvoeren. In 2024 is er een verlaging te zien omdat er nog een actualisatie moet komen.

Infrastructuur metro en tram

De infrastructuur van het metronetwerk beslaat 138 kilometer enkelspoor. Daarnaast bestaat het netwerk uit de volgende zaken:

- emplacements
- een lijnwerkplaats

- 59 stations en haltes
- Oostlijntunnel
- Noord/Zuidlijntunnel
- viaducten
- treinbeveiligingssystemen
- ICT-systemen
- tractie-energievoorziening

De infrastructuur van het tramnetwerk bestaat uit 210 strekkende kilometer traminfrastructuur. Daarnaast heeft het netwerk:

- wisselverbindingen
- technische systemen
- energievoorzieningsinstallatie
- ongeveer 450 halte plateaus

Specifieke beleidskaders

Het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon (2017) en het Convenant Beheer en Onderhoud Railinfrastructuur 2014-2024, vastgesteld in 2013.

Onderhoud en ontwikkelingen

Het algemene onderhoudsniveau is sinds 2012 vastgesteld op sober (niveau C). Het onderhoudsniveau is afgestemd op de beschikbare financiële middelen. Die zijn vastgesteld in het financieel kader van het Convenant dat wij in 2013 met de Vervoersregio hebben afgesloten.

De kapitaalgoederen die vooral bedoeld zijn voor het laten functioneren van de infrastructuur onderhouden we op het niveau 'verzorgd'. Het gaat daarbij om rail en energievoorziening. Dat wijkt af van het algemene onderhoudsniveau 'sober'. De overige kapitaalgoederen die vooral de uitstraling en beleving van het areaal beïnvloeden, hebben het vastgestelde onderhoudsniveau 'sober'. Denk hierbij aan verharding, groenonderhoud en afwateringen. De onderhoudstoestand klopt met wat we vanwege de leeftijd en het gebruik mogen verwachten. Daar waar we grootschalige vernieuwingen hebben gepland, voeren we waar nodig onderhoud uit dat de levensduur verlengt. Bijvoorbeeld op het traject van de Amstelveenlijn en bij het S&C en het ICT-systeem).

In 2018 namen we de infrastructuur van de Noord/Zuidlijn in gebruik voor

de exploitatie. Daarmee is het toegevoegd aan de kapitaalgoederen voor metro en tram. Rond de ontwikkeling van het assetmanagement kwam de nadruk afgelopen jaar meer op systeemintegratie en het wijzigingenbeheer te liggen. Vanuit recente inzichten zijn de beschikbare middelen die we met de VRA overeen kwamen onvoldoende om het niveau 'verzorgd' en 'sober' in stand te houden. De kwaliteit van onder andere het metrospoor neemt snel af. Dit kunnen we grotendeels verklaren door de toename van reizigers. En door gebruik van nieuwe voertuigen met andere eigenschappen, waardoor er versnelde slijtage is.

Vanwege de verslechterde staat van vooral het metrospoor stelden we tijdens het lopende jaar prioriteiten binnen de vastgestelde budgetten om dit niveau vast te houden. Hierbij geven we voorrang aan wat de veiligheid en beschikbaarheid raakt. Dit betekent dat uitstraling en beeld van vooral het metroareaal achteruit zal gaan. De exacte gevolgen zijn nog niet duidelijk.

Achterstallig onderhoud

Er is nu nog geen achterstallig onderhoud. Maar we kunnen het kwaliteitsniveau niet garanderen binnen het financieel kader van het Convenant Beheer en Onderhoud Railinfrastructuur. Dit betekent dat er uiteindelijk achterstallig onderhoud zal zijn.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.5 Overzicht onderhoud infrastructuur metro, tram en busstations
(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	91,1	89,8	90,1	90,7	90,3

In 2021 begroten we voor het onderhoud van infrastructuur, metro, tram en bus in totaal € 89,8 miljoen. Toekomstige en al gedane areaaluitbreidingen geven geen extra middelen voor het beheer en onderhoud of extra subsidie van de Vervoersregio. De zogenaamde indienststellingskosten voor de Noord/Zuidlijn kunnen we hiermee binnen het financieel kader van het Convenant B&O dekken. Maar met de kanttekening dat het onderhoudsniveau van de railinfrastructuur hierdoor zal dalen.

Openbare verlichting

Het kapitaalgoed openbare verlichting bestaat uit het volgende:

- 128.987 lichtmasten
- 156.115 armaturen
- 159.969 lampen
- 2 lichtmanagementsystemen
- 688 kilometer elektra- en aansluitkabels
- 293 openbare verlichting voeding & verdeelkasten
- 336 stuks stadsverlichting. Bij stadsverlichting staan esthetiek, beleving en sfeer in de stad centraal
- 128 stadsklokken

Specifieke beleidskaders

Voor openbare verlichting geldt het Beleidskader Verlichting 2017 en 1Amsterdam Heel & Schoon (2017).

Onderhoud en ontwikkelingen

We voeren vanuit het onderhoudsniveau 'sober' het dagelijks onderhoud uit, waaronder:

- Monitoring.
- verhelpen van storingen.
- vervangen van lampen.

Vanaf 2021 inspecteren we de objecten volgens het nieuwe inspectieprogramma.

Het wetvoorstel implementatie Telecomcode (de introductie van 5G communicatietechnologie) kan uiteindelijk effect hebben op de asset openbare verlichting. Een van de kenmerken van 5G is dat het een fijnmazig netwerk moet zijn om te kunnen werken. De 5G-exploitanten zien het netwerk van openbare verlichtingsobject als een mogelijkheid om 5G-antennes op te plaatsen.

Het is nu niet bekend welk effect invoering van 5G zal hebben op het beheer van onze asset. Wij maken ons wel zorgen dat het besluit groot effect kan hebben op de huidige werkwijze en de plannen. De belangrijkste effecten die we nu voor het assetbeheer zien zijn:

- een vereiste aanpassing van de voeding bij de mast.
- het eigendomsvraagstuk en verantwoordelijkheden voor in stand houden van beheermasten en de hierop gemonteerde 5G-zenders.
- extra mogelijkheden voor slimme verlichting en Smart City. Misschien geeft 5G uiteindelijk extra mogelijkheden om de verlichting 'slimmer' te maken.

Achterstallig onderhoud

Er is bij dit kapitaalgoed geen achterstallig onderhoud.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.6 Overzicht onderhoud openbare verlichting (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	10,3	10,0	10,0	10,0	10,0

Per 1 januari 2019 kochten we duurzame energie in uit wind, zon of biomassa. Hierdoor vielen de energiekosten voor openbare verlichting hoger uit. In 2020 was er incidenteel € 350.000 extra toegekend voor energielasten. We verwachten dat het stroomverbruik in 2021 10 procent lager zal zijn dan in 2020. Dit doordat we de taak om traditionele verlichting om te zetten naar ledverlichting halen.

De jaarlijkse kosten voor inspecties zullen vanwege de introductie van het inspectieprogramma toenemen. Ook verwachten we dat we vanuit de inspecties storingen en schades zullen vaststellen. Dit kan hogere uitgaven opleveren voor correctief onderhoud.

Riolering

De riolering bestaat uit voorzieningen voor:

- afvoeren van afvalwater uit de leefomgeving.
- verwerken van hemelwater.
- voorzieningen voor grondwater.

Dit zijn:

- transportriolen

- gemengde riolen
- vuilwaterriolen
- regenwaterriolen
- drainagebuizen
- persleidingen

Maar ook objecten zoals:

- rioolgemalen
- bergbezinkbassins
- overstorten
- putten
- kolken

Specifieke beleidskaders

Gemeentelijk Rioleringsplan Amsterdam 2016 - 2021 (2015).

Onderhoud en ontwikkelingen

De onderhoudstoestand van de riolering is 'verzorgd'. Door assetmanagement voeren we gericht onderhoud en vervanging uit. De volgende criteria bepalen het kaden voor de beslissingen:

- bedrijfszekerheid
- veiligheid
- kwaliteit
- imago
- milieu
- schade

Het onderhoud van de leidingen is het periodiek en toestandsafhankelijk schoonhouden. Regelmatige inspectie helpt daarbij om de constructieve toestand van het rioolstelsel in kaart te brengen. Het onderhoud van de rioolgemalen gebeurt via risicoanalyse vanuit bovenstaande criteria. Afhankelijk van het bepaalde risico onderhouden we de rioolgemalen bij storingen of preventief.

Daarnaast wegen we toekomstige ontwikkelingen mee in de vervangingsbeslissing. We moeten de komende jaren meer riolering vervangen om de onderhoudstoestand op niveau 'verzorgd' te houden.

Bij rioolvervanging combineren we zo veel mogelijk de uitvoering met werkzaamheden van andere diensten en bedrijven in een gebiedsgerichte aanpak. Dit kan een verschuiving inhouden van geplande werkzaamheden. Wanneer gecombineerd werk niet mogelijk blijkt, nemen de kosten voor vervanging van riolering verder toe.

Om de toenemende werkzaamheden in de stad op elkaar af te blijven stemmen, sluit Waternet aan bij de trajecten:

- RES
- Transitievisie Warmte
- Strategie Amsterdam Circulair
- Uitvoeringsprogramma Bruggen en Kades
- Uitvoeringsagenda Mobiliteit
- Bestuursopdracht Regieslots
- Bestuursopdracht NUTS

Achterstallig onderhoud

Er is bij dit kapitaalgoed geen achterstallig onderhoud.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.7 Overzicht onderhoud riolering (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	44,9	46,3	46,8	47,3	47,3

In 2021 begroten we voor het onderhoud van riolering € 46,3 miljoen. De toename in 2021 tegenover 2020 komt door areaaluitbreiding en nominale ontwikkelingen.

Verder is er een tendens van meer kosten bij vervangen van riolering die niet direct aan riolering gerelateerd zijn. Deze extra kosten gaan onder andere over:

- het herstellen van maaiveld.
- de hoge Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie (BLVC)-kosten.
- de hogere kosten door meer grondafvoer van vervuilde of niet verdichtbare grond.

Ook worden de uitvoeringsmethodes ingewikkelder door striktere omgevingseisen. We maken ook extra kosten door meer calamiteiten vanwege

klachten van bewoners, maar ook vanuit de politiek. Deze klachten leiden tot maatregelen die nodig zijn voor het oplossen van de gemelde klacht.

Sportaccommodaties en sportparken

Het kapitaalgoed sportaccommodaties en sportparken bestaat uit de volgende zaken:

- 26 sporthallen
- 43 sportparken
- 2 watersportcentra
- 10 zwembaden

Specifieke beleidskaders

Het specifieke beleidskader voor sportaccommodaties en sportparken is de Sportvisie 2025 (2016) en de richtlijnen uit de handboek sportaccommodaties van het NOC/NSF.

Sportvisie 2025 (2016) hebben we uitgewerkt in afzonderlijke meerjarige onderhoudsplannen. Voor de sportaccommodaties ligt het beheerplan vast in het planologisch gebouwen onderhoudssysteem (Planon). Voor de sportparken ligt dat vast in het meerjarenonderhoudsplan van Grijs en Groen (GISSIB).

Verder gelden het beleidskader 1Amsterdam Heel en Schoon (2017), Agenda duurzaamheid (2015), Agenda groen (2015) en het algemene beleidskader Nationaal Sportakkoord (2018).

Onderhoud en ontwikkelingen

Bij de sportaccommodaties en sportparken is de onderhoudsstaat op het door de sportbonden gewenste of vereiste niveau voor de sporttechnische sportlagen.

Achterstallig onderhoud

Er is achterstallig onderhoud. De omvang van het achterstallige onderhoud moeten we nog in kaart brengen. Hiervoor moeten we bijvoorbeeld het onderhoud van lichtmasten, kabels en leidingen op de sportparken onderzoeken.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.8 Overzicht onderhoud sportaccommodaties en sportparken
(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	8,7	8,0	8,0	8,0	8,0

In 2021 begroten we voor het onderhoud van sportaccommodaties en sportparken € 8,0 miljoen. In 2018 hebben we de begroting van het nieuw opgeleverde sportaccommodatie op het Zeeburgereiland voor 2 jaar opgevoerd. Met de Voorjaarsnota 2021 zullen we de begroting structureel opvoeren met € 46.680 voor het dagelijks onderhoud. Het overig verschil t.o.v. 2020 van € 600.000 gaat over nog niet begroot groot onderhoud voor de zwembaden vanuit het MJOP. Dit voeren we met de Voorjaarsnota 2021 structureel in de begroting op. Dat doen we omdat er op dit moment een schouw plaatsvindt op het MJOP en de cijfers nog niet definitief zijn.

Tunnels

Het kapitaalgoed tunnels bestaat uit vijf wegtunnels:

1. Michiel de Ruijtertunnel
2. IJ-tunnel
3. Piet Heintunnel
4. Arenatunnel
5. Spaarndammertunnel

Daarnaast hebben we de Verkeerscentrale Amsterdam. Van daaruit bedienen en bewaken we de tunnels en voeren we het operationele verkeersmanagement in de stad uit.

Specifieke beleidskaders

Beleidskader 1 Amsterdam Heel & Schoon (2017). Daarnaast gelden de Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels en het Bouwbesluit 2012.

Onderhoud en ontwikkelingen

Vanuit onderhoudsniveau C (sober) voeren we het geplande dagelijkse onderhoud (preventief en bij storingen) en beperkt groot onderhoud uit voor

de tunnels. Dit inclusief inspecties, onderzoeken en bewijsvoering vanuit tunnelveiligheid.

Er is een vergroot risico op uitvallen van verouderde, kritische installaties bij de:

- Piet Heintunnel
- Arenatunnel
- Verkeerscentrale Amsterdam

Dit is hetzelfde als in voorgaande jaren. Uitval kan lange stremming van tunnels en extra kosten voor herstel opleveren. Deze situatie blijft tot we de renovaties en vernieuwing van deze objecten in het Programma Aanpak Wegtunnels Amsterdam hebben uitgevoerd. Beheersmaatregelen voor dit risico zijn:

- jaarlijkse risicoscans om uitval voor te zijn door voortijdige vervanging.
- zo goed mogelijk op peil houden van reserveonderdelen voorraad.

Achterstallig onderhoud

Er is bij dit kapitaalgoed geen achterstallig onderhoud.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.9 Overzicht onderhoud tunnels (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2

In 2021 begroten we voor het onderhoud van tunnels € 6,2 miljoen.

Verkeerssystemen

Het kapitaalgoed verkeerssystemen bestaat uit verkeersinformatiesystemen en verkeersregelinstallaties (VRI). Verkeersinformatiesystemen bestaan uit de volgende zaken:

- 3.333 objecten voor bewegwijzering
- 31 parkeerverwijzingen naar garages
- 265 CCTV en ANPR-camera's voor reistijd, milieuzone en verkeersobservatie
- 97 stadsplattegronden

- 38 dynamische informatiepanelen
- 105 verzinkbare palen
- 530 centrale systemen voor dynamisch verkeersmanagement en 90 centrale systemen voor handhaving.

Verkeersregelinstallaties bestaan uit de volgende zaken:

- 405 verkeersregelinstallaties
- 6.166 masten
- 12.904 verkeerslantaarns
- 36.293 lampen
- 11.835 detectielussen
- 4716 drukknoppen (fiets en voetganger)
- 2816 speakers t.b.v. blinden en slechtzienden
- 90 dodehoekspiegels
- 3 centrale VRI-processoren

Specifieke beleidskaders

Voor het onderhouden van verkeerssystemen geldt het Beleidskader 1 Amsterdam Heel en Schoon.

Onderhoud en ontwikkelingen

Vanuit het onderhoudsniveau 'sober' voeren we dagelijks onderhoud uit, waaronder:

- monitoring
- grondonderzoek
- verhelpen van storingen

In 2021 wordt 20 procent van het areaal geïnspecteerd.

De afgelopen jaren is het areaal uitgebreid met:

- beweegbare fysieke afscheiding (BFA's)
- camera reistijdensysteem
- cameratoezichtstelsysteem

Om de beschikbaarheid van deze objecten te garanderen richten we een skilled service desk in.

In 2020 is de Agenda Amsterdam Autoluw gepresenteerd met het doel om meer lucht, ruimte en een bereikbare stad te maken. Veel van deze maatregelen hebben een directe invloed op bewegwijzering, verkeerssystemen

en verkeersregelinstallaties. Dit maken we inzichtelijk en de wijzigingen in het beleid maken we in Programmatische Uitvoering Maatregelen Autoluw (PUMA) concreet.

De situatie rondom de wetgeving over 5G (wetsvoorstel implementatie Telecomcode) is op dit moment actueel. Het kan op termijn effect hebben op het kapitaalgoed verkeerssystemen. Een van de kenmerken van 5G is dat het een fijnmazig netwerk moet zijn om te kunnen werken. De 5G-exploitanten zien de masten en portalen van de verkeersregelinstallaties als een mogelijkheid om 5G antennes op te plaatsen. We weten nog niet welk effect 5G-invoering heeft op het beheer van de assets van Amsterdam. Daarom is het verstandig om mee te denken en de ontwikkelingen op dit vlak te volgen.

Achterstallig onderhoud

Er is bij dit kapitaalgoed geen achterstallig onderhoud.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.10 Overzicht onderhoud verkeerssystemen (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	7,8	9,5	9,2	9,1	6,8

In 2021 begroten we voor het onderhoud van verkeerssystemen € 9,5 miljoen. In 2021 zijn er extra beheerkosten van verscheidene digitale systemen in de openbare ruimte. Het gaat om ongeveer € 2 miljoen. Dit betreft extra middelen voor:

- Dynamisch Verkeersmanagement in de stad
- Systeembeheer
- Meerkosten van groene energie

Het aanbestedingstraject voor inspecties liep in 2019 vertraging. Dit leverde een nieuwe programmering voor inspecties op.

Water

Waternet beheert namens ons alle installaties en leidingen om voor voldoende en gezond drinkwater te zorgen. Het gaat om de volgende zaken:

- 3 productielocaties drinkwater
- 3 pompstations
- 2 boosterpompen
- ongeveer 2.900 kilometer drinkwaterleidingen

Specifieke beleidskaders

Het Meerjaren Drinkwater Plan 2016 - 2021 is in 2015 vastgesteld.

Onderhoud en ontwikkelingen

Onze drinkwaterassets zijn in verzorgde staat (niveau B). De ouderdom van sommige assets hebben de aandacht door het uitvoeren van onderzoek om de risico's te bepalen. Door gepaste maatregelen houden we de kapitaalgoederen in verzorgde staat. Daarbij is het uitgangspunt dat de drinkwaterkwaliteit en de bedrijfszekerheid niet verminderen.

Eind 2015 hebben we het Meerjaren Drinkwater Plan 2016-2021 opgesteld. Het plan geeft aan hoe Waternet op korte en lange termijn zorgt voor het leveren van voldoende, gezond en kwalitatief uitstekend drinkwater. In het plan staan de huidige situatie, de wensen en doelen voor de komende jaren en hoe deze worden behaald.

In 2018 onderzochten we de daken en gevels. Het bleek dat een aantal daken en gevels aan het einde van de technische levensduur zijn. Voor 2021 staan vooral bouwkundige investeringen voor de gevels en daken in de planning. Deze investeringen zullen we ook de jaren daarna doen.

Achterstallig onderhoud

Er is bij dit kapitaalgoed geen achterstallig onderhoud.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.11 Overzicht onderhoud water (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	26,6	27,5	27,5	27,5	27,5

In 2021 begroten we voor het onderhoud van water € 26,0 miljoen. Toename in 2021 tegenover 2020 komt vanwege uitbreiding van het kapitaalgoed en nominale ontwikkelingen.

Wegen en verhardingen

Onder dit kapitaalgoed verstaan we de verhardingen van alle wegen, straten en pleinen in Amsterdam. Verhardingen beslaan ongeveer 10 procent van de stad en hebben een totale omvang van 29 miljoen vierkante meter. Het gaat om de volgende zaken:

- wegen
- pleinen
- fiets- en voetpaden
- markeringen en straatkolken
- straatmeubilair en speeltoestellen

Verder betreft het bijzondere objecten zoals:

- 828 kunstobjecten in de openbare ruimte (waaronder oorlogsmonumenten)
- 116 fontein
- 15 waterspeelplaatsen

Het areaal busstations bestaat uit de volgende elf stedelijke busstations:

1. IJ-zijde
2. Sloterdijk
3. Bijlmer
4. Holendrecht
5. Appeltjesmarkt
6. Amstelstation
7. Duivendrecht
8. Lelylaan
9. Noorderpark
10. Noord
11. Gaasperplas

Specifieke beleidskaders

In 2017 is het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon aangenomen.

In 2018 is het Beleidskader Verkeersnetten vastgesteld. Een ander belangrijk beleidsstuk is de "Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld" (Puccinimethode) voor ontwerp en inrichting van de openbare ruimte. Daarnaast geldt de Nota Stedelijke Infrastructuur vastgesteld in (jaar). Elk jaar stelt de afdeling een instandhoudingsplan op waarin we de opgave voor groot onderhoud en vervanging uitwerken. Ook werken we jaarlijks de Rapportage Normkosten Verhardingen bij, een rekensystematiek voor budgetramingen.

Onderhoud en ontwikkelingen

Van het huidige kapitaalgoed is 11 procent op het onderhoudsniveau D. Het gewenste onderhoudsniveau is niveau C. Verder is er nog slechts 1 procent achterstallig onderhoud.

In 2021 richten we ons op het inlopen van achterstallig onderhoud aan:

- verhardingen
- putkasten
- speeltoestellen
- speelbadjes

Daarnaast sturen we op werk-met-werk maken, in het bijzonder op plusnetten. Verder richten we in 2021 meer prestatiegerichte indicatoren in. Dus naast getallen in euro's en tijd, ook bijvoorbeeld:

- aantal projecten
- aangepakte wateroverlastpunten
- stuks vervanging meubilair
- reductie CO₂-uitstoot

De busstations onderhouden we op niveau C (sober). Het geplande onderhoud concentreert zich op busstation IJ-zijde. Daar voeren we groot onderhoud en dagelijks onderhoud uit volgens het gewenste onderhoudsniveau. Hieronder vallen ook:

- het onderhoud van liften en roltrappen
- het onderhoud van verhardingen en van de kap
- de dagelijkse schoonmaak

Op de overige busstations is er alleen kleinschalig onderhoud van de verhardingen.

Inspectie op de overkapping van het busplatform IJ-Zijde toonde in 2016 aan dat er schade is aan vooral de kitvoegen van de kapconstructie. In 2020 zetten we het onderzoek voort. Het doel is het opleveren van een toekomstbestendig functionerende overkapping met goede prestaties. Die moeten we tegen optimale levenscycluskosten (LCC) kunnen beheren en onderhouden, binnen de huidige wet- en regelgeving. Rondom Busstation Noord geven bouwwerkzaamheden zorgen over gevolgschade. Hiervoor rekenen we in 2020 en 2021 een risicobedrag.

Achterstallig onderhoud

Een groot deel van achterstallig onderhoud verhardingen (niveau D) bestaat uit kwalitatief slechte voetpaden en rijbanen in woonbuurten en in Landelijk Noord. Voor de hele stad bedraagt het achterstallig onderhoud ongeveer 80 ha. Binnen straatmeubilair en speeltoestellen is er alleen op putkasten een lagere kwaliteit dan we willen. We lopen dit achterstallig onderhoud de komende jaren in.

Financieel overzicht en toelichtingen

Tabel 5.5.12 Overzicht onderhoud wegen (Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	63,2	50,6	55,3	50,7	36,3

In 2021 begroten we voor het onderhoud van wegen € 50,6 miljoen. In 2024 is er een verlaging te zien omdat er nog een actualisatie moet komen.

5.6

Grondbeleid

5.6 Grondbeleid

Inleiding

In overeenstemming met artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) bevat deze paragraaf grondbeleid:

- de visie op het grondbeleid en hoe wij dit uitvoeren.
- een actuele prognose van het totaal van de grondexploitaties.
- de manier en onderbouwing van winstnemingen en de aangehouden reserves in relatie tot de risico's.

Eerst gaat deze paragraaf grondbeleid in op de coronacrisis, het grond(prijs)beleid en de overige beleidsmatige uitgangspunten voor de grondexploitaties. Daarna behandelen we de prognoses voor het Vereveningsfonds (inclusief de reserve Zuidas). In het MeerjarenPerspectief Grondexploitaties 2020 (MPG) hielden we nog geen rekening met de effecten van de (corona)crisis. Inmiddels is duidelijk dat deze effecten groot kunnen zijn. In de actualisatie van het MPG (AMPG) die we apart aan de raadscommissie aanbieden, zullen we voor het eerst op de effecten ingaan. In de begroting 2021 hebben we deze nog niet verwerkt.

De cijfers van deze paragraaf grondbeleid baseren we op de financiële administratie en het MPG) 2020. In het MPG 2020 hebben we de gegevens van het Vereveningsfonds en de reserve Zuidas geconsolideerd. Op 8 mei 2020 hebben we de Nota Financiële verantwoording grondexploitaties en erfpachtuitgifte aangepast (hierna: de Nota Financiële verantwoording) die de gemeenteraad vaststelde.

Coronacrisis

In het MPG 2020 staat een crisisscenario waarbij we de crisis van 2008-2013 nabootsten en waarbij we het financieel effect op de verwachte

vereveningsruimte hebben weergegeven. De coronacrisis is allereerst een medische crisis. De economische gevolgen hangen in grote mate samen met de beheersing en het herstel van de pandemie. Door de grote onzekerheid over deze pandemie is het ramen van de toekomstige economische ontwikkelingen zeer onzeker. Daarom gebruiken alle expertbureaus zoals het CPB, de Nederlandse Bank en de ECB meerder scenario's, van mild naar zwaar. Op dit moment verschilt de economische teruggang van de verschillende sectoren nogal, van nagenoeg stilstand tot een beperkte vertraging. De woningmarkt en het commerciële vastgoed binnen Amsterdam heeft nu te maken met beperkte vertraging. Inmiddels voorspellen meerdere expertbureaus een lichte terugval in de prijzen van woningen. Echter, daarbij geven ze allen aan dat door de schaarste aan woningen er een tijdelijke terugval zal zijn. Deze daling heeft zich tot nu toe niet voorgedaan. Commerciële vastgoed wordt naar verwachting harder geraakt. De nagebootste crisis van 2008-2013 in het MPG2020 is een zwaar scenario dat dieper en ingrijpender is dan de verwachte scenario's van experts. In 2008-2013 daalden de woningprijzen landelijk met 20 procent. In de verwachte scenario's van experts is de verwachting dat de woningprijzen tijdelijk dalen met 5 procent. Bij een crisisscenario vallen naast vertragingen inkomsten deels weg waardoor bij positief geraamde plannen de geraamde winstnemingen verminderen. In het zware nagebootste crisisscenario in het MPG2020 neemt de vereveningsruimte niet meer toe. Er is in dit scenario geen of beperkt ruimte voor nieuwe toekomstige plannen.

Grondbeleid

Wij richten ons met ons grondbeleid op de ontwikkeling van gemengde wijken geschikt voor wonen, werken en recreëren. Vanwege de druk op de woningmarkt ligt een belangrijke nadruk op het realiseren van nieuwe woningen. We reguleren meer om grip te krijgen op de woningmarkt, met als doel de woningmarkt beter te verdelen naar de verschillende doelgroepen.

Dat doen we vanwege de toenemende schaarste aan woningen voor mensen met een laag en middeninkomen.

We sturen actief op de verdere (her)ontwikkeling van de stad. Ruim 85 procent van de grond binnen de gemeentegrenzen is gemeentelijk eigendom. Daardoor zijn wij vaak als grondeigenaar actief betrokken bij stedelijke ontwikkeling.

Grofweg zijn er 2 hoofdvormen van gebieds- of locatieontwikkeling:

1. Actief grondbeleid: bij deze vorm is sprake bij nieuwe terreinen en gebieden zonder zittende particuliere eigenaren en erfpachters.
2. Faciliterend grondbeleid: bij deze vorm is sprake van een functiewijziging of verandering op pand- of gebiedsniveau. Daarbij zijn er belanghebbenden in het gebied zoals particuliere eigenaren die (een deel van) de grond bezitten of erfpachters.

In de eerste variant heeft de gemeente een actieve positie en rol. De gemeente is dan meestal verantwoordelijk voor:

- het planontwikkelp proces.
- het bouw- en woonrijp maken van de locatie.
- de uitgifte in erfpacht van de bouwrijpe kavels.

Uitgifte in erfpacht vindt plaats aan een ontwikkelende partij, die vervolgens het vastgoed realiseert. De gemeentelijke kosten en opbrengsten van een gebied dat ontwikkeld wordt, vertalen we financieel in een zogenoemde grondexploitatiebegroting.

In de tweede variant heeft de gemeente een meer faciliterende rol, ondanks dat de gemeente ook hier (mede)grondeigenaar kan zijn. We stellen de stedenbouwkundige en programmatische randvoorwaarden op. Dit leggen we vast in een investeringsbesluit dat de gemeenteraad vaststelt. Het initiatief voor de daadwerkelijke aanpassing op pandniveau laten we over aan de eigenaren of erfpachters in het gebied. Wel ondersteunen wij de eigenaren of erfpachters hierbij. Bijvoorbeeld door bestemmingsplannen aan te passen en/of erfpachtrechten te wijzigen om zo (door)ontwikkeling mogelijk te maken.

Aanvankelijk richtten wij ons hierbij op aanpassingen op pandniveau. De laatste jaren gaat het steeds vaker over transformatie op gebiedsniveau. Dit zijn ingewikkelde ontwikkelingen die om een aangepaste benadering vragen.

Die benadering heeft een mix van een actieve en een facilitaire rol. Het genoemde verschil in actief en facilitair grondbeleid gaat over onze rol in fiscale zin. In het kader van het Besluit begroting en Verantwoording (BBV) is er in beide gevallen echter sprake van actief grondbeleid. De Grondexploitatiewet die is opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening schrijft voor dat de grondkosten verhaald worden op derden. Wij verhalen de grondkosten bij bouwrijpe gronden en bij zelfrealisatie van de erfpachters via het privaatrechtelijke spoor van erfpachtcontracten. De inzet van arbeid en kapitaal, waaronder de inzet van (erfpacht-)gronden in een grondexploitatiecomplex die grondkosten opleveren, hebben een causaal verband met de grondinkomsten. Hierdoor is er vanuit het BBV en de Vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen een ondernemingstaak, en daarmee van een actief grondbeleid. Dit staat ook in de Nota Financiële verantwoording.

Financiële prudentie

Wij handelen in financieel opzicht voorzichtig (prudent) bij ons actieve grondbeleid. Dat komt overeen met het in 2016 vastgestelde stelsel voor de (financiële) sturing in de gebiedsontwikkeling.

Aan de ene kant werken wij aan de actieve lopende grondexploitaties. Kavels die al tijdens de crisis bouwrijp zijn gemaakt, brengen we tot uitgifte. Aan de andere kant raakt onder de huidige marktomstandigheden de voorraad aan actieve plannen sneller op. Nieuwe ontwikkellocaties zijn nodig om onder andere de woningproductie op middellange termijn op peil te houden. Dit is uitgewerkt in 'Koers 2025'. Nieuwe ontwikkelingslocaties hebben vaak hoge voorinvesteringen en zij hebben een relatief lange termijn waarop we deze investeringen terugverdienen. Dit komt door (veel) latere toekomstige inkomsten uit gronduitgifte. Grote voorinvesteringen van nieuwe ontwikkellocaties dekken we vooraf uit de gerealiseerde vereveningsruimte. Deze ruimte ontstaat door toename van de reserve in het Vereveningsfonds door grondopbrengsten uit het verleden. In financieel-technische zin gebeurt dit door tussentijdse winstnemingen vanuit de huidige actieve grondexploitaties of door het afronden van positieve plannen. Deze beleidsmaatregelen gaan verder dan de dwingende bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeente (BBV) voor grondexploitaties. Ze zijn erop gericht dat wij minder risico lopen bij een (volgende) crisis.

Grondprijsbeleid

In het grondprijsbeleid bij nieuwe gronduitgiften en zelfrealisatie door erfpachters passen wij een genormeerde residuele benadering van de grondwaardebepaling toe. De grondwaarde bepalen we marktconform vanuit de op die grond te realiseren bestemming (de functie). De genormeerde residuele grondprijsbenadering betekent dat de grondprijs het verschil is (het residu) tussen:

- de gemiddelde marktwaarde van een vastgoedbestemming.
- de te maken genormeerde kosten om het vastgoed te bouwen (stichtingskosten).

Elk jaar onderzoeken we de stichtingskosten van de verschillende typen vastgoed en passen wij die zonedig aan (actualisatie). De actualisatie baseren wij op bestaande referenties en niet op mogelijk toekomstige ontwikkelingen. De mogelijke gevolgen van de coronacrisis hebben we dus niet in de actualisatie verwerkt. De ramingen van de gronduitgiften in de grondexploitaties baseren wij op het systeem van eeuwigdurende erfpacht. Voor commerciële bestemmingen geldt hierbij een verplichte afkoop van de erfpacht. Voor woningen geldt geen verplichte afkoop. Voor gronduitgifte aan marktpartijen gebruiken wij bij voorkeur de tenderprocedure met regeling voor optievergoeding. Dit is in lijn met het selectiebeleid dat de gemeenteraad vaststelde. Het selectiebeleid schrijft voor dat we via een tenderprocedure het ontwikkelrecht voor een kavel mogen toekennen. Dit houdt in dat wij de optie aan een ontwikkelende partij gunnen via vooraf beschreven kwalitatieve en financiële criteria.

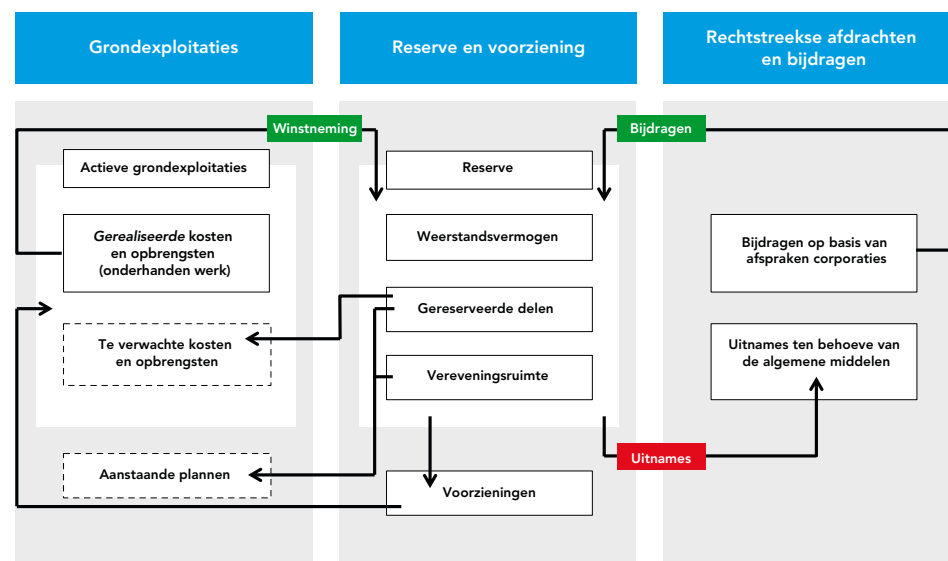
De grondprijsystematiek voor de bestaande erfpachtrechten is tegelijk met de herziening van het erfpachtstelsel aangepast. Om de grondwaarde te bepalen voor de bestemming wonen, gebruiken we sinds 2017 de WOZ-waardes en buurtstraatquotes. Deze waardes worden elk jaar geactualiseerd en ook door een extern bureau getoetst. Voor de transformatieprojecten waar sprake is van een transformatie van 5 woningen of meer geldt deze methode echter niet. Voor deze projecten is namelijk geen WOZ-waarde beschikbaar en sluit de methode niet goed aan op het maatwerk dat voor dit type projecten nodig is. Voor deze transformatieprojecten gebruiken we dan de genormeerde residuele benadering, die we ook bij nieuwe uitgiftes gebruiken.

Ook voor alle niet-woonbestemmingen gebruiken wij de genormeerde residuele benadering.

Werking Vereveningsfonds en reserve Zuidas

In het Vereveningsfonds verevenen wij de resultaten van de Amsterdamse grondexploitaties met elkaar. Het Vereveningsfonds en de reserve Zuidas bestaan uit de verzameling van reserves, voorzieningen en actieve grondexploitaties die samenhangen met de gebiedsontwikkeling. In grondexploitaties worden de kosten van onder meer verwerven, landmaken en bouw- en woonrijp maken opgenomen en de opbrengsten van uitgifte in erfpacht van bouwrijpe grond voor de realisatie van woningen, kantoren of ander vastgoed. Deze kosten en opbrengsten plaatsen wij binnen een grondexploitatie in de tijd (gefaseerd).

De werking van het Vereveningsfonds geven wij hieronder schematisch weer. De werking van de reserve Zuidas is vergelijkbaar.

Voeding reserve en aanwending

Vanuit financieel positieve grondexploitaties vinden tussentijdse winstnemingen plaats. Met deze winstnemingen voeden we de reserve. Vanuit de reserve vormen we de voorzieningen voor verlieslatende plannen.

Behalve door de grondexploitaties beïnvloeden rechtstreekse inkomsten en onttrekkingen ook het Vereveningsfonds. Onttrekkingen doen wij bijvoorbeeld vanuit afspraken uit het Coalitieakkoord. Ook vanuit de taakstellingen uit het financieel herstelplan is onlangs besloten tot meerjarige incidentele uitnames uit het Vereveningsfonds ten gunste van de algemene middelen. Bij de cijfers in deze paragraaf hebben wij dit nog niet verwerkt. Rechtstreekse inkomsten volgen uit onder meer de afspraken met corporaties over de inzet van meerwaarde erfpacht bij conversie en verkoop van corporatiebezit.

De reserve bestaat uit drie delen:

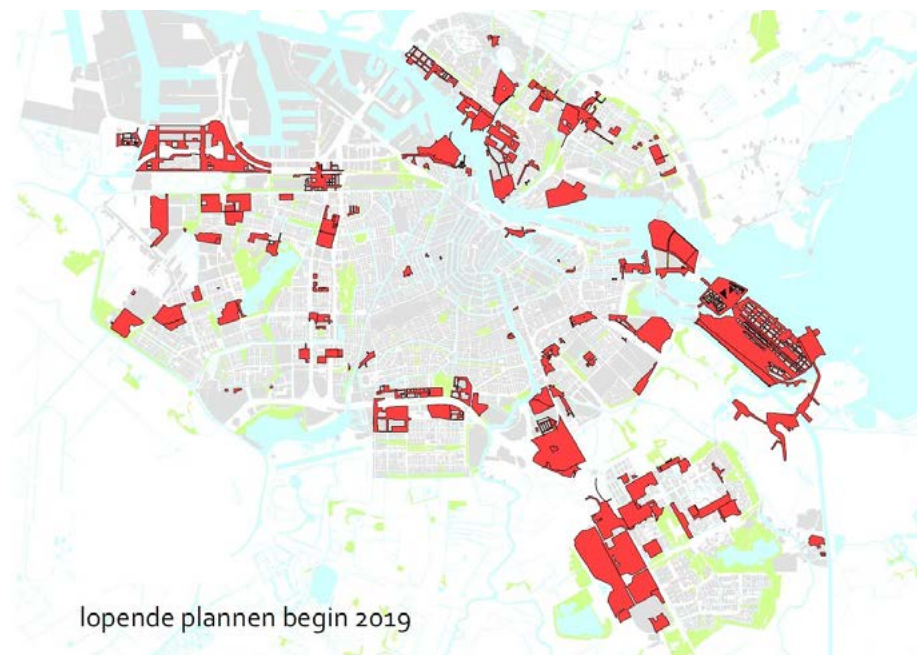
1. Een deel dat dient om risico's te dragen (weerstandsvermogen).
2. Gereserveerde delen die bestemd zijn als voorfinanciering of reserveringen van grote investeringen (zoals het aanleggen van Strandeiland en de toegezegde bijdrage aan Zuidasdok).
3. De vereveningsruimte die we kunnen besteden aan voorfinanciering van nieuwe plannen of tekorten op nieuwe plannen.

Het Vereveningsfonds en reserve Zuidas bestaan uit de volgende onderdelen:

- projecten (voornamelijk grondexploitaties)
- reserves
- voorzieningen die samenhangen met de gebiedsontwikkeling

Onderstaande kaart toont de belangrijkste actieve plannen en (nog niet actieve) plannen in voorbereiding. De plannen in uitvoering zijn gebaseerd op een eerder door de gemeenteraad genomen investeringsbesluit. De plannen in voorbereiding zijn plannen die in de fasen 2 en 3 van het Plaberum zijn. Het Plaberum is het ruimtelijke model voor onder meer gefaseerde planvorming. Dat wil zeggen plannen waarvoor al wel een principebesluit is genomen, maar nog geen investeringsbesluit.

De grondexploitaties nader beschouwd

Wij gaan vanuit de besluitvorming van de eerdergenoemde nota Financiële verantwoording uit van integrale gebiedsontwikkeling van een gebied. Dit betekent dat zowel grond in volle eigendom van de gemeente, erfpachtgrond (grond in blooteigendom van de gemeente) en grond in eigendom van derden in het plangebied kunnen liggen. De grondexploitaties van deze integrale gebiedsontwikkeling bestaan dan ook uit een mix, namelijk:

- Nieuw in erfpacht uit te geven gronden.
- Aanpassingen van bestaande erfpachtgrond, voornamelijk naar wonen.
- Aanpassing van grond van derden, waarbij wij de kosten die we moeten maken voor onder andere investeringen in de openbare ruimte verhalen op de grondeigenaar.

De al in uitvoering genomen grondexploitaties bestaan vooral uit gronden die in bezit zijn en die nieuw worden ontwikkeld tot bouwgrond met inrichting van de openbare ruimte. In een aantal grondexploitaties staan ook gronden die in volledig eigendom zijn van derden. In dat geval is sprake van kostenverhaal van de door de gemeente gemaakte kosten. Dit gebeurt bij voorkeur via nog

af te sluiten of al afgesloten anterieure overeenkomsten. Dit kostenverhaal ramen wij in de bijbehorende grondexploitaties.

Bij recent vastgestelde grondexploitaties is steeds vaker sprake van gebieden waarin eerder in erfpacht uitgegeven gronden zijn opgenomen. Deze erfpachtgronden worden door de erfpachter of door derden namens die erfpachter getransformeerd. Als er daarbij sprake is van een meerwaarde erfpacht is, dan komen deze inkomsten toe aan de desbetreffende grondexploitaties (conform de nota Financiële Verantwoording). De verwachting is dat nieuwe grondexploitaties steeds vaker eerder uitgegeven erfpachtgronden zullen bevatten.

Prognoses Vereveningsfonds en reserve Zuidas

De prognoses voor het Vereveningsfonds en reserve Zuidas baseren wij op verwachtingen van de financiële inkomsten en uitgaven per grondexploitatie. Die verwachtingen hebben we eind 2019 aangepast en vervolgens verwerkt in het vastgestelde MPG 2020. De grondexploitatieplannen tonen in totaal een positief financieel beeld. Verdere toelichting en detailinformatie over de cijfers in deze paragraaf staan in het MPG 2020. In het MPG is nog geen rekening gehouden met de effecten van de (corona)crisis. In de actualisatie van het MPG (AMPG 2020) zal daar een eerste inschatting van worden gegeven.

Geprognosticeerd programma

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal van de gronduitgiften binnen het Vereveningsfonds en reserve Zuidas waarop wij de raming van de inkomsten baseren. Voor de duidelijkheid: het gaat niet over de start bouw maar de economische gronduitgiften. Onderstaande tabel bevat daardoor niet het totale (woningbouw)programma binnen de gemeente Amsterdam. Het is slechts het deel dat binnen de gemeentelijke grondexploitaties wordt gerealiseerd.

Tabel 5.6.1 Totaal van de geraamde gronduitgiften

Programma segmenten	Nog uit te geven programma 2020 en verder					
	Aantallen	%	BVO m ²	In miljoenen euro's		Gem. prijs/ eenheid
				wonen	parkeren	overig totaal
Sociale woningen	10.910	28%		157	157	14.390
Middensegment woningen	11.660	30%		721	721	61.835
Marktwoningen	15.810	41%		2.011	2.011	127.198
Parkeren	22.690			82	82	3.614
Kantoren			482.000	870	870	855
Commerciële best. overig			1.017.000	563	563	554
Overige bestemmingen			308.000	58	58	188
Lump sum (mix van programma)						
Meerwaarde erfpacht						
Overige inkomsten						
Totaal	38.380	22.690	100%	1.807.000		

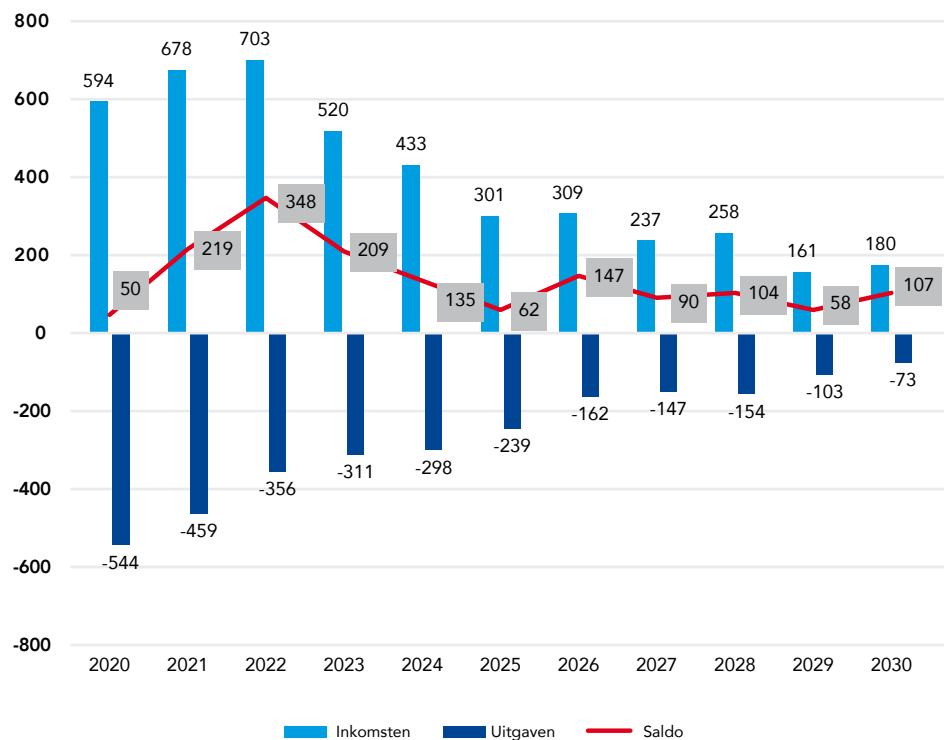
Het aanzienlijke bedrag aan verwachte opbrengsten (circa € 4,66 miljard) bestaat voor een groot deel uit gronduitgifte voor woningbouw, in totaal afgerond 38.000 woningen. Van die woningen is 41 procent woningen in het marktsegment. Dit is gebaseerd op de bestuurlijk vastgestelde investeringsbesluiten die vaak al voor de vaststelling van het 40-40-20-beleid zijn vastgelegd. Uit het aantal woningen in voorraad van de lopende plannen blijkt dat nieuwe plannen nodig zijn om het bestuurlijk gewenste aantal woningen op middellange termijn te realiseren.

De commerciële bestemmingen betreffen onder andere kantoren vooral bij Zuidas en bedrijfspanden vooral bij het Vereveningsfonds.

Waarde van de portefeuille, fasering en risicoafslagen

De financiële waarde van de actieve grondexploitaties bepalen we door alle toekomstige kasstromen op te tellen bij de al gerealiseerde waarde. De waarde bedraagt afgerond € 1,94 miljard nominaal. Hiervan is nog € 1,72 miljard te realiseren. De nog te verkrijgen inkomsten vanaf 2020 ramen wij op

€ 4,66 miljard en de investeringen op € 2,94 miljard. In onderstaande grafiek hebben wij het totaal van alle verwachte kasstromen in de actieve plannen opgeteld en gefaseerd 10 jaar vooruit weergegeven.

In deze opstelling is nog geen rekening gehouden met vertragingen en risico's. Dat gebeurt bij de hierna te bespreken gecorrigeerde kasstromen, afslagen voor risico en scenario's.

De totale waarde van de gehele portefeuille grondexploitaties zonder risicoafslagen op basis van netto contante waarde bedraagt in totaliteit afgerond € 1,8 miljard. Het BBV schrijft voor dat we ook inzicht geven in de eindwaarde. De eindwaarde van de portefeuille grondexploitaties bedraagt € 2,26 miljard (gebaseerd op het verwachte resultaat bij planafsluiting per grondexploitatie). De BBV-commissie houdt bij de eindwaarde geen rekening met verplichte tussentijdse winstneming. Bij positief geraamde plannen

moeten we tussentijdse winst nemen waardoor bij afsluiting van een plan nog een gering positief saldo overblijft. Een ander gevolg van tussentijdse winstneming is dat de jaarlijks geprognosticeerde rente toevoeging in omvangrijke financiële positieve plannen niet zal optreden. Dit omdat bij elke winstneming de voor winstneming ontstane gunstige boekwaarde (meer inkomsten dan uitgaven) door deze winstneming van een plan beduidend lager zal zijn. Hierdoor wordt beperkt mate rente toegevoegd. Hier heeft de BBV-commissie geen rekening mee gehouden.

Er is een voorkeur voor het weergeven van de geraamde inkomsten en uitgaven zonder rekening te houden met toekomstige prijsstijging. Daarom kijken we vanwege de onzekerheden met de ontwikkeling van de economische omstandigheden niet verder dan 5 jaar vooruit. In het Meerjarenperspectief 2020 geven wij vooral inzicht in ramingen en de verwachte winstnemingen, niet voor de gehele periode maar voor de komende 5 jaar. Daarbij is ook een slechtweerscenario opgenomen. Bij de geraamde kasstromen en de eindwaarde van de portefeuille horen de nodige kanttekeningen. De belangrijkste kanttekening is dat we deze bedragen eerst nog moeten verdienen. De hoogte van de kasstromen is een verwachte waarde die we baseren op de gunstige economische omstandigheden van begin 2020 (voor de coronacrisis). Met een horizon van 15-20 jaar is de portefeuille bijzonder vatbaar voor conjuncturele bewegingen waarin marktprijzen kunnen dalen en stijgen. Daarom kunnen de geraamde kasstromen van de portefeuille toenemen, maar ook (sterk) afnemen. In het MeerjarenPerspectief Grondexploitaties 2020 leggen wij daarom de nadruk op een prognose voor de komende 5 jaar, waarbij de vereveningsruimte centraal staat.

Bij een economische crisis behalen we een relatief groot deel van de geraamde inkomsten later of vervalt het mogelijk, waardoor de groei van de vereveningsruimte stagneert. Daarom moet de gemeente jaarlijks bepalen in hoeverre het verantwoord is om vooruit te lopen op toevoegingen aan de vereveningsruimte en de mogelijke claims op het vereveningsfonds.

Projectspecifieke risico's

Het gepresenteerde saldo vormt de optelling van de afzonderlijke grondexploitaties. Om een inschatting te kunnen maken van de ruimte die nog beschikbaar is binnen het Vereveningsfonds moeten we rekening houden

met verschillende factoren die invloed hebben op het behalen van dit saldo. Deze risico's nemen we mee om het weerstandsvermogen te bepalen voor zover het financieel negatief geraamde plannen zijn of plannen met een laag financieel positief saldo.

Voor het bepalen van stelposten voor projectspecifieke risico's voeren we geactualiseerde risicoanalyses van de grondexploitaties in het programma Naris. Dit is een database waarin we gemeentebreed de risico's beheren en analyseren. Voor de geïnventariseerde risico's berekenden we met een simulatie in Naris wat het gewogen totaalbedrag is. Het gewogen totaalbedrag is het bedrag dat met 90 procent zekerheid voldoende is om de schade door optredende risico's op te kunnen vangen.

Het risicoprofiel van die positieve plannen is ongunstiger geworden. Het risico in de positieve plannen berekenden we nu op een bedrag van € 189 miljoen. Dat was in het MPG 2019 nog € 120 miljoen. Dit komt door nieuwe plannen waarvan we het risicoprofiel meenemen in het risicoprofiel van de bestaande plannen.

De genoemde nominale waarde van € 1,9 miljard is grotendeels een verwachte waarde, die zijn grondslag vindt in de huidige gunstige economische omstandigheden. In totaliteit is voor een bedrag van € 189 miljoen aan project specifieke risico's van financieel positieve plannen welke volgens de gemeentelijke systematiek van 90 procent zekerheid.

Generieke risico's

Gebiedsontwikkeling heeft een lange looptijd en kent een grote mate van onzekerheid. Bij de actualisatie van de grondexploitaties moeten we daarom uitgaan van meerjarige aannames. Bij de realisatie van de plannen zal blijken dat de werkelijkheid afwijkt van deze aannames. De directies G&O en Zuidas voeren een gezamenlijke scenarioanalyse uit; deze staat in het MPG. De grootste generieke risico's en onzekerheden liggen bij verslechterende marktomstandigheden. Dit lichten wij hierna toe.

Zoals bij de algemene ontwikkelingen staat, zijn de huidige verwachtingen over de marktsituatie minder positief. Al deze ontwikkelingen, die tegelijk optreden, kunnen grote financiële invloed hebben op de prognoses. In de waardering van de portefeuille moeten we deze generieke risico's meenemen.

Voor de inschatting van de waarde van de portefeuille houden we daarom stelposten met bandbreedtes aan voor generieke risico's. Het gaat om de volgende stelposten:

- Grondprijzdalingen - Het belangrijkste generieke risico is een economische neergang die een daling van de grondprijzen veroorzaakt. Uit analyses blijkt dat de grondexploitatieportefeuille vooral zeer gevoelig is voor grondprijzontwikkeling. Dat geldt zowel voor de grondprijzen van woningen als van commercieel vastgoed. De grondprijzen in Amsterdam berekenen we residueel. De commerciële waarde van bijvoorbeeld een nieuwbouwwoning baseren wij op de Vrij op Naam (VON) prijs. Daar trekken wij de stichtingskosten van af, waarna de grondwaarde overblijft. De ontwikkeling van VON-prijzen en van de stichtingskosten zijn daarom belangrijk. Een daling van de grondprijzen vanaf 2022 met 10 procent betekent dat er € 450 miljoen van de geraamde grondopbrengsten 'verdamppt'. De geadviseerde grondprijzen liggen nu op een ongekend hoog niveau, een daling van 10 procent is dan ook een reëel risico. Dat risico kan ook ontstaan door sterk stijgende stichtingskosten vanwege een krappe markt en meer duurzaamheidseisen.
- De tariefstijging van proceskosten en Voorbereiding en Toezicht hebben we nog niet verwerkt. Als de tarieven met 5 procent stijgen, moeten we rekening houden met € 60 miljoen extra kosten.
- De uitvoeringskosten stijgen doordat aanbestedingen steeds duurder uitpakken vanwege het toepassen van duurzaamheidsmaatregelen op gebiedsniveau. Een stijging met 10 procent van de uitvoeringskosten betekent extra kosten van € 200 miljoen.
- Als alle risico's van alle positieve plannen worden doorgerekend, dan is de kans 90 procent dat het negatieve effect van de geïnventariseerde risico's niet hoger is dan afgerond € 190 miljoen. Dit bedrag houden wij daarom aan als indicatie voor het effect van de project specifieke risico's.
- Het positieve saldo over 2019 betekent dat de gemeente Amsterdam VPB-plichtig is. In de aangifte over 2019 nemen wij het Grondbedrijf op, dat is op zijn vroegst in het voorjaar van 2021. Hiermee hebben we nog geen rekening gehouden. De vennootschapsbelasting zullen wij berekenen over de winst die gemaakt wordt ten opzichte van de nog op te stellen openingsbalans. Die balans baseren wij op de stand van de grondexploitaties in 2019. We schatten in dat het effect op het fonds

voorlopig beperkt is.

In onderstaande tabel staat een inschatting van de indicatieve waarde van de portefeuille. We gaan uit van de nominale waarde van de optelsom van alle actieve plannen. Dit is inclusief de al gerealiseerde kosten en behaalde opbrengsten in deze plannen (onderhanden werk). Deze optelsom bedraagt op 1 januari 2019 circa € 1,9 miljard. Vervolgens hebben wij op portefeuilleniveau stelposten aangehouden om in financiële zin rekening te houden met de risico's.

Tabel 5.6.2 Opbouw waarde portefeuille met stelposten

(Bedragen x € miljoen)

Waarde portefeuille optelsom plannen	Bedragen	Toelichting
Bruto waarde plannen	1.945	
Daling grondprijzen	-450	10% hoger
Hogere proces- en V&T kosten	-30	5% hoger
Hogere uitvoeringskosten	-200	10% hoger
Projectspecifieke risico's	-190	
Totaal daling	-870	
Netto waarde plannen	1.075	

Het effect van de risico's schatten we op basis van de huidige inzichten in op € 0,9 miljard. De indicatieve financiële waarde van de huidige actieve portefeuille bedraagt daarmee € 1,1 miljard. Dit was bij het MPG 2019 € 1,4 miljard. De lagere inschatting van de waarde komt vooral doordat we de generieke risico's nu hoger inschatten door de ontwikkelingen die wij signaleren.

Gecorrigeerde kasstromen 5 jaar vooruit

Zoals is aangegeven moeten we de prognoses vanuit de optelling van de afzonderlijke grondexploitaties op fondsniveau corrigeren om een realistische prognose te kunnen geven van de te verwachten kasstromen. De gecorrigeerde kasstroom gebruiken we als referentie voor de beoogde winstneming en voor de daardoor ontstane groei van de nog te realiseren vereveningsruimte.

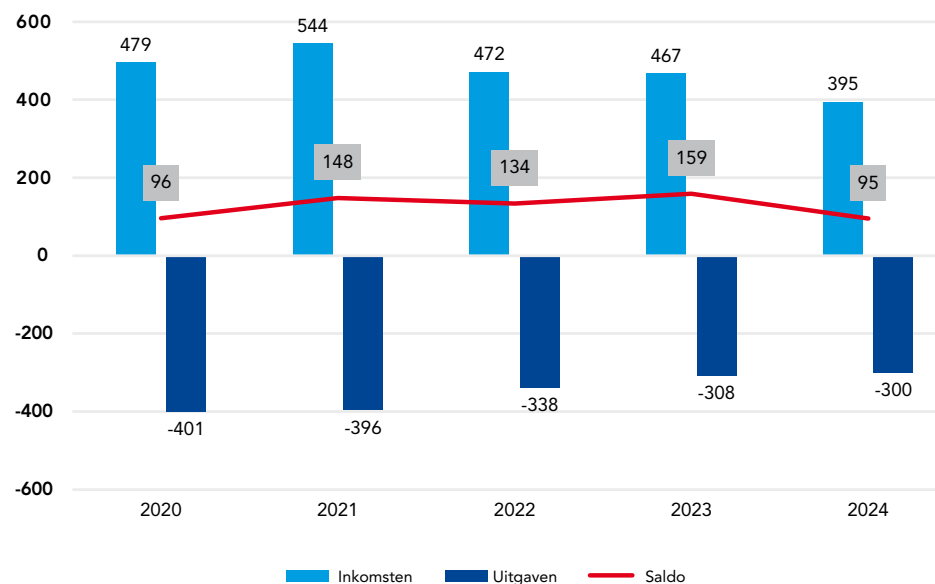
Tot nu toe gaan we niet uit van uitval van inkomsten, alleen van vertraging.

We verwerkten in de ramingen nog niet de lopende herzieningen van:

- Buiksloterham
- NDSM
- Amstel III
- Winkelcentrum CAN
- Arenapoort Oost
- Sloterdijk Centrum
- nieuwe plannen zoals Amsteloever en Klapprozenbuurt

Dit omdat de gemeenteraad deze plannen nog niet heeft vastgesteld. We verwachten dat deze (herziene) investeringsbesluiten in 2020 of 2021 worden vastgesteld en dan in het eerstvolgende MPG komen.

Grafiek: Jaarlijkse gecorrigeerde kasstromen in grondexploitaties 2020-2024

Bij de prognose van de kasstromen gaan wij uit van een aanhoudend (gunstig) economisch klimaat. Uiteraard zijn de toekomstige ontwikkelingen onzeker en sterk conjunctureel gevoelig.

Totale kasstromen Vereveningsfonds en reserve Zuidas

Naast de kasstromen in de grondexploitaties zijn er dus ook rechtstreekse verrekeningen met de reserves van het Vereveningsfonds en de reserve Zuidas. Inkomsten en uitgaven die we rechtstreeks met de reserves verrekenen, zijn onder meer:

- De bestuurlijk overeengekomen bijdragen aan corporaties en andere partijen.
- Meerwaarde uit omzetting van erfpacht afkomstig van woningcorporaties.
- Apparaatskosten.
- De jaarlijkse bijdrage aan het Zuidasdokproject.

De ramingen van de woningcorporaties baseren wij op de nieuwe samenwerkingsafspraken uit 2019.

Alle verwachte kasstromen staan in onderstaande tabel, met het aangepaste kasstroomscenario als basis.

De totale kasstroom van alle onderdelen van het Vereveningsfonds en de reserve Zuidas laat een minder gunstige reeks zien dan het totaal van de kasstromen van de grondexploitaties. Voor het totaal aan inkomsten en uitgaven van de grondexploitaties gebruikten we het realistische scenario (lagere jaarlijkse kasstromen dan wanneer we de optelling van de grondexploitaties volgen).

Tabel 5.6.3 Kasstroomramingen Vereveningsfonds en Zuidas

(Bedragen x € miljoen)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomsten						
Totale grondinkomsten grondexploitaties en overige projecten	269	497	544	472	467	395
Indexatie vergoeding over reserves en voorzieningen	22	22	20	20	21	22
Bijdragen van woningcorporaties	16	13	13	14	8	9
Inkomsten onderhanden werk rente	2	2	1	2	2	2
Totaal inkomsten	309	533	579	507	497	428

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Uitgaven						
Totale uitgaven grondexploitaties en overige projecten	-322	-401	-396	-338	-308	-300
Uitgaven rechtstreeks uit de reserves VEF	-22	-28	-28	-28	-28	-28
Uitgaven rechtstreeks uit de reserve Zuidas	-9	-11	-11	-11	-27	-38
Reserveringen uitgaven aan bestemde delen	0	-32	-7	-7	-21	-21
Afdracht aan algemene middelen	-106	-153	-88	-53	0	0
Afwikkeling uitgaven corporaties en andere derden		-8				
Overdracht aan andere onderdelen	-16	5	0	0	0	0
Totale uitgaven	-474	-627	-529	-437	-383	-387
Totaal van de kasstromen	-165	-94	49	71	114	41

Verwachte ontwikkeling reserve

Het aangepaste realistische kasstroomscenario vormt ook een basis voor de te verwachten tussentijdse winstnemingen. Vanwege de verwachte positieve kasstromen in dit scenario verwachten we ook een relatief hoog niveau van tussentijdse winstnemingen. Samen met de overige elementen die de reserves bepalen, levert dit de volgende verwachte ontwikkeling van de reserves en de vereveningsruimte op.

De verwachting is dat na 2020 weer een positieve kasstroom wordt gerealiseerd. De totale verwachte inkomsten voor de komende jaren zijn op een hoog niveau. Niet zo hoog als in 2018, maar hoger dan in 2019. Na 2021 zijn de verwachte inkomsten onzekerder omdat we over die periode nog afspraken, tenders of contracten moeten aangaan.

Tabel 5.6.4 Ontwikkeling reserve en vereveningsruimte met ingeschatte besluitvorming over nieuwe plannen

(Bedragen x € miljoen)

	Stand eind 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Omschrijving van onderverdeelde posten		898	833	864	940	1.012
Inkomsten (o.a. winstnemingen)		222	211	200	162	126
Aanwending reserveringen		-98	-60	-38	-57	-61
Uitnames Coalitieakkoord/ Voorjaarsnota 2019		-153	-88	-53		
Overige uitgaven		-36	-33	-33	-33	-33
Afname (-) of Toename (+) reserves		-65	31	77	72	32
Reserves Vereveningsfonds en Zuidas 31 december	898	833	864	940	1.012	1.044
Weerstandsvormogen	-136	-139	-142	-145	-148	-151
Reserveringen	-582	-493	-444	-414	-364	-308
Coalitie akkoord uitnames	-150	-100	-50			
Bestemde delen	-869	-732	-636	-559	-512	-458
Nog te realiseren vereveningsruimte	29	101	228	381	501	586
Nieuwe plannen en bovenwijkse voorzieningen (€ 100 miljoen per jaar, cumulatief) ¹		-100	-200	-300	-400	-500
Indexatie van nieuwe plannen		0	-2	-6	-12	-20

De vereveningsruimte nam in 2019 af van € 128 naar € 29 miljoen. Deze ruimte plus de verwachte groei van de vereveningsruimte in 2020 hebben we volledig nodig. Dit voor het toevoegen van een aantal nieuwe plannen met een tekort waar we het komende jaar een investeringsbesluit voor verwachten. Als de huidige economische ontwikkelingen doorzetten, verwachten wij dat er ook na 2020 voldoende ruimte ontstaat voor het nemen van raadsbesluiten over nieuwe plannen voor de woningbouwambitie. Toekomstige plannen zijn vaak complexe transformatie projecten en ontwikkelbuurten met doelen als betaalbaarheid en duurzaamheid. De projecten moeten voldoende

ruimte bieden aan groen, maatschappelijke voorzieningen, en moeten de bereikbaarheid van deze gebieden verbeteren. Dat laatste omdat de bestaande infrastructuur de groei van de stad niet helemaal kan opvangen. Dit alles bij elkaar zorgt ervoor dat toekomstige woningbouwplannen vaker een negatief financieel resultaat zullen hebben. De verwachte groei van de vereveningsruimte is de komende jaren nodig voor gebiedsontwikkeling.

1 Ter vergelijking; In 2019 is € 114 miljoen onttrokken aan de vereveningsruimte door het toevoegen van nieuwe plannen.

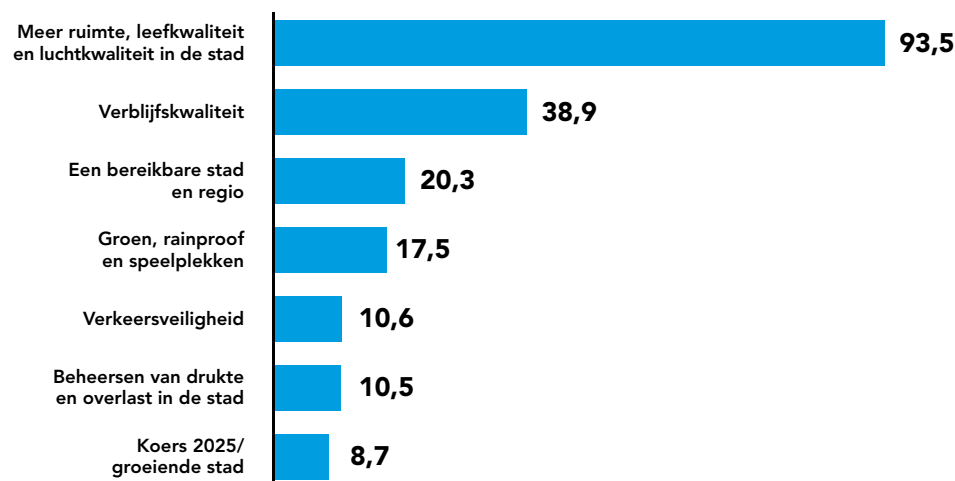

5.7

Stedelijk Mobiliteitsfonds

5.7 Stedelijk Mobiliteitsfonds

Overzicht inzet Stedelijk Mobiliteitsfonds 2020 (Bedragen x € miljoen)

Het Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF) is een fonds ter verbetering van het verkeer- en vervoersysteem en de openbare ruimte. Het fonds wordt gevuld met parkeeropbrengsten. Het SMF legt een directe en zichtbare relatie tussen de inkomsten uit parkeren en bestedingen op het gebied van verkeer, vervoer en openbare ruimte. Reguliere activiteiten, zoals instandhouding, beheer en reguliere beleidstaken, worden niet gedekt uit het fonds maar uit de algemene middelen. Deze activiteiten moeten we namelijk altijd uitvoeren, ook als er geen parkeeropbrengsten zouden zijn. Er zijn daarom twee financiële hoofdpijlers voor de openbare ruimte: het Programma Stadsbehoud voor instandhouding en het SMF voor bijdragen aan verbetering van de openbare ruimte en de verkeers- en vervoerssystemen. Het SMF geeft het totaal aan bestuurlijk vast te stellen middelen weer voor de noodzakelijke aanpassingen om de stad leefbaar, bereikbaar en aantrekkelijk te houden.

Besluitvorming Voorjaarsbrief

Vanwege de impact van de coronacrisis is besluitvorming over het bestedingsvoorstel dat is opgesteld voor de Voorjaarsnota 2020 grotendeels doorgeschoven naar de Begroting 2021. In de Voorjaarsbrief 2020 heeft alleen besluitvorming plaatsgevonden over:

- budgetoverhevelingen van 2019 naar 2020
- verhoging van budgetten in 2020
- verhoging van budgetten vanaf 2021 voor zover uitstel de voortgang van projecten stagneert

Omvang van het Stedelijk Mobiliteitsfonds

De jaarlijkse toevoeging aan de reserve van het Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF) wordt bepaald door:

- Bruto parkeerinkomsten
- Kosten voor inning en handhaving
- Afdrachten aan de algemene middelen

Op basis van de ontwikkelingen voorafgaand aan de coronacrisis zijn de bruto parkeeropbrengsten naar beneden bijgesteld ten opzichte van de Begroting 2020. Na invoering van de nieuwe parkeertarieven in april 2019 zijn de opbrengsten fors verhoogd en leek er aanvankelijk nauwelijks effect op het parkeergedrag. In de tweede helft van 2019 heeft de tariefsverhoging alsnog enig effect gehad door een iets kortere parkeerduur en minder parkeertransacties. Ten opzichte van de Begroting 2020 houden we daarom rekening met € 5,0 miljoen minder opbrengsten per jaar. Daarnaast is de uitrol van parkeren in Nieuw-West en parkeren op zondag begin dit jaar uitgesteld tot na 2020-2024 waardoor de parkeeropbrengsten over de gehele periode met € 20 miljoen naar beneden zijn bijgesteld.

Door de impact van de coronacrisis zijn de parkeeropbrengsten sinds maart 2020 fors teruggelopen. Op het dieptepunt waren de opbrengsten uit straatparkeren ca. 50% lager dan begroot. Voor de parkeeropbrengsten uit garageparkeren is de impact nog groter, op het dieptepunt waren de opbrengsten ca. 85% lager. Sinds eind april zien we weer wekelijks herstel in de parkeeropbrengsten. Op basis van de meest recente prognose komen de opbrengsten eind 2020 weer uit op 100% van de oorspronkelijke begroting. De inkomstenderving in 2020 komt naar verwachting uit op € 50,0 miljoen. De inkomstenderving in 2020 wordt deels gecompenseerd door een bijdrage van € 39,4 miljoen vanuit het Rijk.

De parkeeropbrengsten vanaf 2021 zijn lastiger te voorspellen. We weten niet in hoeverre thuiswerken de norm blijft, of het toerisme weer op gang komt, of er sprake zal zijn van een tweede coronagolf en wanneer er een vaccin beschikbaar komt. De economie krimpt in 2020, maar er wordt herstel geprognosticeerd voor 2021. De parkeeropbrengsten zijn tot dusverre betrekkelijk ongevoelig gebleken voor conjunctuurschokken. Tegelijkertijd zijn er aanwijzingen dat een deel van het (forensen)verkeer zich verplaatst van het openbaar vervoer naar de auto. Op dit moment gaan we uit van een inkomstenderving van € 25,0 miljoen in 2021. Voor de jaren daarna gaan we voorlopig uit van het opbrengsten niveau voorafgaand aan corona. Bij de Voorjaarsnota 2021 actualiseren we de prognose van de parkeeropbrengsten voor de periode 2021-2025 en passen we indien nodig het meerjarenvoorstel aan.

Op basis van het voorstel van de coalitiefracties 'Samen sterker uit de crisis' neemt de afdracht aan de algemene middelen vanuit het SMF in 2021-2023 toe met € 5,0 miljoen per jaar en vanaf 2024 met structureel € 7,0 miljoen per jaar. Ook is besloten dat met ingang van 2023 structureel € 1,5 miljoen per jaar wordt afgedragen aan de algemene middelen vanuit de reservering voor de Groengelden. Tenslotte is een aanvullende afdracht aan de algemene middelen opgenomen in 2021-2024 van € 6,5 miljoen per jaar door de parkeeropbrengsten verder te verhogen. Het gaat hierbij om het alsnog doorvoeren van de uitbreiding van betaald parkeren in Geuzenveld (€ 3,5 miljoen), betaald parkeren op zondag in de Pijp en het Museumkwartier (€ 2,0 miljoen) en de verhoging van het tarief voor een 2e bewoners vergunning (€ 1 miljoen).

Onderstaande tabel laat de exploitatie van het SMF zien. Na aftrek van de kosten voor inning en handhaving en de afdrachten aan de algemene middelen, blijft het vrij besteedbare deel van de parkeeropbrengsten over. De toevoeging aan de reserve SMF komt uit op € 84,2 miljoen in 2021. In de jaren daarna valt de toevoeging hoger uit omdat de parkeeropbrengsten voor 2022-2024 nog zijn gebaseerd op de oorspronkelijke begroting, maar ook omdat bij de start van de collegeperiode is besloten dat de jaarlijkse afdracht aan de algemene middelen afneemt met € 20,0 miljoen per jaar vanaf 2022.

Tabel 1: Exploitatie Stedelijk Mobiliteitsfonds

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Stedelijk Mobiliteitsfonds Exploitatie					
Bruto parkeeropbrengsten	304,9	282,2	307,8	307,3	307,5
Af: Kosten voor inning en handhaving	93,5	88,3	88,7	87,8	86,3
Netto parkeeropbrengsten	211,4	193,9	219,1	219,5	221,2
Af: Afdrachten algemene middelen	109,3	109,7	95,1	100,4	103,8
Toevoeging aan reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds	102,1	84,2	124,0	119,1	117,4
Resultaat	-	-	-	-	-

Verordening SMF

Het kader en de spelregels voor het SMF zijn vastgelegd in een Verordening, regelende de voeding, het beheer en de bestedingen van het fonds. De voorgaande Verordening op het SMF is ingesteld in 2016. De aanleiding daarvoor was de samenvoeging van de stadsdeelparkefondsen en het Centraal Mobiliteitsfonds tot het huidige SMF. De Verordening is inmiddels herzien, omdat er verschillende wijzigingen hebben plaatsgevonden in de financiële systematiek en alle (tijdelijke) bepalingen rondom de samenvoeging zijn komen te vervallen. Bij de vaststelling van de Begroting 2020 is de reserve Programma Stadsbehoud ingesteld en het Tijdelijk Parkeerfonds (TPF) opgeheven. Alle structurele bestedingen zijn nu gebundeld tot één afdracht aan de algemene middelen vanuit het SMF.

De herziene Verordening op het Stedelijk Mobiliteitsfonds 2020 is in september 2020 vastgesteld door de raad en per 1 januari 2020 in werking getreden. De voorgaande overgangssituatie is hiermee formeel beëindigd. In tegenstelling tot de Verordening uit 2016 is geen vast bedrag meer opgenomen als maximale afdracht aan de algemene middelen. In plaats daarvan is opgenomen dat de afdracht aan de algemene middelen wordt vastgesteld door de raad als onderdeel van de reguliere planning en control cyclus. De belangrijkste overige wijzigingen zijn de verruiming van de bestedingscriteria, begrenzing van het aandeel van programma's en het mogelijk maken van overprogrammering.

Overprogrammering

De belangrijkste aanleiding voor het toepassen van overprogrammering is dat we de laatste jaren een jaarlijkse onderbesteding zien van ca. 30-40%, ondanks maatregelen om de onderbesteding te beperken. Onder overprogrammering wordt verstaan dat de totale waarde van de geprogrammeerde uitgaven de werkelijke financiële mogelijkheden van het fonds overstijgen. De onderbesteding binnen het SMF komt doordat een deel van de projecten later in de tijd wordt gerealiseerd dan gepland, bijvoorbeeld door een langer bestuurlijk besluitvormingsproces, omgevingsfactoren of onvoorspelbare complexiteit.

In de praktijk betekent overprogrammering dat we meer projecten in voorbereiding nemen, zodat we altijd voldoende massa hebben om tot uitvoering te komen en flexibeler kunnen inspelen op onvoorziene risico's in de planning. Het doel van overprogrammering is om te komen tot een betere uitputting van de beschikbare middelen en daarmee tot een betere doelrealisatie. Tegelijkertijd zijn verschillende andere acties ondernomen om de uitputting en doelrealisatie te verbeteren, waarbij we vooral inzetten op meer standaardisatie, clustering van projecten, verbeteringen in de financiële planning en het verbeteren van de match tussen opgave en projectorganisatie.

Op landelijk niveau wordt overprogrammering al met succes toegepast bij het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT), Rijkswaterstaat en ProRail. Ook Grond & Ontwikkeling en Stadsbehoud

binnen de Gemeente Amsterdam werken al met een hoger bestedingsplafond met als doel altijd voldoende werk op voorraad te hebben om de ambities te bereiken. Door ook binnen het SMF het bestedingsplafond te verhogen zijn we beter aangesloten op de werkwijze van onze belangrijkste partners.

Het college doet jaarlijks, als onderdeel van de reguliere planning en control cyclus, een bestedingsvoorstel inclusief het gekozen percentage overprogrammering en legt dit ter besluitvorming voor aan de raad. Door de jaarlijkse actualisatie kan indien nodig worden bijgestuurd zodat nooit meer wordt uitgegeven dan er daadwerkelijk in de reserve SMF zit. Door middel van vooruitkijken en plannen worden de meerjarige bestedingen binnen de reserve steeds bijgesteld, met als doel de beschikbare middelen zo goed mogelijk te verdelen en in te zetten over een periode van vijf jaar.

Werkwijze voor totstandkoming bestedingsvoorstel

Het SMF wordt jaarlijks voor vijf jaar geactualiseerd bij de Voorjaarsnota. In het huidige bestedingsvoorstel actualiseren we de jaren 2020-2023 en voegen we jaarschijf 2024 toe aan de programmering. Bij de Voorjaarsnota 2019 is een vernieuwde werkwijze ingevoerd voor het opstellen van het bestedingsvoorstel SMF. Het college wordt meer in stelling gebracht door vooraf het prioriteringskader vast te stellen zodat er meer ruimte ontstaat om bestuurlijke keuzes te maken. Daarnaast worden de aanvragers nauw betrokken bij de totstandkoming van het bestedingsvoorstel. Aanvragen ten laste van de vrije ruimte worden getoetst op de vijf hoofddoelen voor deze bestuursperiode, zoals vastgesteld door het college bij de Voorjaarsnota 2019:

1. Meer ruimte voor leven, spelen en groen op straat
2. Blijvende bereikbaarheid van Amsterdam
3. Verbetering van de luchtkwaliteit en klimaatadaptatie
4. Verbetering verkeersveiligheid
5. Specifieke lokale doelen uit de gebiedscyclus, aanvullend op (en niet zijnde) bovenstaande doelen

Bij de jaarlijkse actualisatie doorlopen we een prioriteringsproces in nauwe afstemming met aanvragers, stakeholders en (stadsdeel)bestuurders om te komen tot een bestedingsvoorstel dat zo goed mogelijk recht doet

aan de totale opgave van de stad. Bij de jaarlijkse actualisatie worden de bestedingen op bestaande projecten en programma's herverdeeld over de jaarschijven en worden sterk verhoogde aanvragen en nieuwe aanvragen geprioriteerd. Dit doen we door de aanvragen te beoordelen in samenhang met andere dekkingsbronnen: Vereveningsfonds/grondexploitaties, Algemene middelen, Vervoerregio Amsterdam, Stadsbehoud en Rijksoverheid. SMF aanvragen worden daarnaast gerankt op basis van de status van bestuurlijke besluitvorming, cofinanciering, urgentie en uitvoerbaarheid. Het resultaat is een sluitend meerjarenavoorstel op basis van de beschikbare ruimte.

Presentatie bestedingsvoorstel SMF

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de reserve van het SMF. Bovenop de beginstand (reserve) van € 252,8 miljoen in 2020 komt de jaarlijkse toevoeging aan parkeeropbrengsten. De onttrekking van de bestedingen is het totaal van reserveringen voor programma's, projecten en producten in het bestedingsvoorstel SMF. Naast de bestedingen is op basis van coalitieakkoord een reservering opgenomen voor de kapitaallasten voor onderhoud aan kades en bruggen. Daarnaast is bij de Voorjaarsnota 2019 besloten om in de periode 2020-2023 jaarlijks € 19,5 miljoen over te hevelen naar de reserve achterstallig onderhoud voor het onderzoek naar kades en bruggen. Het overige gedeelte voor achterstallig onderhoud bestaat uit een reservering voor groengelden.

Door het toepassen van 15% overprogrammering verhogen we de bestedingsruimte met € 121,5 miljoen over de gehele programmeerbare periode. Daarnaast is een stelpost opgenomen voor de nog onzekere parkeeropbrengsten in 2021. Bij de totstandkoming van het bestedingsvoorstel is aanvankelijk rekening gehouden met € 2,5 miljoen derving in 2021. In het voorstel van de coalitiefracties 'Samen sterker uit de crisis', dat ruim na het bestedingsvoorstel tot stand is gekomen, is uiteindelijk € 25 miljoen derving in 2021 opgenomen. Hiervoor heeft geen bijstelling plaatsgevonden op projecten. Bij de Voorjaarsnota 2021 actualiseren we opnieuw de parkeeropbrengsten en worden bestedingen indien noodzakelijk bijgesteld.

Het resultaat van de beginstand, de toevoeging parkeeropbrengsten en het saldo van de onttrekkingen is de eindstand in 2024, waarmee de beschikbare middelen binnen het SMF vrijwel volledig zijn belegd in de periode 2020-2024.

Tabel 2: Reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds

(Bedragen x € € 1 miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
Beginstand*	252,8	160,7	56,2	15,4	6,2
Bij: toevoeging parkeerinkomsten	102,1	84,2	124,0	119,1	117,4
Saldo	354,9	244,9	180,2	134,5	123,6
Af: onttrekking bestedingen	224,1	200,0	157,7	121,2	135,2
Af: reservering coalitieakkoord kades en bruggen			2,0	4,0	6,0
Af: overheveling naar reserve achterstallig onderhoud	24,0	24,0	24,0	21,2	
Bij: correctie overprogrammering (15%)	53,9	12,8	18,8	18,1	17,8
Bij: stelpost parkeeropbrengsten 2021		22,5			
Saldo onttrekkingen	194,2	188,7	164,9	128,3	123,4
Eindstand	160,7	56,2	15,4	6,2	0,2

* De beginstand 2020 van het SMF is gebaseerd op het verloop van de reserve t/m 2019.

Evenals bij de Begroting 2020 verdelen we het bestedingsvoorstel SMF in zeven thema's:

1. Meer ruimte, leefkwaliteit en luchtkwaliteit in de stad
2. Beheersen van drukte en overlast in de stad
3. Een bereikbare stad en regio
4. Groeiende stad
5. Groen, rainproof en speelplekken
6. Verblijfskwaliteit
7. Verkeersveiligheid

De thema indeling sluit aan bij de vaststelling dat het steeds drukker wordt in de stad. De stad slibt langzaam dicht, fietsers en voetgangers hebben te weinig ruimte en Amsterdam overschrijdt de normen voor luchtkwaliteit. De bestedingen in het SMF geven voorrang aan voetgangers, fietsers en het

openbaar vervoer en maken Amsterdam meer autoluw, zodat we de straten en pleinen teruggeven aan de Amsterdammer. We hanteren deze thema indeling in plaats van de eerdergenoemde bestedingscriteria zodat het bestedingsvoorstel vergelijkbaar blijft met de voorgaande begrotingen binnen de huidige collegeperiode. Bovendien blijft op die manier inzichtelijk welke bestedingen zijn opgenomen voor groen en de groeiende stad. Hieronder een overzicht van de totaalbedragen per thema in het bestedingsvoorstel:

Tabel 3: Overzicht inzet Stedelijk Mobiliteitsfonds per thema

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024
1. Meer ruimte, leefkwaliteit en luchtkwaliteit in de stad	81,2	93,5	68,7	56,6	61,5
2. Beheersen van drukte en overlast in de stad	13,7	8,7	6,9	8,1	11,1
3. Een bereikbare stad en regio	29,3	20,3	10,7	12,2	5,4
4. Groeiende stad	16,5	17,5	19,8	17,3	38,3
5. Groen, rainproof en speelplekken	23,2	10,5	9,3	4,9	3,5
6. Verblijfskwaliteit	46,7	38,9	36,3	18,2	11,4
7. Verkeersveiligheid	13,6	10,6	6,0	4,1	4,2
Totaal	224,1	200,0	157,7	121,2	135,2

Tabel 4 laat de verdeling zien binnen het SMF voor stedelijke programma's en projecten, groeiende stad en stadsdelen. Door de teruglopende parkeeropbrengsten als gevolg van corona hebben we dit jaar scherpe keuzes moeten maken in de programmering. Toch is het gelukt om de projecten in de stadsdelen hierbij zoveel mogelijk ontzien. In lijn met de bestuurlijke wens verschuift de inzet vanuit het SMF voor stadsverbetering daarmee steeds meer naar de gebieden buiten de ring. Bovendien doen we vanuit het SMF forse investeringen in gebiedsontwikkeling voor zover dit leidt tot een verbetering van de verkeers- en vervoersysteem en openbare ruimte van de bestaande stad.

Gezien de grote opgave voor gebiedsontwikkeling zal de inzet vanuit SMF voor de gebieden buiten de ring de komende jaren verder toenemen. De aanvragen vanuit de groeiende stad zijn echter vele malen groter zijn dan de beschikbare middelen binnen SMF en zullen naar verwachting een grote claim

leggen op de middelen in de reserve bij de eerstvolgende actualisatie voor de periode 2021-2025. Op basis van de mobiliteitsplannen per windrichting zullen bij Voorjaarsnota 2021 keuzemogelijkheden worden voorgelegd ten aanzien van de benodigde investeringen in de groeiende stad.

Tabel 4: Overzicht inzet Stedelijk Mobiliteitsfonds per gebied

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Stedelijke programma's en projecten	90,2	85,3	60,8	58,6	74,5	369,4
Stadsdelen	114,1	94,3	74,4	41,5	22,4	346,7
- Centrum	38,5	33,3	27,7	19,3	11,5	130,5
- West	18,0	10,5	7,6	8,6	5,4	50,1
- Oost	14,5	15,3	12,0	3,2	2,7	47,7
- Nieuw-West	17,9	10,1	7,8	1,9	2,2	40,0
- Zuid	14,5	8,9	9,9	5,6	0,6	39,5
- Noord	4,6	8,4	7,0	2,4	0,0	22,4
- Zuid-Oost	6,0	7,6	2,3	0,5	0,0	16,4
Groeiende stad	19,7	20,5	22,6	21,1	38,3	122,1
- Nieuw-West	5,6	5,1	4,7	5,3	18,9	39,6
- Oost	4,1	4,1	4,9	11,4	10,4	34,9
- Noord	3,2	3,6	3,6	1,1	6,9	18,4
- Zuid-Oost	3,3	3,9	6,6	2,3	2,1	18,1
- Overig	3,4	3,8	2,9	1,0	0,0	11,1
Totaal	224,1	200,0	157,7	121,2	135,2	838,2

1. Meer ruimte, leefkwaliteit en luchtkwaliteit in de stad

Tabel 5: Meer ruimte, leefkwaliteit en luchtkwaliteit in de stad

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Actieplan Schone Lucht	17.150	6.410	6.037	8.000	6.800
Zero Emissie Bussen - Batch Sloterdijk	1.500	1.355	1.600	0	0
Emissievrije IJveren	1.250	1.000	2.950	3.050	2.612
Agenda Autoluw	7.515	12.930	13.533	12.376	10.900
Camera-handhaving maatregelen Autoluw	950	500	500	500	500
Autoluw (touringcar, goederenvervoer)	3.704	2.550	2.050 2.050	2.050	11,4
Bouwstimulering, wonen & leefomgeving	879	0	0	0	0
Autoluwe herinrichting					
Herinrichting Nieuwezijds Voorburgwal	5.886	3.300	6.655	6.870	0
Herinrichting Weesperzijde	1.794	2.250	1.934	0	0
Herinrichting Kerkstraat tussen Spiegelstraat en Vijzelstraat	1.285	2.881	600	0	0
Herinrichting Oudezijds Achterburgwal, beide zijden tussen Grimburgwal en Oude Hoogstraat	1.147	0	0	0	0
Herprofilering Nieuwe Kerkstraat, ts. Amstel en Weesperstraat	240	904	0	0	0
Herinrichting Spuistraat, 30km/h en fietsstraat	81	0	0	0	0
Van Weteringcircuit naar Weteringpark	528	2.440	1.400	0	0
Herinrichting Amstel tussen Munt en Amstelstraat	185	0	0	0	0
De Entree (incl. realisatie Cuyperstrap)	3.185	7.846	7.200	0	0
Verbreding Oostertoegang en herinrichting maaiveld	375	20.967	0	0	0
De Entree, bezoekersruimte rederij Middenkom	300	2.000	0	0	0
Prins Hendrikkade West	0	1.900	0	0	0
Fietsroute Gelderse kade, Mr Visserplein	807	1.000	1.000	0	0
IJse en Waterfront/IJboulevard	0	1.200	445	1.000	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Knip Paleisstraat	155	0	0	0	0
Verbeterplan Openbare Ruimte Noord-Jordaan ivm Singelgrachtgarage	433	0	0	0	0
Wetering-Looiersbuurt en omgeving: verbeterplan openbare ruimte Vijzelgrachtgarage	453	600	1.404	0	0
Willibrordusgarage opheffingsplan parkeerplaatsen	238	0	0	0	0
Verbeteren toegankelijkheid drukke straten	360	200	0	0	0
Fiets					
Meerjarenprogramma Fiets	10.426	6.440	6.440	5.776	5.600
Realisatie Binnenring Ov-Fietscorridor	3.075	2.855	4.535	5.340	1.143
Realisatie route fietsers via Haarlemmerhouttuinen	2.430	1.500	1.500	2.500	10.399
Fietsroutes Kattenburgerstraat	1.410	495	548	3.140	6.907
Quick wins Haarlemmerstraat/-dijk	405	0	0	0	0
Fietsparkeren Stationseiland	618	374	460	2.292	14.393
Fietsenstalling Rembrandtplein	111	0	0	0	0
Bijdrage investeringskosten fietsenstallingen	645	0	0	0	0
Fietsparkeren westzijde Amstelstation	51	50	2.800	2.800	0
Fietsroute Sportas	596	1.000	1.500	0	0
Aanleg langzaam-verkeerbrug NoorderIJplas (Dam tot dam fietsroute)	857	1.199	0	0	0
Fietsdepot in tunnelbuis CS	1.180	0	0	0	0
Realisatie fietsenstalling Bijlmer Arena	0	600	0	0	0
Aanpak deelfietsen	525	260	100	100	100
Quick Wins fietsbereikbaarheid Zuidas	737	0	0	0	0
Dijkgracht, ten oosten van brug 272	997	1.000	0	0	0
Leidseplein fietsproject	430	0	0	0	0
Herinrichting Jan Vroegopsingel	360	268	26	0	0
Herinrichting Frederik Hendrikbuurt 2e fase	3.554	2.073	1.445	600	0
Fietsparkeren op straat	32	170	0	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Vergroten bereikbaarheid door herinrichting Aireystrook	722	0	0	0	0
Verbeteren bereikbaarheid watersporteiland	250	0	0	0	0
Diemerzeedijk	60	600	1.827	0	0
onderzoek parkeerreguleringen	75	75	75	75	0
Parkeren - algemeen	41	41	41	41	
Uitwerking en uitvoering HUB strategie	500	1.000	0	0	0
Fietsparkeeropgave station Muiderpoort	0	130	50	50	50
Onderzoeken en pilots in west in het kader korte termijnmaatregelen agenda Autoluw	0	500	0	0	0
Quick wins autoluw in het kader van mobiliteitsplan Nieuw - West	100	100	0	0	0
Uitbreiding fietsparkeren op straat	0	200			
Totaal					
Meer ruimte, leef- en luchtkwaliteit in de stad	81.221	93.471	68.655	56.560	61.496

2. Beheersen van drukte en overlast in de stad

Tabel 6: Beheersen van overlast en drukte in de stad
(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Project Snorfiets naar de Rijbaan	177	0	0	0	0
Uitbreiding P+R Noord	364	285	0	0	520
Touringcar en alternatief personenvervoer	754	453	453	453	453
Realisatie Touringcarterminal Holendrecht/ Duivendrecht	1.179	1.000	1.000	2.000	5.500
Doorbelasting capaciteitskosten halteerlocaties	126	63	63	0	0
Capaciteitsbeheersing taxi's Centrumgebied	1.235	500	0	0	0
Taxiteam, incl. verkeersregelaars en hosts	1.650	1.250	1.250	1.250	1.250
Crowdmonitoring systeem Amsterdam	737	365	365	200	200
Managen van drukte met data	841	800	775	1.000	1.000

	2020	2021	2022	2023	2024
Incidentmanagement	180	180	180	180	180
Programma Zelfrijdende voertuigen	463	250	250	250	250
Programma doelgroepenvervoer	1.085	0	0	0	0
Uitvoeren doelgroepenvervoer	100	0	0	0	0
Aanleg nieuwe verkeersinstallaties	299	800	850	800	800
Ambtelijke inzet parkeerregulering stadsdeel ZO	0	77	0	0	0
Onderzoeken parkeerregulering stadsdeel ZO	0	59	0	0	0
Parkeerverwijssysteem Centrum	880	0	0	0	0
Realisatie van definitieve Wayfinding op en rond het Stationseiland	47	264	15	235	0
Inrichten Blauwe zones bezoekerscentra stadsdeel ZO	12	95	0	0	0
Realisatie intelligente kruispunten	376	0	0	0	0
Parkeren - algemeen stadsdeel NieuwWest	213	213	213	213	213
Jephtastraat ts Leeuwendalersweg en Wildzanglaan	1.282	126	90	693	0
Huur 27 plaatsen in de Piramides	65	0	0	0	0
Huur 170 Q-park plekken Westersluisgarage	237	237	237	237	237
Jaarlijkse bijdrage 7 plekken Houtmangarage	3	0	0	0	0
Nota Parkeermaatregelen Nieuw-West; schadeloosstelling blauwe zones	122	0	0	0	0
Programma Varen	975	1.250	1.175	575	475
Onderzoek en toepassing regieslots, inclusief (geografische) data-analyse stedelijke opgaven	200	200	0	0	0
Wayfinding : bewegwijzering en bebording op fietspaden	60	0	0	0	0
Betaald parkeren Amsterdamse Bos	0	200	0	0	0
Totaal					
Beheersen van drukte en overlast in de stad	13.662	8.666	6.916	8.085	11.078

3. Een bereikbare stad en regio

Tabel 7: Een bereikbare stad en regio

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Openbaar vervoer					
Investeringsagenda OV- Tweede tranche/ versnelling/tracés	405	800	500	230	0
Herinrichting De Clerqstraat - Jan Eversenstraat	799	251	1.711	1.711	0
Investeringsagend OV-Cluster Tram Zuid-West	974	415	150	0	0
Investeringsagenda OV-Generieke maatregelen Metro en Tram 2e tranche	117	100	200	0	0
Toeritten Noorderparkhalte	125	0	0	0	0
Ophogen tramhaltes (verbeteren toegankelijkheid)	400	150	150	150	150
IAOV eerste tranche: OV Knoop Amstelveenseweg PBI 2+3	220	745	102	0	0
Investeringsagenda OV-Generieke maatregelen Metro en Tram	418	350	150	0	0
OV-knoop Sloterdijk	620	1.620	0	0	0
OV-Knoop Amstelstation	60	0	0	0	0
Verplaatsen van de Zuidelijke aanlanding van het IJpleinveer	1.840	1.850	773	0	0
Investeringsagenda OV- traject 9 - Oosttangent	100	100	0	0	0
Investeringsagenda OV-Heemstedestraat NvU-7	2.322	0	0	0	0
5e/6e spoor station Zuid	170	540	540	540	540
MIRT Zuidwestkant Amsterdam-Schiphol (ZWA-S)	249	150	150	150	150
Onderzoek naar de knelpunten in de bereikbaarheid van zuid west Amsterdam/ Lightrail programma 2020-2040 - 1e fase	1.000	1.000	0	0	0
Nachtstop Bijlmer	100	100	40	0	0
Investeringsagenda OV-Tractie fase II	327	0	0	0	0
Fysiek opheffen vervallen bushaltes.	600	0	0	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Definitieve inpassing haltes streekbussen rond Leidseplein	200	293	0	0	0
HOV – Westtangent	1.153	1.153	0	0	0
Investeringsagenda OV- - traject 2 - Olympiabuurt	33	599	568	0	0
ZuidasDok Configuratie metrosporen. Extra kruiswisselcomplex voor lang keren ten westen nieuwe perrons station Zuid	0	171	0	0	0
Uitbreiden metrohal station RAI	185	0	0	0	0
ZuidasDok Robuustheidsmaatregelen Tram ZuidasDok	0	235	0	0	0
Impactanalyse NZL	100	35	0	0	0
OV-Knooppunt Lelylaan	603	1.185	2.168	5.349	0
Overige maatregelen					
Van bezit naar gebruik	1.382	1.000	1.000	1.000	1.000
Programma Smart Mobility	1.830	1.500	1.500	1.500	1.500
Praktijkproef Amsterdam (verkeersmanagement)	150	150	0	0	0
Reconstructie T106, Ronde Amsterdamse Baan (Badhoevedorp)	1.350	550	0	0	0
Aanvullende maatregelen M. de Ruijtertunnel	619	0	0	0	0
Openstelling Overdiemerweg	3.422	0	0	0	0
Amsterdam Bereikbaar	500	500	500	500	0
Vervanging Sloterbrug	274	175	175	1.000	2.010
Eilandenboulevard herprofilering	337	0	0	0	0
Vergroten bereikbaarheid Koningin Wilhelminaplein door verbreding van twee duikers	400	0	0	0	0
Dubbele T Bernhardplein	285	70	0	0	0
Spaklerweg fase 1 en fase 3	239	0	0	0	0
Van der Madeweg (deel tussen Spaklerweg en Entrada)	197	1.700	0	0	0
Bellamyplein (Herinrichting)	2.158	350	0	0	0
Investeringsplan Dynamisch Verkeersmanagement	1.402	720	0	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Lokale opgave touringcars: Parkeerplaatsen Delflandpleinbuurt	100	0	0	0	0
Nieuwe P+R Zeeburgereiland	100	100	0	0	0
Verplaatsen OV - poortjes station Sloterdijk	80	80	160	26	0
Perronverlenging CS - Oostlijn	50	0	0	0	0
Extra OV - poortjes Europaplein	27	180	0	0	0
Crowdmanagement	250	1.000	0	0	0
ISA	250	0	0	0	0
Robuustheid metro	15	15	0	0	0
Verglazing bestaande liften bij vervanging	150	150	150	0	0
Wayfinding Bestaand net fase 2	173	0	0	0	0
De Enegie neutrale Lijn	25	0	0	0	0
Inzicht in enegiehuishouding door teegenomen mobiliteitsvraag	25	0	0	0	0
Pilot Robuust e-netwerk	50	0	0	0	0
Landelijk Noord	100	0	0	0	0
Mobiliteitsplan Watergraafsmeer	0	100	0	0	0
Bongerdverbinding en Schellingwouderlaan	150	100	0	0	0
Haltekomen Meibergdreef	50	50	0	0	0
Totaal Een bereikbare stad en regio	29.261	20.332	10.687	12.156	5.350

4. Groeiende stad

Tabel 8: Groeiende stad

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
NDSM-terrein fietsontsluiting (onderdeel fietsroute noordelijke IJ-oever)	0	0	36	36	0
Fietsroute Overpark Hamerkwartier (onderdeel Fietsroute IJ-oevers)	0	100	100	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Ongelijkvloerse kruising Kabelweg/Contactweg en aanleg 3e spoor	2.232	2.443	1.447	0	0
Upgraden metrostation Strandvliet	92	200	400	0	0
Aanleg HOV-bus Sloterdijk-CS (via Transformatorweg)	664	1.383	0	0	0
Afwaardering Haarlemmerweg N200	1.700	0	0	0	0
Oostelijke ontsluiting of Bongerdverbinding	200	0	0	0	0
Herinrichting Surinameplein	25	25	25	0	0
Verlenging Willem Frogerstraat tot aan de Jan Tooropstraat	0	45	0	0	0
Optimaliseren fietsnetwerk Zuioost	2.000	1.000	1.000	0	0
Nieuwe fietstunnel onderdoorgang spoor Duivendrecht	200	200	350	0	0
Fietsbrug over A2 De Nieuwe Kern	100	100	200	0	0
Functioneel verbeteren Holterbergweg/Muntbergweg	200	200	600	0	0
Upgraden station Duivendrecht	50	75	150	0	0
Upgraden metrostation Spaklerweg	995	0	0	0	0
Upgraden metrostation Overamstel	190	200	400	1.000	0
Bushalte ter hoogte van Schellingwouderbrug	50	100	150	33	0
Vergroten capaciteit IJburglaan tussen A10 en Haveneiland	400	1.000	1.333	5.284	0
Extra opgang metrostation Bijlmer	88	150	1.500	2.000	0
Upgraden metrostation Bullewijk	0	97	50	250	0
Tram ongelijkvloers bij oprit A10	417	973	1.68	1.738	7.333
Optimaliseren fietsroutes IJburg en Zeeburgereiland	150	378	179	0	0
E-fiets stimuleringsprogramma	285	119	86	86	86
Brug Riekerhaven (sloterweg)	250	240	190	0	0
Nieuwe A2 Entree	350	50	0	0	0
Aanpassen metrostation Henk Sneevlietweg	200	100	0	0	0
Herprofilering Lelylaan (deel Surinameplein-A10)	50	50	50	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Herprofilering Lelylaan (deel A10 –station Lelylaan	100	50	50	0	0
Realisatie/verbetering Ringspoorpark inclusief doorgaande fietsroute	70	70	70	0	0
Kans – Koers	100	100	1.500	1.500	0
Fietsbrug NH-kanaal (eerste, noordelijke brug; schakel 114a)	2.295	1.000	508	0	0
Brug Schinkel thv Olympisch kwartier (fiets/OV)	160	470	470	0	0
Fietsbrug Elzenhagen Noord (schakel 24)	100	100	788	788	0
Oost-Westfietsroute CAN (schakel 20)	0	1.422	1.297	0	0
Buiksloterweg/Tolhuistuin - tijdelijke maatregelen en herinrichting	147	325	200	0	0
Afwaarderen Sloterdijkerweg/contactweg	109	100	100	0	0
HOV Oostflank	1.560	1.544	2.225	4.298	1.551
Herinrichten Aalsmeerplein	100	50	0	0	0
Ontsluiting en herinrichting Lambertus Zijlplein	71	0	0	0	0
Aanleg uitvoegstrook Oude Haagseweg naar Adam Smithplein	60	500	500	0	0
Herinrichting Plein 40-45	0	75	0	0	0
Parkeergarage Surinameplein (variant zonder woningbouw)	30	30	0	0	0
Herinrichting Johan Jongkindstraat en doortrekken gracht	0	30	0	0	0
Renovatie en kwaliteitsimpuls Rembrandtpark met focus op parkranden	0	0	80	0	0
Herprofilering kruising Schipluidenlaan met Delftlandlaan (deels in project podium)	100	100	0	0	0
Regionale fietsverbinding Schiphol - Zuidas	25	25	0	0	0
Inrichting Gaasperdammerpark	235	1.800	2.300	0	0
Henk Sneevlietweg reconstructie overkruising A10	40	40	0	0	0
Henk Sneevlietweg verwijderen oren en aansluiten op Heenwegpad	50	50	0	0	0
Henk Sneevlietweg hellingsbaan naar Aalsmeerplein verminderen	0	25	25	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Fietsroute Vliegenbos	0	60	60	0	0
Herinrichting Meeuwenlaan	0	150	150	0	0
Mac Gillavryonderdoorgang	233	200	200	0	0
Stelpost Koersprojecten na 2023	0	0	0	0	29.302
Totaal Koers 2025/Groeiende Stad	16.472	17.544	19.837	17.263	38.272

5. Groen, rainproof en speelplekken

Tabel 9: Groen, rainproof en speelplekken

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Groen					
Groengelden (incl. incidenteel groen coalitieakkoord, excl. inzet VJN)	11.106	4.000	4.800	5.000	5.000
Knowledge Mile Park	422	594	550	0	0
Groot Amsterdamse Bos	500	750	1.330	0	0
Herinrichting Noorderpark	438	325	300	0	0
Bilderdijkkade ts Kinkerstraat en Jacob van Lennekade	166	0	0	0	0
Beheer openbare ruimte - (2015-2018) Westerparkgebied 370/j	952	0	0	0	0
Weesperplein vergroening	283	0	0	0	0
Rietlandpark	698	0	0	0	0
Oosterpark Verdubbeling	1.549	1.470	0	0	0
Postzegelparken IB	53	0	0	0	0
Revitalisering Sarphatipark	195	0	0	0	0
Rainproof					
Rainproof De Pijp	191	44	37	0	0
De Lairessestraat - van Baerlestraat rainproof	810	0	0	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Rainproof: Duurzaam veilig inrichten van de schoolomgeving (o.a. Klimop, Rosaschool en Ijpleinschool)	30	0	0	0	0
Klimaatadaptatie	145	15	310	0	0
Bilderdijkkade ts Kinkerstraat en Kwakersstraat	329	0	0	0	0
Rainproof Buitenveldert	30	71	80	0	0
Rainproof Oud- Zuid	154	96	74	0	0
Rainproof Rivierenbuurt	122	10	48	0	0
Speelplekken					
Speelplekken actieplan	859	775	775	675	0
Investeringsprogramma Spelen	1.494	1.000	1.000	706	0
Herinrichting Speeltuin/park De Piramide	782	0	0	0	0
Herinrichting Noorderspeeltuin	750	0	0	0	0
Uitvoering sport- en speelplekkenactieplan incl proceskosten	176	0	0	0	0
Impuls spelen in de buurt	250	500	0	0	0
Herinrichting Gaasperplaspark	350	350	0	0	0
Realisatie Pierenbadje Nelson Mandelpark	150	0	0	0	0
Aanpak openbaar schoolplein Venserpolder	0	100	0	0	0
Schellingwouderbreekpark - renovatie	0	200	0	0	0
Buiksloterbreekpark	0	150	0	0	0
herinrichting speelplek Bastion - Amstelpark	144	0	0	0	0
Subsidie sportvelden en Veemkade	72	36	36	0	0
Totaal Groen, rainproof en speelplekken	23.200	10.486	9.340	6.381	5.000

6. Verblifskwaliteit

Tabel 10: Verblifskwaliteit

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Leidseplein	6.004	315	0	0	0
Herinrichting Raadhuisstraat-Rozengracht (RaRo)	315	100	3.401	3.401	0
Van Woustraat Noord (Stadhouderskade-Ceintuurbaan)	455	824	1.500	2.000	0
Van Woustraat Midden (tussen Ceintuurbaan en Tolstraat)	391	0	0	0	0
Gulden Winckelplantsoen ts Bos en Lommerweg en Leeuwendalersweg	209	0	0	0	0
Herinrichting Van Woustraat Zuid ts. Tolstraat en Jozef Israelskade	231	0	500	1.500	200
Ferdinand Bolstraat Zuid	1.338	987	0	0	0
Herprofilering Foeliestraat tussen PH-kade en Valkenburgerstraat	107	305			
Herinrichting Plantagebuurt	806	0	0	0	0
Waterlooplein	1.883	562	25	0	0
Stadionplein	49	0	0	0	0
Stadionplein woonrijp	23	0	0	0	0
Sarphatistraat/korte 's Gravesandestraat, aanleggen bogenparen t.b.v. calamiteitenroute	146	0	0	0	0
Optimalisaties voet- en fietspaden op het hoofdnet auto	190	200	200	105	0
Aanpassingen openbare ruimte Weesperstraatplantsoen (locatie Namenmonument)	400	769	0	0	0
Sumatraplantsoen (en Sumatrastraat) functiewijziging	397	1.500	1.250	0	0
Herinrichting Eerste van Swindenstraat	211	1.300	1.830	0	0
Tilanusstraat functiewijziging	235	750	266	0	0
Tuindorp Frankendael	0	0	0	0	250
Inrichting Openbare Ruimte n.a.v. Versterking Markermeerdijk Durgerdam	175	250	3.000	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Sierplein en omgeving	873	0	0	0	0
Onderzoek aanpassing Buysbrug	300	0	0	0	0
Aanleg extra steigers Haarlemmervaart	209	0	0	0	0
Herprofilering Kinkerstraat midden en west	561	500	3.000	4.738	4.500
Afwaardering naar 30km route Jan Evertsenstraat	35	0	0	0	0
Herinrichting Witte de Withstraat	277	1.461	0	0	0
Herinrichting Tijl Uilenspiegelbuurt (Esmoreitstraat e.o.)	0	100	0	0	0
Herprofilering Valckenierstraat, tussen Weesperplein en Roetersstraat	164	0	0	0	0
Schepenlaan, verbeteren van het door bouwverkeer verslechterde wegdek	150	0	0	0	0
Dijkgracht Oost ligplaatsen	500	1.000	0	0	0
M. Gandhilaan e.o. fase 2	0	0	4.425	0	0
Osdorperweg tussen Joris van de Bergweg en Tom Schreursweg	1.250	1.800	552	0	0
Mosplein, rotonde en directe omgeving	121	1.090	0	0	0
Maastraat ts. Pres. Rooseveltlaan en Pres. Kennedylaan	782	888	0	0	0
Pleinenaanpak de Aker	2.261	0	0	0	0
Herstructurering Ganzenhoef (marktplein en omgeving)	96	100	200	0	0
Museumkwartier	550	450	200	0	0
Gebiedsontwikkeling Universiteitskwartier, herinrichting BG-terrein	134	0	0	0	0
Vervanging 1ste van der Helststraat ts. Stadhouderskade en Gerard Douplein	150	150	500	1.000	0
Inrichting openbare ruimte na sloop bewoners garages	2.476	1.537	0	0	0
Eerste Oosterparkstraat	1.402	299	0	0	0
Herinrichting Willem van Weldammelaan	100	0	0	0	0
Herinrichting A.J. Ernststraat ts. Van der Boechorststraat en Buitenveldertselaan t.b.v. internationale school	310	800	790	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Waddenweg, duurzaam veilig inrichten t.b.v. fietsers	165	0	0	0	0
Zevenster (knooppunt/plein Meeuwenlaan)	60	0	0	0	0
2e Nassaustraat-Van Limburg Stirumstraat	150	775	0	0	0
Een groene Corantijnstraat	117	1.100	100	0	0
Herprofilering 1e Constantijn Huygenstraat t.b.v. verkeersveiligheid	770	0	0	0	0
Rainproofmaatregelen diverse projecten	75	75	0	0	0
Linnaeusstraat/Middenweg	326	73	0	0	0
Oostzaanstraat ts Spaarndammerplantsoen en Spaarndammerdijk	181	150	0	0	0
Westerdokskade ts Westerdoksdijk en Korte Prinsengracht; herprofileren	457	0	0	0	0
Nieuwpoortstraat ts Bos en Lommerweg en Den Brielstraat	99	0	0	0	0
Bos en Lommerweg, ventweg ts Admiraal de Ruyterweg en Willem de Zwijgerlaan	454	0	0	0	0
Admiraal de Ruyterweg ts Haarlemmerweg en Willem Leevendstraat	522	0	0	0	0
Domela Nieuwenhuisplantsoen ts Zaanstraat en Spaarndammerstraat	67	0	0	0	0
Herinrichting entreegebied Westergasterrein	88	0	0	0	0
Vergroten verblijfskwaliteit Reimerswaalbuurt door herinrichting	750	400	0	0	0
Vergroten verblijfskwaliteit Lambertus Zijlplein	255	0	0	0	0
Herinrichting Amsteldijkkade ts. Berlagebrug en M.L.K. park	265	200	0	0	0
Herinrichting Olympiakanaal Zuid, fase 3: herinrichting noordelijk terrein	304	0	0	0	0
Don Bosco	200	0	250	250	250
Reigersbos en H buurt - onderzoek	76	80	0	0	0
Reigersbos- aanpak 15 steegjes	100	50	0	0	0
Kattenburgerkruisstraat	731	0	0	0	0
Herinrichting Driemond fase 2	1.905	4.014	1.100	500	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Makassarplein	63	0	0	0	0
Pandenoffensief	42	0	0	0	0
Betondorp	1.095	1.155	93	0	0
Middenmeer Noord	916	2.545	2.545	2.545	641
Middenmeer Zuid	200	325	325	325	1.500
Von Liebigweg	816	0	0	0	0
Robert Scottbuurt	516	0	0	0	0
Smart Mobility Hub Zuidoost	0	800	0	0	3.000
Wildeman en Blomwijkerbuurt	0	300	300	0	0
Herinrichting Belgiëplein	200	100	900	0	0
Herinrichting Gerda Brautigamstraat	520	0	0	0	0
Onderdoorgang Javastraat - Eerst van Swindenstraat	0	0	290	0	0
Herinrichting Kortenbergpad en Schoolplein Zevensprong	500	0	0	0	0
Aanpak vergroenen en verbeteren leefomgeving Piet Heinkade	0	500	0	0	0
Herinrichting Lloydplein en Brazillieplein omgeving winkelcentrum Brazillie	40	220	0	0	0
Zeeburgerkade/Architectenbuurt	0	0	496	0	0
Inrichting voetgangersgebied Reguliersdwarsstraat	60	275	0	0	0
Herinrichting Hoptille Haardstee	50	600	300	0	0
Nellestein aanpak openbare Ruimte	60	0	0	0	0
Ontwikkelingsbuurt Reigersbos	350	65	0	0	0
Geerdinkhof fase 3 aanpak openbare ruimte icm instandhouding	60	0	0	0	0
Kleine aanpassingen hoven Holendrecht West - Noord	80	0	0	0	0
Herinrichting zuidelijke hoven en parkeervelden HolendrechtWest	170	0	0	0	0
Amsterdamse Poort: aansluiten woondekken wegens overlast van junkies	100	100	0	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Herinrichting Plejadenplein	0	100	0	0	0
Programma verkeer en openbare ruimte	0	1.388	210	0	0
Rode Kruisstraat West	0	500	720	0	0
Quick fixes en herinrichting Buikslotermeerplein/ openbare ruimte	0	700	0	0	0
De Weeren II	0	200	500	250	0
Verbeteren bereikbaarheid de Groenboog	0	200	300	0	0
Museumplein toekomstbestendig maken	0	270	283	0	0
Witteneiland	0	220	0	0	0
Spaarndammerstraat	0	100	0	0	0
Jan Pieter Heijestraat	0	250	0	0	0
Herinrichting omgeving transformatie DC van Hall	0	100	0	0	0
Onderzoeken naar verbetering leefbaarheid Helmersbuurt en Borgerbuurt	0	200	0	0	0
Herinrichting parkeerplaats Wachterliedplantsoen	0	150	0	0	0
Taluds Polderweggebied, Muiderpoortstation, Roomtuintjes	0	0	800	0	0
Nassaukade	0	300	100	0	0
Frans Halsbuurt	2.654	250	1.900	650	400
Herinrichting Koninginnenweg	309	525	1.608	333	0
Loopdekken Amsterdamse Poort	1.394	149	625	0	0
Descartercomplex	889	100	0	0	0
Ma Braunpad	100	700	0	0	0
Saaftingerstraat	400	0	0	0	0
Beethovenstraat Ventweg	169	0	0	0	0
Ring oud zuid fase 9	114	0	0	0	0
Da Costakade West ts Clerqstraat & v.Lennepstraat	400	400	617	617	617
Joseohkerk/Fridjof Nansenhof (herinrichting OR rond Kerk)	10	40	309	0	0
Totaal Verblijfskwaliteit	46.663	38.880	36.310	18.214	11.358

7. Verkeersveiligheid

Tabel 11: Verkeersveiligheid

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Verkeersveiligheid gedragsbeïnvloeding	4.492	4.074	4.074	4.074	4.174
Verkeersveiligheidsplan	20	0	0	0	0
Adelaarsweg, aanpak wegverharding en herinrichting cf. 30 km/u zone.	110	0	0	0	0
Tooropstraat tussen Bauerstraat en Jongkindstraat	80	890	99	0	0
Volendammerweg, duurzaam veilig inrichten tussen Schellingwouderbreek en Markengouw	112	0	0	0	0
Meteorenweg - inrichting volgens duurzaam veilig criteria	500	0	0	0	0
Wingerdweg, duurzaam veilig inrichting.	216	1.350	0	0	0
Verkeersbrug 537 (Colijnweg Amstelveen)	1.100	0	0	0	0
Dierenriem/Virgohof, aanpak achterstallig onderhoud	255	0	0	0	0
Kleine infra maatregelen verkeersveiligheid	150	0	0	0	0
Scheepsbouwweg groot onderhoud en herinrichting bocht	160	0	0	0	0
Vergroten verkeersveiligheid door duurzaam veilige inrichting uitritten Antony Moddermanstraat	133	0	0	0	0
Buiksloterdijk; aansluiting op Bongerdbrug, aanpak verkeersveiligheid (herinrichten cf. 30 km/u) en asfalt verbeteren bij Floraweg.	214	0	0	0	0
Verkeersveiligheid rondom metrostations	132	66	66	0	0
Bos en Lommerbuurt	1.296	440	0	0	0
Bok de Korverweg	1.500	1.500	0	0	0
Jacob van Weesenbekestraat	750	0	0	0	0
Noord, Programma Veilig naar school (2017-2021)	35	17	0	0	0
Kleine infra maatregelen	1.005	0	0	0	0
Derkinderenstraat ts Jongkindstraat-Postjesweg	1.195	2	0	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024
Verkeersveiligheid tramcorridor Lijn 17	100	100	0	0	0
Infrastructurele verkeersmaatregelen	0	1.750	1.750	0	0
Aanpak verkeerssituatie Dolingadreef en Dalsteindreef/Dubbelinkdreef	40	400	0	0	0
Totaal Verkeersveiligheid	13.594	10.589	5.989	4.074	4.174

5.8

Investeringsparagraaf

5.8 Investeringsparagraaf

5.8.1 Inleiding

De in de beleidsprogramma's beschreven lasten zijn niet de enige middelen die de gemeente inzet om de doelstellingen te bereiken. We investeren daarnaast jaarlijks voor honderden miljoenen euro's in onder meer infrastructurele projecten, gemeentelijke huisvesting, onderwijshuisvesting, cultuur-, welzijns- en sportaccommodaties, de herinrichting van de openbare ruimte en informatiesystemen.

Met een investering wordt het bezit van de gemeente uitgebreid. Een toename van het bezit van de gemeente vertaalt zich in financiële termen in een toename van de waarde van vaste activa op de balans.

Kenmerkend voor investeringen is dat ze hun nut over meerdere jaren bewijzen. Daarom verdelen we de lasten van een investering (afschrijvingen en rentebetalingen voor de lening ter financiering van de investering) ook over meerdere begrotingsjaren. Deze rente- en afschrijvingslasten zijn de kapitaallasten. De uitgaven voor het doen van een investering (de investeringsomzet) zijn geen direct onderdeel van de lasten in de programma's. In de beleidsprogramma's staan wel de kapitaallasten die het gevolg zijn van investeringen.

De gemeenteraad stemt in met de nieuwe investeringen voor 2021 die in deze paragraaf staan door de Begroting 2021 vast te stellen. Dit is conform de 'Financiële verordening gemeente Amsterdam 2017'. Uitzondering hierop zijn de investeringen waarvan de raad bij de begrotingsbehandeling aangeeft dat ze deze afzonderlijk wil behandelen in een raadsvergadering. Daarbij geldt voor investeringsprojecten vanaf € 20 miljoen dat we het kredietbesluit voor deze projecten afzonderlijk ter goedkeuring voorleggen aan de gemeenteraad.

De investeringen voor 2022 en latere jaren worden niet bij deze begroting ter goedkeuring voorgelegd.

Deze paragraaf is als volgt opgebouwd: Eerst wordt de ontwikkeling van de materiële vaste activa toegelicht, vervolgens wordt per programma een overzicht gegeven van de nieuwe investeringen en tenslotte wordt ingegaan op het effect op de begroting van de nieuwe investeringen.

5.8.2 Ontwikkeling van materiële vaste activa

De totale investeringssom benodigd voor een project is de bruto investeringssom. Dit totale bedrag voor de investering leggen we ter instemming voor aan de gemeenteraad. Vaak is het zo dat bijvoorbeeld het Rijk of de Vervoerregio Amsterdam bijdraagt aan een investering. De bruto investeringssom minus deze bijdrage is de netto investeringssom. De netto investeringssom is het bedrag dat Amsterdam zelf moet dekken en dat wordt geactiveerd op de gemeentebalans.

Tabel 5.8.2

(Bedragen x € miljoen)

Stand materiële vaste activa per eindejaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Afgeronde investeringen	12.736	12.533	12.343	12.158	11.980	11.809
Lopende investeringen cumulatief		901	1.328	1.519	1.578	1.589
In erfpacht uit te geven grond		139	207	339	540	737
Nieuwe RENDABELE investeringen 2021-2024 cumulatief		0	151	316	460	612
Nieuwe ONRENDABELE investeringen 2021-2024 cumulatief		0	111	307	546	834
Investeringscap om op schuldquote 130% in 2024 uit te komen		0	-200	-400	-600	-800
Totaal	12.736	13.573	13.940	14.239	14.504	14.781

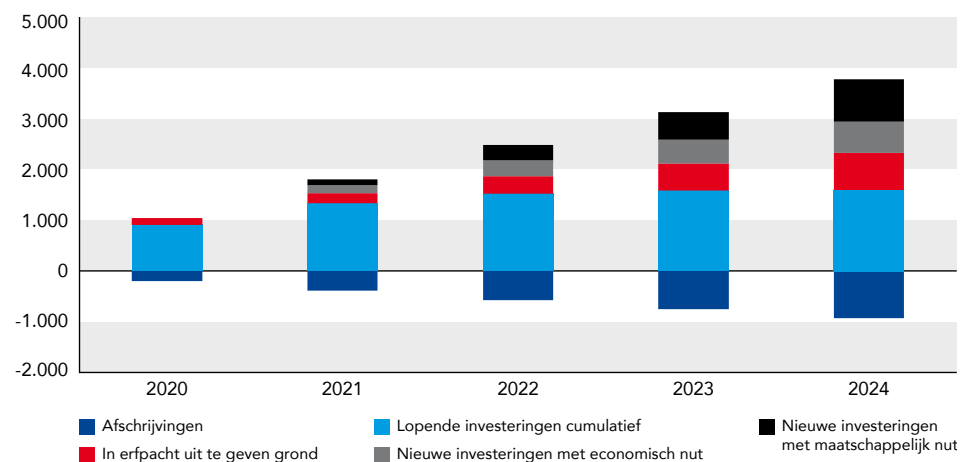
De kolom 2019 in tabel 5.8.2 geeft aan welk deel van het netto investeringsbedrag van lopende investeringen al is geactiveerd. De kolommen 2020 tot en met 2024 geven het investeringsritme van de investeringsportefeuille aan. Hierbij moet worden opgemerkt dat een deel van de projectuitgaven na 2024 plaatsvindt.

De ontwikkeling van activa wordt beïnvloed door afschrijvingen (verminderend effect) en het uitgeven van investeringskrediet of het uitgeven van grond (vermeerderend effect).

De onderste regel in tabel 5.8.2 is opgenomen als beperking van de activaontwikkeling, zodat de schuldquote in 2024 niet boven de 130% (de door de toezichthouder bepaalde grenswaarde) uitkomt. De grote investeringsambitie leidt tot een toename van de schuld. De ervaring leert dat de realisatie achterloopt bij de ambitie en dat zodoende de schuld te hoog geraamd wordt. Om de schuld te beheersen en een realistisch beeld te geven van de realisatie van de investeringen, wordt de toename van de activa cijfermatig beperkt. Deze cijfermatige beperking vraagt nog wel een verdere uitwerking. Om de activaontwikkeling binnen deze beperking te houden, zal bij de voorjaarsnota 2021 een heroverweging moeten plaatsvinden van lopende investeringen.

Grafiek 5.8.2 Ontwikkeling Materiële Vaste Activa

(Bedragen x € miljoen)

In de grafiek 5.8.2 zijn de effecten van de verschillende categorieën weergegeven. Hierin is de investeringscap nog niet verwerkt. Het college heeft een stevige investeringsambitie. De openbare ruimte, maatschappelijke voorzieningen en een gebalanceerde groei van de stad vragen daarom.

Daarom zijn in het verleden vele investeringsprojecten gestart. En nog steeds is de bereidheid van het college om te investeren in de stad groot. Dat uit zich in een ontwikkeling van de materiële vaste activa van € 12,7 miljard in 2019 naar € 14,8 miljard in 2024.

Wat opvalt is dat er in 2020 volgens planning nog € 901 miljoen gerealiseerd zal worden van de reeds lopende investeringen en de geplande gronduitgiften lopen cumulatief op tot een totaal van € 737 miljoen in 2024. Dit zijn grote bedragen waarbij sprake lijkt te zijn van planningsoptimisme. De gemeenteraad heeft in het verleden veel investeringsprojecten goedgekeurd waar in de uitvoering vertraging is opgetreden of waar eenvoudigweg de capaciteit niet voor aanwezig is.

Behalve de reeds lopende investeringen is ook de ontwikkeling van de nieuwe investeringen weergegeven. Van deze nieuwe investeringen is de inschatting dat in 2021 € 262 miljoen zal worden gerealiseerd, cumulatief oplopend tot € 1.446 miljoen in 2024.

Ontwikkeling nieuw stelsel voor besluitvorming over investeringen

De besluitvorming over investeringen kent nu een systematiek waarbij per individuele investering besloten wordt. Daarbij kennen de investeringen in gebiedsontwikkeling een besluitvormingsproces dat buiten de reguliere P&C-cyclus valt. De investeringsambitie leidt, middels het aantrekken van externe financiering, tot een stijging van de schuld. Een groot aantal investeringsprojecten is wel goedgekeurd, maar heeft vertraging opgelopen of zal later starten dan gepland. Dat zorgt ervoor dat de prognose van de realisatie van de lopende investeringen hoger is dan daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Dit staat bekend als het planningsoptimisme.

In voorgaande P&C-producten is de behoefte gedeeld om op meer integrale wijze te besluiten over investeringen. Deze nieuwe wijze van besluitvorming beoogt om investeringen in samenhang te bezien, op een hoger, strategisch niveau afspraken te maken en de algehele ontwikkeling van de activa en de daarmee gepaard gaande stijgende schuld te beheersen. Hiertoe zal een wijziging van de financiële verordening noodzakelijk zijn, waarin het college

nieuwe afspraken met de gemeenteraad wil maken over hoe besloten wordt over investeringen. De huidige gedachte is dat de raad in eerste instantie zal besluiten over de beschikbare ruimte die in het komende jaar beschikbaar is voor investeringen en daaropvolgend zal besluiten over de nieuwe grote investeringen waarmee deze ruimte deels zal worden opgevuld. Een sterkere programmatische sturing in samenhang met een realistische raming dragen naar verwachting bij aan het indammen van het planningsoptimisme. Met het vaststellen van de beschikbare ruimte voor komend jaar besluit de raad welk doel deze ruimte dient en kan de raad een afweging maken tussen het doen van investeringen en het laten oplopen van de schuld. Zo krijgt de raad meer controle over de financiële positie van de gemeente en wordt zo in staat gesteld om de aandacht te vestigen op het strategische doel van investeren in de stad, terwijl ook de ruimte blijft om grip te houden op gevoelige of risicovolle projecten.

Het college krijgt meer vrijheid bij het invullen van de beschikbare ruimte en heeft op die manier meer grip op de uitvoering van de projecten en het planningsoptimisme. De kleine investeringen of reguliere (vervangings) investeringen zullen alleen worden voorgelegd wanneer de raad daarom vraagt.

In deze begroting is een eerste stap gezet naar dit nieuwe stelsel. In deze investeringsparagraaf vindt u de investeringen per programma, waarbij per programma een overkoepelende toelichting is opgenomen. Daarnaast worden de investeringen met een bruto investeringssom boven de € 20 miljoen ook toegelicht.

5.8.3 Nieuwe investeringen

De nieuwe investeringsvoorstellen voor 2021 hebben een totale investeringssom van € 787 miljoen. Daarnaast wordt in 2021 ook voor € 68 miljoen geïnvesteerd in grond die in erfpacht wordt uitgegeven. De investeringen in grond kennen een eigen besluitvormingsproces en worden toegelicht in de paragraaf Grondbeleid. In tabel 1.3.1 hieronder is per programma aangegeven voor welke bruto investeringssom nieuwe investeringen worden gestart. Ook is het onderscheid aangegeven tussen maatschappelijke (M) of economische (E) investeringen.

Tabel 5.8.3 Nieuwe investeringen boven de activeringsgrens

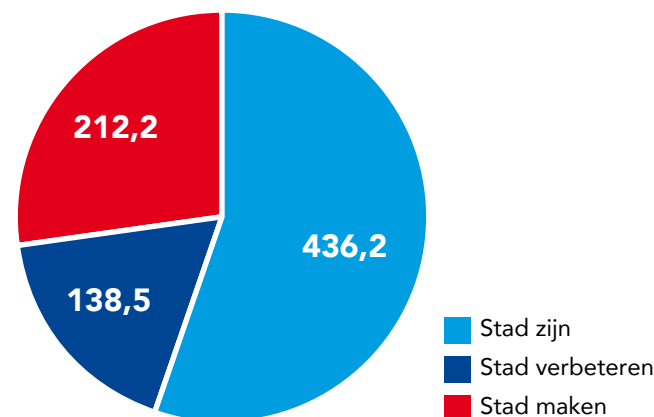
(Bedragen x € miljoen)

Programma	M/E	Bruto investeringssom
01 Veiligheid	M	4,0
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	M	171,9
04 Kunst, cultuur en erfgoed	M	18,6
05 Onderwijs	M E	127,3 25,5
06 Sport	M E	124,4 0,4
07 Werk, inkomen en participatie	M E	2,2 19,4
08 Jeugd, zorg en samenleving	M E	26,3 22,6
09 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	M E	3,2 166,0
10 Grond	M	1,0
11 Wonen en groen	M E	26,8 1,6
12 Moderne open overheid	M	0,5
B Bestuur en apparaat	M E	25,5 19,9
Totaal		787,0

De nieuwe investeringen kunnen ingedeeld worden in drie categorieën: Stad zijn, Stad verbeteren en Stad maken. De meeste investeringen vallen in de eerste categorie, Stad zijn, en dienen om de huidige staat van de voorzieningen en bezittingen, waaronder openbare ruimte en groen, te waarborgen. De investeringen in het verbeteren van huidig bezit hebben vaak te maken met het optimaliseren of intensiveren van het gebruik en de kosten van bezittingen. Investerings in de categorie Stad maken zijn gericht op geheel nieuwe bezittingen, zoals bijvoorbeeld riolering in een nieuwe stadwijk.

Diagram 5.8.3 Investeren: Stad zijn, Stad verbeteren en Stad

(Bedragen x € miljoen)

Hieronder volgt per programma een overzicht van nieuwe investeringen. In tegenstelling tot voorgaande jaren worden niet meer alle investeringsvoorstellen toegelicht, maar alleen de voorstellen met een investeringssom boven de € 20 miljoen. Wel wordt er per programma kort toegelicht wat de aard en het doel is van de investeringen.

Programma 1 Veiligheid

Om de beleidsdoelstellingen van Nota Varen deel 1 en deel 2 te handhaven zijn voor nautisch toezicht in de gemeentelijke wateren twee patrouillevaartuigen nodig die 18 uur per dag en 365 dagen per jaar toezicht kunnen houden. Over de investering voor het eerste vaartuig is bij de Voorjaarsnota 2019 al positief besloten en de investering in het 2e vaartuig is onderdeel van de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2020. In de Voorjaarsnota 2019 is besloten tot het investeren in inrijdbepurende maatregelen. Voor de realisatie hiervan op de locaties Rokin, Damrak, Bloemenmarkt en CS-IJzijde (fase 2) is hiervan in 2021 € 2,8 miljoen benodigd.

Programma 1 Veiligheid

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Elektrisch patrouillevaartuig 2021	M	1,2
Inrijdbepurende maatregelen	M	2,8
Totaal		4,0

Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat

De komende jaren blijven wij investeren in (het behoud van) de infrastructuur en de openbare ruimte in de bestaande stad. We investeren om de stad bereikbaar te houden en beter te laten functioneren. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de vervanging van verhardingen (€ 25 miljoen), verkeersregelininstallaties, informatiesystemen en openbare verlichting. Ook investeren we in het behoud en de veiligheid van de wegtunnels en een eerste tranche van de nieuwe Verkeerscentrale (€ 25,7 miljoen). Hierdoor stellen we ook in de toekomst de bereikbaarheid van de stad zeker. Op het gebied van veiligheid en beschikbaarheid zorgen we voor een robuust metronetwerk door te investeren in een veiligheidssysteem (€ 34 miljoen).

Daarnaast breiden we het dynamisch verkeersmanagement uit, mede met het oog op corona en de toenemende behoefte aan crowd management. Het OV in een autoluwe stad is een voor iedereen toegankelijk, aantrekkelijk alternatief voor de auto. De veiligheid en toegankelijkheid van de stad blijven de basis en voetganger, fiets en ov hebben daarbij voorrang.

Het tempo waarin Amsterdam groeit en verdicht moet gelijk oplopen met de mogelijkheden om voldoende voorzieningen te realiseren en financieren. Om ook voor de groeiende stad in de bereikbaarheid te borgen, investeren we onder andere in de uitbreiding van de IJ-veren, een tijdelijke pont naar het Zeeburgereiland, de capaciteit van de IJburglaan en de ontsluiting van het Schinkelkwartier.

Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Programmakrediet openbare verlichting en stadsilluminatie 2021	M	10,6
Programmakrediet VRI/VIS 2021	M	10,9
Programmakrediet verhardingen 2021	M	25,0
De Entree (aanvullend indexeringskrediet)	M	0,5
De Entree (aanvullend krediet PFAS)	M	0,5
Dekking tekort SCMA	M	34,7
Vernieuwing Verkeerscentrale Amsterdam	M	25,7
Vorbereiding Cruciale mijl IJburglaan	M	13,1
Renovatie Amsterdam Arenatunnel	M	11,4
Programma Aanpak Wegtunnels Amsterdam: Allocatie risicovoorzieningen projecten AAT en VCA op het niveau van het overkoepelende programma.	M	12,9
Uitbreiding IJveren 2021	M	5,3
Multimodale ontsluiting Schinkelkwartier via aangepaste Henk Sneevlietweg	M	1,2
Tijdelijke pont Zeeburgereiland	M	9,7
Dynamisch verkeersmanagement 3.0	M	5,8
Programma Aanpak Wegtunnels Amsterdam: Indexering	M	4,6
Totaal		171,9

Dekking tekort SCMA

We zorgen middels het programma Signalling en Control samen met het GVB en de Vervoerregio voor het nieuwe veiligheidssysteem voor de Metro. Extra kosten zijn in beeld gekomen bij het opstellen van het programmaplan waarbij niet eerder geïdentificeerde activiteiten aan het licht kwamen en een langere doorlooptijd noodzakelijk bleek dan waar eerder rekening mee werd gehouden. Er zijn afspraken gemaakt met de andere partijen over de verdeling van de kosten: € 16,8 miljoen. komt voor rekening van de gemeente.

Programmamakrediet verhardingen 2021

Voor het beheer van de openbare ruimte worden de vervangingsinvesteringen geclusterd aangevraagd, op basis van het meerjarenprogramma groot onderhoud en vervanging, dat jaarlijks wordt geactualiseerd. De verhardingsprojecten betreffen de vervanging van elementenverharding en asfalt. Onderdeel van de aanvraag is ook het treffen van klimaatadaptieve maatregelen.

Vernieuwing verkeerscentrale Amsterdam

De huidige verkeerscentrale is toe aan vernieuwing, omdat hij niet meer voldoet aan de wettelijke eisen en niet voorziet in de actuele en groeiende behoefte om het huidige tunnelareaal en de verkeerssystemen adequaat te kunnen bedienen en bewaken.

Bij de begroting 2021 worden alleen de middelen voor de zogenaamde Proof of Concept (testfaciliteit) aangevraagd. Bij de Voorjaarsnota 2021 volgt een aanvullende aanvraag voor de totale scope van het project.

Investerings voorbereidingskosten

Een drietal investeringen is groter dan € 25 miljoen, maar wordt hier niet toegelicht. De reden is dat in de begroting 2021 alleen de voorbereidingskosten worden aangevraagd. Het gaat om de renovatie van de Arenatunnel, de cruciale mijn IJburglaan en de multimodale ontsluiting van het Schinkelkwartier. Het restant van het investeringsbedrag/de uitvoeringskosten wordt in de Voorjaarsnota 2021 of 2022 aangevraagd.

Programma 4 Kunst Cultuur en Erfgoed

De groei van de stad en de ambitie om een complete stad inclusief maatschappelijke voorzieningen te maken, betekenen ook groei voor kunst en cultuur. Daarom werken we aan de voorbereidingen voor nieuwe grootstedelijke culturele voorzieningen: OBA Next op de Zuidas en een nieuwe Meervaart in Centrum Nieuw-West. Daarnaast is het uitvoeringskrediet voor de renovatie en uitbreiding van het Amsterdam Museum opgenomen. De voorbereidingen van de renovatie en uitbreiding van het Amsterdam Museum zijn in een vergevorderd stadium. Er is 40 jaar niet geïnvesteerd in dit rijksmonument waardoor de levensduur van de installaties is beëindigd, de brandveiligheid niet up-to-date is en het museum niet voor iedereen toegankelijk is. De gemeente is als gebouweigenaar verantwoordelijk voor dit monument. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het definitieve ontwerp. De planning is dat in 2021 de opdracht verstrekt worden voor de uitvoering. De opening staat gepland voor de tweede helft van 2025.

Programma 4 Kunst, Cultuur en Erfgoed

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringsom
Aanvullende krediet Amsterdam Museum locatie Kalverstraat	M	8,8
Renovatie Amsterdamse Bostheater indexering	M	0,1
Uitvoering inhaalslag wijkvoorzieningen Amsterdam Nieuw West	M	6,1
Uitvoering inhaalslag wijkvoorzieningen Kunst en Cultuur 800 m ²	M	2,9
Verbouwing Amsterdam museum*	M	47,4
Vorbereiding Theaterzaal Amsterdam Oost/Zuidoost	M	0,7
Totaal		18,6

* De verbouwing van het Amsterdam museum in 2021 is door het college al besloten bij de Voorjaarsnota 2019 en loopt daarom niet mee in de telling voor nieuwe investeringen. Door de investering hier te benoemen geeft de raad formeel goedkeuring.

Programma 5 Onderwijs

In totaal investeren we € 127,3 miljoen in Onderwijshuisvesting. Dit betreft investeringen in nieuwbouw, vervanging en uitbreiding van schoolgebouwen. Daarnaast zijn dit investeringen in tijdelijke huisvesting, eerste inrichting en brand- en inbraakinstallaties.

Naast de investeringen in Onderwijshuisvesting investeren we voor € 25,5 miljoen in 7 kinderopvanglocaties als onderdeel van de nieuwbouw van alles-in-één-scholen. Dit betreft rendabele investeringen.

De investeringen in onderwijs zijn gericht op voldoende en goede schoolgebouwen en kinderopvang in nieuwe en bestaande gebieden. De groei van de stad brengt extra investeringen in nieuwe schoolgebouwen met zich mee. Dit betreft bijvoorbeeld de gebiedsontwikkeling in de Sluisbuurt, de Zuidas en het Hamerkwartier.

We zorgen met de investeringen onderwijshuisvesting en kinderopvang voor dat leerlingen in de eigen buurt naar school kunnen en we voldoen hiermee aan onze wettelijke taak voor onderwijshuisvesting.

Programma 5 Onderwijs

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Eerste inrichting gebouwen 2021	M	2,4
Investeringen Onderwijshuisvestingsprogramma 2021	M	84,6
Onderwijshuisvestingsprogramma prio 2021 brand en inbraak	M	1,3
prijnsindexering lopende projecten OHV t/m 2021	M	10,5
Renovatie gebouwen en overig 2021	M	11,7
Spoedbudget 2021	M	3,0
Terreinverwerving 2021	M	1,7
Tijdelijke huisvesting aanvraag 2021	M	12,2
Kinderopvang bij de alles-in-één-school	E	25,5
Totaal		152,8

Investeringen Onderwijshuisvestingsprogramma 2021

In het integraal huisvestingsplan (hierna IHP) heeft de gemeente de huisvestingsopgave voor het onderwijs in Amsterdam vastgelegd. Dit IHP is de basis voor de uitwerking van de investeringen in het meerjareninvesteringsprogramma voor de komende vier jaar. De opgave wordt daarin uitgewerkt op grond van de woningbouwplanning in ontwikkelgebieden en de concrete invulling en voortgang van de opgave in vervangende nieuwbouw.

De investeringsopgave voor 2021 is gebaseerd op de eerste beoordeling van de huisvestingsaanvragen van de schoolbesturen voor het onderwijshuisvestingsprogramma (hierna OHP) 2021. De definitieve investeringsopgave is daardoor nog enigszins onzeker.

De gemeente voert in het voorjaar overleg met de schoolbesturen over hun aanvragen. Het concept OHP is besproken in het OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg). Vervolgens zal in het najaar het college het OHP 2021 definitief vaststellen.

Kinderopvang bij de alles-in-één-school

Onderdeel van het programma van de alles-in-één-school is het creëren van ruimte voor kinderopvang. De combinatie van kinderopvang, voorschool en basisonderwijs maken het mogelijk om de kinderen van 0 tot en met 12 jaar oud een doorlopende leerlijn onder één dak aan te bieden. Gelijk met de investering in huisvesting basisonderwijs starten we vanaf 2021 met de bouw van zeven kinderopvanglocaties met een investeringssom van € 25,7 miljoen. De lasten die volgen uit de investering en exploitatie worden gedekt uit huurinkomsten.

Programma 6 Sport

Amsterdammers moeten op verschillende manieren kunnen sporten en bewegen en daarin ook gestimuleerd worden. Daarvoor is een op de stad afgestemde en meegroeierende sportinfrastructuur nodig, die tevens inspeelt op sporttrends, de mate van sportparticipatie en demografische ontwikkelingen. Voor 2021 maken we een duidelijke keuze voor investeringen in sportvoorzieningen in Zuidoost en Noord. In Zuidoost investeren we in het

Bijlmer Sportpark, in tennisvelden en in sportvoorzieningen in De Nieuwe Kern (sportdak Smart Mobility Hub en een sporthal voor topsportevenementen met publiek). In Noord bouwen we nieuwe sporthallen en sportparken of doen de voorbereiding daarvoor.

Ook investeren we in de verbouwing van het De Mirandabad, sporten en spelen in de openbare ruimte, uitbreiding van sportpark IJburg en de voorbereidingen voor een nieuwe Jaap Eden IJbaan. Ook voeren we vervangingen uit die niet (langer) kunnen worden uitgesteld en doen de investeringen die anderszins niet vermeden kunnen worden.

Programma 6 Sport

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Sporthallen	M	2,6
Vorbereiding vernieuwing Jaap Eden ijscomplex	M	1,5
Vorbereiding sporthallen in De Nieuwe Kern	M	1,7
Sportparken	M	9,3
Impuls sporten en spelen in de openbare ruimte	M	0,6
Nationaal Trainingscentrum Honk- en softbal	M	0,3
Sportdak Smart Mobility Hub in De Nieuwe Kern	M	2,2
Sporthallen Zuid	M	83,7
Sportvelden	M	7,8
Vervanging 50 meter buitenbad De Mirandabad	M	14,8
Investering in zonnepanelen op 3 sportdaken	E	0,4
Totaal		124,8

Sporthallen Zuid

(€ 52 miljoen netto-investering voor sport, € 82 miljoen bruto investering inclusief bijdrage uit grondexploitatie en onderwijs)

De Sporthallen Zuid (SHZ) (bouwjaar 1975) zijn dringend aan renovatie toe. Het gebruiksgemak, de technische staat en de duurzaamheidsprestaties voldoen niet aan de eisen van deze tijd. Voor bewegingsonderwijs zijn de hallen niet geschikt omdat het niet mogelijk de beschikbare ruimte goed te compartimenteren zodat er in afzonderlijke groepen bewegingsonderwijs gegeven kan worden.

Verder is door de groei van de stad in dit gebied uitbreiding noodzakelijk met één sporthal en met 5 topsportruimtes om de topsportambitie van Amsterdam te kunnen realiseren. Dit is conform de sportnorm.

Met de gebiedsontwikkeling van Verdi (het gebied rond Sporthallen Zuid) kunnen de sporthallen elders binnen het gebied, met een bijdrage uit de grondexploitatie, nieuw ontwikkeld worden. Met de ontwikkeling van een complex met 5 sporthallen en 5 topsportruimtes kan de gemeente voldoen aan de toekomstige behoefte van de topsport, breedtesport en het bewegingsonderwijs in windrichting Zuid. De mogelijkheden voor urban sports en arts in dit gebied worden onderzocht.

Het college zal het investeringsbesluit Verdi, waarvan de herontwikkeling en uitbreiding van SHZ een onderdeel zijn, dit jaar de raad voorleggen. De planning is om 2023/2024 te starten met de bouw. De oplevering is voorzien in 2026/27.

Programma 7 Werk, Inkomen en Participatie

Iedere Amsterdammer heeft recht op passende dienstverlening. Als wij de Amsterdammer en medewerkers van de gemeente beter kunnen ondersteunen in contact met de gemeente, inzien en verwerken van informatie, kunnen we efficiënter werken en is er meer tijd over om die Amsterdammer de passende dienstverlening te bieden. We investeren door oude systemen te vervangen en de informatiehuishouding in te richten vanuit de wens van de Amsterdammers.

Ten eerste vervangen we het backoffice systeem voor armoedeverzoeken. We maken de transitie van Cuup-web naar WMO-Ned. Door deze verandering hebben we hetzelfde systeem voor administratief beheer als andere voorzieningen in het Sociaal Domein. Dat maakt de uitvraag van informatie aan Amsterdammers eenduidiger en het technisch beheer goedkoper en eenvoudiger.

Ten tweede vernieuwen we de komende jaren de ICT-modules op het gebied van Werk, Inkomen en klantinteractie. Hiermee krijgen Amsterdammers makkelijker contact met de gemeente, beter zicht op hun eigen dossier en sneller toegang tot passende inkomens- en re-integratieondersteuning. Medewerkers kunnen sneller en eenvoudiger de juiste informatie inzien en

verwerken om gerichtere dienstverlening te bieden. De huidige systemen voorzien hier onvoldoende in en vernieuwing is noodzakelijk.

Ten slotte moet de gegevenshuishouding aansluiten op vernieuwde ICT en de integrale dienstverlening aan de Amsterdammer. Dit vraagt om moderniseren van het data (integratie) management vanuit het uitgangspunt dat de gegevens op een transparante, verantwoorde en controleerbare wijze worden ontsloten, gebruikt, gedeeld, hergebruikt en beschikbaar gesteld aan Amsterdammer en professional.

Programma 7 Werk, Inkomen en Participatie

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringsom
Modernisering gegevenshuishouding Sociaal Domein	M	2,2
Migratie Armoedeverzoeken naar Wmo-Ned (ZorgNed)	E	1,3
Systeem Vernieuwing Werk/participatie en Inkomen (SVWI)	E	18,1
Totaal		21,6

Programma 8 Zorg, Jeugd en Samenleving

Voor Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen investeren we in totaal voor € 48,9 miljoen. Dit betreft € 26,3 miljoen aan onrendabele investeringen en 22,6 miljoen aan rendabele investeringen. We investeren in locaties voor Ouder kind teams, buurthuizen, huizen van de wijk, jongerencentra, een speeltuingebouw en een kinderboerderij. Daarnaast investeren we in kleinschalige behandelwoonlocaties voor jongeren, noodopvang voor gezinnen, een passantenpension, 24uursopvang en praktijkruimten voor sociale buurtteams. De groei van de stad betekent naast het realiseren woningen ook het investeren in jeugd, zorg en basisvoorzieningen. Een groot deel van de investeringen is bestemd voor deze nieuwe woonwijken. Daarnaast wordt er extra geïnvesteerd in de ontwikkelbuurten waar de behoefte aan goede voorzieningen het grootst is, om hen die buiten de boot dreigen te vallen kansen te bieden om mee te kunnen doen. Naast de investeringen Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen is er voor € 1,1 miljoen aan investeringen opgenomen voor informatiesystemen en apparatuur voor de GGD. De investeringsopgave voor 2021 is deels afhankelijk van

het ontwikkeltempo in de verschillende ontwikkelgebieden. De definitieve investeringsopgave voor 2021 is daarmee nog enigszins onzeker. In het kredietbesluit Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen worden de projecten met bijbehorende investeringskredieten definitief vastgelegd.

Programma 8 Zorg, Jeugd en Samenleving

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringsom
Vervangende nieuwbouw passantenpension IJburg	M	7,4
Nieuwbouw OKT en gezinsopvang	M	3,5
Vervanging en nieuwbouw buurkamers en huizen van de wijk in nieuwe gebieden en (ontwikkel)buurten	M	11,0
Nieuwbouw jongerencentra in (ontwikkel)buurten en speeltuingebouwen	M	3,8
GGD: Planningsysteem, mobiele apparatuur, medische apparatuur en koelkasten	M	0,6
Vervangende nieuwbouw 24 uursopvang	E	18,2
Begeleid wonen, behandelwoonlocaties, gezinshuis en maatschappelijkdienstverlening Jeugd en Zorg	E	3,0
Aanpassing informatiesystemen GGD: JGZ en Integraal klantbeeld	E	1,4
Totaal		48,9

Programma 9 Duurzaamheid en Ruimtelijke Ordening

In 2021 investeert Amsterdam in zijn begraafplaatsen, luchtmeetnet, riolering, rioolwaterzuivering, drinkwaterproductie en -distributie en ondergrondse afvalcontainers. We investeren in De Nieuwe Ooster en De Nieuwe Noorder om te blijven voldoen aan het Besluit op de lijkbezorging en ter vervanging van werkplekken en materieel. Verouderde meetapparatuur van het Meetnet Luchtkwaliteit wordt vervangen. Met 'eerste aanleg' investeringen leggen we riolering aan bij gebiedsontwikkeling. In het bestaande riool investeren we in de vervanging van aangetaste en/of verzakte riolen; specifiek investeren we in verbetering van het riool in de Watergraafsmeer Middenmeer-Noord. We investeren ook in vervanging en verbetering van onze rioolgemalen. Investeringsopgaven in drinkwater betreffen het productieproces van zuiver

drinkwater en de distributie daarvan. Jaarlijks investeert Amsterdam in behoud en kwaliteit van de bronnen in het duin- en plangebied; investeringen mede gericht op natuur en recreatie. De investering in de (ondergrondse) afvalcontainers is voor uitbreiding (areaalgroei) en vervanging van afgeschreven containers.

Programma 9 Duurzaamheid en Ruimtelijke ordening

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Opwaardering kapitaalgoederen DNO	M	2,4
vervanging stofmeters	M	0,2
Vervangingsinvesteringen DNN	M	0,7
Bron en natuurbeheer 2021	E	3,3
Distributie drinkwater 2021	E	24,9
Eerste aanleg 2021	E	12,0
Meerjarenkrediet Nieuwe sanitatie 1e fase Strandeiland	E	38,7
Meerjarenkrediet Watergraafsmeer Middenmeer-Noord.	E	7,0
Meerjarig Productie drinkwater 2021-2023	E	15,0
Productie drinkwater 2021	E	14,9
Renovatie riolen 2021	E	24,0
Rioolgemalen 2021	E	4,1
Uitbreiding afvalcontainers 2021	E	2,5
Vervanging afvalcontainers 2021	E	19,7
Totaal		169,3

Distributie drinkwater 2021

Betreft (jaarlijks terugkerende) routinematige investeringen die bij de begroting gemandateerd worden. De functionaliteit van het distributienetwerk wordt behouden door nieuwe aanleg, selectieve vervanging en renovatie op basis van de conditie van de leidingen en de risico's op storingen en lekkages. Verleggingen vinden plaats als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen in de stad. Voor het jaar 2021 wordt een investeringsbedrag van € 24.850.000,00 aangevraagd. De kosten van de drinkwatertaak, waaronder de kapitaallasten van deze investering, worden gefinancierd vanuit de drinkwatertarieven.

Meerjarenkrediet Nieuwe sanitatie 1e fase Strandeiland

Het op 6 november 2019 vastgestelde Stedenbouwkundig Plan Strandeiland (8.000 woningen) heeft als uitgangspunt de implementatie van Nieuwe Sanitatie gekoppeld aan een Lage Temperatuur warmtenet. Waternet voert de voorbereiding en aanleg van de innovatieve (vacuüm-)riolering uit volgens dit concept.

Uit de raming blijkt dat de kosten hiervoor totaal € 35 miljoen bedragen. Deze variant gaat er van uit dat de gemeente investeert in de gebouw-gebonden vacuüm-/perspompen ten bedrage van 10 miljoen euro. Hoe de demarcatie precies uitvalt wordt in de loop van 2020 duidelijk. Voorgesteld wordt om voor de eerste fase Strandeiland (5.000 woningen) vanaf 2021 t/m 2023 een meerjarenkrediet aan te vragen van € 19 miljoen, te dekken uit de rioolheffing.

Renovatie Riolen 2021

Betreft routinematige investeringen welke bij de begroting worden gemandateerd. In het door de gemeenteraad vastgestelde Gemeentelijke Rioleringsplan Amsterdam is opgenomen dat in de planperiode 2016 tot en met 2021 circa 38 kilometer riool per jaar vervangen moet worden om het functioneren van de riolering op het vereiste niveau te houden. De noodzakelijke vervanging van aangetaste en/of verzakte riolen wordt zo veel mogelijk uitgevoerd in combinatie met de vervanging van de wegbedekking om overlast voor de burgers en extra kosten in latere jaren te beperken. De gemeente heeft daarnaast een significante toename van de investeringen in de vervangingsprogramma's van de wegen opgevoerd. Voor het jaar 2021 wordt een investeringsbedrag van € 24.000.000,00 aangevraagd. De kosten van de rioleringstaak, waaronder de kapitaallasten van deze investering, worden gefinancierd vanuit de rioolheffing.

Programma 10 Grond

Voor programma 10 is er 1 investeringsaanvraag ingediend: Nieuw InformatieSysteem Erfpacht (NISE). De opgave is om erfpacht om te vormen tot een meer klantgerichte en data gedreven organisatie. Daarbij is het van belang te beschikken over een informatiesysteem, dat gericht is op zelfservice. Het huidige systeem Hermes is niet flexibel genoeg om dit mogelijk te maken. Daarnaast sluit Hermes niet goed aan binnen het

IT platform van de gemeente Amsterdam. Vervanging Hermes en GOGIS past bij de digitale transformatie van de dienstverlening van de gemeente Amsterdam. De investeringsaanvraag maakt het vooronderzoek naar de overstap voor een nieuw investeringssysteem mogelijk. Realisatie van beoogde besparingen op jaarbasis (door middel van het invoeren van een nieuw erfpachtadministratiesysteem) worden op basis van eventuele vervolginvestering geschat op circa € 1,8 miljoen per jaar. Deze besparing komt voort uit besparing op personeel bij erfpachtbeheer (€ 1,2 miljoen), administratie en data (€ 0,6 miljoen).

Programma 10 Grond

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Nieuw InformatieSysteem Erfpacht (NISE)	M	1,0
Totaal		1,0

Programma 11 Wonen en Groen

Voor programma 11 investeren we totaal € 28,4 miljoen in het groen en verbeteren van openbare ruimtes en gebouwen. Dit betreft € 26,8 miljoen aan onrendabele investeringen en € 1,6 miljoen aan rendabele investeringen. Investerings in een groene openbare ruimte zijn noodzakelijk voor de leefbaarheid van de stad. Onder andere investeren we in Amsterdamse Bos en Bovenwijken Groen.

Grootste investering betreft Programma Bovenwijken Groen. Deze investering betreft het realiseren van de opgave voor een complete stad door de aanleg van nieuw groen en kwalitatieve verbeteringen van bestaand bovenwijken groen. Uitvoering van het programma Bovenwijken Groen is gericht op de realisering van de ambities groenvisie en faciliteren groei van de stad (complete stad).

Naast de investeringen in de groenvisie en de groei van de stad, is € 0,3 miljoen opgenomen voor een noodzakelijk vervangingsinvestering van de klimaatinstallatie van het bedrijfsgebouw van Amsterdamse Bos en € 1,6 miljoen voor diverse rendabele vervangingsinvesteringen voor Camping

Vliegenbos.

Programma 11 Wonen en Groen

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Amsterdamse Bos, vervangen klimaatinstallatie bedrijfsgebouw 2021	M	0,3
Programma Bovenwijken Groen	M	26,5
Vervangingsinvesteringen Camping Vliegenbos	E	1,6
Totaal		28,4

Programma Bovenwijken Groen

Met de middelen voor bovenwijken groen wordt geborgd dat er meerjarige zekerheid wordt gegeven voor wat betreft investeringen in het groen bij grote stedelijke projecten. De projecten die hiervoor in aanmerking komen zijn projecten in de uitvoeringsfase of projecten die hier dicht tegenaan zitten.

Programma 12 Moderne Open Overheid

Om de dienstverlening aan de Amsterdammer op peil te houden investeren we om versleten inrichting van de stadsloketten te vervangen. Om de dienstverlening te verbeteren investeren we in spraaktechnologie om telefoongesprekken van Amsterdammers sneller en efficiënter kunnen afhandelen.

Programma 12 Moderne open overheid

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Inrichting Stadsloketten	M	0,2
Spraaktechnologie CCA	M	0,3
Totaal		0,5

Programma B Bestuur en Organisatie

In onze bedrijfsvoering en organisatie is de gemeente Amsterdam steeds meer afhankelijk van data en technologie om haar doelstellingen te kunnen halen. Met de huidige infrastructuur loopt de organisatie tegen haar grenzen aan. Daarom investeren we zowel in het wegwerken van achterstallig onderhoud en kwetsbaarheden als in de noodzakelijke vernieuwing door voorzieningen over te brengen naar de cloud, gemeenschappelijke generieke applicaties te gaan gebruiken en het inrichten van een centrale datafunctie. Daarnaast vindt in programma B nog een aantal kleinere investeringen plaats voor bijvoorbeeld de vervanging van afgeschreven meubilair.

Programma B Bestuur en apparaat

(Bedragen x € miljoen)

Naam	M/E	Bruto investeringssom
Cloud Based Applicatie Platform.	M	2,4
Continuïteit ICT - Basis op Orde.	M	8,1
Doorontwikkeling Andreas	M	0,4
Identity Access management.	M	2,0
Onderhoud en vervanging ADW, bijbehorende ICT middelen en connectiviteit ambtelijke organisatie.	M	8,5
S3M- subsidiebeheersysteem	M	2,2
Vervanging van meubilair inclusief verhuiskosten ten behoeve van de ambtelijke huisvesting	M	1,5
vervanging ICT hardware (werkplek, server en connectivity)	M	0,5
Investeringsaanvraag wagenpark en overige tractiemiddelen	E	19,5
Renovatie en Verduurzaming Zilverberg 68B/671 1839	E	0,3
Totaal		45,4

5.8.4 Investerings onder de activeringsgrens

De investeringen in deze paragraaf vallen onder de activeringsgrens en komen daarmee rechtstreeks ten laste van de begroting. In totaal gaat het hier om een bedrag van € 5,0 miljoen aan investeringsvoorstellen.

Tabel 5.8.4

(Bedragen x € miljoen)

Programma	Naam	Bruto investeringssom
05 Onderwijs	Investeringen < 100.000 Onderwijshuisvestingsprogramma 2021	3,0
	Amsterdamse Bos, eerste tranche natuurontwikkeling	1,5
	Amsterdamse Bos, uitbreiden ecologische verbindingszones, uitbreiden begrazing en kwaliteitsimpuls leefgebied water- en rietvogels.	0,2
11 Wonen en groen	Amsterdamse Bos, vervangen beschoeiing 2021	0,2
	Amsterdamse Bos, vervangen en renoveren gebouwen 2021	0,1
	Amsterdamse Bos, vervangen machines en apparaten 2021	0,0
	Amsterdamse Bos, vervangen straatmeubilair 2021	0,1
Totaal		5,0

5.8.5 Kapitaallasten

Voor investeringsvoorstellen die boven de activeringsgrens komen (tabel 5.8.1) moeten de kapitaallasten (structureel) gedekt worden binnen de Begroting 2021. Voor investeringen die onder de activeringsgrens vallen (tabel 5.8.4) moet de investeringssom (volledig en incidenteel) gedekt worden in de Begroting 2021. Dit gebeurt volgens de regels uit de Beleidsnota activeren, waarderen en afschrijven.

Voor een deel van de investeringen worden de kapitaallasten gedekt uit het investeringsproject zelf, veelal door tarieven of bijdragen van derden. Dit worden daarom investeringen met economisch nut genoemd. De kapitaallasten van de overige investeringen worden gedurende de uitvoering van het project gedekt uit de algemene dekkingsmiddelen. Deze investeringen noemen we investeringen met maatschappelijk nut. Deze kapitaallasten zijn in de begroting opgenomen in A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien (onderdeel van het overzicht Algemene dekkingsmiddelen).

De maximale kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten) die horen bij de voorstellen voor investeringen met maatschappelijk nut bedragen € 30,2 miljoen. Deze lasten zullen voor het grootste deel pas vallen nadat deze investeringen afgerond zijn, maar worden wel al structureel aangehouden in de begroting.

Tabel 5.8.5

(Bedragen x € miljoen)

Programma	maximale kapitaallasten
01 Veiligheid	0,2
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	8,4
04 Kunst, cultuur en erfgoed	2,1
05 Onderwijs	6,8
06 Sport	3,6
07 Werk, inkomen en participatie	0,5
08 Jeugd, zorg en samenleving	0,9
09 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	0,3
10 Grond	0,2
11 Wonen en groen	1,3
12 Moderne open overheid	0,1
B Bestuur en apparaat	5,8
Totaal	30,2

5.9

Subsidieoverzicht

5.9 Subsidieoverzicht

Coördinerend wethouder Rutger Groot Wassink

Inleiding

Eén van de middelen die de gemeente Amsterdam inzet om de doelstellingen te realiseren is het verlenen van subsidies. Het subsidieoverzicht maakt deel uit van de toelichting bij de begroting. Het is een specificatie van de geraamde subsidiebedragen die zijn opgenomen in de programma's en programmaonderdelen van de gemeentebegroting.

Subsidiebudgetten

Binnen de gemeente maken we onderscheid tussen verschillende soorten subsidies. In het Subsidieoverzicht zijn de volgende subsidiesoorten opgenomen:

Subsidiesoort	
Begrotingspostsubsidies - Subsidies 'op instellingsnaam'	€ 141,0 miljoen
Subsidies op basis van subsidieregelingen en – verordeningen	€ 482,5 miljoen
Overige subsidies	€ 61,9 miljoen
Totaal	€ 685,4 miljoen

In het Subsidieoverzicht worden deze subsidiesoorten gespecificeerd op programma en programmaonderdeel.

Per programma zijn de subsidiebudgetten (inclusief nominale bijstelling) als volgt:

(Bedragen x € miljoen)

Subsidiebudgetten per programma

1. Veiligheid	21,8
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0,4
3. Economie	21,1
4. Kunst, cultuur en erfgoed	171,0
5. Onderwijs	186,7
6. Sport	15,5
7. Werk, inkomen en participatie	33,3
8. Volksgezondheid, jeugd en zorg	190,5
9. Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	1,5
10. Grond	0,2
11. Wonen en Groen	43,4
12. Moderne open overheid	0,0
B. Bestuur en organisatie	0,0
Totaal	685,4

Nominale compensatie

In de Begroting 2021 is een nominale compensatie subsidies verwerkt van 1,7%. Deze bijstelling van omgerekend € 7,4 miljoen hebben we ook in het subsidieoverzicht verwerkt. De in het overzicht opgenomen subsidiebedragen zijn maximaal begrote bedragen.

De nominale compensatie (accres) is een begrotingstechnische manier waarlangs het College (en de raad) besluit om de subsidie budgetten te compenseren/verhogen met de gemiddeld te verwachten loon- en prijsstijgingen.

De subsidiepartners worden gevraagd om bij hun subsidieaanvraag een realistische begroting in te dienen gebaseerd op de activiteiten die uitgevoerd gaan worden en waar subsidie voor wordt gevraagd. Eventuele loon- en prijsstijgingen dienen hierbij inzichtelijk gemaakt te worden. Als dit betekent dat er voor eenzelfde volume activiteiten meer budget nodig is, dient gemotiveerd te worden waarom dat is. Er is dus geen sprake van een automatisch recht op de 1,7% nominale compensatie.

Overzicht subsidies

Gespecificeerd naar instellingsnaam, naam subsidieregeling en/of-verordening en overige subsidiebudgetten.

Subsidies per programmaonderdeel

(Bedragen in €)

	Begroting 2021
Programma 1 Veiligheid	21.838.031
Programmaonderdeel 1.2 Openbare orde en veiligheid	21.838.031
Aanpak Overlast Amsterdam, Stichting	8.240.313
Expertisebureau Online Kindermisbruik, Stichting	14.935
Instellingen X en Y	144.308
Spirit, Stichting	1.948.413
Subsidieregeling Evenementenfonds	1.609.875
Subsidieregeling Sociale Basis	1.517.604
Overig	8.362.583
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	436.290
Programmaonderdeel 2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	436.290
Subsidieregeling Langparkeren Amsterdam	436.290
Programma 3 Economie	21.055.794
Programmaonderdeel 3.1 Economie en innovatie	21.055.794
AMS, Stichting	5.800.000
Amsterdam Economic Board, Stichting	1.507.478

	Begroting 2021
Amsterdam Marketing, Stichting	3.650.000
Hoge School van Amsterdam	614.000
Amsterdam Health and Technology	670.000
Amsterdam UMC	88.000
Zuid Oost partners	50.827
Subsidie bedrijven investeringszones	3.739.096
Subsidieregeling Economische ontwikkeling en Innovatie/subsidieregeling economische structuur- & arbeidsmarktversterking 2019 (SESA)	3.928.784
Subsidieregeling Economische stimulering binnen het gebiedsgericht werken Amsterdam	297.905
Subsidieregeling Bewonersinitiatieven stadsdeel West	330.401
Gebiedsgebonden ondernemersinitiatieven	34.674
Subsidieregeling Straatmanagement	32.745
Overig	313.243
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed	21.055.794
Programmaonderdeel 4.1 Kunst en cultuur	21.055.794
Amsterdam Museum (huur)	2.118.337
Aslan Muziekcentrum	1.124.663
BAMB, Stichting (huursubsidie)	2.827.771
CBK Zuidoost	593.440
DW-RS Producties, Stichting	248.029
Jongerencultuurfonds	1.462.877
Leerorkest Amsterdam	797.578
Mocca	1.410.731
Muziekcentrum Zuidoost	152.550
Muziekschool Amsterdam	3.728.793
Muziekschool Amsterdam Noord	1.072.751
Openbare Bibliotheek Amsterdam	27.501.036
Podiumpartners/Oostblok	156.821
Publieke Omroep Amsterdam	4.005.393

	Begroting 2021
Stadsschouwburg (huur)	3.828.953
Stedelijk Museum Amsterdam (huur)	6.678.936
Stedelijk Museum Amsterdam (Kunstaankopen)	205.497
The Beach, Stichting	105.553
Voucherbeheer Amsterdam	1.797.149
Regeling projectsubsidies Professionele kunst 2021-2025 (uitvoering bij AFK)	31.995.225
Verordening Amsterdamse culturele infrastructuur, Hoofdlijnen en Kunstenplan	75.203.545
Subsidieregeling Ateliers en Broedplaatsen	508.500
Subsidieregeling Evenementenfonds	155.129
Subsidieregeling Sociale Basis	69.483
Subsidieregeling gebiedsgebonden kunst- en cultuuractiviteiten	2.931.081
Overig	323.070
Programma 5 Onderwijs	186.724.617
Programmaonderdeel 5.1 Onderwijs	186.724.617
DKJL, Stichting	202.917
ELK, Stichting	323.817
Jongerenrechtbanken Nederland, Stichting	71.021
Onderwijs aan zieke kinderen	104.918
Onderwijs Consumenten Organisatie, Stichting	470.829
ROC van Amsterdam	1.650.295
ROCTOP	2.018.355
Samenwerkingsverband PO A'dam - Diemen	256.325
Samenwerkingsverband VO A'dam - Diemen	256.325
Stadslab	202.917
Stichting in mijn buurt	162.334
Universiteit van Amsterdam	60.000
Vereniging Breed Bestuurlijke Overleg	250.000
Verordening op het lokaal onderwijsbeleid (VLOA)	43.610.345

	Begroting 2021
Subsidieregeling Voorschoolse Educatie Amsterdam 2020	22.930.805
Verordening huisvestingsvoorzieningen Amsterdam 2020	108.378.564
Overig	5.774.851
Programma 6 Sport	15.467.393
Programmaonderdeel 6.1 Sport	15.467.393
Exploitatie Olympisch Stadion, Stichting	428.532
Jaap Eden IJscaplex	888.398
Jeugdland, Stichting	356.208
Jeugdsportfonds NL, Stichting	1.437.010
Space Amsterdam, Stichting	1.727.143
Sporthal Gaasperdam, Stichting	93.242
TCS Amsterdam Marathon	313.159
Subsidieregeling verenigingsaccomodaties buitensport	679.559
Subsidieregeling Gehandicapten sporten	82.621
Subsidieregeling Sociale Basis	6.741.175
Overig	2.720.346
Programma 7 Werk, inkomen en participatie	33.275.615
Programmaonderdeel 7.2 Werk, participatie en inburgering	7.746.954
Dress For Succes Amsterdam	43.545
Participatieraad	61.020
Vluchtelingenwerk West en Midden-Nederland, Stichting	543.078
Subsidieregeling Sociale Basis	5.911.942
Overig	1.187.369
Programmaonderdeel 7.3 Armoede en schuldhulp	25.528.661
De Regenboog Groep	36.602
FBNA	527.510
Het Nederlandse Rode Kruis Afd Amsterdam	53.701
Madi's	23.695.826

	Begroting 2021
Reis met je Hart	10.887
SINA, Stichting	71.190
Single Supermom Stichting	105.000
SOMOSA	194.708
Voedselbank Steunpunt Amsterdam, Stichting	108.477
Subsidieregeling Sociale Basis	446.915
Overig	277.845
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg	190.480.332
Programmaonderdeel 8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	98.201.305
Aktie Gezondheid Gaasperdam, Stichting	1.322
Argan	334.572
ATA, Stichting	857.872
Chen Hui, Stichting	7.423
Clientenbelang Amsterdam	2.309.736
Combiwel	190.083
Doven in Amsterdam eo, Stichting	184.639
Het Gespuis	52.725
Impuls, Stichting	212.620
JAM, Stichting	41.017
Joods Maatschappelijk Werk, Stichting	507.813
Kinderboerderij De Stroalm	272.799
Kinderboerderij de Pijp	46.743
Kinder- en Jongerenrechtswinkel	40.071
Leefkringhuis, Stichting	921.842
MEE Samen Doen	4.444.427
Ouderenadviesraad A'dam Zuid, Vereniging	6.054
Scouting Amsterdam, Stichting	74.210
Tung Lok	18.726
Vakantiedagkamp Agnes Amsterdam, Stichting	103.492

	Begroting 2021
Vliegverkeer Bijlmermeer, Stichting	5.032
Voedselbank Steunpunt Amsterdam, Stichting	92.167
Subsidieregeling ondersteuning mantelzorg en vrijwillige inzet	4.592.037
Subsidieregeling Bewonersinitiatieven Stadsdeel Centrum	76.246
Subsidieregeling Bewonersinitiatieven Stadsdeel Noord	203.294
Subsidieregeling Bewonersinitiatieven Stadsdeel Oost	210.608
Subsidieregeling Bewonersinitiatieven Stadsdeel West	345.755
Subsidieregeling Bewonersinitiatieven Stadsdeel Zuid	184.110
Subsidieregeling Bewonersinitiatieven Stadsdeel Zuidoost	307.168
Subsidieregeling maatschappelijke initiatief stadsdeel Noord	912.360
Subsidieregeling maatschappelijke initiatief stadsdeel Oost	335.435
Subsidieregeling maatschappelijke initiatief stadsdeel Zuid	100.000
Subsidieregeling maatschappelijke initiatief stadsdeel Zuidoost	62.342
Subsidieregeling Sociale Basis	74.766.973
Overig	5.379.591
Programmaonderdeel 8.2 Wijkteams	26.220.400
Subsidieregeling Buurtteams Amsterdam	26.220.400
Programmaonderdeel 8.3 Individuele voorzieningen	98.201.305
AGO Zwembad, Stichting	150.000
Blijf Groep	1.677.482
CentraM, Stichting	104.221
De Regenbooggroep	19.379
Dynamo Welzijn, Stichting	70.268
FairWork, Stichting	45.768
Halt	132.057
Home Empowerment (SHE), Stichting	7.027
Humanitas DistrictNoordwest	67.784
HVOQuerido, Stichting	1.878.083
Kezban	102.642
Scharlakenkoord	51.007

	Begroting 2021
Somoso	20.077
Spirit Qpido	186.822
Spirit, Stichting	165.873
Spirit, Stichting Meisa	11.849
Vrijwilligerscentrale Amsterdam, Stichting	59.961
Subsidieverordening maatschappelijke opvang 2017	36.278.861
Subsidieregeling Ongedocumenteerden - "Werken aan een duurzaam perspectief"	10.500.000
Subsidieregeling Vergroten sociale en fysieke toegankelijkheid in Amsterdam	355.950
Overig	12.921.956
Programmaonderdeel 8.4 Diversiteit	1.251.561
Keti Koti	187.137
Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam (MDRA)	445.275
Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis (NiNsee)	167.651
Subsidieregeling Burgerschap & Diversiteit	451.498
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	1.499.380
Programmaonderdeel 9.3 Duurzaamheid en milieubeheer	1.499.380
Woon!	733.250
ANMEC, Stichting	597.581
De Gezonde Stad, Stichting	168.549
Programma 10 Grond	235.372
Programmaonderdeel 10.1 Grond	235.372
Arcam	235.372
Programma 11 Wonen en groen	43.350.738
Programmaonderdeel 11.1 Wonen en bouwen	22.209.443
Emil Blaauw proceskosten fonds	173.891
Federatie Amsterdamse van Amsterdamse Huurderskoepels (FAH)	327.525
Huurders Netwerk Amsterdam (HNA), Stichting	323.475
Woon!	5.684.551

	Begroting 2021
Bijzondere subsidie verordening stedelijke ontwikkeling amsterdam	15.000.000
Overig	700.000
Programmaonderdeel 11.3 Groen en dierenwelzijn	21.141.296
De Toevlucht	120.791
Dierenambulance	388.280
Dierenbescherming	19.454
Dierenopvangcentrum Amsterdam	611.008
Hortus Botanicus	496.121
Kinderboerderij De Bijlmerweide	70.305
Kinderboerderij De Werf	22.745
Kinderboerderij 't Brinkie	73.335
Manege voor gehandicapten, Stichting	13.917
Natura Artis Magistra	19.025.931
Werkwijs, Stichting	52.800
Overig	246.610
Programma 12 Democratisering	34.178
Programmaonderdeel 12.2 Democratisering	34.178
4/5 mei comitee	14.635
Subsidieregeling maatschappelijke initiatief stadsdeel Zuidoost	19.543
Programma B Bestuur en organisatie	32.141
Programmaonderdeel B.3. Bestuur	32.141
Bijzondere subsidieverordening ondersteuning stadsdeelcommissies	32.141
Eindtotaal	685.432.773

5.10

Bedrijfsvoering

5.10 Bedrijfsvoering

De coronacrisis raakt ook de gemeentelijke organisatie. In 2021 zullen de inkomsten lager zijn dan in de afgelopen jaren. Daarom moeten we in 2021 besparen. Ook in de jaren daarna zal de organisatie fors moeten besparen. In 2021 gaan we al met deze opgave aan de slag. Daarbij richten wij ons er op om de dienstverlening aan de Amsterdammers zoveel mogelijk intact te houden. De coronacrisis biedt echter ook nieuwe inzichten. Zo zullen we de ervaringen die we opdoen met thuiswerken meenemen in een nieuw huisvestingsvisie in 2021..

Duurzaamheid blijft hoog op de bestuurlijke agenda staan. In elke economische situatie zijn er mogelijkheden om te verduurzamen. Ook het inkopen volgens alle spelregels blijft een groot aandachtspunt. Daarnaast zijn er steeds meer mogelijkheden om als burger digitaal contact met ons te hebben. Bijvoorbeeld voor het volgen van een subsidieaanvraag, of de mogelijkheid om een beroep of bezwaar tegen een beslissing online in te dienen. En we streamen bewonersbijeenkomsten online, zodat Amsterdammers ook vanuit huis een bijeenkomst kunnen volgen.

Duurzaam en flexibel werken

Portefeuillehouder: wethouder Groot-Wassink

Duurzame Gemeentelijke Organisatie

In 2019 is het tweejarige programma Duurzame Gemeentelijke Organisatie ingericht. Dat is onderdeel van Amsterdam Klimaatneutraal en een vervolg op de CO₂ Routekaart. We geven zelf het goede voorbeeld door in actie te komen daar waar we zelf de meeste invloed hebben. In de Uitvoeringsagenda staan alle maatregelen die hierbij helpen. In 2021 ligt de nadruk op de volgende punten:

- Verduurzamen van gebouwen, waaronder:
 - panden van gemeentelijke huisvesting
 - parkeergebouwen die we in eigendom hebben
 - sportaccommodaties
 - metrostations
- Ook het plaatsen van zonnepanelen op gemeentelijke panden valt hieronder. De 30 daken die gegund zijn aan zonnecoöperaties zijn in 2020 voorzien van zonnepanelen of worden dat in 2021. Dit brengt het totaal aan zonnepanelen op gebouwen in eigendom op 23.000. In 2021 koppelen we één pand van het gas af en hebben 14 parkeergarages LED-verlichting. In 2022 hebben 250 van de 700 gebouwen

energielabel A.

- Verduurzamen van de reizen die ambtenaren maken voor hun werk. We onderzoeken de mogelijkheden om reizen met de fiets en openbaar vervoer meer te stimuleren en te belonen. En we willen zakelijke autoritten en het woon- werkverkeer met de auto af laten nemen. Thuiswerken en vergaderen op afstand ondersteunen dit actiepunt.
- In 2020 begon de uitvoering van het meerjarige Transitieplan Verduurzamen Wagenpark. Daarbij werken we de komende 10 jaar in stappen aan een gemeentelijk wagenpark zonder uitstoot. In 2020/2021 richten we ons vooral op het elektrificeren van ruim 200 personenwagens en kleinere bestelbussen. We werken tegelijk aan de nodige infrastructuur voor laadpalen. En we installeren 220 aansluitingen in de garages van onze kantoorpanden en op de gemeentelijke werven. Daar waar we nog niet elektrisch rijden, rijden we op schone diesel: blauwe diesel. Blauwe diesel is een duurzame dieselbrandstof en een volledige vervanger van fossiele diesel. Blauwe diesel is fossielvrij en CO₂-neutraal. De uitlaatgassen hebben weinig uitstoot en de brandstof is biologisch afbreekbaar. Omdat het gemaakt is uit afvalproducten, is het bovendien circulair. Hiermee vermijden we tot 90 procent van de huidige CO₂-uitstoot van ons huidige wagenpark.
- Vergroenen van de warmte. In 2021 willen we vanaf 2022 groen

gas inkopen dat geproduceerd is uit duurzame bronnen of de CO₂-uitstoot van ons gebruik van aardgas compenseren. Het gebruik van groen gas tijdens de overgangperiode naar aardgasvrij haalt 28 procent af van de overgebleven CO₂-opgave. We kunnen nog eens 2 procent behalen door onze stadswarmtevraag te vergroenen. Daarbij geven warmtenetten garanties van oorsprong uit van de gebruikte duurzame warmtebronnen.

- Duurzaam inkopen van diensten, producten en materialen. In 2021 ronden we een nulmeting af. Daarbij kijken we hoe ver we van het doel afstaan om in 2022 10 procent van onze inkoopuitgaven circulair te besteden.
- Kennisbevordering en stimuleren van duurzaam gedrag van ambtenaren. In 2020 onderzoeken we de mogelijkheid voor het ontwikkelen van e-learningmodules en een aparte opleiding duurzaamheid. Die opleiding start in 2021.
- Het college kiest ervoor om nu niet over te stappen naar elektrische Audi E-trons, omdat het college het niet wenselijk acht nu een leasecontract aan te gaan voor een periode van vier jaar. Het college rijdt vooralsnog door met de huidige hybride BMWs. Het wenselijke aantal en type auto's zal opnieuw worden bekeken.

Werkplekken

De coronacrisis van 2020 heeft grote invloed op de manier van werken van de gemeentelijke organisatie. We verwachten dat de richtlijnen 'thuiswerken' en 'anderhalvemeter' vanwege covid-19 nog doorwerken in 2021. Daardoor is er tijdelijk een verminderde behoefte aan werkplekken. De ervaringen die we opdoen met thuiswerken nemen we mee in een nieuw huisvestingsvisie in 2021. We zien dat medewerkers de voordelen zien van de flexibiliteit die thuiswerken voor een gedeelte van de werkweek biedt. Thuiswerken zal ook in de toekomst onderdeel van ons werk zijn.

Inkoop

Portefeuillehouder: wethouder Groot-Wassink

Rechtmatigheid van de inkoop en invoering herijking stelsel

We kopen jaarlijks voor ongeveer € 2,2 miljard in aan goederen, diensten en werken. In de afgelopen jaren was er een ongewenste toename van de

onrechtmatigheid van de inkoopuitgaven. Het rechtmatig zijn van de uitgaven is daarom een prioriteit van het college. In 2020 hebben we deze ongewenste trend gekeerd. En in 2021 is alles er op gericht om nieuwe onrechtmatige inkoop onder een aanvaardbare grens te houden.

Met de huidige inrichting van het inkoopstelsel missen we kansen om zowel de coalitiedoelen als de vernieuwingskansen die de markt kan bieden, strategischer in te vullen. Daarom richten wij ons in 2021 op invoeren van de vastgestelde aanbevelingen uit de Bestuursopdracht Inkoop, waaronder de oprichting van een directie Inkoop.

Zo gaan we in 2021 het inkoopproces verder verbeteren door de opeenvolgende activiteiten binnen het inkoopproces beter op elkaar af te stemmen. Verder zijn het professionaliseren van het opdrachtgeverschap en tijdige betrokkenheid van beleidsdirecties belangrijke onderdelen in de doorontwikkeling van de inkoopfunctie.

Subsidieverlening in Amsterdam

Portefeuillehouder: wethouder Groot-Wassink

De coronacrisis in 2020 maakte duidelijk dat het voor onze relaties die subsidie ontvangen belangrijk is dat we snel en gericht kunnen inspelen op de actualiteit die het subsidieproces beïnvloedt. Daarom gaan we ook in 2021 door met een meer klantgericht subsidieproces. Dat geeft subsidieaanvragers:

- een beter inzicht in subsidies waarvoor de Amsterdammer in aanmerking komt.
- een eenvoudiger proces om subsidie aan te vragen.
- een snelle uitbetaling van toegekende subsidies.

Om dit mogelijk te maken zetten we in 2021 de overgang naar een nieuw subsidiebeheersysteem in gang.

Financiën

Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

Wij staan voor een heldere en betrouwbare financiële administratie,

doelmatige processen en proactief en hoogwaardig advies. We gaan daarom de komende jaren verder met procesverbetering, waaronder digitalisering en automatisering.

Hoogwaardig en transparant advies gebaseerd op betrouwbare data

De afgelopen jaren hebben we gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de data in het financiële systeem. Wanneer we beleidsdata met financiële data combineren, kunnen we betere adviezen opstellen. In 2021 gaan we hier mee verder.

Digitalisering en automatisering

We moeten kunnen vertrouwen op een financiële administratie die foutloos is en die overzichtelijke informatie levert. In 2020 werkten we al aan digitalisering en automatiseren van handmatige werkzaamheden. We verwachten dat door verdergaande automatisering deze handmatige werkzaamheden in de komende jaren zullen afnemen. Daarvoor in de plaats komen andere werkzaamheden waarvoor specifieke expertise nodig is.

Ook onderzoeken we of we het huidige financiële systeem moeten vernieuwen. Daarvoor voerden we in 2020 een marktverkenning uit. Als er wordt besloten om tot de aanschaf van een nieuw financieel systeem over te gaan, dan start de aanbesteding in 2021.

Procesverbetering van inkomende en uitgaande facturen

We hanteren de norm van 30 dagen voor het betalen van facturen van onze leveranciers. We blijven in 2021 onze financiële processen verbeteren om die norm te blijven behalen. Zo is in 2020 betaling via e-facturatie in de algemene voorwaarden van de gemeente Amsterdam opgenomen. Door e-facturatie stroomlijnen we het betaalproces en kunnen we onze leveranciers sneller betalen. Alle nieuwe leveranciers ontvangen een e-mail om aan te sluiten op e-facturatie. Het digitaal versturen van verkoopfacturen is sinds 2020 de norm.

Fiscaliteit

We sloten een paar jaar geleden een convenant Horizontaal Toezicht met de Rijksbelastingdienst. Door zelf steekproefsgewijze controles uit te voeren, tonen we met redelijke zekerheid aan dat onze ingediende belastingaangiften juist zijn. Deze werkwijze gebruiken we ook weer in 2021.

Voor de vennootschapsbelasting moeten we voor een aantal activiteiten jaarlijks beoordelen of we daar winst mee maken. Op een bepaald moment kan een verlieslatende activiteit omslaan in een winstgevendende. Daardoor kan die activiteit alsnog belast gaan worden. We beoordelen dit vanuit de behaalde cijfers. Daarom kunnen we in 2021 pas definitief vaststellen welke activiteiten in 2020 belastingplichtig zijn.

ICT en Informatievoorziening: Nieuw infrastructuur voor de toekomst

Portefeuillehouder: wethouder Meliani

ICT en Informatievoorziening is voor ons niet langer ondersteunend maar onderdeel van het primair proces. Er is bijna geen opgave in de stad die zonder digitalisering of gebruik van data kan. Ook nemen de verwachtingen van burgers en ondernemers over onze digitale mogelijkheden toe. Daarnaast worden de eisen aan beveiliging, openbaarheid en privacy steeds hoger. Dit alles zorgt voor verder ontwikkelen van onze ICT. Zo zorgen we voor een ICT- en data-infrastructuur die betrouwbaar, veilig, gestandaardiseerd en schaalbaar is.

Daarom werken we in 2021 aan de ene kant aan het wegwerken van achterstallig onderhoud in onze ICT. Aan de andere kant investeren we in de noodzakelijke vernieuwing door:

- ICT-voorzieningen naar de cloud over te brengen.
- Meer gemeenschappelijke generieke applicaties te gebruiken.
- Een centrale datafunctie in te richten.

Om dit mogelijk te maken investeren we in de ontwikkeling van de competenties van de eigen medewerkers.

Juridische Zaken: Open overheid en privacy

Portefeuillehouder: burgemeester Halsema

Juridische advisering

Wij verwachten in 2021 een grotere vraag naar juridische expertise bij vernieuwende projecten, zoals:

- warmte-koude opslag

- mobiliteit
- aardgasvrij wonen
- corona-gerelateerde problemen, zoals mondkapjes

Ook verwachten we dat in 2021 juridische vraagstukken rondom de Wet digitale overheid en de nieuwe Omgevingswet de nodige aandacht vragen. En dat door onze bouwdoelen er ook meer bouwrechtelijke geschillen zullen komen. Dit komt naast de dagelijkse juridische advisering op allerlei verschillende rechtsgebieden, zoals:

- openbare orde en veiligheid
- staatssteun
- rechtspositie ambtenaren
- procederen door de huisadvocaat

Nieuwe Klachtenregistratiesysteem

In 2020 hebben we een klachtenregistratiesysteem aangeschaft. Dit registratiesysteem voeren we in 2021 in. Hiermee registreren we alle klachten van Amsterdammers over de dienstverlening van de gemeente in één systeem. Daarmee ontstaat een goed beeld op welke onderdelen van de dienstverlening Amsterdammers verbetering willen zien. Het nieuwe klantenregistratiesysteem is een belangrijk instrument om onze dienstverlening continu te verbeteren.

Adviesvaardigheden van juristen

In 2021 werken we aan het verder ontwikkelen van de adviesvaardigheden en omgevingsbewustzijn van onze juristen. Hierdoor zullen zij nog meer op bestuurlijk, politiek en projectmatig vlak kunnen meedenken. En op tijd kennis en vaardigheden vanuit andere onderdelen van de organisatie kunnen betrekken.

Een nieuwe applicatie voor Bezwaar en Beroep

In het eerste kwartaal van 2021 voeren we een nieuwe applicatie in waarmee meer Amsterdammers hun beroep of bezwaar online kunnen indienen. Omdat informatie over beroep en bezwaar voor medewerkers beter beschikbaar is, maakt de nieuwe applicatie het voor onszelf mogelijk om doeltreffender en doelmatiger te werken.

Communicatie met de stad

Portefeuillehouder burgemeester Halsema

Begrijpelijk, betrouwbaar en toegankelijk communiceren met de stad. We willen altijd weten wat er in de stad leeft en speelt. Een we willen steeds in gesprek met bewoners, bestuurders en de gemeentelijke organisatie met oog voor iedere Amsterdammer. Zo werken we aan de begrijpelijkheid van informatie door deze zowel in beeld en taal geschikt te maken voor laaggeletterden.

Ook ondersteunen we verschillende vormen van participatie. Het online streamen van bewonersbijeenkomsten is door de coronacrisis snel verder ontwikkeld. Het zal onderdeel blijven van onze werkwijze in 2021. Daarnaast verbeteren we in 2021 de online communicatie. Grote thema's in 2021 zijn:

- autoluwe stad
- bruggen en kademuren
- voldoende betaalbare en goede woningen
- de overgang naar een nieuw erfpachtstelsel
- Amsterdammers in de bijstand/schuldhulpverlening
- Amsterdammers naar werk en scholing begeleiden
- afvalverwerking en de circulaire economie
- schone en klimaatneutrale stad
- toegankelijke en begrijpelijke overheid (De digitale stad)
- democratisering: on- en offline participatie

In 2021 ontwikkelen we een nieuw beleid voor evenementen. We willen een breed, verschillend en vernieuwend evenementenaanbod dat past bij wat de stad aan kan.

Personeel

Portefeuillehouder: wethouder Meliani

Organisatie van de toekomst, bezuinigingen en crisisbestendig werken

Wij proberen onszelf steeds te vernieuwen om de Amsterdamse burger, ondernemer en bezoeker zo goed mogelijk te bedienen en participatie door bewoners mogelijk te maken. Deze uitdaging wordt komend jaar nog groter vanwege de gevolgen van de coronacrisis op de gemeentelijke organisatie.

In de voorliggende begroting is een forse besparing op taken en op de organisatie opgenomen die in 2021 vorm moet krijgen. Elke medewerkers krijgt hiermee te maken. De coronacrisis leert ons dat we steeds beter snel medewerkers in kunnen zetten waar ze het meest nodig zijn en waar ze de meeste toegevoegde waarde hebben. We zetten in op mobiliteit en leren en ontwikkelen van de competenties van onze medewerkers. Zo zorgen we ervoor dat we op elk niveau medewerkers met de juiste vaardigheden hebben. We zijn een aantal organisatieprojecten gestart in 2020 en die lopen door in 2021.

Minder taken en besparen op de organisatie

De programmabegroting 2021 bevat ingrijpende besluiten met gevolgen voor taken, beleid en personeel. Bovenop de eind 2019 vastgestelde besparingsopgave van € 51 miljoen is er voor € 50 miljoen aan extra besparingen op de organisatie opgenomen. Daarnaast moet de organisatie efficiënter gaan werken als resultaat van investeringen in het i-domein. De afbouw van beleid uit het coalitieakkoord zal eveneens personele consequenties hebben.

De realisatie van de taakstelling wordt ingericht langs de lijnen van vermindering van taken en beleid, vereenvoudiging, versterking van vakmanschap en digitalisering. Het accent zal in de toekomst nog meer liggen op uitvoering en de realisatie van plannen. We willen een meer doelgerichte organisatie. Medewerkers in de uitvoering op straat worden bij de besparingen zoveel mogelijk ontzien. Aanvullende keuzes en ombuigingen worden meerjarig in beeld gebracht en voorbereid in 2021. Deze besparingen zullen ook personele consequenties hebben en tot banenverlies leiden. Duidelijk is wel dat dit niet alleen via natuurlijk verloop kan, gedwongen ontslag is niet uitgesloten.

Omdat de komende jaren ook wordt geïnvesteerd in het duurzaam herstel van de stad zijn er ook kansen om medewerkers op een andere manier inzetbaar te maken voor de organisatie. Deze transitie vraagt investeringen (in bijvoorbeeld omscholing, werkwijze en middelen) en vergt ook tijd. Eind 2020 wordt gestart met een programma om de taakstellingen op korte en langere termijn te kunnen realiseren. Gelet op het belang en omvang van de besparingen zal er aandacht zijn voor monitoring en het rapporteren op de voortgang. We hebben een bestuurlijk team ingericht om sturing te geven aan deze opgave.

Mobiliteit en werken aan minder externe inhuur

In 2020 startten we al verschillende ontwikkelingen die de flexibele inzet van medewerkers stimuleren. De leidende gedachte hierbij is: de inzet wordt flexibel, het contract blijft vast. In 2021 werken wij bijvoorbeeld verder aan:

- Ondersteunen van management en medewerkers in het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van werk. Onder andere door:
 - Het inzetten van nieuwe online en offline loopbaantools.
 - Het gebruiken van de beschikbare data.
 - Het uitbreiden van de mogelijkheden om in gesprek te gaan met recruiters of loopbaanadviseurs.
- Investeren in het halfjaarlijks maken van arbeidsmarktverkenningen. En het bieden van doorkijk op hoe het werk verandert per domein. Bijvoorbeeld voor het I-domein.
- Zo vroeg mogelijk koppelen en omscholen van medewerkers van wie het werk gaat verdwijnen aan werkzaamheden die elders in het concern verschijnen. Bij aankomende reorganisaties zorgen we voor loopbaanbegeleiding vóóraf. Waar nodig of gewenst helpen we medewerkers ook aan een baan buiten de gemeente.
- Belemmeringen voor flexibele inzet en meerjarige incidentele inzet van medewerkers met een vast of tijdelijk contract wegnemen. Dit beschreven we eerder in het plan van aanpak "Bewust omgaan met externe inzet".

Deze inspanningen zijn er ook op gericht om minder externe inzet te hoeven gebruiken, ook vanuit oogpunt van goed werkgeverschap. In 2020 is ook het plan van aanpak "Bewust omgaan met externe inzet" vastgesteld om de externe inzet op termijn verder terug te dringen. In het plan van aanpak hebben we onder andere een belangrijke maatregel aangekondigd. Daarmee krijgen uitzendkrachten die we 2 jaar of langer inhuren op dezelfde functie een contract voor indiensttreding aangeboden bij goed functioneren en voldoende blijvend werk.

Inclusieve werkcultuur en een representatief personeelsbestand

We willen een personeelsbestand dat een afspiegeling is van de beroepsbevolking van Amsterdam. Inclusief werven en selecteren voor alle vacatures is de norm. In juni 2020 stelden we aanvullend het programma Inclusie en Diversiteit op. Hier gaan we in 2021 mee door. Het programma Inclusie en Diversiteit richt zich op:

- Vergroten van de inclusieve werkcultuur waarin we verschillen tussen medewerkers koesteren en gebruiken om betere resultaten te krijgen.
- Vergroten van de diversiteit van het personeelsbestand bij de werving en selectie van medewerkers.
- Aanvullend voeren van voorkeursbeleid voor mensen met een niet-westers migratieverleden vanaf schaal 15, rekening houdend met de bestaande wet- en regelgeving. Dit om het aandeel te verhogen van medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond in hogere management- en directiefuncties.

Andere onderdelen van het programma betreffen:

- Het organiseren van trainingen en dialogen om het bewustzijn over diversiteit en inclusie te stimuleren en gedragsverandering te bewerkstelligen.
- Het opstellen van antidiscriminatiebeleid.
- Het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid en werkomstandigheden voor medewerkers met een zichtbare en onzichtbare beperking of chronische ziekte.

We berichten 2 keer per jaar de raad over de voortgang en de behaalde resultaten.

Inzet op jong talent

Wij vinden vanuit goed en inclusief werkgeverschap het aantrekken en behouden van jonge ambtenaren belangrijk. Ook vanwege de verwachte uitstroom van de 55+-groep en de verdere vergrijzing in de organisatie. In 2019 was 46,6 procent van onze nieuwe medewerkers onder de 35 jaar. Wij willen deze lijn in 2021 doorzetten. Wij doet dit onder andere door het behalen van het afgesproken percentage stageplekken, waarbij mbo-studenten onze speciale aandacht behouden.

Uitvoering Wet Banenafpraak

Wij werven actief nieuwe medewerkers die moeilijker elders aan een baan kunnen komen en daarbij soms meer begeleiding nodig hebben. Bijvoorbeeld vanwege een (niet) zichtbare arbeidsbeperking. Daarmee zijn wij een van de weinige overheidsinstellingen die succesvol nieuwe en vooral langdurige banen schept binnen de eigen organisatie. Op 1 mei 2020 hadden wij 441 banen (= 312 fte) voor 362 medewerkers, waarvan er 180 inmiddels een vaste

aanstelling hebben. Voor 2021 willen wij naar 500 banen.

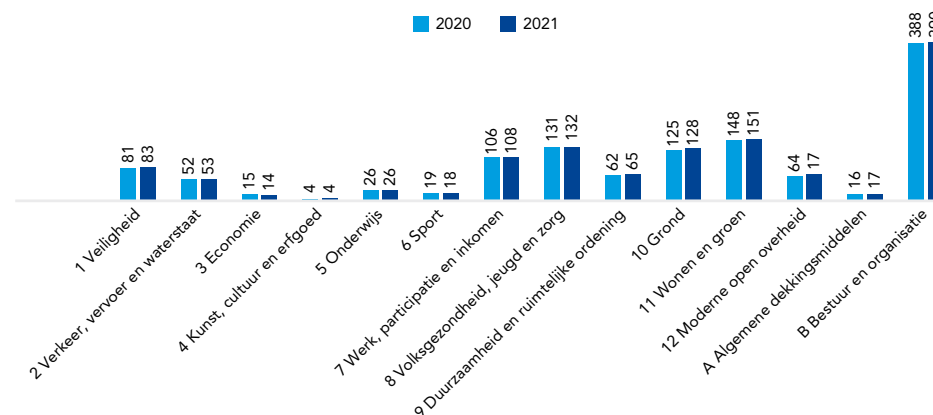
Salarissen

In de begroting zijn de effecten van het voorstel van de coalitiefracties 'Samen sterker uit de crisis, een sociaal en duurzaam perspectief voor de stad' voor de budgetten aan salarissen en externe inhuur nog niet verwerkt. De organisatie werkt voor de stad vanuit flexibiliteit met de vaste bezetting. Waar dat niet kan, huren we in. Een zo goed mogelijke dienstverlening staat voorop. Naast het halen van de doelstellingen moeten we snel inspelen op de maatregelen in het kader van het beheersen van het coronavirus. Dit reikt van handhaven van de landelijke en plaatselijke regels tot aan ondersteunen van ondernemers en het mogelijk maken van testen.

De salarisbegroting in 2021 bedraagt ongeveer € 1,25 miljard. Dat is een stijging van circa € 21 miljoen tegenover 2020, voornamelijk veroorzaakt door de nominale loonontwikkelingen en de stijging van de premies. In 2021 groeit de salarisbegroting door onder meer:

- investeren in beheer en onderhoud van de openbare ruimte
- investeren in gezondheidsprogramma's voor Amsterdammers
- begeleiden van Amsterdammers naar werk en school
- verbeteren van dienstverlening aan Amsterdammers binnen het fysieke domein

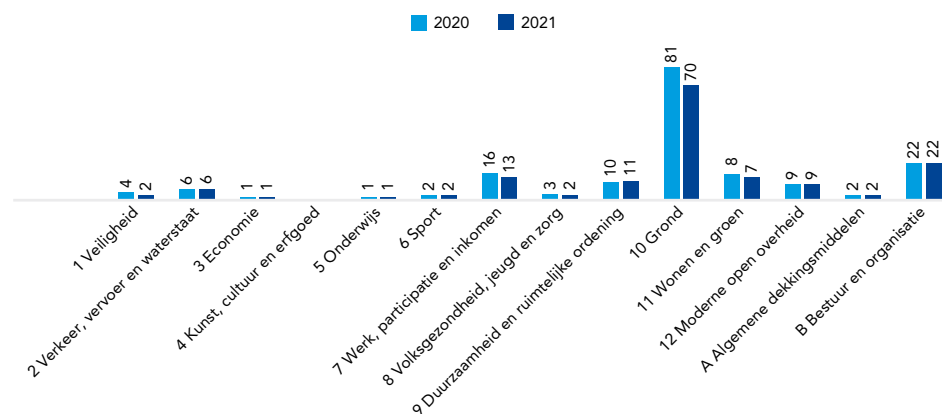
Deze stijging is zichtbaar in alle programma's.

Inhuur

Zoals eerder aangegeven willen we nu én in de toekomst minder externe inzet gebruiken. Goed werkgeverschap is hierbij het belangrijkste uitgangspunt. In het plan van aanpak "Bewust omgaan met externe inzet" staan ook andere maatregelen om bewuster om te gaan met externe omzet. En om dit op termijn blijvend terug te brengen. We gaan nog strakker sturen op het aantal externen door per directie streefwaardes te bespreken. Hiernaast werken we aan het wegnemen van belemmeringen in de financiële kaders en brengen we de administratie van externen verder op orde.

De inhuurbegroting voor 2021 bedraagt ongeveer € 147 miljoen. Dit is een daling van ongeveer € 19 miljoen tegenover 2020. Bijna de helft van de inhuur wordt begroot in het programma Grond (47 procent). Binnen het programma Grond beïnvloedt de aanleg en onderhoud van de infrastructuur en inrichting van de stad, van initiatieffase tot en met de uitvoering, dit aandeel voornamelijk. De daling van de begrote inhuur is terug te zien bij verschillende programma's:

Apparaatslasten

Portefeuillehouder: wethouder Groot-Wassink

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Programma 1, Veiligheid	80,8	83,3	82,7	81,6	81,6
Programma 2, Verkeer, vervoer en waterstaat	59,6	58,8	53,8	46,8	31,8
Programma 3, Economie	16,9	15,2	15,2	15,0	15,1
Programma 4, Kunst, cultuur en erfgoed	4,3	3,5	3,5	3,2	3,0
Programma 5, Onderwijs	28,9	28,4	25,3	24,8	24,8
Programma 6, Sport	21,5	21,2	20,9	20,7	20,7
Programma 7, Werk, inkomen en participatie	124,7	127,0	122,2	113,8	113,3
Programma 8, Volksgezondheid, jeugd en zorg	128,6	127,0	126,8	124,7	124,6
Programma 9, Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	48,2	51,4	51,5	48,1	48,1
Programma 10, Grond	24,6	17,4	16,9	17,9	17,4
Programma 11, Wonen en groen	172,3	173,4	173,3	172,5	172,0
Programma 12, Moderne open overheid	66,2	68,9	68,3	64,8	64,4
Programma A, Algemene dekkingsmiddelen	28,9	29,9	29,9	29,0	29,0
Programma B, Bestuur en organisatie	543,2	567,5	550,6	533,1	518,6
Totaal Apparaatslasten	1.348,8	1.372,7	1.340,8	1.296,1	1.264,3
Waarvan intern personeel	1.039,9	1.053,8	1.036,0	1.006,4	988,4
Waarvan externe inhuur	162,9	146,7	140,5	131,9	131,4
Waarvan overige apparaatslasten*	146,0	172,2	164,3	157,7	144,6

Samen met de drie andere grote steden Rotterdam, Den Haag en Utrecht (samen met Amsterdam de G4) stelden we een gezamenlijke definitie op van apparaatslasten. Met deze definitie kunnen we de apparaatslasten van de G4 ook makkelijker onderling vergelijken.

Apparaatslasten bestaan uit het volgende:

- alle salaris en persoonlijke lasten zoals opleidingen, dienstkleding, mobiele telefoons van alle collega's
- de lasten van externe inhuur, zowel voor de reguliere bedrijfsvoeringen als voor de beleidsprogramma's

- de lasten die niet toe te delen zijn aan de beleidsprogramma's en ondersteunend zijn aan de organisatie zoals ICT, informatievoorziening, schoonmaak, trainees, huisvesting, licenties, bestuurs- en raadsondersteuning, management in de primaire processen, koffie, energie en water, huur enzovoort. Deze lasten staan in de begroting opgenomen bij B1. Overhead.

De apparaatslasten bestaan voor ongeveer 75 procent uit salarislasten. De getoonde apparaatslasten worden nog niet volledig conform de opgestelde definitie weergegeven, we groeien toe naar een vollediger weergave. Bij het opstellen van de begroting, is nog niet altijd duidelijk of bepaalde kosten binnen of buiten het apparaat vallen.

Buiten dit overzicht van apparaatslasten in de programmabegroting, zijn er ook apparaatslasten die worden gemaakt voor investeringen en dus worden geactiveerd. Over deze geactiveerde apparaatslasten wordt bij de jaarrekening gerapporteerd.

Ontwikkelingen

De apparaatslasten laten in 2024 tegenover 2021 een daling zien van 8 procent door taakstellingen op de organisatie. De besparing op personeelskosten behalen we zoveel mogelijk met natuurlijk verloop van het personeel. Gezien de omvang van de opgave zijn gedwongen ontslagen echter niet uitgesloten.

6

6 Afkortingen- en begrippenlijst

A

A-Bis	Amsterdamse Basisinfrastructuur	Afkorting
ACAM	Accountancy en Advies Amsterdam	Afkorting
Accres	Het accres is de beweging (krimp of groei) die het gemeentefonds maakt met de rijksuitgaven mee. Extra rijksuitgaven leiden tot groei van het gemeentefonds. Bezuinigingen op rijksuitgaven leiden tot krimp van het gemeentefonds.	Begrip
Achtergestelde lening	Een lening waarbij, in het geval van faillissement van de lener, de partij die de lening verstrekt wordt achtergesteld in de positie als schuldeiser. De partij die de lening verstrekt kan in dit geval dus pas na andere 'normale' schuldeisers, zoals banken, de schuld opeisen.	Begrip
Activa	De activa zijn onderdeel van de balans en bestaan uit materiële bezit (oftewel materiële activa) en financieel bezit (oftewel financiële activa). De materiële activa zijn de bezittingen in tastbare zaken, zoals grond, schoolgebouwen en de Noord/Zuidlijn. De financiële activa zijn bezittingen in financieel waardepapier, zoals aandelen in deelnemingen of verstrekte leningen aan anderen.	Begrip
AcVZ	Actiecentrum Veiligheid en Zorg	Afkorting
ADAM	Amsterdamse Dierenhulp aan Minima	Afkorting
AEB	Afval Energie Bedrijf	Afkorting
AFK	Amsterdams Fonds voor de Kunst	Afkorting
Afschrijving	Investerings bewijzen hun nut over meerdere jaren. De kosten van een investering, ofwel de geïnvesteerde som, worden daarom ook over meerdere jaren verdeeld. Het jaarlijkse bedrag is de afschrijving. Het aantal jaren waarover de kosten worden verdeeld heet de afschrijvingstermijn.	Begrip
AGV	Amstel, Gooi en Vecht	Afkorting
AHTI	Amsterdam Health & Technology Institute	Afkorting
AIF	Amsterdams Investeringsfonds	Afkorting

Algemene reserve	Dit is het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente en is een buffer voor het kunnen opvangen van (niet-structurele) financiële tegenvallers.	Begrip
Algemene uitkering	Uitkering van het gemeentefonds waarbij geen specifiek doel voor de besteding van de middelen is aangegeven. De hoogte van deze uitkering is afhankelijk van de karakteristieken van een gemeente en eventuele nieuwe gemeentelijke taken, of taken die vervallen.	Begrip
AMS Institute	Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions	Afkorting
AMSYS	Amsterdam Metro Systeem	Afkorting
ANPR	Automatic Number Plate Recognition	Afkorting
AO	Ambulante ondersteuning	Afkorting
Apparaatslasten	Alle personele- en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de gemeentelijke organisatie (los van de kosten van het bestuur). Denk aan de loonkosten voor het ambtelijk apparaat, kosten voor inhuur, huisvestingskosten, facilitaire kosten en automatiseringskosten. Ook kapitaallasten zijn onderdeel hiervan, voor zover deze betrekking hebben op investeringen voor het laten functioneren van de gemeentelijke organisatie.	Begrip
APV	Algemene Plaatselijke Verordening	Afkorting
Areaalsystematiek	Systematiek voor het meebewegen van de begroting met de groei van de stad. Met een beperkte set objectieve parameters ramen we hoeveel middelen nodig zijn om de Amsterdammers volgend jaar hetzelfde voorzieningsniveau te kunnen aanbieden.	Begrip
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	Afkorting

B

B&O	Bestuur en organisatie	Afkorting
B&W	Burgemeester en wethouders	Afkorting
Balans	Het overzicht van onze activa en passiva op een bepaald moment.	Begrip

Baten	Inkomsten. Zie ook stelsel van baten en lasten	Begrip
BBV	Besluit begroting en verantwoording. Dit zijn de wettelijke eisen voor de opzet en inhoud van de begroting en jaarrekening.	Afkorting/ Begrip
BC	Business case	Afkorting
BCF	Btw-compensatiefonds. Vanaf 2003 zijn gemeenten btw-plichtig. Het BCF heeft als doel dit nieuwe btw-regime budgettair neutraal te laten verlopen. De gemeente kan onder voorwaarden betaalde btw terugvragen via het BCF.	Afkorting/ Begrip
Bestemmingsreserve	Dit is een reserve waaraan de raad of provinciale staten een bestemming heeft gegeven: het dient een bepaald doel en heeft een vooraf bepaalde looptijd.	Begrip
BIZ	Bedrijven Investing Zones	Afkorting
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	Afkorting
Budgettair neutraal	Een budgettair neutrale wijziging in de begroting is een wijziging die geen effect heeft op het saldo van baten en lasten.	Begrip
Btw	Belasting toegevoegde waarde	Afkorting
BW	Beschermd Wonen	Afkorting
BW	Boekwaarde	Afkorting
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Afkorting

C

CAN	Centrum Amsterdam-Noord	Afkorting
cao	Collectieve arbeidsovereenkomst	Afkorting
CBK	Centrum voor Beeldende Kunst	Afkorting
CCTV	Closed-circuit television	Afkorting
CHET	Canonherziening einde tijdvak	Afkorting
CMSA	Crowd Monitoring Systeem Amsterdam	Afkorting
CNB	Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied	Afkorting
CPB	Centraal Planbureau	Afkorting
CRK	Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Afkorting
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw en de Verkeerstechneik	Afkorting
CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs	Afkorting

D

DB	Dagbesteding	Afkorting
Decentralisatie-uitkering	Een tijdelijke uitkering vanuit het gemeentefonds, waarbij middelen anders verdeeld kunnen worden dan bij de algemene uitkering. Het wordt vaak gebruikt om specifieke uitkeringen over te hevelen naar het gemeente fonds, of om specifieke uitkeringen te voorkomen.	
Dekkingspercentage	Dit is de mate waarin gemeentelijke lasten, van bijvoorbeeld riolering en afvalinzameling, aan de burger worden doorberekend. Bij een dekkingspercentage van 100% worden de lasten volledig doorberekend, dus dekken de baten de lasten volledig.	Begrip
DIV	Document- en Informatievoorziening	Afkorting
DOA	Doelgericht op afstand	Afkorting
Doelenboom	Het geheel van doelen, activiteiten en indicatoren per programma(onderdeel). Doelen geven weer wat we willen bereiken, activiteiten geven weer wat we daarvoor gaan doen en indicatoren verschaffen een gekwantificeerd inzicht in de voortgang of uitvoering.	Begrip
DOR	Digitaal Opkopersregister	Afkorting
DORA	Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam Met het Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam werken we vanuit meerdere disciplines samen om de leefbaarheid in de stad te verbeteren door het achterstallig onderhoud in de openbare ruimte aan te pakken.	Afkorting/ begrip
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet	Afkorting

E

EDR	Europese Dienstenrichtlijn	Afkorting
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	Afkorting
Egalisatiereserve	Reserve met het doel tot een gelijkmatige verdeling te komen van in de tijd onregelmatig gespreide kosten.	Begrip
Eigen vermogen	Dit gaat om de interne financieringsmiddelen en wordt gevormd door de algemene- en bestemmingsreserves en voorzieningen.	Begrip
EMA	Europees Medicijnagentschap	Afkorting
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie	Afkorting

ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit	Afkorting
ESF	Europees Sociaal Fonds	Afkorting
Exploitatielasten	Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn in de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.	Begrip
EV	Eigen vermogen	Afkorting

F

Financieringsfunctie	Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.	Begrip
fte	Fulltime-equivalent	Afkorting
FPAJ	Flexibel preventief aanbod jeugd	Afkorting

G

G4	De vier grootste steden in Nederland	Afkorting/ begrip
Garantie	Een voorwaardelijke financiële verplichting van de gemeente aan een andere partij, die pas tot uitbetaling komt als zich bij de wederpartij een bepaalde omstandigheid (realisatie van een risico) voordoet.	Begrip
Gemeentefonds	Fonds onder beheer van het ministerie van BZK, waaruit gemeenten jaarlijks uitkeringen ontvangen ter dekking van een deel van hun uitgaven. Dit gaat om de algemene uitkering en eventuele om decentralisatie(- en integratie)uitkeringen.	Begrip
GFE/T	Groente-, Fruit- en Etenresten/Tuinafval	Afkorting
GGD	Geneeskundige en Gezondheidsdienst	Afkorting
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg	Afkorting
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio	Afkorting
GI	Gecertificeerde instellingen	Afkorting
GKA	Gemeentelijke kredietbank Amsterdam	Afkorting
GMA	Gemeenschappelijke Meldkamer Amsterdam	Afkorting
GMT	Gemeentelijk managementteam	Afkorting
GNR	Goois Natuurreservaat	Afkorting
G&O	Grond en Ontwikkeling	Afkorting

GREX	Grondexploitatie	Afkorting
GRP	Gemeentelijk Riolerings Plan	Afkorting
GVB	Gemeentelijk Vervoerbedrijf	Afkorting

H

HbH	Hulp bij huishouding	Afkorting
HIC	High impact crimes	Afkorting
HOV	Hoogwaardig openbaar vervoer	Afkorting

I

IAOV	Investeringsagenda Openbaar vervoer	Afkorting
IBO	Individuele Betaalovereenkomst	Afkorting
IBP	Interbestuurlijk Programma	Afkorting
IBO	Individuele betaalovereenkomst	Afkorting
ICAI	Innovation Centre for Artificial Intelligence	Afkorting
IFA	Intensieve Forensische Aanpak	Afkorting
IJSei	IJ-zijde Stationseiland	Afkorting
Integratie-uitkering	Een tijdelijke uitkering vanuit het gemeentefonds, waarbij middelen anders verdeeld kunnen worden dan bij de algemene uitkering. Bij instelling van de uitkering wordt bepaald wanneer de middelen worden overgeheveld naar de algemene uitkering.	Begrip
Investering	Met een investering wordt de kapitaalgoederenvoorraad (het bezit van de gemeente) uitgebreid of, in het geval van vervangingsinvesteringen, in stand gehouden.	Begrip
iPGA-R	Integrale Persoonsgerichte aanpak - Radicalisering	Afkorting
IV	Informatievoorziening	Afkorting

J

JIP	Juridisch Inhuurpunt	Afkorting

K

K&C	Kunst en cultuur	Afkorting

Kapitaalgoed	Kapitaalgoederen zijn goederen met een meerjarig nut waarin we investeren om diensten aan onze burgers te kunnen leveren en om onze doelen te bereiken. Voorbeelden zijn drinkwatervoorzieningen, openbare verlichting, bushaltes en sporthallen.	Begrip
Kapitaallasten	Elk jaar na een investering moet de jaarlijkse afschrijving plus de rente over het deel dat nog afgeschreven moet worden, gedekt worden in de exploitatiebegroting. Deze rente en afschrijvingslasten vormen samen de kapitaallasten.	Begrip
Kasgeldlimiet	De kasgeldlimiet geeft de verdeling van kort en langlopende leningen weer. We berekenen het door de gemiddelde omvang van de kasgeldleningen te delen door het begrotingstotaal.	Begrip
Kengetal (financieel)	Vanaf begrotingsjaar 2017 vereist het BBV dat we naast het weerstandsvermogen zes financiële kengetallen opnemen in de begroting en de jaarstukken. Deze kengetallen worden uitgedrukt in een absoluut cijfer of percentage en geven in onderlinge samenhang globaal inzicht in onze financiële positie.	Begrip
KRW	(Europese) Kaderrichtlijn Water	Afkorting
KV	Kleinschalige voorziening	Afkorting

L

Leges	Vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen. Bijvoorbeeld voor het geven van informatie of het verstrekken van vergunningen.	Begrip
LetOp	Leren en Tegenspraak Organiseren bij Projecten	Afkorting
LHBTIQ+	Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele mensen, transgender personen, intersekse personen, queer personen en anderen die wat betreft hun genderidentiteit, genderexpressie, seksualiteit of hun lichaam vallen buiten wat in de maatschappij wordt gezien als 'standaard'	Afkorting

M

M&A en Won	Monumenten en archeologie en Wonen	Afkorting
MACA	Moving Arts Centre Amsterdam	Afkorting
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs	Afkorting
MDRA	Meldpunt Discriminatie Amsterdam	Afkorting
Meerjarige intertemporele compensatie	Het verevenen van de begrotingsruimte zodat de begroting per jaar sluitend wordt gehouden en meerjarig en structureel in evenwicht is.	Begrip

MIC	Matrix Innovation Centre	Afkorting
MIP	Meerjaren investeringsprogramma	Afkorting
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport	Afkorting
MKB	Midden- en kleinbedrijf	Afkorting
MO	Maatschappelijke opvang	Afkorting
MORA	Meldingen openbare ruimte Amsterdam	Afkorting
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties	Afkorting
MRA	Metropoolregio Amsterdam	Afkorting
MVA	Materiële vaste activa	Afkorting
MVP	Meerjaren Vervangingsprogramma	Afkorting

N

NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid	Afkorting
NCW	Netto contante waarde	Afkorting
NDSM	Nederlandse Dok- en Scheepsbouw Maatschappij	Afkorting
NHG	Nationale Hypotheek Garantie	Afkorting
NiNsee	Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis	Afkorting
NJI	Nederlands Jeugd Instituut	Afkorting
NME	Natuur en milieu educatie	Afkorting
Nominale compensatie	Nominale compensatie is het aanpassen van de gemeentebudgetten aan de inflatie. De kosten die de gemeente maakt voor het uitvoeren van haar taken, zoals loonkosten, subsidiekosten en inkoopkosten (de zogenaamde materiële kosten), stijgen normaal gesproken door inflatie. De budgetten in de gemeentelijke begroting moeten dus aangepast worden voor deze prijsstijgingen om dezelfde koopkracht te behouden.	Begrip
Normeringssystematiek	Dit is de systematiek waarmee de hoogte van de algemene uitkering van het gemeentefonds is gekoppeld aan de omvang van rijksuitgaven. Ook wel de 'trap-op, trap-af' systematiek.	Begrip
NPR	Nationaal Parkeerregister	Afkorting
NSOB	Nederlandse School voor Openbaar Bestuur	Afkorting
NW	Netto winst	Afkorting
NWO	Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek	Afkorting

NWP	Nationaal Waterplan	Afkorting

O

OBA	Openbare Bibliotheek Amsterdam	Afkorting
OD NZKG	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Afkorting
OHP	Onderwijshuisvestingsprogramma	Afkorting
OKT	Ouder Kind Teams	Afkorting
Omslagrente	Dit is de intern gehanteerde rente. Conform het renteomslagstelsel worden de financieringslasten en – baten doorberekend (omgeslagen) over de gemeentelijke organisatieonderdelen naar verhouding van de balansstanden van de activa aan het begin van het jaar.	Begrip
OV	Openbaar vervoer	Afkorting
OZB	Onroerendezaakbelasting	Afkorting
OZB	Onroerendezaakbelasting	Afkorting

P

P+R	Park and Ride	Afkorting
P&C	Planning en Control	Afkorting
Passiva	De passiva zijn onderdeel van de balans en laten zien hoe ons bezit is gefinancierd. De passiva bestaan uit de interne financieringsmiddelen (eigen vermogen) en de financieringsmiddelen van anderen (vreemd vermogen). Bij de passiva is ook de regel werkkapitaal opgenomen. Dit laat het verschil zien tussen de waarde van de voorraden plus debiteuren, minus de waarde van de crediteuren.	Begrip
PGB	Persoonsgebonden budget	Afkorting
PIEK-aanpak	Professionaliseren, Innoveren, Excelleren en Kansen bieden	Afkorting
PIJOFACH	Personeel, informatievoorziening, juridische zaken, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting	Afkorting
PIT	Preventief interventieteam	Afkorting
PLABERUM	Plan- en Besluitvormingsproces Ruimtelijke Maatregelen	Afkorting
PO	Primair onderwijs	Afkorting

Precariobelasting	Vergoeding voor het plaatsen of hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond of -water met een openbare bestemming.	Begrip

PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening	Afkorting

R

R&D	Ruimte en Duurzaamheid	Afkorting
RIEC	Regionaal Informatie Expertise Centrum	Afkorting
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	Afkorting
RMA	Rekenkamer Metropool Amsterdam	Afkorting
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt	Afkorting
ROT	Regionaal Ondersteuningsteam	Afkorting
RRB	Roerende ruimtebelasting	Afkorting
RTO	Regionale Topsport Organisatie	Afkorting

S

SAOA	Stichting aanpak overlast op straat	Afkorting
SADC	Schiphol Area Development Company	Afkorting
SBD	Subsidieregeling burgerschap en diversiteit	Afkorting
SHPV	Servicehuis Parkeer en Verblijfsrechten	Afkorting
SJSO	Specialistische jeugdhulp op het speciaal onderwijs	Afkorting
SMF	Stedelijke Mobiliteitsfonds	Afkorting
Sociale basis	In 2020 treedt het nieuwe stedelijk kader 'Samen Vooruit' 2020-2023 in werking: op weg naar een stevige sociale basis in Amsterdam. Dit vervangt het stedelijk kader basisvoorzieningen. In de begroting wordt vaak simpelweg gerefereerd aan 'de sociale basis'. Een verdere uitleg van de sociale basis is opgenomen in programmaonderdeel 8.1.	Begrip
SpACe	Sport Amsterdam Centrum	Afkorting
Specifieke uitkering	Uitkering van het Rijk dat moet worden besteed aan bepaalde taken. We leggen bij Rijk verantwoording af over hoe we het geld hebben besteed.	Begrip

Stelpost	Middelen die in eerste instantie niet over de programma's te verdelen zijn, bijvoorbeeld de reservering voor kapitaallasten van toekomstige investeringen en de reservering voor nominale ontwikkelingen. Stelposten zijn opgenomen in onderdeel A.4 Overige eigen middelen. Deze verdelen we naar de programma's nadat er een besluit is genomen over concrete bestedingsvoorstellen of bezuinigingsvoorstellen.	Begrip
Stelsel van baten en lasten	We werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Dit in tegenstelling tot een kasstelsel, wat het Rijk hanteert, waarbij inkomsten en uitgaven worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.	Begrip
SW	Sociale werkvoorziening	Afkorting
SWOR	Slagvaardig Werken in de Openbare Ruimte	Afkorting

T

TBC	Tuberculose	Afkorting
TSI	Teams Snelle Interventie	Afkorting
THOR	Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte	Afkorting
TPF	Tijdelijk parkeerfonds	Afkorting
Treasury	De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.	Begrip
TTO	Toegelaten Taxi-Organisaties	Afkorting

U

UMC	Universitair medisch centrum	Afkorting
UvA	Universiteit van Amsterdam	Afkorting

V

VEF	Vereveningsfonds	Afkorting
Verplichting (financiële -)	Het aangaan van een overeenkomst voor de inkoop van een dienst, levering of werk, het toekennen van een subsidie of elke andere onherroepelijke handeling die leidt tot een definitieve juridische binding van de gemeente Amsterdam tot het doen van een uitgave.	Begrip

VGA	Verzekeringsbedrijf Gemeente Amsterdam	Afkorting
VLoA	Voorziening Lokaal onderwijs Amsterdam	Afkorting
VMBO	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	Afkorting
VMR	Vermakelijkhedenretributie	Afkorting
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten	Afkorting
Voorziening	Een voorziening wordt getroffen: ■ wanneer er met zekerheid (of een hele grote kans) sprake is van een toekomstige verplichting of een toekomstig verlies. ■ wanneer we een bijdrage ontvangen van derden met een verplicht bestedingsdoel. ■ voor groot onderhoud.	Begrip
VRA	Vervoersregio Amsterdam	Afkorting
VrAA	Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland	Afkorting
Vreemd vermogen	Dit zijn de externe financieringsmiddelen, ofwel de leningen die we als gemeente hebben aangetrokken, en vormen daarmee de gemeenteschuld.	Begrip
VRI	Verkeersregelinstallaties	Afkorting
VV	Vreemd vermogen	Afkorting
VvE	Vereniging van Eigenaren	Afkorting
Vo	Voortgezet onderwijs	Afkorting
Vo	Voortgezet onderwijs	Afkorting

W

Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	Afkorting
Warvw	Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels	Afkorting
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs	Afkorting
Weerstandsvermogen	Met weerstandsvermogen worden de gevolgen van risico's opgevangen. Weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit: ■ De benodigde weerstandscapaciteit is de optelsom van alle risico's die we lopen nadat we beheersmaatregelen hebben getroffen en de risico's niet kunnen opvangen in de begroting. ■ De beschikbare weerstandscapaciteit is de optelsom van onze Algemene reserve, onze niet benutte belastingcapaciteit en de voorgenomen toevoeging van het renteresultaat in het lopende jaar.	Begrip

Wet Fido	Wet financiering decentrale overheden	Afkorting
Wet Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën	Afkorting
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen	Afkorting
Wgr-plus	Wet gemeenschappelijke regeling-plus	Afkorting
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organisation)	Afkorting
Wlz	Wet langdurige zorg	Afkorting
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	Afkorting
Wob	Wet openbaarheid van bestuur	Afkorting
WOZ	Waardering onroerende zaken	Afkorting
Wpg	Wet publieke gezondheid	Afkorting
WPI	Werk Participatie en Inkomen	Afkorting
WPW	Westpoort Warmte	Afkorting
WSM	Wettelijk sociaal minimum	Afkorting
Wsw	Wet sociale werkvoorziening	Afkorting
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw	Afkorting
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg	Afkorting
WVOW	Wet verontreiniging oppervlaktewateren	Afkorting
WWB	Wet werk en bijstand	Afkorting
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg	Afkorting
WVOW	Wet verontreiniging oppervlaktewateren	Afkorting
WWB	Wet werk en bijstand	Afkorting

7

7

Bijlagen

7.1	Samenvattend overzicht programmabegroting	440
7.2	Baten en lasten per programmaonderdeel	441
7.3	Taakveldenraming	447
7.4	Reserves	449
7.5	Voorzieningen	458
7.6	Financiële samenwerkingsafspraken	462
7.7	Overzicht incidentele baten en lasten	465
7.8	Brugstaat	471

7.1 Samenvattend overzicht programmabegroting

Samenvattend overzicht baten 2021 (Bedragen x € miljoen)

Baten per programma	
Programma 1 Veiligheid	19,8
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	495,3
Programma 3 Economie	18,6
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed	1,0
Programma 5 Onderwijs	63,5
Programma 6 Sport	16,6
Programma 7 Werk, inkomen en participatie	620,9
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg	68,9
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	403,1
Programma 10 Grond	1.090,9
Programma 11 Wonen en groen	87,8
Programma 12 Moderne open overheid	42,6
Programma A Algemene dekkingsmiddelen	2.750,8
- waarvan heffing Vpb	0,0
- waarvan bedrag onvoorzien	0,0
Programma B Bestuur en organisatie	82,6
- waarvan overhead	9,6
Totaal baten	5.762,3

Samenvattend overzicht lasten 2021 (Bedragen x € miljoen)

Lasten per programma	
Programma 1 Veiligheid	225,3
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	627,6
Programma 3 Economie	65,4
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed	185,1
Programma 5 Onderwijs	263,6
Programma 6 Sport	78,7
Programma 7 Werk, inkomen en participatie	1.052,4
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg	1.030,0
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	456,7
Programma 10 Grond	677,0
Programma 11 Wonen en groen	401,6
Programma 12 Moderne open overheid	118,7
Programma A Algemene dekkingsmiddelen	106,8
- waarvan heffing Vpb	1,9
- waarvan bedrag onvoorzien	2,0
Programma B Bestuur en organisatie	640,3
- waarvan overhead	579,4
Totaal lasten	5.929,2
Saldo van baten en lasten	-166,9
Onttrekking reserves	1.098,6
Toevoeging reserves	931,7
Totale mutatie reserves	166,9
Resultaat	0

7.2 Baten en lasten per programmaonderdeel

Begroting Programma 1 Veiligheid

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 1.1 Brandweer en crisisbeheersing					
Baten	3,4	3,1	3,1	3,1	3,1
Lasten	76,0	78,5	78,1	78,1	78,1
Saldo van baten en lasten	-72,6	-75,4	-75,0	-75,0	-75,0
Programmaonderdeel 1.2 Openbare orde en veiligheid					
Baten	14,1	16,7	13,9	13,9	13,9
Lasten	131,7	146,7	141,0	135,3	137,4
Saldo van baten en lasten	-117,6	-130,0	-127,1	-121,4	-123,5
Programma 1 Veiligheid	-190,1	-205,4	-202,1	-196,3	-198,5

Begroting Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 2.1 Verkeer, vervoer en parkeren					
Baten	289,7	321,5	342,0	332,5	332,2
Lasten	296,7	348,7	338,6	279,0	276,3
Saldo van baten en lasten	-7,0	-27,2	3,3	53,5	55,9
Programmaonderdeel 2.2 Water					
Baten	3,3	45,1	3,4	3,1	3,4
Lasten	41,0	89,8	44,4	51,5	31,7
Saldo van baten en lasten	-37,6	-44,7	-41,1	-48,4	-28,4
Programmaonderdeel 2.3 Openbaar vervoer					
Baten	145,2	128,7	118,2	114,1	112,2
Lasten	208,8	189,1	175,7	180,5	164,9
Saldo van baten en lasten	-63,6	-60,4	-57,5	-66,4	-52,7
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-108,2	-132,3	-95,2	-61,4	-25,2

Begroting Programma 3 Programma

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 3.1 Economie en innovatie					
Baten	24,1	18,6	18,4	18,4	18,3
Lasten	69,1	65,4	59,7	38,7	34,1
Saldo van baten en lasten	-45,0	-46,9	-41,3	-20,3	-15,8
Programma 3 Economie	-45,0	-46,9	-41,3	-20,3	-15,8

Begroting Programma 5 Onderwijs

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 5.1 Onderwijs					
Baten	66,9	63,5	62,2	62,2	62,2
Lasten	260,7	263,6	258,9	250,7	247,3
Saldo van baten en lasten	-193,8	-200,1	-196,8	-188,5	-185,1
Programma 5 Onderwijs	-193,8	-200,1	-196,8	-188,5	-185,1

Begroting Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 4.1 Kunst en cultuur					
Baten	31,1	0,8	0,8	0,8	0,8
Lasten	214,4	181,9	177,1	176,7	176,3
Saldo van baten en lasten	-183,3	-181,1	-176,3	-176,0	-175,6
Programmaonderdeel 4.2 Erfgoed					
Baten	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2
Lasten	3,5	3,2	2,9	2,6	2,5
Saldo van baten en lasten	-3,0	-3,0	-2,7	-2,4	-2,2
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed	-186,3	-184,1	-179,0	-178,4	-177,8

Begroting Programma 6 Sport

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 6.1 Sport					
Baten	25,3	16,6	16,6	16,6	16,6
Lasten	91,5	78,7	73,8	69,4	68,5
Saldo van baten en lasten	-66,1	-62,2	-57,2	-52,9	-52,0
Programma 6 Sport	-66,1	-62,2	-57,2	-52,9	-52,0

Begroting Programma 7 Werk, inkomen en participatie

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 7.1 Inkomensregelingen					
Baten	1.010,6	613,7	613,7	613,7	613,7
Lasten	1.043,9	712,2	700,9	689,1	692,9
Saldo van baten en lasten	-33,3	-98,5	-87,2	-75,4	-79,2
Programmaonderdeel 7.2 Werk, participatie en inburgering					
Baten	7,5	6,3	6,2	6,0	5,9
Lasten	207,1	217,2	201,9	180,1	163,9
Saldo van baten en lasten	-199,6	-210,9	-195,7	-174,1	-158,0
Programmaonderdeel 7.3 Armoede en schuldhulp					
Baten	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Lasten	118,2	122,9	119,8	108,2	108,2
Saldo van baten en lasten	-117,4	-122,1	-118,9	-107,4	-107,4
Programma 7 Werk, inkomen en participatie	-350,4	-431,5	-401,8	-357,0	-344,6

Begroting Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 8.1 Basisvoorzieningen					
Baten	70,0	41,3	41,8	41,6	41,6
Lasten	254,6	230,3	224,4	219,9	216,9
Saldo van baten en lasten	-184,6	-189,0	-182,6	-178,2	-175,3
Programmaonderdeel 8.2 Wijkteams					
Baten	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	61,1	86,0	103,1	106,5	106,5
Saldo van baten en lasten	-60,0	-86,0	-103,1	-106,5	-106,5
Programmaonderdeel 8.3 Individuele voorzieningen					
Baten	23,1	27,6	28,2	28,5	28,7
Lasten	782,7	705,9	640,8	602,7	594,3
Saldo van baten en lasten	-759,6	-678,4	-612,6	-574,2	-565,6
Programmaonderdeel 8.4 Diversiteit					
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	7,1	7,8	8,0	6,5	6,5
Saldo van baten en lasten	-7,1	-7,8	-8,0	-6,5	-6,5
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg	-1.011,3	-961,1	-906,3	-865,4	-853,9

Begroting Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 9.1 Riool en drinkwater					
Baten	196,3	209,4	216,2	221,8	226,3
Lasten	195,7	205,1	208,6	213,5	217,7
Saldo van baten en lasten	0,7	4,3	7,5	8,2	8,6
Programmaonderdeel 9.2 Afval en grondstoffen					
Baten	156,6	183,9	185,5	197,9	201,7
Lasten	131,4	147,3	149,8	161,0	164,7
Saldo van baten en lasten	25,2	36,6	35,7	36,9	36,9
Programmaonderdeel 9.3 Duurzaamheid en milieubeheer					
Baten	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Lasten	69,8	66,6	83,9	73,2	70,0
Saldo van baten en lasten	-68,5	-65,3	-82,6	-71,9	-68,7
Programmaonderdeel 9.4 Ruimtelijke ordening					
Baten	0,5	0,3	0,4	0,0	0,0
Lasten	22,5	29,9	21,8	12,1	11,9
Saldo van baten en lasten	-22,0	-29,6	-21,4	-12,1	-11,9
Programmaonderdeel 9.5 Begraafplaatsen en crematoria					
Baten	7,9	8,2	8,2	8,2	8,2
Lasten	7,8	7,9	7,9	7,7	7,7
Saldo van baten en lasten	0,1	0,4	0,4	0,5	0,5
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	-65	-54	-60	-38	-35

Begroting Programma 10 Grond

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 10.1 Grond					
Baten	536,4	735,3	650,8	610,7	502,1
Lasten	490,5	635,6	533,6	545,7	479,3
Saldo van baten en lasten	45,9	99,7	117,2	65,0	22,8
Programmaonderdeel 10.2 Erfpacht					
Baten	287,8	355,6	281,1	205,4	204,6
Lasten	42,5	41,4	36,9	37,1	37,5
Saldo van baten en lasten	245,3	314,2	244,2	168,3	167,1
Programma 10 Grond	291,2	413,8	361,4	233,3	189,9

Begroting Programma 11 Wonen en groen

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 11.1 Wonen en bouwen					
Baten	65,6	59,6	59,6	57,7	56,8
Lasten	155,8	159,9	158,3	127,4	114,6
Saldo van baten en lasten	-90,2	-100,3	-98,8	-69,7	-57,8
Programmaonderdeel 11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging					
Baten	26,7	25,5	25,5	25,5	25,5
Lasten	150,0	151,1	145,8	143,7	141,1
Saldo van baten en lasten	-123,3	-125,6	-120,3	-118,2	-115,6
Programmaonderdeel 11.3 Groen en dierenwelzijn					
Baten	5,8	2,7	4,7	4,7	4,7
Lasten	83,3	90,6	72,5	71,3	56,4
Saldo van baten en lasten	-77,5	-88,0	-67,8	-66,6	-51,8
Programma 11 Wonen en groen	291,0	-313,9	-286,9	-254,5	-225,1

Begroting Programma 12 Moderne open overheid

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel 12.1 Digitale stad, interactie en informatie					
Baten	38,6	42,6	42,2	42,2	42,2
Lasten	91,8	106,4	96,8	92,3	91,8
Saldo van baten en lasten	-53,2	-63,8	-54,5	-50,1	-49,6
Programmaonderdeel 12.2 Democratisering					
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	9,0	12,3	12,3	9,3	4,3
Saldo van baten en lasten	-9,0	-12,3	-12,3	-9,3	-4,3
Programma 12 Moderne open overheid	-62,3	-76,1	-66,9	-59,5	-53,9

Begroting Programma A Algemene dekkingsmiddelen

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel A.1 Financiering en deelnemingen					
Baten	70,0	61,6	50,2	76,1	75,0
Lasten	38,1	28,8	23,2	15,0	11,7
Saldo van baten en lasten	31,9	32,7	27,0	61,0	63,3
Programmaonderdeel A.2 Lokale heffingen					
Baten	254,5	369,2	388,7	433,2	448,1
Lasten	31,2	25,8	25,9	25,0	25,1
Saldo van baten en lasten	223,2	343,4	362,8	408,2	423,0
Programmaonderdeel A.3 Gemeentefonds					
Baten	2.420,4	2.305,9	2.345,0	2.394,6	2.420,4
Lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo van baten en lasten	2.420,4	2.305,9	2.345,0	2.394,6	2.420,4
Programmaonderdeel A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien					
Baten	14,3	14,1	14,0	13,9	13,9
Lasten	20,1	52,2	182,0	256,7	329,8
Saldo van baten en lasten	-5,9	-38,0	-168,0	-242,8	-315,9
Programmaonderdeel A.5 Reserves					
Onttrekkingen	1.241,8	1.098,6	912,2	637,7	334,5
Toevoegingen	1.049,1	931,7	801,6	689,5	414,2
Saldo van onttrekkingen en toevoegingen	192,7	166,9	110,6	-51,9	-79,6
Programma A Algemene dekkingsmiddelen	2.862,4	2.810,9	2.677,4	2.569,2	2.511,1

Begroting Programma B Bestuur en organisatie

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Programmaonderdeel B.1 Overhead					
Baten	9,5	9,6	9,6	9,6	9,6
Lasten	557,4	579,4	562,3	545,0	530,5
Saldo van baten en lasten	-547,9	-569,9	-552,7	-535,4	-520,9
Programmaonderdeel B.2 Vastgoed					
Baten	23,4	72,3	68,5	63,5	58,5
Lasten	25,2	32,1	32,4	30,2	29,9
Saldo van baten en lasten	-1,8	40,3	36,0	33,3	28,6
Programmaonderdeel B.3 Bestuur					
Baten	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Lasten	35,5	28,8	29,0	28,6	28,7
Saldo van baten en lasten	-34,8	-28,1	-28,3	-27,9	-28,0
Programma B Bestuur en organisatie	-584,5	-557,7	-545,0	-530,1	-520,4

Resultaat

(Bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Resultaat	0	0	0	0	14,2

7.3 Taakveldenraming

(Bedragen x € miljoen)

Taakveld 0.1 BESTUUR EN ONDERSTEUNING		Baten	Lasten	Totaal
0.1	Bestuur	1,2	35,7	-34,5
0.2	Burgerzaken	28,8	88,7	-59,9
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	37,0	5,2	31,8
0.4	Overhead	9,6	587,6	-578,0
0.5	Treasury	74,0	43,1	30,9
0.61	OZB woningen	75,9	23,6	52,3
0.62	OZB niet-woningen	136,7	0,0	136,7
0.63	Parkeerbelasting	262,8	26,1	236,7
0.64	Belastingen overig	17,1	0,3	16,8
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.305,9	0,5	2.305,4
0.8	Overige baten en lasten	14,1	39,5	-25,3
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0,0	1,9	-1,9
0.10	Mutaties reserves	1.098,6	931,7	166,9
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0,0	0,0	0,0
Totaal Taakveld 0		4.061,7	1.783,9	2.277,8

Taakveld 1. VEILIGHEID		Baten	Lasten	Totaal
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3,1	78,9	-75,7
1.2	Openbare orde en veiligheid	16,7	146,1	-129,4
Totaal Taakveld 1		19,8	225,0	-205,2

Taakveld 2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT		Baten	Lasten	Totaal
2.1	Verkeer en vervoer	66,2	429,3	-363,1
2.2	Parkeren	32,8	71,1	-38,4
2.3	Recreatieve havens	0,0	0,2	-0,2
2.4	Economische havens en waterwegen	48,0	65,4	-17,4
2.5	Openbaar vervoer	129,0	181,5	-52,5
Totaal Taakveld 2		275,9	747,6	-471,7

Taakveld 3. ECONOMIE		Baten	Lasten	Totaal
3.1	Economische ontwikkeling	8,8	36,4	-27,6
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	199,8	152,5	47,3
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	124,5	133,5	-9,0
3.4	Economische promotie	135,0	13,8	121,2
Totaal Taakveld 3		468,1	336,1	131,9

Taakveld 4. ONDERWIJS		Baten	Lasten	Totaal
4.1	Openbaar basisonderwijs	0,0	8,8	-8,8
4.2	Onderwijshuisvesting	3,9	106,1	-102,3
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	60,8	153,2	-92,4
Totaal Taakveld 4		64,7	268,1	-203,4

Taakveld 5.		SPORT, CULTUUR EN RECREATIE		
		Baten	Lasten	Totaal
5.1	Sportbeleid en activering	0,0	29,0	-29,0
5.2	Sportaccommodaties	17,1	57,2	-40,1
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	22,5	81,6	-59,0
5.4	Musea	6,5	92,5	-86,0
5.5	Cultureel erfgoed	0,2	3,2	-3,0
5.6	Media	0,0	31,6	-31,6
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2,7	97,2	-94,5
Totaal Taakveld 5		49,1	392,3	-343,3

Taakveld 6.		SOCIAAL DOMEIN		
		Baten	Lasten	Totaal
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	4,6	174,5	-169,8
6.2	Wijkteams	1,1	86,3	-85,2
6.3	Inkomensregelingen	614,1	821,6	-207,5
6.4	Begeleide participatie	1,6	81,3	-79,7
6.5	Arbeidsparticipatie	4,7	138,5	-133,8
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	0,5	29,8	-29,3
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6,2	220,8	-214,6
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	2,6	192,5	-189,8
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	19,2	255,4	-236,2
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0,0	43,7	-43,7
Totaal Taakveld 6		654,6	2.044,4	-1.389,8

Taakveld 7.		VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU		
		Baten	Lasten	Totaal
7.1	Volksgezondheid	41,3	83,6	-42,3
7.2	Riolering	81,1	72,3	8,7
7.3	Afval	183,9	123,3	60,6
7.4	Milieubeheer	1,3	68,1	-66,8
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	8,2	7,9	0,4
Totaal Taakveld 7		315,8	355,2	-39,4

Taakveld 8.		VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING		
		Baten	Lasten	Totaal
8.1	Ruimtelijke ordening	-0,2	19,7	-19,9
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	891,1	523,2	367,9
8.3	Wonen en bouwen	60,4	165,5	-105,1
Totaal Taakveld 8		951,3	708,3	243,0
Totaal taakvelden		6.860,9	6.860,9	0

7.4 Reserves

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
01.2 Openbare orde en veiligheid	13014	2019	Overige bestemmingsreserve	0,0	2,5	0,0	-1,3	0,0	1,2	1,2	1,2	4,2
Reserve Amsterdam 750 De financiering van activiteiten rondom de viering van het 750-jarig bestaan van Amsterdam in 2025.												
01.2 Openbare orde en veiligheid	55083	2010	Overige bestemmingsreserve	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tegengaan Radicalisering en Polarisatie De middelen worden ingezet voor het tegengaan van radicalisering en polarisatie.												
01.2 Openbare orde en veiligheid	87061	1999	Overige bestemmingsreserve	2,9	2,7	0,0	-0,6	0,0	2,1	2,1	2,1	2,1
Verevening onroerend goed Dekken van de onrendabele top van panden die met een beleidsmatig doel worden aangeschaft (strategische aankopen) en egaliseren van exploitatieresultaten in de vastgoedportefeuille van stadsdeel Centrum. Dekken van fundamentele ingrepen in het kader van de aanpak binnenstad om toenemende drukte en daarmee gepaarde overlast te verminderen/reguleren.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	68008	2015	Financieringsreserve	9,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve financiering Parkeergarages. Bestemd voor gedeeltelijke dekking van afschrijvingslasten van Parkeergarages Rokin en Piet Hein.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70002	1998	Egalisatiereserve	252,8	203,8	84,2	-188,7	0,0	99,4	58,5	49,4	43,6
Reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds Dekking van projecten die passen binnen de doelstellingen uit het uitvoeringsbesluit Mobiliteitsfonds.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70025	2019	Egalisatiereserve	48,6	38,8	35,1	-42,7	0,0	31,3	13,7	9,6	13,1
Reserve Programma Stadsbehoud Deze reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het in stand houden van de openbare ruimte en infrastructuur, waaronder de arealen civiele constructies, verhardingen, verkeerssystemen, groen, straatmeubilair, speelvoorzieningen en op termijn wegtunnels. Met behulp van de reserve kan gestuurd worden op het programma en op de arealen. De middelen worden flexibel ingezet voor verschillende arealen, verschillende activiteiten en over de jaren heen. Financiële afwijkingen worden binnen het programma opgevangen door vereffening tussen de arealen.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70027	2019	Overige bestemmingsreserve	7,3	6,3	0,0	-1,5	0,0	4,8	2,8	0,8	0,0
Zuidelijke IJ-oever (POR) De reserve is bestemd voor de voorbereiding en uitvoering van het Plan Openbare Ruimte Zuidelijke IJ-oever (Oosterdok en Stationsplein).												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70048	2007	Overige bestemmingsreserve	9,8	2,8	0,0	-0,4	0,0	2,4	2,2	0,0	0,0
Leidseplein De gecoördineerde uitvoering van de herinrichting van het Leidseplein en omgeving binnen het samenwerkingsproject Leidseplein. Het uiteindelijke doel is om het gebied beter te laten functioneren als ontmoetingsplek en als cultureel centrum van Amsterdam.												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70050	2005	Overige bestemmingsreserve	11,1	6,5	0,0	-6,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0
Rode Loper												
De bouw van vier stations voor de Noord-Zuidlijn in de stadsdelen Centrum en Zuid vraagt om herinrichting van de openbare ruimte rond die nieuwe stations, vanwege de gewijzigde functie van de openbare ruimte en de slijtage door de vele werkzaamheden.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70077	2014	Overige bestemmingsreserve	19,8	10,4	0,0	-9,8	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0
Stationseiland												
Dekking van de projectkosten Stationseiland/De Entree.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70080	2019	Overige bestemmingsreserve	49,6	93,7	72,2	-79,8	0,0	86,1	34,5	0	0
Reserve achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen												
Deze reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het wegwerken van grootschalig achterstallig onderhoud in de openbare ruimte en van de infrastructuur. De reserve is gevormd ter dekking van de aan bovengenoemde aanpak verbonden ingrepen en activiteiten, zoals onderzoek, handhaving, monitoring, brandweerorganisatie en innovatie.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	c	2017	Financieringsreserve	95,5	148,4	46,1	0,0	0,0	194,5	221,7	242,1	255,1
Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut Inzet van de eigen bijdrage van de gemeente voor de dekking van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.												
02.2 Water	88014	2015	Overige bestemmingsreserve	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Woonboten												
Dekken van de uitgaven ivm de inrichting van de oeverstrook langs de woonboten Zwartepad/Ringvaartdijk.												
02.3 Openbaar vervoer	70006	2000	Overige bestemmingsreserve	3,5	1,8	0,0	-1,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0
Reserve IJsei inclusief Waterfront												
De realisatie van een autotunnel, een busstation met overkapping, ondergrondse fietsenstalling met aanvaarbescherming en de herinrichting van de openbare ruimte aan de IJzijde van het Stationseiland.												
02.3 Openbaar vervoer	70075	2017	Overige bestemmingsreserve	9,8	5,6	0,0	-1,3	0,0	4,4	4,4	0,3	0,3
Reguliere vervanging IJveren												
Voor incidentele vervangingsinvesteringen in de veerverbindingen over het IJ.												
03.1 Economie en innovatie	73015	2009	Egalisatiereserve	0,4	0,1	0,2	-0,3	0,0	0,0	0	0	0
Amsterdams Promotiefonds voor cultuur en stadsinitiatieven												
Het realiseren van projecten waarvan de opzet is zowel de doelen van Holland Casino als van de gemeente te verwezenlijken.												
03.1 Economie en innovatie	73031	2014	Overige bestemmingsreserve	27,0	21,5	0,0	-5,8	0,0	15,7	10,2	4,9	4,1
Reserve Amsterdam Metropolitan Solutions												
Realiseren van een nieuw op te richten wetenschappelijk opleidings- en onderzoeksinstituut door kennisinstellingen en bedrijven op gebied van toegepaste technologie met als werknaam Amsterdam Metropolitan Solutions.												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
03.1 Economie en innovatie	73035	2015	Overige bestemmingsreserve	16,5	11,7	7,0	-8,7	0,0	10,0	5,6	13,4	21,6
Reserve Economische structuurversterking												
Het stimuleren van economische structuurversterking conform het door de gemeenteraad vastgestelde bestedingskader.												
03.1 Economie en innovatie	93062	2014	Overige bestemmingsreserve	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Buurteconomie gerelateerd aan EFRO doelstellingen												
Het bevorderen van projecten ter versterking van de Buurteconomie, die aansluiten bij de EFRO doelstellingen zoals verwoord in het EFRO programma voor de periode tot en met 2020.												
04.1 Kunst en cultuur	79059	2014	Egalisatiereserve	0,2	0,2	1,5	0,0	0,0	1,7	3,1	1,7	0,2
Egalisatiereserve Kunstenplan												
Om de vier jaar worden in de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur de nieuwe beleidsdoelstellingen voor de komende vier jaar bepaald. De doelstelling van deze systeemreserve volgt de doelstellingen van elk nieuw Kunstenplan.												
04.1 Kunst en cultuur	79080	2007	Egalisatiereserve	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve cultureel beleggen												
Voldoen aan de wettelijke voorschriften voor cultureel beleggen. Bij vaststelling van het Kunstenplan 2017-2020 is besloten de reserve in de periode 2017-2020 in te zetten voor het cluster cultuureducatie.												
04.1 Kunst en cultuur	79090	2017	Overige bestemmingsreserve	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Optimaliseren cultureel vastgoed												
Ondervangen van calamiteiten, het in goede staat en functioneel houden van cultureel vastgoed en de verduurzaming van regulier meerjaren onderhoud.												
04.1 Kunst en cultuur	92084	2018	Financieringsreserve	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Financieringsreserve theater Archiefsterrein												
Het dekken van de afschrijvingslasten van het theater Archiefsterrein.												
04.2 Erfgoed	44015	2019	Overige bestemmingsreserve	0,5	0,4	0,0	-0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Opzetten landelijke erfgoedregistratie												
Er voor zorgen dat de registratie van erfgoedgegevens voldoet aan de eisen van de Omgevingswet.												
05.1 Onderwijs	55023	2014	Overige bestemmingsreserve	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve onderwijs huisvesting PO (algemeen)												
Dekking voor kosten van eerdere onderwijshuisvestingsprogramma's, voor kosten die het gevolg zijn van knelpunten aan gebouwen, en voor te maken kosten voor overdracht schoolgebouwen aan schoolbesturen en afboeking boekwaarden.												
05.1 Onderwijs	55024	2014	Overige bestemmingsreserve	1,2	0,9	0,0	-0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve VVE (voorm. Stadsdelen)												
Het realiseren van nieuwe Voorschoollokalen.												
06.1 Sport	56027	2015	Financieringsreserve	14,7	14,0	0,0	-1,3	0,0	12,7	11,4	10,1	8,7
Financieringsreserve sportaccommodaties												
De reserve is de dekking voor de afschrijvingslasten van de kredieten voor het Sportaccommodatiefonds.												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
06.1 Sport	56080	2014	Overige bestemmingsreserve	4,6	3,9	0,0	-3,9	0,0	0	0	0	0
Sportevenementen												
Middelen bestemmen voor toekomstige topsportevenementen, zoals het EK 2020.												
07.1 Inkomensregelingen	12084	2004	Egalisatiereserve	74,9	107,3	0,0	-32,3	0,0	75,0	54,6	49,7	44,8
Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur												
Egaliseren van overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het inkomensdeel (bijstandsuitkeringen).												
07.2 Werk, participatie en inburgering	53064	2018	Overige bestemmingsreserve	7,1	8,8	0,0	0,0	0,0	8,8	8,8	8,8	8,8
Reserve Sociaal Werk												
De toegekende dekking voor sociaal werk (inclusief Pantar) aan te sluiten op de te verwachten meerjarige lasten van sociaal werk (inclusief Pantar).												
08.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	57002	2014	Overige bestemmingsreserve	1,5	0,4	0,0	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve Health Valley												
De investering in de onderzoeksinfrastructuur op het gebied van de gezondheidszorg.												
08.3 Individuele voorzieningen (incl. PIT)	55044	2006	Egalisatiereserve	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve egalisatie WMO												
Opvangen fluctuaties WMO opendeinde regelingen.												
08.3 Individuele voorzieningen (incl. PIT)	55115	2017	Egalisatiereserve	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egalisatiereserve Jeugd												
Het doel van de reserve is het opvangen van fluctuaties in de door de gemeente verplichte levering van jeugdzorg met een open einde karakter.												
09.1 Riool en drinkwater	96001	2006	Egalisatiereserve	10,1	3,7	0,0	-2,9	0,0	0,8	0	0,1	0,2
Reserve egalisatie drinkwatertarieven Waternet												
Het verevenen van bij het jaarverslag blijvende overschotten of tekorten met betrekking tot de drinkwatervoorziening voor burgers en bedrijven. Het streven is de overschotten of tekorten in volgende jaren te verevenen via tarieven.												
Daarnaast dient de reserve voor het afdekken van het risico van afwijkingen in het resultaat.												
09.2 Afval en grondstoffen	83030	2015	Egalisatiereserve	3,5	1,8	0,0	-1,4	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
Egalisatiereserve afval												
Het reguleren van de over- en onderschrijding op de kwijschelding en de solidariteitsbijdrage van de afvalstoffenheffing.												
09.2 Afval en grondstoffen	83103	2015	Egalisatiereserve	2,6	0,9	3,1	1,1	0,0	5,1	7,2	9,3	10,4
Investeringsreserve afval												
Dekking van investeringen en innovaties in de afvalketen.												
09.2 Afval en grondstoffen	83105	2017	Financieringsreserve	11,6	11,6	0,0	0,0	0,0	11,6	11,6	11,6	11,6
Financieringsreserve OAT Sluisbuurt												
Financieren afschrijvingslasten Ondergronds Afval Transport (OAT).												
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	67018	2015	Financieringsreserve	39,5	20,1	0,4	-6,1	0,0	14,3	8,6	8,9	9,1
Reserve duurzaamheidsfonds												
Alloceren van middelen en het verstrekken van leningen ter bevordering van hernieuwbare energie en energiebesparing.												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings- jaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	67024	2014	Overige bestemmingsreserve	4,6	0,9	0,0	0,0	0,0	0,9	0,9	0,9	0,9
Reserve aardgasvrij Voorbereiden structuurversterking op het terrein van energieverduurzaming van woningen.												
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	67051	2017	Overige bestemmingsreserve	4,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Reserve Zero Emissie Bussen In 2016 -2017 is door het Rijk € 8 miljoen ter beschikking gesteld voor verbetering van de luchtkwaliteit in Amsterdam, met name de reductie van NO ₂ -uitstoot. In dit kader sloot het gemeentebestuur op 15 april 2015 een duurzaamheidsconvenant met het GVB voor de aanschaf van uitstootvrije bussen. De reserve is nodig om de investeringen uit te bekostigen. Naar verwachting gaan de bussen in de periode 2018-2020 rijden.												
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	67060	2019	Overige bestemmingsreserve	43,2	78,7	37,5	-25,7	0,0	90,6	76,6	37,3	0,0
Reserve Klimaatfonds Het in het kader van, en passend bij, de gemeentelijke rolopvatting ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal en aardgasvrij Amsterdam.												
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	74040	2016	Egalisatiereserve	140,9	151,6	3,0	-5,4	0,0	149,3	146,8	144,6	142,4
Stedelijke Bodemsanering en Nazorg Het reserveren van middelen voor de meerjarige stedelijke bodemsaneringsprogramma's en nazorgactiviteiten die conform gemaakte afspraken met het Rijk grotendeels vanuit Rijksmiddelen worden gefinancierd.												
09.4 Ruimtelijke ordening	67052	2020	Overige bestemmingsreserve	0,0	3,5	0,2	-1,9	0,0	1,8	0,2	0,0	0,0
Reserve IJ-oeververbinding De reserve wordt gebruikt om de eerste IJ-oeververbinding voor te bereiden tot aan de fase voorkeursbesluit. De begrotingsdoelstelling waarmee de IJ-oeververbinding een relatie heeft is "We zorgen voor integrale en kwalitatieve afwegingen bij inzet en prioritering ruimtelijke ontwikkeling".												
09.5 Begraafplaatsen en crematoria	90032	2018	Egalisatiereserve	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve DNNO (De Nieuwe Noorder/Ooster) Egaliseren van de marktconforme exploitatie van De Nieuwe Ooster en De Nieuwe Noorder.												
10.1 Grond	74002	2004	Egalisatiereserve	525,3	428,6	149,8	-80,9	-89,3	408,3	414,9	435,5	447,5
Reserve Vereveningsfonds Een deel van de reserve is benodigd als weerstandsvermogen en ter dekking van vastgestelde (voor)investeringen. Het resterende deel is de vereveningsruimte en is beschikbaar voor nieuwe investeringen in het kader van de gebiedsontwikkeling.												
10.1 Grond	74044	2001	Egalisatiereserve	11,4	10,7	0,0	-6,8	-3,5	0,4	0,0	0,0	0,0
Reserve Wallengebied Deze reserve is bestemd voor planschadekosten in het kader van Project Wallengebied en de proceskosten van het project												
10.1 Grond	77002	2004	Egalisatiereserve	372,3	365,9	61,4	-10,9	0,0	416,4	485,9	529,9	536,5
Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitatie Dekking van de gebiedsontwikkeling op de Zuidas en de bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de ontwikkeling van Zuidas Dok.												
10.2 Erfpacht	74001	2004	Financieringsreserve	5.283,6	5.195,6	0,0	-53,4	0,0	5.142,2	5.134,3	5.175,5	5.209,8
Reserve afkoopsommen erfpacht Deze reserve dient voor de financiering van de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden.												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings- jaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
10.2 Erfpacht	74050	2019	Financieringsreserve	157,3	372,9	255,9	-6,6	-150,0	472,2	451,7	258,7	265,7
Reserve financiering erfpachtgrond												
Het doel is zoveel mogelijk in erfpacht uitgegeven grond te financieren met eigen vermogen.												
11.1 Wonen en bouwen	74041	2015	Overige bestemmingsreserve	15,1	10,6	0,0	-1,8	0,0	8,8	8,2	1,6	0,5
Reserve Actieplan bouwstimulering												
Alloceren van middelen voor het stimuleren van woningbouw in Amsterdam.												
11.1 Wonen en bouwen	76006	2004	Overige bestemmingsreserve	52,6	50,7	0,0	-15,1	0,0	35,6	15,6	9,6	9,6
Reserve Corporatiebudget												
Het Corporatiebudget wordt primair ingezet t.b.v. onrendabele vastgoedinvesteringen in de stedelijke vernieuwingsgebieden in Nieuw-West, in de Kolenkitbuurt in West, De Banne en Nieuwendam-Noord in Noord. Corporaties kunnen op projectbasis subsidies aanvragen.												
11.1 Wonen en bouwen	76019	2013	Overige bestemmingsreserve	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve warme voeten												
Stimulering van isolatie van en energie besparende maatregelen aan woningen.												
11.1 Wonen en bouwen	76050	2016	Overige bestemmingsreserve	1,2	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8	0,8	0,8	0,8
Stedelijke reserve Wonen boven winkels en bedrijven												
Stimuleren van het creëren van woonruimte boven winkels en bedrijven.												
11.1 Wonen en bouwen	87036	1997	Overige bestemmingsreserve	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Woningonttrekking												
Dekking van de geraamde lasten voor casco funderingsonderzoeken, conform de door het AB van stadsdeel Centrum oorspronkelijk vastgestelde doelstelling voor de bestemmingsreserve Woningonttrekking.												
11.1 Wonen en bouwen	88050	2012	Overige bestemmingsreserve	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5	0,5
Stedelijke Vernieuwing												
Opvangen van de risico's binnen de stedelijke ontwikkeling. Reserveren van middelen voor het nakomen van met partners overeengekomen verplichtingen i.v.m. de stedelijke ontwikkeling. Reserveren van middelen om aanvullende voorzieningen te treffen. Opvangen van risico's van planschade. Interimbeheer bij herinrichting. De 10% bijdrage aan de kosten voor inrichting woonomgeving bij stedelijke vernieuwingsplannen.												
11.1 Wonen en bouwen	91078	2014	Overige bestemmingsreserve	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stimuleringsfonds SEG												
In kunnen spelen op onvoorziene sociale, economische en fysieke ontwikkelingen in de stedelijke vernieuwing.												
11.3 Groen en dierenwelzijn	67042	2016	Egalisatiereserve	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve Herplantfonds												
De middelen worden ingezet voor compensatie van gekapte bomen, conform het vastgestelde beleid ten aanzien van compensatie en herplanting van bomen.												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings- jaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
11.3 Groen en dierenwelzijn	67050	2019	Overige bestemmingsreserve	4,7	4,5	0,0	-1,1	0,0	3,5	3,2	0,4	0,4
Kwaliteitsimpuls Groen												
De reserve wordt gebruikt om te investeren in parken (groen). Doelstelling 11.3.1 Amsterdam is een stad voor mens, plant en dier met groene plekken in alle buurten en goed onderhouden parken en bos.												
11.3 Groen en dierenwelzijn	82048	2002	Overige bestemmingsreserve	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Baggeren												
Uitvoeren baggerwerkzaamheden ter bevordering van natuurvriendelijke oevers aan de Sloterplas.												
11.3 Groen en dierenwelzijn	87052	2007	Overige bestemmingsreserve	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Groenfonds												
Het kunnen uitvoeren van de voorstellen voor het uitbreiden, vernieuwen en verbeteren van het groen en het daarmee samenhangende beheer.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12001	1995	Algemene reserve	347,7	95,2	166,2	-208,5	0,0	52,9	52,4	267,1	312,0
Algemene Reserve												
Een buffer voor het kunnen opvangen van niet structurele financiële tegenvallers.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12003	nvt	Algemene reserve	-90,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jaarrekeningresultaat												
Resultaatafwikkeling t-1 en resultaat t zijn onderdeel van de algemene reserve en op deze manier apart zichtbaar gemaakt.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12006	2000	Financieringsreserve	6,5	6,5	0,0	0,0	0,0	6,5	6,5	6,5	6,5
Reserve financiering NV Zeedijk												
Het met eigen middelen financieren van de uitbreiding van de gemeentelijke deelneming in de NV Zeedijk.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12075	2019	Egalisatiereserve	6,3	1,6	0,0	0,0	0,0	1,6	1,6	1,6	1,6
Reserve overheveling gemeentefondsmiddelen decembercirculaire												
Het reserveren van middelen afkomstig uit het gemeentefonds, die bij de decembercirculaire worden toegekend, voor zover het niet gaat om de algemene uitkering.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12096	2007	Financieringsreserve	78,8	78,8	0,0	0,0	0,0	78,8	78,8	78,8	78,8
Reserve financiering deelneming GVB												
Het met eigen middelen financieren van de uitbreiding van de gemeentelijke deelneming in de NV GVB.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12100	2008	Overige bestemmingsreserve	25,9	18,5	0,3	0,0	0,0	18,8	32,2	56,8	62,8
Reserve frictiekosten 1 Stad 1 Opgave												
In 2013 is voor de dekking van verwachte frictiekosten voor diverse organisatieonderdelen in het kader van de operatie 1 Stad 1 Opgave een reserve ingesteld. Het betreft diverse maatregelen (21) die gepaard kunnen gaan met frictiekosten.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12115	2017	Egalisatiereserve	32,6	17,0	7,1	-21,5	0,0	2,6	2,8	2,3	1,7
Meerjarige Intertemporele Compensatie												
Het verevenen van de begrotingsruimte over meerdere jaren waarbij de begroting meerjarig per jaar sluitend wordt gehouden, terwijl de begroting ook reëel en structureel in evenwicht is.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12158	2011	Financieringsreserve	11,3	11,3	0,0	0,0	0,0	11,3	11,3	11,3	11,3
Reserve financiering lening NEMO												
Deze reserve dekt de gemeentelijke lening aan NEMO												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings- jaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12201	2015	Egalisatiereserve	8,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve bijdrage Schuldaflossing												
Het verbeteren van de schuldbestand van de gemeente door het gebruiken van incidentele meevallers voor het afboeken op de boekwaarde van activa in de openbare ruimte												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12560	2014	Financieringsreserve	50,6	50,3	0,0	0,0	-0,3	50,0	49,7	49,5	49,2
Amsterdams Investeringsfonds financieel												
Het fonds is opgezet om ontwikkelingen gericht op structuurversterking in de stad met een grote waarde voor Amsterdam te bevorderen. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die zonder het fonds niet van de grond komen. Investeringsmiddelen uit AIF dienen de stedelijke infrastructuur voor de toekomst te versterken en zich maatschappelijk en/of economisch terug te verdienen. Met het AIF financieel deel worden leningen gefinancierd die in het kader van de doelstelling zijn toegekend.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12561	2014	Egalisatiereserve	3,9	1,9	0,0	-1,0	0,0	0,9	0,6	0,1	0,1
Amsterdams Investeringsfonds maatschappelijk												
Het fonds is opgezet om ontwikkelingen gericht op structuurversterking in de stad met een grote waarde voor Amsterdam te bevorderen. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die zonder het fonds niet van de grond komen. Investeringsmiddelen uit AIF dienen de stedelijke infrastructuur voor de toekomst te versterken en zich maatschappelijk en/of economisch terug te verdienen. Uit het AIF maatschappelijk deel worden subsidies verstrekt die in het kader van de doelstelling zijn toegekend.												
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12562	2019	Egalisatiereserve	52,2	22,1	0,0	-14,3	0,0	7,8	2,2	2,2	2,2
Reserve Incidentele Coalitiemiddelen												
De reserve Incidentele coalitiemiddelen is bedoeld om de specifieke incidenteel aangewezen coalitiemiddelen in de coalitieperiode beschikbaar te houden.												
B.1 Overhead	21073	2013	Overige bestemmingsreserve	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egalisatiereserve AFS												
Deze reserve is bedoeld om schommelingen in de interne AFS-tarieven tijdens de AFS-uitrol zoveel mogelijk tegen te gaan.												
B.1 Overhead	24001	2018	Overige bestemmingsreserve	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Reserve gemeentelijk wagenparkbeheer												
Het inbedden van de (nieuwe) beheersactiviteiten (inrichting, professionalisering en verduurzaming) voortvloeiende uit de investering van het wagenparkbeheer.												
B.1 Overhead	43002	2006	Financieringsreserve	0,7	0,7	0,0	-0,2	0,0	0,6	0,4	0,2	0,2
Financieringsreserve Stadsbank van Lening												
Dekking van de afschrijvingslasten van de investering VIS – belenen.												
B.1 Overhead	71004	2015	Financieringsreserve	1,2	0,9	0,4	-0,6	0,0	0,7	0,7	0,7	0,7
Financiering huisvesting gemeentelijk apparaat												
Dekking van een deel van de afschrijvingslasten voor de huisvesting van de gemeentelijke organisatie.												
B.1 Overhead	71268	2014	Egalisatiereserve	3,7	1,5	0,0	-0,4	0,0	1,2	0,8	0,5	0,5
Reserve gemeentelijke huisvestingsprojecten												
Dekking van tijdelijke exploitatietekorten van de Businesscase III (verbouwing Stadhuis) en Businesscase IV (optimalisatie ambtenarenhuisvesting).												
B.2 Vastgoed	71005	2015	Financieringsreserve	43,0	44,5	0,0	-3,5	0,0	40,9	37,4	33,9	30,4
Financiering gemeentelijk vastgoed												
Dekking van een deel van de afschrijvingslasten van het vastgoed in eigendom van de gemeente.												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings- jaar	Soort reserve	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
B.3 Bestuur	17204	2007	Egalisatiereserve	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	1,5	1,5	1,5	1,5
Raadsonderzoeken												
Dekking van de kosten als de gemeenteraad besluit tot een onderzoek												
Eindtotaal				7.952,2	7.759,4	913,7	-855,6	-243,0	7.592,5	7.481,9	7.533,8	7.613,4

7.5 Voorzieningen

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
01.2 Openbare orde en veiligheid	84004	2014	a	0,5	0,4	0,0	-0,2	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2
Dekking van extra kosten van boventaligheid en arbeidsongeschiktheid												
Dekking van de salarislasten en de WW en WIA-lasten die het gevolg zijn van boventaligheid en arbeidsongeschiktheid.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	68002	1995	c	11,0	3,6	4,0	-6,0	0,0	1,6	1,4	1,6	0,1
Groot onderhoud Parkeergebouwen												
Voorziening is gevormd voor het te plegen groot onderhoud.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	68072	2013	a	1,6	1,3	0,0	-0,3	0,0	1,0	0,7	0,4	0,1
Sociaal Plan Cition												
Uit deze voorziening wordt het verschil tussen het huidige loon bij EPS (Egis Parking Service) en het loon bij BV Cition betaald, conform de afspraken die bij de overgang van het personeel gemaakt zijn.												
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	82001	2013	c	1,1	1,0	0,4	-0,1	0,0	1,4	1,7	2,0	2,3
Vervanging en Onderhoud beheer Werf												
Ter dekking van de kosten van groot- en planmatig onderhoud aan de reinigingswerf Jacob Bontiusplantsoen, zowel voor wat betreft het gebouw als voor de gebouwgebonden voorzieningen inclusief het deel dat binnen de VVE valt.												
02.3 Openbaar vervoer	70058	2007	e	187,5	175,4	0,0	-12,2	0,0	163,2	152,2	144,2	136,5
Integraal vervoerssysteem veren												
Exploitatielasten die verband houden met de veerverbindingen over het Noordzee Kanaal.												
04.1 Kunst en cultuur	79001	2016	a	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3
Danscentrum Dansmakers Amsterdam												
Dansmakers ontvangt voor 2017-2020 € 155.000 per jaar en heeft aangegeven de huur vanaf 2017 niet meer te kunnen voldoen. De boekwaarde van het danspodium in het gebouw van Woningcorporatie Eigen Haard, zou hierdoor eigenlijk afgeboekt moeten worden.												
Eigen Haard en de gemeente zijn in overleg om het danspodium te behouden voor de gemeente Amsterdam. Daarom wordt het activum niet afgeboekt, maar een voorziening ingesteld, tot het duidelijk is of het podium wel of niet behouden blijft.												
04.1 Kunst en cultuur	90007	2004	e	0,5	0,5	0,1	-0,1	0,0	0,5	0,5	0,5	0,5
Verwervingsfonds CBK												
Bewaren (gespaarde) bedragen van derden t.b.v. verwerving kunst.												
06.1 Sport	56050	2017	c	9,1	8,3	2,5	-2,0	0,0	8,8	9,3	9,9	10,4
Voorziening Groot Onderhoud Sport												
Meerjarig grootonderhoud van sporthallen, sportparken en zwembaden.												
08.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	57059	2011	b	1,1	1,1	0,0	-1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Frictiekosten Uitplaatsing Ambulancedienst												
Frictiekosten (pensioenen, VPL*) Ambulancedienst te betalen in 2020/2021.												

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings- jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
08.3 Individuele voorzieningen Voorziening Veilig thuis Personele frictiekosten Veilig Thuis.	57092	2015	a	0,5	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	0,3	0,3	0,2
08.3 Individuele voorzieningen Burgerlijke instellingen maatsch. Zorg Fonds t.b.v. nooddriftige burgers.	55027	1968	e	1,1	1,1	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1	1,1	1,1
08.3 Individuele voorzieningen Voorziening Verhuiskostenvergoeding WMO Dekking kosten verhuiskostenvergoeding WMO oude jaren.	55064	2012	a	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0	3,0	3,0	3,0
08.3 Individuele voorzieningen Voorziening transformatiefonds jeugd In het voorjaar van 2018 heeft het ministerie van VWS het landelijk Actieprogramma Zorg voor de Jeugd opgesteld. Daarbij werd geld, het Transformatiefonds, beschikbaar gesteld waarmee de belangrijkste knelpunten in de jeugdhulp structureel en in onderlinge samenhang aangepakt worden.	55120	2019	e	3,6	2,6	0,0	0,0	0,0	2,6	2,6	2,6	2,6
09.1 Riool en drinkwater Rioolrecht Egalisatiefonds voor de tarieven rioolheffing.	96001	2005	c	6,7	2,7	0,0	-1,6	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0
10.1 Grond Niet opgevraagde tegoeden Terugbetalen van de door de gemeente (aan teruggekeerde Joodse burgers) opgelegde boetes over de niet-tijdig betaalde canon tijdens de Tweede Wereldoorlog en het terugbetalen van niet opgevraagde tegoeden (van niet teruggekeerde Joodse burgers) bij de Gemeentegiro.	13076	2014	b	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10.1 Grond Voorziening grondgerelateerde kosten buiten grexen Deze voorziening is ingesteld om bijdragen aan derden te kunnen dekken. Deze externe bijdragen zijn gerelateerd aan de gebiedsontwikkeling in Amsterdam en worden gedekt uit het Vereveningsfonds. Het gaat bijvoorbeeld om toegezegde bijdragen aan woningcorporaties vanuit het gronddeel van het voormalige Stimuleringsfonds en bijdragen aan infrastructurele projecten die niet door de gemeente worden uitgevoerd.	74011	2004	a	8,1	8,1	0,0	0,0	0,0	8,1	8,1	8,1	8,1
11.3 Groen en dierenwelzijn Voorziening onderhoud Vinkeveense plassen Financieren van noodzakelijk onderhoud Vinkeveense Plassen t/m 2025, zoals afgesproken bij de uittreding van Amsterdam uit het recreatieschap.	67050	2018	c	2,5	2,5	0,0	-0,7	0,0	1,8	1,8	0,7	0,7
8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit Materiële Controle DBC 2014-16 Opvangen van terugbetalingen van DBC-inkomsten over 2014-2016 na afronding van de materiele controles door de zorgverzekeraar.	57060	2015	b	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit Verzorgingshuizen ouden van dagen Fonds bestemd voor dekking van uitgaven door de gemeente aan voorzieningen voor bejaarden.	55026	1966	e	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
A.1 Financiering en deelnemingen Sophia Augusta/Lopez Suasso Legaat van de weduwe Sophia Adriana Lopez Suasso-de Bruijn ten behoeve van het behoud van de aan Amsterdam gelegateerde 'inboedel en woonhuis.	12042	1890	e	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8	0,8	0,8	0,8

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings- jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
A.1 Financiering en deelnemingen Willet Holthuysen Het inzetten van de renteopbrengst ten behoeve van het onderhoud van het woonhuis en inboedel in het museum Willet Holthuysen.	12043	1889	e	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
A.1 Financiering en deelnemingen Voorziening Sluisjes Halfweg Voorziening ter dekking van de afkoop van verplichtingen om bij te dragen aan de kosten voor een veilige afvoer van het boezemwater in het kanaal Halfweg	12118	2014	b	2,8	2,8	0,0	0,0	0,0	2,8	0,4	0,0	0,0
A.1 Financiering en deelnemingen Vicarygoederen Een inwoner van Amsterdam heeft tot zijn overlijden recht op (2/3) van de opbrengst van het vicarie.	13004	1496	e	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
A.1 Financiering en deelnemingen Gildenfondsen Het kapitaal is eeuwigdurend uitgeleend aan het ministerie van Financien d.m.v. grootboekleningen.	13015	1820	e	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	0,6	0,6
B.1 Overhead Juridische risico's Het afdekken van risico's van belang bij juridische aangelegenheden.	12041	2002	b	17,7	16,0	0,0	0,0	0,0	16,0	16,0	16,0	16,0
B.1 Overhead Liefdadigheidsdoelen Doel is financiële hulpverlening aan inwoners van Amsterdam die in urgente financiële noodsituaties verkeren, waarbij een voorliggende voorziening niet (meer) beschikbaar is.	13016	1820	e	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8	0,8	0,8	0,8
B.1 Overhead Groot onderhoud huisvesting gemeentelijk apparaat Doel voorziening: Egalisatie van de jaarlijks fluctuerende kosten van groot onderhoud van huisvesting gemeentelijk apparaat.	71006	2015	c	34,0	30,1	13,9	-7,8	0,0	36,2	39,7	48,4	57,1
B.1 Overhead Dekking financiële risico's (voormalig) personeel De voorziening is bedoeld om verplichtingen aan (voormalig) personeel in het kader van vervroegde uittrekking, boventalligheid, (B)WW, wachtgeld, uitbetaling aanvullende (nabestaanden) pensioenen en aanspraken op de nieuwe FWS-regeling (50-100 regeling) te bekostigen.	23002	2015	b	3,4	2,2	0,0	-0,8	0,0	1,5	0,9	0,5	0,2
B.1 Overhead Premie reparatie uitkering WW De reparatie-WW dient als aanvulling op de verkorte maximale WW-duur.	23010	2018	b	1,2	1,6	0,7	-0,3	0,0	2,0	2,4	2,4	2,4
B.1 Overhead Pensioenfonds Concertgebouworkest Uitbetaling van aanvullend pensioen aan gepensioneerden van het Concertgebouworkest met dienstjaren van voor 28 december 1956 – de datum waarop de personeelsleden het ambtenaarschap in de zin van de Algemene Burgerlijke Pensioenwet hebben verworven –, of hun nabestaanden.	23005	1956	b	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2 Vastgoed Voorziening groot onderhoud gemeentelijk vastgoed Egalisatie van de jaarlijks fluctuerende kosten van groot onderhoud van het gemeentelijk vastgoed.	71007	2015	c	36,1	33,5	13,3	-22,6	0,0	24,2	23,9	22,1	20,2

Programmaonderdeel, naam en doel reserve	ID-nr	Instellings- jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e	Rekening 2019	Verwachte stand ultimo 2020	Totale toevoeging 2020	Totale onttrekking 2020	Totale vrijval 2020	Verwachte stand ultimo 2021	Verwachte stand ultimo 2022	Verwachte stand ultimo 2023	Verwachte stand ultimo 2024
B.3 Bestuur	23003	2001	b	18,8	19,0	0,0	-0,6	0,0	18,3	17,7	17,1	16,5
Waardeoverdracht pensioenen (gewezen) wethouders												
Bekostiging van pensioenuitkeringen en waardeoverdracht van opgebouwde pensioenrechten van wethouders naar een ander pensioenfonds, conform de Wet APPA (Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers).												
B.3 Bestuur	23026	2014	b	53,6	54,7	0,0	-1,1	0,0	53,7	52,6	51,5	50,4
Pensioenfonds SD Wethouders												
Bekostiging van pensioenuitkeringen en waardeoverdracht van opgebouwde pensioenrechten naar een ander pensioenfonds van voormalig leden dagelijks besturen stadsdelen die voor maart 2014 in functie waren en daarmee onder de Wet APPA vielen. (APPA = Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers.)												
Eindtotaal				409,0	375,6	34,9	-57,5	0,0	353,0	340,2	336,2	332,3

7.6 Financiële samenwerkingsafspraken

Begrotingsbeleid 2019-2022

Het college zet in op het bereiken van de ambities uit het coalitieakkoord 'Een nieuwe lente en een nieuw geluid'. Voor deze ambities zijn middelen vrijgemaakt in de begroting. Tegelijkertijd wordt ingezet op een gezonde financiële huishouding, dus gezonde gemeentefinanciën én een gezonde financiële organisatie.

Het op een financieel gezonde manier bereiken van de afgesproken ambities is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het gehele college. Om de beleidsdoelstellingen uit het coalitieakkoord op financieel prudente wijze te bereiken, stelt het college een aantal afspraken vast die houvast bieden voor de samenwerking tussen de collegeleden. Daartoe wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd dat fungeert als spelregels voor het college en helpt bij het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord.

Voor de invulling van het coalitieakkoord en de uitvoering ervan is het college als geheel verantwoordelijk. Dit neemt niet weg dat de portefeuilles zijn verdeeld, waarbij de verschillende collegeleden de opdracht hebben om de beleidsdoelen binnen hun portefeuilles te realiseren. De systeemverantwoordelijkheid voor de begroting ligt bij de wethouder Financiën, de vakverantwoordelijkheid bij de verschillende collegeleden.

De financiële samenwerkingsafspraken zijn er niet op gericht om de gezamenlijke verantwoordelijkheid weg te nemen, maar creëren een basis voor (budgettaire) samenwerking tussen de portefeuillehouders. Het begrotingsbeleid is gericht op budgettair eigenaarschap van de collegeleden, waarbij budgettaire vrijheid wordt gegeven om de beleidsdoelen te halen en tegelijkertijd verantwoordelijkheid wordt gevraagd om binnen de vastgestelde budgettaire kaders te opereren. De meerjarenkaders vormen daarbij de 'harde buitengrens': er wordt ruimte geboden om te schuiven met budgetten binnen de periode van de meerjarenbegroting, maar de voor een periode van

vier jaar vastgestelde baten- en lastenkaders vormen de buitengrens van het speelveld. Uiteraard dient de begroting meerjarig in evenwicht te zijn en is de definitieve vaststelling van wijzigingen in de begroting aan de gemeenteraad. Het doel van het begrotingsbeleid is om te komen tot een ordentelijk en integraal begrotingsproces, dat verloopt in bestuurlijke rust, met een goed inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid en de beleidsopties. De spelregels zullen, nadat ten minste een volledige P&C-cyclus is doorlopen, worden geëvalueerd.

Een ordentelijk en integraal begrotingsproces

1. We sturen op een gezonde begroting, dus op een meerjarig structureel en reëel evenwicht van de gemeentebegroting.
2. We hebben één hoofdbesluitvormingsmoment in het jaar: de voorjaarsnotabesluitvorming. Deze besluitvorming bepaalt de kaders voor de begroting in het eerstvolgende jaar, inclusief de meerjarenraming. Bij het hoofdbesluitvormingsmoment wordt ook besloten over nieuwe investeringen.
3. We zorgen voor een heldere verdeling van de budgettaire verantwoordelijkheden. We maken daarbij een duidelijk onderscheid tussen de algemene dekkingsmiddelen (de budgetten waarvoor het college als groep verantwoordelijk is, ondergebracht in de onderdelen A.1 tot en met A.4 in programma A in de begroting; dus niet de reserves, want die zijn onderdeel van A.5) en de beleidsprogrammamiddelen (de budgetten waarvoor een collegelid als portefeuillehouder eerstverantwoordelijk is). Tijdens het hoofdbesluitvormingsmoment (de voorjaarsnota) wordt besloten over de inpassing van meevallers of tegenvallers uit de algemene dekkingsmiddelen, en wordt door het college als geheel besloten

over de door de portefeuillehouder voorgestelde maatregelen op de beleidsprogrammamiddelen.

4. We bevorderen het budgettair eigenaarschap van de collegeleden. Collegeleden krijgen de vrijheid om zélf te beslissen over de meevallers en tegenvallers binnen hun portefeuille (de apparaatslasten en reserves vallen ook binnen de verantwoordelijkheid op de portefeuillemiddelen). Het uitgangspunt is dat tegenvallers worden gecompenseerd in hetzelfde jaar, maar er is ruimte voor intertemporele compensatie: collegeleden krijgen de ruimte om tegenvallers op te lossen met maatregelen die (pas) het volgende jaar (t+1) ingaan. Bij de voorjaarsnota en bij de begroting kunnen verzoeken worden ingediend voor het verschuiven van lasten over de jaargrenzen heen als gevolg van vertraging of versnelling in de uitvoering van beleid, en van deze verzoeken zal door het college met een positieve grondhouding worden bezien of deze ingepast kunnen worden.
5. Collegeleden krijgen met deze vrijheden ook meer verantwoordelijkheden: ieder collegelid zorgt ervoor dat de baten en lasten binnen haar/zijn portefeuille¹ (inclusief de baten en lasten inzake apparaat) in de pas lopen met de begroting, waarbij het uitgangspunt is dat overschrijdingen van de uitgaven (of lagere inkomsten) op programmaniveau altijd worden voorkomen. Voor hogere of lagere baten als gevolg van beleidsmatige wijzigingen (zoals het verhogen van tarieven) geldt dat besluitvorming in het college nodig is. Indien zich toch op programmaniveau onvermijdelijke overschrijdingen voordoen, worden deze altijd (intertemporeel) gecompenseerd. Een overschrijding in enig jaar (jaar t) op programmaniveau wordt taakstellend gecompenseerd in de jaren erna, waarbij de compensatie uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenbegroting wordt gerealiseerd. Het uitgangspunt is dat de compensatie zoveel mogelijk wordt gerealiseerd (en dus taakstellend wordt ingeboekt) in het eerstvolgende jaar (jaar t+1); is echt niet mogelijk dat dit gebeurt, dan wordt in ieder geval een deel van de compensatie gerealiseerd in het eerstvolgende jaar (t+2). Het college kan in gezamenlijkheid besluiten de compensatie niet uit te delen maar te dekken uit het rekeningresultaat. In geval van

een onvermijdelijke (meerjarige) tegenvaller die niet gecompenseerd kan worden, besluit het college bij de voorjaarsnota gezamenlijk over verwerking. Hiervoor geldt in ieder geval altijd een ondergrens van w 1 miljoen. Op deze manier wordt de vrijheid en verantwoordelijkheid binnen een programma vergroot, tegelijkertijd blijft er ruimte voor portefeuille-overstijgende samenwerking. De grotere vrijheid en verantwoordelijkheid vergt strakke lijnsturing door het Gemeentelijk Managementteam (GMT). De stedelijk directeurs zorgen voor ambtelijke sturing op de vastgestelde baten-en lastenkaders.

6. We zorgen voor duidelijke afspraken over de begrotingsonderdelen waarbinnen collegeleden mandaat en compensatieverplichtingen hebben (waarvoor uiteraard geldt dat de raad hiermee moet instemmen). Dit doen we door de verantwoordelijkheid van compensatie voor overschrijdingen te beleggen op het niveau van programma's. Elk collegelid is verantwoordelijk voor de compensatie van overschrijdingen binnen het eigen programma. Indien meerdere collegeleden verantwoordelijkheden hebben in een programma, dan zijn deze collegeleden samen budgettair verantwoordelijk. Hierbij geldt het 'aldermen's agreement dat wethouders die samen verantwoordelijk zijn voor een programma zich committeren om binnen 'hun' programmaonderdeel tot een sluitend beeld te komen.
7. We versterken het budgettair eigenaarschap én het sturen op een gezonde meerjarige begroting. Daarom is een bestuursopdracht gegeven om een investeringskader uit te werken dat met ingang van de Voorjaarsnota 2019 wordt toegepast. Het doel van de te ontwikkelen systematiek is om grip te krijgen op de totale investeringsomvang en tegelijkertijd flexibiliteit te creëren voor herprioritering van investeringen wanneer de situatie daar om vraagt. Deze nieuw te ontwikkelen systematiek is niet alleen gericht op de investeringsomvang en bijbehorende kapitaallasten; ook de instandhoudingskosten en uitvoeringskosten van investeringen worden hierbij betrokken.
8. We versterken het gebiedsgericht werken door dit integraal in de begroting te verwerken. Dit doen we door niet langer de budgetten

¹ Dit betreft alle baten en lasten binnen de portefeuille, dus ook de baten en lasten met betrekking tot vastgoed die in de beleidsprogramma's zijn opgenomen. Eventuele besluitvorming over de verkoop van vastgoed is een primaire verantwoordelijkheid van de portefeuillehouder Vastgoed.

van de stadsdelen in een apart programmaonderdeel onder te brengen, maar onderdeel te maken van de beleidsinhoudelijke programmaonderdelen. Dit betekent dat de budgetten van de stadsdelen onderdeel zijn van elk programmaonderdeel waar sprake is van inzet door de stadsdelen. De gebiedsplannen, die in het begin van het jaar aan de raad worden voorgelegd, geven vervolgens inzicht in de wijze waarop de gebiedsgerichte budgetten per gebied worden ingezet. We bieden hiermee maatwerk per gebied, wat kan leiden tot verschuivingen van budget tussen programma's of programmaonderdelen. In het eerste kwartaal van het jaar is het mogelijk dat een (budgettaire neutrale) begrotingswijziging wordt voorgelegd, waarmee deze verschuivingen volgend uit de gebiedsplannen worden geautoriseerd.

9. Met het introduceren van buurtbudgetten, die apart inzichtelijk zijn in de begroting (programmaonderdeel Democratisering), kan worden ingespeeld op initiatieven en signalen uit de buurt. De buurten beslissen mee over de inzet van deze middelen.
10. We kiezen voor een logische begrotingsindeling met een logische aansluiting op de budgettaire verantwoordelijkheid van de collegeleden. Hierbij zorgen we voor een indeling van de programma's en programmaonderdelen langs de lijnen van de taakvelden uit het BBV, waarbij de gemeenteraad autoriseert op het niveau van programmaonderdeel. Het doel is om de uitgaven beter te beheersen en personeel flexibel in te zetten voor het bereiken van de afgesproken doelstellingen. Daartoe wordt bezien of een apart programma(onderdeel) voor de apparaatslasten als geheel daaraan kan bijdragen. Het autorisatieniveau van de raad ten aanzien van apparaat heeft geen gevolgen voor het sturingsniveau van het college. In de administratie blijven de apparaatslasten (en -baten) per programma(onderdeel) gebudgetteerd; het sturingsniveau van het college is dus op programmaniveau (programma- en apparaatsmiddelen). De afspraken ten aanzien van overschrijdingen of onderuitputting gelden dus inclusief de apparaatsbudgetten.

Bestuurlijke rust

11. We zorgen voor rust door af te spreken dat ontwikkelingen in het lopende begrotingsjaar ten laste dan wel ten gunste komen van het rekeningresultaat. Een meevaller in de algemene dekkingsmiddelen wordt in het betreffende begrotingsjaar niet gebruikt voor extra uitgaven. Tegenvallers in de algemene dekkingsmiddelen leiden in beginsel in het betreffende begrotingsjaar niet tot bezuinigingen op budgetten. Het rekeningresultaat wordt betrokken als budgettaire ruimte in het jaar t+1 (of verder) bij de voorjaarsnota. Om te voorkomen dat met deze incidentele ruimte structurele plannen worden opgesteld, wordt het rekeningresultaat zoveel mogelijk ingezet voor incidenteel beleid.
12. Het renteresultaat in het lopende jaar komt ten gunste of ten laste van de algemene reserve, zolang de weerstandsratio lager dan 1,4 is.
13. Om overhaaste uitgaven aan het eind van het jaar te voorkomen, krijgen collegeleden de ruimte om onderbesteding gedurende het jaar (gemaximeerd op 1% van het lastentotaal, verminderd met een eventueel tekort op het batentotaal, op het niveau van programma ten tijde van de originele begroting) mee te nemen naar het volgende jaar². De lasten die samenhangen met reserves (zoals de fondsen) en de omzetsdiensten zijn uitgesloten van deze systematiek. Deze systematiek vervangt het proces rondom de overheveling van incidentele middelen bij het jaarverslag en de voorjaarsnota.
14. We houden de bestedingskracht van de begroting op peil door in de begroting rekening te houden met de toekomstige loon- en prijsontwikkeling zoals becijferd door het CPB. Het besluit over de nominale compensatie over jaar t vindt plaats bij de voorjaarsnota in jaar t-1, de verwerking van het besluit in de begroting vindt plaats bij de begrotingsbesluitvorming in jaar t-1.

² Voorbeeld: als het lastenbudget in een programma € 300 miljoen is (en er is geen sprake van baten), dan is de onderschrijding die meegenomen mag worden naar jaar t+1 € 3 miljoen. Indien sprake is van een onderschrijding van € 5 miljoen, dan valt € 2 miljoen vrij ten gunste van het rekeningresultaat en wordt € 3 miljoen toegevoegd aan het lastenbudget in het eerstvolgende jaar.

7.7 Overzicht incidentele baten en lasten

De begroting structureel en reël in evenwicht

In de Gemeentewet is opgenomen dat onze begroting structureel en reël in evenwicht moet zijn. In artikel 189 (tweede lid) is opgenomen dat: “De raad ziet erop toe dat de begroting structureel en reël in evenwicht is. Hiervan kan hij afwijken indien aannemelijk is dat het structureel en reël evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht.”

Onze begroting is structureel in evenwicht wanneer de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Er is sprake van een structureel tekort wanneer de structurele baten niet toereikend zijn om de structurele lasten te dekken, dus wanneer structurele lasten worden gedekt met incidentele baten.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is deze bepaling verder uitgewerkt. Zo is in het BBV opgenomen op welke wijze gemeenten (en provincies) het structurele saldo moeten berekenen, en is opgenomen op welke wijze het structurele saldo moet worden toegelicht in de begroting en in het jaarverslag. Deze bijlage geeft invulling aan dit voorschrift.

In het algemeen geldt dat een gemeente structurele taken uitvoert en daarvoor structurele baten en lasten raamt in de begroting. Structurele lasten en baten zijn dus de regel. Incidentele lasten en baten, bijvoorbeeld voor eenmalige zaken of (meerjarige) projecten of subsidies met een tijdelijk karakter, zijn de uitzondering. Het BBV bepaalt dat de uitzonderingen (dus de incidentele baten en lasten) in beeld worden gebracht en worden toegelicht.

Het BBV schijft voor dat voor alle jaren van onze meerjarenbegroting een structureel saldo moet worden berekend. In deze begroting dus voor de jaren 2020 tot en met 2024. Het begrip ‘structureel evenwicht’ moet hierbij voor het jaar 2021 altijd in samenhang worden gezien met de meerjarige ontwikkeling, zoals ook wordt aangegeven in de gemeentewet. Een structureel tekort in 2021 is in wezen niet erg, zolang het structurele evenwicht (of overschot) aan het eind van de meerjarentermijn wordt bereikt.

Het structurele saldo wordt doorgaans uitgedrukt in euro’s. Het structurele saldo kan echter ook uitgedrukt worden als percentage van de batenkant van de begroting (i.c. de batenkant exclusief reserves), dan wordt het de ‘structurele exploitatieruimte’ genoemd. De structurele exploitatieruimte is een verplicht kengetal vanuit het BBV, en is opgenomen in de paragraaf over het Weerstandvermogen (zie paragraaf 5.1).

In tabel 7.7 is de opbouw van het structurele saldo inzichtelijk gemaakt. Zoals te zien in tabel 7.7 is onze begroting structureel in evenwicht. Dit betekent dat de structurele baten en lasten aan het eind van de meerjarentermijn – en in de jaren daarna – in evenwicht zijn.

Tabel 7.7 Structureel saldo en structurele exploitatieruimte

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	Berekening
Totale baten exclusief reserves	5.832,9	5.762,3	5.621,6	5.622,4	5.553,0	a
Totale lasten exclusief reserves	6.025,6	5.929,2	5.732,2	5.570,5	5.459,2	b
Saldo voor bestemming	-192,7	-166,9	-110,6	51,9	93,8	c (=a-b)
Onttrekkingen aan reserves (inclusief vrijval)	1.241,8	1.098,6	912,2	637,7	334,5	d
Toevoegingen aan reserves	1.049,1	931,7	801,6	689,5	414,2	e
Saldo na bestemming	0,0	0,0	0,0	0,0	14,2	f (=c+d-e)
Totale incidentele baten	1.540,1	1.452,8	1.215,9	891,7	572,0	g
Totale incidentele lasten	1.703,0	1.568,8	1.320,4	1.020,5	598,3	h
Structurele begrotingssaldo	162,9	116,0	104,5	128,8	40,5	i (=f-g+h)
Structurele exploitatieruimte	2,79%	2,01%	1,86%	2,29%	0,73%	= i/a * 100%

Toelichting op de incidentele baten en lasten

Het BBV schrijft voor dat de toelichting op de meerjarenraming een overzicht per jaar van de geraamde incidentele baten en lasten per programma bevat, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag worden opgenomen. De gemeente kan zelf vastleggen vanaf welke omvang incidentele baten en lasten zichtbaar gemaakt worden in het overzicht incidentele lasten en baten en bij het tonen van het structureel begrotingssaldo. In de beleidsnota planning en control cyclus (2017) van de gemeente Amsterdam is daarom opgenomen dat incidentele posten boven € 1 miljoen worden gespecificeerd. Op de volgende pagina's worden de incidentele baten en lasten per programma opgesomd.

Incidentele lasten

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
1. Veiligheid						
Evenementen capaciteit	1,3	1,3				VJN2019
Drugsaanpak		1,0	1,0			B2019
Bestuursopdracht Zuidoost	2,0					VJB2020
Amsterdam 750 jaar			3,0	3,0	6,0	B2021
Aanpak binnenstad en programma Zuidoost		7,5	7,5			B2021
Overige incidentele lasten	-1,5	2,0	0,1			B2021
Veiligheid, Top600, OOC excl. PIT (coalitieakkoord)		2,0	2,0			B2021
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
Beheerkosten door later in gebruik neming Rokingarage	1,3					VJN2019
Aanschaf IJveer 64, 66, 67, 68 en 69	4,0	4,0	4,0	4,0		VJN2019
Projecten Stedelijke Mobiliteitsfonds	224,1	200,0	157,7	120,7	134,7	B2021
Project Stationsplein	8,6	9,8	1,5			B2020
Herinrichting Leidseplein	3,5	3,5				B2020
Programma Stadsbehoud	65,8	43,2	44,9	42,7		B2020
Incidentele vervangingsinvesteringen veerverbinding	4,0	1,3		3,8		B2020
Inrichting Waterfront	2,2					B2020
Project Rode Loper	2,8	7,3				B2020
Achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen	11,5					B2020
Herstelplan Programma 2 (versnelling investering in klein onderhoud)		4,0				B2021

	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Overige incidentele lasten	0,8	-0,3	0,7		0,3	B2021

3. Economie

Economische structuurversterking	12,1	7,5	9,0	0,2		B2020
Amsterdam Metropolitan Solutions	5,9	5,9	5,9	5,9		B2020
Samen sterk uit de crisis EZ I Economische transitie		10,0				B2021
Economische structuurversterking, aansluiting (coalitieakkoord) onderwijs/arbeidsmarkt (coalitieakkoord)		8,5	8,5			B2021
Overige incidentele lasten	0,9	-0,3	0,2	0,2		B2021

4. Kunst, cultuur en erfgoed

Nationaal Holocaust Museum (NHM), bijdrage	5,0					VJB2020
Eenmalige ondersteuning Carré ivm coronacrisis		3,0				B2021
Broedplaatsen (coalitieakkoord)		1,7	1,7			B2021
Overige incidentele lasten	1,2	0,2				B2020

5. Onderwijs

Afboeken activa onderwijs i.v.m. sloop	4,0					B2020
Overige incidentele lasten	1,2	2,3	0,9			B2020
Tegengaan lerarentekort	2,9					VJB2020
Kasschuif Programma 5	-4,5	0,9	3,7			B2021
Samen Sterker: voorkomen onderwijsachterstanden		3,0	2,0			B2021
Onderwijs (coalitieakkoord)		4,0	4,0	4,0		B2021
Volwasseneneducatie (coalitieakkoord)		3,0	3,0			B2021

6. Sport

Topsportevenementen	4,7					B2020

	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Sport (coalitieakkoord)		2,0	2,0			B2021
7. Werk, inkomen en participatie						
Sociale werkvoorziening	2,5					VJN2017
Gemeentelijke aanpak statushouders	6,0	4,0	2,0			VJN2019
Intensiveren op verlagen bijstandsuitkeringen	7,0	5,5	4,0			VJN2019
Intertemporele compensatie werkbrigade		2,2	2,9			VJN2019
Gemeentelijke bijdrage Sociaal Werk	0,8	2,2	3,3			B2020
Wigo4it/PPI	12,3	-4,0	-4,0	-4,0	-0,3	VJB2020
IV-portfolio 2020	2,0					VJB2020
Kasschuif MKOW jongeren	-4,4	-4,4				B2021
Kasschuif Werkbrigade	-2,6		2,6			B2021
Kasschuif Perspectief op werk (POW)	-1,0	1,0				B2021
Informatie voorziening Intertemporaal	-1,0	1,0				B2021
Invoeringskosten Inburgering	-1,5	1,5				B2021
Herstelpakket Programma 7		14,1	10,1	6,0		B2021
Armoede en schuldhulpverlening (coalitieakkoord)		5,6	5,6			B2021
Werkbrigade uitbreiden naar 500 mensen (coalitieakkoord)		8,0	6,0	6,0		B2021
Verlagen caseload klantmanagers (coalitieakkoord)		1,5	1,5			B2021
Statushouders (coalitieakkoord)		5,0	5,0	2,0		B2021
Overige incidentele lasten	1,9	0,4				B2021
8. Volksgezondheid, jeugd en zorg						
Tekort Jeugd 2019 en 2020	14,3					VJN2019
Niet justitiële preventieve aanpak	1,0	1,0	1,0			VJN2019
Buurtteams en GGD preventiemiddelen	-4,2	-0,4	2,7	1,8		VJB2020
Collegebesluit 2021: correctie eindejaarsboete FSA	20,6					B2021
Kasschuif Winteropvang	-1,0	1,0				B2021
Kasschuif (2) Buurtteams	-3,0	2,9	0,8	-0,6		B2021

	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Kasschuif Blokhuismiddelen	-13,5	13,5				B2021
Intensivering jeugdwerk voor jongeren in de buurt		1,0	1,0	2,0		B2021
Preventie tegen ongelijkheid gezondheid (coalitieakkoord)		3,0	3,0			B2021
24-uurs opvang ongedocumenteerden (coalitieakkoord)		2,0	2,0			B2021
Aanpak racisme en discriminatie (coalitieakkoord)		1,0	1,0			B2021
Zelforganisaties (coalitieakkoord)		0,5	0,5			B2021
Preventief interventie team (coalitieakkoord)		1,0	1,0			B2021
Jongerenwerk en preventie (coalitieakkoord)		1,0	1,0			B2021
Overige incidentele lasten	1,6	-0,3	0,2			B2021
9. Duurzaamheid en ruimtelijke ordening						
Verkenning impact groei gebiedsontwikkeling	2,6	1,9	1,5			VJN2019
Stedelijke bodemsanering en nazorg	11,5	7,5	6,8	6,2		B2020
Verbetering van de luchtkwaliteit in Amsterdam	4,0					B2020
Klimaatfonds	12,0	23,3	37,5	37,5		B2020
Energieverduurzaming van woningen	2,6					B2020
Innovaties afvalketen	7,4	3,0	2,8	0,9		B2020
Circulaire economie en coalitiemiddelen duurzaamheid	-2,8		0,9	0,9	0,9	VJB2020
Principebesluiten gebiedsontwikkelingen		0,1	0,1	-0,1	-0,1	VJB2020
Besteding GNR		4,0				VJB2020
Verkenningen/Ruimte voor de stad				1,0	1,0	VJB2020
Programma circulair en duurzame afvalketen (coalitieakkoord)		3,0	3,0			B2021
Energietransitie/aardgasvrij (coalitieakkoord)		2,0	2,0			B2021
Overige incidentele lasten	-0,9	0,6	0,9	0,2	0,2	B2021
10. Grond						
Gebiedsontwikkeling Zuidas(dok)	22,9	27,4	41,8	41,8		B2020
Project Wallengebied	0,3	0,3				B2020

	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Lasten Reserve Vereveningsfonds	124,0	158,6	113,9	59,6	59,6	B2021
11. Wonen en groen						
Handhaving woninggebruik	1,0	1,0	1,0			VJN2019
Begroting VTH Bouwen gebruik	3,5					VJN2019
Herplant na kap voor veiligheid	3,6	3,6	3,6			VJN2019
Achterstand herplant	2,3					VJN2019
Herstructurering en verbetering woonvoorraad	20,0	1,8				B2020
Huisvesting Statushouders	10,4					B2020
Inkomsten evenementen	2,0					VJB2020
Minder medewerkers in uitvoering agv max-1		2,5				B2021
Artis: renovatie aquariumgebouw		15,0				B2021
Herstelpakket Extra vergroening openbare ruimte		6,0				B2021
Dierenwelzijn (inc. ADAM regeling) (coalitieakkoord)		0,5	0,5			B2021
Actieplannen Wonen en Bouwen (coalitieakkoord)		7,0	7,0			B2021
Overige incidentele lasten	0,6					B2020
12. Moderne open overheid						
Modernisering Gemeentelijke Basisadministratie naar Software As A Service (SAAS)	0,5	8,6	-1,8	-1,8	-1,8	B2021
Democratisering en Fearless Cities (coalitieakkoord)		0,5	0,5			B2021

	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Buurtbudgetten (coalitieakkoord)		4,5	1,5			B2021
A. Algemene dekkingsmiddelen						
Stelpost investeringen onder de activeringsgrens	6,2	5,0	3,7	3,5		VJN2019
Amsterdams Investeringsfonds	2,0	1,0	0,2	0,2		B2020
Jaarafsluiting 2019	7,4					VJB2020
Eindejaarsmarge al verwerkt bij programma 4 en 7	-5,6					VJB2020
Noodkas	50,0					VJB2020
Vrijval stelpost nominaal		-21,5				B2021
Buurtbanen/regeling maatschappelijk initiatief		3,0	3,0	5,0		B2021
Vrijval kapitaallasten incidenteel	-35,7	-39,8	-25,8	-17,1	-11,9	B2021
B. Bestuur en apparaat						
71 Begroting taakstelling Vastgoed		-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	B2021
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed (coalitieakkoord)		2,0	2,0			
Overige incidentele lasten	0,9	0,2	0,2			B2020
Totale incidentele lasten	654,3	637,5	519,2	331,4	184,5	
Incidentele toevoegingen aan reserves	1.048,7	931,3	801,2	689,1	413,8	
Totale incidentele lasten (inclusief reserves)	1.703,0	1.568,8	1.320,4	1.020,5	598,3	

Incidentele baten

(Bedragen x € miljoen)

	2020	2021	2022	2023	2024	Oorsprong
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
Extra opbrengsten Varen (leges en vaarvignetten)		1,2				VJN2019
Afronding opbrengsten parkeerinkomsten	1,4		0,2	0,2		VJN2019
Projecten Stedelijke Mobiliteitsfonds	116,8	124,2	140,6	152,0	152,0	B2021
4. Kunst, cultuur en erfgoed						
Verkoop pand Plantage Middenlaan	1,8					VJB2020
Ombuigingen binnen eigen programma	1,3					VJB2020
Eindejaarsmarge	1,9					VJB2020
5. Onderwijs						
Dekking Leerlingenvervoer	1,5					VJN2019
Herschikken budget 1,5 mln Volwasseneneducatie	1,5					VJN2019
7. Werk, inkomen en participatie						
Sociale werkvoorziening		1,2				VJN2017
Eindejaarsmarge	3,7					VJB2020
8. Volksgezondheid, jeugd en zorg						
Dekking Samen doen wijkteams (knelpunt)	1,6					VJN2019

	2020	2021	2022	2023	2024	Oorsprong
9. Duurzaamheid en ruimtelijke ordening						
Stedelijke bodemsanering en nazorg (bijdrage Rijk)	23,2	5,1	5,1	5,1		B2020
10. Grond						
Baten Reserve Vereveningsfonds	158,3	177,8	130,0	106,4	106,4	B2021
11. Wonen en groen						
Begroting VTH Bouwen gebruik	3,5					VJN2019
Dekking uit groengelden	4,5	4,5	4,5	1,7		VJN2019
Uitstel huur evenementen openbare ruimte		2,0				B2021
Overige incidentele baten	0,8	0,8	0,8			B2020
12. Moderne open overheid						
Overige incidentele baten	0,1	0,1				B2020
A. Algemene dekkingsmiddelen						
Eindejaarsmarge	11,2					VJB2020
Herstelpakket maatregelen Belastingen		49,0	34,0	-6,0	-16,0	B2021
Totale incidentele baten	333,2	365,9	315,2	259,4	242,4	
Incidentele onttrekkingen aan reserves	1.206,9	1.086,9	900,7	632,3	329,6	
Totale incidentele baten (inclusief reserves)	1.540,1	1.452,8	1.215,9	891,7	572,0	

7.8 Brugstaat

(Bedragen x € 1.000)

	Begroting 2021
Programma 1 Veiligheid	
Programmaonderdeel 1.1 Brandweer en crisisbeheersing	
Baten	3.141
Lasten	78.538
Programmaonderdeel 1.2 Openbare orde en veiligheid	
Baten	16.671
Lasten	146.715
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	
Programmaonderdeel 2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	
Baten	321.504
Lasten	348.660
Programmaonderdeel 2.2 Water	
Baten	45.069
Lasten	89.805
Programmaonderdeel 2.3 Openbaar vervoer	
Baten	128.734
Lasten	189.133
Programma 3 Economie	
Programmaonderdeel 1.1 Brandweer en crisisbeheersing	
Baten	18.577
Lasten	65.432

	Begroting 2021
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed	
Programmaonderdeel 4.1 Kunst en cultuur	
Baten	771
Lasten	181.888
Programmaonderdeel 4.2 Erfgoed	
Baten	244
Lasten	3.199
Programma 5 Onderwijs	
Programmaonderdeel 5.1 Onderwijs	
Baten	63.505
Lasten	263.559
Programma 6 Sport	
Programmaonderdeel 6.1 Sport	
Baten	16.585
Lasten	78.742
Programma 7 Werk, inkomen en participatie	
Programmaonderdeel 7.1 Inkomensregelingen	
Baten	613.700
Lasten	712.217
Programmaonderdeel 7.2 Werk, participatie en inburgering	
Baten	6.338
Lasten	217.215

	Begroting 2021
Programmaonderdeel 7.3 Armoede en schuldhulp	
Baten	832
Lasten	122.944

Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

Programmaonderdeel 8.1 Basisvoorzieningen	
Baten	41.321
Lasten	230.308

Programmaonderdeel 8.2 Wijkteams	
Baten	0
Lasten	85.969

Programmaonderdeel 8.3 Individuele voorzieningen	
Baten	27.563
Lasten	705.936

Programmaonderdeel 8.4 Diversiteit	
Baten	0
Lasten	7.764

Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

Programmaonderdeel 9.1 Riool en drinkwater	
Baten	209.369
Lasten	205.117

Programmaonderdeel 9.2 Afval en grondstoffen	
Baten	183.909
Lasten	147.259

Programmaonderdeel 9.3 Duurzaamheid en milieubeheer	
Baten	1.300
Lasten	66.589

Programmaonderdeel 9.4 Ruimtelijke ordening	
Baten	300
Lasten	29.914

	Begroting 2021
Programmaonderdeel 9.5 Begraafplaatsen en crematoria	
Baten	8.230
Lasten	7.868

Programma 10 Grond

Programmaonderdeel 10.1 Grond	
Baten	735.306
Lasten	635.644

Programmaonderdeel 10.2 Erfpacht	
Baten	355.580
Lasten	41.393

Programma 11 Wonen en groen

Programmaonderdeel 11.1 Wonen en bouwen	
Baten	59.598
Lasten	159.857

Programmaonderdeel 11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging	
Baten	25.479
Lasten	151.128

Programmaonderdeel 11.3 Groen en dierenwelzijn	
Baten	2.678
Lasten	90.633

Programma 12 Moderne open overheid

Programmaonderdeel 12.1 Digitale stad, interactie en informatie	
Baten	42.609
Lasten	106.387

Programmaonderdeel 12.2 Democratisering	
Baten	0
Lasten	12.333

 Begroting 2021

Programma A Algemene dekkingsmiddelen

Programmaonderdeel A.1 Financiering en deelnemingen

Baten	61.558

Lasten	28.816

Programmaonderdeel A.2 Lokale heffingen

Baten	369.209

Lasten	25.795

Programmaonderdeel A.3 Gemeentefonds

Baten	2.305.864

Lasten	0

Programmaonderdeel A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien

Baten	14.134

Lasten	52.171

Programmaonderdeel A.5 Reserves

Onttrekkingen	1.098.625

Toevoegingen	931.684

Programma B Bestuur en organisatie

Programmaonderdeel B.1 Overhead

Baten	9.562

Lasten	579.441

Programmaonderdeel B.2 Vastgoed

Baten	72.345

Lasten	32.086

Programmaonderdeel B.3 Bestuur

Baten	683

Lasten	28.757

Totaal	0
